

จาก *อ่านขวาไหลว* และ *อุ้มฝั่งซี* สู *บัวนฮวยเหลา* :
การศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบนิยายอิงพงศาวดารจีนกับบทละครพื้นทางไทย

นางสาวศรีัญญา ฝั้วผดุง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2554

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

FROM *WAN HUA LOU* AND *WU HU PING XI* TO *BUAN HUAI LAO* :
AN ANALYTICAL AND COMPARATIVE STUDY OF
CHINESE HISTORICAL NOVELS AND THE THAI LAKHON PHANTHANG

Miss Sarinya Puapadung

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts Program in Chinese

Department of Eastern Languages

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2011

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

จาก *ว่านฮวาไหลว* และ *อู่หู่ผิงซี* สู่ *บัววนฮวยเหลา* :

การศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบนิยายอิงพงศาวดารจีน

กับบทละครพื้นทางไทย

โดย

นางสาวศรีัญญา ด้วงดุง

สาขาวิชา

ภาษาจีน

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

อาจารย์ ดร. ศศิพร เพชรภักดิ์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพนธ์ อัครวิรุฬห์การ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ประพัฒน์ มโนชัยวิบูลย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ ดร. ศศิพร เพชรภักดิ์)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร. ท้าย เจีย)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(Professor Zhang Ning)

ศรียัญญา ผู้ผดุง : จาก *ว่านฮวาไหลว* และ *อู่หู่ผิงซี* สู่ *บัวนฮวยเหลา* : การศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบนิยายอิงพงศาวดารจีนกับบทละครพื้นทางไทย (FROM WAN HUA LOU AND WU HU PING XI TO BUAN HUAI LAO : AN ANALYTICAL AND COMPARATIVE STUDY OF CHINESE HISTORICAL NOVELS AND THE THAI LAKHON PHANTHANG) อ. ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์ : อาจารย์ ดร. ศศิพร เพชรภริษต์ , 288 , หน้า.

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบตัวบทของบทละครพื้นทางเรื่อง *บัวนฮวยเหลา* กับนิยายต้นฉบับเรื่อง *ว่านฮวาไหลว* และ *อู่หู่ผิงซี* ทั้งในด้านภาพลักษณ์ของตัวละคร การพรรณนาฉาก การนำเสนอ และเพื่อศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางสังคม ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ประเพณีความเชื่อ บทบาทของสตรี และสภาพการณ์ของสังคมจีนในสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือที่ปรากฏในบทละครพื้นทาง เรื่อง *บัวนฮวยเหลา* อันเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพการณ์ของสังคมไทยสมัยรัชกาลที่ 5 ในด้านต่างๆ ดังกล่าว

ผลการวิจัยพบว่าตัวบทของบทละครพื้นทางยังคงมีเนื้อหาส่วนใหญ่เหมือนกับนิยายต้นฉบับ ความแตกต่างมีเพียงรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น โดยมีสาเหตุมาจากข้อจำกัดต่างๆ ได้แก่ การนำนิยายฉบับแปลมาเป็นต้นแบบจึงทำให้ข้อมูลบางส่วนขาดหายไป รูปแบบและจุดประสงค์ที่แตกต่างกันของบทประพันธ์ต้นทางและบทประพันธ์ปลายทาง ภูมิหลังของผู้ประพันธ์บทละครและประการสุดท้ายคือปัจจัยทางสังคมที่แวดล้อมในขณะนั้น

ภาควิชา.....ภาษาตะวันออก.....ลายมือชื่อ.....
 สาขาวิชา.....ภาษาจีน..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
 ปีการศึกษา.....2554.....

5280271422 : MAJOR CHINESE

KEYWORDS : *WAN HUA LOU* / *WU HU PING XI* / *BUAN HUAI LAO* /
CHINESE HISTORICAL NOVEL / THAI LAKHON PHANTHANG

SARINYA PUAPADUNG : FROM *WAN HUA LOU* AND *WU HU PING XI* TO *BUAN HUAI LAO* : AN ANALYTICAL AND COMPARATIVE STUDY OF CHINESE HISTORICAL NOVELS AND THE THAI LAKHON PHANTHANG. ADVISOR : SASIPORN PHETCHARAPIRUCH, Ph.D., 288 pp.

The objective of this thesis is to conduct a comparative study between the manuscript of the Thai Lakhon Phanthang, “*BUAN HUAI LAO*” and two of the original Chinese historical novels, “*WAN HUA LOU*” and “*WU HU PING XI*”. Different aspects are analyzed: characters’ images, scene description and method of presentation. Moreover, this thesis aims to analyze some features of society reflecting in these stories, such as virtue, morality, culture, belief, women’s position in the society and social conditions during the Northern Song Dynasty, those of which have illustrated during King Rama V of Thailand.

The study has shown that the Lakhon Phanthang manuscript remains the significant essence of the original novels. Merely small differences can be shown, caused by some limitations, such as missing contents resulting from the adaptation, different of form and purpose between the Lakhon Phanthang manuscript and the original novels, background of the manuscript’s writer and social aspects during that time.

Department : Eastern Languages Student’s Signature

Field of Study : Chinese Advisor’s Signature

Academic Year : 2011

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือและการดูแลอย่างดียิ่งของอาจารย์ ดร.ศศิพร เพชรภักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นและความช่วยเหลือต่างๆมากมายที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการวิจัยด้วยความเมตตาและไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย ตลอดจน ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งในความกรุณาของท่าน จึงใคร่ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยยังขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ประพิน มโนมัยวิบูลย์ อาจารย์ ดร. หทัย เจีย ศาสตราจารย์จาง หิง และบิดา-มารดาซึ่งเป็นผู้ที่ให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา และให้การสนับสนุนเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณสุธิมา โพธิ์เงิน คุณณิชา ไชควิญญ์ คุณกณิกนันต์ โยธานะ และคุณนลิน ลีลานิรมล พี่และเพื่อนนิสิตระดับปริญญาโทที่มีส่วนช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	4
1.4 ข้อมูลที่ใช้และระเบียบวิธีศึกษา.....	4
1.5 ขอบเขตของการศึกษา.....	4
1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
1.7 ระบบสัทอักษรและข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
2 ทัศนวิสัยวรรณกรรม.....	11
2.1 ความเป็นมาของบทละครพื้นทาง เรื่อง บัวนฮวยเหลา	11
2.1.1 นิยายต้นฉบับเรื่อง ว่านฮวาไหลว และ อุ้มผิงซี	13
2.1.1.1 ว่านฮวาไหลว	13
2.1.1.2 อุ้มผิงซี	18
2.1.1.3 วรรณกรรมประเภทอื่นที่มีรากฐานเดียวกับนิยาย.....	20
2.1.2 บทละครพื้นทาง เรื่อง บัวนฮวยเหลา	24
2.1.2.1 เล่มที่หนึ่ง ถึง เล่มที่สาม.....	25
2.1.2.2 เล่มที่สี่ ถึง เล่มที่หก.....	27

บทที่	หน้า
2.2 การละครและวรรณคดีการแสดงของไทยในสมัยรัชกาลที่ 5.....	30
2.2.1 การละครในสมัยรัชกาลที่ 5.....	30
2.2.1.1 ละครร่ำแบบมาตรฐานดั้งเดิม.....	31
2.2.1.2 ละครร่ำที่ปรับปรุงขึ้นใหม่.....	32
2.2.2 อิทธิพลของวรรณคดีจีนที่มีต่อวรรณคดีการแสดงของไทย.....	33
2.2.2.1 บทละครร่ำ.....	34
2.2.2.2 บทละครร้อง.....	35
2.3 หลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์).....	36
3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบตัวบทละครพันทาง บัวน้อยเหลา กับนิยายต้นฉบับ ว่านฮวาไหลว และ อุ้มผิงสี	39
3.1 ตัวละคร.....	39
3.1.1 การแนะนำตัวละคร.....	40
3.1.1.1 ตัวละครชาย.....	42
3.1.1.2 ตัวละครหญิง.....	51
3.1.2 ภาพลักษณ์ของตัวละคร.....	57
3.1.2.1 ฝ่ายตัวละครเอก.....	58
3.1.2.2 ฝ่ายตัวละครรอง.....	94
3.2 การนำเสนอ.....	127
3.2.1 การตัด.....	127
3.2.2 การเพิ่ม.....	133
3.2.3 การปรับเปลี่ยน.....	141
3.3 การพรรณนาฉาก.....	153
3.3.1 การพรรณนาฉากรบ.....	153
3.3.1.1 การเจรจาทำทนาย.....	154
3.3.1.2 ท่าทางการต่อสู้.....	158
3.3.1.3 การใช้ของวิเศษ.....	163
3.3.2 การพรรณนาฉากรัก.....	168
3.3.2.1 การแสดงอารมณ์รัก การเกี่ยวพาราตีและความเขินอาย.....	168

บทที่	หน้า
3.3.2.2	การเข้าพระเข้านางและการปกป้องปฏิเสฐ..... 172
3.3.2.3	การกระทบกระทั่ง การตัดพ้อและการบริภาษ..... 176
3.3.2.4	ความเศร้าโศกและการออกอ้อนปลอบประโลม..... 178
3.3.3	การพรรณนาฉากเหนือธรรมชาติ..... 182
3.3.3.1	ผู้วิเศษและของวิเศษ..... 182
3.3.3.2	ภูตผีปีศาจ..... 185
3.3.3.3	เหตุอาเพศและพิธีกรรม..... 192
4	การศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางสังคมที่ปรากฏในบทละครพันทาง
	เรื่อง บัวน้อยเหลา 197
4.1	คุณธรรมจริยธรรมและประเพณีความเชื่อ..... 197
4.1.1	คุณธรรมจริยธรรม..... 199
4.1.1.1	ความกตัญญู..... 199
4.1.1.2	ความซื่อสัตย์จงรักภักดี สุจริตยุติธรรม..... 201
4.1.1.3	ความกล้าหาญ รับผิดชอบ..... 202
4.1.1.4	ความทะนงในศักดิ์ศรีและยศศักดิ์..... 202
4.1.1.5	การเป็นแม่ทัพที่ดี เด็ดขาดมีระเบียบวินัย..... 203
4.1.1.6	ความใจร้อนมุทะลุ..... 204
4.1.1.7	ความซื่อฉลาด เห็นแก่ตัว..... 204
4.1.1.8	ความทะเยอทะยาน..... 205
4.1.2	ประเพณีความเชื่อ..... 206
4.1.2.1	ประเพณีการสืบราชบัลลังก์..... 206
4.1.2.2	ประเพณีการศึกสงคราม..... 208
4.1.2.3	ประเพณีการแต่งงาน..... 210
4.1.2.4	ประเพณีศพ..... 211
4.1.2.5	ความเชื่อเรื่องความผูกพันทางสายเลือด..... 212
4.1.2.6	ความเชื่อเรื่องเคราะห์กรรม บาปบุญคุณโทษ..... 212
4.1.2.7	ความเชื่อเรื่องนรก..... 212
4.1.2.8	ความเชื่อผีสงเทวดา..... 213

บทที่	หน้า	
4.2	สภาพการณ์ของสังคมจีนในสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือและสังคมไทยสมัย รัชกาลที่ 5.....	214
4.2.1	ภายในราชสำนัก.....	215
4.2.2	ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ.....	217
4.3	บทบาทของสตรีในสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือและสังคมไทยสมัยรัชกาลที่ 5.....	220
4.3.1	บทบาทและสิทธิภายในบ้าน.....	221
4.3.2	บทบาทด้านการปกครอง.....	224
5	บทสรุป.....	227
5.1	สรุปผลการศึกษา.....	227
5.1.1	การเปรียบเทียบตัวบท.....	227
5.1.2	การสะท้อนสภาพสังคม.....	239
5.2	ข้อเสนอแนะ.....	241
	รายการอ้างอิง.....	243
	ภาคผนวก.....	247
	ภาคผนวก ก. ตารางประมวลรายชื่อตัวละครและสถานที่.....	248
	ภาคผนวก ข. แปลสรุปความวิทยานิพนธ์เป็นภาษาจีน.....	251
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	288

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	รายชื่อบพละครที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ ว่านฮวาไหลว และ อู่หู่ผิงซี ในยุคต่างๆ ของจีน	21
2	เปรียบเทียบการแนะนำตัวละครของบพละคร นิยายต้นฉบับและนิยายฉบับแปล	42
3	สรุปเปรียบเทียบการปรับเปลี่ยนเนื้อหาระหว่างบพละคร นิยายฉบับแปลและนิยายต้นฉบับ	147
4	เปรียบเทียบการพรรณนาท่าทางการรบของบพละครและนิยายต้นฉบับ	161
5	สรุปเปรียบเทียบการบรรยายการใช้อาวุธพิเศษของบพละคร นิยายฉบับแปลและนิยายต้นฉบับ	166
6	สรุปเปรียบเทียบการบรรยายเกี่ยวกับผู้วิเศษ ของวิเศษและภูติผีปีศาจ ของบพละคร นิยายฉบับแปลและนิยายต้นฉบับ	188
7	สรุปความเป็นมาของปรัชญาหลี่เสว	198
8	สรุปเปรียบเทียบการปรับเปลี่ยนเนื้อหาระหว่างบพละคร นิยายต้นฉบับ	237

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นระยะเวลาที่สยามมีการปฏิรูปประเทศในทุกด้าน ทั้งสภาพบ้านเมือง เศรษฐกิจ สังคมต่างก็เปลี่ยนแปลงและเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว มีชาวต่างชาติหลั่งไหลเข้ามาในลักษณะต่างๆ โดยเฉพาะชาติตะวันตกซึ่งเริ่มแผ่ขยายอิทธิพลไปทั่วอย่างไม่หยุดยั้ง เมื่อเป็นดังนั้น เพื่อให้ผู้คนได้รู้เท่าทันกระแสของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงจำเป็นต้องพัฒนาด้านการศึกษาด้วยเช่นกัน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษา จึงทรงให้ตั้งโรงเรียนขึ้น ทั้งยังทรงโปรดเกล้าฯ ให้มีการพิมพ์หนังสือแบบเรียนแจกด้วย

จากการศึกษาของอาจารย์สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2543 :193) พบว่า เมื่อเริ่มมีการพิมพ์หนังสือขึ้นและเริ่มแพร่หลายแล้ว หนังสือประเภทหนึ่งที่ได้รับการตีพิมพ์และชาวบ้านร้านตลาดนิยมซื้อหามาอ่านกันมาก ได้แก่ หนังสือนิทานคำกลอนและกลอนบทละครพระราชนิพนธ์ ซึ่งหนังสือบทละครนี้เป็นที่นิยมกันมากตลอดรัชกาล

นอกจากนิทานคำกลอนและกลอนบทละครพระราชนิพนธ์แล้ว หนังสืออีกประเภทหนึ่งที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะในรัชกาลที่ 5 คือ วรรณกรรมจีน มีพงศาวดารจีนมากมายหลายเรื่องที่ได้รับการแปลเป็นภาษาไทย และตีพิมพ์ออกวางจำหน่าย บ้างก็ถูกบรรดากวีหรือคณะละครนำไปดัดแปลงเป็นบทละคร เพื่อใช้แสดงในโอกาสต่างๆ สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินีได้ทรงพระนิพนธ์เรียบเรียงรายชื่อหนังสือพงศาวดารจีนที่ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยไว้ในหนังสือ *ตำนานหนังสือสามก๊ก* (2471 : 31-36) ดังนี้

แปลในรัชกาลที่ 1

- (1.) เรื่อง *ไซฮัน* แปลเมื่อก่อน พ.ศ. 2349 เป็นหนังสือ 37 เล่มสมุดไทย
- (2.) เรื่อง *สามก๊ก* แปลเมื่อก่อน พ.ศ. 2348 เป็นหนังสือ 95 เล่มสมุดไทย

แปลในรัชกาลที่ 2

- (3.) เรื่อง *เสียดก๊ก* แปลเมื่อ พ.ศ. 2362 เป็นหนังสือ 153 เล่มสมุดไทย
- (4.) เรื่อง *ห้องสิน* สันนิษฐานว่าแปลเมื่อรัชกาลที่ 2 เป็นหนังสือ 43 เล่มสมุดไทย
- (5.) เรื่อง *ตั้งฮัน* สันนิษฐานว่าแปลเมื่อรัชกาลที่ 2 เป็นหนังสือ 30 เล่มสมุดไทย

แปลในรัชกาลที่ 4

- (6.) เรื่อง *ซุยถัง* แปลเมื่อ พ.ศ. 2398 เป็นหนังสือ 60 เล่มสมุดไทย
- (7.) เรื่อง *โหวงไฉ้วเพงหน่า* แปลเมื่อ พ.ศ. 2400 เป็นหนังสือ 6 เล่มสมุดไทย
- (8.) เรื่อง *บัวนฮวยเหลา* สันนิษฐานว่าสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินีสุริยวงศ์

- ให้แปลคร่าวเดียวกับเรื่อง *โหงวไฮ้วเพงหน้า* เป็นหนังสือ 13 เล่มสมุดไทย
- (9.) เรื่อง *โหงวไฮ้วเพงไซ* สันนิษฐานว่าสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ให้แปลคร่าวเดียวกับเรื่อง *โหงวไฮ้วเพงหน้า* เป็นหนังสือ 14 เล่มสมุดไทย
- (10.) เรื่อง *ไซจิ้น* แปลเมื่อ พ.ศ. 2401 เป็นหนังสือ 35 เล่มสมุดไทย
- (11.) เรื่อง *ตั้งจิ้น* สันนิษฐานว่าจะแปลเนื่องกันกับเรื่อง *ไซจิ้น* เป็นหนังสือ 38 เล่มสมุดไทย
- (12.) เรื่อง *น้ำปักช้อง* แปลเมื่อ พ.ศ. 2408 เป็นหนังสือ 23 เล่มสมุดไทย
- (13.) เรื่อง *น้ำช้อง* เป็นหนังสือ 54 เล่มสมุดไทย
- (14.) เรื่อง *หงอใต้* แปลเมื่อ พ.ศ. 2409 เป็นหนังสือ 20 เล่มสมุดไทย
- (15.) เรื่อง *ชวยงัก* แปลเมื่อ พ.ศ. 2410 เป็นหนังสือ 38 เล่มสมุดไทย
- (16.) เรื่อง *ช้องกั๊ก* แปลเมื่อ พ.ศ. 2410 เป็นหนังสือ 82 เล่มสมุดไทย
- (17.) เรื่อง *เม่งเฉียว* เป็นหนังสือ 17 เล่มสมุดไทย

แปลในรัชกาลที่ 5

- (18.) เรื่อง *ชิตงชันเจงไซ* แปลเมื่อ พ.ศ. 2412 เป็นหนังสือ 14 เล่มสมุดไทย
- (19.) เรื่อง *ชียินกั๊กเจงตั้ง* สันนิษฐานว่าสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ให้แปลคร่าวเดียวกับเรื่อง *ชิตงชันเจงไซ* เป็นหนังสือ 12 เล่มสมุดไทย
- (20.) เรื่อง *ได้อั้งเฝ้า* แปลเมื่อ พ.ศ. 2412 เป็นหนังสือ 27 เล่มสมุดไทย
- (21.) เรื่อง *เสापัก* แปลเมื่อก่อน พ.ศ. 2413 เป็นหนังสือ 18 เล่มสมุดไทย
- (22.) เรื่อง *เองเลียดตัวน* แปลเมื่อ พ.ศ. 2413 เป็นหนังสือ 20 เล่มสมุดไทย
- (23.) เรื่อง *เซียวอั้งเฝ้า* แปลเมื่อ พ.ศ. 2413 เป็นหนังสือ 13 เล่มสมุดไทย
- (24.) เรื่อง *เม่งมวดเซงฉ้อ* แปลเมื่อ พ.ศ. 2413 เป็นหนังสือ 17 เล่มสมุดไทย
- (25.) เรื่อง *ไคเม็ก* แปลเมื่อ พ.ศ. 2420 เป็นหนังสือ 18 เล่มสมุดไทย
- (26.) เรื่อง *ชวยงัก* เป็นหนังสือ 23 เล่มสมุดไทย
- (27.) เรื่อง *อิวกังหน้า* เป็นหนังสือ 14 เล่มสมุดไทย
- (28.) เรื่อง *เนี่ยหน้าอิดชือ* เป็นหนังสือ 26 เล่มสมุดไทย
- (29.) เรื่อง *ไซอิ้ว* เป็นหนังสือ 65 เล่มสมุดไทย
- (30.) เรื่อง *เปาเล่งกุกงอัน* เป็นหนังสือ 18 เล่มสมุดไทย

จากการศึกษาประวัติของหลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) พบว่า รายชื่อนิยายพงศาวดารจีนข้างต้น ล้วนแต่ได้รับการแปลก่อนที่หลวงพัฒนพงศ์ภักดีจะถือกำเนิดขึ้น ใน พ.ศ. 2390 เรื่อยไปถึงช่วงก่อนที่ท่านจะเริ่มหันมาท่อมเทพระพันธ์กลอนบทละครตั้งแต่ พ.ศ. 2422 จนกระทั่งหยุดประพันธ์ใน พ.ศ. 2452 ทั้งสิ้น แต่เพราะเหตุใดท่านจึงได้เลือกมาดัดแปลงและประพันธ์เป็นบทละครพันทางเพียง 5 เรื่อง ซึ่งได้แก่ *ห้องสิน* *สามก๊ก* *ชวยงัก* *ได้อั้ง* และ

บัววนฮวยเหลา เท่านั้น จึงเป็นที่น่าสนใจว่ามีเหตุผลหรือปัจจัยอะไร ที่ทำให้ท่านเลือก 5 เรื่องนี้รวมไปถึงเลือกเพียงบางช่วงบางตอนของเรื่องดังกล่าวเท่านั้น

อีกสาเหตุที่ทำให้ผู้วิจัยเลือกศึกษาเรื่อง **บัววนฮวยเหลา** เนื่องจากต้องการศึกษาว่า เมื่อนิยายอิงพงศาวดารจีนได้กลายมาเป็นกลอนบทละครพื้นทางของไทยแล้ว เนื้อความและอรรถรสจะมีความเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

นอกจากสมมุติฐานข้างต้นแล้ว คนไทยจำนวนไม่น้อยรู้จักเปาซิงเทียน (เปาบุ้นจิ้น) ขุนนางผู้ซื่อสัตย์ยุติธรรมและขุนศึกตระกูลหยาง ยอดขุนพลผู้เสียสละแห่งราชวงศ์ซ่ง(ซ่ง) แต่แทบจะไม่มีใครรู้จักแม่ทัพตีซิง (เต็กเซ็ง) ผู้ซึ่งได้ชื่อว่า เป็นดาวบู๊ที่จตุมาคู่กับเปาซิงเทียน ดาวบู๊แห่งราชวงศ์ซ่งเลย และในนิยายเรื่องนี้ก็เป็นช่วงรัชสมัยที่ยอดคนในตำนานดังที่กล่าวมา มีชีวิตและมีเหตุการณ์เกี่ยวเนื่องกัน โดยยึดตีซิงเป็นตัวละครหลัก

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังต้องการศึกษาด้านคุณค่าทางสังคมด้วย โดยจะวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ประเพณีความเชื่อ สภาพการณ์ของสังคมและบทบาทของสตรีในสมัยนั้นที่สะท้อนออกมาทางบทละคร สาเหตุที่หยิบยกประเด็นเกี่ยวกับสตรีมาวิเคราะห์เนื่องจากเห็นว่าถึงแม้จะเป็นนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่มีผู้ชายเป็นตัวดำเนินเรื่องหลัก แต่ตัวละครหญิงทั้งตัวละครหลักและตัวละครรองต่างก็มีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง เป็นผู้ที่ทำให้เหตุการณ์มีความพลิกผันหรือเป็นผู้ตัดสินใจกระทำที่นำมาซึ่งเหตุการณ์ต่างๆ ในภายหลัง ทั้งที่ในความเป็นจริงสตรีในสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือของจีนและสมัยรัชกาลที่ 5 ของไทยล้วนไม่ค่อยมีบทบาทหรือฐานะใดทางสังคมมากนัก จึงต้องการวิเคราะห์ว่าเพราะเหตุใดจึงเลือกเนื้อหาในส่วนที่ตัวละครหญิงมีบทบาทดังกล่าวมาประพันธ์ สิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงสภาพการณ์ของสังคมหรือไม่ อย่างไรและแสดงให้เห็นถึงทรรศนะของกวีอย่างไร ดังนั้นผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจจนกระทั่งเลือกมาทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของบทละครพื้นทาง เรื่อง **บัววนฮวยเหลา**
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบตัวบทของบทละครพื้นทาง เรื่อง **บัววนฮวยเหลา** ของหลวงพัฒนาพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) กับนิยายต้นฉบับเรื่อง **ว่านฮวาไหลว** และ **อู่หนู่ผิงซี**
3. เพื่อศึกษาลักษณะทางสังคม อันได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ประเพณีความเชื่อ บทบาทของสตรีและสภาพการณ์ของสังคมจีนในสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือที่ปรากฏในบทละครพื้นทาง เรื่อง **บัววนฮวยเหลา** อันเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพการณ์ของสังคมไทยสมัยรัชกาลที่ 5 ในด้านต่างๆ ดังกล่าว

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

1. การนำนิยายอิงพงศาวดารจีนฉบับแปลไทย เรื่อง **บัววนฮวยเหลา** และ **โหวงไฮ้วเพงไซ** มาเป็นต้นแบบในการประพันธ์บทละครพื้นทางไทยเรื่อง **บัววนฮวยเหลา** ทำให้เนื้อความบางส่วนเปลี่ยนแปลงไปจากนิยายจีนต้นฉบับเรื่อง **ว่านฮวาไหลว** และ **อู่หู่ผิงซี**

2. ภูมิหลังของหลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) ผู้ประพันธ์บทละครพื้นทางเรื่อง **บัววนฮวยเหลา** และสภาพสังคมไทยสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นปัจจัยทำให้ผู้ประพันธ์เลือกเนื้อหาจากนิยายมาเพียงบางส่วนเท่านั้น

3. ลักษณะทางสังคม อันได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ประเพณีความเชื่อ บทบาทของสตรี และสภาพการณ์ของสังคมจีนในสมัยราชวงศ์ชิ่งเหนือที่ปรากฏในบทละครพื้นทางเรื่อง **บัววนฮวยเหลา** นั้น เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพการณ์ของสังคมไทยสมัยรัชกาลที่ 5 ในด้านต่างๆ ดังกล่าวเช่นกัน

1.4 ข้อมูลที่ใช้และระเบียบวิธีศึกษา

บทละครพื้นทาง เรื่อง **บัววนฮวยเหลา** ความยาวทั้งหมด 6 เล่มสมุดไทย ประพันธ์โดยหลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) โดยคัดลอกจากต้นฉบับสมุดไทยดำ หอสมุดแห่งชาติ

ใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาค้นคว้างานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และเสนอผลงานการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบในด้านตัวบทของบทละครพื้นทางเรื่อง **บัววนฮวยเหลา** กับนิยายต้นฉบับเรื่อง **ว่านฮวาไหลว** **อู่หู่ผิงซี** จากนั้นจึงสรุปผลการวิจัยและเขียนรายงานผลการวิจัย

1.5 ขอบเขตของการศึกษา

1. ในการศึกษาครั้งนี้ จะศึกษาวิเคราะห์บทละครพื้นทางเรื่อง **บัววนฮวยเหลา** ของหลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) ความยาวจำนวน 6 เล่มสมุดไทย

2. เป็นการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างบทละครพื้นทางเรื่อง **บัววนฮวยเหลา** ของหลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) กับนิยายต้นฉบับภาษาจีน 2 เรื่อง รวมไปถึงนิยายฉบับแปลภาษาไทยของทั้ง 2 เรื่องดังกล่าว ที่ต้องใช้เป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างบทละครกับวรรณคดีต้นฉบับด้วย ดังต่อไปนี้

นิยายต้นฉบับภาษาจีน

เรื่องที่ 1 **ว่านฮวาไหลว** (《万花楼》 Wàn Huā Lóu)

บทประพันธ์โดย หลี่ยูถั่ง (李雨堂 Lǐ Yǔtáng) ความยาว 68 ตอน ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2538

โดยสำนักพิมพ์หว่าเซี่ยชูปานเซ่อ (华夏出版社 Huáxià chūbǎnshè)

เรื่องที่ 2 **อุ่หู่ผิงซีผิงหนาน** (《五虎平西平南》 Wǔ Hǔ Píng Xī Píng Nán)

ไม่ทราบนามผู้ประพันธ์ (无名氏 wú míng shì) โดยเนื้อหาที่นำมาเรียบเรียงอยู่ในช่วง

อุ่หู่ผิงซีเจียนจ้วน (《五虎平西前傳》 Wǔ Hǔ Píng Xī Qián Zhuàn) ความยาว 44 ตอน

แรก จากทั้งหมด 112 ตอน ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2538 โดยสำนักพิมพ์หว่าเซี่ยชูปานเซ่อ

(华夏出版社 Huáxià chūbǎnshè)

นิยายฉบับแปลภาษาไทย

เรื่องที่ 1 **บัวนฮ่วยเหลา**

ความยาว 239 หน้า ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2551 โดยสำนักพิมพ์สร้างสรรค์บุ๊คส์

เรื่องที่ 2 **โหวงไฮ้วเพงไซ**

ความยาว 97 หน้าจาก 320 หน้า ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2551 โดยสำนักพิมพ์สร้างสรรค์บุ๊คส์

3. มุ่งศึกษาวิเคราะห์แต่เฉพาะด้านตัวบทของวรรณกรรม มิได้หมายรวมถึงด้านการแปล ด้านการแสดง ด้านอักขระและคำโบราณสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้ เป็นการศึกษาวเคราะห์ตัวบทละครพันทางที่ได้รับการดัดแปลงมาจากนิยายพงศาวดารจีน ซึ่งจัดอยู่ในประเภทเป็นวรรณคดีการแสดง และเป็นวรรณคดีการแสดงที่ใช้กับละครจำแนกหนึ่งที่เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 คือละครพันทาง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทละครพันทาง วรรณคดีการแสดง การดัดแปลงบทประพันธ์ นาฏศิลป์หรือละครจำแนกในสมัยดังกล่าว และทฤษฎีบทละครมาโดยสังเขป ดังนี้

รพีพรรณ เทียมเดช ศึกษา *วิเคราะห์วรรณกรรมบทละครของหลวงพัฒนพงศ์ภักดี* (ทิม สุขยางค์) (2543 : 238-241) พบว่า

หลวงพัฒนพงศ์ภักดีมักจะระบุดจุดประสงค์ในการแต่งบทละครเอาไว้อย่างชัดเจนว่า แต่งเพื่อการแสดง รูปแบบของบทละครเป็นแบบละครนอก คือ มักจะเป็นเรื่องจักรวาลที่ดำเนินเรื่องรวดเร็ว มีทั้งแต่งเองตามจินตนาการและนำวรรณกรรมที่มีชื่อเสียงทั้งที่เป็นของไทยและที่แปลมาจากต่างชาติมาดัดแปลง โดยรูปแบบคำประพันธ์นั้น เป็นกลอนบทละครเสียเป็นส่วนใหญ่ และมีท่วงทำนองการเขียนที่มีลักษณะเฉพาะตัว กล่าวคือ มักจะใช้ถ้อยคำสั้นๆ ง่ายๆ และนิยมใช้คำซ้ำมาก

สุรพล วิรุฬห์รักษ์ กล่าวไว้ในหนังสือ *วิวัฒนาการนาฏศิลป์ไทยในกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๔๗๗* (2543 : 238-241) ว่า

แม้ในตอนต้นของรัชกาลที่ 5 กิจกรรมต่างๆรวมถึงนาฏศิลป์ไทยในกรุงเทพมหานคร จะยังคงยึดถือสืบทอดรูปแบบตามรัชกาลก่อนอย่างเคร่งครัด แต่เมื่อมีการปฏิรูปเศรษฐกิจ พัฒนาการศึกษารวมไปถึงยกเลิกระบบไพร่และทาสแล้ว ความบันเทิงใจในด้านนาฏศิลป์และการละครก็ค่อยๆเปลี่ยนจากที่แต่เดิมเป็นของเจ้าขุนมูลนายเท่านั้น มาเป็นสิ่งที่ประชาชนคนธรรมดา ก็สามารถซื้อหาเพื่อความบันเทิงของตนได้มากขึ้น

เมื่อเป็นดังนั้น ตัวศิลปะเองก็เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนารูปแบบไปจนเกิดเป็นแนวใหม่ขึ้นมาเช่นกัน อาทิ เจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง ได้ริเริ่มนำละครรำของเดิมมาปรับปรุงในเชิงศิลปะการออกภาษา จึงเกิดเป็นละครแบบเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง ซึ่งเรียกชื่อต่อมาว่า ละครผสมสามัคคีและพันทางในที่สุด

และยังได้สรุปถึงความเป็นมาและลักษณะของละครพันทางไว้ในงานวิจัยเรื่อง *นาฏศิลป์รัชกาลที่ ๕* (2553 : 43) ว่า

ละครพันทาง เป็นนาฏศิลป์ที่เกิดขึ้นในรัชกาลที่ 4 แต่พัฒนาจนสำเร็จรูปในรัชกาลที่ 5 เป็นละครที่มีรูปแบบผสมผสานการแสดงออกภาษา ลดกฎเกณฑ์ละครไทยในอดีตลง

จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา อธิบายไว้ใน *วรรณคดีการแสดง* (2546 : 1) ว่า

ในความเป็นจริงแล้ว วรรณคดีการแสดงเป็นวรรณคดีทั้งสำหรับการอ่านและใช้เป็นบทสำหรับการแสดงด้วยวรรณคดีการแสดงนั้น ประกอบด้วยสองส่วน ได้แก่ วรรณคดีและการแสดง วรรณคดี ก็คือ บทละครซึ่งเป็นงานด้านวรรณศิลป์ ส่วน การแสดง ในที่นี้ ก็หมายความว่า ละคร ซึ่งเป็นงานทางนาฏศิลป์นั่นเอง

สุหวี เหวินข่าย (徐文凱 Xú Wénkǎi) (2009 : 216-217) วิจัยเรื่อง *ใหญ่ช่วยวินช่วยปู้ อุปรากรไร้เสียง : การวิเคราะห์การดัดแปลงบทประพันธ์ระหว่างกันของนิยายและซีอุ้วหวีในสมัยราชวงศ์ชิง 《有韻說部無聲戲 : 清代戲曲小說相互改編研究 Yǒuyùn Shuōbù Wúshēngxì Qīngdài Xìqǔ Xiǎoshuō Xiānghù Gǎibiān Yánjiū》* ได้กล่าวสรุปไว้ว่า

1. 改編在中國古代文學創作中佔有相當重要的地位。
2. 戲曲小說之間的改編是基於這兩種文體共同擁有敘事性特質條件下的行爲。
3. 改編可以稱之爲“文學化的評點，跨體裁的續書。”
4. 改編是傳播的重要方式之一。

คุณค่าของการดัดแปลงบทประพันธ์นั้น ปรากฏชัดเจนในด้านต่างๆ ได้แก่

1. การดัดแปลงบทประพันธ์เป็นสิ่งสำคัญไม่น้อยในการสร้างสรรค์วรรณกรรมในยุคจีนโบราณ
2. การดัดแปลงบทประพันธ์ระหว่างกันของนิยายและซีจี้วี่นั้นคือพฤติกรรมอันเนื่องมาจากคุณสมบัติพิเศษอันมีในบทประพันธ์ทั้งสองชนิด ได้แก่ ฉันทลักษณ์การบรรยาย
3. สามารถเรียกการดัดแปลงบทประพันธ์ว่าเป็น “ การวิจารณ์ในรูปวรรณกรรม หนังสือภาคต่อข้ามฉันทลักษณ์ ”
4. การดัดแปลง ถือเป็นวิธีการสำคัญอย่างหนึ่งในการเผยแพร่

นพมาศ แวหงส์ สรุปไว้ใน *ปริทัศน์ศิลปะการละคร* (2550 : 238-241) ว่า

องค์ประกอบของบทละครที่เราจะใช้พิจารณาในฐานะที่เป็นเครื่องมือที่จะช่วยในการนำบทละครมาแยกแยะเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์โครงสร้างของละคร เพื่อความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้นและเพื่อการประเมินคุณค่าของบทละครแต่ละเรื่อง ได้แก่ โครงเรื่อง ตัวละคร ความคิด ภาษา เสียงและภาพ

จากการค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้นนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าวรรณกรรมประเภทนิยายและบทละคร (วรรณคดีการแสดง) มีการดัดแปลงบทประพันธ์ระหว่างกันอยู่เสมอ และมีความสัมพันธ์กันอย่างน่าสนใจ บทละครในสมัยโบราณนั้นเป็นได้ทั้งวรรณกรรมเพื่อการอ่านและวรรณกรรมเพื่อการแสดง ผู้อ่านหรือผู้ชมสามารถเสพได้ทั้งทางตาและทางอารมณ์ ซึ่งอรรถรสที่ได้รับอาจเหมือนหรือต่างกันไปตามแต่บุคคล และละครพันทางที่ถือกำเนิดขึ้น ถือเป็นสิ่งแปลกใหม่ที่นำชมอย่างยิ่งในสมัยนั้น แม้ว่าในปัจจุบันความนิยมในละครรำเหล่านี้จะจางลงไป หากแต่ยังเป็นสิ่งมีคุณค่าคู่ควรแก่การศึกษาและอนุรักษ์ไว้ต่อไป

1.7 ระบบสัทอักษรและข้อตกลงเบื้องต้น

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ถอดเสียงตัวอักษรจีนด้วยระบบสัทอักษร (漢語拼音 Hànyǔ Pīnyīn) ตามแบบหนังสือหลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาจีนและภาษาฮินดีฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2550) ซึ่งจะสรุปไว้โดยสังเขป ดังนี้

สัทอักษรแทนเสียงพยัญชนะ 24 เสียง

b (ป)	p (ผ , พ)	m (ม)	f (ฝ , ฟ)
d (ต)	t (ถ , ท)	n (น)	l (ล)
z (จ)	c (ฉ , ช)	s (ซ , ส)	

zh (จ)	ch (ฉ , ช)	sh (ช , ฌ)	r (ร)
j (จ)	q (ฉ , ฌ)	x (ซ , ซ)	
g (ก)	k (ข , ค)	h (ห , ฮ)	
y *(ย , -)	w **(ว , -)		

*y ไม่ออกเสียงเมื่อตามด้วยสระ i และไม่มีตัวสะกด

**w ไม่ออกเสียงเมื่อตามด้วยสระ u

สัทอักษรแทนเสียงสระ 24 เสียง

1. สัทอักษรแทนเสียงสระเดี่ยว 8 เสียง

a (อะ , อา)	o (อัว , โอ)	e (เออ , เอ)	i (อี , อี , อี้)
u (อุ)	* ü (อวี)	er (เออร์)	ê (เอ)

2. สัทอักษรแทนเสียงสระผสม 16 เสียง

ai (ไอ , อาย)	ei (เอย์)	an (อัน)	ao (เอา , อาว)
en (เอ็น)	**ia (เอีย)	**ie (เอีย)	in (อิน)
iu (อิว)	ua (-วา)	uo (อัว)	ui (อุย)
un(อุณ)	ou (โอว)	***üe (-ว)	*** ün(-วิน)

* ü เมื่อตามหลัง j , q , x , y เขียนลดรูปเป็น u แต่เมื่อตามหลัง n , l ให้คงรูปเดิม

** ia , ie เป็นหน่วยเสียงที่คล้ายกับสระเอียในภาษาไทย จึงทับศัพท์ด้วยสระเอียทั้งคู่

*** üe , ün เมื่อตามหลัง j , q , x , y เขียนลดรูปเป็น ue และ un ตามลำดับ

เครื่องหมายแทนเสียงวรรณยุกต์ 4 เสียง

—	หรือ	เสียงหนึ่ง	เทียบเท่าเสียงสามัญ*
ˊ	หรือ	เสียงสอง	เทียบเท่าเสียงจัตวา
ˇ	หรือ	เสียงสาม	เทียบเท่าเสียงเอก**
ˋ	หรือ	เสียงสี่	เทียบเท่าเสียงโท

* เสียงหนึ่งในภาษาจีนกลางใกล้เคียงกับเสียงสามัญในภาษาไทย

** เสียงสามในภาษาจีนกลางใกล้เคียงกับเสียงเอก เสียงจัตวาในภาษาไทย (ยกเว้นเมื่ออยู่หน้าพยางค์ที่มีเสียงสาม ˋ ให้ออกเป็นเสียงสอง ˊ โดยคงเครื่องหมายเสียงสาม ˋ)

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. **ว่านฮวาไหลว** หมายถึง นิยายต้นฉบับภาษาจีน เรื่อง 《万花樓》 ประพันธ์โดย หลี่ ยู่วี่ถั่ง (李雨堂)
2. **บัวนฮ่วยเหลา** หมายถึง นิยายเรื่อง **ว่านฮวาไหลว** ฉบับแปลภาษาไทย
3. **อู่หู่ผิงซีผิงหนาน** หมายถึง นิยายต้นฉบับภาษาจีน เรื่อง 《五虎平西平南·无名氏》 ไม่ทราบนามผู้ประพันธ์ แต่ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอเรียกเพียง **อู่หู่ผิงซี** เนื่องจากความจริงแล้ว **อู่หู่ผิงซี - อู่หู่ผิงหนาน** นั้นถือเป็นนิยายสองเรื่องที่มีเนื้อความติดต่อกันเป็นเรื่องเดียวกัน แต่เนื้อความที่นำมาใช้เปรียบเทียบจะมาจากเรื่อง **อู่หู่ผิงซี** เพียง 44 ตอน (จากทั้งหมด 112 ตอน) เท่านั้น
4. **โหวงไฮ้วเพงไซเพงหน่า** หมายถึง นิยายเรื่อง **อู่หู่ผิงซีผิงหนาน** ฉบับแปลภาษาไทย แต่ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอเรียกเพียง **โหวงไฮ้วเพงไซ** เนื่องจากความจริงแล้ว **โหวงไฮ้วเพงไซ - โหวงไฮ้วเพงหน่า** นั้นถือเป็นนิยายสองเรื่องที่มีเนื้อความติดต่อกันเป็นเรื่องเดียวกัน แต่เนื้อความที่นำมาใช้เปรียบเทียบจะมาจากเรื่อง **โหวงไฮ้วเพงไซ** ความยาว 97 หน้า (จาก 320 หน้า) เท่านั้น
5. **บทละคร** หมายถึง บทละครพันทาง เรื่อง **บัวนฮ่วยเหลา** ของหลวงพัฒนาพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) ความยาวทั้งหมด 6 เล่มสมุดไทยดำ
6. การคัดลอกตัวอย่างจากบทละครจะคงลักษณะอักขระวิธีตามต้นฉบับเดิม ซึ่งบางครั้งชื่อบุคคล ชื่อสถานที่และชื่อเฉพาะต่างๆ แม้ว่าเป็นบุคคลหรือสถานที่เดียวกัน แต่อาจมีการสะกดไม่เหมือนกันทุกครั้ง เช่น เตกเซงหรือเตกเซง เปาบุ๋นจิ้นหรือเปาบุ๋นจิ้น นอกจากนี้การสะกดของบทละครและนิยายฉบับแปลไทยก็อาจมีความแตกต่างกัน เช่น บทละครสะกดว่าเตกเซง แต่นิยายฉบับแปลไทยสะกดว่า เต็กเซ็ง เป็นต้น
7. ชื่อบุคคล ชื่อสถานที่และชื่อเฉพาะต่างๆ ที่กล่าวถึงในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะใช้ภาษาจีนแมนดารินหรือจีนกลางในการถอดเสียง โดยผู้วิจัยจะวงเล็บคำที่ใช้ในบทละครซึ่งใช้อักษรตัวเอียงและตามด้วยนิยายฉบับแปลไทยซึ่งใช้อักษรปกติเอาไว้ด้านหลังในการกล่าวถึงครั้งแรก เช่น ตีซิง (เตกเซง , เต็กเซ็ง) เปาเจ็ง (เปาบุ๋นจิ้น , เปาบุ๋นจิ้น) เป็นต้น แต่หากในบทละครไม่มีตัวละครนั้นปรากฏอยู่ในวงเล็บคำก็จะมีแต่เพียงการสะกดแบบนิยายฉบับแปลเท่านั้น
8. การนำเนื้อความมายกตัวอย่างนั้น เนื้อความจากบทละครจะเป็น **ตัวอักษรเอน** หากมาจาก **ว่านฮวาไหลว อู่หู่ผิงซี** และ **บัวนฮ่วยเหลา โหวงไฮ้วเพงไซ** ข้อความจะเป็น **ตัวอักษรปกติ** โดยจะวงเล็บ (.....) ชื่อหนังสือและเลขหน้าไว้ท้ายเนื้อความนั้นๆ

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เข้าใจความเป็นมาของบทละครพื้นทาง เรื่อง **บัวนฮวยเหลา**
2. ทำให้เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างในด้านตัวบทของบทละครพื้นทาง เรื่อง **บัวนฮวยเหลา** กับนิยายต้นฉบับ เรื่อง **ว่านฮวาไหลว** และ **อุ้มผิงซี**
3. ทำให้เข้าใจถึงลักษณะทางสังคม อันได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ประเพณีความเชื่อ บทบาทของสตรีและสภาพการณ์ของสังคมจีนในสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือที่ปรากฏในบทละครพื้นทาง เรื่อง **บัวนฮวยเหลา** อันเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพการณ์ทางสังคมไทยสมัยรัชกาลที่ 5 ในด้านต่างๆ ดังกล่าว
4. ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่วรรณกรรมบทละครพื้นทางของหลวงพัฒนาพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์)

บทที่ 2 ปริทัศน์วรรณกรรม

ในบทนี้ผู้วิจัยจะอธิบายถึงต้นกำเนิดของบทละครพันทางเรื่อง **บัวนสวยเหลา** ว่ามีต้นกำเนิดมาจากวรรณคดีเรื่องใด พร้อมทั้งสรุปย่อเนื้อหาของบทละคร นิยายต้นฉบับสองเรื่อง คือ **ว่านสวาโหลว** และ **อุ่หู่ผิงซี** โดยสังเขป เพื่อช่วยให้เห็นภาพของความเหมือนและความแตกต่างของนิยายต้นฉบับและบทละครอย่างคร่าวๆ ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบอย่างละเอียดในบทต่อไป นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการละครและวรรณคดีการแสดงหรือเรียกอีกอย่างว่า **บทละครร่ำ** ของไทย รวมถึงอิทธิพลของวรรณคดีจีนที่มีต่อวรรณคดีการแสดงของไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งจะเป็นเหตุผลให้เข้าใจได้ชัดเจนว่า เพราะเหตุใดจึงเกิดมีบทละครพันทางเรื่อง **บัวนสวยเหลา** ขึ้นได้ในยุคดังกล่าว

ในด้านวรรณคดีการแสดงของจีน ผู้วิจัยได้สืบค้นและรวบรวมรายชื่อวรรณคดีการแสดงของจีนที่มีเนื้อหาตรงกันหรือเกี่ยวข้องกับนิยายต้นฉบับในยุคสมัยต่างๆ เท่าที่จะมีบันทึกไว้ ไม่ว่าจะเป็นผลงานที่ประพันธ์ขึ้นก่อนหรือหลังนิยายต้นฉบับดังกล่าวก็ตาม อาทิเช่น บทละครเยว่หยวนจ้ายจวี (元雜劇 Yuàn Zájù) บทละครหมิงฉวนฉี (明傳奇 Míng Chuánqí) และบทอุปรากรสมัยราชวงศ์ชิง (清京劇 Qīng Jīngjù) เป็นต้น มากกล่าวไว้ในที่นี้ด้วย เพื่อให้เห็นว่าเรื่องราวที่นำมาดัดแปลงเป็นบทละครพันทางเรื่อง **บัวนสวยเหลา** นั้น ก็ได้รับความนิยมในดินแดนอันเป็นที่กำเนิดเช่นกัน และยังสามารุใช้เป็นข้อมูลให้แก่ผู้ที่สนใจศึกษาได้ใช้ในการค้นคว้าต่อไป

2.1 ความเป็นมาของบทละครพันทาง เรื่อง **บัวนสวยเหลา**

บทละครพันทาง เรื่อง **บัวนสวยเหลา** นี้ แม้จะไม่มีภาระบัพชี้อและจุดประสงค์ของผู้แต่งไว้ในตอนต้นเรื่องเหมือนบทละครเรื่องอื่นๆ ของหลวงพัฒนพงศ์ภักดี ดังที่รพีพรธร เทียมเดช ได้รวบรวมไว้ในงานวิจัยเรื่อง **วิเคราะห์วรรณกรรมบทละครของหลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์)** (2531 : 68) เช่น

(จันทโครบ สมุดไทยดำ เล่ม 1 :1)

นำต้น เล่ม 1

เรื่องพระจันทโครบ

ขุนจบพลรักรัษแต่งไว้เปน

บทเลนลคร

(มณีสุริยง สมุดไทยดำ เล่ม 19 :1)

เล่ม 19

เรื่องพระมณีสุริยง ขุนจวบพลรัักษ

เป็นผู้แต่งไว้เป็นบทเล่นละคร

หากแต่ในพระนิพนธ์เกี่ยวกับประวัติหลวงพัฒนาพงศ์ภักดี ของสมเด็จพระยาตำราจ ราชานุภาพ ซึ่งกรมศิลปากรได้นำมาตีพิมพ์ไว้ในหนังสือ *นิราศหนองคาย หลวงพัฒนาพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์)* นั้น ได้กล่าวถึงชื่อบทละครเรื่อง **บัวฮวยเหลา** ว่าเป็นหนึ่งในจำนวนหนังสือบท ละครที่หลวงพัฒนาพงศ์ภักดีแต่งเมื่อยังเป็นขุนจวบพลรัักษ อีกทั้งยังได้ทรงกล่าวไว้ในพระนิพนธ์ *ตำนานละครอิเหนา (2507 : 170-171)* ว่า

ละครพันทางของเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง มีบทที่แต่งใหม่มากกว่าโรงอื่น.....

มาชั้นหลังได้หลวงพัฒนาพงศ์ภักดี (ทิม) เมื่อยังเป็นขุนจวบพลรัักษมาเป็นผู้แต่ง.....

คัดเอาเรื่องในพงศาวดารจีนมาแต่งเป็นบทละครก็หลายเรื่องคือเรื่อง ห่องลิน เรื่องตั้งฮั้น เรื่องสามก๊ก เรื่องหงอใต้ เรื่องชุยถั่ง เรื่องบัวฮวยเหลาเหล่านี้.....

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า **บัวฮวยเหลา** เป็นบทประพันธ์ของหลวงพัฒนาพงศ์ภักดี และแม้ว่าจะไม่ทราบปีที่ประพันธ์แน่นอน แต่เมื่อพิจารณาจากชีวประวัติของท่าน ก็สามารถกล่าวได้ว่าคงอยู่ในราวในปี พ.ศ. 2422 - 2452 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ท่านเริ่มประพันธ์ผลงานในขณะที่เป็น ขุนจวบพลรัักษ จนถึงช่วงเวลาที่ท่านไม่ได้แต่งหนังสืออีกนั่นเอง

บทละครพันทางเรื่อง **บัวฮวยเหลา** ได้รับการดัดแปลงเนื้อหาจากนิยายต้นฉบับ ภาษาจีนถึง 2 เรื่อง ได้แก่ **ว่านฮวาไหลว** และ 44 ตอนแรกของ **อุ๋นผิงซี** โดยผ่านฉบับ แปลภาษาไทยของนิยายเรื่องดังกล่าว ซึ่งก็อยู่ในรายนามหนังสือพงศาวดารจีนที่ได้รับการแปล เป็นภาษาไทยในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ที่สมเด็จพระยาตำราจราชานุภาพได้ทรงพระนิพนธ์ เรียบเรียงไว้ในหนังสือ *ตำนานหนังสือสามก๊ก* คือเรื่อง **บัวฮวยเหลา** 13 เล่มสมุดไทย ตีพิมพ์ครั้งแรกโดยโรงพิมพ์หมอบรัดเลย์ ในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อปี พ.ศ. 2423 เป็นสมุด 1 เล่ม และเรื่อง **โหวงไฮ้วเพงไซ** 14 เล่มสมุดไทย ตีพิมพ์ครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อปี พ.ศ. 2421 เป็นสมุด 1 เล่ม โดยโรงพิมพ์เดียวกัน (สมเด็จพระยาตำราจราชานุภาพ , 2471 : 31-36) อีก ทอดหนึ่ง

จากการศึกษาเรื่อง "วิวัฒนาการวรรณกรรมจีนในภาษาไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2411-2475 (ตอนที่ 1)" โดย วินัย สุกใส (225-226) ผู้วิจัยพบว่าการแปลพงศาวดารจีนในสมัยรัตนโกสินทร์

ตอนต้นนั้นเป็นการแปลด้วยวิธีที่ให้ผู้เข้าใจภาษาจีนแปลความออกให้เจ้าหน้าที่จัดไว้ จากนั้นจึงให้ผู้ที่เชี่ยวชาญภาษาไทย นำมาเรียบเรียงเป็นภาษาไทยที่สละสลวยอีกทอดหนึ่ง อีกทั้งในบางครั้งก็มาจากคนจีนที่ใช้สำเนียงท้องถิ่นต่างกัน มิได้แปลอย่างละเอียดตามต้นฉบับโดยผู้มีความรู้ทั้งสองภาษาในคนๆ เดียวเช่นในปัจจุบัน จึงเป็นเหตุให้เนื้อความและรายละเอียดบางส่วนแตกต่างตกลงไปบ้าง ดังนั้นเมื่อหลวงพัฒนพงศ์ภักดีแต่งบทละครโดยใช้ฉบับแปลเป็นต้นแบบ ความแตกต่างกับนิยายต้นฉบับจึงเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังที่ผู้วิจัยจะยกมาทำการเปรียบเทียบและวิเคราะห์ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

2.1.1 นิยายต้นฉบับเรื่อง *ว่านฮวาไหลว* และ *อุ๋นฝิงซี*

อันที่จริง *ว่านฮวาไหลว* *อุ๋นฝิงซี* เป็นนิยายคนละเรื่อง ผู้ประพันธ์ก็ไม่ใช่คนเดียวกัน หากทว่ากลับมีเนื้อหาและเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกันเหมือนเป็นเรื่องเดียว กล่าวคือ เริ่มจากเรื่อง *ว่านฮวาไหลว* ที่ใช้ตีชิงเป็นตัวละครหลัก ดำเนินเรื่องราวมาตั้งแต่รัชสมัยที่ตีชิงถือกำเนิดจนได้รับตำแหน่งเป็นแม่ทัพปราบประจิม (平西王 Píng xī wáng) ยกทัพไปปราบศัตรูจนชื่อเสียงโด่งดัง พร้อมด้วยนายทหารเสือคนสนิทอีก 4 นาย รวมเป็นฉายา 5 พยัคฆ์ (五虎 wǔ hǔ) ในเรื่อง *อุ๋นฝิงซี* (ต่อเนื่องไปจนถึงเรื่อง *อุ๋นฝิงหนาน* ด้วย) แต่เนื่องจากเนื้อหาของบทละครมาจาก *ว่านฮวาไหลว* และบางส่วนของ *อุ๋นฝิงซี* เท่านั้น ผู้วิจัยจึงสรุปย่อเนื้อหาโดยละเอียดของนิยาย 2 เรื่องดังกล่าวไว้ดังต่อไปนี้

2.1.1.1 *ว่านฮวาไหลว*

นิยายเรื่อง *ว่านฮวาไหลว* เป็นวรรณคดีชาวบ้านที่มีชื่อเสียงโด่งดังมากเรื่องหนึ่งของจีน มีชื่อเรียกเต็มว่า *ว่านฮวาไหลวหยางเปาตี้เหยียนอี* 《萬花樓楊包狄演義 Wàn Huā Lóu Yáng Bāo Dī Yǎnyì》 นิยมเรียกย่อว่า *ว่านฮวาไหลว* 《萬花樓 Wàn Huā Lóu》 มีความยาว 14 ม้วน 68 ตอน

ว่านฮวาไหลว แปลตามศัพท์ว่า หอหมื่นสุคนธ์ ที่แม่จะปรากฏอยู่ในนิยายเพียงครั้งเดียวเท่านั้น แต่ก็ถือเป็นสถานที่เกิดเหตุการณ์สำคัญของตีชิง เป็นจุดเริ่มต้นอันเป็นเหตุให้มีเรื่องสืบเนื่องต่อไปยืดยาว เนื้อเรื่องกล่าวถึงบุคคลสำคัญสามคน คือ แม่ทัพตีชิง (เตกเซง , เต็กเซ็ง) เปาเจิง (เปาบุ๋นจิ้น , เปาบุ๋นจิ้น) และแม่ทัพหยางจงเป่า (เอียงจงเป่า , เอียงจงเป่า) โดยยกให้ตีชิงเป็นตัวเอก ส่วนเปาเจิงกับหยางจงเป่าที่คนไทยผู้ชื่นชอบประวัติศาสตร์ รวมถึงภาพยนตร์และละครชุดของจีนรู้จักเป็นอย่างดีนั้น กลับมีบทบาทเสริมเป็นบางช่วงเท่านั้น

ไม่ทราบประวัติความเป็นมาของผู้ประพันธ์นิยายเรื่องนี้แน่ชัด มีเพียงบันทึกไว้ในส่วนหน้าแรกของหนังสือนิยายว่า

“อุบาสกซีหุ้ยเรียง” เขียนไว้เมื่อฤดูใบไม้ผลิ ปีฉู่ฉิน* ณ ศาลาไห่เว่ว์ แม่น้ำเฟินเจียง ด้านใต้ของเขาห้าทักษิณ** หลีหยู่วี่ถั่ง เมืองเฮ้ออี่ จารึก

“西湖居士手編”。“時戊辰之春自序于嶺南汾江之覺后閣云。鶴邑李雨堂識”

จากข้อความนี้จึงทราบได้ว่า ผู้ประพันธ์ คือ หลีหยู่วี่ถั่ง ภูมิลำเนาอยู่เมืองเฮ้ออี่ ซึ่งนักวิชาการ อาทิเช่น หวางหลิน (黃霖 Huáng Lín) และหานถงเหวิน (韓同文 Hán Tongwén) คาดว่าน่าจะอยู่ในอำเภอหลงชวณ มณฑลกวางตุ้ง และปีที่ประพันธ์อยู่ในช่วงปีที่ 13 รัชสมัยเจียงชิ่ง (嘉慶 Jiāqìng) แห่งราชวงศ์ชิง (1808) (สรุปสารบัญนิยายพื้นบ้านจีน 中國通俗小說總目提要 Zhōngguó Tōngsú Xiǎoshuō Zǒngmù Tiyào: 1991.608)

เนื้อเรื่องย่อ ว่านฮวาไหลว

บรรยายตั้งแต่พระเจ้าซ่งเจินจง (ซ่งเจินจง , ซ้องจินจง) มีโองการให้ขันทีเจินหลิน (ตันหลิม , ตันหลิม) เดินทางไปเลือกเฟ้นสาวงามจำนวน 80 นางที่เมืองไท่หยวน มณฑลชานซี มีสาวงามทั้งยังฉลาดเฉลียวนางหนึ่งนามว่า ตีเซี่ยนจิน (เตกเซยกิม , เต็กเซยกิม) ผู้เป็นชนิษฐาของผู้บัญชาการทหารแห่งเมืองไท่หยวนนาม ตี้กวาง (เต็กก๊วง) เมื่อทราบข่าวก็ยอมสละตนเองเข้าวังเพื่อมิให้ครอบครัวต้องเดือดร้อน ก่อนจากบ้านเกิดไปนั้น แม่เฒ่าเยว่ (นางงักสี) ได้นำหยกคู่ยวนยามมาแบ่งเป็นสอง มอบให้ตี้กวางและตีเซี่ยนจินเก็บรักษาไว้ฝ่ายละชิ้น เพื่อเป็นเครื่องเตือนระลึก

ในวันที่เซี่ยนจินเข้าวัง ซ่งเจินจงฮ่องเต้กำลังทรงเดินหมากอยู่กับท่านอ๋องแปด (ไปยอ้อง , ไปยอ้อง) เมื่อทรงเห็นว่าสาวงามลำดับที่หนึ่ง นางตีเซี่ยนจิน ทั้งรูปร่างงดงามแซมซ้อย เฉลียวฉลาดรู้ชนบประเพณีและยังเป็นลูกหลานขุนนางหลายสมัย จึงพระราชทานนางให้เป็นชายาของท่านอ๋องแปด แล้วเลื่อนตำแหน่งนางงามอันดับสอง นางโค่วเจิงยอวี่ (โค่วหนิง , โค่วหนิง) ขึ้นเป็นอันดับหนึ่ง แล้วพระราชทานนางทั้งหมดแบ่งไปยังตำหนักในทั้งหลาย

* ปีฉู่ฉิน ชื่อปีลำดับที่ 5 ตามแผนภูมิสวรรค์ ภาศิปน 10 ภาศील่าง 12 ของจีน (天干地支 tiāngān dìzhī) ใช้ในการคำนวณนับปี เดือน วันแบบจันทรคติจีน

** ด้านใต้ของเขาห้าทักษิณ หมายถึง อาณาเขตทางใต้เขาทั้งห้าทางทิศใต้ของจีน ได้แก่ มณฑลกวางตุ้ง กวางซี และไต้หวันในปัจจุบัน

ต่อมา เงินจงฮ่องเต้มีบัญชาให้ขุนนางแทนพระองค์เดินทางไปยังซานซี เพื่อพระราชทานทรัพย์สินให้แก่บิดามารดาของสาวงามที่เข้าวัง ท่านฮ่องแปดจึงให้พระชายาที่ร่างจดหมายฉบับหนึ่งฝากส่งให้จวนสกุลตีด้วย คิดไม่ถึง ชุนซิว (ชิงซิว) ขุนนางที่ไปคราวนี้กลับเป็นลูกเขยของราชครูฝ่งขุนนางซิว อีกทั้งบิดาก็ยังมาตายด้วยน้ำมือของตีหยวน (เต็กหงวน) ซึ่งเป็นบิดาของตีกว้าง จึงคิดแค้นโดยเอาจดหมายแอบซ่อนไว้ แล้วปดสกุลตีว่านางตีเขียนเงินผูกคอตายเสียแล้ว ฮ่องเต้จึงทรงมีโองการลับให้สอบสวนเอาผิดกับบิดามารดา แม่เฒ่าเยว่เมื่อได้ยินดังนั้นก็ขาดใจตายทันที ตีกว้างกลัวภัยมาถึง จึงรีบลาออกจากราชการ พาสุหยิน บุตรีนามตีจิ้นหลวน (เต็กกิมหลวน) และบุตรนามตีชิง เดินทางกลับไปใช้ชีวิตที่หมู่บ้านเสี่ยวหยาง (เซียวเอียงตี้) อำเภอซีเหอ (ไซหอ)

ในเวลานั้นกองทัพซีตานห้าแสนยกมาประชิดชายแดน เสนาบดีซ้ายโค่วจุ่น (โค่วจุ่น) กราบทูลให้พระเจ้าซ่งเงินจงเสด็จนำทัพออกรบ ขณะเดียวกันฝ่ายในก็มากกราบทูลข่าวพระมเหสีหวิว (เล่าฮองเฮา , เล่าฮองเฮา) และพระสนมหลี่ (หลี่สินฮุย , ลีสินฮุย) มีประสูติกาลพระโอรส หากแต่ฮ่องเต้ก็ยังมิได้ไปทอพระเนตร เนื่องด้วยต้องทรงนำทัพด้วยพระองค์เองและงานศึกติดพันยาวนานถึง 10 กว่าปี สงครามจึงค่อยสงบลง

ภายในวัง พระมเหสีหวิวทราบข่าวว่าพระสนมหลี่ประสูติพระโอรส แต่พระนางเองกลับได้พระธิดา แล้วยังให้ขันทีรายงานเท็จว่าทรงได้พระโอรสอีก กล่าวว่เมื่อพระเจ้าแผ่นดินเสด็จกลับ จะมีความผิดฐานเพ็ดทูลเบี่ยงสูง จึงมีบัญชาให้ขันทีกัวยหวาย (กวยหวาย , กวยหวาย) นำแมวเสือดาวไปสับเปลี่ยนรัชทายาท แล้วให้นางกำนัลโค่วเจิงยวี่นำรัชทายาทไปทิ้งลงในสระจินฉือ นางโค่วเจิงยวี่ทำไม่ลง โชคดีขันทีเฉินหลิน (ตันหลิม , ต้นหลิม) มาพบเข้า จึงนำรัชทายาทซ่อนในตะกร้าดอกไม้ แอบพาหลบออกนอกวัง ไปฝากไว้ให้ท่านฮ่องแปด ท่านฮ่องแปดจึงรับเลี้ยงเป็นโอรสของตน พระมเหสีหวิวยังคิดเผาตำหนักพระสนมหลี่เพื่อตัดรากถอนโคน นางโค่วเจิงยวี่ทราบความเข้าจึงไปบอกแก่พระสนม ในคืนนั้นพระสนมหลี่ลอบหนีออกจากวังไปได้ ส่วนนางโค่วเจิงยวี่กระโดดน้ำฆ่าตัวตายในสระจินฉือ

ฝ่ายตีกว้างถึงแก่กรรมลงในขณะตีชิงยังเล็ก สองแม่ลูกใช้ชีวิตลำบาก วันหนึ่งน้ำท่วมใหญ่พัดเอาตีชิงสลบไป หวางฉานเหลาจู่ (เฮงเซียนไจ้ , เฮงเซียนเล่าไจ้) ช่วยไว้แล้วนำไปเลี้ยงที่เขาเอ้อเหมยซาน (งอมิงซิว) ถ่ายทอดสรรพวิชาทั้งปุ่นและบู้ให้และบอกตีชิงว่าไม่ต้องห่วงมารดา เพราะมีคนช่วยให้รอดแล้ว ต่อไปภายหลังก็จะได้พบกัน

พระชายาตีทรงประสูติโอรสในปีถัดมาจึงทรงเลี้ยงดูคู่กันกับรัชทายาท ถ้าปีต่อมา ท่านฮ่องแปดสวรรคต พระเจ้าซ่งเงินจงนำทัพเสด็จกลับวังหลังจากที่ไปรบนานถึง 11 ปี เมื่อทรงทราบข่าวว่าท่านฮ่องแปดและพระสนมหลี่รวมถึงองค์รัชทายาท ต่างก็สิ้นบุญกันไปหมด ก็ทรงโศกเศร้าเป็นอันมาก แล้วจึงแต่งตั้งให้โอรสองค์ใหญ่ของท่านฮ่องแปดขึ้นเป็นรัชทายาทแทน ให้พระชายาตีเป็นอัครมเหสี ตั้งโอรสองค์รองเป็นลู่อวหวาง (โลฮวยอ่อง) ปีถัดมาซ่งเงินจงเสด็จสวรรคต องค์

รัชทายาทขึ้นสืบราชสมบัติ ทรงพระนาม ช่งเหรินจง (ชองยินจง , ช้องยินจง) แต่งตั้งธิดาราชครูฝ่ง หง (ฟ่งหอง , ฟังหอง) เป็นมเหสีตำหนักตะวันตก ให้ราชครูฝ่งเป็นเสนาบดี ชุนชิวเป็นขุนนางใหญ่ ฝ่ายทหาร อำนาจทั้งในและนอกราชสำนักล้วนอยู่ในกำมือของขุนนางชิวทั้งสอง

ที่เชี่ยวชาญทัพเข้าประชิดชายแดนด่านชานกวน (ช่าก้วน) แม่ทัพหยางจงเป่า (เอียงจงเป่า , เอียงจงเป่า) กราบทูลขอพระราชทานความช่วยเหลือมายังวังหลวง ฝ่ายตีชิงได้เล่าเรียนสรรพวิทยากับหวางเซียนเหลาจู่มาเป็นเวลา 7 ปี ขณะนี้โตเป็นหนุ่มอายุ 16 ปีแล้ว เหลาจู่จึงสั่งให้ตีชิงลงจากเขา เดินทางไปเมืองเปี่ยนเหลียง (เมืองหลวงในขณะนั้น : ผู้วิจัย) แล้วจะได้พบญาติวงศ์ของตน ตีชิงจึงไปเปี่ยนเหลียง ได้พบและสาบานเป็นพี่น้องกับจางจง (เตียตง , เตียตง) กับหลี่อี้ (ลิหิง , หลีหิง)

วันหนึ่งทั้งสามฝ่าฝืนข้อห้ามของคุณชายหู (ฮูคุน) ลูกชายของหูคุน (ฮูคุน) ขุนนางท้องถิ่น ผู้เป็นเจ้าของวานฮวาไหลว ขึ้นไปตีมีสุราที่ชั้นบน จึงมีเรื่องวิวาทกันจนพลั้งมือฆ่าคุณชายหูตาย ตีชิงได้เป่าเจิ้ง (เป่าบุ๋นจิ้น , เป่าบุ๋นจิ้น) แห่งเมืองโคฟงช่วยคลี่คลายให้ แต่จางจงกับหลี่อี้ต้องถูกจองจำในคุก หูคุนจึงไปขอให้ชุนชิวไปช่วยเจรจากับเป่าเจิ้ง แต่ก็โดนเป่าเจิ้งตอกกลับอย่างไม่ไว้หน้า ต่อมาตีชิงเข้าเป็นทหารในสังกัดของหลินกู่ย (ลิ้มกู่ย) ขณะที่เหล่าทหารกำลังฝึกอยู่นั้น ตีชิงได้เขียนกลอนระบายความในใจบทหนึ่งไว้บนกำแพง ชุนชิวจึงฉวยโอกาสนี้จะเอาผิดถึงโทษตาย แต่บังเอิญได้ทำนหู่หนานหวาง (ฮื่อหน้าฮอง) มาช่วยไว้ จึงพ้นโทษตาย เปลี่ยนเป็นโทษบอย 20 ไม้ แทน ตีชิงเจ็บปวดทรมานจากพิษบาดแผลแทบเอาชีวิตไม่รอดเคราะห์ดีที่ได้รับการรักษาจากภิกษุแห่งวัดเซียงกั๋วจุนหาย

จิ้งซานหวาง (เจงซันฮอง) มาที่วัดเซียงกั๋วพอตี ได้พบตีชิงก็ถูกชะตาเป็นอันมาก พอได้รู้เรื่องราวความเป็นมาของตีชิงแล้ว ก็คิดจะเอาตัวไปอยู่ด้วย จึงมอบกระบี่อาญาสิทธิ์ไปฆ่าชุนชิวเสียก่อน ตีชิงไปตามหาและดักรอชุนชิว แต่ก็ไม่พบตัว พลัดหลงเข้าไปในจวนราชครูฝ่งหง ราชครูฝ่งและชุนชิววางแผนจะฆ่าตีชิง โชคดีดีที่หลี่จื่อจิ่ง (ลี้กี้เอ็ง , ลี้กี้เอ็ง) ซึ่งอดีตเคยเป็นคนใช้ในจวนบ้านสกุลตีแอบมาบอกให้รู้ตัว ตีชิงจึงกระโดดข้ามกำแพงเข้าไปในจวนข้างๆ เป็นจวนของอารักษ์หานฉี (ฮันชี่) แล้วหลบอยู่ในนั้น จึงรอดพ้นมาได้

สระบัวในตำหนักหนานชิงงมีปีศาจอาละวาด อารักษ์หานพาตีชิงเข้าไปช่วยปราบ จนปีศาจมังกรไฟกลายเป็นม้าหนุ่มชั้นดี ลู่ฮวาหวางจึงประทานม้านั้นให้ตีชิง จากนั้นพระชนนีตี (เต็กไทเฮา) มีโองการให้ตีชิงเข้าเฝ้า ถามไถประวัติความเป็นมา แล้วนำหยกคู่ยวนยางมาพิสูจน์ จนสุดท้ายได้รู้ว่าเป็นญาติกัน ทั้งสองนำหลานปิตินดีเป็นอย่างดี พระเจ้าช่งเหรินจงรับบัญชาจากพระมารดา จะพระราชทานบรรดาศักดิ์ให้ตีชิงเป็นอ่อง แต่เจ้าตัวไม่ยอมรับ อ้างว่าตนไม่มีผลงานใด ขอให้มีการประลองความสามารถกับขุนนางท่านอื่นก่อน จากนั้นถ้ามีความสามารถจริง

จึงจะยอมรับ เมื่อประลองเสร็จสิ้น โดยตีชิงชนะ ฆ่าผู้บัญชาการหวางเทียนฮวา (เฮงเทียนฮวย , เฮงเทียนฮวย) ตาย จึงได้ยอมเข้ารับตำแหน่งแทน

พวกฝั่งหงยังพยายามวางแผนทำร้ายตีชิง โดยกราบทูลให้แต่งตั้งตีชิงเป็นขุนนางตรวจการณ ทำหน้าที่คุมขบวนเสื่อเกวาระไปส่งยังชายแดน ให้ฉือยอวี่ (เจียเงก , เจียเง็ก) เป็นผู้ช่วย ฉือยอวี่ผู้นี้เป็นเขยของหย่งผิงหวาง บิดาถูกฝั่งหงใส่ร้ายจนตาย และเมื่อวันที่ตีชิงประลองเอาตำแหน่ง ก็ยังเป็นผู้ค้ำประกันให้ สองคนถูกชะตากันเป็นอันมาก ตีชิงขอให้เปาเจิ้งช่วยปล่อยตัว จางจงกับหลี่อี่ สองพี่น้องร่วมสาบานออกจากคุก แล้วจะได้ร่วมเดินทางไปชายแดนด้วยกัน

ระหว่างการเดินทางของขบวนส่งเสื่อเกวาระซึ่งมีกำหนดระยะเวลาตายตัวนั้น ตีชิงเผชิญกับเรื่องราวต่างๆ เริ่มจากพบปีศาจอาละวาด ฉือยอวี่ไล่ตามจับจนหายตัวไป ซึ่งที่จริงแล้วก็ได้ไปอยู่กับหวางฉานเหลาจู่ เล่าเรียนวิชาอยู่ที่เขาเอ้อเหมยซาน และในคืนนั้นเองตีชิงได้ของ 2 สิ่ง คือ หน้ากากทองปิดหน้าและน้ำเต่าวิเศษจากเทพเจ้าดาวเหนือเสวยืนอยู่เชิงตี้ (เทวารัก , บัดเด็กเซียงคี) โคนราชครูฝั่งส่งคนไปลอบทำร้าย ทั้งยังได้พบกับมารดาและพี่สาวซึ่งพลัดพรากจากกันหลายปี

เมื่อมีพายุหิมะ ตีชิงจึงออกหาสถานที่พักขบวน ก็โดนโจรแห่งเขามือผานซานหนิวเจี้ยน (งูเกียน , งูเกียน) และหนิวกั๋ง (งูกั๋ง , งูกั๋ง) สองพี่น้องซึ่งเป็นลูกน้องของซุนยฺหวิน (ฟ่งหุน , ชิงหุน) น้องชายซุนชิวตักปล้นเอาเสื่อเกวาระและเสบียงไปแล้วนำไปยอมจำนนมอบต่อข้าศึกเสียสิ้น ฝ่ายแม่ทัพหยางอยู่ชายแดน ไม่เห็นขบวนเสื่อมาเสียที จึงมีคำสั่งให้เจียวถึงกู่ย (เจียวเทียนกุย , เจียวเทงกุย) เดินทางไปสืบข่าวและเร่งขบวน พอตีชิงกลับมา รู้ข่าวว่าโดนปล้น ก็ขอให้เจียวถึงกู่ยนำทางไปค่ายข้าศึก สุดท้ายตีชิงใช้ของวิเศษฆ่าแม่ทัพจ้านเทียนหวาง (จันเทียนอ๋อง , จันเทียนอ๋อง) และจื่อหย่าไซ (จื่อแฮไซ , จื่อแฮไซ) ได้สำเร็จ เจียวถึงกู่ยนำศีรษะสองแม่ทัพเดินทางกลับชายแดน ระหว่างทางแวะพักแรมคืนที่บ้านของนายด่านอู่ยฺหวิน นามหลี่เฉิง (ลิเสง , ลีเสง) หลี่เฉิงเมื่อรู้ความทั้งหมด จึงคิดฆ่าเจียวถึงกู่ยแล้วเอาศีรษะสองแม่ทัพไปให้หยางจงเป่า เพื่อเอาความชอบเป็นของตน แต่เนื่องจากหลี่เฉิง หลี่ไต้ (ลีไต้ , ลีไต) สองพ่อลูกเป็นคนซื่อฉลาด ไม่กล้าฆ่าคน จึงทำได้เพียงมอมเหล้าแล้วเอาไปโยนลงแม่น้ำ

หลี่เฉิง หลี่ไต้ไปถึงด่านซานกวานเอาความชอบจากแม่ทัพหยางแต่ตีชิงกับเจียวถึงกู่ยตามมาถึงพอดีจึงพิสูจน์ความจริงได้ สองพ่อลูกจึงต้องรับโทษตาย ฝ่ายนางแซ่เสิ่น (นางซิมสี่) ภรรยาของหลี่เฉิง คิดแก้แค้นให้สามีและบุตร จึงเดินทางไปเมืองหลวง ขอให้พี่ชายนามเสิ่นกั๋วซิง (ซิมกอกเซง) ช่วย เสิ่นกั๋วซิงไปขอร้องฝั่งหง ให้ช่วยจัดการตีชิงและหยางจงเป่าให้ถึงตาย แม้ภรรยาจะตัดทานว่าอย่าทำเรื่องไม่ดีเช่นนั้นอย่างไรก็ไม่ฟัง สุดท้ายฆ่าตัวตายด้วยความตันใจ จากนั้นวิญญาณได้ไปร้องทุกข์กับเปาเจิ้ง

ฝ่ายเปาเจิ้งไปราชการต่างเมือง ระหว่างทางกลับเมืองหลวงได้พบกับหญิงชราตาบอดคนหนึ่ง พิสูจน์ได้ในภายหลังว่าก็คือพระสนมหลี่ซึ่งหนีจากวังหลวงมาเมื่อ 18 ปีก่อน เมื่อได้รับรู้

เรื่องราวแต่หนหลังทั้งหมด เปาเจิ้งก็เข้าวังหลวงกราบทูลฮ่องเต้ แล้วจัดการชำระความทั้งสองคดี คือคดีเส้นกั้วซิงและคดีสืบเปลี่ยนโอรสจนเรียบร้อย ซ่งเหรินจงจึงเดินทางไปรับพระมารดาบังเกิดเกล้ากลับเข้าวังทันที

หยางจงเป่ากราบทูลขอพระราชทานยศรองแม่ทัพให้ตีซิง ซี้เซี่ยยกทัพไพร่พลนับแสนมาอีกครั้ง แม่ทัพหยางสู้จนตัวตาย ในขณะที่ตีซิงป่วยหนักไม่สามารถออกรบได้ หวางฉานเหลาจูล้างให้ฉือยอวี่เดินทางกลับมาช่วย รบจนชนะเข้าศึก ตีซิงได้เลื่อนยศเป็นแม่ทัพ ฉือยอวี่เป็นรองแม่ทัพ ช่วยรักษาชายแดนต่อไป

2.1.1.2 อู่หู่ผิงซี

เรื่อง อู่หู่ผิงซี หรือ อู่หู่ผิงซีผิงหนาน 《五虎平西平南 Wu Hǔ Píng Xī Píng Nán》 ไม่ทราบนามผู้ประพันธ์ (无名氏 wú míng shì) เป็นนิยายอิงพงศาวดารจีนที่มีเนื้อหาต่อเนื่องมาจากเรื่อง ว่านฮวาไหลว แบ่งออกเป็น

อู่หู่ผิงซีเจียนจ้วน 《五虎平西前傳 Wu Hǔ Píng Xī Qián Zhuàn》 ความยาว 112 ตอน และ อู่หู่ผิงหนานไฮ่วจ้วน 《五虎平西平南后傳 Wu Hǔ Píng Nán Hòu Zhuàn》 ความยาว 42 ตอน

ชื่อเรื่อง อู่หู่ผิงซี แปลตรงตัวว่า ห้าเสือปราบประจิม (ทิศตะวันตก) เนื้อเรื่องกล่าวถึงวีรกรรมของตีซิงและพวกพ้องทหารกล้าอีกสี่คน ได้แก่ ตีซิง ฉือยอวี่ หลิวซิง จางจง และหลี่อี่รวมเป็น อู่หู่ คือห้าทหารเสือแห่งราชวงศ์ซ่ง กิริยาทัพไปปราบปรามเมืองทางทิศตะวันตก เช่น การยกทัพไปปราบเมืองซีเหลียว ทำให้ตีซิงได้พบและสมรสกับองค์หญิงปาเป่าแห่งเมืองตานตาน ซึ่งเหตุการณ์ในตอนนี้ ไม่เพียงแต่หลวงพัฒน์พงศักรดีเท่านั้นที่เลือกเอามาตัดแปลงเป็นบทละคร แม้แต่ชาวจีนเองก็ได้มีการหยิบยกไปแต่งเติมเป็นบทละครหรือบทอุปรากรหลายต่อหลายครั้ง โดยเฉพาะในบทอุปรากรสมัยราชวงศ์ซิงและบทอุปรากรปักกิ่งนั้น มีหลายฉบับเป็นที่นิยมมากจนแพร่หลายไปทั่ว แม้แต่อุปรากรพื้นบ้านของมณฑลต่างๆ ก็เป็นที่นิยมเช่นกัน

เนื่องจากบทละครนำเนื้อเรื่องจาก อู่หู่ผิงซี มาเพียงส่วนหนึ่ง กล่าวคือ เพียงแค่ 44 ตอนแรก จากทั้งหมด 112 ตอน ของ อู่หู่ผิงซี หรือ 97 หน้าจาก 320 หน้า ของ โหวงไฮ่วเพงไซ เนื้อเรื่องที่ย่อไว้ในที่นี้ จึงยกมาไว้แค่ส่วนดังกล่าวเท่านั้น

เนื้อเรื่องย่อ อู่หู่ผิงซี

ผิงหยังยังคงคิดค้นพยายามกำจัดตีซิงอยู่เรื่อยมา แต่ไม่สบโอกาสเพราะยังเกรงเปาเจิ้ง เมื่อเปาเจิ้งได้รับราชการให้ไปช่วยเหลือภัยแล้งให้แก่ราษฎรที่सानซี ผิงหยังจึงได้โอกาสรีบกราบทูลฮ่องเต้ให้มีบัญชาให้แม่ทัพห้าพยัคฆ์ตีซิง จางจง หลี่อี่ หลิวซิง (เล่าเซ่ง , เล่าเซ่ง) และฉือยอวี่

กรีฑาทัวร์ไปปราบเมืองซีเลียว (ไซหยง , ไชหยง) และชิงเอาธงไข่มุกไฟซึ่งเป็นธงวิเศษแห่งซีเลียว มาให้ได้ แล้วให้ขุนชีวิตเขยขวัญไปประจำการที่ด่านชายแดนแทน ฮ่องเต้จึงมีพระบัญชาตามนั้น

ตี้ซิงยกทัพออกไป โดยให้เจียวถึงก๊วยเป็นทัพหน้านำทาง แต่ก็หลงเดินทัพผิดทางไปถึงเมือง ตานตาน (เซียนเซียนก๊ก , เซียนเซียนก๊ก) ผ่านายด่านและยึดด่านหัวเมืองเข้าไปเป็นลำดับ จนสุดท้ายเจ้าเมืองตานตานส่งองค์หญิงปาเป่า (โปยไป่กงจู๋ , โปยไป่กงจู๋) ออกมารบ องค์หญิงเป็น ลูกศิษย์ของเจ้าแม่หลูซาน (โลซันบู๊ , โล้วซันเซียบ้อ) ได้รับวิเศษจากอาจารย์ถึงแปดอย่าง และก่อน ลากลับวังอาจารย์ยังกล่าวว่าจะได้พบเนื้อคู่ตอนที่ออกรบในสงคราม และเมื่อองค์หญิงได้พบตี้ซิง ที่สนามรบ ก็ใจอ่อนตกหลุมรักทันที

สู้กันไม่นาน องค์หญิงก็เอาชนะแม่ทัพห้าพันคนและจับเป็นไว้ได้ทั้งหมด เมื่อกลับเข้าวังก็ พูลขอฮ่องพระบิดาให้ละเว้นโทษตายตี้ซิง เจ้าเมืองตานตานจึงเกลี้ยกล่อมตี้ซิงให้ยอมสวามิภักดิ์ แล้วจะไว้ชีวิต แต่ตี้ซิงยอมหักไม่ยอมมอจึงจำใจต้องสังหาร ที่ลานประหารนั้นเจ้าแม่หลูซานมา ช่วยยับยั้งเอาไว้ทัน และไปเจรจากับเจ้าเมืองว่าตี้ซิงนี่คือเนื้อคู่ขององค์หญิง ประหารไม่ได้ อีกทั้งยัง ต้องให้แต่งงานกันด้วย สุดท้ายทั้งคู่จึงได้เข้าพิธีแต่งงานกัน

ทางด้านฝั่ง หง ซุนชีวิตทราบข่าวแต่งงานของตี้ซิงก็รีบไปกราบทูลทันที ซ่งเหรินจงจึงมี บัญชาให้จับมารดาของตี้ซิงเป็นตัวประกันไว้ในคุกหลวง ให้ตี้ซิงทำงานให้สำเร็จค่อยกลับมาเอา ความชอบไต่ตัวออกไป หลิวซิงได้รับคำสั่งจากตี้ซิงให้มาสืบข่าวที่เมืองหลวงรู้เข้า กลับไปรายงาน ตี้ซิง เมื่อรู้ดังนั้นแม่ทัพตี้ซิงหาโอกาสลอบหนีปาเป่าเพื่อจะไปตีซีเลียวชิงธงวิเศษกลับไปช่วย มารดา เมื่อองค์หญิงรู้เข้าว่าตี้ซิงหนีก็รีบตามไปด้วยความกลัว แต่หลังจากรู้เรื่องราวทั้งหมดก็ยอม ให้ไปโดยดี

ตี้ซิงยกทัพไปถึงซีเลียว รบหักด่านได้ถึง 3 ด่าน ฆ่าราชบุตรเขยเฮยลี่ (เฮกหลี , เฮกหลี) และราชบุตรรองครองตำมาฮวา (ตัดมั่วฮวย , ตัดมั่วฮวย) ได้ สุดท้ายโดนแม่ทัพซิงซิงหลัวห่วย (แซแซเล่าไฮ , แซแซเล่าไฮ) ล้อมไว้ในด่านไปเหอ สถานการณ์คับขัน จึงให้หลิวซิงนำสาส์นไปขอ ความช่วยเหลือจากองค์หญิงปาเป่า เมื่อองค์หญิงเดินทางมาถึง ก็ฆ่าซิงซิงหลัวห่วย ตีวงล้อมเข้าศึก แดกพ่ายไป

ตี้ซิงส่งสาส์นไปให้เจ้าเมืองซีเลียว ขอให้ยอมจำนนและส่งมอบธงวิเศษมาให้แต่โดยดี องค์หญิงเพี้ยหลง (โปยหลงกงจู๋ , โปยหลงกงจู๋) ราชธิดาเจ้าเมืองซีเลียวคิดแก้แค้นให้สามีที่ถูก ตี้ซิงฆ่าตาย จึงวางแผนยอมจำนน โดยทำธงวิเศษปลอมขึ้นมา แล้วส่งมอบให้ทัพซิงพร้อมเครื่อง บรรณาการ ฝ่ายองค์หญิงเพี้ยหลงก็จะปลอมตัวเป็นทหารไปกับขบวนเครื่องบรรณาการและ ติดตามไปกับกองทัพซิงเพื่อหาโอกาสลงมือฆ่าตี้ซิงให้ได้

ฝ่ายกองทัพของตีซิง เมื่อกระทำการสำเร็จก็ยกกลับเมืองเปี่ยนเหลียง องค์หญิงปาเป่า แยกกลับไปเมืองตานตาน ตีซิงกลับถึงวังช่วยมารดาออกจากคุก ตนเองได้รับพระราชทาน บรรดาศักดิ์เป็นผิงซีหวาง (เพ่งไซอ่อง , เพ่งไซออง) สี่แม่ทัพที่เหลือก็ได้เลื่อนยศทั้งสิ้น

องค์หญิงเพี้ยหลงเมื่อมาถึงเมืองเปี่ยนเหลียง สืบข่าวหาทางแก้แค้นอยู่หลายเดือน จนทราบว่ามีข่าวกับตีซิงเป็นศัตรูกัน จึงไปขอเข้าพบผิงหวาง เปิดเผยตัวเล่าความจริงทั้งหมดให้ฟังและขอให้ช่วยนางแก้แค้นตีซิง ผิงหวางรับจะช่วยเหลือโดยให้องค์หญิงปลอมตัวเป็นนางเพ็งเจียว (ฮองเกี้ยว , ฮองเกี้ยว) ธิดาของหยางเทา (เอี้ยเทา , เอี้ยเทา) แล้วไปกราบทูลฮ่องเต้ให้พระราชทานนางเพ็งเจียวให้แก่ตีซิงเพื่อเป็นบำเหน็จรางวัล

ตีซิงแต่งงานกับนางเพ็งเจียวปลอมแต่ไม่ยอมเข้าหอด้วย จนนางต้องไปขอให้มารดาของตีซิงช่วยเจรจา เมื่อตีซิงยอม นางก็จัดสุราอาหารอย่างดี ชวนพูดคุยถามเรื่องต่างๆ มอมสุราจนตีซิงเมา นางก็ทำลายของวิเศษของตีซิงเสียสิ้นแล้วเงื้อมมือจะสังหาร ทว่าตีซิงไม่ได้เมาจริง จึงกลับฆ่านางตายแล้วตัดศีรษะเสีย แล้วหิ้วออกมาส่งให้เจียวถึงกุ้ยนำไปมอบแก่หยางเทาผู้บิดา....

2.1.1.3 วรรณกรรมประเภทอื่นที่มีรากฐานเดียวกับนิยาย

เนื่องจาก **ว่านฮวาไหลว** เป็นนิยายที่ถูกประพันธ์ขึ้นในสมัยตอนปลายราชวงศ์ซิง บรรยายเรื่องราวที่มีบุคคลและเค้าโครงจริงอันเกิดอยู่ในสมัยราชวงศ์ซิง เรื่องราวของตีซิงและพระสนมหลี่มีบันทึกอยู่จริงในบันทึกประวัติศาสตร์ราชวงศ์ซิง ดังนี้

ตีซิง ชิวประวัติที่ 49 เล่มที่ 290

《宋史·卷 290 列傳第 49》 (Sòngshǐ · juǎn 290 Lièzhuàn dì 49)

พระสนมหลี่ ชิวประวัติที่ 1 เล่มที่ 242

《宋史·卷 242 列傳第 1》 (Sòngshǐ · juǎn 242 Lièzhuàn dì 1)

และในช่วงเวลาก่อนหน้าที่ **ว่านฮวาไหลว** จะกำเนิดขึ้น ดังเช่น ในสมัยราชวงศ์เยวี่ฮยีน และหมิง ก็ได้ปรากฏบทละครเยวี่ฮยีนจ่ายจวี๋ หมิงฉวานฉี ที่ดัดแปลงมาจากเรื่องราวของตีซิง และพระสนมหลี่เกิดขึ้นในวรรณพิภพเป็นจำนวนไม่น้อยแล้ว จึงเป็นที่แน่นอนว่า **ว่านฮวาไหลว** เกิดขึ้นโดยผ่านการเก็บเล็กผสมน้อย นำเรื่องราวในประวัติศาสตร์และวรรณกรรมที่มีอยู่เดิมมาดัดแปลงแต่เติมต่ออีกทอดหนึ่ง

ผู้วิจัยได้สืบค้นและรวบรวมรายชื่อจ่ายจวี๋ ฉวานฉีในยุคต่างๆ และอุปรากรทั้งหมดเท่าที่จะมีบันทึกไว้ ซึ่งจะขอนำมากล่าวไว้ ณ ที่นี้ (บทละครเรื่องใดที่มีมากกว่าหนึ่งชื่อก็จะนำมาบันทึกไว้ เพื่อผู้ที่สนใจจะได้นำไปค้นคว้าในโอกาสต่อไป) ดังนี้

ตารางที่ 1 รายชื่อบทละครที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ **ว่านฮวาไหลว** และ **อู่หนู่ผิงซี**

ในยุคต่างๆ ของจีน

สมัย	ประเภท	ชื่อเรื่อง	ผู้ประพันธ์	หมายเหตุ
ราชวงศ์ซ่งและจิน 宋金	บทละคร จินเยวี่ยนเป็น 金院本	1. เรื่องตีชิง 《說狄青》	ไม่ทราบนามผู้ประพันธ์ 無名氏	ต้นฉบับสูญหาย 劇本佚
ราชวงศ์เยวี่ยน 元	บทละคร เยวี่ยนจ่ายจูวี่ 雜劇	1. ตีชิงปราบม้า 《狄青撲馬》 又名《狄青搏馬》	อู๋ชางหลิง 吳昌齡	ต้นฉบับสูญหาย 劇本佚
		2. ดาบผ่าสื่อยาเสี๋ย 《刀劈史鴉霞》	ไม่ทราบนามผู้ประพันธ์ 無名氏	
		3. ตีชิงแย่งคืนรถเสื้อเกราะ 《狄青復奪衣襖車》	ไม่ทราบนามผู้ประพันธ์ 無名氏	
		4. สะพานจีนสูยเจินหลินอู๋มตะกร้า 《金水橋陳琳包裝盒》	ไม่ทราบนามผู้ประพันธ์ 無名氏	
ปลายราชวงศ์ เยวี่ยน ต้นราชวงศ์หมิง 元末明初	บทละครจ่ายจูวี่ 雜劇	1. เหวินจงพบแม่ 《仁宗認母》	วังเยวี่ยนเฮิง 汪元亨	ต้นฉบับสูญหาย 劇本佚
ราชวงศ์หมิง 明	บทละครควานฉี 傳奇	1. บันทึกเม็ดทองคำ 《金丸記》 又名《金彈記》	เหยาเม่าเหลียง 姚茂良	
ปลายราชวงศ์หมิง	บทละครควานฉี	1. ธงไข่มุก 《珍珠旗》	ไม่ทราบนามผู้ประพันธ์	ต้นฉบับสูญหาย

ต้นราชวงศ์ชิง 明末清初	傳奇		無名氏	劇本佚
ราชวงศ์ชิง 清	บทละครนวนิยาย 傳奇	1. เจิ้งจาวหยาง 《正昭陽》	ฉือจีเฟ่ย 石子斐	
ราชวงศ์ชิง จนถึง ยุคปัจจุบัน 清-----現代	บทอุปรากรปักกิ่ง 京劇	1. หอหมื่นสุคนธ์ 《万花樓》	ไม่ทราบนามผู้ประพันธ์ 無名氏	
		2. คีนพายูหิมะโหมตีชิงแย่งเสื้อเกราะ 《狄青風雪奪征衣》	หลินเยียน 林彥	
		3. คีนหิมะโหมบุกเขาคุนหลุน 《雪夜奪昆侖》 又名《風雪奪昆侖》	ไม่ทราบนามผู้ประพันธ์ 無名氏	
		4. แมวตายส์บเปลี่ยนโอรส 《狸貓換太子》	ไม่ทราบนามผู้ประพันธ์ 無名氏	
		5. ตู้มตะกร้า 《包妝盒》	ไม่ทราบนามผู้ประพันธ์ 無名氏	
		6. โบายชุดมังกร 《打龍袍》 又名《仁宗觀燈》、《國母還朝》、 《遇后龍袍》	ฉิวก้วยเซียน จินเช่าซาน เป็นต้น 裘桂仙、金少山等	

		7. พบฮ่องเฮา 《遇皇后》 又名《斷后》、《斷太后》、《天齊朝》、 《趙州橋》	โหวหลิงเซียง เตียเปายุหวิน ซุนซวงยอวี่ เป็นต้น 侯菱香、謝寶雲、 孫雙玉等	
		8. ดีซิงพบพระปิตุจฉา 《京遇緣》 又名《金遇緣》	ไม่ทราบนามผู้ประพันธ์ 無名氏	
		9. ยอดขุนพลดีซิง 《雙節烈》	ไม่ทราบนามผู้ประพันธ์ 無名氏	
		10. ธงไข่มุกอัคคี 《珍珠烈火旗》	เป้าเฮยจี เจิงยอวี่จิง เป็นต้น 鮑黑子、程玉菁等	
		11. องค์หญิงซวงหยาง 《雙陽公主》	ช่างเสี่ยวุหวิน 尚小雲	
		12. ซวงหยางกำเนิดบุตร 《雙陽產子》 又名《延安關》、《反延安》	หวางเหยาซิง ฉินสี่เฟิง เป็นต้น 王瑤卿、陳喜鳳等	
		13. ห้าพยัคฆ์ปราบประจิม 《五虎平西》	ไม่ทราบนามผู้ประพันธ์ 無名氏	
		14. ห้าพยัคฆ์ปราบทักษิณ 《五虎平南》	ไม่ทราบนามผู้ประพันธ์ 無名氏	

นอกจากรายชื่อทั้งหมดในตารางแล้ว ปัจจุบันทั้งอุปรากรปักกิ่งและอุปรากรท้องถิ่นต่างๆ ก็ยังคงนิยมทำการแสดงเรื่อง แมวตายสับเปลี่ยนโอรส 《狸貓換太子》, อุ้มตะกร้า 《包妝盒》, โบายชุดมังกร 《打龍袍》, องค์หญิงซวงหยาง 《雙陽公主》 และ ธงไข่มุกไฟ 《珍珠烈火旗》 อยู่อย่างแพร่หลายเช่นกัน

2.1.2 บทละครพื้นทาง เรื่อง บั้วนฮวยเหลา

มีผู้รู้ได้ให้ความหมายและลักษณะของคำว่า ละครพื้นทาง ไว้ดังนี้

นันทิทยา ลำดวน สรุปลไว้ใน *วรรณคดีการละคร* (2531 : 25-26) ว่า ละครพื้นทาง ก็คือ ละครที่ยึดแนวการแสดงแบบละครนอก มีสิ่งซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะ คือ เล่นเรื่องเกี่ยวกับภาษา ตัวละครในเรื่องมีหลายเชื้อชาติหลายภาษา การแต่งตัวแต่งอย่างพื้นทางและแต่งอย่างเครื่องน้อย บ่งบอกวัฒนธรรมตามเชื้อชาติ ท่ารำ การบรรเลงและการขับร้องบ่งบอกลักษณะตามเชื้อชาติ

วิมลศรี อุปรมัย กล่าวไว้ใน *นาฏกรรมและการละคร* (2553 : 150) ว่า ละครพื้นทาง คือ ละครที่เกิดจากแนวผสมระหว่างการแสดงละครนอกเป็นหลักผสมกับกิริยาสามัญชน เกิดในสมัยรัชกาลที่ 5 ผู้กำเนิดคือเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง (เพ็ง เพ็ญกุล) ละครพื้นทางนี้เกิดจากการนำบทเกี่ยวกับพงศาวดารต่างชาติในเอเชีย เช่น มอญ ลาว เขมร พม่า มาผูกเป็นละคร ส่วนเรื่องที่แสดง ได้แก่ เรื่องสามก๊ก ราชาริราช พระอภัยมณี พระลอ เป็นต้น

สุพิชฌาย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา สรุปลไว้ใน *การวิเคราะห์บทละครพื้นทางเรื่อง ผู้ชนะสิบทิศ* ของ เสรี หวังในธรรม ว่า

ละครพื้นทางเป็นละครที่ปรับปรุงมาจากละครแบบไทยเดิม ไม่ว่าจะเป็นการทำนองเพลง สำเนียงภาษา ท่ารำ การแต่งกายตามเชื้อชาติ ทำให้ตัวละครมีความสมจริงมากขึ้น สนุกสนานขึ้น มีการดำเนินเรื่องรวดเร็วทันใจผู้ชม

ผู้วิจัยจึงสรุปว่า ละครพื้นทาง คือ ละครนอกที่นำมาดัดแปลงแต่งกระบวนท่ารำ เพลง ภาษา และการแต่งกายของตัวละคร โดยเพิ่มความเป็นต่างชาติต่างภาษาเข้าไป กลายเป็นการแสดงที่มีเรื่องราวและรสชาติแปลกใหม่ หากแต่ยังคงดำรงความเป็นละครรูปแบบไทยไว้ได้เป็นอย่างดี

จากการสืบค้นข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า นิยายเรื่อง **ว่านฮวาไหลว** และ **อุ๋นผิงซี** ได้ถูกนำมาดัดแปลงเป็นบทละครไทยเพียงเรื่องเดียวเท่านั้น ได้แก่ บทละครพันทาง เรื่อง **บัวสวยเหล่า** ซึ่งได้รับการประพันธ์ขึ้นโดยหลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) มีความยาวทั้งหมด 6 เล่มสมุดไทยดำ ต้นฉบับเก็บรักษาไว้ที่ห้องเอกสารโบราณ ชั้น 4 สำนักหอสมุดแห่งชาติ

บทละครเพียงเรื่องเดียวนี้เป็นารดัดแปลงมาจากนิยายต้นฉบับภาษาจีนถึง 2 เรื่อง คือ **ว่านฮวาไหลว** และ 44 ตอนแรกของ **อุ๋นผิงซี** เนื้อหาของบทละครทั้งหมด 6 เล่มสมุดไทยดำนั้นแต่งต่อเนื่องไปแบบละครรำ ไม่มีการแบ่งเป็นฉากเป็นตอน ทุกเล่มแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ หน้าต้นและหน้าปลาย โดยมีการสรุปเนื้อหาเขียนไว้หน้าแรกของแต่ละเล่มซึ่งผู้วิจัยคัดลอกมาไว้ (คัดลอกตามต้นฉบับ) พร้อมกับสรุปย่อเรื่องราวของแต่ละเล่มโดยสังเขป (ถอดเสียงภาษาจีนตามหลักเกณฑ์การทับศัพท์ของราชบัณฑิตยสถาน) ดังต่อไปนี้

2.1.2.1 เล่มที่หนึ่ง ถึง เล่มที่สาม

บทละครเล่มที่หนึ่ง ถึง เล่มที่สามนี้มาจาก **ว่านฮวาไหลว** หรือก็คือ ดัดแปลงจาก **บัวสวยเหล่า** ซึ่งเป็นฉบับแปลอีกทอดหนึ่งนั่นเอง

เล่มที่ 1 มาจาก **บัวสวยเหล่า** หน้า 1-111

ตั้งแต่พระเจ้าของจีนจกครอบครองสมบัติ มีมะเหสี 2 พระองค์พร้อมด้วยโอรสธิดา มีพวกฮวนข้าศึกหาญอีกมาประชิดติดเมืองหลวง จึงยกกองทัพออกไปปราบข้าศึก จนถึงลิแสงลิได้จับเจิวเทียนกุยซึ่งเมาสุราหมดสติ ช่วยกันมัดแล้วหามไปทิ้งลงบ่อน้ำแล้วฉวยหัวฮวนคนละครึษะหัวเพื่อจะนำไปให้เฉียจงเป้าแม่ทัพฯ (จากสมุดไทยดำ เล่ม 1 :1)

หน้าต้น	ตั้งแต่พระเจ้าช่งเงินจกครอบครองสมบัติ พร้อมพระมเหสีหลิว พระสนมหลี่และโอรสธิดา วันหนึ่งมีข้าศึกมาประชิดติดเมืองหลวง จึงยกกองทัพออกไปปราบข้าศึกเป็นเวลาหลายปี ระหว่างนั้นในวังก็เกิดเหตุพระมเหสีหลิวปองร้ายพระสนมหลี่และพระโอรส จนทั้งสองต้องพลัดพราวจากวังไป
หน้าปลาย	เมื่อพระเจ้าของจีนจกกลับมาและสวรรคต พระราชบุตรใหญ่ของอ๋องแปด ซึ่งแท้ที่จริงแล้วก็คือ พระโอรสที่ประสูติจากพระสนมหลี่ ได้ขึ้นครองราชย์ ทรงพระนามว่า พระเจ้าช่งเหรินจก

ที่ซึ่งปรากฏกายขึ้นและประลองชนะเหล่าทหารหน้าพระที่นั่ง จึงได้รับตำแหน่งแทนผู้ที่แพ้ พระเจ้าช่งเหรินจก จึงมีพระบัญชาให้ตั้งชิงและฉือยอวี๋คุมขบวนเสื่อเกราะไปส่งให้แก่แม่ทัพหยางจงเป้ายังด่านชายแดนซานกวาน ระหว่างได้พบเจอเทพารักษ์ผู้มอบของวิเศษสองสิ่ง คือ หน้ากากปิดหน้าและ

	<p>เกาทัณฑ์พิเศษให้ตีชิง ส่วนฉื่อยอวี่นั้นตามเขียนอีกองค์หนึ่งหายไป</p> <p>จากนั้นโจรภูเขามาตักปล้น ชิงเอาเสื้อเกราะและเสบียงทั้งหมดไป ตีชิงจึงให้เจียวถึงกู่ ทหารที่หยางจงเป่าส่งมาสืบข่าวขบวนส่งเสื้อเกราะ นำทางไปยังค่ายของข้าศึกเพื่อแย่งชิงเอาของคืน</p> <p>ตีชิงฆ่าแม่ทัพใหญ่และรองแม่ทัพฝ่ายข้าศึกตาย เจียวถึงกู่ฉวยเอาศิระศัตร์ทั้งสองเดินทางกลับด่านชานกวาน แต่ระหว่างทางแวะโรงเหล้าเสียก่อน หลี่เจิง หลี่ไต้พ่อลูกเจ้าของโรงเหล้าจึงคิดอุบายแย่งชิงความดีความชอบ โดยมอมเหล้าเจียวถึงกู่จนเมา แล้วจึงมัดตัวเอาไปทิ้งไว้ในบ่อน้ำ</p> <p>จากนั้นสองพ่อลูกก็ออกเดินทางไปหาหยางจงเป่า...</p>
--	---

เล่มที่ 2 มาจาก บ้วนฮ่วยเหลา หน้า 111- 197

ตั้งแต่คนหาบฟืนมาพบเจียวเทียนกุยถูกมัดอยู่ในบ่อน้ำจึงช่วยแก้มัดให้ ลี้เสงลี่ได้นำหัวจิ้นเทียนอ่องและจื่อมาให้อีเจียงเป่า จนถึงเป่าบุ๋นจิ้นชำระความกวยฮวยเรื่องปลงพระชนม์พระราชโอรสและเผาพระราชฐานฯ (จากสมุดไทยดำ เล่ม 2 :1)

<p>หน้าต้น</p>	<p>ตั้งแต่คนหาบฟืนมาพบและช่วยเจียวถึงกู่ขึ้นมาจากบ่อน้ำ แล้วกล่าวกลับไปยังหลี่เจิง หลี่ไต้ซึ่งเดินทางไปพบหยางจงเป่าแล้วโกหกว่าตนทั้งสองเป็นผู้ฆ่าข้าศึกได้ แต่ตีชิงไปถึงพอดี จึงได้เถียงกันขึ้น เมื่อเจียวถึงกู่กลับมา ก็ช่วยยืนยันให้ตีชิง</p> <p>ขณะนั้นข้าศึกก็ยกมาถึงหน้าค่าย ร้องเรียกหาทำให้ออกไปสู้ เจียวถึงกู่จึงขอหยางจงเป่าว่า ในเมื่อสองพ่อลูกเก่งจนถึงขนาดฆ่าแม่ทัพฝ่ายตรงข้ามมาได้ ก็จงสั่งให้ออกไปรับหน้าข้าศึกเถิด แต่สุดท้ายแล้วก็เป่าตีชิงที่ออกไปรบและขับไล่ศัตรูไปได้</p>
<p>หน้าปลาย</p>	<p>กล่าวถึงเป่าเจิงซึ่งเดินทางกลับจากราชการที่หัวเมือง ได้บังเอิญไปพบกับพระสนมหลี่และรู้เรื่องราวพระมเหสีหลิวลับเปลี่ยนโอรสและวางเพลิงพระตำหนักเมื่อในอดีตทั้งหมด จึงรีบเดินทางเข้าวังกราบทูลซึ่งเหรินจง จึงขอพระบัญชาให้ขุนนางตุลาการนามหวางปิ่ง (เฮงเปง) ชำระความกั๋วฮวย ในคดีดังกล่าว แต่หวางปิ่งกลับรับสินบนจากพระชนนีหลิว (หลิวไทเฮา อดีตพระมเหสีหลิว) จึงไม่ชำระความตามจริง</p> <p>เป่าเจิงจับได้จึงจัดการสอบสวนหวางปิ่งและตัดสินประหาร จากนั้นจึงต้องเป็นผู้ชำระความกั๋วฮวยเอง แต่ไม่ว่าจะสอบสวนลงทัณฑ์อย่างไร</p>

	<p>กั้วหวายก็ไม่ยอมรับ กลับบอกว่าจะพูดความจริงต่อหน้ายมบาลเท่านั้น</p> <p>เปาเจ็งจึงทูลขอช่งเหรินจง ให้ทรงปลดมองค์เป็นยมบาล และ</p> <p>ดัดแปลงอุทยานเป็นเมืองนรก ซึ่งก็ได้รับอนุญาต...</p>
--	--

เล่มที่ 3 มาจาก **บัวช่วยเหลา** หน้า 197 – 239 (จบ)

ตั้งแต่เปาบุ๋นจิ้นเชิญเสด็จพระเจ้าของยินจงไปพระอุทยานเพื่อไต่สวนความกวยฮวยแล้ว ทำพิธีบูชาเทวดา จนถึงพระเจ้าของยินจงเสด็จไปรับนางลิสินฮุยพระมารดา กลับกรุงไกรโดยสวรรคต ๗ (จากสมุดไทยดำ เล่ม 3 :1)

หน้าต้น	ตั้งแต่เปาเจ็งเชิญเสด็จพระเจ้าช่งเหรินจงไปพระอุทยาน ทำพิธีบูชาเทวดา
หน้าปลาย	<p>ขอให้ช่วยพรางตากั้วหวาย แล้วจึงสอบสวนอีกครั้ง สุดท้ายกั้วหวายจึงยอมรับ</p> <p>เมื่อความจริงเปิดเผย ช่งเหรินจงสั่งให้นำกั้วหวายไปจองจำไว้ แล้วจึงบัญชาให้</p> <p>จัดกระบวนเพื่อไปรับพระมารดา กลับวัง</p> <p>ฝ่ายพระชนนีหลิว เมื่อทราบดังนั้น จึงผูกพระศอฆ่าตัวตายหนีความผิด</p> <p>เมื่อช่งเหรินจงเสด็จไปถึงที่บ้านพระมารดาแล้ว เปาเจ็งก็ทูลแนะนำให้ทรงทำ</p> <p>พิธีเลียพระเนตรพระมารดา จนหายจากตาบอด แล้วจึงพากันเสด็จกลับวัง</p> <p>และทราบข่าวการสวรรคตของชนนีหลิว...</p>

2.1.2.2 เล่มที่สี่ ถึง เล่มที่หก

บทละครเล่มที่สี่ ถึง เล่มที่หกนี้ มาจาก **อุ้มผิงซี** หรือก็คือ ดัดแปลงจาก **โหวงไฮ้วเพงไซ** ซึ่งเป็นฉบับแปลอีกทอดหนึ่งนั่นเอง

เล่มที่ 4 มาจาก **โหวงไฮ้วเพงไซ** หน้า 5 - 64

ตั้งแต่พระเจ้าของยินจงรับพระมารดาเข้ามาธานีแล้ว พังหองอิจฉาแตกเซงจึงกราบทูลให้

แตกเซงเป็นแม่ทัพไปปราบปรามเมืองไซหยงซึ่งกำเริบเต็บสาร ไม่ยอมส่งบรรณาการมาหลายปี

จนถึงแตกเซงรบฆ่าเฮกหลีราชบุตรเขยเจ้าไซหยงตาย ตัดม้วฮวยบุตรใหญ่เจ้าไซหยงอาสาออกรบฯ

(จากสมุดไทยดำ เล่ม 4 :1)

หน้าต้น	<p>ตั้งแต่พระเจ้าช่งเหรินจงรับพระมารดาเข้ามาแล้ว ผังหงกราบทูลให้ตีชิง</p> <p>เป็นแม่ทัพไปปราบปรามเมืองซีเหลียวซึ่งไม่ยอมส่งบรรณาการมาหลายปี</p> <p>และชิงเอาธงวิเศษประจำเมืองมาให้ได้</p> <p>ตีชิงจึงยกทัพไป โดยใช้ให้เจียวถึงกู่เป็นทัพหน้าทาง แต่กลับนำ</p> <p>หลงไปถึงเมืองตานตานกั้ว ต้องตกกระไดพลอยโจนสู้รบกันจนสุดท้ายตีชิง</p>
----------------	---

หน้าปลาย	<p>และเหล่าทหารเสือทั้งหลายต่างก็โดนองค์หญิงปาเป่า จับตัวไว้ได้ทั้งหมด แต่ทั้งปาเป่าและตีซิงเมื่อได้พบหน้ากันในสนามรบ ต่างก็ตกตะลึงถูกใจในรูปโฉมของกันและกัน รู้สึกนึกรักอีกฝ่ายขึ้นมาทันที</p> <p>ตีซิงไม่ยอมสวามิภักดิ์ต่อเจ้าเมืองตานตาน ขณะที่กำลังจะโดนประหาร องค์หญิงชานเซ็งหมู่มาขอไว้ บอกว่าประหารไม่ได้เพราะเป็นเนื้อคู่กันกับปาเป่า สุดท้ายตีซิงจึงแต่งงานครองรักกับปาเป่า แต่ในใจยังคงคิดถึง การไปปราบซีเหลียวอยู่ตลอดเวลา</p> <p>จนได้ทราบข่าวว่าซ่งเหรินจงจับเอามารดาไว้เป็นตัวประกัน จึงตัดสินใจหนีปาเป่าเพื่อไปปราบซีเหลียว นางปาเป่าตามมาทันระหว่างทาง ก็พูดจาคร่ำครวญกันอยู่นาน จนหลิวซิงเกิดความรำคาญจึงตำว่าจนปาเป่าได้สำนึก จึงยอมปล่อยให้ไป</p> <p>ตีซิงไปรบกับเมืองซีเหลียว ตีหักได้หลายด่าน ซ่าราชบุตรเขยเฮยลี่ตาย ต้าหมาฮวาราชบุตรใหญ่จึงอาสาออกรบ...</p>
----------	---

เล่มที่ 5 มาจาก **โงวโฮ้วเพงไซ** หน้า 65 - 96

ตั้งแต่ไซหยงสั่งพนักงานให้จัดโยธาทัพหน้าหลังให้แก่ตัดมั่วฮวย ตัดมั่วฮวยออกรบถูกเตกเซงฆ่าตาย จนถึงนางโปยหลงโกรธแค้นเตกเซง จึงใช้นางจื่อให้ไปบอกมารดาเตกเซงเพื่อให้มารดาบอกเตกเซงมาร่วมหอกับนางฯ (จากสมุดไทยดำ เล่ม 5 :1)

หน้าต้น	<p>ต้าหมาฮวาออกรบถูกตีซิงฆ่าตาย แต่สุดท้ายทัพตีซิงก็ถูกทัพของซิงซิงหลัวห่ายล้อมไว้ในด่าน จนต้องให้หลิวซิงไปส่งสาส์นขอความช่วยเหลือจากปาเป่า หลิวซิงเร่งรุดเดินทางไปจนเข้าเขตป่าของเมืองตานตาน เห็นดเหนี่ยวหวโหยยั้ง จึงแวะร้านเหล้า เจ้าของร้านเหล้าจำได้ว่าหลิวซิงเคยด่าปาเป่าเมื่อครั้งตอนที่ออกมาตามตีซิงขณะกำลังหนี จึงมอมยาจับตัวไว้เพื่อจะเอาความชอบ</p> <p>ฝ่ายปาเป่า เมื่อตีซิงจากไปสงครามนั้นนางมีกรรมแก่และบัดนี้ได้คลอดบุตรออกมาเป็นลูกชายฝาแฝด ทุกวันได้แต่รอนใจคอยฟังข่าวสวามี วันหนึ่งออกไปเที่ยวป่าจึงได้พบเล่าเซ่งซึ่งสลบไสลเพราะโดนวางยาและทราบเรื่องทั้งหมดจึงรีบกลับวัง อ้อนวอนขออนุญาตจากบิดายกทัพไปช่วยตีซิง แล้วยกทัพมาช่วยรบจนชนะ</p> <p>ทางด้านเมืองซีเหลียวนั้น องค์หญิงเพ็ฯหลงผู้สูญเสียสวามีเฮยลี่ไป ได้วางแผนแก้แค้น ให้พระบิดายอมแพ้แก่ตีซิง โดยทำธงพิเศษปลอมและ</p>
---------	---

<p>หน้าปลาย</p>	<p>เครื่องราชบรรณาการส่งไปขอสวามีภักดี แล้วนางก็ปลอมตัวเป็นทหาร แทรกซึมไปกับขบวนบรรณาการและต่อไปยังเมืองเป็ยนเหลียงเพื่อหาโอกาส ลอบสังหารตีซิง และยังได้เรียกวิญญาณเฮยลี่ผู้เป็นสวามีให้ตามไป คุ้มครองด้วย แต่เมื่อเข้าเขตแดนด่านซานกวาน วิญญาณแม่ทัพหยางจง เป่าก็เข้าสกัดเฮยลี่ไว้ จึงไม่สามารถตามองค์หญิงเพ็หลงไปได้อีก ตีซิงยกทัพกลับไปเมืองหลวง มารดาก็ได้รับการปล่อยตัว ตนเองได้ เลื่อนยศเป็นผิงซีหวาง องค์หญิงเพ็หลงผู้แอบติดตามมาถึงเมืองหลวง เช่นกัน หลังจากสืบจนรู้ว่าผังหงกับตีซิงเป็นศัตรูคู่แค้นกันมา จึงได้ไปติดต่อ ขอความช่วยเหลือจากผังหง ผังหงมีใจพิศواسเพ็หลง พยายามเกี่ยวพาราสีแต่ก็ไม่สำเร็จ แล้วจึง คิดแผนให้นางปลอมเป็นบุตรสาวขุนนางหยางเทาชื่อ เฟิงเจียว แล้วไปพูล ขอช่งเหรินจง ให้พระราชทานสมรสนางเฟิงเจียวให้แก่ตีซิง แต่ตีซิงไม่ยอม ร่วมหอด้วยเลย นางจึงสั่งให้สาวใช้ไปบอกมารดาของตีซิง เพื่อให้ไปบอก ตีซิงมาร่วมหอกับนาง...</p>
------------------------	---

เล่มที่ 6 มาจาก **โหงวไห้วเพงไซ** หน้า 96 - 97

ตั้งแต่นางเม่งสีมารดาแตกเซงพูดจาว่ากล่าวแตกเซง แล้วจึงมือไปสู่ห้องนางโปยเหลง
นางโปยเหลงจึงมอมสุราแตกเซงจนเมา แล้วลองถามถึงเรื่องราวที่ไปรบและของวิเศษต่างๆของ
แตกเซง จนถึงแตกเซงฆ่านางโปยเหลงตายแล้วให้เจียวเพงกั๋งนำศรีษะไปให้เอี้ยเทาฯ

(จากสมุดไทยดำ เล่ม 6 :1)

<p>บทฯ เล่มที่ 6</p>	<p>ตั้งแต่มารดาพูดจาว่ากล่าวตีซิง แล้วจึงมือไปสู่ห้องเพ็หลง นางจึงมอม สุราตีซิงจนเมา แล้วลองถามถึงเรื่องราวที่ไปรบและของวิเศษต่างๆ ตีซิงก็ ทำเป็นเมามายเข้านอน นางได้โอกาสจึงทำลายของวิเศษเสียทั้งหมด แล้ว เง้อดาบจะฆ่าตีซิง แต่กลับถูกตีซิงฆ่าตาย แล้วสั่งให้เจียวถึงกั๋งนำศรีษะไป ให้หยางเทา</p>
-----------------------------	--

เนื้อหาทั้งหมดนี้ หากจะนำมาจัดแบ่งตามเหตุการณ์ ก็สามารถแยกออกเป็น 3
เหตุการณ์ใหญ่ ได้แก่ การสืบเปลี่ยนโอรส ตีซิงคุมขบวนเสื่อเกราะส่งชายแดน และตีซิงยกทัพไป
ตีเมืองซีเหลียง และชาวจินนับตั้งแต่โบราณมาก็นิยมดัดแปลงเอาไปเล่นละครมาทุกยุคทุกสมัย
เช่นเดียวกันดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในข้อ 2.1.1.3

2.2 การละครและวรรณคดีการแสดงของไทยในสมัยรัชกาลที่ 5

เนื่องจากสภาพการของนาฏยศิลป์ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปจากสมัยก่อน นอกจากละครรูปแบบเดิมที่สืบเนื่องมาแต่โบราณแล้ว ยังมีละครรูปแบบใหม่ ได้แก่ ละครดึกดำบรรพ์และละครพันทาง เกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ และนิยมเล่นกันแพร่หลายอยู่ในโรงละครต่างๆ ของกรุงเทพมหานครในยุคนั้น ดังที่จักรกฤษณ์ ดวงพิตรา (2540 : 13) ได้อธิบายไว้ในหนังสือ *วรรณคดีการแสดง* ว่า “วรรณคดีการแสดงของไทยเริ่มให้ความสำคัญกับบทเจรจาและบทพูดของตัวละครมากขึ้น” ดังนั้น วรรณคดีการแสดงซึ่งใช้เป็นตัวบทและถือเป็นองค์ประกอบหลักในการเล่นละคร ก็ย่อมต้องมีการพัฒนาปรับปรุงตามไปด้วย

2.2.1 การละครในสมัยรัชกาลที่ 5

ก่อนที่จะกล่าวถึงประเภทของละคร ผู้วิจัยขอนำคำอธิบายถึงความหมายของคำว่า การละคร ที่มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

วิมลศรี อุปรมย์ (2553 : 105-106) กล่าวว่า “ละครก็คือ การแสดงที่เป็นเรื่องเป็นราว และมีจุดมุ่งหมายคือความรู้สึกด้านอารมณ์สะเทือนใจ (Sentimental) เป็นหลักทางสากล การละครเป็นเรื่องของการสะท้อนชีวิตของคนเรา ซึ่งมีทั้งสุขและทุกข์ หลักการของการละครในแนวสากล จึงได้แบ่งการละครออกเป็น 2 ประเภทหลัก คือ สุขนาฏกรรม (Comedy) และ โศกนาฏกรรม (Tragedy) ส่วนการละครของไทยเรานั้น ได้รับการจัดระเบียบแบบแผนให้เป็นประเภทในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมา”

สไตล พันธ์มโกมล (2538 : คำนำ) กล่าวว่า “การแสดงละคร เป็นศิลปะที่เก่าแก่ที่สุดอย่างหนึ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นจากการเลียนแบบชีวิต เพื่อแสดงออกถึงเรื่องราวความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ และแสวงหาความเข้าใจชีวิตที่พึงได้จากการชมละครที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นนั้น จุดมุ่งหมายสำคัญของการละครก็เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการของมนุษย์ใน 3 ระดับด้วยกัน คือ ระดับอารมณ์ ระดับสมองและระดับจิตใจ”

แต่ดั้งเดิมนั้นละครของไทยเรามีอยู่แต่เฉพาะละครจำเพียงอย่างเดียว สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา ดำรงราชานุภาพทรงสันนิษฐานว่า (2464 : 1) การเล่นละครจำของไทยนั้นได้ตำรามาจากอินเดีย เช่นเดียวกันกับพม่าและชวา เพราะฉะนั้นละครไทย ละครพม่าและละครชวาจึงมีกระบวนการเล่นคล้ายคลึงกัน

ในสมัยรัชการที่ 5 สามารถเรียกได้ว่าเป็นช่วงรอยต่อของการละครยุคโบราณและยุคใหม่ กล่าวคือ ละครรูปแบบดั้งเดิมก็ยังคงรักษาไว้ได้อย่างงดงาม ละครแบบใหม่ก็พัฒนาขึ้นมาได้อย่างสมบูรณ์ โดยสามารถแบ่งตามวิธีแสดงได้ 3 ประเภท คือ ละครรำ ละครร้อง และละครพูด แต่ละครพูดนั้น เพิ่งริเริ่มขึ้นยังไม่เป็นที่แพร่หลาย ยังเล่นกันอยู่แต่ในราชสำนักเท่านั้น

เนื่องจาก **บัวบวยเหลา** เป็นบทละครพันทางซึ่งถูกจัดให้อยู่ในประเภทละครรำที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงความหมาย ลักษณะและความเป็นมาของละครพันทางได้อย่างถ่องแท้ ผู้วิจัยจึงขออธิบายรายละเอียดของละครรำไว้ ณ ที่นี้

ละครรำ คือ ละครที่ใช้ศิลปะการรำรำในการดำเนินเรื่อง ถือเป็นการเล่นแสดงเก่าแก่ของไทย ประเพณีของการรำละครนั้น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเทวัญวิมล (2464 : 57) ทรงอธิบายไว้ใน *ตำนานละครอิเหนา* ว่าเริ่มจากผู้ที่เป็นครูบาอาจารย์คิดแบบทำรำเป็นท่าต่างๆ ตั้งชื่อบัญญัติไว้ให้เรียกเป็นตำรา แล้วคิดเรียงร้อยท่ารำต่างๆ นั้นเข้ากระบวนสำหรับรำเข้ากับปี่พาทย์ เรียกว่า “รำเพลง” และไว้เข้ากับบทร้องเรียกว่า “รำบท” ผู้ที่จะรำละครได้นั้น จำเป็นจะต้องรำเรียนการรำทั้งสองอย่างนี้จนแตกฉาน ครูท่านจึงจะทำการ “ครอบ” ให้ คือ อนุญาตให้เล่นละครได้ ละครรำของไทยแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ละครรำแบบมาตรฐานดั้งเดิมและละครที่ปรับปรุงขึ้นใหม่

2.2.1.1 ละครรำแบบมาตรฐานดั้งเดิม

ละครรำประเภทนี้มีมาช้านาน เป็นของเดิมสมัยกรุงศรีอยุธยา ถือว่าเป็นละครรำมาตรฐาน มี 3 ชนิด คือ **ละครชาตรี ละครนอก ละครใน**

ละครชาตรีหรือมโนราห์ ที่เล่นกันในมณฑลนครศรีธรรมราชนั้น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเทวัญวิมลทรงสันนิษฐานว่า (2464 : 7-8) ที่จริงแล้วก็คือละครนอกที่เล่นกันในสมัยอยุธยา นั่นเอง แต่เมื่อได้รับการถ่ายทอดไปที่นครศรีธรรมราชแล้ว ก็เล่นกันแต่เรื่องมโนราห์ ซึ่งใช้ตัวแสดงแค่เพียง 3 ตัว คือ ตัวนายโรงเล่นเป็นพระสุริน ตัวนางเล่นเป็นมโนราห์ และตัวจำเริญเป็นพรานบุญ

ละครนอก กำเนิดก่อนละครใน เป็นละครที่พัฒนามาจากละครชาตรี แต่เดิมก็ไม่ได้มีชื่อเรียกเช่นนี้ แต่เมื่อเกิดมีละครอีกประเภทหนึ่งที่เล่นโดยนางในของหลวง จึงเรียกละครที่มีมาแต่เดิม ที่เป็นละครพื้นบ้านเล่นกันอยู่ทั่วไปนี้ว่า **ละครนอก** ซึ่งแต่เดิมมีแต่ผู้ชายเป็นตัวแสดง ไม่ยึดท่ารำตามระเบียบแบบแผนนัก ยึดถือเอาแต่ความสนุกสนานตลกขบขันเป็นหลัก การแต่งกายก็แต่งแบบคนสามัญธรรมดา เอาเครื่องประดับใส่ หรือเขียนหน้าประกอบพอให้รู้ว่าเล่นเป็นบทร้อง เรื่องที่นำมาเล่น เช่น เรื่องสังข์ทอง มณีพิชัย ไกรทอง ไชยเชษฐา คาวี จันทโครพ

สิงห์ไกรภพ ทิณวงศ์ สุริยวงศ์ ลักษณะวงศ์ เป็นต้น (ทรงศักดิ์ ปรากฏวัฒนากุล 2530 : 111 ;
 นันทวิทยา ลำดวน 2531 : 17 ; สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ 2464 : 1,16-20)

ละครใน หรือ **ละครนางใน** หรือ **ละครข้างใน** คือละครหลวงที่เล่นอยู่แต่ในราช
 สำนัก เป็นละครที่เล่นถวายพระเจ้าแผ่นดิน พระบรมวงศานุวงศ์และพวกข้าราชการฝ่ายในดู จึง
 มุ่งเอาความสวยงามประณีต ถูกต้องตามระเบียบแบบแผน ลีลาท่ารำสวยงามอ่อนช้อยเป็นหลัก
 แต่เดิมผู้แสดงละครในเป็นหญิงในราชสำนัก เมื่อถึงสมัยรัชกาลที่ 4 เริ่มมีการเล่นผสมชายหญิง
 โดยผู้หญิงเป็นตัวหลัก ผู้ชายเป็นตัวประกอบ เรื่องที่นำมาเล่นนั้น เล่นได้เพียง 3 เรื่อง ได้แก่
 เรื่องรามเกียรติ์ อนุรุท และอิเหนา ซึ่งละครนอกจะไม่เล่น 3 เรื่องนี้ได้ขาด
 (ทรงศักดิ์ ปรากฏวัฒนากุล 2530 : 115 ; สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ 2464 : 16-20 ;
 สุมนมาลย์ นิมนติพันธ์ 2539 : 128)

2.2.1.2 ละครรำที่ปรับปรุงขึ้นใหม่

ละครรำที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 5 มี 2 ชนิด คือ **ละครดึกดำบรรพ์** และ
ละครพันทาง

ละครดึกดำบรรพ์ พัฒนามาจากการเล่นคอนเสิร์ต (Concert) แบบตะวันตก โดย
 ความร่วมมือของหลายฝ่าย อำนวยการโดยเจ้านายสองพระองค์ คือ เจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์
 วิวัฒน์และสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ วัดตึก ซึ่ง ดึกดำบรรพ์ นี้ ไม่ได้มีความหมายอย่างอื่น
 เพียงแต่เรียกตามชื่อโรงละครในบ้านเจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์เท่านั้น การแสดงในชั้นแรก
 เป็นการให้นักร้องชายหญิงขับร้องบทเพลงที่ตัดตอนมาจากวรรณคดีหลายๆ เรื่องเข้ากับเปียโน

จากนั้นสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ทรงแก้ไขเนื้อหาโดยเรียบเรียงให้เป็นเรื่องเดียวกันตั้งแต่
 ต้นจนจบ ต่อมาเจ้าพระยาเทเวศร์ฯ ได้ขยายกระบวนการเล่นออกไปอีกด้วยการนำตัวละครมารำ
 เข้ากับเพลงร้อง แต่รูปแบบคอนเสิร์ตที่มีการรำประกอบนี้เล่นยาก จึงไม่ได้เล่นสืบมาเท่าไรนัก
 แล้วจึงพัฒนาเป็นละครโอเปร่าแบบไทย หรือละครดึกดำบรรพ์ในที่สุด

เรื่องที่นำมาเล่นได้นั้นมีมากมาย เพราะสามารถคัดเลือกจากบทละครใน บทละครนอกที่มี
 มีอยู่แต่เดิมเอาแต่เฉพาะตอนที่สนุก มาเขียนเป็นตอนๆ ก็ได้หรือจะแต่งขึ้นใหม่ก็ได้ ไม่มีแบบ
 แผนบังคับในเรื่องนี้แต่อย่างใด การร้อง การรำ การแต่งกายและธรรมเนียมการแสดงเป็นแบบ
 ละครในและละครนอกแบบหลวง คือ การดำเนินเรื่องรวดเร็วแบบละครนอก การร้องรำต้อง
 สวยงามตามแบบละครใน โดยมีลักษณะเด่นคือ แบ่งการแสดงออกเป็นตอนเป็นฉาก บทร้องกับ
 บทเจรจามีความสำคัญเท่าเทียมกัน (ทรงศักดิ์ ปรากฏวัฒนากุล 2530 : 123-127 ; นันทวิทยา
 ลำดวน 2531 : 26-31 ; วิมลศรี อุปรมัย 2553 : 145-148 ; สุมนมาลย์ นิมนติพันธ์ 2539 :
 140-144 ; สุรพล วิรุฬห์รักษ์ 2553 : 82-91)

ละครพันทาง เป็นละครที่เกิดขึ้นในปลายรัชกาลที่ 4 เจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง (เพ็ง เพ็ญกุล) เป็นผู้ริเริ่มขึ้น แต่เดิมเรียกว่า **ละครเจ้าคุณมหินทร** ต่อมาเปลี่ยนเป็น **ละครผสมสามัคคี** ในภายหลังจึงมีผู้เรียกละครชนิดว่า ละครพันทาง (พันธุ์ผสม) หรือละครพันทาง ซึ่งหมายถึงเล่นได้หลายวิธีไม่จำกัด¹

ลักษณะการแสดงก็พัฒนามาจากละครนอก คือ ดำเนินเรื่องรวดเร็วด้วยบทร้อง มีบทเจรจาซึ่งตัวละครต้องคิดเองในขณะที่แสดงเป็นบทแทรก ไม่มีการแบ่งบท ตอนหรือฉาก กระบวนรำมีความว่องไวกระฉับกระเฉง มีบทตลกขบขันแทรกอยู่ การแต่งกายและทำนองเพลงร้องจะเปลี่ยนไปตามเชื้อชาติของตัวละคร

เรื่องที่ใช้แสดง ได้แก่เรื่องที่มีตัวละครหลายเชื้อชาติหลายภาษา เช่น เรื่องพระลอ เรื่องราชาธิราช หรือเรื่องที่ดัดแปลงมาจากพงศาวดารต่างชาติ เช่น เรื่องสามก๊ก เรื่องบัววนสวยเหล่า (สุรพล วิรุฬห์รักษ์ 2543 : 213, 2553 : 63-70 ; นันททยา ลำดวน 2531 : 23-26)

2.2.2 อิทธิพลของวรรณคดีจีนที่มีต่อวรรณคดีการแสดงของไทย

วรรณคดีการแสดง วรรณคดีการละคร วรรณคดีบทละคร หรือ ศัพท์บัญญัติที่ว่า นาฏวรรณคดี ทั้งหมดนี้ล้วนแล้วแต่เป็นคำที่ใช้เรียกวรรณกรรมสำหรับการแสดงละครเป็นหลักทั้งสิ้น โดยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยจะใช้คำว่า “วรรณคดีการแสดง” ในการเรียกวรรณกรรมชนิดดังกล่าว ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายลักษณะทางวรรณคดีการแสดงของไทยไว้ต่างๆ เช่น

สุนทรมาลัย นิมนต์พันธ์ (2539 : 168) อธิบายลักษณะวรรณคดีการแสดงของไทยไว้ว่า “ลักษณะวรรณคดีการแสดงของไทยหมายถึง วรรณคดีที่แต่งขึ้นเป็นบทละครสำหรับใช้แสดง มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า นาฏวรรณคดี”

เบญจมาศ พลอินทร์ (2524 : 8) และ นันททยา ลำดวน (2531 : 1) ให้ความหมายและขอบข่ายของวรรณคดีการละครไว้ว่า หมายถึง บทประพันธ์ที่เขียนขึ้นเพื่อใช้แสดงละคร ได้แก่ บทที่ใช้แสดงโขน หุ่น ละครนอก ละครใน ละครดึกดำบรรพ์ ฯลฯ และเป็นทั้งวรรณคดีสำหรับอ่านได้อีกด้วย

¹ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ , วิวัฒนาการนาฏศิลป์ในกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325 – 2477 . (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2543) , 213

จักรกฤษณ์ ดวงพิตรา (2546 : 1) กล่าวว่า “ในความเป็นจริงแล้ว วรรณคดีการแสดง เป็นวรรณคดีทั้งสำหรับการอ่านและใช้เป็นบทสำหรับการแสดงด้วยวรรณคดีการแสดงนั้น ประกอบด้วยสองส่วน ได้แก่ วรรณคดีและการแสดง วรรณคดี ก็คือ บทละครซึ่งเป็นงานด้านวรรณศิลป์ ส่วน การแสดง ในที่นี้ ก็หมายความว่าถึง ละคร ซึ่งเป็นงานทางนาฏศิลป์นั่นเอง”

ในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นยุคที่การแสดงนาฏศิลป์ ระบุว่า รำ ฟ้อนและละครชนิดต่างๆมีการพัฒนาไปเป็นอันมาก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จฯไปจนถึงเหล่าขุนนางล้วนมีส่วนสำคัญในการทำให้วงการนาฏศิลป์เฟื่องฟู มีโรงละครคณะต่างๆ เกิดขึ้นมากมายรับงานจ้างแสดงอยู่ทั่วกรุง แม้แต่การแสดงงิ้วซึ่งสุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2553 : 41) กล่าวว่า งิ้วที่จ้างมาหรือแสดงโดยคนจีนที่อพยพมาอยู่อาศัยในสยามก็เป็นที่ยอมรับ และคนไทยก็น่าจะมีการนำศิลปะการแสดงของงิ้วมาประยุกต์ใช้ในละครไทยอยู่บ้าง

ขณะเดียวกันก็มีการแปลและตีพิมพ์นิยายพงศาวดารจีนออกวางจำหน่าย ละครอย่างไทยที่เล่นกันทั่วไปอย่างละครนอกนั้น ก็กลายรูปแบบมาจนเป็นละครพันทางอย่างสมบูรณ์ในช่วงเวลาเดียวกัน จึงเกิดความนิยมนำเรื่องจีนมานำมาดัดแปลงเป็นบทละครขึ้น สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ (2470 : 42-44) ทรงเรียบเรียงรายชื่อบทละครที่ดัดแปลงมาจากเรื่องจีนไว้ในหนังสือ *ตำนานสามก๊ก* ดังนี้

2.2.2.1 บทละครรำ

(1.) เรื่อง *ห้องสิน* ตอนพระเจ้าติวฮ่องไปไหว้เทพารักษ์ที่เขาสาน จนถึงพระเจ้าฮู่ฮ่องตีได้เมืองอิวกั๋ว หลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) แต่งให้เจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรงเล่นละคร เป็นหนังสือ 4 เล่มสมุดไทย ยังไม่ได้พิมพ์

(2.) เรื่อง *ไต้ฮั่น* ตอนพระเจ้าบูฮ่องเต้ให้นางเด็กเอียงกงจู้เลือกคู่ จนถึงเที่ยวหาไปล่าเนื้อในป่า หลวงพัฒนพงศ์ฯ แต่งให้เจ้าพระยามหินทรฯ เล่นละคร เป็นหนังสือ 2 เล่มสมุดไทย ยังไม่ได้พิมพ์

(3.) เรื่อง *สามก๊ก*

(ก.) ตอนพระเจ้าเลนเต้ประพาสสวน จนถึงตั้งโต๊ะเข้าไปชูประเจ้าเหยียนเต้ หลวงพัฒนพงศ์ฯ แต่งให้เจ้าพระยามหินทรฯ เล่นละคร เป็นหนังสือ 16 เล่มสมุดไทย ยังไม่ได้พิมพ์

(ข.) ตอนฮ่องอู่กั๋วกำจัดตั้งโต๊ะ หลวงพัฒนพงศ์ฯ แต่งให้เจ้าพระยามหินทรฯ เล่นละคร เป็นหนังสือ 2 เล่มสมุดไทย ยังไม่ได้พิมพ์

(ค.) ตอนจิวยี่คิดอุบายจะเอาเมืองเกงจิว หลวงพัฒนพงศ์ฯ แต่งให้เจ้าพระยามหินทรฯ เล่นละคร เป็นหนังสือ 2 เล่มสมุดไทย ยังไม่ได้พิมพ์

- (ข.) ตอนจิวี่คิดอุบายจะเอาเมืองแกงจิวี่ หมิ่นเสนาขุนขิต (เจต) แต่งลงพิมพ์
เมื่อ พ.ศ. 2536
- (ง.) ตอนจิวี่รากลืออด หลวงพัฒน์พงศฯ แต่งให้เจ้าพระยามหินทร์ฯ เล่นละคร
เป็นหนังสือ 1 เล่มสมุดไทย ยังไม่ได้พิมพ์
- (จ.) ตอนนางซุนฮุนฮินหนีกลับไปเมืองกั๋งตั้ง หลวงพัฒน์พงศฯ แต่งให้
เจ้าพระยามหินทร์ฯ เล่นละคร เป็นหนังสือ 1 เล่มสมุดไทย ยังไม่ได้พิมพ์
- (4.) เรื่อง ซุยถ้ง ตอนเซงจือเกณท์ทัฬ จนถึงนางยงอันกงจิวี่จับนางปักลันกับทีกักเอียนได้
หลวงพัฒน์พงศฯ แต่งให้เจ้าพระยามหินทร์ฯ เล่นละคร เป็นหนังสือ 1 เล่มสมุดไทย ยังไม่ได้พิมพ์
- (5.) เรื่อง หงอด้วี่ ตอนสองเณรสามภักดีต่อพระเจ้ากวางเผิง หลวงพัฒน์พงศฯ แต่งให้
เจ้าพระยามหินทร์ฯ เล่นละคร เป็นหนังสือ 1 เล่มสมุดไทย ยังไม่ได้พิมพ์
- (6.) เรื่อง บั้วนฮวยเหลา ตอนพวกฮวนตีด่านเมืองหลวง จนถึงนางโปยหลงจะทำร้าย
เพ็งไซ้ออง หลวงพัฒน์พงศฯ แต่งให้เจ้าพระยามหินทร์ฯ เล่นละคร เป็นหนังสือ 6 เล่มสมุดไทย
ยังไม่ได้พิมพ์
- (7.) เรื่อง ฮวยงัก ตอนกิมจิดตุตตีเมืองหลวงตีเมืองลูนจิวี่ กรมพระราชวังบวรวิชัยชาญ
ทรงพระนิพนธ์ (สันนิษฐานว่าเพื่อให้เจ้าคุณจอมมารดาเอนเล่นละคร) พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2462

2.2.2.2 บทละครร้อง

- (1.) เรื่อง สามก๊ก
- (ก.) ตอน นางเตียวเสียนลงตั้งโต๊ะ ผู้แต่งใช้นามปากกาว่า “นายบุญสอาด” พิมพ์
เมื่อ พ.ศ. 2458
- (ข.) ตอน ตั้งโต๊ะหลงนางเตียวเสียน ผู้แต่งใช้นามปากกาว่า “เหม็งกู่ยี่ปุ่น” พิมพ์เมื่อ
พ.ศ. 2458
- (ค.) ตอนเล่าปีแต่งงาน จนจิวี่รากลืออด ผู้แต่งใช้นามปากกาว่า “ทิดโข่ง” พิมพ์เมื่อ
พ.ศ. 2461

ทว่าเป็นที่น่าเสียดายว่าไม่มีหลักฐานบันทึกถึงการนำไปแสดงจริงของบทละครเหล่านี้ว่ามี
รายละเอียดและบรรยากาศการแสดงเป็นอย่างไร แต่หากจะกล่าวเฉพาะละครรำในแบบใหม่ที่ใน
สมัยนั้นเรียกกันว่า “ละครผสมสามัคคี” ของเจ้าพระยามหินทร์ศักดิ์ธำรง หรือต่อมาก็คือละคร
พันทางในปัจจุบันแล้ว พอทราบจากพระนิพนธ์เรื่อง *ตำนานอิเหนา* ของสมเด็จพระยาธำรง
ราชานุภาพว่า (2507 : 206) เมื่อเจ้าพระยามหินทร์ศักดิ์ธำรงได้ตั้งโรงละครโรงใหญ่ เรียกว่าโรง
ละครปรีณสธิเอเตอซัน เล่นทั้งละครในและละครนอก กำหนดเวลาเล่นแน่นอน คือ เวลาเดือน

นาย เดือนละหนึ่งสัปดาห์ หรืออีก 1 โดยมีกระบวนการแบบใหม่ (ต่อมาพัฒนาเป็นละครพันทาง) ที่แตกต่างไปจากแบบของละครหลวงก็ได้รับความนิยมมีผู้เอาไปเป็นแบบอย่างกันมาก

นอกจากนี้ ในพระราชนิพนธ์ จดหมายเหตุรายวัน ของ สมเด็จพระบรมราชาปิตุลาธิบดี เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ (2543 : 234) พระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงบันทึกไว้ ณ วันอาทิตย์ที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2431 ความตอนหนึ่งกล่าวว่า

...ว่าจะไปดูละครเจ้าพระยามหินทรอีก ชอบใจมากว่าจะไปดูย้งรุ่ง รุ่งนี้เช้าจะลงเรือกลับไป

ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ละครเกี่ยวกับเรื่องพงศาวดารจีนซึ่งแต่งโดยหลวงพัฒนพงศ์ภักดีที่โรงละครของเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรงทำการแสดงเหล่านี้ คงเป็นที่ชื่นชอบของผู้คนไม่น้อย เพราะได้ดูในท้องเรื่องใหม่ที่แปลกใหม่ อีกทั้งยังเป็นเรื่องราวของชาวต่างชาติในรูปแบบที่คล้ายคลึงกับละครรำของไทยที่มีมาแต่เดิม โดยไม่ต้องไปดูใจของชาวจีนแท้ๆ ที่ฟังภาษาถิ่นไม่เข้าใจและรูปแบบการแสดงก็แตกต่างกันมาก

2.3 หลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์)

คณะละครของเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรงถือเป็นผู้นำบุกเบิกหรือผู้ให้กำเนิดละครพันทาง เป็นละครที่มีการปรับปรุงกระบวนการแสดง ทำท่าและการแต่งกายที่แตกต่างไปจากละครหลวงแบบดั้งเดิม หลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ชื่อเดิม นายทิม สุขยางค์) ขณะที่ยังเป็นขุนจบพลรักษ์ถือเป็นนักวิสำคัญแห่งคณะละครของเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง มีหน้าที่แต่งบทละครให้กับคณะและบทละครพันทางก็ถือเป็นผลงานที่โดดเด่นของท่านเช่นกัน

ชีวประวัติ

สมเด็จพระกรมพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงพระนิพนธ์ประวัติและเรียบเรียงผลงานของหลวงพัฒนพงศ์ภักดีไว้ว่า นายทิม (สุขยางค์) เกิดในตระกูลพ่อค้า สมัยรัชกาลที่ 3 เมื่อวันอาทิตย์ เดือน 2 ขึ้น 11 ค่ำ ปีมะแม นพศก จุลศักราช 1209 (16 มกราคม พ.ศ. 2390) ได้ศึกษากระบวนการหนังสือไทยขณะที่ยังเป็นพระภิกษุอยู่ที่วัดราชบูรณะเมื่อครั้งรัชกาลที่ 4 เป็นเวลา 3 พรรษา

ครั้นเมื่อลาสิกขาบทในรัชกาลที่ 5 ปี พ.ศ. 2413 อายุได้ 23 ปี ก็มาเป็นนายรับใช้ใกล้ชิดติดอยู่กับเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง ต่อมาเมื่อชาวฮอกก้อจลาจลรบกวนชายขึ้นที่เมืองหนองคาย นายทิมก็ได้ติดตามทัพของเจ้าพระยามหินทรฯ ไปรบพวกฮอกก้อด้วย และในการเดินทางไกลคราวนี้

เอง ที่นายทิมได้แสดงฝีมือทางกวีเป็นครั้งแรกโดยการแต่งนิราศ ชื่อว่า นิราศหนองคาย แต่ตัวนิราศหนองคายที่บรรยายความลำบากและความอึดอัดขัดข้องต่างๆ นานาเรื่องการเดินทาง ก็ทำให้เกิดปัญหาขัดแย้งกับสมเด็จพระยามหามหาศรีสุริยวงศ์ซึ่งเป็นประธานการจัดทัพในครั้งนั้น ผลของมันทำให้นายทิมถูกตัดสินให้ติดคุกอยู่ถึง 8 เดือน เมื่อพ้นจากการจองจำแล้ว นายทิมก็กลับไปอยู่กับเจ้าพระยามหินทรฯ ตามเดิม ต่อมาได้รับการแต่งตั้งให้เป็นขุนจบพลรักษ์ ทำหน้าที่ว่ากรงานในบ้านต่างหูต่างตาทั่วไป

เมื่อเจ้าพระยามหินทรฯ ถึงแก่อสัญกรรมแล้ว ขุนจบพลรักษ์ก็มาสมัครเป็นข้าอยู่ในหลานของเจ้าพระยามหินทรฯ คือ พระองค์เจ้าจุฬารัตนราชกุมารีและพระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงศ์ คอยทำหน้าที่เก็บผลประโยชน์ในพระองค์ถวาย เมื่อความทราบถึงพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริว่าขุนจบพลรักษ์เป็นผู้ที่มีความกตัญญูและระลึกถึงค่าฝากของเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง ที่กราบบังคมทูลฝากไว้ก่อนถึงอสัญกรรม จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสัญญาบัตรให้แก่ขุนจบพลรักษ์ เป็นหลวงพัฒนพงศ์ภักดี แปลความได้ว่า เป็นผู้ภักดีต่อพระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงศ์ เมื่อวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2439 สังกัดกรมพระคลังข้างที่

จนพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นพิไชยมหินทรโรดมสิ้นพระชนม์ เมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2452 พระชันษาได้ 28 ปี หลวงพัฒนพงศ์ภักดีจึงไม่ได้แต่งหนังสืออีก คงทำหน้าที่เก็บประโยชน์ถวาย ไปพยายามมุ่งหมายแต่เรื่องให้บุตรชายได้เล่าเรียนมีความรู้รับราชการสนองพระเดชพระคุณต่อไปเท่านั้น (หลวงพัฒนพงศ์ภักดีมีภรรยาชื่อ เส็งี่ยม มีบุตรชาย 2 คน ชื่อ นายสรรเสริญและนายสาโรช)

หลวงพัฒนพงศ์ภักดี ป่วยเป็นโรคลมด้วยหัวใจพิการ มาตั้งแต่วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2457 จนเป็นโรคลมเกิดขึ้นเป็นปัจจุบันแก้ไขไม่ทันจึงถึงแก่อนิจกรรมในคืนวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2458 เวลา 11 ทุ่ม อายุได้ 68 ปี และทำพิธีปลงศพ เมื่อปีมะโรง อัฐศก พ.ศ. 2459

ผลงาน

หลวงพัฒนพงศ์ภักดีเป็นกวีที่มีความสามารถผู้หนึ่งในสมัยรัชกาลที่ 5 มีผลงานด้านวรรณกรรมบทละครเป็นส่วนใหญ่ แต่ผลงานเรื่องแรกคือ นิราศหนองคาย ที่เขียนเมื่อราวปี พ.ศ. 2419 - 2521 คราวติดตามเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรงไปปราบฮ่อที่เมืองหนองคาย เมื่อกลับจากการไปทัพแล้ว หลวงพัฒนพงศ์ภักดีได้มาอยู่กับเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง และได้แต่งบทละครให้ละครของเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรงเล่น นอกจากนี้ยังแต่งกลอนและโคลงเบ็ดเตล็ดอีกหลายเรื่อง ดังนี้

วรรณกรรมบทละครจำนวน 23 เรื่อง

1. จันทโครพ	2. สุริยวงศ์พรหมเมศร์	3. สิงห์ไตรภพ
4. พระอภัยมณี	5. ลักษณะวงศ์	6. สามฤดู
7. สามก๊ก	8. มณีสุริยง	9. ทินวงษ์
10. บัณเฑาะพ	11. ยักษ์ยักษ์	12. พระสมุทร
13. ชุยถึง	14. ไต้ฮั่น	15. ห้องสิน
16. อาบู่หะซัน	17. ราชธานี	18. วงศ์เทวราช
19. จักรแก้ว	20. พระเจ้าติวอ่องหลงนางขันที	21. หงอใต้
22. ทิ้งพวงมาลัยเจ๊ก หงอใต้	23. ขุนช้างขุนแผน (ตอนพลายเพชรพลายบัว)	

กลอนอ่านจำนวน 6 เรื่อง

1. นิราศหนองคาย	2. โคลงกระทู้สุภาสิต	3. มณีนพรัตน์
4. กายนคร	5. ฉัตรสามชั้น (สุภาสิตคำกลอน)	6. พระศรีสุริยัน

จากการศึกษาวิเคราะห์บทละครของหลวงพัฒนพงศ์ภักดี โดยรพีพรรณ เทียมเดช

(2531 : 398) พบว่า

งานของท่านมีท่วงทำนองการเขียนที่มีลักษณะเฉพาะตัว ทั้งในด้านการใช้ถ้อยคำและสำนวนโวหาร การใช้ถ้อยคำมักจะใช้คำสั้นๆ ง่ายๆ และนิยมใช้คำซ้ำมาก รวมถึงใช้ภาษาที่เหมาะสมกับอารมณ์ของตัวละครโดยไม่คำนึงถึงว่าตัวละครนั้นจะมีฐานะอย่างไร ส่วนการใช้สำนวนโวหารนั้น นิยมใช้อุปมาโวหารมากที่สุด เนื้อหาจะไม่แบ่งเป็นองค์หรือเป็นฉาก ยังคงรูปแบบเหมือนบทละครก่อนสมัยรัชกาลที่ 5 คือ เขียนในรูปกลอนอ่าน ไม่ได้กำหนดรายละเอียดประกอบการแสดง เช่น กำหนดฉาก กำหนดฉากกับปฏิกิริยาของตัวละคร ส่วนการบรรยายฉากก็จะบรรยายไม่ยาวนาน

ถึงแม้ว่าผลงานของหลวงพัฒนพงศ์ภักดีจะมีได้มีความโดดเด่นจนเป็นที่เลื่องลือหรือได้รับการยึดถือเป็นแบบฉบับ แต่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความน่าเป็นบทละครที่ถือได้ว่าอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อจากยุคละครจำแบบดั้งเดิมมาเป็นละครจำแบบปรับปรุง จากแต่เดิมที่ละครนอกจะเล่นแต่เรื่องราวบทพระราชนิพนธ์และพระนิพนธ์ การนำพงศาวดารจีนมาดัดแปลงเป็นบทละครจึงเป็นเรื่องที่แปลกใหม่ ควรค่าแก่การศึกษาและยกย่องเป็นอย่างยิ่ง

บทที่ 3

การวิเคราะห์เปรียบเทียบตัวบทละครพันทาง *บัวผัวเหล็ก* กับนิยายต้นฉบับ *ว่านสวาโหลว* และ *อุ้มผิงซี*

ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 1 ว่าบทละคร ทั้ง 6 เล่มนี้ เป็นการนำเนื้อหาจากนิยายเรื่อง *บัวผัวเหล็ก* และ *โหวงฮั่วเพงไซ* มาดัดแปลงประพันธ์เป็นกลอนบทละคร ทว่ามีได้ยกมาทั้งหมด เพียงแต่เลือกเอาเหตุการณ์ที่กวีเห็นว่าสำคัญและความสนุกสนานมาเท่านั้น เนื่องจากรูปแบบและจุดประสงค์ของนิยายกับบทละครนั้นแตกต่างกัน กวีจึงต้องมีการตัด การเพิ่ม หรือการปรับเปลี่ยนรายละเอียดในบางจุดและเรียบเรียงการดำเนินเรื่องเสียใหม่ในบางตอนเพื่อให้เหมาะสม ดังนั้นแม้ว่าเนื้อความหลักจะไม่เปลี่ยนแปลงไปทว่ารายละเอียดอื่นที่เป็นส่วนประกอบ อาจมีทั้งที่ยังคงไว้ตามนิยายหรือแตกต่างไปจากนิยาย

ในบทนี้จึงเป็นการศึกษากลวิธีการดัดแปลงบทประพันธ์จากนิยายมาเป็นบทละคร โดยผู้วิจัยจะยกเนื้อความมาเปรียบเทียบให้เห็นถึงการบรรยายลักษณะของตัวละคร การตัด การเพิ่ม การปรับเปลี่ยนเนื้อความ การพรรณนาฉาก ฉากรัก ฉากเหนือธรรมชาติ จากนั้นจะวิเคราะห์ความเหมือนความต่างและวิเคราะห์สรุปว่าเพราะเหตุใดถึงเป็นเช่นนั้น

3.1 ตัวละคร

ตัวละคร หมายถึง ผู้มีบทบาทในเรื่อง จะเป็นคนหรือเทียบเท่าคนก็ได้ สัตว์ ต้นไม้ สิ่งของ ถ้ามีพฤติกรรมความรู้สึกนึกคิดอย่างคนก็เป็นตัวละคร

ตามทฤษฎีของศิลปะการละครจากหนังสือ *ปริทัศน์ศิลปะการละคร* (นพมาศ แวงหงส์ 2550 : 3) กล่าวว่า องค์ประกอบของบทละครมีทั้งหมด 6 ส่วนด้วยกัน ได้แก่ โครงเรื่อง ตัวละคร ความคิด ภาษา เสียงและภาพ เห็นได้ชัดว่า *ตัวละคร* ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญรองลงมาจากโครงเรื่อง เมื่อบทละครถูกนำมาใช้ในการแสดง หน้าที่โดยตรงของตัวละครก็คือถ่ายทอดสารที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อให้ถึงผู้รับ แต่หากบทละครนั้นถูกใช้เป็นเพียงวรรณคดีเพื่อการอ่าน การวางลักษณะนิสัยและการกระทำของตัวละครก็เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้โครงเรื่องนั้นๆ ดีและสมบูรณ์

สำหรับบทละครเรื่อง *บัวผัวเหล็ก* ผู้วิจัยเห็นว่า ตัวละครยังคงได้รับผลกระทบทั้งจากลีลาการประพันธ์ ฉันทลักษณ์รวมถึงขนบธรรมเนียมแบบไทยและจากประสบการณ์ส่วนบุคคลของหลวงพัฒนาพงศ์ภักดีอยู่บ้าง ซึ่งแสดงออกมาให้รับรู้ได้จากการเลือกใช้คำในการกล่าวถึง การบรรยายและอากัปกริยาของตัวละครนั้นๆ ดังจะวิเคราะห์ต่อไปตามลำดับ

3.1.1 การแนะนำตัวละคร

การแนะนำตัวละคร เป็นการบรรยายลักษณะรูปร่างหน้าตา เพศ อายุ การแต่งกาย บุคลิกลักษณะ กิริยาอาการหรือแม้กระทั่งฐานะทางสังคมของตัวละครให้ผู้อ่านหรือผู้ชมได้รับทราบในเบื้องต้นว่าตัวละครที่ปรากฏกายออกมานั้นเป็นใคร มีความสำคัญอย่างไรต่อเรื่องราวที่กำลังดำเนินอยู่

นพมาศ แววงษ์ (2550 : 11) กล่าวว่า “ผู้อ่านหรือผู้ชมจะสามารถเห็นบุคลิกลักษณะ และตีความตัวละครตัวหนึ่งๆ ได้โดยผ่านทางกรรณำเสนอด้วยวิธีการดังต่อไปนี้คือ คำบรรยายของนักเขียน คำพูดของตัวละครตัวนั้น คำพูดของตัวละครตัวอื่นและจากการกระทำของตัวละครเอง”

การกล่าวแนะนำและบรรยายรายละเอียดของตัวละครของนิยายจีนโบราณและบทละครพื้นทางไทยย่อมมีรูปแบบและลักษณะการบรรยายแตกต่างกัน สาเหตุเพราะรูปแบบชั้นหลักภรณ์ ร้อยแก้วร้อยกรองที่ต่างกัน ท่วงทำนองการประพันธ์ที่แตกต่างของจีนและไทย และลักษณะเฉพาะตัวของผู้ประพันธ์แต่ละคน จึงทำให้ตัวละครที่ปรากฏออกมาในวรรณกรรมต้นทางและปลายทางอาจมีความแตกต่างกันบ้าง

ตัวละครที่อยู่ในบทละครพื้นทาง เรื่อง *บัวช่วยเหลา* ที่มีชื่อเรียกนั้นมีทั้งหมด 40 ตัว อีกส่วนหนึ่งเป็นตัวประกอบที่ไม่มีชื่อเรียกและจากการศึกษาพบว่า การแนะนำตัวละครหลักจะเป็นก็แต่เพียงการกล่าวชื่อและระบุฐานะทางสังคมสั้นๆ เท่านั้น ไม่มีข้อมูลรูปร่างหน้าตาหรือการแต่งกาย เช่น เป็นกษัตริย์ เป็นทหาร เป็นต้น นอกเหนือจากนี้ตัวละครโดยส่วนใหญ่ก็ปรากฏตัวขึ้นมาโดยไม่มีการบรรยายรายละเอียด แล้วค่อยกล่าวถึงเมื่อปรากฏตัวขึ้นอีกในภายหลัง ซึ่งค่อนข้างผิดจาก “ชนบ”¹ ของบทละครที่ว่าไปที่มักพรรณนาตัวละครโดยละเอียด โดยเฉพาะในละครนอก ซึ่งถือได้ว่าเป็นต้นแบบของละครพื้นทาง

สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ ผู้วิจัยคิดว่าเนื่องจากนิยายฉบับแปลไทย *บัวช่วยเหลา* ไม่ค่อยจะให้ความสำคัญในรายละเอียดตรงจุดนี้อยู่แล้ว เมื่อหลงพัฒนาพงศ์ภักดีนำเนื้อหามาประพันธ์เป็นบทละคร จึงขาดข้อมูลในส่วนดังกล่าวไปโดยปริยาย

¹ ชนบ หมายถึงความตรงกับภาษาอังกฤษเรียกว่า convention ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ , วิเคราะห์สุวรรณคดีไทย.(กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สยาม , 2543) , 49

ในที่นี้ผู้วิจัยจำแนกตัวละครออกเป็นฝ่ายชายกับฝ่ายหญิง จากนั้นจะตัดเอาเนื้อความของ *ว่านฮวาไหลว* และ *บัวนฮ้วยเหลา* ในส่วนที่ตรงกันกับบทละครมายกตัวอย่างเปรียบเทียบกัน เพื่อให้เห็นกลวิธีการประพันธ์ ความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบทละครกับนิยาย ต้นฉบับได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น อนึ่ง การกล่าวชื่อตัวละครในตารางตัวอย่างจะใช้ตามการถอดเสียง ภาษาจีนกลาง ดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการแนะนำตัวละครของบทละคร นิยายต้นฉบับและนิยายฉบับแปล

3.1.1.1. ตัวละครชาย

1. ฝ่ายตัวเอก

หมายถึง ตัวละครที่เป็นฝ่ายเดียวกับตี่ชิง ซึ่งเป็นตัวละครเอกของนิยายเรื่องนี้ มักจะเป็นตัวละครฝ่ายธรรมะ แบ่งเป็น

ก. กษัตริย์และขุนนาง

ตัวละคร ฉบับ	บทละคร	
	ว่านฮวาไหลว	บัวนฮวยเหลา
ซ่งเจินจง	<p>มาจะกล่าวบทไป ครอบครองสมบัติกระสัดตรา</p> <p>卻說大宋真宗天子，乃太宗第三太子。名恆，初封壽王，尋立為皇太子，太宗崩，遂登大寶。在位二十五載，壽五十五而崩。 (ว่านฮวาไหลว : 1)</p>	<p>ถึงเจ้าของจินจงพงษา เป็นใหญ่กว่าเจกจินสิ้นทั้งมวน</p> <p>จักกล่าวกษัตริย์ในวงศ์ซ่งเฉียวมีความว่า พระเจ้าซ่งจินจงฮ่องเต้เป็นกษัตริย์สืบมา ในวงศ์พระเจ้าซ่งเกาใจคือ เตี้ยคังเฉียน ต่อลงมาเป็นกษัตริย์ที่สามครองราชย์สมบัติมาได้ห้าปี... (บัวนฮวยเหลา : 1)</p>
เจิน (ก่อนครองราชย์)	<p>เฉียวชิวบังคมก้มเกล้า บุตรไปยอ่องขอพระราชทาน</p> <p>.....</p> <p>เมื่อนั้น ได้ครอบครองสมบัติกระษัตรา</p> <p>次日降旨，冊立受益為王泰子，改名曰楨，是年時四歲。</p>	<p>กำลังเยาหลูไปด้วยใจหาร จงทราบเบื่องบทมารพภูมิ</p> <p>.....</p> <p>พระเจ้าของยินจงพงษา ประทับว่าราชการงานทั้งปวง</p> <p>...จึงรับสั่งให้หาชิวเฉียวกับนางเด็กเซยกิมเข้ามา แล้วตั้งให้ชิวเฉียวเป็นที่</p>

<p>ซ่งเหวินจง (ครองราชย์)</p>	<p>..... 太子楨即位，是為仁宗。(อ่านฮวาไหลว : 19)</p>	<p>เกียเอี้ยฮองไทจื่อ.... ขุนนางทั้งปวงจึงยกเกียเอี้ยฮองไทจื่อขึ้นเป็นกษัตริย์ทรงพระนามพระเจ้า ซ็องยินจงฮ่องเต้ (อ่านฮ่วยเหลา : 24)</p>
<p>เปาเจ็ง / เปาง</p>	<p>มาจะกล่าวต่อไป มีนามตามเค้าเปาบุณจิ้น กลับจากกรวดหัวเมืองเรื่องผู้ร้าย</p> <p>卻說包拯上年奉旨賑飢，尚未回朝，……，聖上恤民，敕旨包公調取別省米糧，到陳洲低价而糶，…… (อ่านฮวาไหลว : 192)</p> <p>且說包公是夜催促行程，……，行行不覺天色曙亮，再走一天，將近陳喬鎮不遠，天已晚了。包爺吩咐不許驚動本鎮官員，……，……尋個廟宇，……，“大人，前邊有座東岳廟，……。”包公道：“如此且在廟中將息便是。” (อ่านฮวาไหลว : 194)</p>	<p>ถึงขุนนางซื้อกรงเพื่อตงฉิน ทั้งแผ่นดินนับถือว่าซื้อกรง ภักอยู่ชายภูเขาป่าระหง</p> <p>ฝ่ายเปาบุณจิ้นอยู่ที่เมืองชินจิ๋วปีนั้น....พระเจ้าแผ่นดินโปรดให้ เปาบุณจิ้นคุมเงินหลวงไปเที่ยวซื้อข้าวที่หัวเมืองอื่นมาแจกให้ราษฎรที่ ขัดสน.....เปาบุณจิ้นก็ค้างอยู่ที่เมืองชินจิ๋วสองปีเศษ..... (อ่านฮ่วยเหลา : 153)</p> <p>ก็ออกจากเมืองชินจิ๋วล่องทางมาได้วันหนึ่งถึงศาลเทพารักษ์ตั้งงัก เปียเวลาจวนค่ำ เปาบุณจิ้นก็ให้หยุดพักที่ศาลนั้นคืนหนึ่ง (อ่านฮ่วยเหลา : 156)</p>
<p>เงินหลิน</p>	<p>เห็นต้นหลิมเดินด้อยสอยนุบผา</p> <p>有陳琳奉了八王爺之命，到禦花園來採摘鮮花，一見寇宮娥抱持一位小王子，…… (อ่านฮวาไหลว : 16)</p>	<p>ตะโกนร้องเรียกไปมิได้ซ้ำ</p> <p>ฝ่ายไปย้ออยู่กับนางเด็กเซยก็มิใช้ต้นหลิมไปเก็บดอกไม้ในสวนหลัง บ้าน ต้นหลิมเอาแข่งไปด้วยแข่งหนึ่งสำหรับจะได้ใส่ดอกไม้ ครั้นถึงสวน ดอกไม้ เห็นนางโควหนิงนั่งร้องไห้อยู่ (อ่านฮ่วยเหลา : 16)</p>

ข. ทหาร

ตัวละคร	บทละคร	
	ฉบับ	
ตีชิง	<p>ว่านฮวาไหลว</p> <p>ตรัสให้หาเตกเซงผู้เก่งกาจ มาแล้วจึงตรัสว่าเราปรารม</p> <p>..... , 聖上欽賜平身, 細觀狄青氣宇軒昂, 好一位英雄好漢, 便道: “禦戚可將你世系, 細細從頭奏來。” , 聖上聞奏, 喜色洋洋, 又遵著母后...旨, 即封贈為王。 (ว่านฮวาไหลว : 81)</p>	<p>บัวนฮ้วยเหลา</p> <p>ซึ่งเป็นยาตที่ซิดสนิทสนม จะให้ไปต่างกรมตามบูราน</p> <p>พระเจ้าแผ่นดินทอดพระเนตรเห็นเด็กเซ็งลักษณะดีมีตระกูล จึงถามว่าปู่และบิดาเจ้าเป็นขุนนางทำราชการตำแหน่งใด...พระเจ้าแผ่นดินได้ทรงทราบจึงดำริว่าเด็กเซ็งนี้เป็นเทือกเถาเหล่าขุนนางนายทหาร แล้วก็เป็นหลานของเด็กไทเฮา.....แล้วจึงตรัสกับเด็กเซ็งว่า มีรับสั่งจากเด็กไทเฮามาให้เจ้าเป็นเจ้า เราจะตั้งให้เจ้า.... (บัวนฮ้วยเหลา : 69)</p>
	<p>หยางจงเป่า</p> <p>บัดนั้น คอยเตกเซงก็หายหลายเวลา</p> <p>卻說楊元帥自真宗天子欽命鎮守三關。“....., 本帥止有保守之能, 而無退敵之力。目下隆冬冰雪之天, 帳下軍士數十萬, 專候軍衣待用, 連連有本回朝催取, 不料此時還未解道。....., 但限期一月, 今日已是二十八天期, 因何征衣禦標不見到來。 (ว่านฮวาไหลว : 125)</p>	<p>เอียงจงเป่าแม่ทัพรับอาษา เหนจะมาผิตนนี้กซัดใจ</p> <p>ฝ่ายเอียงจงเป่าแม่ทัพ ตั้งแต่ทำศึกสงครามซบเคียวกันกับจันเทียน อ่องก็ยังหาแพชนะไม่....จึงคิดว่าแต่เรามีหนังสือบอกข้อราชการเข้าไป เมืองหลวงกับขอเสื้อเกราะสามสิบหมื่น เราได้ยินข่าวว่ามีรับสั่งให้เด็กเซ็งผู้หลานนางเด็กไทเฮาพระราชมารดา กับเจียงเง็กให้คุมเสื้อเกราะมาส่งให้ทันกำหนดในเดือนหนึ่ง บัดนี้ก็ไ้ 28 วันแล้วยังหาเห็นมาไม่.... (บัวนฮ้วยเหลา : 96)</p>

เจียวถึงก๊วย	<p>จำจะให้ทหารซานสนาม ส่งเจียวเทียนกุยพลันทันใด บัดนั้น รับบันชาriebลาตะลี้ตะลาน</p>	<p>ไปติดตามสืบหาในป่าใหญ่ จงรีบไปสืบดูให้รู้การ เจียวเทียนกุยตัวนายฝ้ายทวาร ไปขึ้นอาชาซานชวบไป</p>
	<p>元帥正要開言，只見部下一將，匆匆跑上帥堂，身長九尺，背潤腰圓，面如鍋底，豹頭虎目，上前打躬道：“元帥，小將願領此差。”一聲響震如雷，此人乃焦贊之孫，名喚焦廷貴。 元帥道：“焦廷貴，本帥著你往前途崔翹征衣，限你明日午刻回關繳令，如違定斬不饒。” 焦廷貴手持短刀，身乘駿馬，帶上乾糧火料，離開飛馬而去。(อ่านฮวาไหลว : 126)</p>	<p>จะต้องแต่งคนไปสืบดูให้รู้ความ คิดแล้วจึงสั่งเจียวเทงก๊วยว่า ท่านจงเอาม้าที่มีฝีเท้าเร็วรีบไปสืบดูให้รู้ในพรงนี้ว่าเด็กแข็งมาถึงไหน จะขัดขวางด้วยเหตุใดหรือแกลัวแซเชือนเสี่ย เจียวเทงก๊วยก็คำนวณลาขึ้นม้ารีบไป (อ่านฮ่วยเหลา : 96)</p>

2. ฝ่ายตรงข้ามกับตัวเอก

หมายถึง ตัวละครที่เป็นศัตรูกับตัวซึ่ง ซึ่งเป็นตัวละครเอกของนิยายเรื่องนี้ แต่ไม่ได้มีความหมายเฉพาะเจาะจงไปถึงความดีความชั่วของตัวละครดังกล่าว แบ่งเป็น

ก. เจ้าเมือง เชื้อพระวงศ์และขุนนาง

ตัวละคร ฉบับ	บทละคร	
	อ่านฮวาไหลว	อ่านฮ่วยเหลา

<p>ตานตานหวาง / ฟานหวาง</p>	<p>เมื่อนั้น ทราบข่าวนายด่านรำคาญใจ</p> <p>話說單單國雖是外邦番地，這國王之達天時，登基以來，三十餘載，歸順天朝，歲歲無虧貢禮，……。 忽一日，聞知大宋興兵犯界，…… (อุ้มผิงซี : 25-26)</p>	<p>เจ้าเมืองเซียนเซียนก๊กเป็นใหญ่</p> <p>ฝ่ายเซียนเซียนก๊กองค์เจ้าเมืองเซียนเซียนก๊ก เดิมแจ้งความว่าพระเจ้า ฮ่องยินจงฮ่องเต้มีรับสั่งให้เติกซิ่งเป็นแม่ทัพ.... (โหวงไฮ้วเพงไซ : 26)</p>
<p>ซีเหลี่ยหวาง / ฟานหวาง</p>	<p>เมื่อนั้น จับต้นตลอดปลายรายงาน จึงตรัสด้วยการศึกปรึกษา</p> <p>是日番王聞知，忙問道：“眾卿家，宋朝五虎將，如此猖狂，怎生打算才好！” (อุ้มผิงซี : 75)</p>	<p>เจ้าไชยหงทรงปอกคลิอกอ่าน ทราบเหตุการณ์ศัตรูตีจบุรี ข้าเฝ้าเหล่าเสนาบดีศรี</p> <p>เจ้าเมืองไชยหงครั้นแจ้งในหนังสือแล้ว จึงให้หาขุนนางนายทหารมา ประชุมพร้อมกัน (โหวงไฮ้วเพงไซ : 61)</p>
<p>เฮียลี่</p>	<p>บัดนั้น ต่างคนต่างนั่งตรึกตรอง เฮกหลีบุตรเขยท่านนั้นองอาจ ควรจะเป็นแม่ทัพไปดื่บการ แล้วสั่งบุตรเขยคือชื่อเฮกหลี</p> <p>บัดนั้น ขอออกไปปราบปรามตามปัญหา...</p> <p>เฮกหลีขึ้นขี่หลังม้าขาว เดินกระบวรริบถ้วนจรดน</p>	<p>เสนาบดีที่ปฤกษา กราบทูลพร้อมกันว่าขอประทาน มีอำนาจตฤทถากล่าหาร ด่านทานศัตรูคู่กำลัง... การครั้งนี้เจ้าเห็นเป็นไฉน....</p> <p>เฮกหลีค้ำับรับอาษา ถือจ้าววาววับขับพหล เสียงคนครึนครึนสนันไป</p>

	<p>此時西遼眾臣，……，也是呆呆不語。有左班首相烏登上相，俯伏，“稟奏郎王，……，……，伏惟差遣駙馬，提兵前往，或者成功。……，”</p> <p>番王聽奏，無可奈何，傳令駙馬上殿。……</p> <p>黑利聽了，說：“臣兒令旨。”</p> <p>此日黑利出了和平城，十萬精兵，一路威威武武，崔趕程途。 (อุ่มผิงซี้ : 75-76)</p>	<p>ในขณะนั้น ขุนนางผู้ใหญ่คนหนึ่งชื่อโตเตง จึงว่าข้าพเจ้าเห็นว่า</p> <p>อันด่านแปะเหาะกวนนั้นจะต้องให้เฮกหลีคุมทหารออกไปช่วยไชยี้ได้</p> <p>ป้องกันรักษาไว้อย่าให้เสียแก่ข้าศึก.....</p> <p>เจ้าเมืองไชยหยงได้ฟังโตเตงว่าก็เห็นชอบกล จึงสั่งให้เฮกหลีคุมทหาร</p> <p>สิบหมื่นยกออกไป เฮกหลีคนนี้เป็นเป็นบุตรเขยเจ้าเมืองไชยหยง ฝีมือ</p> <p>เข้มแข็งนัก</p> <p>ครั้นเฮกหลียกกองทัพออกจากเมืองมาตามระยะทาง....</p> <p>(โหวงไฮ้วเพงไซ : 61)</p>
<p>ตำหาฮวา</p>	<p>เมื่อนั้น</p> <p>จึงอาษาทรงฤทธิพิตตรง</p> <p>若講到西遼王，共有四位太子，……，二太子達麻花，……。三四是多沒本領的，單有二太子年方一十九歲，身高一丈，利迪万人，……</p> <p>如今二太子聞知妹丈死於狄青之手，父王威風削盡，怒氣勃勃。即上前叫聲：“父王，不必煩惱，休得懼怕，這狄清雖然高牆，待兒點兵一万前往，包管捉他南朝五虎回朝。” (อุ่มผิงซี้ : 80-81)</p>	<p>ตัดมัวฮวยบุตรใหญ่เจ้าไชยหยง</p> <p>ขอออกสงครามสู้หู่วริน...</p> <p>ในขณะนั้นตัดมัวฮวยเป็นบุตรที่สองของเจ้าเมืองไชยหยงออกรับอาสาว่า</p> <p>ข้าพเจ้าจะขอออกไปสู้รบกับเด็กเซ็งแกแค้นให้จงได้</p> <p>(โหวงไฮ้วเพงไซ : 64)</p>
	<p>บัดนั้น</p> <p>จึงกราบทูลขึ้นพลันทันที</p>	<p>ฟังฮ่องเสนาบดีศรี</p> <p>เอียงงเปาได้มีหนังสือมา</p>

ฝั่งหง	<p style="text-align: center;">การที่ซัดดาที่รับฆ่าศึก...</p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/> <div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="width: 45%;"> <p>到了次日，龐太師奏知聖上道：“三十萬軍衣，已經製備完成，惟缺能員押解。 (<i>อ่านฮวาไหลว</i> : 94)</p> </div> <div style="width: 45%;"> <p>ฝ่ายฝั่งหงครั้งนี้ได้เวลาก็ไปเฝ้าพระแผ่นดินแล้วกราบทูลว่า ซึ่งโปรดให้ข้าพเจ้าจัดเสื่อเกราะจะไปส่งกองทัพเอียงเจ้านั้นครบจำนวนแล้ว (<i>บัวนฮ่วยเหลา</i> : 78)</p> </div> </div>	
หยางเทา	<p style="text-align: center;">บัดนั้น</p> <p style="text-align: center;">ซึ่งพระของท่านเป็นฉันใด ได้เป็นขุนนางก็เพราะบุญท่าน เป็นทางราชการหลวงไม่ทวงตึง</p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/> <p>不多時楊滔即到來，……，分賓主坐下。國丈細將情由說知，楊滔搖手道：“國丈此事，下官做不來的，倘他殺害了狄青，聖上必當追究起來，必然反坐于下官身上。”……， 原來這楊滔，屢屢奉承這龐洪的，正是他的黨羽，只得應允。(<i>อุ๋นู่ผิงซี</i> : 130)</p>	<p style="text-align: center;"><u>เอี้ยเทา</u>กล่าวถ้อยแถลงไข ตัวข้าไม่ช่องขัดความสัจจริง จะให้การอย่างไรได้ทุกสิ่ง จะให้วังเข้าหนามก็ตามใจ</p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/> <p>เอี้ยเทาถามว่าท่านมีธุระประการใด.....เอี้ยเทาว่าอุบายของท่านนั้นก็ดีอยู่ ถ้าเติกเซ็งตายความทราบถึงพระเจ้าซ่งยินจงฮ่องเด็กกลัวความผิดจะมาถึงข้าพเจ้าดอกกระมัง.....ฝั่งหงมาเล่าธุระให้ภรรยาฟังทุกประการ....เราก็กลัวความผิดเหมือนกัน ได้ว่ากับฝั่งหงแล้ว ฝั่งหงรับไม่ให้ผิดมาถึง อนึ่งฝั่งหงมีคุณต่อเราเป็นอันมาก ซึ่งเราได้เป็นขุนนางมียศศักดิ์ทั้งนี้ก็เพราะฝั่งหงครั้งนี้เขาออกปากให้ช่วยแล้วก็จำเป็น จะปัดเสียไม่รับธุระก็ดูเป็นคนปราศจากกตัญญู (<i>โหวงฮั่วเพงไซ</i> : 92-93)</p>
ทั้วหลุน	<p style="text-align: center;">บัดนั้น</p> <p style="text-align: center;"><u>ทั้วหลุน</u>ขุนนางเฝ้าค้ำที่</p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/> <p style="text-align: center;">จึงกราบทูลทันใดว่าไกรย...</p>	

	獨有兵部尚書脫倫，只因狄青殺了他女兒多花女，深恨狄青入骨，即便出班奏說：“……。(อุ้มผิงซี : 26)	ฝ่ายทูลหลุนขุนนางผู้ใหญ่จึงว่า..... (โหวงไฮ้วเพงไซ : 27)
--	--	--

๗. ทหารและโจร

ตัวละคร ฉบับ	บทละคร	
	ว่านฮวาไหลว	บัวนฮ้วยเหลา
จ้านเทียนหวาง	<p>บัดนั้น ได้ฟังวาทียินดีนั้ก 贊天王頓時升座金頂蓮花帳，……。贊天王傳令，速喚牛氏弟兄進見。(ว่านฮวาไหลว : 129)</p>	<p>จันเทียนอ่องผองศรีมีศักดิ์ จึงพยักให้ภาเข้ามาพลัน จันเทียนอ่องแม่ทัพก็ให้หาญเกียน งู๊กเข้าไปในค่ายแล้วถามว่า... (บัวนฮ้วยเหลา : 101)</p>
จื่อฮยาไซ	<p>จื่อแฮไซใจหารอรอน 這子牙猜生得面方而長，淡青顏色，濃眉高豎，兩耳張風，闊額大鼻，額下根根赤短須，身高一丈餘，膂力不亞於贊天王。 只見他手執金楂槩，約數百斤沉重，乘上一匹追雲豹，十分兇惡。當即帶領一萬番兵，一聲炮響，飛奔殺下山來，大喝道：……。 (ว่านฮวาไหลว : 136)</p>	<p>เตกเซงฟอันเง้าร่าเข้ารวี จื่อแฮไซเห็นจันเทียนอ่องเสี่ยที่มีความโกรธนักก็คุมทหารหมื่นหนึ่งออกรบกับเด็กแข็งเป็นสามารถ (บัวนฮ้วยเหลา : 108)</p>
ปาซานนาย	<p>บัดนั้น ซั่มม้าไล่สังหารราญรอน 且說石庭關主將，名喚巴三奈，也是英雄無敵，……。</p>	<p>ปาซ่าไหลใจหารซานสมร พลนิกรต่างคนแยกย่นมา ปาซ่าไหลเห็นทหารเมืองเปียนเหลียงยกออกมา ก็ซั่มม้าเข้ารบกับ</p>

	即日帶兵到吉林關討戰。 (อุ๋นผิงซี้ : 25)	เจียวเทงกั๊ย (โหวงไฮ้วเพงไซ : 25)
ซิงซิงหลัวห่าย	บัดนั้น แต่ได้รับของตรามาห้าวัน	แซแซเลาไฮใจเขมซัน ด้วยเมืองไซหยงนั้นมีไกร
	再說紅泥城，乃是西遼國緊要的所在，……。這鎮守關，身高一丈一尺，背闊身寬，腰粗膀重，年方三十餘，生成一張藍面，赤髮紅須，獅子大鼻，豹頭環眼，善使兩條狼牙棒。 這位將軍，十分高大，所以他的混名，又叫扳天將。番王命他鎮守紅泥城，加封百勝將軍。 忽一日接得狼主旨召，……。此日安排軍糧十萬，……，大兵起程，…… (อุ๋นผิงซี้ : 82)	ฝ่ายแซแซเลาไฮผู้รักษาเมืองอันเสียรู้ข่าวว่า พระเจ้าซ้องยินจง ฮ่องเต้ให้เต็กเซ็งเป็นแม่ทัพคุมทหารยกมา....พอมาใช้ถือนหนังสือมาถึงว่า ให้ยกกองทัพไปช่วยก็มีความยินดี จึงคุมทหารสามหมื่นรีบยกมา (โหวงไฮ้วเพงไซ : 64 - 65)
หนิวเจี้ยน , หนิวกั๊ง	บัดนั้น ประพุดตัวเป็นโจรทโมนไพร	งูเกียนงูกั๊งตั้งกั๊งใหญ่ อยู่เขาใหญ่พวนซัวเป็นต้วนาย
	且說三關之內，相離一百里之遙，有座磨盤山，山上有兩名強盜，乃嫡親手足。長名牛健，次名牛剛，強占此山，已有一十二年，嘍囉兵約有萬餘，……。 (ว่านฮวาไหลว : 126)	ฝ่ายงูเกียน งูกั๊งตั้งแต่ช่องสุ่มผู้คนเป็นนายโจรอยู่ที่เขาบัวพวนซัวได้ ประมาณ 12 ปี มีทหารได้ประมาณหมื่นเศษ (บัวนฮ้วยเหลา : 96)

2. ฝ่ายตรงข้ามกับตัวเอก

หมายถึง ตัวละครที่เป็นศัตรูกับตัวเอก ซึ่งเป็นตัวละครเอกของนิยายเรื่องนี้ แต่ไม่ได้มีความหมายเฉพาะเจาะจงไปถึงความดีความชั่วของตัวละครดังกล่าว แบ่งเป็น

ตัวละคร ฉบับ	บทละคร	
	ว่านฮวาไหลว	บัวนฮ้วยเหลลา
หลิวหวางไฮ่ว / หลิวไทไฮ่ว	<p>อันนางเล่าสองเฮามาพะเฮชรี</p> <p>且說真宗登基后，即進劉皇妃為東宮皇后，封贈李妃為宸妃，二后俱得寵幸。其年兩宮皇后齊懷龍妊，……。 (ว่านฮวาไหลว : 1)</p>	<p>มีบุตรีโถมงามทราวมสงวน</p> <p>ฝ่ายนางเล่าสองเฮาซึ่งเป็นมเหสีใหญ่พระเจ้าชองจินจงฮองเต้ เมื่อขณะพระเจ้าชองจินจงฮองเตี้ยกกองทัพไปปราบข้าศึกนั้น นางเล่าสองเฮาประสูติราชบุตรองค์หนึ่งเป็นหญิง (บัวนฮ้วยเหลลา : 13)</p>
เพี้ยหลงกงจู้	<p>เมื่อนั้น</p> <p>ทราบข่าวว่าสามีสุนชีวัน</p> <p>飛龍公主聞知丈夫被害，好不傷心，一跤跌翻塵地，人事不知。(อู่หู่ผิงชี : 80)</p>	<p>นางไปยหลงกงจู้นั่งอยู่นั้น</p> <p>นางโคกสันเสือกชบสลบไป</p> <p>ฝ่ายนางไปยหลงกงจู้ ครั้นแจ้งความว่าเฮกหนีผู้สามีตายก็ร้องไห้กถึงเกลือกจนสลบไปถึงสองครั้ง (โหวงไฮ่วเพงไซ : 64)</p>

จากตัวอย่างทั้งหมดในตาราง ผู้วิจัยสรุปได้ว่า สิ่งทีผู้อ่านหรือผู้ชมจะรู้จักตัวละครจากบทละครมีทั้งที่เหมือนกับทั้งสองฉบับ หรือเหมือนกับ **บัวช่วยเหลา โทงวไศวเพงไซ** แต่ต่างจาก **ว่านสวาโหลว อุ๋หู่ผิงซี** หรือต่างกับทั้งสองฉบับ อันเนื่องมาจากสาเหตุต่างๆ ดังนี้

1. เนื้อความถูกตัดทอนไปตั้งแต่ใน **บัวช่วยเหลา โทงวไศวเพงไซ** ซึ่งจุดที่แตกต่างอย่างเห็นได้ชัด คือ การบรรยายลักษณะของตัวละครที่เป็นทหาร โดยเฉพาะตัวละครที่เป็นทหารผู้มีฝีมือ ซึ่งมีการพรรณนารูปร่างลักษณะโดยละเอียดใน **ว่านสวาโหลว อุ๋หู่ผิงซี** เมื่อข้อมูลในส่วนดังกล่าวถูกตัดทอนไปใน **บัวช่วยเหลา โทงวไศวเพงไซ** ซึ่งเพียงแต่เอ่ยชื่อเท่านั้น ทำให้รายละเอียดของตัวละครหายไปอย่างน่าเสียดาย ผู้วิจัยคิดว่า น่าจะเนื่องด้วยกลวิธีการเปลี่ยนภายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ที่ไม่ได้แปลอย่างละเอียดตามต้นฉบับ แต่ใช้วิธีถอดความแล้วมาเรียบเรียงอีกครั้งหนึ่งเป็นสาเหตุหลัก เมื่อมาถึงบทละครจึงขาดรายละเอียดในส่วนนี้ เช่น เจียวถึงก๊วยและจื่อหย่าไซ

สำหรับตีซิงซึ่งถือเป็นตัวละครเอกของนิยายนั้น ได้เริ่มปรากฏตัวตั้งแต่ตอนที่ยังอยู่กับครอบครัวในวัยเด็กและก็มีบทบาทเรื่อยมา ฉะนั้นใน **ว่านสวาโหลว** และ **บัวช่วยเหลา** จะมีการกล่าวถึงมาเป็นระยะๆ เมื่อบทละครเริ่มตัดเนื้อหาจากตีซิงเข้าใ้พระเจ้าช่งเหรินจง จึงไม่มีบทบรรยายความเป็นมาและรูปร่างลักษณะของตีซิงเลย ทำให้ไม่รู้ลึกถึงการเป็นตัวละครสำคัญเท่าที่ควร

2. ในบทละครมีการสรุปหรือเพิ่มเนื้อความเข้าไป โดยนำเนื้อหาจากส่วนอื่นของนิยาย เช่น ตีซิงและเปาเจิ้ง

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาในข้อ 1 เมื่อตีซิงปรากฏตัวในบทละคร กวีจึงเพียงสรุปชื่อและฐานะในขณะนั้นมาสั้นๆ แต่เพียง

ตรัสให้หาเตกเซงผู้เก่งกาจ

ซึ่งเป็นยาตที่ซิดสนิทสนม

โดยในนิยายจะมีเหตุการณ์ก่อนหน้าการเข้าเฝ้า คือ ตีซิงได้พบกับพระชนนีตี พระมารดาของพระเจ้าช่งเหรินจง ซึ่งแท้จริงแล้วเป็นน้ำสาวแท้ๆ ของตีซิงที่จากกันมานาน พระชนนีตีจึงมีพระบัญชาให้พระราชโอรสพระราชทานยศอ่องให้แก่หลานของตนซึ่งในบทละครตัดเหตุการณ์ส่วนดังกล่าวออก กวีจึงต้องมาสรุปไว้ในลักษณะนี้

ส่วนเปาเจิ้งนั้น แม้ใน **บัวช่วยเหลา** ตรงเนื้อหาส่วนที่หยิบยกมานั้นจะไม่ได้กล่าวบรรยายว่าเปาเจิ้งเป็นอย่างไร แต่กวีก็เพิ่มเติมเข้าไปในบทละครว่า

มาจะกล่าวบตไป

ถึงขุนนางซื่อกรงซื่อตงฉิน

มีนามตามเค้าเปาบุณจิ้น

ทั้งแผ่นดินนับถือว่าซื่อกรง

เพราะเปาเจ็งถือเป็นตัวละครที่สำคัญคนหนึ่งที่รองจากตีซิง เป็นผู้ช่วยคลี่คลายคดีลับเปลี่ยนไอรส ซึ่งนับเป็นเหตุการณ์สำคัญตอนหนึ่งของเรื่อง การแนะนำตัวอย่างนี้จึงช่วยให้ผู้อ่านหรือผู้ชมทราบไว้ในใจก่อนล่วงหน้าได้ว่าตัวละครตัวนี้เป็นฝ่ายดี และอาจมีบทบาทใดในตอนต่อไปได้

3. ในบทละครมีการตัดแปลงเนื้อความจาก **บัวนช่วยเหลา ไหวงไ้วเพงไซ** อาจสืบเนื่องมาจากรูปแบบเฉพาะตัวของกวีที่นิยมใช้คำบางคำบ่อยๆ หรือเพราะต้องการให้เกิดสัมผัสตามรูปแบบของกลอนหรือสาเหตุอื่นใด เช่น

ตำหาสาหวา

บทละคร *เมื่อนั้น ตัดม้วฮวยบุตรใหญ่เจ้าไชหยง*

ไหวงไ้วเพงไซ ในขณะนั้นตัดม้วฮวยเป็นบุตรที่สองของเจ้าเมืองไชหยง

ผู้วิจัยคิดว่าเหตุที่กวีแปลงเนื้อความจาก “บุตรรอง” เป็น “บุตรใหญ่” นอกจากเพื่อสัมผัสในที่ต่อกับคำว่า “เจ้าไชหยง” แล้ว น่าจะเป็นเพราะไม่ว่าจะคนไทยหรือจีน มักให้ความสำคัญกับบุตรชายคนโตมากกว่าบุตรคนอื่นๆ จึงปรับให้ผู้ที่อาสาออกรบในครั้งนี้เป็นโอรสองค์ใหญ่เสีย

เปาเจ็ง

บทละคร *กลับจากกรวดหัวเมืองเรื่องผู้ร้าย รักร้อยชญาผาป่าระหง*

บัวนช่วยเหลา ฝ่ายเปาบุ๋นจิ้นอยู่ที่เมืองชินจิวิปีนั้น.....พระเจ้าแผ่นดินโปรดให้

เปาบุ๋นจิ้นคุมเงินหลวงไปเที่ยวซื้อข้าวที่หัวเมืองอื่นมาแจกให้ราษฎรที่

ขัดสน.....เปาบุ๋นจิ้นก็ค้างอยู่ที่เมืองชินจิวิสองปีเศษ.....ก็ออกจาก

เมืองชินจิวิล่องทางมาได้วันหนึ่งถึงศาลเทพารักษ์ตั้งงักเปี้ยวเวลาจนค้ำ

เปาบุ๋นจิ้นก็ให้หยุดพักที่ศาลนั้นคืนหนึ่ง

กวีต้องแปลงเนื้อความในส่วนนี้ เพราะที่เปาเจ็งเป็นเพียงตัวละครรองเท่านั้น หากคงตามนิยายไว้ก็อาจมีบทบาทมากเกินไปรวมทั้งไม่มีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่จะดำเนินต่อไป ส่วนการปรับสถานที่จากศาลเจ้าแห่งหนึ่งมาเป็นชายป่า คาดว่าส่วนหนึ่งน่าจะเนื่องมาจากความเคยชินของกวี เพราะเราจะพบเห็นการดัดแปลงสถานที่จากนิยายในลักษณะนี้อยู่อีกหลายจุด และส่วนหนึ่งก็อาจเนื่องมาจากให้ง่ายต่อการจัดฉากในการแสดง

ซิงซิงหลัวห่วย

บทละคร *บัดนั้น แซแซเลาไฮใจเขมซัน*

แต่ได้รับทองคำมาห้าวัน ด้วยเมืองไชหยงนั้นมีไกร

ไหวงไ้วเพงไซ พอมาใช้ถือนั่งสีอมาถึงว่า ให้ยกกองทัพไปช่วยก็มีความยินดี จึงคุม

ทหารสามหมื่นรีบยกมา

อันที่จริงซิงซิงหลัวห่วยในนิยายเป็นนายทหารที่มีฝีมือมาก ได้ทราบข่าวศึกมาโดยตลอด มีความรู้สึกโกรธแค้นตีซิงเป็นอันมากและอยากจะยกทัพไปช่วย รอคอยเพียงคำบัญชาจากเจ้า

เมืองซีเหลียวเท่านั้น ฉะนั้นเมื่อทหารเรณูสาส์นมาถึงจึงรีบจัดทัพและเร่งออกเดินทางไปช่วยทันที แต่เหตุที่ก็เปลี่ยนแปลงเนื้อความเป็นอย่างนี้ น่าจะมาจากต้องการเล่นสัมพันธ์ใน ถือเป็นความมดงามทางฉันทลักษณ์แบบกลอนของไทย

4. ส่วนจุดที่ตรงกันทั้ง 3 ฉบับ ทั้งในบทละคร **บัวช่วยเหลา ไหวงไหวเพงไซ** และ **ว่านฮวาไหลว อุ้มผิงซี** ก็มีอยู่เช่นกัน กล่าวคือ การแนะนำตัวละครที่เป็นเจ้าเมืองและตัวละครฝ่ายหญิง อันจะกล่าวเพียงแต่ ชื่อ ตำแหน่งหรือฐานะเท่านั้น นอกจากนี้ ตัวละครหนีวจี้นหนีวักก็เช่นกัน บทละครยังคงรายละเอียดจากนิยายไว้ทุกประการ

นอกจากนี้ บทละครยังมีลักษณะพิเศษจำเพาะตัวอื่นๆ ที่ใช้แนะนำตัวละครซึ่งไม่เหมือนกับนิยาย ได้แก่ การใช้คำขึ้นต้นหรือเพลงหน้าพาทย์เป็นตัวช่วยบ่งบอกศักดิ์ของตัวละคร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เมื่อนั้น ใช้กับตัวละครสูงศักดิ์ กล่าวคือ กษัตริย์ เชื้อพระวงศ์ เจ้าเมือง เทวดา เช่น

เมื่อนั้น	ของจิงจงทรงเดชพิงเหตุผล
เมื่อนั้น	โคมยงองค์มิงมะเฮษรี
เมื่อนั้น	เล่าฮองเฮาเทวีศรีสมร
เมื่อนั้น	ลิสินฮุยปรีเปรมชะเขมสถาน
เมื่อนั้น	เชียนเซียนองจ่องเนตพิงเหตุผล
เมื่อนั้น	โลชันบุผู้วิเสศรู้เหตุผล

บัดนั้น ใช้กับตัวละครทั่วไป กล่าวคือ ขุนนาง สามัญชน เช่น

บัดนั้น	กวยฮวยขันทีผู้ใหญ่
บัดนั้น	นวนนางโควหนึ่งทาสรี
บัดนั้น	ตันหลิมยืมพลางแล้วทางว่า
บัดนั้น	หญิงเช่าไร่ได้ฟังคิดกังขา
บัดนั้น	ขุนนางนายทหารชานไชศรี
บัดนั้น	งูเกียนงูกังตั้งก๊กใหญ่

มาจะกล่าวบทไป ใช้เมื่อเริ่มเรื่องหรือเมื่อต้องการตัดไปยังอีกเหตุการณ์หนึ่ง เช่น

มาจะกล่าวบทไป	ถึงเจ้าของจิงจงพงษา (ตอนเริ่มเรื่อง)
มาจะกล่าวบทไป	ถึงขุนนางซื้อกรงซื้อตงฉิน (ตอนที่เปลี่ยนจากเหตุการณ์ดีซึ่งส่งเสียเกราะมากล่าวถึงเปาเจิ้ง)

เพลงหน้าพาทย์ คือ เพลงที่ใช้บรรเลงประกอบฉากปฏิกิริยาอาการของตัวละครในการแสดงนาฏศิลป์ไทย ที่ใช้ยังเป็นตัวกำหนดฉากปฏิกิริยาของตัวละครอีกด้วย เช่น

เพลงกลม แสดงการไปหรือมาของเทวดาชั้นสูง เช่น

ตอนที่เหล่าขุนนางไปอัญเชิญองค์รัชทายาทให้เสด็จฯ เข้าวังมาเข้าพิธีบรมราชาภิเษก เป็นพระเจ้าชั่งเหรินจง

(กลม) *ครั้นถึงจึงเชิญนั่งเหนืออาศ* *เสียงพินภาตเซงแซพร้อมแกรสัง*
ขุนนางล้อมพร้อมนำประดาดัง *ถวายมั่งคะละภูวะตน*
พนักงานพร้อมถว้นั่งล้วนหลาม *ถวายนามทรงเดชตามเหตุผล*
พระเจ้าชองยินจงเปนมงคล *แล้วเชิญให้ส่งชลธารา*

ผู้วิจัยเข้าใจว่า แม้ว่าตัวละครนี้แท้จริงแล้วจะไม่ใช่เทวดาชั้นสูง หากแต่ตามคติความเชื่อของจีนที่เชื่อว่าพระเจ้าแผ่นดินคือโอรสสวรรค์และตามความเชื่อของไทยเองก็ถือว่าพระมหากษัตริย์ทรงเป็นสมมติเทพ ดังนั้นก็จึงใช้เพลงกลมประกอบการเดินทางมาเข้าพิธีบรมราชาภิเษกของตัวละคร

เพลงสาธุการ เป็นเพลงอัญเชิญ บูชาพระรัตนตรัย เทพยดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย เพลงกินโต๊ะ(นั่งกิน) ใช้ในพิธีไหว้ครู (นาฏศิลป์ดนตรีไทย) ตอนเชิญครูมาแล้วถึงเวลาถวายเครื่องกระยาบวชสังเวย

เพลงเช่นเหล่า ใช้ประกอบปฏิกิริยาอาการดื่มสุรา

ตอนผิงซีหวังตีซิงเข้าพิธีแต่งงานกับองค์หญิงเพี้ยหลง (นางเป็งเจียวปลอม)

เพงไซอ่องฮองเกี่ยวทั้งสองฝ่าย *น้อมกายค้ำบั๊กกันขมันขมิ*
เข้าไหว้เจ้าพร้อมกันทันที *ตามเพศประเพณีธรรมเนียมมา*
(สาธุการ) ครั้นไหว้เจ้าสำเร็จเสร็จพร้อม *พวกเฒ่าแก่ห้อมล้อมทร้ายขวา...*
เมื่อนั้น *เพงไซอ่องผ่องใสกระเซมสัน*
เชิญขุนนางที่มาพร้อมนำกัน *นั่งโต๊ะเคียงเลี้ยงกันการมงคล*
(กินโต๊ะ เสนเหล่า) ครั้นสำเร็จเสร็จสมอารมณ์หมาย *ต่างนายต่างค้ำบั๊กกันสับสน...*

ดังนั้นการกำหนดเพลงหน้าพาทย์ทั้งสามเพลงที่ใช้บรรเลงในตอนนี้ ถือว่าถูกต้องเหมาะสมกับเหตุการณ์ในเรื่องเป็นอย่างดี กล่าวคือ บรรเลงเพลงสาธุการตอนคู่สมรสกราบไหว้ฟ้าดิน และเพลงกินโต๊ะเช่นเหล่าตอนแขกผู้มีเกียรติร่วมรับประทานอาหารแสดงความยินดีกับคู่สมรส ผู้อ่านหรือผู้ชมที่มีความรู้ในความหมายของเพลงหน้าพาทย์จะสามารถเข้าใจเหตุการณ์ได้ทันทีที่ได้เห็นชื่อหรือได้ยินเสียงเพลง และยังช่วยทำให้ซาบซึ้งกับตัวละครได้มากขึ้นอีกด้วย

เห็นได้ว่า เพียงการแนะนำตัวละครก็ทำให้ลักษณะของตัวละครในบทละคร มีทั้งความเหมือนและความต่างจากนิยายทั้งสองฉบับ ด้วยสาเหตุต่างๆ ดังที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ไว้ข้างต้น แต่ในจุดที่ต่างส่วนใหญ่ก็ไม่ได้ผิดไปจากนิยายมากนัก กลับทำให้ตัวบทละครไพเราะและกระชับขึ้นตามรูปแบบของละครว่า โดยที่ตัวละครยังคงลักษณะเดิมตามต้นฉบับไว้ได้และยังสามารถคงไว้ซึ่งกลิ่นอายของเรื่องจีนซึ่งผสมผสานกับแบบอย่างของบทละครรูปแบบไทยได้อย่างลงตัว และในส่วนของภาพลักษณ์โดยรวมของตัวละครจะเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ผู้วิจัยจะได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบในข้อต่อไป

3.1.2 ภาพลักษณ์ของตัวละคร

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2542 : 821) ได้ให้ความหมายของคำว่า ภาพลักษณ์ ไว้ว่า “ภาพที่เกิดจากความนึกคิดหรือที่คิดว่าควรจะเป็นเช่นนั้น” ภาพลักษณ์ของตัวละคร จึงหมายถึง ภาพจินตนาการเกี่ยวกับตัวละครที่เกิดจากคำหรือโวหารภาพพจน์ต่างๆ มาบรรยาย สำหรับภาพลักษณ์ของตัวละครในบทละครเรื่อง **บัวน้อยเหลา** นี้ ผู้อ่านหรือผู้ชมสามารถซึมซับรับรู้ได้จาก คำพูดและอากัปกิริยาของตัวละครเอง การถูกกล่าวถึงโดยตัวละครอื่น การบรรยายเพิ่มเติมหรือปรับเปลี่ยนจากนิยายและการใช้คำเดิมๆ เมื่อตัวละครปรากฏกายขึ้นโดยมากแล้วมักหมายถึงลักษณะซึ่งแสดงออกโดยอากัปกิริยาท่าทางและอารมณ์ความรู้สึกเสียเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้จะเป็นการบ่งบอกว่าตัวละครเป็นใคร มีฐานะทางสังคมอย่างไรแต่เพียงสั้นๆ ด้วยคำที่ผู้ประพันธ์มักใช้อยู่เป็นประจำ ทว่าไม่ค่อยมีการกล่าวถึงรูปร่างลักษณะและการแต่งกายของตัวละครเท่าใดนัก

ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2543 : 36) กล่าวว่า

นิยายต้องมีตัวละคร ตัวละครถ้าไม่มีลักษณะนิสัยก็เป็นตัวละครไม่ได้ และถ้านิยายนั้นจะเป็นที่สนใจ ลักษณะนิสัยของตัวละครต้องทำให้เกิดความขัดแย้ง...ลักษณะนิสัยของตัวละครสำคัญในเรื่องที่ต้องวิเคราะห์ก็คือตัวที่ทำให้เกิด “เรื่อง” ลักษณะนิสัยอันใดทำให้น้ำเนื้อเรื่องเป็นไปตามที่เราอ่าน

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นว่า ตัวละครในบทละครพันทาง เรื่อง **บัวน้อยเหลา** นั้น ไม่ได้เกิดขึ้นจากจินตนาการของหลวงพัฒนพงศ์ภักดีโดยตรง แต่เป็นตัวละครซึ่งมีที่มาจากบุคคลอันมีตัวตนจริงตามประวัติศาสตร์ ได้รับการดัดแปลงแต่งเติมมาจากผู้ประพันธ์นิยายต้นฉบับและผ่านการแปลมาเป็นนิยายฉบับภาษาไทยอีกต่อหนึ่งเรียบร้อยแล้ว อนึ่ง จากการอ่านวิเคราะห์แล้วผู้วิจัยเห็นว่า แม้การสร้างตัวละครในบทละครจะถูกบังคับด้วยเงื่อนไขดังกล่าว แต่ลักษณะนิสัยของตัวละครของหลวงพัฒนพงศ์ภักดีฯ ก็ยังคงเด่นชัดและเป็นปัจจัยสำคัญอันทำให้

เรื่องราวดำเนินไป ทั้งยังไม่ทิ้งกลิ่นอายตามแบบฉบับละครนอกดั้งเดิมก่อนพัฒนามาเป็นละครพื้นทาง คือ ตัวละครยังมีความเป็นพื้นบ้าน ไม่เคร่งครัดในระเบียบแบบแผนนัก

ฉะนั้นในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงวิเคราะห์ตัวละครและเปรียบเทียบระหว่างนิยายต้นทางและบทละครปลายทางไปด้วยพร้อมกัน โดยจะพิจารณาทั้งในแง่อิทธิพลจากฉันทลักษณ์ ขนบของบทละครรำ และอิทธิพลจากตัวหลวงพัฒนาพงศ์ภักดีกวีผู้ประพันธ์บทละคร ทว่าเป็นที่น่าเสียดายที่ไม่ปรากฏประวัติของหลุยส์ถึงผู้ประพันธ์นิยาย **ว่านฮวาไหลว** ส่วน **อุ้มผิงซี** นั้นก็ไม่ทราบนามผู้ประพันธ์ จึงไม่สามารถวิเคราะห์ฉบับนิยายในจุดนี้ได้ และในการเปรียบเทียบนี้ผู้วิจัยยกตัวอย่างเฉพาะที่ตัดมาจากบทละครและ **ว่านฮวาไหลว** และ **อุ้มผิงซี** เท่านั้น เนื่องด้วยวิเคราะห์แล้วเห็นว่า เนื้อความโดยส่วนใหญ่ของบทละครเหมือนกันกับ **บัวนฮ่วยเหลา** และ **โหวงไฮ้วเพงไซ** แทบทั้งสิ้น หากมีจุดใดที่แตกต่างก็จะยกตัวอย่างมาให้เห็นเป็นกรณีไป

ตัวละครที่นำมาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบในข้อนี้ มีทั้งหมด 9 ตัวและจำแนกออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายตัวละครเอกกับฝ่ายตัวละครรอง ดังนี้

3.1.2.1 ฝ่ายตัวละครเอก

ฝ่ายตัวละครเอก หมายถึง ตัวละครหลักที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่องในแต่ละช่วงของเหตุการณ์ ได้แก่ ตีชิง หยางจงเป่า เป่าเจิ้ง และองค์หญิงปาเป่า

1. ตีชิง

ตีชิงถือเป็นตัวละครเอกของ **ว่านฮวาไหลว** แต่ด้วยลักษณะและความยาวของนิยาย ทำให้มีตัวละคร มีรายละเอียดของเรื่องราวอื่นๆ ที่สำคัญๆ รอบตัวตีชิงถูกลดทอนอยู่ด้วยไม่น้อย ทว่าสำหรับในบทละครที่กวีตัดมาเฉพาะเนื้อหาที่น่าสนใจเพียงไม่มากนักนั้น ตีชิงดูเหมือนจะถูกลดความสำคัญลงไปเล็กน้อย เนื่องด้วยมีการเกลี้ยบทให้ตัวละครอื่น เช่น เป่าเจิ้ง เจียวถึงกู่ เป็นต้น ได้มีบทบาทในความยาวและเวลาที่จำกัด เพื่อมิให้ละครรำนั้นน่าเบื่อ ผู้วิจัยวิเคราะห์ลักษณะนิสัยของตีชิงดังต่อไปนี้

ก. เก่งกาจกล้าหาญ มีฝีมือในการรบ

ด้วยกลวิธีการบรรยายของกวีที่มักใช้คำเดิมๆ ได้แก่ **เก่งกาจ เก่งฉรรรจ์ กล้าหาญ ชาญกล้า** ผูกติดไว้กับชื่อตีชิงในเกือบทุกครั้งที่เคยถึง ทำให้รู้สึกได้ว่าตัวละครตัวนี้เป็นคนที่เก่งกาจกล้าหาญและมีฝีมือในการรบ แม้ว่าในความเป็นจริงมีหลายครั้งหลายคราวที่จวนตัวต้องพึ่งพาอาวุธวิเศษอยู่เนืองๆ ซึ่งก็ชัดเจนว่าเป็นกลวิธีที่แตกต่างจาก **ว่านฮวาไหลว** โดยสิ้นเชิง ผู้อ่านนิยายจะค่อยๆ ซึมซับว่าตีชิงเป็นชายชาญผู้หาญกล้าจากการดำเนินเรื่องไปที่ละน้อย แต่บทละครใช้วิธีนี้เพื่อย้ำให้ผู้ชมรับทราบได้อย่างรวดเร็วภายในระยะเวลาอันสั้น ดังนี้

เมื่อพระเจ้าซ่งเหวินจงเรียกหาให้ตีซิงเข้าเฝ้าเป็นครั้งแรก หมายจะพระราชทานยศอั่งให้ตามพระบัญชาของพระมารดาเลี้ยงหรือตีไทเฮาซึ่งเป็นน้ำแทะๆ ของตีซิง

ตรัสให้หาเตงเซงผู้เก่งกาจ

ซึ่งเป็นยาตที่ซิดสนิทสนม

“包公領了小英雄至金鑾殿，三呼拜舞已畢，聖上欽賜平身，細觀狄青氣宇軒昂，好一位英雄好漢，便道：“禦戚可將你世系，細細從頭奏來。” (อ่านฮวาไหลว : 81)

แม้ว่าจะเป็นการปรากฏกายขึ้นเป็นครั้งแรกในบทละคร (ดังได้ยกตัวอย่างไปแล้วในข้อแนะนำตัวละคร) ยังไม่มีผู้ใดทราบตัวตนว่าตัวละครตัวนี้คือใคร กวีก็ยังคงใช้คำว่า “เก่งกาจ” เพื่อสร้างมโนภาพเกี่ยวกับความเก่งกล้าของตีซิงให้แก่ผู้อ่านตั้งแต่แรก และก็ยังจะใช้คำนี้ซ้ำๆ ต่อไปอีกหลายครั้ง เหตุหนึ่งเป็นเพราะสัมผัสสระเข้ากันอย่างลงตัว ซึ่ง อ่านฮวาไหลว ไม่จำเป็นต้องทำเช่นนั้น เพียงบรรยายรูปลักษณะที่พระเจ้าซ่งเหวินจงทอดพระเนตรเห็นสั้นๆ เนื่องด้วยตีซิงมีบทบาทมาอย่างต่อเนื่องอยู่แล้ว

แม้ว่าเป็นพระประสงค์ หากตีซิงกลับทราบทูลว่ารับยศไม่ได้เนื่องด้วยยังไม่มีความชอบและขอให้ทรงอนุญาตให้มีการต่อสู้เปรียบเทียบฝีมือก่อน ต่อเมื่อชนะจึงจะยอมรับยศตำแหน่งแต่เพียงเท่านั้น

บัดนั้น

สามทหารซ่านฤทไม่คิดพรั่น

พร้อมด้วยเตงเซงเก่งฉกรร

ล้วนแข่งขันสัญญาท้าทาย

บัดนั้น

เตงเซงเก่งกาจไม่หวาดไหว.....

เตงเซงเก่งกาจฟาดฉับ

ต่างรบรับแหลกเปลี่ยนเหียนหัน

“只見三品武員中，閃出一位總兵官，姓徐名鑾，年未滿三十。生來一張紫膛臉，海下短短微髭，身高七尺，……。……徐總兵令指下殿，騎上花駱駒，雄赳赳手持丈八蛇矛，……。狄青金盔金甲，手持金刀，威風凜凜。” (อ่านฮวาไหลว : 84)

“這時只見二品班中，閃出一位帶刀指揮，姓高名艾。年方四十上下，身長八尺餘，臉如淡煙，丰眉環目，身穿黑甲，頭戴烏盔，手持大斧。二人拱遜已畢，雙雙迎戰。” (อ่านฮวาไหลว : 85)

“忽一品班中，跑出一員猛將，聲如巨雷，此人買酒門提督王天花，生來青藍面，頭大腰寬，獠牙露齒，身長九尺，宛像唐時單雄信轉生。” (อ่านฮวาไหลว : 85)

เพียงไม่กี่บรรทัดก็ใช้คำซ้ำๆ เพื่อตอกย้ำความเก่งกาจของตีชิงเสียมากมาย แต่กลับรวบรัดไม่มีรายละเอียดของคู่ประมือเลย เพียงกล่าวชื่อในภายหลังตอนเข้าประลองเท่านั้น ส่วนเนื้อความในจุดนี้ของ **ว่านฮวาไหลว** นั้นแยกอธิบายถึงคู่ต่อสู้ของตีชิงทีละคน เนื่องจากตีชิงขอประลองกับขุนนางหรือนายทหารผู้มีฝีมือและยศตำแหน่ง หากตนเองชนะได้ถึงขั้นใดก็ขอรับยศ แต่เพียงเท่านั้น จึงมีนายทหารเข้ามาอาสาตามลำดับชั้น คือ นายทหารชั้นที่ 3 ซุหวิลุหวาน นายทหารชั้นที่ 2 เก้าอ้าย และนายทหารชั้นที่ 1 หวางเทียนฮวา โดยทั้งสามล้วนแต่เป็นคนของฝั่งที่หมายจะเอาชีวิตตีชิงทั้งสิ้น แต่ตีชิงก็ประลองไปที่ละคน จนเอาชนะได้ทั้งหมด จะเห็นได้ว่านิยายบรรยายรูปลักษณะในขณะนั้นของตีชิงไว้แต่เพียงสั้นๆ ไม่ได้เน้นย้ำถึงฝีมือ

ขณะที่กำลังอยู่ในระหว่างทางคุมขบวนส่งเสบียงและเสบียงเคราะห์ไปยังด่านชานกวาน ตีชิงได้พบกับนายกองเจียวถึงกู่ย ซึ่งแม่ทัพหยางจงเป่าส่งมาสืบข่าวของตนเป็นครั้งแรก แต่ต่างฝ่ายต่างไม่เคยรู้จักพบเห็นกันมาก่อน เจียวถึงกู่ยเห็นม้าที่ตีชิงขี่มีลักษณะดีจึงคิดเข้าปล้นชิง ตีชิงฟังคำขู่แล้วก็มีได้เกรงกลัว

บัดนั้น

เตกเซงเกงกาษ ตวาดว่า...

“狄青金刀一擺，大喝道：……” (**ว่านฮวาไหลว** : 132)

เมื่อได้ทราบจากเจียวถึงกู่ยว่าเสบียงและเสบียงถูกโจรปล้นไปหมดและนายใจได้นำไปบรรณาการแก่จ้านเทียนหวางแม่ทัพฝ่ายตรงข้าม จึงขอให้เจียวถึงกู่ยนำทางไปยังค่ายของศัตรูเพียงลำพัง เพื่อจะรบชิงเอาเสบียงคืน ในจุดนี้กล่าวได้ว่า แม้คำพูดแตกต่าง แต่บทละครก็สามารถสรุปลักษณะนิสัยของตีชิงออกมาได้ตรงกับต้นฉบับ คือ กล้าหาญองอาจ ไม่เกรงกลัวที่จะไปสู้รบกับศัตรูแม้เพียงลำพัง

บัดนั้น

เตกเซงตอบว่าด้วยกล้ำहार

อันตัวเราก็นิยามว่าชายชาน

จะขอรานราวีให้มีไชย

狄青道：“失去征衣，原是下官疏失。既然失落大狼山，我即單刀匹馬，立刻去討回，豈懼賊將強狼。倘若缺少一件，也不算好漢。”
(**ว่านฮวาไหลว** : 133)

บัดนั้น

เตกเซงใจหารชานไชศรี

ตะโกนกร้องว่าใครกล้าดี

มาราวีต่อสู้กันดูลอง

ตัวเราชื่อเตกเซงเกงกาษ

มุ่งหมายมาตีรับท่านจันเทียนอ่อง

狄青允諾，一連打馬三鞭，飛跑到半山，高聲喊道：“叛賊贊天王，

搶掠了征衣，速速送還，萬事全休，有膽的出來會我，否則本關即殺上山來了。” (อ่านฮวาไหลว : 135)

ฝ่ายแม่ทัพจ้านเทียนหวาง เมื่อเป็นฝ่ายตรงข้ามกับตีซิง บทละครจึงไม่ได้เขียนให้เก่งกล้าสามารถนัก ต้องจำใจสู้เพราะความละอายใจและยังคิดว่าตีซิงเก่งกล้าเสียอีก ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วตีซิงเพิ่งจะเคยออกทำงานใหญ่ครั้งแรกเท่านั้น ส่วนแม่ทัพจ้านเทียนหวางใน **อ่านฮวาไหลว** กลับรู้สึกว่าการออกไปเด็ดหัวตีซิงนั้นเป็นเรื่องง่ายกว่าพลิกฝ่ามือ ไม่ได้เห็นว่าตีซิงมีฝีมือเลยแม้แต่น้อย แสดงให้เห็นว่าตีซิงในนิยายขณะนั้นยังไม่ได้มีชื่อเสียงอะไรจนศัตรูต้องเกรงกลัวซิงก็เป็นเรื่องที่สมเหตุผล

บัดนั้น จันเทียนอ่องยืนม้าอยู่หน้าค่าย

เห็นเตกเซงเก่งกล้ามาทำทนาย คิดลละอายขับม้าออกราวี

“是日贊天王與眾將同在帥堂吃酒尋樂，……，正在熱鬧之際，小番進來跪報，……。故贊天王不帶一卒，拍馬加鞭，一聲炮響，沖下山坡。” (อ่านฮวาไหลว : 135)

ในที่สุดแม่ทัพจ้านเทียนหวางและรองแม่ทัพจื่อหย่าไช้ก็ต้องจบชีวิตลงด้วยฝีมือของตีซิง พวกทหารเลวทั้งหมดก็เข้าตะลุมบอน ในบทละครนั้นแน่นอนว่าต้องไม่มีใครสามารถสู้ตัวเอกได้ จึงพากันล้มตายไปปล่อยให้ตีซิงแหวกวงล้อมออกมาได้อย่างง่ายดายด้วยความเก่งกาจกล้าหาญ ทว่าใน **อ่านฮวาไหลว** ตีซิงรอดออกมาได้อย่างเต็มกลืนด้วยม้าวิเศษคู่กายแสดงอิทธิฤทธิ์ช่วยเหลือ

ทหารฮวนตายตื่นตื่นแตก เตกเซงแวกออกได้ด้วยใจกล้า

“卻說狄青被番將秘密圍住，左沖右突，…… 狄青趁此持大刀急劈，殺出重圍而去。” (อ่านฮวาไหลว : 137)

เมื่อตีซิงเดินทางมาถึงด่านชานกวาน ขณะที่กำลังเจรจากับแม่ทัพหยางจงเป่าอยู่ ณ ศัตรูที่ยกทัพมาแก้แค้นแทนทัพจ้านเทียนหวางก็มาร้องท้ารบอยู่หน้าค่าย ตีซิงก็ได้หวั่นเกรง ขออาสาแม่ทัพหยางจงเป่าออกไปสู้รบทันที

บัดนั้น เตกเซงเที่ยวชานหารกล้า

ขับภาชีเข้าไปมิได้ช้า ชักม้าออกวิ่งเข้าชิงไซ

狄青喝道：“反賊奴，既知本官名望，還不倒戈投降，獻上首級，且看刀！”言未了，金刀砍去，……。 (อ่านฮวาไหลว : 159)

บัดนั้น

เตกเซงแก่งกล้าไม่เส้า

จึงแกล้งแฉ่งความไปตามเค้า โดยสำเนาเรื่องต้นจบจนปลาย

狄元帥說道：“狼主在上，已曾在公主跟前，細細說明。只因奉旨要往西遼，……。” (อุ๋นผิงซี: 40)

เมืองซีเหลียวเสียที่แก่ทัพของตีซิง สุดทำยองค์หญิงเพ็ฯหลงจึงวางแผนแกล้งยอมสวามิภักดิ์เพื่อจะได้ปลอมแปลงเป็นทหารแฝงตัวไปในกองทัพ แล้วจะหาโอกาสสังหารตีซิง จากคำพูดของเพ็ฯหลงที่ว่า หากสิ้นตีซิง ซีเหลียวก็สามารถชนะช่งได้เป็นแน่ ยิ่งเป็นการทำให้ตีซิงกลายเป็นวีรบุรุษผู้กล้าเพียงผู้เดียวของเมืองช่ง ความหมายจุดนี้ตรงกับ **อุ๋นผิงซี**

ไปในกองทัพเตกเซงนั้น

คอยเช่นฆ่าชีวันให้วอดวาย

แม่นอย่าใครได้สมบัติเมืองเปียนเหลียง

เปนแท้เที่ยงที่สมอารมณ์หมาย

เพราะเราฆ่าเตกเซงคนเก่งตาย

คนทั้งหลายไม่มีใครฝีมือเรา

公主說：“父王只許女兒混進中原乘機便下手，殺了狄青，此時八寶賤人，一定回去單單國，在不幫助大宋。父王然後前往各國，調雄兵猛將。宋朝沒了狄青，那時拈取中原，何難之事。” (อุ๋นผิงซี: 105)

ผู้วิจัยเห็นว่า จากลักษณะการบรรยายของกวีดั้งที่ได้ยกตัวอย่างมาข้างต้น ทำให้ตีซิงในบทละครห้าวหาญเก่งกาจมากกว่าตีซิงใน **ว่านฮวาไหลว** เล็กน้อย โดยเฉพาะตอนที่สังหารแม่ทัพจ้านเทียนหวางแล้วสามารถแหวกวงล้อมของศัตรูออกมาได้อย่างง่ายดายด้วยฝีมืออันฉกาจกรรจ์ของตน ตอนที่ราชครูฝังกราบทูลขอให้พระเจ้าช่งเหรินจงมีบัญชาให้ตีซิงเป็นแม่ทัพไปปราบซีเหลียว ซึ่งกวีกล่าวอ้างเพิ่มเติมว่าตีซิงเป็นผู้ที่ซำศึกแม่เพียงได้ยिनนามก็เกรงกลัว และตอนที่พระเจ้าช่งเหรินจงมีพระราชโองการไปถึงตีซิง ทำให้รู้สึกว่แม่แต่พระเจ้าแผ่นดินก็ยั้งต้องยกย่องชื่นชมในความเก่งกล้าของข้าราชการบริวารคนหนึ่ง ซึ่งคงเป็นเพราะเนื่องจากบทละครนั้นมีความยาวไม่มากนัก เมื่อตีซิงเป็นตัวละครเอก กวีย้อมต้องแสดงความเชี่ยวชาญหาญกล้าของตัวละครออกมาให้เห็นชัดเจนที่สุดในเวลาอันสั้น ทำให้ตัวละครมีความโดดเด่นเพียงพอที่จะดึงดูดความสนใจและความนิยมของผู้ชมได้อย่างมั่นคง

ข. รักในศักดิ์ศรี มีไฉยติธรรม

ตอนที่ตีซิงกราบทูลปฏิเสธการรับยศอ๋องนั้นแสดงให้เห็นถึงความมีศักดิ์ศรีที่ไม่ยอมรับความชอบอันเลื่อนลอยโดยเด็ดขาด กล้าปฏิเสธแม้กระทั่งพระเจ้าแผ่นดิน แต่อาจเป็นเพราะรู้ว่อย่างไรก็มีผู้หนุนหลังเป็นถึงพระชนนีตีก็ยั้งได้ ตรงจุดนี้บทละครกับนิยายไม่แตกต่างกัน

บัดนั้น

แตกเซกราบทูลไปด้วยใจหาร

ยังไม่มีวามชอบประกอบการ จะบ้านานลาบยศไม่ตงาม

狄青一聞上言，伏倒丹墀不起，奏道：“雖蒙陛下天恩浩大，感荷無疆，但無功而受此重爵，恐于理有礙，免不得滿朝文武，批論不公。” (อ่านฮวาไหลว : 81)

หลังจากตีชิงสั่งหารแม่ทัพจ้านเทียนหวางกับรองแม่ทัพจื่อหย่าไซแล้ว เจียวถึงกั๊ยรับเป็นผู้นำศิระของข้าศึกทั้งสองกลับไปยังด่านชานกวาน แต่ระหว่างทางถูกพ่อลูกหลีเจิง หลี่ได้มอมสุรนำตัวไปมัดทั้งแม่น้ำแล้วชิงศิระทั้งสองไปหมายจะเอาความชอบจากแม่ทัพหยางจงเป่าแทนในบทละครนั้นเมื่อเจียวถึงกั๊ยฟื้นขึ้น และเดินทางกลับมายังด่านได้ก็มองเห็น

เหนแตกเซงลีเสงกับลีได้

กำลังเถียงกันใหญ่ไม่ยอมถาม

狄青上帳見禮畢，即於范仲淹肩下就坐。……焦廷貴一進帥堂，怒氣沖沖，將李成父子，賜打不已，……。 (อ่านฮวาไหลว . 156)

อันที่จริงก่อนเจียวถึงกั๊ยจะมาถึง แม่ทัพหยางได้ให้โอกาสตีชิงเจรจากับหลีเจิง หลี่ได้ก่อนแล้ว แต่ตีชิงกลับกล่าวว่า “李成父子，是何等人，叫吾堂堂一品，青衣秃首，與他講話！” *หลีเจิงและบุตรเป็นคนระดับไหนกัน จะให้ข้าซึ่งเป็นขุนนางชั้นหนึ่ง ไปเจรจาด้วยหรือ (อ่านฮวาไหลว : 151)

ในจุดนี้ทำให้ภาพลักษณ์ของตีชิงแตกต่างไปจาก *อ่านฮวาไหลว* ที่รักศักดิ์ศรี รู้จักวางตนถูกต้องตามควรเป็นอันมาก ตีชิงเป็นถึงพระญาติวงศ์และยังอยู่ในตำแหน่งขุนนางผู้คุมขบวนของพระราชทานจากเมืองหลวงส่งยังชายแดน ไม่ลงมาทะเลาะเบาะแว้งกับชาวบ้านที่รู้ชัดแจ้งว่าเป็นคนผิดโดยเด็ดขาด อีกทั้งยังขัดแย้งกับลักษณะนิสัยถือตัวรักศักดิ์ศรีที่ได้บุพื้นมาก่อนหน้านี้ ตอนที่ไม่มียอมรับตำแหน่งทั้งที่ยังไม่มีความชอบเป็นอย่างยิ่ง แต่ผู้วิจัยเห็นว่า เนื่องจากขนบการเล่นละครพื้นทางนั้น เน้นความสนุกสนาน ทะลึ่งตึงตัง ไม่ยึดระเบียบแบบแผน ตัวละครสูงศักดิ์ เช่น กษัตริย์ ก็ยังสามารถลงมาหยอกล้อเล่นหัวต่อปากต่อคำกับขุนนางหรือชาวบ้านธรรมดาได้ จึงไม่แปลกที่กวีจะแปลงบุคลิกตรงจุดนี้ของตีชิง ให้มีการถกเถียงทะเลาะเบาะแว้งกับสองพ่อลูกหลีเจิง หลี่ได้ เพื่อให้ละครมีความสนุกสนานมากขึ้น

เมื่อตีชิงรู้ตัวว่าเดินทัพผิดทาง ล่องเข้าแดนเมืองตาดานโดยไม่ตั้งใจและได้พลั้งฆ่านายด่านแรก นามว่า ทูเทียนหลง ไปแล้ว เมื่อนายด่านถัดไปนาม ทูเทียนหู่ ผู้นำทราบข่าวและออกมารบ ตีชิงผู้เป็นถึงแม่ทัพก็ได้เจรจาอ่อนน้อมและกล่าวขอโทษ ขอยอมรับผิดแต่โดยดี

* แปลโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

หากตรงนี้ก็ยังมีข้อขัดแย้งตรงที่ว่า ในเมื่อยอมรับว่ากองทัพตนเดินผิดทางมา แต่เหตุใดยังอ้างว่าทู่เทียนหลงเป็นผู้เริ่มเข้ามาต่อตีด้วยก่อน ทำให้เห็นว่าตีชิงในบทละคร ให้อย่างไรก็ยังคงพร้อมที่จะแปลงเป็นตัวละครแบบพื้นบ้านได้ทุกเมื่อ

บัดนั้น	เตกเซงฟังแจ้งแกล้งไช
จึงร้องตอบตามชื่ออย่าถือใจ	เรามีได้มาทำย่ำยี
เรามีกิจไปเมืองไซหยง	เดินเลยหลงผิดทางหวางวิถึ
เข้าเหยียบแดนถึงด่านชานบูริย	เราก็มิได้ทำให้รำคาญ
พี่ชายท่านก็มีมุขใหญ่	ไม่ได้ถามให้ประจักษ์เข้าหักหาร
พวกไพร่พลทั้งหลายกลัววายปราน	จึงด่านทานกำลังวังชา
พี่ท่านเสียที่ถึงที่ม้วย	ก็เพราะด้วยไสโมโหกล้า
พวกเราผิดแล้วหนอขอสมา	จะเลิกถ่าถอยทัບกลับไป

當時狄元帥自知理虧，在馬上欠身打拱，說：“禿將軍，向導官走差路途，誤來貴國，冒犯你關，原來本帥之失。禿將軍且請息怒，待本帥來日，親到貴國賠了錯失之罪，即日收兵，前往西遼便了。”……“若問誤傷你兄，今既已死，不能復活，本帥已經殯殮埋葬，待平定西遼回朝，奏知聖上，超度他的亡魂，封墳墓以補報他，……。”

(อุ๋นหู่ผิงซี: 15-16)

ค. ชื่อสตัยจรงรักภักดี มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นอย่างยิ่ง บทละครจรรยาให้ในครั้งแรกที่ตีชิงได้พบหน้าองค์หญิงปาเป่าในสนามรบก็ตกตะลึงนี้รักขึ้นมาทันที เพราะจุดเด่นที่สุดจุดหนึ่งของละครรักก็คือ การเข้าพระเข้านาง การเกี่ยวพาราสิระหว่างกันนั้นเป็นที่นิยมของผู้ชมมาก แต่เพียงชั่วอึดใจก็คิดได้ถึงหน้าที่ของตน เน้นย้ำให้เห็นถึงความรู้สึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งในอารมณ์และคุณธรรมของตัวละคร แต่ **อุ๋นหู่ผิงซี** ไม่เป็นเช่นนั้น จริงอยู่ที่ในการพบครั้งแรกต่างฝ่ายต่างตกตะลึงในรูปโฉมของอีกฝ่าย แต่ตีชิงก็ยังมีใจรักเกี่ยวความเป็นชาติอนารยะของฝ่ายหญิง ถือว่าเชื้อชาติของตนสูงส่งกว่าจึงยังไม่ได้นี้รัก ต่างจากองค์หญิงปาเป่าที่พอได้เจรจาถามไถ่ใจความกันก็ยังไม่อยากรบ ยิ่งมองยิ่งนี้รัก แต่ด้วยศักดิ์ศรีแม่ทัพจึงต้องเข้าสู่ ทั้งสองสู้กันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยอยู่ครู่หนึ่ง สุดท้ายตีชิงก็ได้สติ ไม่ยอมอมอมนแรงอีกต่อไป

เตกเซงแลดลิ่งรำพึงนึก	เขามาศึกรักษไครก็ไซที่
มาราชกานหลงผิดทวงที่	จะประทัดสัตตริไม่ควรรการ

狄元帥暗說道：“本帥今朝已在計窮力竭，只這一戰之下，以決生死，況且他是番邦之女，本帥又不想她為妻，管她甚麼有情沒情，既不肯和息，與他決一個勝負便了。” (อุ๋นหู่ผิงซี: 34-35)

แม่ทัพตีชิงพ่ายให้แก่องค์หญิงปาเป่า เจ้าเมืองตานตานไม่สำเร็จโทษแต่กลับเกลี้ยกล่อมให้ตีชิงยอมสวามิภักดิ์แต่โดยดีตามคำขอรองของพระธิดาที่ขอให้รับตีชิงอยู่รับราชการเสียด้วยกัน ตีชิงในบทละครพยายามปฏิเสธอย่างบัวไม่ให้ช้ำน้ำไม่ให้ขุ่น อ้างถึงความซื่อสัตย์ต่อนายตนและราชการในความรับผิดชอบที่ยังกระทำไม่แล้วเสร็จ เปรียบกับหลวงพัฒนาพงศ์ภักดีที่มีความซื่อสัตย์ภักดีต่อเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรงผู้เป็นนายโดยตรงจนท่านสิ้นชีวิต และยังไปสมัครเป็นข้าอยู่ในหลานของเจ้าพระยามหินทรฯ คือ พระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารีและพระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนาพงศ์ คอยทำหน้าที่เก็บผลประโยชน์ในพระองค์ถวาย เมื่อความทราบถึงพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริว่า ขุนจบพลรักษ์เป็นผู้ที่มีความกตัญญูและระลึกถึงคำฝากของเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง ที่กราบบังคมทูลฝากไว้ก่อนถึงอสัญกรรม จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสัญญาบัตรให้แก่ขุนจบพลรักษ์ เป็นหลวงพัฒนาพงศ์ภักดี แปลความได้ว่า เป็นผู้ภักดีต่อพระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนาพงศ์ ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในชีวิตประวัติของท่าน

นอกจากนี้ยังทำให้รู้สึกว่าคุณละครมีความอ่อนน้อมต่อผู้มีศักดิ์สูงกว่า แต่ตีชิงใน **อุ้นหู่ผิงซี** นั้น เรียกได้ว่ายอมหักไม่ยอมงอ ขอยอมตายดีกว่าจะให้แปรพักตร์ โดยไม่ได้อ้างถึงงานราชการศึกแต่อย่างใด

.....	จึงหลีกเลียงทูลไปดังใจจง
ซึ่งการรณพคุณเปนสามาถ	แต่มีราชการไปเมืองไซหง
แม้มีโปรดโทษทัณฑ์เปนมั่นคง	แล้วก็จงเซ่นฆ่าชีวิตวาย
ซึ่งจะอยู่ด้วยองค์พทรมฤทธิ	ก็จะผิดข้อกำหนดกฎกฎหมาย
เหมือนข้าสองเจ้าเป่าสองนาย	ต้องยอมตายดีกว่าอยู่เป็นผู้คน

元帥聞言，說聲：“狼主，我狄青生為天朝上將，深沐君恩，怎肯投降你邦為臣，寧可一刀兩段，決然不把臭名遺於後日。” (อุ้นหู่ผิงซี : 40)

เมื่อตีชิงไม่ยอมแต่โดยดี เจ้าเมืองตานตานจึงสั่งให้ลงโทษประหาร แต่หลังจากที่องค์เซียนหลูซานเซิ่งหมู่ พระอาจารย์ขององค์หญิงปาเป่ามาช่วยยับยั้งการประหารเอาไว้ และบอกเจ้าเมืองว่าตีชิงเป็นเนื้อคู่ขององค์หญิงปาเป่า เจ้าเมืองตานตานจึงให้ตีชิงมาเฝ้าอีกครั้งและบอกเรื่องราวทั้งหมดให้ได้ทราบ รวมถึงจะพระราชทานสมรสให้ตีชิงกับพระธิดา ตีชิงในบทละครจึงยินยอมโอนอ่อนแต่โดยดี ทั้งยังเห็นเป็นบุญคุณที่ไว้ชีวิต

ส่วนใน **อุ้นหู่ผิงซี** แม้เจ้าเมืองตานตานจะเกลี้ยกล่อมอย่างไรตีชิงก็ไม่ยินยอม จนต้องให้กลับไปพักผ่อนเสียก่อน แต่ได้ส่งเสนาบดีตำห่วย (ตัดตัน) ตามไปเกลี้ยกล่อมต่อถึงที่พัก อีกทั้งสั่งทหารเสือ (ฉือยอวี่ หลิวซิง จางจง หลี่อี่) และเจียวถิงกู่ยกก็ช่วยพูดโน้มน้าวอยู่ด้วย เพราะหาก

ตีชิงไม่ตกลง ทั้งหมดก็จะพลอยติดร่างแหโดนประหารกันไปหมด สุดท้ายตีชิงจึงยอมตกลงกับเสนาบดีด้วยความอึดอัดคับข้องใจ

ซึ่งโปรดชีวิตคืนยืนยง พคุณคงล้นเกล้าเจ้ามาลี
ซึ่งโปรดปรานประทานธิดาให้ ข้ามีใจปรีเปรมกระเสมศรี
ขอรับรองคั่นงักโดยภักดี มิได้มีทุตริตคิดระคาย

“狄元帥低頭，想一會，只得勉強應允。” (อุ้มผิงซี : 47)

กวีใช้คำ “ปรีเปรมกระเสมศรี” ทำให้อารมณ์ของเรื่องต่างไปจากนิยายเป็นอย่างมาก จากการอ่านบทละครหลาย ๆ เรื่องของสมัยรัชกาลที่ 5 ผู้วิจัยเห็นว่าการใช้คำทำนองนี้เป็นลักษณะของบทละครสมัยนั้น จนกลายเป็นความเคยชินของกวีไปโดยปริยาย

หลังจากแต่งงานอยู่กับองค์หญิงปาเปาแล้ว ตีชิงก็ยังคงนึกถึงแต่เรื่องยกทัพไปตีซีเหลียวอยู่ตลอดเวลา สำหรับ **อุ้มผิงซี** เมื่อจำใจยอมรับการแต่งงานแล้วก็วางแผนกับสี่ทหารเสือทันที ว่าหลังจากได้เป็นราชบุตรเขยแล้วจะหาตำแหน่งให้เพื่อหาช่องทางไปก่อน พอครบเดือนจะได้พากันหนี มิได้คิดจะอยู่ตลอดไป

เตกเซงนี้กราชการรำคานจิต เปนสุดคิดเกรงขามคร้ามครัน
จำจะหนีงักไปศักรวัน ต้องผ่นผ่นไปดูคู่อ้าง

“且說狄青元帥，身在番邦，心在中原，一日思量這公主舉止端嚴，知情達理，文武雙全，今日做了我妻，不辱我天朝將士，只可惜她生在外邦，父母雙全，單靠一女，諒情不肯與我同轉中原。我在此間多一日，猶如多一年，如若她不願同行，我自當承別了她，回歸故國便了!”

(อุ้มผิงซี : 54)

บทละครในตอนที่ตีชิงเจรจากับเจ้าเมืองตานตาน จนถึงยอมรับการสมรสนี้ เห็นได้ชัดถึงบุคลิกที่ขัดแย้งของตัวละครที่เดิมมีความห้าวหาญ รักศักดิ์ศรีเป็นที่ยิ่ง แต่พอถึงเรื่องชีวิตและความรัก กลับโอนอ่อนลงได้อย่างง่ายดาย ซึ่งก็ทำให้รู้สึกที่ตัวละครมีมิติมากขึ้น

เมื่อปราบซีเหลียวเสร็จสิ้น ตีชิงก็ยกทัพกลับเมืองเปี่ยนเหลียงพร้อมปาเปาซึ่งยกทัพตามไปช่วย ขณะที่ถึงทางแยกไปยังเมืองตานตาน ตีชิงและปาเปาต้องรำลាក់กันอีกครั้ง

จะจำพรากจากนุชสุดเสียดาย พี่นี้ทหมายว่าจะใครไปด้วยกัน
แต่กลัวขาดซึ่งราชการหลวง กับเปนห่วงมารดาจะอาสัน....

“下官一心算定班帥，要同公主同歸中原，拜見母親，為何公主說要回歸你國?” (อุ้มผิงซี : 107)

ตีซิงคร่ำครวญว่าอยากจะกลับไปด้วยกันกับปาเป่า ติดที่งานราชการยังไม่เสร็จสิ้น จึงชวนให้ปาเป่ากลับไปเยี่ยมเหยียงด้วยกัน ปาเป่าก็ติดขัดที่คำสั่งของพระบิดา ไม่สามารถไปตามคำชวนได้ แต่ใน **อุ๋นู่ฝิงซี** นั้น การยกทัพกลับเมืองพร้อมเครื่องบรรณาการจากซีเหลียวเป็นเรื่องตามขั้นตอนที่ถูกต้องปรกติ ไม่จำเป็นต้องกล่าวอ้างไปถึง เมื่อตีซิงกำหนดวันยกทัพกลับเมืองแล้ว จึงบอกกล่าวแก่ปาเป่า พร้อมชวนให้กลับไปด้วยกัน ปาเป่าก็อธิบายถึงเหตุผลต่างๆ ที่ไม่สามารถตามไปได้ ให้ตีซิงกลับไปทำภารกิจให้เสร็จสิ้นก่อน จากนั้นกราบทูลขอพระราชโองการจากพระเจ้าซ่งเหรินจง แล้วค่อยมารับนางไปอยู่ด้วยอย่างเปิดเผย ตีซิงก็เข้าใจและตกลงสัญญากับปาเป่า สุดท้ายจึงยกขบวนไปส่งปาเป่าเดินทางกลับเมืองตานตานที่ทางแยก จากนั้นสามวันให้หลังจึงยกทัพใหญ่ของตนกลับเมือง เห็นได้ชัดว่า บทละครยิ่งช่วยย้ำให้เห็นถึงความรับผิดชอบในหน้าที่ราชการรวมถึงความซัดแย้งในอารมณ์ของตีซิงชัดเจนยิ่งขึ้น

ง. กตัญญู รักเดียวใจเดียว

เมื่อต้องอยู่เป็นราชบุตรเขยที่เมืองตานตาน ตีซิงจึงสั่งให้หลิวซิงไปสืบข่าวที่เมืองหลวง เบี่ยงเหยียงว่าเหตุการณ์เป็นเช่นไรบ้าง หลิวซิงกลับมารายงานว่าพระเจ้าซ่งเหรินจงนำมารดาของตนไปขังไว้เป็นตัวประกัน รอให้ตีซีเหลียวสำเร็จจึงจะไปแก้ไขมารดาออกมาได้ ด้วยความกตัญญู ตีซิงจึงเศร้าโศกเป็นอย่างยิ่ง ร้องไห้พรปรณาด้วยความเจ็บปวดเสียใจ เปรียบดั่งตัวกวีเองที่ถึงกับได้รับการชมเชยเรื่องความกตัญญูต่อเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรงจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พังเขต

ชลเนตรลิ่งไหลใจระหวย

จิตสะทีกสะท้อนออระหวย

เปนทุกด้วยมารดาโศกาไ

元帥一聽此言，五内皆崩說：“不好了，既有此事，娘嘍！多是孩兒不孝，累及你了，好不痛殺也！”紛紛下淚，又不敢高聲痛哭，只是心內猶如刀刺，說：“劉兄弟，罪及母親，為子之心何安。” (**อุ๋นู่ฝิงซี** : 55)

ตีซีเหลียวเสร็จสิ้น ตีซิงก็ยกทัพกลับเมืองเบี่ยงเหยียงพร้อมปาเป่าซึ่งยกทัพตามไปช่วย ขณะที่ถึงทางแยกไปยังเมืองตานตาน ตีซิงและปาเป่าต้องรำลាក់กันอีกครั้ง ตีซิงคร่ำครวญด้วยความรักอาลัย ทั้งอยากไปอยู่กับภรรยา ทั้งหวังมารดาที่เป็นตัวประกันอยู่ ณ เบี่ยงเหยียง แสดงถึงความรักมั่นในคู่ของตน และความกตัญญูต่อมารดา

บัดนั้น

เตกเซงเร่งรันจวนหวนละห้อย

เสนหาอาไลจิตใจลอย

จึงสำออยปลอบน้องประคองกาย....

จะจำพรากจากนุชสุดเสียดาย

พี่น้องหมายว่าจะใคร่ไปด้วยกัน

แต่กลัวขาดซึ่งราชการหลวง

กับเปนห่วงมารดาจะอาสัน....

“且說狄元帥擇日班帥，說只公主。……，下官一心算定班帥，要同公主同歸中原，拜見母親，為何公主說要回歸你國？”……，狄元帥并非戀他的顏色喜歡，只因公主情真意重，不辭千里之勞，來解重圍，……

(*อุ๋หู่ผิงซี*: 107)

ผู้วิจัยเห็นว่า ตรงจุดนี้ที่ตีพิมพ์ใน *อุ๋หู่ผิงซี* มีจิตใจเข้มแข็งเอางานเอาการมากกว่า ไม่ได้มีความรักใคร่อาลัยในตัวปาเป่ามากมายนัก เพียงแต่ผูกพันในน้ำใจและสำนึกในบุญคุณที่ช่วยเหลือราชการศึกเท่านั้น แต่อย่างไรก็ไม่คิดทอดทิ้ง อยากให้ปาเป่าไปพบมารดาตามประเพณีและร่วมชีวิตด้วยกันที่เปี่ยนเหลียงต่อไป สาเหตุคงเป็นเพราะบทละครมักมีการใช้ไฉหวารพรรณนาอารมณ์ความรู้สึก รักเกลียด โกรธของตัวละครมากกว่านิยาย

เมื่อตีซิงกลับมาถึงเมืองหลวง ผังหวงร่วมมือกับองค์หญิงเพ็ญหลงแห่งซีเหลียว คิดกำจัดตีซิงอีกครั้ง โดยให้เพ็ญหลงปลอมเป็นนางเฟิงเจียว ธิดาหยางเทาขุนนางลี้ลับของผังหวง แล้วให้หยางเทาไปกราบทูลขอให้พระเจ้าซ่งเหวินจงทรงมอบสมรสพระราชทานตีซิง เฟิงเจียว เพื่อให้ได้มีโอกาสฆ่าตีซิงในวันเข้าหอ เมื่อแรกตีซิงไม่ยอมรับเพราะมีองค์หญิงปาเป่าอยู่แล้ว แต่ผังหวงหยางเทาแสวงยอมให้แต่งเป็นอนุภิกษาได้ จึงมีรัฐจะอ้างเหตุใดอีก จำต้องยอมรับสมรสพระราชทานในที่สุด ตัวกวีเองตามประวัตินี้ก็มีภรรยาเพียงคนเดียวเช่นกัน

เมื่อนั้น

เฟิงไซอ่องผ่องใสกระเซมศรี

ทูลว่าภรรยาหม่อมฉันมี

การขัดขวางอย่างนี้พระทรงธรรม

此時，狄青出班說：“臣啓陛下，臣在單單國招親，依律罪該萬死，已蒙聖上寬宥。況且賽花雖生於外國，義重情深，為臣被困白鶴關非她興兵解圍，眾臣焉能得全性命。他不負為臣，臣豈可忘他，伏乞我主不依楊滔之言，以免陷臣於不義，足感天恩不盡矣！” (*อุ๋หู่ผิงซี*: 133)

งานสมรสพระราชทานตีซิง เฟิงเจียวปลอม (องค์หญิงเพ็ญหลง) ผ่านพ้นไป ผิงซีหวาง (ตีซิง) ไม่ยอมเข้าร่วมหอ แม้นางเฟิงเจียวจะส่งข่าวรับใช้มาตามก็อ้างเหตุไม่สบายไม่สะดวกจะไปพบ และเมื่อการนี้เป็นเช่นนี้ก็ยิ่งคิดถึงองค์หญิงปาเป่ามากขึ้น

เมื่อนั้น

เฟิงไซอ่องมิได้ต้องอาซาไ

คิดถึงนางโปยโปไ้อ้อาไ

อยู่ทางไกลเดือนกว่าห้าสิบวัน

ซึ่งบุตสาวเอี้ยเทาที่ยกให้

คิดมีใจรั้งเกียดเดยิตฉัน

พวกพังหองเปนคู่ศัตรูกัน

ด้วยทรงธรรมโปรดปรานประทานมา

แม้ขัดได้แล้วไม่ยั้งยอมรับ

เอามาร่วมห้องหับเสนาหา

วันนี้เราจะมาทำมารยา

ไม่ย่อากไปเหนหน้านางทราแมว

此刻狄爺關閉書房門，心中煩悶說道：“本藩原不願與鳳姁成親，只因君母之命難違，無奈勉強奉旨迎娶了。我立意，不願與他同衾共枕，

倘若與鳳姣盡了夫妻之禮，公主待本藩恩情何在，做了薄情不義之人，莫非於情理上乃不合的。如今既遵了君母之命，迎娶了他，本藩又不相親，有誰談論的。”嘆了一聲：“鳳姣呵，你父親卻誤了你終身，也強奏聖上作主，要配著本藩如此做親，反做冤家了。” (อุ่มผิงสี: 136)

นอกจากนี้รูปแบบการใช้คำของกวี ยังทำให้ตีซึ้งมีลักษณะนิสัยอื่นๆ อันต่างไปจาก

ว่านฮวาไหลว อุ่มผิงสี อีกบางประการ เช่น

เกรงภรรยา

ในวันที่ตีซึ้งหนีจากองค์หญิงปาเป่าเพื่อไปซีเหลียว และปาเป่าตามมาทัน ใน **อุ่มผิงสี** ตีซึ้งเพียงนึกละเอียดายที่ต้องหนีมาไม่บอกกล่าว ทั้งที่ปาเป่าก็เป็นศรีภรรยาและมิได้ทำสิ่งใดผิดเลย

ฟังเสียง

แววสำเนียงนงนุชหยุดคะยั้น

จะควบบยับหนีไปก็ไม่ทัน

ชักม้าหันกลับนำมามาหานาง

只聽得遠遠嬌嬌的聲音：“狄青慢些走，哀家來也！”狄爺回頭一看，下了一驚，只見遠遠公主趕來。說：“不好。”忙忙縱馬，向關左斜路而行。狄元帥因見妻子追來，羞顏見她，因此急急逃走。 (อุ่มผิงสี: 64)

ปาเป่าที่ยกทัพมาช่วยตีทัพซึ้งชิงหลัวห่าย แม่ทัพของซีเหลียวที่ล้อมอยู่แตกพ่ายไปแล้ว ก็เข้าด่านไปหาตีซึ้ง บทละครเพิ่มอากัปภิกษยาของพระนางเข้าไปเล็กน้อยเพื่ออรรถรสของผู้ชม

เตกเซงออกมารับค่านับพลัน

จูงมือกันลิลลาคลาไคล

元帥即忙出關迎接。…… 夫婦同進關中。 (อุ่มผิงสี: 100)

โลเล ไม่จริงใจ

ดังตัวอย่างตอนต้นๆ ทำให้ทราบว่ ตีซึ้งมิได้เต็มใจรับพระราชทานสมรสนางเฟิงเจียวเลย เพราะรู้อยู่เต็มอกว่าผิงหงผู้เป็นศัตรูตัวฉกาจเป็นคนเจ้ากี้เจ้าการกราบทูล หากแต่บทละครตอนนี้ทำให้สับสนว่ ที่จริงแล้วในใจตีซึ้งยินดีกับการสมรสนี้หรือไม่ เพราะมีการเพิ่มเติมอากัปภิกษยาตีใจ ผองใสเกษมสันต์ ขมีขมันเข้าไปอย่างเต็มที่ ถือว่เป็นจุดเล็กๆ จุดหนึ่งที่ทำให้อารมณ์ของเรื่องราวแตกต่างไปจาก **อุ่มผิงสี**

ครั้นมาถึงซึ่งบ้านเพงไซอ่อง

ออกมารับฟังพองขมันขมี

เมื่อนั้น

เพงไซอ่องผองใสเกษมสันต์

เชิญขุนนางที่มาพร้อมนำกัน

นั่งโต๊ะเคียงเลี้ยงกันการมงคล

狄爺是日不能違聖旨，又不能逆母命，參拜天地畢，又請母親坐定，兒媳殷勤叩禮，送入洞房，合盃交杯。 (อุ่มผิงสี: 134)

ประมาทเดินเลื้อย ชาติสติ

เพื่อความสนุกสนานร่าเริง ผู้ชมสามารถมีอารมณ์ร่วมลุ้นหรือโกรธ หึงแค้นองค์ปาเป่าไปกับการชมละครตามรูปแบบของละครพื้นทาง กวีจึงใส่ลีลาตรงนี้ให้ผู้ชมเข้าใจว่าที่ซึ่งนั้นเพลงสตีลมีตัวเสียที่นางเพ็งเจียวปลอมเสียแล้ว จากนั้นตอนจบค่อยกลับมาจำกัดตัวร้ายได้ในภายหลัง หากผู้วิจัยเห็นว่า กวีสามารถอ่านตัวละครได้ “แตก” เพราะถึงแม้ใน **อุ๋นผิงซี** จะบรรยายให้ตีซึ่งยังคงระมัดระวังตัวและมีสติสัมปชัญญะครบถ้วน ทว่าบทสนทนาที่เล่าเรื่องการศึกก็ออกจะไปในคราวเดียวว่า “พู่จ้าวอดทกล้ำหาร” และ “แทบจะปลงชีวังสิ้นสังฆาน”

เพงไซ่อองมีนเมากินเล้ามาก	ออกปากพู่จ้าวอดทกล้ำหาร.....
มิได้แห่งจิตคิดระวัง	จึงผลอพลั้งเล้าความไปตามการ
ซึ่งครั้งนี้เราไปรบไซ่หยง	แทบจะปลงชีวังสิ้นสังฆาน.....
บัดนั้น	เพงไซ่อองลี้มอ้งไม่สงไส
ลูกขึ้นดำเนินเดินไป	หยิบมาให้กงจู้พลัน

再说狄王爺夫妻對酌，談說閑話一番。……狄爺說：“提起這事，那西遼守關眾將，皆是無能，只有番王差來太子達麻花、駙馬黑利二人，果然有些厲害，眾將殺他不過，本藩的法寶傷了他。”……飛龍說：“可與妾一觀否？”狄爺說：“這也不妨，待本藩請來與夫人觀看便了。” (**อุ๋นผิงซี**: 139)

บอกตำแหน่งหรือฐานะทางสังคม

เป็นกลวิธีเฉพาะตัวของกลอนหรือบทละครของไทย ซึ่งในนิยายของจีนนั้น มีค่านามและสรรพนามบอกตำแหน่งหรือสถานะของตัวละครให้เลือกใช้มากมาย เช่น 狄王爺、狄元帥 จึงถือได้ว่าเป็นวิธีที่ช่วยทำให้บทละครยังคงรักษาเนื้อความตามต้นฉบับไว้ได้เป็นอย่างดี

บัดนั้น	เตกเซงเชื้อพงวงษา
บัดนั้น	เตกเซงผู้กำกับกองทัพใหญ่

ดังที่ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างมาเปรียบเทียบและวิเคราะห์มาทั้งหมดข้างต้น ลักษณะนิสัยหลักโดยรวม ได้แก่ ความกล้าหาญ ฝีมือในการรบ ความรักในศักดิ์ศรีของชายชาติทหาร ความซื่อสัตย์จงรักภักดี ความกตัญญูของตีซึ่งในบทละครกับใน **ว่านฮวาไหลว อุ๋นผิงซี** มีความใกล้เคียงกันเป็นอย่างยิ่ง ส่วนในด้านที่แตกต่าง อาทิ การทะเลาะเบาะแว้งกับผู้ที่ต่ำศักดิ์กว่า ความขัดแย้งที่แสดงออกบางครั้งในเรื่องการรักศักดิ์ศรี และการเกี่ยวพาราสิ่งองค์หญิงปาเป่า

ถือว่าเป็นเพียงจุดเล็กน้อยที่เป็นตัวช่วยเพิ่มอรรถรส เสริมความสนุกสนานนำมาเล่นละครเท่านั้น ไม่ได้ทำให้ตัวละครเสียลักษณะเด่นไป

2. หยางจงเป่า

ในบทละครเรื่อง *บัวนฮวยเหลา* นี้ หยางจงเป่าหรือแม่ทัพหยาง ชุนคี้กัผู้หาญกล้าแห่งตระกูลหยางมีบทบาทไม่มากนัก แต่ก็เพียงพอที่จะทำให้เห็นถึงลักษณะโดยทั่วไปของเขาได้ดังนี้

ก. เป็นแม่ทัพชายแดนที่เฉียบขาด ยึดมั่นในกฎระเบียบ

หยางจงเป่าปรากฏตัวขึ้นในบทละครเป็นครั้งแรกหลังจากตีชิงประลองรบยศ เนื่องจากตามนิยายในตอนต้นเรื่อง หยางจงเป่าได้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานแม่ทัพนายกองมาช่วยราชการงานศึก เสปียงอาหารและเสื่อเกราะให้ทหารชายแดนด่านชานกวานซึ่งตนประจำการมากกว่า 20 ปี แต่ติดขัดที่ราชสำนักในขณะนั้นก็ขาดแคลนทั้งผู้มีฝีมือและเสื่อเกราะเช่นกัน เมื่อตีชิงเข้ามารับตำแหน่ง เสื่อเกราะก็แล้วเสร็จ ในบทละครจึงให้ราชครูฝังกราบทูลพระเจ้าซ่งเหรินจงเกี่ยวกับฎีกาของหยางจงเป่าทันที

.....	เอียงจงเป่าได้มีหนังสือมา
การที่ซัดดาท้บรับฆ่าศึก	ยังหารอีกเขมขันกลั่นกล้า
ให้ส่งเสื่อเกราะไปให้โยธา	ศึกสี่ห้าหกพันทันการ

.....楊宗保奏：不意西夏國趙元昊賊心不改，稱帝於西羌，於七月某日，興兵四十萬，水陸並進，……。……，臣幾次開兵，未得其力。懇乞陛下速簡良將，統領銳帥，以解旦暮之危；……。并慮隆冬天氣，軍士苦寒，伏望陛下早賜軍衣三十萬，……。 (*ว่านฮวาไหลว* : 20)

แม้กวีเพียงกล่าวชื่อขึ้นมาลอยๆ ก่อน แต่ก็ได้อธิบายว่าตัวละครนี้เป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน เพราะเหตุใดที่ได้มีบทบาทขึ้นมาอย่างชัดเจนในวรรณคดีไป ผู้อ่านหรือผู้ชมรับรู้ได้ว่าตัวละครนี้เป็นทหารชายแดน กำลังรบด้านข้างศึกอยู่และขอพระราชทานเสื่อเกราะให้ทหาร ซึ่งผู้ที่จะเขียนฎีกาถวายได้ ย่อมต้องไม่ใช่พลทหารทั่วไปเป็นแน่ จึงถือว่าเนื้อความตรงส่วนนี้ กวีสรุปใจความหลักจากนิยายได้อย่างกระชับตรงประเด็น

เนื่องด้วยในนิยายปูพื้นให้แม่ทัพหยางเป็นผู้มีนิสัยเฉียบขาด รักษาระเบียบวินัยและคำมั่นเป็นอย่างยิ่งและขบวณส่งเสื่อเกราะนั้นก็มีการกำหนดเส้นตายอยู่ หากมาไม่ทันตีชิงก็จะต้องโดนแม่ทัพหยางลงโทษตามวินัยของกองทัพอย่างไม่ละเว้น ดังนั้นเมื่อเวลาผ่านไปจนใกล้ครบกำหนด แต่ยังไม่มีการขอร้องจากตีชิงและขบวณ แม่ทัพหยางจึงมีบทบาทอีกครั้ง

บัดนั้น	เอียงจงเป่าแม่ทัพรับอาษา
คอยแตกเซงก็หายหลายเวลา	เหนจะมาผิตนตั้นก็ซัดใจ

卻說楊元帥自真宗欽命鎮守三關。只因楊延昭去世后，……。惟楊宗保年二十六七，襲了父職。……是日升坐帥堂，言道：“……目下隆冬冰雪之天，帳下軍士數十萬，專候軍衣待用，連連有本回朝催取，不料此時還未解到。……狄青既為欽命之臣，定知隆冬兵丁苦寒，早該急趨程途到關，為何耽誤限期，” (อ่านฮวาไหลว : 125)

มาถึงตรงนี้ก็ทลครบอกให้ทราบแล้วว่า หยางจงเป่าผู้ถวายฎีกามีตำแหน่งเป็นถึงแม่ทัพ การที่กวีใช้คำ “รับอาษา” มารับสัมผัสในวรรคนี้ ทำให้ข้อมูลของตัวละครคลาดเคลื่อนไปจาก **อ่านฮวาไหลว** เล็กน้อย ที่รับพระบรมราชโองการดำรงตำแหน่งแม่ทัพรักษาการณ์ยังชายแดน แทนบิดาซึ่งถึงแก่กรรมลง เนื่องด้วยในราชสำนักไม่มีผู้เหมาะสมไปกว่า หากกลับทำให้หยางจงเป่ากลายเป็นทหารหาญผู้มีใจพลีตนเพื่อชาติมากขึ้น นอกจากนี้กวียังสามารถเก็บเนื้อความหลัก รวมทั้งรักษาลักษณะนิสัยอันโดดเด่นของหยางจงเป่าดังที่ได้กล่าวมาแล้วไว้ได้ด้วยการบรรยาย สั้นๆ เพียง 4 วรรคเท่านั้น

และเมื่อตีซิงมาถึงค่ายทหาร ด้านชายแดนชานกวาน บทละครเพิ่มคำขยายกิริยาของแม่ทัพหยางโดยใช้คำว่า “คุกคาม” ซึ่งมีความหมายว่า “แสดงอำนาจด้วยกิริยาหรือวาจาให้หวาดกลัว” (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 , 2542 : 252) จึงทำให้แม่ทัพหยางกลับกลายเป็น ผู้ใหญ่ที่ดูแก่อำนาจ ปฏิบัติต่อผู้น้อยด้วยกิริยาวาจาที่รุนแรง

ครั้นแตกเซงมาถึงจึงคำนับ ท่านแม่ทัพคุกคามถามว่า
เหตุใดไม่เดินซักเนินช้า เสือเกราะประทานมานั้นเท่าไร

เติกซิงก็คำนับเฉยจงเป่า เฉยจงเป่าลุกขึ้นรับคำนับแล้วเชิญให้ที่นั่งที่สมควร.....
เฉยจงเป่าจึงถามต่อไปว่า.....พระเจ้าแผ่นดินมีรับสั่งให้ท่านคุมเสือเกราะมาส่งกองทัพ
ให้ทันกำหนดในหนังสือรับสั่ง เหตุใดท่านจึงเชื่อนซเซเสียจนเกินกำหนดไปดังนี้

(**บัวนฮ่วยเหลา** : 116)

狄青見了元帥，彎腰曲背，口稱：“元帥，正解官狄青進見。”元帥道：“狄王親解送征衣，本月十三日限期，如今十四了，極應體恤眾兵寒苦，及早趕趨到關交卸才是，為何違限？” (อ่านฮวาไหลว : 148)

ในส่วนนี้เห็นได้ชัดว่ากวีดัดแปลงบรรยากาศการสนทนาระหว่างแม่ทัพหยางและตีซิง จากที่เจรจกันอย่างเรียบง่าย เป็นทางการและต่างให้เกียรติซึ่งกันและกัน โดยตีซิงให้เกียรติหยางจงเป่าในศักดิ์แม่ทัพ ส่วนหยางจงเป่าให้เกียรติตีซิงในความเป็นพระญาติ มาเป็นการสอบซักของ ผู้ใหญ่ต่อผู้น้อยที่กระทำผิด ทำให้ภาพลักษณ์ของแม่ทัพหยางในตอนนี้อย่างต่างไปจากนิยายเล็กน้อย

เหตุการณ์เลวร้ายยิ่งขึ้นเมื่อตีซิงรายงานว่าเสือเกราะและเสบียงโดนโจรภูเขาลักไปหมด หยางจงเป่าซึ่งแต่เดิมคิดจะเอาโทษที่ตีซิงอยู่แล้วในเหตุที่เดินทางมาถึงช้ากว่ากำหนด แต่งดไว้

ด้วยเหตุผลของดีซึ่งที่ว่าชบวนพบกับสภาพอากาศที่เลวร้าย ทำให้จำต้องมาสายไปเพียงหนึ่งวัน นั้นเป็นสาเหตุที่น่าเห็นใจ กลับโกรธขึ้นมาอย่างมากและสั่งให้ทำการประหารดีซึ่งตามวินัยทัพบ ในทันที หยางจงเป่าทั้งในบทละครและใน *ว่านฮวาไหลว* แสดงลักษณะอันเฉียบขาดเอาจริง เข้มงวดในระเบียบและจริงจังในหน้าที่การงานออกมาได้ดีเหมือนกันทั้งสองฉบับ

เอียงจงเป่าจึงว่าท่านอย่าขอ จะรั้งร่องตโทษโปรดมิได้
 ด้วยท่านทำเลินเล่อเปลือใจ กระทำให้เสียชาติราชการ
 จะต้องเอาโทษอาญาทับบ จึงกำชับสั่งนายฝ่ายทหาร
 นำเด็กเซ่งไปฆ่าน่าทวาน ใครอย่าขัดทัตทานเร่งรีบจร

楊元帥登時大怒，案基一拍，喝道：“你既管解三十萬征衣，因何不小心，想是偷安懶怠。禦標軍衣，豈容失卻，不只欺君，且藐視本帥了。”喝令捆綁手，卸他盔甲，轆門斬首正罪。（*ว่านฮวาไหลว* : 148）

จากการศึกษาประวัติของหลวงพัฒนาพงศ์ภักดี ผู้วิจัยเห็นว่า เนื้อความในส่วนการเดินทาง สงเสื่อเกราะล่าช้าเพราะประสบทั้งภัยโจรและภัยธรรมชาติ สุดท้ายเกือบถูกลงโทษประหารจากแม่ทัพหยางนั้นอาจเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ที่ท่านได้ทำตามทัพเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรงไปปราบพวกฮ่อยังเมืองหนองคายที่ล่าช้า เนื่องจากเส้นทางเดินทางทัพต้องผ่านดงพระยาไฟอันทुरกันดารในฤดูฝน จึงจำเป็นต้องพักทัพเป็นระยะเพื่อรอให้ฝนหยุด ระหว่างนั้นทางกรุงเทพก็ส่งท้องตรามาเร่งจนกระทั่งสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาสุริยวงศ์ก็ถึงกับต้องเดินทางมาเร่งรัดด้วยตนเอง แต่ในที่สุดก็ยกทัพขึ้นไปไม่ทันการรบซึ่งสิ้นสุดลงเสียก่อน และเนื่องจากนายทิม (หลวงพัฒนาพงศ์ภักดีในขณะนั้น) ได้เขียนเล่าว่าพันความลำบากคับแค้นใจในการเดินทางทัพและแสดงความไม่พอใจต่อการเร่งรัดการเดินทางทั้งหมดลงใน *นิราศหนองคาย* ภายหลังเมื่อ “สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาสุริยวงศ์ซึ่งเป็นประธานในการจัดทัพในครั้งนั้นได้อ่าน จึงถือว่าเป็นการหมิ่นประมาทกราบบังคมทูลฯ ขอให้ชำระโทษผู้แต่งตามพระราชกำหนดกฎหมาย...” (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาธำรงราชานุภาพ , 2459 : ก-ข) สุดท้ายหลวงพัฒนาพงศ์ภักดีได้รับโทษโบยและจำคุก ตัวนิราศก็ถูกสั่งเผาห้ามเผยแพร่ ผู้วิจัยจึงคิดว่าการที่กวีจึงเลือกเรื่องราวในตอนนี้นำแต่งเป็นบทละครนี้อาจสืบเนื่องมาจากมีประสบการณ์ที่คล้ายคลึงที่ฝังลึกประทับอยู่ในจิตใจดังกล่าว

ข. รักชาติบ้านเมืองยิ่งชีพ

บัดนั้น

เอียงจงเป่าแม่ทัพรับอาษา

卻說楊元帥自真宗欽命鎮守三關。只因楊延昭去世后，朝中武將只存幾位王爺，但年紀高邁，少年智勇者卻稀。惟楊宗保年二十六七，襲了父職。（*ว่านฮวาไหลว* : 125）

เอียงเงาที่ตายวายชีวี มาเป็นผีปีศาจจะสุระกาย
 เหนปีศาจเฮกหลีผีเมืองอื่น จึงออกยื่นห้ามไว้ดวงใจหมาย

並有楊元帥之忠魂，阻攔住三關，…… (อุทุมฺพิงซี : 114)

ทั้งสองตัวอย่างในบทละครแสดงให้เห็นถึงความรักและเสียสละเพื่อชาติบ้านเมืองของ
 หยางจงเป่าได้อย่างชัดเจน ทั้งเมื่อมีชีวิตที่ “อาษา” มารับใช้ชาติยังชายแดนห่างไกล เมื่อสิ้นชีพ
 ไปก็ยังเป็นวิญญาณอันซื่อสัตย์ภักดีมาคอยเฝ้ารักษาด่านชายแดนชานกวนอยู่เช่นเดิมเหมือนตอน
 มีชีวิต หากแต่ผู้วิจัยคิดว่า การที่กวีใช้ คำ “ผีปีศาจจะสุระกาย” ซึ่งถือเป็นวิญญาณชั้นต่ำ
 และมีนัยยะค่อนข้างลบสำหรับคนไทยพุทธมาเรียกวิญญาณของแม่ทัพหยาง ทำให้ภาพลักษณ์
 ของวิญญาณแม่ทัพหยางลดความยิ่งใหญ่ลงไป ส่วนใน **ว่านฮวาไหลว** สาเหตุข้อเท็จจริงในการ
 ได้มารับตำแหน่งแม่ทัพของหยางจงเป่านั้น ไม่ทำให้รู้สึกถึงภาพลักษณ์นี้มากนัก แต่การใช้คำว่า
 “忠魂” มาเรียกวิญญาณแม่ทัพหยางใน **อุทุมฺพิงซี** ถือเป็นการสรุปถึงความจงรักภักดีของบุคคล
 ผู้นี้ได้เป็นอย่างดี

ค. มีสติปัญญา ใช้เหตุผลไตร่ตรอง

ตอนพ่อลูกหลีเฉิง หลี่ได้นำศิระศาสตร์มาแอบอ้างความชอบ บทละครเขียนให้รู้สึกได้ว่า
 แม่ทัพคนนี้เป็นผู้ที่ใจเย็น มีเหตุผล ไม่ด่วนตัดสินถูกผิดจริงเท็จ และไม่หลงเชื่อสิ่งใดง่าย ๆ อีกทั้ง
 มิได้รู้สึกเสียหน้าหรือริษยาเลย ที่แม่ทัพผู้ซึ่งมีโอกาสสู้รบกันกับจ้านเทียนหวาง จื่อหย่าไชมาหลาย
 ครั้งอย่างตนเองก็ยังไม่สามารถเอาชนะได้ทว่าพ่อลูกธรรมดาคนหนึ่งกลับทำได้ สำหรับ **ว่านฮวา
 ไหลว** เมื่อหยางจงเป่าได้เห็นสารรูปที่ไม่น่าเชื่อถือของผู้ที่อ้างว่าสังหารศัตรูตัวฉกรรจ์ จึงเรียกรอง
 แม่ทัพในทีนั้นมาช่วยพิเคราะห์ว่าศิระนั้นใช่ของจ้านเทียนหวาง จื่อหย่าไชจริงหรือไม่ จากนั้นให้
 สองพ่อลูกเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยละเอียดเพื่อจับพิรุณ ซึ่งบุคลิกของหยางจงเป่าก็ยังคง
 แสดงออกถึงความใจเย็น สุขุมรอบคอบ มีเหตุผล ไม่ต่างกับบทละคร

บัดนั้น เอียงเงากรองไปไม่กระหนก

จึงปราศใจความถามทัก แล้วเยื้องยกไถเสียงฟังเสียงลง

..... จึงตริตรองตริกตราหาอุบาย

又喚李成道：“你父子二人，有多大本領，能收除得此二寇，須將實情
 說與本帥得知。”……不但楊元帥，便是範爺、楊清，俱已信以為真
 了，…… (ว่านฮวาไหลว : 145)

เมื่อตีชิงและเจียวถึงกู่ยเดินทางมาถึงด่านซานกวานและยืนยันว่าผู้สังหารศัตรูทั้งสองคน คือตีชิงมีโชสองพ่อลูก แม้บทละครจะตัดเหตุการณ์ที่หยางจงเป่าสั่งให้เงินต้ายอนกลับไปสืบเรื่องราวข้อเท็จจริงในคืนเกิดเหตุในละแวกบ้านของหลี่เจิง หลี่ไต้ และยังสอบซักถามละเอียดจาก หลี่เจิง หลี่ไต้ อีกหลายประการ จนแน่ใจว่าแท้จริงแล้วสองพ่อลูกนั้นกล่าวเท็จเพื่อแอบอ้าง ความชอบ เขียนเพียงแต่ว่าหยางจงเป่าฟังและพิจารณาความเป็นไปได้จากคำโต้เถียงของสองพ่อ ลูกกับตีชิง เจียวถึงกู่ยเท่านั้น แล้วจึงตัดสินใจเชื่อตีชิง แต่ก็ยังแสดงออกถึงการพินิจพิจารณา ฟังความจากทั้งสองฝ่ายเช่นกัน

บัดนั้น
 ครั้นได้ฟังคำเถียงเหน็บเหนียว
 เที่ยงเป่าแจ้งจริงทุกสิ่ง
 เตกเซงนั้นที่จริงได้ชิงไชย

元帥道：“果有此事，李成父子冒功無疑了。” (อ่านฮวาไหลว : 156)

ง. มีอารมณ์ขัน

บัดนั้น
 สงลิเสงลิได้ออกไปพัลน
 เที่ยงเป่าต้องจิตว่าคิดขัน
 ออกรบพวกฮวนนั้นให้เหน็จ

元帥聽了點首，即差李成、李岱，領兵出敵。(อ่านฮวาไหลว : 158)

บุคลิกการมีอารมณ์ขันของตัวละครนั้น เป็นเสน่ห์เฉพาะตัวอย่างหนึ่งของละครพันทางที่ ได้รับอิทธิพลโดยตรงมาจากละครนอก คือการแสดงอย่างกระชับรวดเร็ว เน้นความสนุกสนาน ตลกขบขัน ซึ่งแตกต่างจาก *อ่านฮวาไหลว* ที่หยางจงเป่าตวาดเจียวถึงกู่ยผู้เสนอความเห็นอย่าง ไม่เห็นด้วยที่จะเอาการรับศึกมาทำเป็นเรื่องเล่น ด้วยการให้ผู้ที่มีความสามารถออกรบ แต่เมื่อฟัง เหตุผลและแผนการรับมือโดยละเอียด ตริตรองแล้วว่าไม่ทำให้เกิดความเสียหายเป็นแน่ จึงยอม พยักหน้าตกลง ไม่ได้อนุญาตเพราะรู้สึกสนุกขบขันเลย

นอกจากลักษณะนิสัยดังผู้วิจัยได้แยกมายกตัวอย่างวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านบนแล้ว ลักษณะการบรรยายของกวีในบางครั้งก็ทำให้ภาพลักษณ์ของตัวละครในจินตนาการของผู้่านเกิดความขัดแย้งขึ้นได้เช่นกัน กล่าวคือ การที่นายทหารชั้นผู้น้อย ประชาชนธรรมดาหรือแม้แต่พวก โจรภูเขาเรียกชื่อหยางจงเป่าโดยตรง แม้จะเป็นเพียงการพูดถึง มิใช่การกล่าวต่อหน้าก็ตาม ซึ่ง ปัญหานี้ไม่เกิดกับ *อ่านฮวาไหลว* และ *อู่หู่ผิงซี* เนื่องด้วยในภาษาจีนใช้สรรพนาม

“楊元帥” ในการกล่าวถึงแม่ทัพหยางเป็นปกติอยู่แล้ว ดังเช่นตัวอย่างต่อไปนี้
 ขณะที่เจียวถึงกู่ยร้องขอชีวิตจากตีชิง

เที่ยงเป่าให้เราสืบถาม
 เทียวติดตามเตกเซงเร่งเสื่อเกราะ

焦廷貴道：“我奉元帥將令，催取狄欽差軍衣。” (อ่านฮวาไหลว : 133)

ตอนที่สองพ่อลูกหลี่เจิง หลี่ไต้คิดจะขโมยศีรษะศัตรูจากเจียวถึงกู่ไปมอบให้หยางจงเป่า เพื่อเอาความชอบ

บัดนั้น

ลิเสงยินดีชวนลิไต้

เราจงเฆนฆ่ามันให้บันได

เอาหัวฮวนไปให้เอี้ยจงเป่า

李成諾諾連聲，進內與妻相議道：“我今慾思謀了焦廷貴，拿首級往見楊元帥，與孩兒李岱冒了此功。……” (อ่านฮวาไหลว : 139)

สองพี่น้องโจรภูเขาหนิวเจี้ยน หนิวกั๋ง หลังจากเข้าไปลั่นชิงขบวนเสื้อเกราะของตี๋ซึ่งตาม คำสั่งของฝ่งหงแล้ว จึงนึกกลัวความผิดขึ้น

เราปลนเสื้อเกราะหลวงล่งอฮาชา

ก็เหน่ว่าโทษทันถึงบันได

รู้ถึงเอี้ยจงเป่าแล้วเราผิด

ควรจะคิดมาจับยกทัพใหญ่

牛健道：“三十万軍衣，乃是楊元帥眾兵待用之物，被我們劫掠上山來，楊元帥豈不動惱麼？” (อ่านฮวาไหลว : 128)

หากแต่เมื่อสองพ่อลูกหลี่เจิงและหลี่ไต้ไปขอเข้าพบหยางจงเป่า เพื่อจะมอบศีรษะของ แม่ทัพจ้านเทียนหวางและจื่อหย่าไซ่ที่ขโมยมาจากเจียวถึงกู่ กวีก็กลับมาใช้สรรพนาม “ท่านแม่ทัพ” ทำให้ภาพแม่ทัพหยางจงเป่าในใจของผู้อ่านนั้นขึ้นลงไปมาไม่มั่นคง

นายทหารเฝ้าประตูค่ายพบกับสองพ่อลูกหลี่เจิงและหลี่ไต้

ท่านจะเข้าไปเฝ้าท่านแม่ทัพ

เราจะรับนำไปท่านไปมา

สองพ่อลูกเข้าพบหยางจงเป่า

ครั้นถึงแล้วจึงน้อมคำนับ

กราบเรียนแก่ท่านแม่ทัพด้วยใจหาร

ผู้วิจัยสรุปได้ว่าหยางจงเป่าเท่าที่มีบทบาทในบทละครมีลักษณะนิสัยส่วนใหญ่ไม่แตกต่าง จากหยางจงเป่าในนิยาย ในส่วนที่ทำให้ภาพลักษณะของแม่ทัพหยางในบทละครมีความแตกต่าง ออกไป ได้แก่ การเพิ่มความเป็นสามัญชนมากขึ้นลดความเป็นแม่ทัพผู้สูงส่งลง ด้วยการที่มักจะ ให้ตัวละครอื่นพูดถึงเพียงแต่ชื่อไม่มียศประกอบ สอดแทรกกลิ่นอายของความเป็นขุนนางผู้ใหญ่ รังแกผู้น้อยดังที่ได้วิเคราะห์ไปข้างต้นและเพิ่มอารมณ์ขันให้ตัวละครเข้าไปอีกเล็กน้อยตามรูปแบบ ของละครพื้นทาง

3. เปาเจิ้ง

เนื้อความตอนหนึ่งใน *ว่านฮวาไหลว* กล่าวไว้ว่า ในรัชสมัยของพระเจ้าซ่งเหวินจง เปาเจิ้งคือดาวบุน (文曲星 wénqǔxīng) จุดลงมาคู่กับ ตีซิงคือดาวบู (武曲星 wǔqǔxīng) เพื่อเป็นเสาหลักแห่งบ้านเมือง ดังนั้นในนิยายเปาเจิ้งจึงมีหน้าที่คอยช่วยเหลือตีซิงหลายครั้ง ถือเป็นตัวละครหลักที่มีความสำคัญตัวหนึ่ง ทว่าบทบาทของเปาเจิ้งในบทละคร มีเพียงตอนที่ คลี่คลายคดีสืบเปลี่ยนโอรสเท่านั้นไม่เกี่ยวข้องกับตีซิงเลย แต่ก็ยังสามารถแสดงออกถึงลักษณะที่โดดเด่นของตัวละครตัวนี้ออกมาได้อย่างชัดเจน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก. เป็นขุนนางใหญ่ที่ใจซื่อมือสะอาด

ดังที่ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างไปแล้วในหัวข้อแนะนำตัวละคร กวีบรรยายการปรากฏตัวครั้งแรกของเปาเจิ้งด้วยการขยายความให้ทราบว่าเป็นผู้ใด มีจุดเด่นอย่างไร

มาจะกล่าววตไป ถึงขุนนางซื่อกรงเชื้อตงฉิน
มีนามตามเค้าเปาบุณจิ้น ทั้งแผ่นดินนับถือว่าซื่อกรง

卻說包拯上年奉旨賑飢，尚未回朝，…… (ว่านฮวาไหลว : 192)

กวีเลือกใช้คำว่า ตงฉิน “ ที่มาจากภาษาจีนว่า 忠臣 (zhōngchén จงเฉิน) แปลว่า ขุนนางที่ซื่อสัตย์ จงรักภักดี เมื่อไทยรับมาใช้แล้วมีความหมายแตกต่างไปจากเดิมเล็กน้อย เพราะในภาษาจีนมีความหมายจำเพาะเจาะจงกับขุนนาง แต่ในภาษาไทยใช้ได้กับบุคคลทั่วไป ” (นวัตรน์ ภักดีคำ , 2553 : 98) มารับสัมผัสในวรรคนี้ ถือว่าเหมาะสมทั้งในด้านฉันทลักษณ์และด้านความหมาย สำหรับ *ว่านฮวาไหลว* ไม่กล่าวขยายความตัวละครเปาเจิ้งในจุดนี้ เพราะได้มีบทบาทมาก่อนหน้านี้แล้ว

จากนั้นกวีจึงใช้กลวิธีที่ถนัด คือ นำคำว่า ขุนนางใหญ่ มาผูกติดไว้กับชื่อเปาเจิ้ง ซึ่งตรงกันกับสรรพนามในภาษาจีนที่ใช้คำว่า ต้าเหวิน (大人 dàren) ในลักษณะเดียวกันกับตีซิงที่ว่า เตกเซงเกงกาจ เพื่อปลุกฝังความเป็นตัวตนของตัวละครลงไปในใจของผู้อ่าน ดังสองตัวอย่างด้านล่างนี้

ขณะที่เปาเจิ้งกำลังเดินทางกลับเมืองหลวง ระหว่างทางมีลมหอบหนึ่งพัดมา พาหมวกขุนนางที่สวมอยู่ปลิวไป เปาเจิ้งรู้สึกผิดสังเกตุจึงสั่งให้จางหลง จ้าวหูไปตามจับลมมาให้ได้ สุดท้ายก็จับชายชายฝากได้คนหนึ่ง จึงนำตัวไปเข้าพบเปาเจิ้ง

ครั้นถึงแล้วจึงแถลงเล่า กราบเรียนเปาบุณจิ้นขุนนางใหญ่

先說張、趙扭拉此人，進至廟中，啓道：“大人，小人已將落帽風拿到了。” (ว่านฮวาไหลว : 198)

เมื่อเปาเจิ้งปล่อยตัวชายชายผักหรือกัวห่ายไข้วกลับบ้าน เขาก็เล่าเรื่องราวทั้งหมดให้มารดาตาบอดฟัง ตรงจุดนี้กัวห่ายไข้วใน *ว่านฮวาไหลว* ยังมีได้บอกว่าขุนนางที่ตนได้ไปพบเป็นขุนนางใหญ่

วันนี้ลูกเกลือกยกเข่าจับไป ให้ขุนนางผู้ใหญ่เมืองหลวง

郭海壽道：“兒方擡起，早有兩位公差，拉扭兒至東岳廟，有位官員，渾身黑色打扮，面色亦黑，” (*ว่านฮวาไหลว* : 200)

มารดาซราตาบอดของกัวห่ายไข้วได้ยินชื่อเปาเจิ้งก็ยินดีเป็นอย่างยิ่ง จำฝังอยู่ในใจว่า

จะนำความของเราเข้าไป ข้าจะได้เที่ยงธรรมไม่ผันแปร

婆子道：“原來此官是包拯。孩兒，你且去請他來，做娘的有一重大事與他面訴。”…… 婆子道：“孩兒，我身負極大奇冤，滿朝大臣除了包公鐵面無私，無可伸訴，……” (*ว่านฮวาไหลว* : 200)

แม้กลวิธีการบรรยายจะแตกต่างกัน โดยนิยายจะเป็นบทสนทนาโต้ตอบระหว่างแม่ลูก และบทละครเป็นการจำฝังอยู่ในใจของผู้เป็นแม่ แต่เนื้อความทั้งสองฉบับแสดงให้เห็นว่า เปาเจิ้งเป็นขุนนางผู้สัตย์ซื่อยุติธรรม จนกลายเป็นที่พึ่งเพียงหนึ่งเดียวในใจของประชาชน

เมื่อแน่ใจว่าขุนนางผู้นั้นคือเปาเจิ้ง แม่เฒ่าตาบอดจึงสั่งให้บุตรชายเชิญเปาเจิ้งมาพบนางที่บ้าน แต่กัวห่ายไข้วก็ว่า

อันตัวเราก็จนคนเช่นนี้ ท่านก็มียศอย่างขุนนางใหญ่

แม้ท่านมาโดยดีไม่มีไภ ท่านขัดใจน่าที่เขียนดีเอา

ลิสินฮุยตอบว่าเจ้าอย่าขัด ท่านชื่อสัจคงไม่ทำไมเจ้า

海壽道：“原來十八年前事，果然孩兒不得而知，倘或包大人不來，便怎生是好？” 婆子道：“你去說我母有十八年前大冤，要當面伸訴，別官不來，包拯定然到的。” (*ว่านฮวาไหลว* : 200)

ในจุดนี้ก็แปลงเนื้อความสาเหตุที่ทำให้กัวห่ายไข้วไม่กล้าไปเชิญเปาเจิ้งมาที่บ้านจากความกลัวที่ว่า เรื่องที่ใช้ให้ไปเรียนเปาเจิ้งเป็นเรื่องที่เกิดมานานแล้ว เกรงเปาเจิ้งฟังแล้วจะไม่เชื่อกลายเป็นเกรงว่าเปาเจิ้งจะไม่มาตามคำขอเพราะไว้ตัวถ้อยศขุนนางใหญ่ จุดประสงค์น่าจะเพื่อย้ำจุดเด่นของเปาเจิ้ง คือ ความเป็นขุนนางที่ดีมีความซื่อสัตย์ให้มั่นคงมากขึ้น

สองเนื้อความตัวอย่างจากบทละครด้านล่างนี้ ก็ยังคงบรรยายอย่างชัดเจนเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเป็นขุนนางใจซื่อมือสะอาด ทำงานด้วยความสุจริตเที่ยงธรรมของเปาเจิ้งเช่นเดิม ส่วนใน *ว่านฮวาไหลว* นั้น ไม่ได้เน้นย้ำออกมาตรงๆ แต่ผู้อ่านจะรับรู้ได้เองว่าตัวละครที่พูดและกระทำเช่นนี้ มีลักษณะนิสัยทำงานเด็ดขาดไม่ไว้หน้าและสุจริตต่อหน้าที่

หลังจากเปาเจิ้งกราบทูลเรื่องอดีตพระสนมหลี่ และจับตัวกั้วหวายมาให้หวางปิ่งสอบสวน แล้ว หวางปิ่งกลับรับสินบนจากพระชนนีหลิว วางแผนช่วยกั้วหวายให้พ้นภัยโดยการนำนักโทษอื่นมาเชี่ยนตีแทนและให้กั้วหวายหลบอยู่ใต้โต๊ะคอยร้องครวญครางและปฏิเสธข้อกล่าวหา เมื่อเปาเจิ้งไปพบเข้าจึงจับตัวหวางปิ่งเพื่อรอเข้าเฝ้ากราบทูลพระเจ้าช่งเหรินจงต่อไป

เหนกวยฮวยชี้หน้าว่าอูเม่ อือเอเฮงเบงเกงไม้ซั่ว
ทำการทุจริตไม่คิดกลัว ที่พี่เจ้าอยู่หัวบำรุงมา

夾領將郭槐一把抓定，叫張龍、趙虎連忙把他拖出。包公更不怠慢，扭住王刑部，兩個巴掌，夾面打去，不問長短，即命董超、薛霸將王炳鎖住。……包公聽罷，冷笑道：“王炳！你果然弄得好神通，豈料事有湊巧，我包拯又無通風密報，自來戳破機關。老夫不與你多言，明日面聖在議。” (อ่านฮวาไหลว : 236)

เปาเจิ้งมาดูขณะที่หวางปิ่งสอบสวนกั้วหวาย เห็นผิดสังเกตจึงออกมาสอบถาม สุดท้ายหวางปิ่งยอมสารภาพผิด เปาเจิ้งในบทละครจึงออกทำทางและด่าว่าไปตรงๆ ตามรูปแบบของละครพันทางที่ใช้ภาษาง่ายๆ กระชับไม่อ้อมค้อมหรือมีระเบียบแบบแผน ต่างจากลักษณะการพูดจาของเปาเจิ้งใน *อ่านฮวาไหลว* พอสมควร ที่เพียงแต่ใช้การพูดจาประชดประชันในกลโกงของอีกฝ่ายเท่านั้น

บัดนั้น เปาบุ๋นจิ้นตอบว่าน่าบัดศรี
เฮยนั้นใครที่ผูกทนต์ูกดี ให้การไปโดยดีอย่าปิดบัง.....
บัดนั้น เปาบุ๋นจิ้นร้องฮือตบมือผาง
ฉิท่าเยี่ยเสี่ยเซ่นเปนขุนนาง กราบทูลให้กระจ่างเจียวจริงจัง

……即踩開大步，跑上堂道：“王年兄，下邊夾者是何人？”
……包公聽罷，冷笑道：“王炳！你果然弄得好神通，豈料事有湊巧，我包拯又無通風密報，自來戳破機關。老夫不與你多言，明日面聖在議。” (อ่านฮวาไหลว : 236)

แม้ว่ากลวิธีการบรรยายจะแตกต่าง และมีการดัดแปลงเนื้อความบ้างในบางจุด แต่จากคำบรรยายของวีที่ใช้บรรยายแสดงคำพูดและการกระทำทั้งหมดของเปาเจิ้งดังที่ได้ยกตัวอย่างมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ เห็นได้ว่าบทละครทำให้ผู้อ่านตีความการเป็นขุนนางผู้สตัยชื่อของตัวละครนี้ออกมาได้ชัดเจนไม่แตกต่างจากเปาเจิ้งในนิยาย

ข. ฉลาดมีไหวพริบ

ในตอนที่แม่เฒ่าชราตาบอดสั่งให้กั้วห่ายไขว้ผู้เป็นลูกชายไปเชิญเปาเจิ้งมาที่บ้าน ด้วยนางมีเรื่องจะร้องทุกข์นั้น เมื่อเปาเจิ้งทราบเรื่องจึงตัดสินใจไปตามคำเชิญอย่างง่ายดาย เพราะ

พิเคราะห์แล้วว่า การที่หญิงชาวบ้านสามัญจนฯ คนหนึ่งกล้าถึงขนาดเชิญตนไปหาด้วยตัวเอง ต้องมีสาเหตุที่ซ่อนเร้นอยู่เบื้องหลังเป็นแน่ แสดงให้เห็นถึงการใช้สติปัญญาไตร่ตรอง บทละครใช้คำที่มีความหมายตรงข้ามกันสองคำ คือ แจ้งจิต กับ คิดสงสัย ทำให้เนื้อความเกิดการขัดแย้งกันขึ้น ดังความขัดแย้งในใจของเป่าเจิ้งที่รับทราบว่าเป็นเรื่องราวต้องมีสาเหตุ แต่ยังคงสงสัยว่าเหตุอันนั้นคืออะไร มาสรุปเนื้อความได้ตรงกับ ว่านฮวาไหลว เป็นอย่างยิ่ง

บัดนั้น	เป่าบุ๋นจิ้นแจ้งจิตคิดสงสัย
นางนี้จะมีเหตุอันใด	จำจะไปถามดูให้รู้การ

今日一聽郭海壽之言，想他爲什麼反要本官去告狀，想這婦人說得出此言，訂有緣故，……。包公聽了，吩咐打到往破窯去。

(ว่านฮวาไหลว : 200)

คืนที่หวางปิงสอบสวนกั๋วฮวย เป่าเจิ้งได้เข้าไปแอบฟังอยู่ในศาล ด้วยสติปัญญาอันเฉียบแหลมทำให้ไม่นานก็รู้สึกได้ถึงความคิดปกติ บทละครไม่ได้บรรยายออกมาว่าเป่าเจิ้งฉลาดหลักแหลมโดยตรงเหมือน ว่านฮวาไหลว แต่จากการฉุกคิดสงสัยของเป่าเจิ้งก็ทำให้รับรู้ได้ว่าตัวละครตัวนี้เป็นผู้มีไหวพริบสติปัญญาเช่นกัน

บัดนั้น	เป่าบุ๋นจิ้นยินमितคิดงน
ยืนแอบฟังเสียงร้องเปนสองคน	ดูชอบกลแปลกล้าที่ <u>ชำระ</u>
คนถูกเขียนทำไมเสียง <u>ไสนัก</u>	เขาถามซักให้การฉาน <u>ฉะ</u>
ต้องไปดูร้ายดีศึกที่ <u>หนะ</u>	นี่เขาจะพลิกไฟล้อย่างไรกัน

包公天性聰明，況又分外留神，聽其聲音，不甚慘切，不是犯人喊苦。即踩開大步，跑上堂道：“王年兄，下邊夾者是何人？”

(ว่านฮวาไหลว : 236)

ผู้วิจัยขีดเส้นใต้คำลงท้ายวรรคเอาไว้เนื่องจากเห็นว่า จากการอ่านบทละครของ หลวงพัฒนพงศ์ภักดี ผู้วิจัยพบว่าลักษณะเฉพาะตัวอีกข้อหนึ่งของท่านคือ การใช้คำตาย คือ คำสระสั้นที่ไม่มีตัวสะกดพวกหนึ่งและคำในมาตรา กก กต กบ ลงท้ายวรรค ดังที่ขีดเส้นใต้ไว้ในเนื้อความตัวอย่าง และยังพบได้อีกหลายจุด เช่น

ตัวเราจะต้องรับ <u>ความอัปอาย</u>	เปนใหญ่กลายเป็น <u>น้อยถอยยศ</u>
คิดพลางทางบอกแก่ <u>กวยฮวย</u>	ท่านช่วย <u>ตรึกตรำ</u> ให้ <u>ปรากฏ</u>
คูผันแปรแก่ <u>ความ</u> โดย <u>งามงด</u>	ให้ <u>โอรส</u> ล้ม <u>ตาย</u> ญ <u>หาย</u> ไป

..... เราคิดอ่านการนี้หมิ่นเหม่นัก
 เสดจกลับเมื่อใดความไม่สุญ นางคงจะกราบทูลผู้ทรงศักดิ์
 ก็คงชำระความถามทัก ที่ไหนจักพ้นตัวมัวมลทิน

..... ก็เกรงไผจะถึงซึ่งชีวิต
 ต้องจำจิตจำใจจำไปจาก จำพรัดพรากจากลูกน้อยกลอยจิต
 เดินพลางทางคะเนงรำพึงคิด ไม่รู้ทิศทางจรชอกซอนไป

บัดนั้น เสงเทียนฮวยฮักหาวถืองาวใหญ่
 หันขยับขยับม้ารำเข้าไป หมายถึงว่าจะชะณะไม่ละลด
 ต่างเขียนหันพันฟาดขาดฉบับ เสียงบ๊อบๆไววองจงจตุ
 รำเรียงเอินงเสียวเสียวลด ม้ารำพยดล่อไล่กันไปตามา

จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัยเห็นว่า กวีมักใช้คำตายในเนื้อความที่ให้อารมณ์เศร้าโศก
 เคียดแค้น โกรธเคืองหรือในช่วงเหตุการณ์ที่จะเกิดความตื่นเต้นเร้าใจ ซึ่งตรงกับที่ วราภรณ์
 บำรุงกุล (2542 : 348) อธิบายไว้ในหนังสือ *ร้อยกรอง* ว่า “การใช้สระเสียงสั้นในถ้อยคำหลายๆ
 คำ เพื่อแสดงอารมณ์อันตื่นใจของตัวละคร การใช้สระเสียงสั้นหรือใช้คำตายเป็นจำนวน
 มาก จะช่วยให้เห็นอาการกระทำที่ต่อเนื่อง รวดเร็ว รุนแรง หนักแน่น....” ฉะนั้นเวลานำบทละครนี้
 ร้องประกอบการแสดงก็จะช่วยให้ทั้งผู้แสดงและผู้ชมมีอารมณ์คล้อยตามไปได้ง่าย ซึ่งถือเป็น
 เสน่ห์เฉพาะตัวอย่างหนึ่งของบทละครจำ

และทั้งที่เป็นฝ่ายโจทก์จึงถูกราชครูฝักคัดค้านมาตั้งแต่ต้นว่าไม่สมควรเป็นผู้ทำคดีนี้ แต่
 สุดท้ายแล้วเปาเจิ้งก็ต้องรับหน้าที่สอบสวนกั๋วหวายด้วยตนเอง เพราะพระเจ้าซ่งเหรินจงไม่ทรงไว้
 พระทัยนางคนอื่นอีก แต่ไม่ว่าจะลงทัณฑ์อย่างไร กั๋วหวายก็ยังคงปากแข็งไม่ยอมรับสารภาพ
 จนกระทั่งทนทรมานจากการลงทัณฑ์ไม่ไหวจึงหลุดปากพูดออกมาว่า จะยอมพูดความจริงต่อหน้า
 องค์มบาลเท่านั้น ผู้วิจัยคิดว่าหากเป็นขุนนางคนอื่นทั่วไปคงคิดแต่เพียงว่าเป็นคำพูดเลื่อนลอย
 ไร้สาระของทักโทษที่ทรมานจนเลอะเลือนเท่านั้น คงไม่เก็บมาคิดหาวิธีสอบต่อเหมือนดังเปาเจิ้ง
 ที่พอได้ยินก็ถูกคิดวิธีการรีดความจริงขึ้นมาได้ในทันที จนถึงกับกล้าไปกราบทูลขอพระเจ้าซ่งเหริน
 จงให้ร่วมเล่นละครไปกับตนด้วย

บัดนั้น เปาบุ๋นจิ้นยืนผิตคิดสงไส
 ซึ่งกวยฮวยร้องว่าถ้าบันได โยมพบาลถามไถ่จึงจะรับ
 คิดพลางบังคมก้มเกล้า กราบทูลเจ้าของยिनลั่นลับ

กวยฮวยพูดเมื่อก็การลับ ว่าแม่นับร่างกายวายชน
 ถ้าโยมพบาลถามเรื่องความลับ จึงจะรับโดยงามตามณฺสน
 ข้าขออานุญาตบาทุคณ คิตแต่งกลลวงถามเอาตามการ

包公道：“臣今天嚴究郭槐，奸賊抵死不招，反說在閻王殿上方招實言。故臣擬將計就計，將禦花園改作陰府，如此如此，待至更深夜靜，又如此作用，賺得他認不真，便可吐出真情了。”

(*อ่านฮวาไหลว* : 243)

ผู้วิจัยเห็นว่าแม่ในบทละครเรื่องนี้เป่าเจ็งจะมีบทบาทเพียงเล็กน้อย ทำเพียงคลี่คลายคดีเดียวเท่านั้น แต่ก็ยังสามารถแสดงลักษณะฉลาดเฉียบแหลม มีไหวพริบปฏิภาณอันโดดเด่นนี้ของเป่าเจ็งออกมาได้อย่างชัดเจน

ค. ใจดีมีเมตตา

เมื่อกัวย๋ฮายไฉ่วซึ่งแท้จริงแล้วก็คือ บุตรบุญธรรมของอดีตพระสนมหลี่ถูกจางหลง จ้าวนู่จับตัวมา เป่าเจ็งซักถามจนได้ความว่าทั้งสองแม่ลูกมีความเป็นอยู่แร้นแค้น อีกทั้งพระสนมหลี่้วยชราซึ่งบัดนี้มีดวงตาทั้งสองข้างบอดสนิท กัวย๋ฮายไฉ่วจึงต้องค้าขายเพื่อเลี้ยงมารดา ก็บังเกิดความเวทนาสงสาร มอบเงินให้จำนวนหนึ่งเพื่อไปใช้เลี้ยงมารดาต่อไป

บัดนั้น

เป่าบุญจิ้นยินคำที่รู้ว่า

ให้มีใจสมเพทเวทนา

หยิบเงินห้าตำลึงส่งถึงมือ.....

包公又對郭海壽道：“老夫念你是個行孝貧民，賞你五兩銀子，回去做些小買賣，也好供養母親。” (*อ่านฮวาไหลว* : 199)

เมื่อเป่าเจ็งปล่อยตัวกัวย๋ฮายไฉ่วกลับบ้าน เขาก็เล่าเรื่องราวทั้งหมดให้มารดาตาบอดฟังด้วยความซึ้งซมในน้ำใจอันดีงามของเป่าเจ็ง

ท่านชื่อเป่าบุญจิ้นยินเซาบ้าน นำใจท่านคนนี้ดีนักหนา

รู้ว่าลูกทำการเลี้ยงมารดา ท่านจึงให้เงินมาซื้อกิน

有衆人稟我行孝，此位官員甚爲喜悅，賞我白銀五兩，做小經紀供親，……。婆子道：“他如此愛民，是甚麼官員？”郭海壽道：

“他面貌十分兇惡，誰知竟是朝中包待制大人，名包拯，難道母親不聞人說包公是個朝上大忠臣，為國愛民的清官？” (*อ่านฮวาไหลว* : 199)

อันที่จริงเนื้อความตรงจุดนี้นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงความมีเมตตาของเป่าเจ็งแล้ว ยังทำให้ทราบว่เป่าเจ็งเป็นผู้มีความกตัญญูอีกด้วย เพราะเมื่อเห็นเด็กหนุ่มที่มีความกตัญญูเช่นกัน จึงรู้สึกเห็นอกเห็นใจ สรรเสริญในความดีและให้ความช่วยเหลือทันที

ง. เชี่ยวชาญเรื่องราวลับ

เมื่อเปาเจิ้งเดินทางผ่านมาถึงเมืองซึ่งอดีตพระสนมหลืออาศัยอยู่ ก็เกิดมีลมพายุหอบใหญ่พัดหมวกเปาเจิ้งปลิวไป เหตุการณ์ที่ดูเหมือนจะธรรมดา กลับไม่ธรรมดาเมื่อมาเกิดขึ้นกับเปาเจิ้ง ลมพัดหมวกปลิวกลับกลายเป็นเครื่องหมายบอกเหตุ จนต้องออกคำสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาไปจับเอาตัวลมมาสอบสวน

ครั้งถึงซึ่งศาลเทภารัก	เกิดลมพายุหนักพัดใหญ่
หมวกเปาบุณจิ้นปลิวลิวไป	พวกเบาเกบมาให้แล้วรับเอา
ซึ่งมาเปนดังนี้จะมีเหตุ	เพราะด้วยสังเกษมาก่อนเก่า
จึงร้องสั่งได้เพลงกับเตียเฮา	จับลมมาให้เราเร็วไว
อย่าได้ทานตัดขาดขึ้น	แล้วหยิบหมายยื่นโยนให้.....

卻說包公行了一程，以示陳橋鎮上，方到一橋中，忽狂風一卷，包爺打了個寒噤，一頂烏紗帽被風吹落。……說時，張龍、趙虎將烏紗與包公升戴好，包公一想，喚張、趙道：“著你二人，立刻拿了落帽風回話。” (อ่านฮวาไหลว : 196)

จากคำพูดก่อนหมดสติของกั้วหวายที่ว่าจะยอมรับสารภาพเมื่ออยู่ต่อหน้ายมบาลเท่านั้น ทำให้เปาเจิ้งคิดแผนการดัดแปลงอุทยานในวังเป็นเมืองนรก เพื่อหลอกกั้วหวายให้ยอมพูดความจริง เมื่อจัดแต่งสถานที่แล้วเสร็จ ก็ทำการบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้ช่วยบังตาและดลใจกั้วหวายให้เห็นเป็นเมืองนรกจริงๆ

ครั้งถึงที่ตักแต่งจัดแจงไว้	มีพิทักษ์ระเซมสันหันษา
จึงขึ้นนั่งบันลึงรัตนา	เปาบุณจิ้นนุชาเทวัน
ขอเชิญเทภารักที่ศักดิ์สิทธิ์	เข้าदनจิตกวยฮวยช่วยห่มอมฉัน
ด้วยครั้งนี้เปงานานการสำคัญ	ขอให้กวยฮวยนั้นเคลิ้มใจ
เหนเปนเมื่อมีที่สงัด	อย่าของขาดแปลบจิตคิดสงไส
ขอบวงสรวงเทवासูลาไได	บันดานให้เหนจริงทุกสิ่งอัน

即於階下吩咐排開香案，當空禱告，稟道：“今夜奉君審斷，只因奸邪郭槐抵死不招，只好將禦花園改作陰府，以賺郭槐招供。但今夜月色光輝，狂風不起，伏乞蒼天后土諸位神祇，威靈赫赫，大顯神通，即夜施法，使狂風黑云四起，遮蔽星月，已瞞奸惡，吐出真行，方得當今任畝，仰感天恩。” (อ่านฮวาไหลว : 196)

อีกฉากเล็กๆ ที่เน้นให้เห็นถึงความเป็นผู้รอบรู้เรื่องเหนือธรรมชาติของเปาเจิ้ง ซึ่งไม่มีในนิยายทั้งสองฉบับ **อ่านฮวาไหลว** และ **บัวนฮวยเหลา** คือตอนที่พระเจ้าซ่งเหรินจงเสด็จไปรับ

พระราชมารดากลับเข้าวัง แต่พระนางไม่ยอมกลับ อ้างว่าอยู่ข้างนอกอย่างอนาถมานานจนเคยชินและดวงตาก็บอด ไม่อยากกลับไปอยู่ในวังให้ได้รับความลำบากใจ เปาเจิ้งจึงกราบทูลเสนอวิธีรักษาดวงตาของพระชนนีให้

บัดนั้น	เปาบุณจิ้นตรองจิตไม่คิดขาม
จึงกราบทูลพองค์ผู้ทรงนาม	โดยตามคิดเห็นเปนปัญหา
ขอพองค์จงตั้งเครื่องบวงสรวง	เทพไทหั่งปวงทั่วหล้า
แล้วจงเสียดินแดนมารดา	คงกลับคืนดีมาด้วยบนบาล

นอกจากนี้บางครั้งข้อบังคับสัมผัสตามฉันทลักษณ์ของกลอนไทยและความเคยชินในการใช้คำซ้ำๆ ของกวีก็ส่งผลให้ตัวละครแยกไปจากที่ควรจะเป็นหรือเสียบุคลิกไปได้เช่นกัน ดังตัวอย่างด้านล่าง

บัดนั้น	เปาบุณจิ้นยินดีกะผีลกะผลำ
บัดนั้น	เปาบุณจิ้นยินดีเปนนักษณา
บัดนั้น	เปาบุณจิ้นยินดีที่จะสม

จากภาพลักษณ์ของตัวละครเปาเจิ้งที่เป็นขุนนางใหญ่ผู้มีความเฉลียวฉลาดมีเมตตาตามที่ผู้วิจัยได้พรรณามาแต่ต้น แต่เนื่องด้วยกวีเลือกใช้คำว่า ยินดี..... มารับสัมผัสในต่อจากชื่อ เปาบุณจิ้น ในหลายจุด ทำให้บุคลิกที่ควรจะสุขุมองอาจผิผืนไปกลายเป็นความลูกลี้ลูกลอน เร่งรำจนเกินเหตุ

ตัวอย่างจากบทละครที่ผู้วิจัยยกมาวิเคราะห์เปรียบเทียบทั้งหมด ล้วนทำให้ผู้อ่านจินตนาการเห็นถึงขุนนางผู้หนึ่งที่ใจซื่อมือสะอาด สุจริตเถรตรง เมตตาปราณีต่อประชาชนผู้ยากไร้ และมีความเฉลียวฉลาดรอบรู้แม้แต่ในเรื่องอุปถัมภ์ ซึ่งก็ตรงกับลักษณะของเปาเจิ้งในฉบับนิยายดังที่ได้ยกตัวอย่างมา

4. องค์หญิงปาเป่า

ธิดาคนเดียวของเจ้าเมืองตานตานนามว่าองค์หญิงชวงหยาง (雙陽公主 Shuāng yáng gōngzhǔ) เนื่องจากมีความงามดุจเทพธิดาดวงเอ้อ จึงมีนามเดิมว่า องค์หญิงซ่ายฮวา (賽花公主 Sàihuā gōngzhǔ) หลังจากไปเรียนวิชากับเจ้าแม่หลูซานแล้ว ได้รับมอบของวิเศษแปดอย่างอย่างพระอาจารย์ จึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า องค์หญิงปาเป่า แปลตรงตัวได้ว่า องค์หญิงแปดวิเศษ (八寶公主 Bābǎo gōngzhǔ)

ถือว่าเป็นตัวละครหญิงที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุดในบทละครเรื่องนี้ เนื่องจากมีบทบาทตั้งแต่ตอนที่สี่ซึ่งเดินทางไปยังเมืองตานตาน จนกระทั่งเป็นผู้ยกทัพตามไปช่วยแก้ไขที่ซึ่งให้

รอดจากวงล้อมของทหารซีเหลียวที่เมืองซีเหลียว ภาพลักษณ์ขององค์หญิงปาเป่าในบทละครจะเหมือนหรือต่างกับ **อู่ผิงซี** อย่างไร ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างมาวิเคราะห์เปรียบเทียบดังต่อไปนี้

ก. กล้าหาญ มีฝีมือในการรบ

แม่ทัพหน้าเจียวถึงก๊วยนำทัพเดินผิดทางมายังเมืองตานตานจากนั้นทัพของตีซิงจึงตกกระไดพลอยโจนต้องสู้รบตีหักด่านชายแดนลึกเข้าไปในเขตเมืองตานตาน สังหารนายด่านและไพร่พลไปมากมาย สุดท้ายขุนนางจึงทูลเสนอเจ้าเมืองตานตานว่าขอให้ให้มีบัญชาให้องค์หญิงปาเป่าออกรบ เจ้าเมืองตานตานเห็นชอบ จึงสั่งความต่อราชธิดาของตน

ควรให้ไปยงไปกงจู่ออกสู้รบ เข้าสมทบทัพหน้าปาชำไหล.....

เมื่อนั้น เขียนเขียนอ่องผ่องใสกระเสมसार

จึงตรัสแก่ทิดายูภาพาน พอลจะวานเจ้าไปปราบไกร....

เมื่อนั้น นางคงจู่ผู้มีอาซาไล

ทูลอาษาว่าอย่าทุกพไท จะออกไปตีจับแม่ทัพมา

須得我狼主的公主娘娘前往，不用吹毛之力，個個南蠻多要拿盡。……番王就把宋君差狄青無事興兵犯界情由，細細說明。公主娘娘聞言說道：“父王今宋朝狄青，夙稱英雄無敵，任他五虎威名素著，那裏在兒臣心上，待女兒提兵前往，捉盡南蠻。”番王說道：“女兒，救兵如救火，明日就要起程了。” (**อู่ผิงซี** : 26)

บทละครไม่ได้อธิบายความเป็นมาของตัวละครหญิงตัวนี้ เพียงแต่เอ่ยชื่อและสถานะเท่านั้น แต่แค่เพียงเธอปรากฏกายในบริบทที่ได้รับการไหว้วานจากพระราชบิดาให้ออกศึก และน้อมรับพระบัญชาด้วยความอาภัพในทันที ผู้อ่านก็ทราบได้ว่าต้องไม่ใช่เพียงสตรีสูงศักดิ์ที่อยู่แต่ในวังธรรมดาแน่ เช่นเดียวกับองค์หญิงปาเป่าใน **อู่ผิงซี** ที่รับคำพระบิดาอย่างมั่นพระทัยโดยไม่เห็นศัตรูอยู่ในสายตา และรับว่าจะจับแม่ทัพฝ่ายตรงข้ามมาถวายให้ได้

เมื่อองค์หญิงปาเป่านำทัพประจันหน้ากับศัตรูโดยไม่เกรงกลัว แล้วขับม้าออกร้องทำท่ายเข้าศึกอย่างอาภัพเกินหญิง ใน **อู่ผิงซี** นั้น การออกรบครั้งแรกของปาเป่าได้พบกับหลิวซิงมีการแนะนำตัวเจรจาทำท่ายกันตามธรรมเนียมการออกศึก บทละครก็สามารถบรรยายคำเจรจาทำท่ายชมขวัญศัตรูของปาเป่าได้กระชับ แสดงให้เห็นถึงความเก่งกาจกล้าหาญของตัวละครได้เป็นอย่างดี

มาถึงห้องทงทางกลางวิถี เหนไกรนับหมื่นยืนสพรั่ง

นางไปยงไปกงจู่ระวัง ไม่หยุดยั้งขับมาออกทำท่าย

คนไหนแม่ทัพเมืองเปียนเหลียง อยาหลบเลียงหลิกลิ้นีหาย

มารบตัวต่อตัวอย่างกลัวตาย แม้นเสียดาบขวามาคำนับ

จะดโทษโปรดให้เราไม่ถือ

ถ้าตั้งคือมียอมต้องล้อมจับ

จะตีเสียให้แยกแตกยับ

ท้องกองทัพก็จะป่นไม่ทนทาน

次日五鼓時候，起來傳令，男女兵丁，各各餐飽戰飯，槍刀銳利，
盔甲鮮明，放炮出到關前討戰，指明要狄南蠻出馬。(อุ่มผิงซี้ : 29)

ในการรบตัวต่อตัวกับหลิวซิง หนึ่งในสี่ยอดทหารเสือแห่งราชวงศ์ซ่ง ปาเป่าก็สามารถ
ต่อกรได้ไม่เพลี่ยงพล้ำ บทละครบอกให้รู้ถึงความเข้มแข็งในจิตใจและมีมืออันว่องไวในการเข้า
ต่อสู้ ส่วน **อุ่มผิงซี้** ก็บรรยายให้เห็นถึงความห้าวหาญและมีมืออันเก่งกาจในการรบเช่นเดียวกัน

นางโปยโปกงจู้เข้าสู่รบ

หลิกหลบเลี้ยวไล่มิได้พรั่น

ต่างชิงไซไวองป้องกัน

พันละวันพอไล่กันไปตาม

公主聽了大怒，提起梨花槍，照面就刺，劉慶急架相迎。

公主一連幾槍，幾呼把劉慶捺翻下馬，…… (อุ่มผิงซี้ : 30)

เมื่อถึงคราวที่ต้องสู้กับตีซิงแม่ทัพใหญ่ ถึงแม้ปาเป่าจะนี่ก็รู้ว่าชายผู้นี้คือเนื้อคู่จากดินแดน
ที่ราบภาคกลางที่พระอาจารย์เคยบอกไว้และก็นึกรักตั้งแต่แรกเห็น แต่ก็ยังคงแสดงฝีมือสู้เต็มที่
บทละครบรรยายท่วงท่าของปาเป่าตามตรงด้วยคำว่า อาดทาน กล้ำหาร รบหลบคล่อง จนตีซิง
ต้านทานไม่ไหวต้องเอาหน้าากวิเศษออกมาใช้แต่ก็ไม่ได้ผล กลับถูกปาเป่าเก็บไปได้หมด เพราะ
ของวิเศษนี้ใช้สำหรับปราบศัตรูเมืองซีเหลียวเท่านั้น จึงเข้ารบกันอีกครั้ง คราวนี้ปาเป่าจึงใช้เชือก
วิเศษเพื่อจับ จับเป็นตีซิง ส่วนเนื้อความใน **อุ่มผิงซี้** ในการเข้าสู้กันยกแรกนี้ทั้งคู่สู้กันอย่างจะ
เอาเชิง แต่ในภายหลังด้วยความสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบ จึงเข้าสู้รบกันอย่างสุดฝีมือ
จนตีซิงพ่ายแพ้ถูกจับเป็นด้วยเชือกวิเศษของปาเป่าเช่นกัน

.....

นางโปยโปกงจู้ก็อาดทาน

ซั่มม้าร่าโถมโจมตีทาน

ต่างรอนรานเลี้ยวไล่กันไปตาม....

เตกเซงเหนนางรบหลบคล่อง

จึงยิบคล่องมีฤทธิ์ขึ้นปิดหน้า.....

คิดแล้วซั่มม้าร่าเข้ารบ

หลิกหลบที่ท่ากล้ำหาร

เตกเซงคอยป้องกันประจันบาด

ต่างรุกราญรอนฟาดปราดเปรี้ยว

นางโปยโปกงจู้ดุสังเกต

จึงทิ้งเชือกวิเศษไปจับเดียว....

把梨花槍擺一擺，梅花万朵齊開，左一挑，又一刺，恰似蛟龍取水，

宛如二鳳穿花，又戰了三十餘合，仍不分勝敗。(อุ่มผิงซี้ : 35)

หลังจากสมรสกับตีซิงได้เพียงไม่นาน ตีซิงก็ต้องยกทัพไปปราบซีเหลียว แต่สุดท้ายแล้ว
ไปโดนทัพของซิงซิงหลิวห่วยล้อมอยู่ในด่านแห่งหนึ่ง หลิวซิงจึงมาส่งข่าวขอความช่วยเหลือจาก
ปาเป่า ปาเป่าทราบเรื่องและทูลอ้อนวอนพระบิดาขอยกทัพตามไปช่วยตีซิงได้สำเร็จแล้วก็ออก

เดินทางไปยังซีเหลียวทันที และเมื่อเดินทัพไปถึง ปาเป่าก็เข้าสู่รบตะลุมนอนอย่างอาจหาญ ทั้ง บทละครและ **อุ๋นฝิงซี** ต่างบรรยายให้เห็นภาพแม่ทัพหญิงคนหนึ่ง ควบม้าห้อยตะบึงนำหน้าไพร่พลเข้ากวาดล้างข้าศึกล้มตายเป็นไปไม่ร่วงไม่ต่างกัน

เร่งรีบเดินทัพหลวงล่วงแดน เข้าแวนแคว้นกรุงไกรเมืองไซหยง
 เหน้มาศึกตั้งค่ายรายวง จึงกราตกรงเข้าพันประจันบาล...
 พลแซแซเล่าไ้รับไม่หยุด ก็ร่นรุตย่นแยกแตกว่อน...

公主聞報，傳令：“孟定國、焦廷貴，隨著哀家衝殺上前。”二將領命，一同拍馬上前衝殺番營而來，公主舞動梨花槍，猶如出山猛虎，番將上前抵敵，但見紛紛墜馬而亡。（**อุ๋นฝิงซี**：98-99）

ถึงเวลาที่ต้องรบกันตัวต่อตัวกับแม่ทัพหญิงซิงหลัวห่าย ปาเป่าก็ยังคงแสดงความกล้าหาญพร้อมฝีมืออันเก่งกล้าเช่นเดิม จนถึงขนาดสามารถสังหารซิงหลัวห่ายได้โดยไม่พึ่งพาของวิเศษ ในขณะที่ตีซิงนั้นกลับพ่ายแพ้และถูกซิงหลัวห่ายล้อมไว้ในด่านมาเป็นเวลานาน ในบทละครตัดตัวละครเจียวถึงก๊วยและเมิ่งตั้งกั้ว สองนายทหารผู้ซึ่งช่วยปาเป่ารบซิงหลัวห่ายจนหมดแรง กลายเป็นการสู้กันตัวต่อตัวตั้งแต่ต้น ทำให้ยิ่งเห็นความเก่งกาจของปาเป่าได้ชัดเจนยิ่งขึ้น สำหรับ **อุ๋นฝิงซี** นั้นแม้จะมีผู้ช่วย แต่ในที่สุดปาเป่าก็เป็นผู้ตัดศีรษะศัตรูด้วยตนเอง

นางไปยไปกงจู๋เข้าสู่รบ เลี้ยวกระหลบพันฟาดเสียงฉาดฉับ
 แซเล่าไฮเลี้ยวหลบเข้ารบรับ กลอกกลับสู้กันพันพั่ว
 แซเล่าไฮไม่หารด่านทานสู นางไปยไปกงจู๋หนีไซ่ซั่ว
 เรรววดหวดผางเข้ากลางตัว หมายต๊ะหัวพันฟาดขาดปลิว

只剩得星星羅海這柄狼牙棒，來得厲害，與公主衝殺有百多回合，勝敗不分。焦、孟上前相助，……此時星星羅海，只好抵得住公主的梨花槍，……，擋不住三人兵器，回馬大敗而逃。……正要上前截殺，遠遠看見焦、孟將前行，公主在后，槍尖上挑著一顆血淋淋人頭。

(**อุ๋นฝิงซี**：100)

สาเหตุที่องค์หญิงปาเป่ามีอุปนิสัยกล้าหาญและมีฝีมืออันเก่งกาจเช่นนี้ ผู้วิจัยคิดว่าเป็นเพราะในนิยายกล่าวว่ารชทายาทเมืองตานตานสิ้นพระชนม์ตั้งแต่เล็ก ทำให้เหลือองค์หญิงเพียงพระองค์เดียว เจ้าเมืองจึงส่งไปร่ำเรียนวิชาจากเจ้าแม่หลูซ่านจนเชี่ยวชาญ เพื่อเตรียมให้สืบตำแหน่งต่อไป ทำให้ปาเป่าแม้เกิดเป็นหญิงแต่ก็เก่งกล้าไม่แพ้ชายชาติทหารคนใด

ข. มีสติปัญญา เข้าใจเหตุผลไม่คิดเล็กคิदन้อย

ตีซิงพ่ายแพ้แก่เทือกพิเศษของปาเป่า ถูกจับเป็นเข้ามายังเมืองตานตาน แต่เนื่องจากองค์หญิงปาเป่ารู้ว่าชายผู้นี้เป็นเนื้อคู่ของตนตามคำบอกเล่าของพระอาจารย์ และในใจก็หลงรักตีซิง

ฉะนั้นจึงใช้สติปัญญาพูดแก้ไขให้ชายอันเป็นที่รักรอดพ้นโทษประหารจากพระบิดาด้วยเหตุและผลที่ขอต่อหลักการ มิได้เอาแต่เข้าข้างเมืองของตนและมีใจจะใช้แต่ความรักมาขออภัยอ้อนวอนเพียงแต่บทละครบรรยายเพิ่มไปถึงเหตุผลว่า หากสังหารตีชิงและสีทหารเสียแล้ว เกรงว่าจะเกิดสงครามใหญ่กับเมืองช่ง ซึ่งจุดนี้ค่อนข้างขัดแย้งกับความคิดองค์หญิงเพ็ญหลงแห่งซีเหลียว ซึ่งจะวิเคราะห์โดยละเอียดอีกครั้งเมื่อถึงตัวละครองค์หญิงเพ็ญหลง สำหรับ **อุ๋นผิงซี** องค์หญิงปาเป่า ได้ทูลเรื่องราวความเป็นมาของทัพช่งโดยละเอียดถวายแด่พระบิดา และเพียงแต่เสนอความเห็นว่าจะควรกล่อมให้พวกตีชิงยอมสวามิภักดิ์เพราะล้วนแต่เป็นวีรบุรุษยอดฝีมือแห่งเมืองช่ง หากฆ่าทิ้งก็น่าเสียดาย หากแต่ผู้วิจัยเห็นว่าเหตุผลข้อนี้ออกจะขัดแย้งกับความเป็นจริงอยู่เล็กน้อย กล่าวคือ ถ้าตัดเรื่องของวิเศษของทั้งคู่ออกไป ในเมื่อตีชิงและสีทหารเสียถือเป็นยอดวีรบุรุษ แล้วเพราะเหตุใดถึงมาพ่ายแพ้ให้กับปาเป่า เช่นนี้ไม่เรียกว่าเป็นการยกย่องฝีมือของปาเป่าทางอ้อมหรือ และไม่ว่าหลงพัฒนาพงศ์ภักดีก็อาจมีความคิดเช่นเดียวกันนี้ จึงตัดแปลงคำพูดของปาเป่าเล็กน้อยดังตัวอย่างด้านล่าง

เมื่อนั้น	นางคงจู้เห็นชอบตอบสนอง
เตกเซงมิได้คิดร้ายหมายปอง	เหตุเดินกองทัพหลงกรงเข้ามา
ซึ่งนายด่านของเราก็เฉาใจต	เอาแต่โกรธถืออิทธิฤทธิ์กล้า
จึงได้ล้มตายวายชีวา	ก็ไปนท่อมดาเข้าชิงไซ
แม้เช่นเช่นฆ่าเตกเซงคิดเกรงกรีก	จะเกษศึกสงครามลูกหลานใหญ่
จะต้องคิดโอบล้อมเกลี้ยกล่อมไว้	จึงจะไม่เป็นคู่ศัตรูกัน

“父王噯！這狄青乃是奉宋王之命，前往征伐西遼，錯點先行官走差國度，並不是有意前來，與我邦征戰。……此事三關四將，自家不好，不許狄青分辯，定要與他廝殺，這狄青出於無奈，與他們爭戰，誰料殺他不過，這宋將占去三關，四將喪命，想來是他自取的。……但是狄青眾將，非是無名小將，等閑之流，皆是英雄無敵，如今到來我國，非易得的，但得寬容處，且赦他幾人。父王衣女兒主意，莫若用良言解勸，投降我邦，有何不可？” (อุ๋นผิงซี : 39)

ตีชิงหนีปาเป่าเพื่อจะไปซีเหลียว เนื่องจากทราบข่าวว่าพระเจ้าช่งเหรินจงจับมารดาของตนเป็นตัวประกันและมีรับสั่งให้ตีชิงตีซีเหลียวให้สำเร็จแล้วค่อยเอาความขอบนี้ไปไถตัวมารดา เมื่อปาเป่าตามมาทันก็ซักไซ้สอบถามต่อว่าอยู่นานจนลิวซิงซึ่งแฝงตัวรออยู่ทนไม่ไหว ส่งเสียงตะโกนตำหนิว่าปาเป่าเป็นภรรยาประเภทใดกัน แทนที่จะเข้าใจและช่วยส่งเสริมสามี กลับรังไร้จะเป็นเหตุให้แม่สามีได้รับโทษ ปาเป่าได้ฟังดังนั้นก็สติและยอมให้ตีชิงจากไป จุดนี้แสดงให้เห็นถึงการใช้สติมากกว่าอารมณ์ของปาเป่าได้เป็นอย่างดี เพราะแม้ขณะที่กำลังเศร้าโศกแค้นใจอย่างหนัก แต่ก็ยังสามารถสำนึกได้ตามเหตุผลที่ได้รับฟัง

公主信以為真，吩咐二十四個小兵，跟隨駙馬，出郊打獵。

(อุ้มผิงซี : 59)

ตีซิงกลับมาจากเที่ยวป่า ไม่พบภรรยา จึงถามจากนางกำนัล จนทราบว่าพระมารดาของ ปาเป่าประชวร ปาเป่าจึงไปเฝ้าดูแลพระอาการยังไม่กลับ แม้จะเป็นถึงองค์หญิง แต่เมื่อมารดา เจ็บไข้ได้ป่วยก็ยังคงไปเฝ้าดูแลอยู่เคียงข้างด้วยตนเอง เป็นการแสดงออกซึ่งความกตัญญูอย่าง ที่ผู้เป็นลูกควรกระทำ

บัดนั้น

นางทาสีมีชื่อยกมือไหว้

จึงบอกความพลันทันใด

ว่านางไปพยาบาลมารดา

宮女宮娥稟道：“因為母后娘娘有病，前去看問，尚未回來，請駙馬少坐片時。” (อุ้มผิงซี : 59)

ต่อมาตีซิงจึงอาศัยโอกาสที่ปาเป่าไปเฝ้าอาการพระมารดาหลบหนีไป แต่เมื่อปาเป่า ตามมาทันและอธิบายสาเหตุที่ต้องหนีจนเข้าใจดีแล้ว ปาเป่าก็แสดงออกถึงความรักในตัวตีซิง อย่างยิ่งด้วยการปวารณาตนว่า หากตีซิงตกอยู่ในความลำบากเมื่อใดจงแจ้งมา ตนจะตามไป ช่วยเหลือโดยไม่รังรอง เนื้อความตรงจุดนี้ต่างจากนิยายเล็กน้อย ปาเป่าใน *อุ้มผิงซี* ได้เสนอ ความช่วยเหลือเรื่องกำลังทหารและเสบียง พร้อมทั้งเตือนว่าให้ระวังฝีมืออันเก่งกล้าแข็งขันของ ราชนุตรเขยเฮยลี่แห่งซีเหลียว ซึ่งตีซิงก็รับทราบและปฏิเสธความช่วยเหลือไป ปาเป่าไม่ได้กล่าว ล่วงหน้าไปถึงว่าจะตามไปช่วย เพราะคงไม่คิดว่าตีซิงจะพ่ายแพ้และถือเป็นการดูถูกฝีมือสวามี เกินไป

ว่าสุดแต่แต่พี่น้องมิห้าม

ไปสงครามแค้นเขนเปินไฉน

จงโปรดให้น้องรักประจักษ์ใจ

จะตามไปแก้กันเปนมันคง....

此時公主難捨得丈夫，致分離流淚，叫一聲：“駙馬呵！你今前往西遼，只恐兵微將寡，待妾助你幾員番兵番將，若然糧餉不敷，須帶足前往，你意下如何？但願你馬到成功。” (อุ้มผิงซี : 67)

หลิวซิงซึ่งเดินทางย้อนกลับมาเมืองตาดาน ได้นำสาส์นของตีซิงมอบแต่ปาเป่า เมื่อได้ รับทราบข่าวว่าสวามีถูกล้อม ก็ตัดสินใจจะยกทัพตามไปช่วยโดยไม่ลังเล ถือเป็นการรัก รักดีและพร้อมพลีชีพเพื่อสามีคนหนึ่ง

ครั้งประจักษ์แจ้งความตามอัศวร จึงสุนทรบอกกล่าวแก่เล่าเซ่ง

เราจะยกทัพใหญ่ขึ้นไปเอง จึงบอกแก่เตกเซงอย่าร้อนใจ

公主說：“劉將軍，如今不必多說了，延遲等候同哀家前去，猶恐元帥懸念，如今你且先回，通知元帥，哀家救兵不日就道。” (อุ้มผิงซี : 91)

ด้วยความช่วยเหลือจากปาเปา ที่ซึ่งเอาชนะซีเหลียวได้สำเร็จ จึงถึงเวลาที่ต้องเดินทางกลับไปช่วยมารดาที่เมืองเปียนเหลียง ส่วนปาเปาต้องกลับไปยังเมืองตานตาน เนื่องด้วยก่อนยกทัพมานั้น ทั้งบิดามารดาได้สั่งกำชับเอาไว้ว่าเมื่อเสร็จศึกแล้วให้กลับเมือง ไม่ให้ตามตีชิงไป ในบทละครกล่าวถึงเหตุผลที่ต้องกลับเมืองว่า ต้องทำตามคำสั่งบิดาและห่วงลูกที่ยังเล็กนัก แต่ใน **อุ๋นผิงซี** มีเหตุผล 3 ประการ คือ เป็นห่วงบิดามารดา การสมรสครั้งนี้ยังไม่ได้รับพระราชโองการจากพระเจ้าซ่งเหรินจงและกลัวซีเหลียวจะฉวยโอกาสตอนที่ตนไม่อยู่นำทัพตบหลังบุกมาแก้แค้น และบรรยากาศของการจากลาในบทละครมีความโศกเศร้าคร่ำครวญมากกว่าในนิยาย

สอินพลางนางว่าขอลาแล้ว	ด้วยเปนห่วงลูกแก้วทั้งสองสี
จำจะต้องแยกทับกลับบุรี	ชนนีบิดาข้าจะคอย.....
เมื่อจะมาบิดากำชับสั่ง	ว่าเสร็จศึกสมหวังดังถวิน
ให้เล็กทับกลับมาทานิน	จะล่องถิ่นเลยไปก็ไม่ควร

便說：“駙馬呵！” 妾若與你到中原，一來父王母后難以割舍；二來聖上須知招親之事你卻不曾奏明，未有旨宣詔，況且又防西遼懷恨於我邦，趁妾不在，與兵殺到，……， 公主說：“駙馬與眾位將軍，何必遠送，請回便了。” 元帥公主，此時只得馬上揖別，含淚分離，男女兵向北而去。 (**อุ๋นผิงซี** : 108)

แม้เนื้อความของทั้งสองฉบับอาจแตกต่างกันบ้าง แต่ตัวอย่างเหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงลักษณะที่ดั่งามเพียบพร้อมในด้านคุณธรรมของสตรีขององค์หญิงปาเปา คือการเป็นบุตรที่ดีและเป็นภรรยาที่ดีทั้งสิ้น

ง. ลักษณะท่วงทีสง่างาม

เนื่องจากในบทละครเรื่องนี้ไม่พบการบรรยายลักษณะรูปโฉมและเครื่องแต่งกายของตัวละครโดยละเอียด มีเพียงไม่กี่ครั้งที่พอจะแสดงให้เห็นถึงลักษณะการบรรยายรูปลักษณะของตัวละคร แตกต่างจาก **อุ๋นผิงซี** ซึ่งมีการบรรยายความงามและลักษณะท่าที การแต่งกาย พาหนะ รวมถึงอาวุธประจำกายอยู่เสมอ ดังสองตัวอย่างที่ผู้วิจัยยกมาด้านล่าง ที่พอจะทำให้จินตนาการได้ว่าองค์หญิงปาเปามีรูปโฉมและท่วงทีที่ரியางดงามพอสมควร

ตอนหนึ่งคือเมื่อที่พระบิดาเรียกองค์หญิงปาเปาเข้าเฝ้า

เมื่อนั้น	นางกงจู้ซัดไม่ซัดขวาง
จัดแจงแต่งองค์ทรงสำอว	แล้วเยื้องย่างลีลาคลาไคล

即宣公主上殿，不一時公主上來，…… (**อุ๋นผิงซี** : 26)

อีกครั้งหนึ่งคือตอนที่ปาเปาเตรียมยกทัพไปซีเหลียวเพื่อช่วยตีชิง

เมื่อนั้น

นางกงจู้ผู้มียศถา

น้อมกายถวายบังคมลา

แล้วทูลฝากบุตราทิ้งสององค์

ครั้นสำเร็จเสด็จยุระยาต

ดำเนินนาถเหมือนนอยางนางหงษ์

ทหารหญิงท้าวซวาทักษาองค์ เดินกรงรับมาเกยพาชี

且說公主戎裝打扮，說：“父王，這也自然，孩兒上有父王母后，下有孩兒兩個，那裏丟得下同去了，自然回歸本國，教把兩個孩兒交與兩個養娘，四人調看，但起居還望留意。”……公主允諾，拜別二親上馬，眾宮娥相送。（อุ่มผิงชี: 94）

เห็นได้ชัดว่า องค์หญิงปาเปานั้นแม้เป็นเพียงตัวละครหญิงในเนื้อหาที่ส่วนใหญ่เป็นสงครามการสู้รบ แต่ก็มีตัวตนเด่น มีลักษณะนิสัยที่เพียบพร้อมทั้งสติปัญญา ความกตัญญู ความกล้าหาญและมีฝีมือในการสู้รบไม่แพ้ตัวละครชาย บทละครสามารถพรรณนาตัวละครองค์หญิงปาเปาออกมาได้ไม่แตกต่างจากนิยายต้นฉบับเลย

ลักษณะของตัวละครเอกที่ผู้วิจัยยกตัวอย่างมาทั้งหมดนั้นมีความเพียบพร้อมในทุกด้าน ดังที่ เอมอร ชิตตะโสภณ (2539 : 42-47) ได้สรุปแบบฉบับของตัวละครเอกในวรรณกรรมไทยไว้ในหนังสือ จารีตนิยมทางวรรณกรรมไทย : การวิเคราะห์ ไว้ว่า “...ตัวเอกทั้งชายและหญิงในวรรณกรรมไทยจึงมักจะเป็นผู้ที่เพียบพร้อมทั้งคุณสมบัติและรูปลักษณ์บางอย่างยังแถมทรัพย์สินสมบัติเข้าไปอีก คุณสมบัติเด่นๆ ทางฝ่ายชาย ได้แก่ ความกล้าหาญ รบเก่ง เจ้าชู้ กตัญญู เสียสละ และบางครั้งยังมีความสามารถพิเศษที่เนื่องมาจากของวิเศษคู่ตนอีกด้วย ในขณะที่ฝ่ายหญิงมักจะเป็นความเป็นกุลสตรีไทย อันประกอบด้วยความเรียบร้อย อ่อนหวาน เก่งการบ้านการเรือน ซื่อสัตย์ (เฉพาะอย่างยิ่งต่อสามี).....ด้านรูปลักษณ์นั้น ก็จะมีคามงามเป็นลักษณะเด่นของตัวเอกทั้งสองฝ่ายส่วนด้านทรัพย์สินสมบัติ คือตัวเอกทั้งชายและหญิงมักจะเป็นบุคคลชั้นสูง...”

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อความตัวอย่างทั้งหมด ผู้วิจัยเห็นด้วยกับข้อสรุปนี้อย่างยิ่ง ตัวเอกในบทละครที่แม้จะถูกดัดแปลงมาจากวรรณคดีจีน ก็ยังคงมีคุณสมบัติ รูปลักษณ์และทรัพย์สินสมบัติดังกล่าวครบถ้วน จึงมีความเห็นเพิ่มเติมว่าคุณลักษณะเด่นต่างๆ เหล่านี้ของตัวละครเอกทั้งหลายอาจเป็นจุดร่วมของวรรณกรรมจีนและไทยซึ่งมีความนิยมเช่นเดียวกัน คือ นิยมเขียนให้ตัวเอกมีความเพียบพร้อมในทุกด้านทั้งรูปลักษณ์ภายนอก คุณธรรมภายในและทรัพย์สินสมบัติ

3.1.2.2 ฝ่ายตัวละครรอง

ฝ่ายตัวละครรอง หมายถึง ตัวละครเสริมที่ไม่ได้เป็นตัวละครหลักผู้ดำเนินเรื่องหรือมีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง ได้แก่ ผังหง กั้วหวาย เจียวถึงกั้ว หลี่เจิงกับหลี่ไต้ (นับเป็นบุคคลเดี่ยวเพราะบทละครกล่าวรวมกันโดยตลอด) และองค์หญิงเพ็ญหลง

1. ผังหง

เนื่องจากพระเจ้าซ่งเหรินจงทรงแต่งตั้งธิดาของผังหงเป็นพระสนมเอก ผังหงจึงเป็นพระสัสสุระและได้รับตำแหน่งเสนาบดี บทบาทในบทละครเรื่องนี้ถือว่าเป็นศัตรูตัวฉกาจของตี้ซิง คอยวางแผนกำจัดตี้ซิงตลอดเวลา ภาพลักษณ์ของผังหงที่พอจะเห็นได้จากบทละครมีดังนี้

ก. เป็นเสนาบดีที่มัวเมาในอำนาจตน มีจิตใจริษยาอาฆาตเป็นศัตรูกับตี้ซิง

เนื่องด้วยบทละครมีความยาวไม่มากนัก จึงสังเกตเห็นได้ว่ากั้วมักใช้คำบรรยายลักษณะเด่นของตัวละครแบบตรงไปตรงมาในทันทีที่มีโอกาส ต่างจากนิยายที่สามารถพรรณนาได้ยาวและบ่อยครั้งเท่าที่เหมาะสม ดังเช่นสองตัวอย่างต่อไปนี้

เมื่อตี้ซิงประลองรับยศแล้ว ผังหงก็ได้โอกาสโยนงานใหญ่ที่รอกหาผู้เหมาะสมมานานให้ทำทันที คือ การคุมขบวนเสื่อเกราะและเสเปียงไปส่งให้แม่ทัพหยางที่ด่านชายแดน การเสนองานให้ในครั้งนี้ มิได้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ใจหรือหวังดีเลย เพราะผังหงมีความคิดแค้นอยู่กับตี้ซิงมาก่อน บทละครจึงอธิบายเพิ่มไปว่าเป็นการกราบทูลด้วยความอิจฉา ในขณะที่ **ว่านฮวาไหลว** นั้น ผังหงอาฆาตแค้นตี้ซิงและได้มีการปรึกษาหารือกับพรรคพวกมาก่อนแล้ว ว่าคิดกับตี้ซิงอย่างไรและวางแผนอะไรไว้ พอถึงเวลากกราบทูล จึงไม่ต้องบรรยายซ้ำอีก

บัดนั้น

ฟังทูลความตามอดีต

เหินแต่เดกเซงนี้มีปัญหา

.....

龐太師奏知聖上道：“……惟狄王親、石郡馬智勇雙全，此去可保萬全。” (ว่านฮวาไหลว : 94)

เมื่อการวางแผนกำจัดตี้ซิงหลายครั้งที่ผ่านมายังไม่สามารถสังหารฆ่าตี้ซิงได้สำเร็จ ผังหงจึงกราบทูลเรื่องขอให้ยกทัพไปปราบเมืองซีเหลียวโดยมีตี้ซิงเป็นแม่ทัพ การกระทำที่ดูเหมือนจะเกิดขึ้นเพราะรักและห่วงบ้านเมือง แต่ความจริงแล้วมีจุดประสงค์เพื่อจะได้มีโอกาสกำจัดตี้ซิงอีกครั้งแบบแฝงอยู่ บทละครยังคงใช้วิธีเดิม คือการบรรยายบอกตำแหน่ง ความคิดและความรู้สึกของตัวละครออกมาโดยตรงทันที ทำให้ผู้อ่านทราบว่าจะอะไรคือสาเหตุของการกระทำที่เกิดขึ้นต่อมา สำหรับ **อู่หู่ผิงซี** ได้อธิบายความเป็นมา ลักษณะนิสัยและการวางแผนของตัวละครตัวนี้ไว้ก่อนแล้ว ในการกราบทูลครั้งนี้จึงฟังดูเหมือนทำไปเพราะความห่วงใยชาติบ้านเมือง และชื่นชมยกยอในความสามารถของตี้ซิงด้วยความจริงใจ

บัดนั้น	พังทองเสนาบดีศรี
ตั้งจิตคิดฉาววี	จะย่ำยีเตกเซงเวงรำคาน
จึงกราบทูลด้วยเรื่องเมืองไชยง	ทิงไว้คกงกำเริบเสิบสาร
เปนหลายปีไม่มาบรรณาการ	ทิงไว้นานแล้วคงมิสงคราม
จงโปรดให้เตกเซงเปนแม่ทัพ	ไปรบปราบบาเตียนซึ่งเสี้ยนหนาม

此人姓龐名洪，……。他正是仁宗王的國丈，現為宰相均衡之位。他之為人，立著妒賢嫉能的狠心，懷著詭計凶謀的惡念。…… 國丈奏說：“臣因西遼國去年曾經興兵侵犯我中國，……，想來這遼王念頭不小，一時未必肯傾心歸服，恐防有再起風波。況西遼乃偏邦小國，理合年年納貢，歲歲來朝，豈敢擅動干戈，興兵境，……。…… 想來除非雄關狄元帥，與四虎將軍，若然差他前往征剿，必然成功。(อุ๋หู่ผิงซี : 2-4)

ข่าวการเป็นศัตรูกันของขุนนางทั้งสองนั้นเป็นที่รู้กันโดยทั่วไป ถึงขนาดที่คนต่างบ้านต่างเมืองอย่างองค์หญิงเพ็ญหลงก็ยังสามารถสืบทราบมาได้ บทละครยังคงใช้คำว่า ศัตรูคู่อิจฉา มาบรรยายความสัมพันธ์ระหว่างฝั่งหนึ่งกับฝั่งหนึ่งเช่นเดิม

ทราบข่าวว่าเตกเซงเฟ่งไซอ่อง	กับพังทองเปนศัตรูคู่อิจฉา
แม้เราไปชี้แจงแจ้งกิจจา	ก็เห็นว่าสมจิตที่คิดไว้

方知龐洪與狄青作對，飛龍想一想說：“好了，這便是機會，不若求見國丈，與他說明，然後下手，此事必須如此方妥。”

(อุ๋หู่ผิงซี : 125)

ต่อมาในฉากที่ฝั่งหนึ่งไปเกี่ยวพาราสิองค์หญิงเพ็ญหลง บทละครเพิ่มการเข้าพระเข้านาง คำเจรจาอดอ่อนและตัดพ้อต่อว่ามากขึ้นกว่าในนิยาย ตัวอย่างที่ตัดมาจาก อุ๋หู่ผิงซี นั้นจึงมีเนื้อความและอารมณ์ของฉากที่ค่อนข้างแตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์โดยละเอียดในหัวข้อการพรรณนาฉาก ความตอนหนึ่งในบทละครที่ฝั่งหนึ่งใช้ตัดพ้อข่มขู่เพ็ญหลง ก็ได้ใช้คำว่า ใจเซียง ซึ่งผู้วิจัยคิดว่ามีที่มาจากภาษาจีน คือ 宰相 zǎixiàng แปลว่า เสนาบดี ในการรอดอ้างถึงตำแหน่งใหญ่โตของตน เนื่องจากก่อนหน้านั้นคือคำว่า เทียง และ ใหญ่ และคำที่ใช้ตัดพ้อเพ็ญหลงในวรรคต่อไปคือคำว่า เกียง ดังนั้นก็จึงไม่เลือกใช้คำว่า เสนาบดี เหมือนในจุดอื่นๆ ผู้วิจัยจึงเห็นว่ากวีเลือกใช้คำได้ถูกต้องเหมาะสมยิ่ง

ผมหอม	จะไม่ยอมเปนแน่แท้ <u>เทียง</u>
เรา <u>เปนขุนนางใหญ่ใจเซียง</u>	ไม่ควรเกียงเกลียดซึ่ง <u>รัง</u>
ถ้า <u>แม้</u> ทำ <u>คือ</u> ตั้งถึงขนาด	หัวเจ้าคงจะขาดเดี๋ยวนี้ <u>หนอ</u>
เจ้าถือดี <u>ฉั่น</u> ใด <u>ฉิ</u> ใจ <u>ต่อ</u>	เขางอนง้อแล้ว <u>ก็</u> อนจน <u>เกิน</u> ไป

此時龐洪真乃沒趣，連稱：“公主節烈，可敬可敬，老夫多多冒犯了。你且安睡罷！事後休得忘了老夫愛慕之心。” (อุ้มผิงซี : 129)

บทละครส่วนนี้ กวีแต่งคำเจรจาของผิงหงที่มีต่อหยางเทาเพิ่มเติม ก่อนที่จะเปิดเผยแผนเปลี่ยนตัวเจ้าสาวให้หยางเทาทราบ เพื่อให้การคิดร้ายต่อตี้ซิงดูเป็นเรื่องที่ถูกต้องสมควรด้วยเหตุผลและยังทำให้เห็นชัดถึงลักษณะความหลงมัวเมาอยู่ในอำนาจของผิงหงมากขึ้น ทั้งที่ความจริงแล้วตี้ซิงไม่เคยทำผิดคิดร้ายต่อผิงหงเลย ไม่เคยมีความแค้นโดยตรงต่อกันมาก่อน สาเหตุที่ทำให้เป็นศัตรูกันเนื่องด้วยผิงหงถ่ายโอนความแค้นมาจากขุนชีวกูเกยของตนเท่านั้น ดังที่ได้ยกเนื้อความใน **อุ้มผิงซี** ตอนที่อธิบายสาเหตุความเป็นมาแสดงไว้ด้านล่าง

บัดนั้น	พั่งหองยินดีจะมีไหน
หัวเราะพลางทางตอบว่าขอบใจ	ทูละใหญ่ของเราเท่าคีรี
ทุกวันนี้เรามียศอำนาจ	สิตขาดเฟื่องฟุ้งในกรุงศรี
แต่แตกเซงยังทำย่ำยี	บัดนี้มีคูคิดดังจิตจง.....

只因狄青之父狄廣在朝與孫秀父親不睦，後被狄廣所殺，事故孫秀怨恨狄青，所以翁婿串通一黨。(อุ้มผิงซี : 2)

ในบทละครย้ำความเป็นศัตรูกันของผิงหง ตีซิงอีกครั้งด้วยการรำพึงรำพันของตี้ซิง ซึ่งไม่มีใน **อุ้มผิงซี** เนื่องจากในนิยายถือว่าตี้ซิงเป็นพระเอก พระเอกย่อมเป็นคนดี เป็นสุภาพบุรุษ ดังนั้นจึงไม่มีความแค้นเคืองอิจฉาริษยา คิดเดียดฉันท์แม้กระทั่งสตรีที่ไม่รู้เรื่องราวใดๆ การรำพึงรำพันของตี้ซิงใน **อุ้มผิงซี** จึงเป็นไปในลักษณะระบายความอึดอัดคับข้องใจของตน ด้วยความซื่อตรงต่อองค์หญิงปาเป่าผู้เป็นศรีภรรยา และเวทนาสงสารนางเฟิงเจียวปลอม ต่างจากบทละครที่มุ่งเน้นความสนุกสนานและความมีอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ของตัวละครมากกว่า

ซึ่งบุตรสาวเอี้ยเทาที่ยกให้	คิดมีใจรั้งเกียดเดียดฉันท์
<u>พวกพั่งหองเป็นคู่ศัตรูกัน</u>

此刻狄爺關閉書房門，心中煩悶說道：“本藩原不願與鳳姁成親，只因君母之命難違，無奈勉強奉旨迎娶了。……如今既遵了君母之命，迎娶了他，本藩又不相親，有誰談論的。”嘆了一聲：“鳳姁呵，你父親卻誤了你終身，也強奏聖上作主，要配著本藩如此做親，反做冤家了。” (อุ้มผิงซี : 136)

ตัวอย่างทั้งหมดด้านบน บอกให้ทราบว่าตัวละครที่ชื่อผิงหง เป็นขุนนางใหญ่ในราชสำนัก มีตำแหน่งเป็นถึงเสนาบดี แต่ก็มีนิสัยอิจฉาริษยาและเป็นศัตรูคู่อาฆาตของตัวเอกตี้ซิง ผู้วิจัยเห็นว่าความจริงแล้วในนิยายนั้นความรู้สึกของผิงหงที่มีต่อตี้ซิงไม่ใช่ความ “อิจฉา” แต่เป็น

ความเกลียดชังอาฆาตแค้น การที่บ่ทละครใช้คำว่า อิจฉา มาบรรยาย ไม่น่าว่าอาจมาจากในใจ ส่วนลึกของกวีกำลังเห็นเงาสะท้อนรางๆ ของสมเด็จพระยาบรมมหาสุริยวงศ์กับเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรงปรากฏอยู่ในคู่ของฝั่งหงกับตี้ซิงโดยไม่รู้ตัวก็ได้

ข. ทำได้ทุกอย่างโดยไม่เลือกวิธีเพื่อให้สมความปรารถนา

ตี้ซิงประลองชนะนายทหารทั้งสาม ยอมรับพระราชทานยศแล้ว ฝั่งหงก็ดำเนินการตามแผนกำจัดตี้ซิงทันที โดยเพ็ดทูลให้พระเจ้าช่งเหรินจงมีพระบัญชาให้ตี้ซิงคุมขบวนส่งเสื่อเกราะและเสบียงไปส่งแก่แม่ทัพหยางจงเป่าที่ด่านชานกวาน แล้วให้ซุนยฺหวิน น้องชายของซุนชิวผู้เป็นลูกเขยของฝั่งหงเขียนจดหมายคำสั่งไปยังสองโจรหนิงเจี้ยนและหนิวกั๋งให้ดักปล้นขบวนของตี้ซิง เพื่อจะได้ให้ตี้ซิงต้องโทษประหารจากแม่ทัพหยางจงเป่าที่ทำการไม่สำเร็จ โดยที่ไม่คิดเลยว่าจะทำให้เกิดความเสียหายต่อราชการงานศึกอย่างไรบ้าง ชื่อ *ฟ้งหนุ* นี้อาจเกิดจากการที่กวีเขียนผิดหรือต้องการเล่นสัมผัสพยัญชนะ “พ” เพราะตัวละครตรงนี้ใน *บัวน่วยเหลา* ชื่อ *ซิงหนุ* น้องของซิงชิว บุตรเขยของฟ้งหอง

ด้วยฟ้งหนุพวกพองฟ้งหองนาย มีจดหมายสั่งสอนนิงวอนมา

ให้แยงซิงเสื่อเกราะแตกเซงไว้ ท่านจะเหน้อย่างไรขอปฤกษา

มาตรแม่นเราขึ้นขัดหัตยา ก็เหนอฟ้งหองจะของเคื่อง

牛健笑言道：“三弟，方才孫二老爺有書到來。只因孫大老爺與狄欽差有仇，如今狄青奉旨押解征衣到三關去，孫二老爺托著我們，劫取征衣，使他難保性命。……” (*อ่านฮวาไหลว : 126*)

เมื่อหนิวเจี้ยนและหนิวกั๋งได้รับจดหมายคำสั่ง ก็มาปรึกษาร่วมกับหลี่จี้จื่อ ซึ่งเป็นหัวหน้าโจรอยู่ด้วยกัน แต่หลี่จี้จื่อผู้นี้เคยเป็นคนใช้อยู่จนสกุลตี่มาก่อน รู้จักกับตี้ซิงเป็นอย่างดี รู้ว่าฝั่งหงคิดช่วยอยากกำจัดคนดี จึงไม่เห็นด้วยและพยายามพูดจาทัดทานไว้ เพราะการปล้นชิงของหลวงย่อมมีโทษ อีกทั้งเสื่อเกราะกับเสบียงมีความสำคัญเร่งด่วนต่อกองทัพ และเป็นของที่แม่ทัพหยางไฝ่รอพระราชทานมานานแล้ว การทำตามแผนของฝั่งหงจึงเท่ากับนำภัยมาใส่ตัว หากเกิดอะไรขึ้นในภายหลัง ผู้ที่รับโทษย่อมหนีไม่พ้นพวกตน

ซึ่งความคิดฟ้งหองเรากรองการ

เขาคิดอ่านหาไภมาไสคน

ด้วยเกลียดชังแตกเซงใจเพงโกรธ

จให้เขาเปนโทษในเหตุผล

ถ้าแม่นเราทำไปตามใจคน

เหมือนแพ็กฟ้งหองไม่ต้องการ

“不可劫他征衣，這是朝廷之物。二位哥哥，休得聽孫云之言，莫貪此無義之財才事。二位哥哥，那孫家乃是奸臣一黨，奉承著奸臣，非為英雄，……” (*อ่านฮวาไหลว : 126*)

ผั่งหงยอมให้ความช่วยเหลือองค์หญิงเพ็ญหลงในการแก้แค้นตี้ซิง เนื่องด้วยตนเองก็ได้รับประโยชน์เช่นกัน จึงคิดวางแผนกราบทูลพระเจ้าซ่งเหรินจงขอพระราชทานสมรสให้ตี้ซิง เพื่อเป็นรางวัลที่ปราบซีเหลี่ยวสำเร็จ โดยขอให้ชื่อนางเฟิงเจียว บุตรสาวของขุนนางหยางเทาเป็นเจ้าสาวในครั้งนี้ แล้วจะสับเปลี่ยนตัวเจ้าสาวโดยให้เพ็ญหลงปลอมตัวเข้าพิธีแทน

บัดนั้น	ฟั่งหองคิดอ่านกรอกรการใหญ่
กำจัดเตกเซงนั้นทำฉันใด	จึงจะให้สนิมิตซิดดี.....
จะยืมชื่อสองเกี้ยวบุตรสาวท่าน	ไปแต่งงานยกให้เพงไซ้ออง
เมื่อส่งตัวเรานี้ก็ตรึกรตรอง	เปลี่ยนตัวรองไปให้คงได้การ

想了一回，說：“罷了！老夫有一好友，乃名楊滔，他現有兩個親生女兒，……；有次女鳳姁，尚未出門；不若請他過來，悄悄商議，把飛龍代作鳳姁奏知聖上，與狄青為佩，……。” (อุ๋นหู่ผิงซี : 130)

เห็นได้ว่า เพื่อกำจัดตี้ซิงแล้ว ผั่งหงสามารถคิดแผนการเลวร้ายขึ้นมาได้ทุกอย่างไม่สนใจชีวิตผู้ใด ไม่สนใจว่าชาติบ้านเมืองจะเสียหายหรือไม่ เพียงแต่มักจะใช้วิธียืมมือผู้อื่นหรือเหตุการณ์อื่นฆ่าคนทั้งสิ้น ไม่เคยลงมือเองเลยสักครั้ง แต่ก็ไม่ยอมให้ผู้ใดขัดขวางหรือปฏิเสธ ถือเป็นตัวละครที่มากเล่ห์เพทุบาย เต็มไปด้วยความคิดร้ายกาจผู้หนึ่ง

ค. เป็นแม่สาวงาม

เมื่อองค์หญิงเพ็ญหลงสืบรู้ว่าผั่งหงกับตี้ซิงเป็นศัตรูกัน ก็คิดจะไปขอความช่วยเหลือจากผั่งหง ในบทละครเขียนให้เพ็ญหลงคิดการณ์ล่วงหน้าไว้ว่าหากผั่งหงขอข้อแลกเปลี่ยนเป็นตัวของตัวเองนั้น จะแก้ไขอย่างไร เป็นการเกริ่นให้ผู้อ่านทราบไว้เป็นนัยล่วงหน้า ถึงอุปนิสัยเจ้าชู้ของผั่งหง โดยที่ **อุ๋นหู่ผิงซี** ในส่วนนี้ไม่ได้กล่าวถึงเลย

แม่นฟั่งหองจะเอาเราเปนเมีย จึงไกลเกลี้ยผันแปรแก้ไข

方知龐洪與狄青作對，飛龍想一想說：“好了，這便是機會，不若求見國丈，與他說明，然後下手，此事必須如此方妥。” (อุ๋นหู่ผิงซี : 125)

องค์หญิงเพ็ญหลงเดินทางมายังเมืองหลวงเปี่ยนเหลียงด้วยวิธีปลอมตัวเป็นทหารแอบซ่อนมากับกองทัพของตี้ซิง เมื่อเข้าพบผั่งหงจึงบอกความจริงให้ทราบว่าเป็นใคร ผั่งหงสอซึกและดูจนรู้แน่ว่าเป็นองค์หญิงแห่งซีเหลี่ยว ในบทละครก็บรรยายให้แสดงความเจ้าชู้ออกมาทันที ในขณะที่นิยายเขียนให้แสดงความเคารพเมื่อรู้ฐานะที่แท้จริงของอีกฝ่ายที่เป็นถึงองค์หญิง และนั่งสนทนาถึงความเป็นมาตามมารยาทอันควร

ครั้นทราบสิ้นระแวงแคลงสงสัย ประจักษ์ใจแน่ว่าผู้หญิง
 ทำหูตาที่สวาดพุดพาดพิง กล่าวส่าออยออยอ้อมอ้อม
 一時大意看不出，細看才能辨得出來。龐洪此時呆想一會，立起身來，
 輕輕叫聲：“公主，先前老夫多有簡慢，休得見怪，請坐，待老夫告訴
 一番。……” (อุ้มผิงซี : 126)

เนื้อความในส่วนนี้ของบทละครและนิยายตรงกัน คือเมื่อถึงยามดึก ผังหงก็เริ่มคิดจะไป
 เกี้ยวพาราสีองค์หญิงเฟย์หลงตามนิสัยเจ้าชู้ของตน

บัดนั้น พังหอมองใสกระเซมศรี
 ครั้นพลบค่ำเวลารাত্রี ยิ่งปั่นป่วนยวนยิวใจ
 คิดถึงนางไปยเฮล่งกงจู้ ใครทำชู้เซยชิตพิศไหม
 當晚國丈獨在書軒內，有心要調戲飛龍公主，…… (อุ้มผิงซี : 128)

เมื่อผลสุดท้ายขององค์หญิงเฟย์หลงไม่ยินยอมพร้อมใจ จึงจำใจต้องกลับมานอนเพียงลำพัง
 ตามเดิม บทละครเขียนให้รู้สึกตรอมตรม พร่ำรำพันเวทนาในความชราของตัวเอง ดูเป็นคนแก่ที่
 น่าสมเพช แต่ใน **อุ้มผิงซี** บรรยายว่าเดิมทีนี่กว่าจะได้เสพสุข แต่ความรักมันของเฟย์หลงที่มีต่อ
 สามีผู้วายชนม์ทำให้ตนรู้สึกละอายใจ อารมณ์ของฉากและความรู้สึกต่อตัวละครจึงมีความ
 แตกต่างกันพอสมควร

ครั้นถึงจึงเข้าในห้องกัน จิตปวนปั่นกรอมใจฤาไทถอน
 นั่งลงกรงที่น่านอน ให้รื้อรื้อรุมใจดังไฟ
 ใจตัวเรานี้ชะรอนักหนานัก เกี้ยวผู้หญิงไม่รักนี่กอดตู่...
 ด้วยแก่ทั้งหนึ่งเนื้อเหี่ยวเหลือทน กายทุพลภาพไม่ปลอบใจ
 再說這龐國丈，復走回書房坐下，說：“老夫想她是個釜中之魚，
 拿得稔稔牢牢，與他共效於飛之樂，豈知一場空快樂，反弄得老夫羞慚
 而還，想他生長番邦之地，夫婦之情，卻如此珍重，卻也難得。”
 (อุ้มผิงซี : 130)

เมื่อแผนขอพระราชทานสมรสสำเร็จ พระเจ้าซ่งเหรินจงทรงมีพระบัญชาและตีซึ่งก็รับ
 พระราชโองการแล้ว ผังหงในบทละครก็ชวนหยางเทาไปที่จวนและเรียกองค์หญิงเฟย์หลงมาพบ
 เพื่อบอกข่าว โดยมีการแสดงกิริยาอาการเข้าพระเข้านางหยอกเข้ากันเล็กน้อย ยิ่งเฟย์หลง
 รับทราบพร้อมสัญญาซ้่าว่าหากสังหารตีซึ่ง แก่แค่นั้นให้สวามีสำเร็จก็จะไม่ลืมบุญคุณ จะยอมอยู่
 ปราบนิบัติตลอดไป ผังหงก็ยังแสดงอาการหลงรักเคลิบเคลิ้ม จนหยางเทาถึงกับต้องเมินหน้าหนี
 ด้วยความกระตาค แต่สำหรับ **อุ้มผิงซี** ในฉากนี้แตกต่างออกไป เนื่องจากเฟย์หลงนั้นได้ไปอยู่ที่

จวนของหยางเทาอย่างลับๆ แล้วตั้งแต่เมื่อเริ่มวางแผนนี้ เพื่อเรียนรู้ภาษาและกิริยาท่าทางแบบ
ชาวเมืองซ่ง ฉะนั้นหยางเทาจึงเป็นผู้กลับไปบอกข่าวแก่เพี้ยหลังที่จวนของตน

ครั้นถึงจึงเข้าไปคำนับ	ฟังหองลุกขยับลงจากที่
ไปจงกรจอมขวันมาทันที	ให้นั่งยังที่เดียวกัน
ทำที่สัพยอกหยอกเย้า	เอี้ยเทาเล่าล่ำเมื่อน่าหัน
ฟังหองรู้ศึกกายคิดอายครั้น	จึงผ่อนผันแจ้งความไปตามการ
เขาพรัดบ้านเมืองมาสาพิภัก	เราก็รักที่สุดเหมือนบุตรหลาน
จวบกอดตามความซื่อถือบุราณ	ใครนินทาว่าชานแล้วบาบกำ.....
บัดนั้น	ฟังหองฟังยังรักยิ่งนักหนา
ไว้ท่วงที่เจ้าชู้ทำหูดตา	ที่ท่าไว้วางทางอาไ

且說國丈回歸府中，十分爽快，原要代聖上為媒。楊滔回府，
又說知飛龍。(อุ้มผิงสี : 134)

ผู้วิจัยเห็นว่าภาพลักษณ์ของผิงหงในบทละครกับในนิยาย แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย
ได้แก่ มีการแสดงความเจ้าชู้กระบี่กระบอน ปากว่ามือถึงชัดเจนมากขึ้น เนื่องจากละครำของ
ไทยนั้นนิยมให้มีการแสดงท่าร้ายรำเข้าพระเข้านาง นอกจากนี้ยศตำแหน่งและลักษณะนิสัยหลัก
คือ เป็นผู้มึนจิตคิดแค้น มัวเมาในอำนาจ กระทำการได้ทุกอย่างเพื่อให้ตนบรรลุความปรารถนา
ล้วนเด่นชัดเหมือนกันทั้งสองฉบับ

2. กั้วหวาย

ในบทละครเรื่องนี้ กั้วหวายเป็นตัวละครที่มีบทบาทสำคัญพอสมควรในช่วงเหตุการณ์
สืบเปลี่ยนไอรอส แต่จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ผู้วิจัยคิดว่าภาพลักษณ์ของตัวละครชั้นที่
กั้วหวายผู้นี้ในบทละครค่อนข้างต่างจาก **ว่านฮวาไหลว** ไม่น้อย ดังจะยกตัวอย่างต่อไปนี้

ก. เป็นชั้นที่ใหญ่ แก่ชรา น่าสงสาร

การปรากฏตัวครั้งแรกโดยการถูกพระเมหสีหลิวเรียกเข้าเฝ้าปรึกษาเรื่องก้ำจัตรราชไอรอส
ของพระสนมหลี่ บทละครบรรยายให้กั้วหวายเป็นชั้นที่ใหญ่ตั้งแต่แรก เป็นผู้ที่พระเมหสีหลิวมี
ความไว้วางพระทัยถึงขนาดเลิกปรึกษาเรื่องสำคัญ ส่วนกั้วหวายใน **ว่านฮวาไหลว** ในขณะ
นั้นยังเป็นเพียงชั้นที่ธรรมดาที่พระเมหสีหลิวสามารถเรียกใช้ได้เนื่องจากเห็นเป็นคนฉลาดมีเล่ห์กล
คนหนึ่งเท่านั้น

คิดพลางทางบอกแก่กั้วหวาย	ท่านช่วยตรึงตราให้ปรากฏ
คูผันแปรแก่ความโดยงามงด	ให้ไอรอสล้มตายสูญหายไป
บัดนั้น	กายฮวยชั้นที่ใหญ่

忽想內監郭槐，是吾得用之人，且喜他智謀百出，……。當下劉娘娘將一時心急差見，報產太子之事說了一遍。郭槐聽了，想了一計……

(*ว่านฮวาไหลว* : 14)

ส่วนตัวอย่างด้านล่างต่อไปนี้เป็นเนื้อความที่ทำให้ภาพลักษณ์เกี่ยวกับความซราของ กัวยายในบทละครและในนิยายมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

ในตอนที่พระเจ้าซ่งเหรินจงได้ทราบเรื่องผู้ที่อ้างว่าเป็นพระมารดาผู้ให้กำเนิดของพระองค์ จากเปาเจิ้ง ทรงรู้สึกสับสนอยากทราบความจริง จึงมีพระบัญชาเบิกตัวกัวยายขึ้นเฝ้า กัวยายในบทละครมีลักษณะแก่ชราหน้าสงสาร ร่างกายเต็มไปด้วยโรคภัยไม่แข็งแรง ที่แม้แต่พระเจ้าซ่งเหรินจงเองก็ทรงทราบ แต่ทว่ากลับมีดีที่ปกซ่อนตัวเป็นของตนเองอยู่ในวัง ทั้งๆ ที่เป็นเพียงชั้นที่ซราคนหนึ่งเท่านั้น เมื่อให้เหล่านางกำนัลชั้นที่ช่วยพยุ่งไปถึงหน้าพระพักตร์แล้วก็ยังเห็นอวยหอบด้วยความซราแต่ก็ยังรอฟังกระแสรับสั่งแต่โดยดี

แต่สำหรับ *ว่านฮวาไหลว* กัวยายในขณะนั้นเป็นมหาขันทีคู่พระทัยพระชนนีหลิว มีอำนาจคับวังหลัง แต่เพราะนิสัยดุร้ายใจอวดตนจึงไม่มีผู้ใดเคารพรักอย่างที่ควรจะเป็น มีแต่ความเกรงกลัวเกลียดชัง เมื่อพระเจ้าซ่งเหรินจงเรียกตัว กัวยายกำลังเดินหมากอยู่กับพระชนนีหลิวและไม่เห็นพระเจ้าแผ่นดินอยู่ในสายตา จึงได้ปฏิเสธพระราชโองการด้วยความรำคาญ อ้างว่าวันนี้ไม่ยอมออกไปไหน พระเจ้าซ่งเหรินจงทรงทราบก็กริ้วเป็นอย่างมาก แต่ก็ยังบัญชาให้ขันทีไปเชิญกัวยายอีกครั้ง ในที่สุดจึงต้องยอมมาอย่างเสียไม่ได้ โดยให้เหล่าขันทีช่วยประคองไปเป็นที่เอิกเกริก เนื่องจากเสพสุขในวังมาเป็นเวลานาน ร่างกายจึงอ้วนท้วนเคลือบไหวล่ำบากและเป็น การแสดงถึงอำนาจบารมีอันล้นฟ้าของตน

ไปเอาตัวกวยฮวยขึ้นมา	อย่าให้ร้อรืรับผายผัน
จะบอกปว่ยกี่ซ่งอย่าฟังมัน	จงช่วยกันพยุ่งจุงมา
บัดนั้น	กำนันนางรับสั่งใส่เกษา
น้อมกายถวายบังคมลา	กรงมาที่ตีกกวยฮวยพลัน

这一天他正在安樂宮中與劉太后飲酒談心，忽聞內侍近來，報說聖上在殿上相宣。……

天子聽了，龍顏發怒，可惱賤畜逆旨，即喚內侍道：“且再往宣，只說有國家大事，文武百官不能妥議，宣他上殿，做個主見，看事體如何？今天必要奉宣，再不許逆旨！內侍領旨而去。” (*ว่านฮวาไหลว* : 224)

บัดนั้น	กวยฮวยนั่งหอบแล้วตอบว่า
ตัวเราเตมทนพันปัญหา	ความซราเบียดเบียนให้เวียนวิง
พยุ่งตัวลูกนังยังไม่ไหว	เดินไปไม่สนัดขัดทุกสิ่ง

จะเขี้ยวเขนให้ไปได้จริงๆ จงอย่านิ่งชวยจงพยุลงไป

郭槐聽了道：“厭煩得緊！咱家不喜出殿，何故兩次相宣？有何大事，別改一天也罷。”……郭槐聽了道：“娘娘既如此說，五且走走何妨。”……郭槐允諾，叫左右扶他出殿，內監應諾，挽扶道：“九千歲慢些走。”……郭槐並非年老難行，只因身軀肥胖異常，若獨自行走，多有不便之故。（*ว่านฮวาไหลว* : 224)

ครั้นถึงจึงพยุลงเข้าไปเฝ้า กวยฮวยน้อมเกล้าเกษา

เนือยหอบหายใจไปมา คอยฟังพระบันชา رأىดี

到了殿上，內侍先稟明萬歲，郭槐朝見畢，對君王道：

“陛下在上，奴婢見駕。”（*ว่านฮวาไหลว* : 224）

กริยาอาการการนอบน้อมของกั้วหวายในบทละครยังปรากฏชัดเจนตอนที่เจอจากกับหวางปิงผู้จะมาทำการสอบสวนตนในเรื่องแผนการที่จะช่วยให้ไม่ต้องรับการลงทัณฑ์จริงๆ ในการสอบคดีและทำให้พ้นผิดในที่สุด กั้วหวายถึงกับหมอบกราบขอขอบคุณขุนนางธรรมดาคนหนึ่งด้วยความซาบซึ้งในบุญคุณ หากทว่าใน *ว่านฮวาไหลว* นั้นกลับกัน ฝ่ายที่นอบน้อมคือหวางปิง ส่วนกั้วหวายเมื่อได้ทราบแผนการแล้ว เพียงแต่ขอบคุณและอ้างไปถึงลาภยศเงินทองที่พระชนนีหลิว เจ้านายโดยตรงของตนจะพระราชทานให้แก่หวางปิงในภายหลัง เป็นการอวดอ้างอำนาจของตนอยู่ในที่

บัดนั้น กวยฮวยมอบราบกราบไหว้

ถ้ามาตแมนชีวันไม่บันได จะตั้งใจแทนคุณกรุณา

郭槐聽罷，滿面喜悅，叫道：“王大人，你若將此案辦得妥當，不但咱家感你之恩，即太后娘娘也見你之情分。今賜些小金珠，有甚希罕，還要升個極品之榮。”（*ว่านฮวาไหลว* : 234）

จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่าภาพลักษณ์และบุคลิกของกั้วหวายแตกต่างไปเหมือนเป็นคนละคน ในบทละครนั้นเป็นผู้ชราหน้าสงสาร ส่วนใน *ว่านฮวาไหลว* กลับเป็นมหาขันทีผู้เรื่องอำนาจอยู่ในวัง ไม่เกรงกลัวใครแม้แต่พระเจ้าแผ่นดิน ผู้วิจัยคิดว่าสาเหตุที่กวีแปลงบุคลิกลักษณะของตัวละครอย่างนี้ น่าจะเป็นเพราะว่าการเล่นละครพันทางของโรงละครเจ้าพระยามหินทรฯ มีจุดประสงค์เพื่อให้ความบันเทิงแก่ประชาชนทั่วไปเป็นหลัก หากบทละครและตัวละครมีความซับซ้อนหรือลงลึกในเรื่องการเมือง เรื่องอำนาจมากนัก ก็อาจดูเข้าใจยากทำให้ขาดความสนุกเพลิดเพลินไป นอกจากนี้ในบางครั้งก็มีการแสดงถวายพระมหากษัตริย์ เชื้อพระวงศ์และขุนนางระดับสูง การจะเขียนบรรยายลึกไปถึงการวางอำนาจบาตรใหญ่ให้ตัวละครตัวหนึ่งที่มีการรับใช้ใกล้ชิดอยู่ในราชสำนักนั้น ถือเป็นเรื่องทีล่อแหลมไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลงพัฒน์พงศ์ภักดี

เคยได้รับโทษที่เขียน *นิราศหนองคาย* จนทำให้ขุนนางผู้ใหญ่ไม่พอใจมาแล้ว คงจะยังไม่อยากจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องราวเหล่านี้อีก

ข. ฉลาดแกมโกงจิตใจร้ายกาจ

ในบทละครกั้วหวายเป็นชั้นที่พระมเหสีหลิวทรงปรึกษาเรื่องสำคัญถึงชีวิตด้วยได้ แสดงให้เห็นว่านอกจากจะทรงไว้วางพระทัยแล้ว ยังต้องมีสติปัญญาพอสมควรพร้อมด้วยเล่ห์เหลี่ยมกลโกงมากพอตัว ซึ่งใน *ว่านฮวาไหลว* บรรยายคุณลักษณะฉลาดและโกงนี้ไว้อย่างชัดเจน

คิดพลางทางบอกแก่กวยฮวย ท่านจงช่วยกรีกตราให้ปรากฏ

คุณแปรแก้ความโดยงามงด ให้โอรสล้มตายสูญหายไป

忽想內監郭槐，是吾得用之人，且喜他智謀百出，……。當下劉娘娘將一時心急差見，報產太子之事說了一遍。郭槐聽了，想了一計，……
(*ว่านฮวาไหลว* : 129)

เมื่อวางแผนเรียบร้อย พระมเหสีหลิวจึงไปเชิญพระสนมหลี่มาดื่มกินสนทนากันที่ตำหนักของตน ทำเป็นอุ้มชูพระโอรสอยู่สักครู่ก็ส่งพระราชโอรสให้กั้วหวายอุ้มไว้ เพื่อให้ดำเนินการตามแผน กั้วหวายจึงลงมือโดยการทำเป็นอุ้มพระโอรสกลับไปบรรทมที่ตำหนักพระสนมหลี่ แต่แท้ที่จริงแอบสับเปลี่ยนเอาแมวตายไปวางไว้แทน และมอบพระโอรสให้นางกำนัลไคว่เอาไปทิ้งที่สระจินสุ่ย กลวิธีการดำเนินเรื่องในเหตุการณ์ตอนนี้ของบทละครและนิยายไม่ค่อยตรงกันนัก ผู้วิจัยจึงตัดมาแต่เนื้อความในส่วนที่มีเนื้อหาหลักตรงกันมาเท่านั้น

บัดนั้น กวยฮวยสมจิตที่คิดอ่าน

กรงเข้าไปค้ำรับกุมาร รีบลนลานออกมาไม่ช้าที่

บัดนั้น กวยฮวยสมจิตที่คิดหมาย

ส่งกุมารไปแล้วฉวยแมวตาย ไปตำหนักโคมฉายเร็วพลัน

劉后將太子交郭槐懷抱。 (*ว่านฮวาไหลว* : 15)

เมื่อดำเนินการตามแผนเสร็จแล้วก็กลับมาเปิดทูลพระสนมหลี่ว่าพระโอรสบรรทมอยู่ที่ตำหนักแล้ว ไม่มีสิ่งใดต้องกังวล

ครั้นถึงจึงทูลความไปตามปกติ บัดนี้พโอรสเสนาหา

บันทมหลับสนิทนิद्रา ไม่โคกเทราโคกาอวาร

李后問及太子時，劉后言太子睡熟。恐驚了他，故命郭槐早送回賢妹宮中去了。 (*ว่านฮวาไหลว* : 15)

หลังจากทำการสืบเปลี่ยนโอรสและคิดว่านางกำนัลโค้วได้ฆ่าพระโอรสตามคำสั่งเรียบร้อยแล้ว กั๋วหวายก็ทูลพระมเหสีนางหลิวว่า การที่ทำลงไปในครั้งนี้มีความเสี่ยงมาก หากพระเจ้าซ่งเจินจงเสด็จกลับมา พระสนมหลียอมนำความขึ้นกราบทูลแน่ จึงต้องกำจัดพระสนมหลี ด้วยการเผาตำหนักให้สิ้นพระชนม์อยู่ในนั้น เรื่องราวจึงจะสิ้นสุดลงได้โดยปลอดภัย

บัดนั้น

กวยฮวยนิงกรีก็นึกถวิล

เหนชอบทูลตอบยุภาพิน

คงจะคิดให้สิ้นสุตปัญญา

郭槐一想，說：“娘娘，如今事已至此，一不做，二不休，只須用如此如此計謀，方免後患。” (ว่านฮวาไหลว : 15)

ยี่สิบปีต่อมาเปาเจิ้งได้ไปพบหญิงชราตาบอดซึ่งอ้างว่าเป็นอดีตพระสนมหลี ได้ฟังเรื่องราวร้องทุกข์ของนาง โดยกล่าวหาว่าพระชนนีหลิวและขันทีคนสนิทกั๋วหวายเป็นผู้วางแผนและลงมือทำร้ายตนและพระโอรส

เล่าของเฮาทุจริตคบคิดด้วย กับกวยฮวยขันทีที่ปรึกษา

婦人道：“只為正宮劉氏，心懷妒毒，與內監郭槐同謀。”

(ว่านฮวาไหลว : 202)

เนื้อความตัวอย่างทั้งหมดล้วนแล้วแต่แสดงให้เห็นถึงความมีสติปัญญา แต่กลับใช้ไปในทางที่ผิดของกั๋วหวาย และการที่คนคนหนึ่งจะสามารถวางแผนเผาตำหนักในวังหลังและลงมือฆ่าได้แม้กระทั่งเด็กทารกนั้น สิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมึนอกเหนือจากความเฉลียวฉลาดคือ จิตใจที่โหดเหี้ยมอำมหิต ซึ่งในจุดนี้บทละครสามารถบรรยายออกมาได้ตรงกับในนิยาย ต่างกับภาพลักษณ์ในข้อ ก. ซึ่งดัดแปลงไปมากดังที่ได้วิเคราะห์มาข้างต้น แต่ความขัดแย้งในลักษณะทั้งสองดังกล่าวของตัวละครกั๋วหวาย กลับเป็นสิ่งที่ทำให้เรื่องราวดำเนินไปอย่างมีอรรถรสมากขึ้น

3. เจียวถึงกั๋ว

เจียวถึงกั๋วเป็นตัวละครรองที่ถือเป็นผู้จุดชนวนก่อเหตุให้เกิดความวุ่นวายหลายครั้งในเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการนำศีระชะของจ้านเทียนหวังกับจื่อหย่าไซไปปลั่งผลอให้สองพ่อลูกขโมยไป การนำทัพผิดทางและการไม่ฟังสัญญาณหยุดรบจากตีซิงแต่กลับลงมือสังหารผู้บริสุทธิ์ ทำให้เรื่องราวที่ดำเนินไปนั้นเกิดมีปัญหา ความขัดแย้งและการหักมุมอยู่ตลอดเวลา ภาพลักษณ์ของเจียวถึงกั๋วจะเป็นอย่างไรนั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เปรียบเทียบดังต่อไปนี้

ก. เป็นนายทหารในสังกัดของแม่ทัพหยาง

แม่ทัพหยางรอคอยขบวนเสด็จอยู่จนใกล้ถึงกำหนดเวลานัดหมาย แต่ยังไม่มีความเคลื่อนไหวใดๆ จากตีซิง จึงร้อนใจมาก คิดจะส่งให้คนเดินทางไปสืบข่าว เจียวถึงกั๋วในบทละครซึ่งเป็นนายทหารระดับหัวหน้า เป็นผู้รับคำสั่งจากแม่ทัพ และคำว่า ตะลี้ตะลาน ซึ่งมีความหมายว่า รีบ

ร้อนลนลาน ลูกหลง (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 : 446) ที่กวีใช้บรรยายอากัปกริยาในที่นี้ ทำให้เห็นภาพความรีบเร่งลนลานของตัวละคร ส่วนเจียวถึงก๊วยใน *อ่านฮวาไหลว* ได้รับการบรรยายรูปพรรณสัณฐานอย่างชัดเจน แต่ไม่ได้บอกว่ามีตำแหน่งอะไรเหมือนกับบทละคร และเป็นผู้รับอาสาทำงานนี้ด้วยตัวเอง ทั้งสองฉบับบอกให้ทราบว่าตัวละครเจียวถึงก๊วยนี้ มีสถานะเป็นนายทหารชายแดนในสังกัดของแม่ทัพหยางจงเป่า

จำจะให้ทหารซานสนาม	ไปติดตามสืบหาในป่าใหญ่
สั่งเจียวเทียนกวยพลันทันใด	จงรีบไปสืบดูให้รู้การ
บัดนั้น	เจียวเทียนกวยตัวนายฝ่ายทหาร
รับบั้นขารีบลาตะลี้ตะลาน	ไปขึ้นอาชาซานชวบไป

元帥正要開言，只見部下一將，匆匆跑上帥堂，身長九尺，背潤腰圓，面如鍋底，豹頭虎目，上前打躬道：“元帥，小將願領此差。”
一聲響震如雷，此人乃焦贊之孫，名喚焦廷貴。……
焦廷貴手持短刀，身乘駿馬，帶上乾糧火料，離關飛馬而去。
(*อ่านฮวาไหลว* : 126)

บทละครย้ำถึงตำแหน่งของเจียวถึงก๊วยอีกครั้ง ในตอนที่เจียวถึงก๊วยหัวศิระของจ้านเทียนหวางกับจื่อหย่าไซมาแวะพักที่ร้านขายสุราของสองพ่อลูกหลิเค็ง หลิไต้ โดยกวีใช้กลวิธีบรรยายผ่านการมองในมุมของหลิเค็ง ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพตามได้อย่างชัดเจน

ແ່ເນນนายทหารซานฉกรร หิวลี้สะคนนั้นเข้ามา

只見一位黑臉將軍，手持腰刀鐵棍，挑著兩顆人頭，鮮血淋淋，好不害怕。(*อ่านฮวาไหลว* : 138)

เมื่อผู้อ่านทราบแล้วว่าเจียวถึงก๊วยเป็นทหาร และจากพฤติกรรมในสองตัวอย่างข้างต้น ก็สร้างมโนภาพให้ผู้อ่านรู้สึกที่ตัวละครตัวนี้น่าจะมีความกล้าหาญสมกับตำแหน่งหน้าที่แต่แท้จริงแล้วเจียวถึงก๊วยไม่ได้เป็นอย่างนั้นเลย ดังจะเห็นได้ในลักษณะนิสัยของเจียวถึงก๊วยต่อจากนี้

ข. คุยโวไ้อวด ทำดีที่เหลว เก่งแต่กับผู้ที่อ่อนแอกว่า

ใน *อ่านฮวาไหลว* เจียวถึงก๊วยคุยโวไ้อวดกับหลิเค็งว่าเป็นผู้ลงมือสังหารจ้านเทียนหวางกับจื่อหย่าไซด้วยตัวเอง เป็นการอวดอ้างตามนิสัยด้วยสติสัมปชัญญะอันพร้อมมูล หลังจากนั้นจึงตีแผ่เหล่าที่ถูกหลิเค็งวางยาจนทำให้ร่างกายซาและอ่อนแรง แต่บทละครนั้นบรรยายเพียงแต่ว่าในขณะที่เมื่อนั้น *คุยโฝง* โดยไม่บอกรายละเอียด จากนั้นเป็นการรำสุราไปพูดจาเหลวไหลเพื่อเจ้อไปในขณะที่เมาเต็มที่จนสิ้นสติไปด้วยความเมา แต่ทั้งสองฉบับก็บอกให้ผู้อ่านทราบว่า ตัวละครตัวนี้มีนิสัยชอบคุยโตอวดเก่งทั้งที่จริงแล้วไม่ใช่ อีกทั้งยังขาดสติสัมปชัญญะ ประมาทเดินเล่อจนตนเองต้องประสบภัยดังตัวอย่างถัดไป

บัดนั้น	เทียนกุยคุยโผงอยู่โรงเล่า
ดื่มกินเท่าไรก็ไม่เมา	ยกไหเล่าขึ้นชดจนหมดเต
เมากรานซานชมกัมน่า	ทั้งพญาเหลวไหลไหลพล
ร้องไห้โฮๆโยเย	ยื่นเขลัมกับหลับไป

焦廷貴是個貪杯的莽漢，見此美酒嘉肴，暢飲大嚼，食盡不休，吃得東歪西倒，不一刻已遍身麻軟，動彈不得。(อ่านฮวาไหลว : 140)

เมื่อเจียวถึงกัยหมดสติไป สองพ่อลูกก็จับมัดไว้แล้วนำไปโยนทิ้งน้ำ เพื่อจะขโมยเอา ศีรษะของจ้านเทียนหวางกับจื่อหย่าไซไปมอบแม่ทัพหยางเอาความชอบ เจียวถึงกัยในบทละคร ทราบว่าใครเป็นผู้ทำร้ายตน แต่กลับไปแก้แค้นไม่ได้เพราะไม่รู้ทางกลับไปโรงเล่า ในขณะที่ **อ่านฮวาไหลว** เมื่อเจียวถึงกัยฟื้นขึ้นมา ก็รู้ว่าตนถูกใครจับมัดมาทิ้ง เพียงแต่รู้สึกหิวจึงเดิน กลับไปหาหาลีเจิง

เจียวเทียนกุยหลุดมัดคิดขัดแค้น	จะทดแทนก็ไม่แจ้งแห่งหน
โรงเล่าอยู่ที่ไหนมีไฉน	ก็เดินบนгимไปมิได้ช้า

“不好了！哪個狗黨，將吾身子捆綁了？哪個狗王八，要我焦老爺性命！” 兩手一伸，斷了繩索，又將腿上麻繩解下，……。…… 說罷，踩開腳步，奔走如飛，……。 (อ่านฮวาไหลว : 152)

ตีชิงได้รับพระราชโองการให้เป็นแม่ทัพยกทัพไปปราบซีเหลียว ติดขัดอยู่ที่ไม่รู้จักหนทาง ไป เจียวถึงกัยจึงรับอาสาเป็นกองหน้าทาง บทละครเฉลยอุปนิสัยออกมาตรงๆ ว่าเป็น เพียงแต่คุยโผมิได้รู้จริง และตีชิงก็ไม่รู้ว่านั้นเป็นการรอดอ้างตน ส่วนใน **อุ๋นู่ผิงซี** นั้นไม่ได้ บรรยายออกมาตามตรง เพราะนิยายจะใช้วิธีการค่อยๆ ผูกเรื่องไปที่ละนิดแล้วให้ผู้อ่านตีความได้ เองในภายหลัง จากนั้นจึงอาจจะค่อยสรุปลักษณะนิสัย ในจุดนี้ถือว่าบทละครสรุปออกมาจาก นิยายได้อย่างกระชับและชัดเจน

บัดนั้น	เจียวเทงกุยคุยโตพาโหวหาร
ทางไซหยงมันคงข้าชำนาญ	เคยไปราชการแก่บิดา
ขอให้ชำนาญตามอย่างเยี่ยม	ภอได้เป็นชื่อเสียงไปภายน่า.....
บัดนั้น	เตกเซงฟิงพลอดเหนออดคุย
มิได้รู้เหตุผลว่าคนคุย	ยอมให้เจียวเทงกุยนำทาง

焦廷貴說：“元帥，小將前者與父親，曾到過西遼，熟識此程。”
元帥說：“既如此，點你為先鋒，孟定國解糧。” (อุ๋นู่ผิงซี : 8)

หลังจากเป็นทัพหน้าทางไปจนถึงทางแยก เจียวถึงก็ยุ่งงงไม่ทราบว่าจะไปทางใด
ได้แต่รอถามคนที่สัญจรไปมา สุดท้ายมีชาวผู้หนึ่งผ่านมา และเนื่องจากเห็นอีกฝ่ายเป็นเพียงคน
แก่ไม่มีพิษสง จึงเข้าไปทวาดถามอย่างไรมารยาท อีกทั้งยังขู่ว่าหากว่าชักช้าไม่บอกโดยเร็ว เป็น
เหตุให้ชายชราารู้สึกไม่พอใจ ตัดสินใจแกล้งบอกให้ไปผิดทาง ซึ่งนิสัยอันหยาบคายนี้ก่อให้เกิด
ความเสียหายแก่ราชการศึกและยังเกิดเรื่องราวต่างๆ ต่อกันอีกมากมาย

ครั้นถึงที่ถ้ำข้ามทางสามแพร่ง ไม่รู้แห่งทางไปเมืองไซหยง

เห็นผู้เฒ่าเดินทางมากลางดง เจียวเทงกุกยงงงจนใจ

จึงทวาดขูถามตามประสงค์ เมืองไซหยงเดินทางข้างไหน

แม้มีบอกจะฟังให้บันได มึงอย่าได้ลอลงวงเวลา

บัดนั้น

ผู้เฒ่าเคืองแค้นแสนสา

ไม่ถามโดยสุภาพช่างหยาบช้า คิดแล้วแกล้งบอกว่าซ้ายมือไป

一條道路，分出兩條來，一路向西北，一路向東北，中央一帶高山，
走不通路。兩條大路，如此光景，焦廷貴一見，……他想一會說道：
“俺認不來的，……不知從那一方走的才是。”……在等一會，方才有
個白髮公公，七十外的年紀，遠遠而來。焦廷貴一見，忙忙催開坐騎，
飛馬奔去，忽急加鞭趕進這老人身邊對面衝來，勒住坐騎，擺開鐵棍，
橫攔住去路，大喝聲：“你這老頭兒，俺家問你，西遼國兩條大路，從
那一條去的，若說得明明白白，饒你老狗命；若不急速說明，俺將軍就
照頭一棍，把你的腦袋打出來，無從討命。”……看這人難以言語相爭
的，罷了！帶我着弄他錯走別國去罷！……你且直望著那東北上這條大
陸…… (อุ๋นู่ผิงซี : 9)

พฤติกรรมไอ้อวด คุยโว เบ่งและเก่งกับผู้ที่อ่อนแอกว่าต่างๆ เหล่านี้ล้วนเสริมให้ตัวละคร
เจียวถึงกู่ในบทละครคล้ายจะนับเป็นตัวตลกได้ กลายเป็นตัวช่วยเพิ่มสีสันให้กับบทละครมากขึ้น

ค. ชีซลาด เห็นแก่ตัว

ในตอนแรกที่เจียวถึงกู่รับบัญชาแม่ทัพหยางมาสืบข่าวขบวนเสื่อเกราะ ระหว่างทางพบ
ชายหนุ่มคนหนึ่งขี่ม้ามาล่ำฟ้าง เจียวถึงกู่เห็นว่าม้าตัวนั้นมีลักษณะดีจึงเข้าไปดั้น แท้จริงแล้วชาย
หนุ่มคนนี้เป็นตี้ซิงซึ่งมีฝีมือสูงกว่า เจียวถึงกู่จึงสู้ไม่ไหวต้องขอยอมแพ้อย่างสิ้นศักดิ์ศรี อ่อนวอน
ขอชีวิตด้วยความชี้ขาด จนเห็นว่าตี้ซิงไม่ยอมรามือแน่แล้วก็ถึงขนาดเอาชื่อแม่ทัพหยางออกมา
ข่มขู่อีกฝ่ายเพื่อเอาชีวิตรอด

เจียวเทียนกุกยเหลือด้านทานกำลัง สูตรระวังชักม้าล่าหนี

ว่าท่านจงเชิญไปให้จงดี เราไม่มีกำลังวังชา

.....

เจียวเทียนกุยร้องว่าข้าพเจ้า ไม่มีเช่ามีของเงินทองให้
มีแต่เสื้อมวกเราจงเอาไป ขอจงได้เมตตายาฆ่าตี
..... เจียวเทียนกุยหันรับร้องเสียงหลง
แม้ฆ่าตีชีวิตเราปิดตบลง แล้วก็คงเกิดความลามาเลาะ

焦廷貴鐵棍左右招架，哪裏抵當得住，……。大叫：“不好！真厲害！馬上將軍，饒恕了小將，休得動手。”……焦廷貴道：“沒有甚麼東西，也罷，且將這副盔甲奉送如何？”“……你這人不要錯認我為強盜，我乃三關上楊元帥麾下焦先鋒，你若殺我焦廷貴，楊元帥要與你討命的。”（*อ่านฮวาไหลว* : 133)

หลังจากที่เข้าใจกันแล้ว เจียวถึงก๊วยก็บอกให้ตีชิงทราบเรื่องที่ชอบเสื้อเกราะโดนสองโจรหนีวเจี้ยน หนีวกำปลิ้นแล้วนำไปมอบแก่แม่ทัพจ้านเทียนหวางแห่งซีเหลียวถึงค่าย ตีชิงจึงขอให้เจียวถึงก๊วยนำทางมาที่ค่ายของข้าศึกเพื่อจะชิงเสื้อเกราะคืน เจียวถึงก๊วยพยายามตัดทวนอย่างไรก็ไม่สำเร็จสุดท้ายจึงต้องยอม และเมื่อมาถึงก็แสดงความขี้ขลาดออกมาแบบไม่มีการวางท่า โดยบทละครยังย้าให้ชัดขึ้นด้วยการบรรยายว่า นี่กัฟริงพรั้นขยันหยอน ในขณะที่นิยายเพียงแต่บอกว่าช่วยไม่ได้ขอหลบรออยู่แต่ไกลๆ เท่านั้น

ครั้นมาถึงซึ่งนำค่ายฆ่าศึก เทียนกุยนี่กัฟริงพรั้นขยันหยอน
บอกแตกเซงท่านเก่งเข้ารานรอน ข้าจะซ่อนสุมอยู่คอยดูที่

焦廷貴道：“你果能殺得贊天王，討得回征衣，就算你有仙人手段。但我不能幫助你，只好遠遠在此樹林之中等候。”（*อ่านฮวาไหลว* : 135）

สุดท้ายตีชิงฆ่าจ้านเทียนหวางและจื่อหย่าไชได้สำเร็จ ระหว่างที่สู้รบกันนั้น เจียวถึงก๊วยได้แต่หลบอยู่ไกลๆ แล้วค่อยช่วยลุ้น พอเห็นว่าตีชิงใช้ของวิเศษฆ่าศัตรูได้ ก็รีบออกมาตัดศีรษะไปเก็บไว้ หลังจากจื่อหย่าไชสิ้นชีวิต เหล่าพลทหารซีเหลียวก็เข้าล้อมวงตะลุมบอนตีชิงทันที แต่เจียวถึงก๊วยกลับควมม้าหนีไปโดยไม่ยอมเข้าช่วย ถือเป็นทหารที่เต็มไปด้วยความขี้ขลาดเห็นแก่ตัว

เจียวเทียนกุยวิ่งฉุยเข้าต๊ะหัว แล้วหลีกหนีตัวมาซุกซ่อน

焦廷貴一見，飛步趕上，拔出腰刀，將頭砍下，……。 （*อ่านฮวาไหลว* : 136）

จวงเข้าพันฟาดเสียนชาติดูย เจียวเทียนกุยโดดคว่ำภาหนี
เห่นพวกฮวนวิงกรากมามากมี ก็ซบซับภาชีเลยไป

焦廷貴又將首級擡起，懸于棍上，……。焦廷貴遠遠瞧見勢頭不妙，挑起兩顆首級，如飛跑去，……。 （*อ่านฮวาไหลว* : 137）

ผู้วิจัยคาดว่าอุปนิสัยและลักษณะท่าทางของเจิวถึงก๊วยในหลายตอน ทั้งตอนคุยเฝงตอนเมาร้องไห้โยเยและตอนที่หลบซ่อนตัวด้วยความซื่อฉลาด หากนำมาแสดงท่าร้ายรำในละคร ก็ น่าจะสร้างความตลกขบขันให้แก่ผู้ชมได้ไม่น้อย

ง. นิสัยมุทะลุบ้าบิ่น ไม่มีสติปัญญา

การยกทัพไปตีเหยิวของตีซิงนั้นเจิวถึงก๊วยรับหน้าที่เป็นแม่ทัพหน้าทางไปยังซีเหยิวแต่นำไปผิดทางโดยที่ไม่รู้ตัว ระหว่างกำลังตั้งค่ายอยู่นั้นก็มีกองทหารยกออกมาเจรจา แต่ฝ่ายทูเทียนหลงผู้ซึ่งนำกองทหารมานั้นก็มา ฝ่ายเจิวถึงก๊วยก็หลงผิดคิดว่าเป็นเมืองซีเหยิว จึงเข้าไปต่อสู้ด้วยนิสัยอันมุทะลุโดยที่ยังเจรจากันไม่ชัดเจน เมื่อทัพใหญ่ตีซิงตามมาถึงจึงรีบให้สัญญาณหยุดรบ บทละครบอกว่าเจิวถึงก๊วยหยุดไม่ได้เพราะการรบกำลังติดพัน แต่เจิวถึงก๊วยในนิยายนั้นไม่หยุด เพราะกำลังรบเลือดเข้าตาจึงไม่ยอมทำตามสัญญาณของแม่ทัพตีซิง กลับสู้จนสังหารทูเทียนหลงตาย

บัดนั้น	เจิวเทงกุกุมุทะลุคืบีน
เขาพู่จว่าไรมิไดยิน	ไม่ผันผินไถถามตามการ
ซั่มม้าซัารบไม่ลัับเลียง	วัดเวียงพันฟาตอาตหาร...
ภ้อเทียนหลงเสี่ยที่หนีดูย	เจิวเทงกุกุหวตหวัดตีตทุหลั่ง
เทียนหลงหลบอาวทุสุตระวัง	ภ้อถุกบั้งตกม้าชีวาวาย

只因禿天龍此時酒已醉了，聽得焦廷貴之言，糊糊塗塗……誰知焦廷貴殺出了神，由他連連不住的鳴金收軍，只是不聽，果然禿天龍被酒醉了，招架不住，卻被焦廷貴鐵棍搗開大刀，攔腰搗去，打翻了，跌下馬，割取首級，…… (อุ่มผิงชี : 10-11)

บทละครใช้คำว่า มุทะลุคืบีน กับ พันฟาตอาตหาร ซึ่งเป็นสองคำที่ไม่ได้มีความหมายไปทางเดียวกัน ทำให้ลักษณะนิสัยของตัวละครเกิดความขัดแย้ง ทั้งที่ก่อนหน้านี้ก็บรรยายให้เห็นถึงความซื่อฉลาด เห็นแก่ตัวมาอย่างเต็มที่ เนื้อความจุดหนึ่งที่กวีเขียนให้รู้สึกว่าเป็นผู้กล้า คือหลังจากที่เดินทัพลงไปถึงเมืองตาดานแล้ว กองทัพของตีซิงก็ตกอยู่ในสภาวะตกกระไดพลอยโจน ต้องสู้รบกับผู้ที่ยกทัพออกมาแก้แค้นไปเรื่อยๆ จนสังหารนายด่านสามคนและยึดด่านได้ถึงสามด่าน เจ้าเมืองตาดานก็ยังส่งทัพออกมาสู้ จนมาถึงนายทัพปาซานนายเจิวถึงก๊วยซึ่งเป็นกองหน้าก็เข้าสู้รบด้วยความกล้าหาญ ทั้งที่ในความเป็นจริง ตามการบรรยายในนิยายนั้น เจิวถึงก๊วยเพียงแต่ออกรบด้วยคำสั่งของแม่ทัพตีซิงเท่านั้น

บัดนั้น	เจิวถึงกุกุผู้กำกับกองทัพหน้า
จึงซั่มม้าออกไปมิได้ซั่า	เข้ารบปาซ้าไหลมิได้กลัว

狄元帥聞報，差焦廷貴出關迎敵，戰了三十餘合，焦廷貴抵擋不住，正要逃走，被番將大刀攔開鉄影，生擒去了。(《**อุ๋นหู่ผิงซี** : 25)

ความขัดแย้งในตนเองดังกล่าวนี้ก็เป็นเหตุทำให้เกิดเรื่องราวต่างๆ และทำให้ตัวละคร เจียวถึงก๊วยดูมีสี่สี่สนน่าติดตามมากขึ้น

ในการเดินทางผิดทางจนจำต้องสังหารนายทหารผู้รักษาด่านไปนั้น ตีชิงได้พยายามขอขมาและเจรจาขอยอมความมาโดยตลอด ในบทละครมีความในการเจรจาต่อนหนึ่งกับแม่ทัพ คูมาห่ายแห่งเมืองตาดานที่กล่าวโทษเจียวถึงก๊วยอย่างแรงว่าเป็นผู้มีความ เชาโหด หมายถึง โง่ เซ่อ โง่เขลา (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 : 339) โดยที่ **อุ๋นหู่ผิงซี** เพียงแค่กล่าวว่า ผู้นำทางนำมาผิดทางเท่านั้น

ผู้นำทางของเราก็เฉาโหด ได้ทำโทษเขียรตีกันบีบั้น

本帥奉旨征西，只因向導官走錯國度，錯走東方，誤來貴國，……

(《**อุ๋นหู่ผิงซี** : 23)

ตัวละครเจียวถึงก๊วยมีทั้งความกล้าบ้าบิ่นและความซื่อซลาด ถือว่าเป็นตัวหนึ่งที่เป็นผู้สร้างปมปัญหาเหตุขัดแย้ง สร้างสี่สี่สนให้กับเรื่องราวและสร้างความสนุกสนานให้กับละครว่าได้มาก แต่นิสัยโดยเนื้อแท้ไม่ต่างจากนิยาย กวีเพียงแต่เพิ่มเติมเปลือกนอกและแต่งแต้มสี่สี่สนเข้าไปเล็กน้อยเท่านั้น

4. หลี่เจิง หลี่ไต้

ผู้วิจัยรวมสองพ่อลูกหลี่เจิง หลี่ไต้เป็นตัวละครเดี่ยวเนื่องจากบทละครกล่าวถึงคู่กันตลอด แม้จะมีบทบาทเพียงเล็กน้อยแต่น่าสนใจควรยกมาเป็นตัวอย่าง เนื่องจากเป็นตัวละครที่ได้รับความการการดัดแปลงจากกวีและมีทั้งความขัดแย้งอยู่ในตัวเอง เป็นตัวละครที่ทำให้ผู้อ่านหรือผู้ชมอาจส่ายหน้าด้วยความระอาปนรังเกียจแต่เจือไว้ด้วยความเอ็นดูขบขันได้พร้อมกัน

ก. อาชีพ รูปร่างลักษณะ

หลี่เจิงผู้พ่อมีตำแหน่งเป็นผู้รักษาเมือง (守備 Shǒubèi) ส่วนหลี่ไต้ผู้ลูกก็เป็นนายพัน (千總 Qiānzǒng) แห่งเมืองอยู่หวินยฺซฺวิน (五云訊 Wǔyúnxùn) แต่บทละครแปลงอาชีพของหลี่เจิง หลี่ไต้ให้เป็นเพียงคนขายสุราข้างทางเท่านั้น เนื่องจากเป็นเพียงตัวละครเสริมที่มีบทบาทเพียงเล็กน้อย และเพื่อลดความยุ่งยากซับซ้อนของตัวละคร ลดบรรยากาศเคร่งขรึมมีพิธีตรองของเหล่าขุนนางลง ทำให้ผู้ชมที่เป็นเพียงชาวบ้านสามัญสามารถชมการแสดงแล้วเข้าใจได้ง่ายไม่ติดขัด อีกทั้งลักษณะนิสัยและการกระทำของหลี่เจิง หลี่ไต้ก็ถือเป็นขุนนางที่ไม่ดี ไม่สมควรนำมาเป็นแบบอย่าง ซึ่งในบทบาทนี้ในบทละครมีทั้งฝั่งหงและกั๋วหวายอยู่แล้ว

เจี๋ยวเทียนกุยจึงแกล้งแฉ่งกึกจา เตือนให้ดวงสุราเรวเถิดนาย
 ลิเสงสั่งให้ลิได้บุตร รีบรุดดวงสุราออกมาขาย
 ลิได้ดวงตั้งเคียงเรียงราย เชิญท่านให้สบายกับแกลุ่มเอา

焦廷貴道：“你是下屬，今天怎生相待？”李成道：“卑職是個窮小守備，食難孝敬，只好奉敬三杯美酒，聊表微忱，且暫屈一宵如何？”
 (อ่านฮวาไหลว : 139)

เมื่อสองพ่อลูกได้เข้าพบแม่ทัพหยางแล้วก็แนะนำตัวว่าตนเป็นเจ้าของร้านจำหน่ายสุรา และการใส่สร้อยปิดวรรคด้วยคำว่า ด้วยใจหาร ก็น่าจะเป็นเพียงความหาญกล้าในระดับของคนค้าขายธรรมดาที่ได้มาเข้าพบแม่ทัพใหญ่เท่านั้น

ครั้นถึงแล้วจึงน้อมคำนับ กราบเรียนแก่แม่ทัพด้วยใจหาร
 ข้าเจ้าอยู่ในป่ามาช้านาน ได้ตั้งร้านจำหน่ายขายสุรา.....

當時李成父子，進至帥堂，雙雙下跪，口稱：“元帥在上，五云汛守備李成、千總李代，參謁叩首。” (อ่านฮวาไหลว : 145)

หลังจากฟังคำรายงานของหลี่เจิง หลี่ได้ว่าตนเป็นผู้สังหารจ้านเทียนหวาง จื่อหยาชไชและนำศิระษะมามอบให้แล้ว ในบทละครแม่ทัพหยางจงเป่าพิจารณาลักษณะของสองพ่อลูกแล้วก็คิดว่าไม่ค่อยน่าเชื่อถือ แม้กวีไม่ได้พรรณนาโดยละเอียดแต่จากการเลือกใช้คำเพียงเท่านี้ก็มากพอที่จะให้ผู้อ่านจินตนาการได้ด้วยตนเองตามจินตนาการของแต่ละบุคคลแล้วว่าลักษณะรูปร่างแบบไหนที่ทำให้คนในระดับแม่ทัพหยางพิเคราะห์ว่าไม่น่าจะสามารถสังหารศัตรูได้จริง แตกต่างจาก อ่านฮวาไหลว เล็กน้อยตรงตัวละครผู้ที่พิจารณาแล้วรู้สึกที่น่าสงสัยนั่นคือขุนนางฝ่ายพิธีการฟานจิ้งเยียน ซึ่งในบทละครได้ตัดตัวละครนี้ออกไป

รูปร่างอย่างนี้ก็มีฤท ดูก็คมิตที่จะฟันจันเทียนฮ้อง

心中卻覺得李成父子，一向無能，今日如何立此大功，有些蹊蹺。
 (อ่านฮวาไหลว : 145)

จากตัวอย่างด้านบนแสดงให้เห็นว่าหลี่เจิง หลี่ได้ทั้งสองฉบับมีทั้งความเหมือนและความต่าง คือ อาชีพแตกต่างแต่เหมือนกันที่มีรูปร่างลักษณะซึ่งดูไม่น่าจะสามารถสังหารศัตรูได้

ข. ชี้อลาด

ลักษณะนิสัยตรงนี้เป็นนิสัยที่แท้จริงซึ่งต่างจากการบรรยายว่า ด้วยใจหาร ในตัวอย่างข้างบน ที่ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเพียงสร้อยปิดท้ายวรรคตามความเคยชินของกวีเท่านั้น โดยเฉพาะในบทละครบรรยายว่าเพียงแค่นี้ได้เห็นนายทหารผู้หนึ่งหิวศิระษะคนเดินเข้ามาในร้านก็บังเกิดความ

ช่วยหัวสวนคนละสี่สะหัว ทำน่านิวเพราะใจยังไม่กล้า
 ขวนกันลิลิตยาตรา เดินดั้นลัดป่ากรงไป

當夜李成拿了贊天王、子牙猜兩顆首級，與兒子李岱，上馬出府。
 (อ่านฮวาไหลว : 142)

หลังจากนำศีรษะมามอบให้แม่ทัพหยางและปิ่นแต่งเรื่องราวโกหกไปแล้ว แม่ตีซิงกับ
 เจียวถึงกัวยมาถึงจะรายงานความจริงว่าสองพ่อลูกนั้นกล่าวเท็จเพื่อจะเอาความชอบ แต่หลี่เจิง
 หลีไต้ก็ยังไม่ยินกรานไม่ยอมรับ ขณะที่กำลังโต้สวนกันอยู่นั้น อยู่ซวีเฟิงก็ยกทัพมาทำรบเพื่อจะแก้
 แค้นให้แม่ทัพจ้านเทียนหวางของตน เจียวถึงกัวยจึงคิดวิธีพิสูจน์ความจริงได้ ด้วยการขอให้สอง
 พ่อลูกที่อ้างว่าสังหารศัตรูได้นั้นออกรบแสดงความกล้าหาญให้เห็นประจักษ์ ทั้งยังเป็นการเสียดี
 เหน็บเหน็บไปพร้อมกัน ซึ่งทั้งสองฉบับบรรยายออกมาได้ตรงกัน

เจียวเทียนกวยจึงว่าข้าพเจ้า เหนพ่อลูกนั้นเขาอวดกล้าหาญ
 ว่าเคยชนะสวนก็ควรการ ให้ออกรานรบดูจงู้กัน

焦廷貴道：“元帥，李成父子既能收除贊天王、子牙猜，叫他二人
 出馬，與西戎一刀一個，豈不省多少麻煩。” (อ่านฮวาไหลว . 158)

หลี่เจิง หลีไต้พยายามปฏิเสธที่จะออกรบแต่ก็ไม่สำเร็จ สุดท้ายจึงต้องจำใจรับคำสั่ง บท
 ละครสอดแทรกความสนุกสนานเข้าไปด้วยการบรรยายทำที่อันน่างอแงจะน่าตลกขบขันของสอง
 พ่อลูก เพิ่มจากนิยายซึ่งหลี่เจิงเพียงแต่กลัวจนยกอาวุธไม่ไหว ส่วนหลี่ไต้ก็นมอบแบบหลังม้า
 ด้วยความกลัวเท่านั้น ไม่ถึงกับพลัดตกจากหลังม้าเหมือนบทละคร

บัดนั้น ลีเสงลีไต้จันใจนิ่ง
 จะเขื่อนชักหนกันวงท้วงติง ก็นิกกริงเกรงตัวกลัวอาชา
 ครั้นเขาเตือนค่อยขยเอนไปจากที่ กรงขึ้นภาชีตัวกล้า
 ภู่ม้าหกพลัดตกจากอาชา คนเขาฮาแกเก้อว่าผลอไป
 แล้วกลับขึ้นหลังม้าถืออาวุธ ปากไม่หยุดคุยโง่งโง่งใหญ่
 เตกเซงเจียวเทียนกวยก็คุมไป ให้เดินออกนอกค่ายกรงมา

父子聽了無奈，只得領了將令，……。卻說炮響一聲，關門大開，
 李成父子，心驚魄散，那李成提槍不起，李岱伏於馬鞍，一萬精兵，
 紛紛湧出關來。 (อ่านฮวาไหลว . 158)

ในที่สุดสองพ่อลูกก็ต้องนำกำลังทหารออกไปเผชิญหน้ากับกองทัพของอยู่ซวีเฟิง จาก
 ท่าทางที่หวาดกลัวจนตัวสั่นนั้นก็ทำให้โดนศัตรูเหยียดหยามอย่างไม่ไว้หน้า แม้ว่ารายละเอียด

วิธีการเจรจาก่อนสู้รบจะต่างกันบ้าง แต่สื่อความหมายเดียวกันคือเพื่อแสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์
ของทั้งสอง

บัดนั้น	ลิเสงลิได้มือไม้สิ้น
เขาร้องเตือนหลายคำทำงาน	ชักม้าหันออกน่านาประหม่าใจ
บัดนั้น	เฮาสูหองขับม้าออกมาไถ่
เห็นทหารทั้งสองจึงร้องไป	ทหารในเมืองนี้ไม่มีตัว
จึงให้คนปีซาออกมาสู้	ดูคูคูที่ทำนีกน่าหัว
จับอาวุธไม่เปนแลเห็นตัว	อ้ายซาตชั่วมึงจะรบกะกู
บัดนั้น	สองพ่อลูกตัวสั้นงก้งอยู่
ทำยิ้มๆแห่งๆตะแคงดู	ร้องว่าฉันไม่สู้ดอกขอรับ
เฮาสูหองจึงว่าถ้าอย่างนั้น	อย่าตีอดันเลยเองจงเร่งกลับ
สองพ่อลูกก็ทำค่านับ	ฉันทานแม่ทัพคืนไป
การรบศึกฉันไม่รู้ได้เสีย	เพราะขัดเอียงงเปาเขาไม่ได้

李成父子未到陣前，驚慌無措，幾乎墜於馬下，槍刀早已落下塵埃。伍須丰一馬飛出。大喝道：“宋將何名，為何如此驚懼，……，快些通下名來，好送你狗命。”金鞭高舉，嚇得父子二人伏倒馬鞍之上，叩首不已，連連哀求道：“伍大元帥，我名李成，現為守備微員，原無計謀力量，無奈勉強臨陣，望元帥饒吾一命，永沾大恩。”伍須丰聽了，不覺發笑道：“楊宗保氣數已絕，打發這樣東西出陣，也罷，饒你狗命！”……父子得命，暗暗心喜。（*อ่านฮวาไหลว* : 159)

สำหรับในบทละครแล้วพ่อลูกหลี่เจิง หลี่ได้ถือเป็นตัวละครที่เป็นตัวแทนของความซื่อสัตย์
และกลัวตายถึงขั้นยอมละทิ้งซึ่งศักดิ์ศรีหรืออื้อนนวนศัตร์โดยไม่คิดถึงผลที่ตามมาหลังจากการ
กระทำของตนเลยว่าโทษที่จะได้รับก็ต้องถึงแก่ชีวิตเช่นกัน

ค. ทะเยอทะยาน ทำได้ทุกอย่างเพื่อหวังความก้าวหน้า

แม้จะซื่อสัตย์มีความสามารถแต่เพื่อให้ได้มาซึ่งยศถาบรรดาศักดิ์ หลี่เจิง หลี่ได้กลับกล้า
วางยาเจียวถึงก๊วย แล้วขโมยศิระจ้านเทียนหวางกับจื่อหย่าไซไปแอบอ้างเอาความชอบเสียเอง
จากนั้นก็กล้าแต่งเรื่องโกหกเพื่อรายงานแม่ทัพหยาง ถกเถียงและกล่าวโทษตั้งกับเจียวถึงก๊วยทั้งที่
ตนเองก็ทั้งกลัวความผิด แต่ในเมื่อทำมาจนถึงขั้นนี้แล้วจึงต้องพยายามยื่นกรานต่อไป ดัง
ตัวอย่างตามลำดับ

บัดนั้น	ลิเสงยินดีชวนลิได้
เราจงเสนฆ่ามันให้บันได	เอาหัวฮวนไปให้เอียงงเปา
คงจะยกความชอบประกอบยศ	จักปรากฏยิ่งเพื่อนเหมือนกับเขา

李成諾諾連聲，進內與妻相議道：“我今慾思謀了焦廷貴，拿首級往見楊元帥，與孩兒李岱冒了此功。待楊元帥奏知聖上，定然父子加封官爵，豈不留名千古麼？” (อ่านฮวาไหลว : 139)

เนื่องด้วยละครพันทางนั้นไม่ค่อยเคร่งครัดธรรมเนียมประเพณีมากนัก แต่เน้นความสนุกสนานกระชับและเข้าใจง่าย ดังนั้นก็จึงสามารถเขียนให้ตัวละครที่เป็นเพียงชาวบ้านสามัญกล่าวถึงหยางจงเป่า ตีซิงซึ่งเป็นผู้ที่มีตำแหน่งเป็นถึงแม่ทัพใหญ่และนายทหารใหญ่ชั้นหนึ่งด้วยชื่อโดยไม่ใส่ยศตำแหน่งได้ อีกทั้งยังกล้ากล่าวหาและตำหนิโทษตีซิงซึ่งเป็นถึงพระญาติของพระเจ้าแผ่นดินอีก นอกจากนี้ตัวละครก็ไม่ได้เอาใจใส่ในรายละเอียดข้อมูลมากจนเกินไป อย่างเช่นเวลาที่กล่าวถึงศิระชะของจ้านเทียนหวางกับจื่อหย่าไซ ก็เพียงแค่เรียกสั้นๆ ว่า *หัวฮวน* เท่านั้น

บัดนั้น	ลิเสงลิได้มิได้นิ่ง
ศรีสะเกษนี้ของค่าสัจจริง	เตกเซงจะมาชิงความชอบเรา
เพราะด้วยตัวเราใจตมิโทษผิด	จึงได้คิดลักลอบความชอบเขา
จึงร้องบอกฮวมตงเอียงจงเป่า	ความชอบของค่าเจ้าเปนจริงใจ....

李成道：“元帥，這些虛言，何足為据，實乃卑職箭殺贊天王，兒子刀傷子牙猜，現在兩顆首級為憑，……實乃欽差失去征衣，故意買囑焦將軍為硬証，冒著功勞，欺瞞元帥的。”

(อ่านฮวาไหลว : 156-157)

เมื่อเจียวถึงก๊วยกลับมาถึงค่าย ก็เข้ารายงานเหตุการณ์ต่อแม่ทัพหยาง สองพ่อลูกก็ยังไม่ยอมแพ้ ในบทละครแปลงคำได้เถียงเป็นโกหกว่าไม่เคยรู้จักไม่เคยพบหน้าเจียวถึงก๊วยมาก่อน เพราะกวีได้ดัดแปลงตัวละครจากที่เป็นทหารมาเป็นพ่อค้าร้านเหล้าตั้งแต่แรก แต่ในนิยายนั้นเพียงแค่ปากแข็งยื่นกรานปฏิเสธว่าไม่ได้ทำอย่างที่เจียวถึงก๊วยกล่าวหา ไม่สามารถจะโกหกไปได้ อย่างนั้นเนื่องจากตำแหน่งทางราชการบังคับอยู่

บัดนั้น	ลิเสงลิได้เถียงจนเสียงเซียว
ไม่เคยภบปะท่านศักรวันเดียว	อย่ามาเที่ยวเกะกะระระราน....

父子二人，呼叫不已，說道：“焦將軍，卑職父子沒有此事，怎敢斗膽，陷害焦將軍，拿首級來冒功？焦將軍休得枉屈了人，卑職父子哪有此事。” (อ่านฮวาไหลว : 157)

ผู้วิจัยเห็นว่าลักษณะนิสัยที่ซื่อสัตย์แต่กลับกล้าได้เถียงโดยไม่สนใจผู้ใด และทำทางอันเงอะงะกเงิน นำขบขันในหลายๆ ครั้งของสองพ่อลูกที่กวีบรรยายเพิ่มเติมจากนิยายนั้น ทำให้ตัวละครคู่นี้กลายเป็นตัวละครของบทละครเรื่องนี้ไป เป็นผู้สร้างสีสันให้กับเรื่องราวที่เต็มไปด้วยมคธและการสู้รบให้มีความสนุกสนานมากขึ้น ซึ่งก็น่าจะเป็นที่นิยมของประชาชนทั่วไปที่ได้ชม

5. องค์หญิงเพ็ญหลง

เมืองตานตานเมืองคังปาเป่า เมืองซีเหลียวก็มีองค์หญิงเพ็ญหลงซึ่งมีจุดยืนอยู่คนละฝ่าย เพ็ญหลงนั้นเป็นศัตรูเต็มตัวของตี้ซิงและมีบทบาทในตอนท้ายของบทละคร เป้าหมายหลักในการดำรงอยู่ของตัวละครตัวนี้คือการแก้แค้นตี้ซิงที่สังหารเฮยลี่สวามีของตน ฉะนั้นภาพลักษณ์ของเพ็ญหลงอาจไม่โดดเด่นมากนัก แต่ก็ถือว่าเป็นตัวละครหญิงที่น่าสนใจมากที่สุดรองจากองค์หญิงปาเป่า

ก. ธิดาเจ้าเมืองซีเหลียว สวามีสิ้นชีวิตกลางศึก

ในตอนที่เพ็ญหลงตัดสินใจไปขอความช่วยเหลือจากผิงหง จากเดิมที่แจ้งไปว่าเป็นชายชื่อเพ็ญสุยง ก็จำเป็นต้องแนะนำตัวเปิดเผยตัวตนที่แท้จริงและบอกจุดประสงค์ในการมาขอเข้าพบให้ชัดเจน ตรงจุดนี้นอกจากที่บทละครตัดชื่อตอนที่ปลอมเป็นชายออกไปตั้งแต่แรกแล้ว เนื้อความอื่นก็ตรงกับนิยาย

ข้าชื่อโปยเหลงนั้นเปนมั่นคง บุตรเจ้าเมืองไซหยงแปลงตัวมา
ตั้งใจพยายามด้วยความแค้น จะทำแทนเสกหลีซามีข้า
ที่แตกเซงสังหารผลานชีวา

公主說：“相爺呵，我不是飛雄，乃西遼公主，叫做飛龍，駙馬名黑利，夫被狄青殺死，一命歸陰，……。” (อุ่มผู้ฝิ่งซี : 126)

ข. เฉลียวฉลาดมากเล่ห์มารยา กล้าหาญ

หลังจากเพ็ญหลงทราบข่าวว่าเฮยลี่ สวามีของตนถูกตี้ซิงสังหารก็มีแต่ความเศร้าโศกและเคียดแค้นตี้ซิง สุดท้ายเมื่อหมดหนทางที่ซีเหลียวจะต้านทานทัพซิงได้ เพ็ญหลงจึงเสนอแผนการแก้แค้นยอมสวามีภักดี โดยทำธงพิเศษปลอมพร้อมเครื่องบรรณนาการไปมอบให้ตี้ซิง ในขณะที่ตนเองก็จะปลอมตัวเป็นทหารไปกับขบวนเครื่องบรรณนาการ ติดตามกองทัพซิงไปเพื่อหาโอกาสสังหารตี้ซิงให้ได้ ตรงจุดนี้ความคิดของปาเป่าและเพ็ญหลงต่างกันโดยสิ้นเชิง โดยเฉพาะในบทละคร ปาเป่าเห็นว่าหากสังหารตี้ซิงเสียแล้วก็อาจทำให้เกิดศึกใหญ่กับเมืองซ่งได้ อย่างไม่ได้วิเคราะห์ไปแล้วในส่วนขององค์หญิงปาเป่า แต่เพ็ญหลงกลับเห็นว่าหากสิ้นตี้ซิงไปเสียสักคนเมืองซ่งก็จะไร้ซึ่งคนมีฝีมือทำให้สามารถยกทัพไปตีและเอาชนะได้อย่างง่ายดาย

จึงกราบทูลอธิบายหลายข้อ ข้าเห็นก่อนนั้นแปรแก้ไข
เมืองเราเกษไกรครั้งนี้ใช้ เพราะตั้งใจประสงค์สำคัญ
ทำธงปลอมไปยอมซามิภักดี ตัวข้าจักแปลงกายผายผัน
ไปในกองทัพแตกเซงนั้น คอยเช่นฆ่าชีวันให้วอดวาย
แม้จะยากใคร่ได้สมบัติเมืองเปียนเหลียง เปนแต่เพียงที่สมอารมณ์หมาย

เพราะเราฆ่าเตกเซงคนเก่งตาย คนทั้งหลายไม่มีใครฝีมือเรา

公主說：“父王只許女兒混進中原乘機便下手，殺了狄青，此時八寶賤人，一定回去單單國，在不幫助大宋。父王然後前往各國，調雄兵猛將。宋朝沒了狄青，那時拈取中原，何難之事。” (อุ่มผิงซี: 105)

เพ็ญหลงปลอมตัวมากับกองทัพตีชิงจนเข้ามาในเมืองเปี่ยนเหลียงได้ประมาณสองเดือน เศษก็สืบทราบว่ามีคังหังเป็นศัตรูกับตีชิง จึงตัดสินใจไปขอความร่วมมือ บทละครเพิ่มความคิดวางแผนล่วงหน้าของเพ็ญหลงในการจะเอาตัวรอดจากความเจ้าชู้คังหัง ในขณะที่นิยายยังไม่ได้กล่าวถึง เพราะในความเป็นจริงแล้วคังหังยังไม่สามารถสืบทราบได้ถึงอุปนิสัยในส่วนนี้ของคังหัง ทว่าแม้เพ็ญหลงในบทละครจะรู้ล่วงหน้าว่าจะต้องพบเจอกับสิ่งใด ก็ไม่ได้คิดเกรงกลัวหรือย่อท้อ กลับกล้าไปขอเข้าพบขุนนางชั้นสูงคนนี้ตามลำพัง

मैं พังหองจะเอาเราเป็นเมีย จึงไกลเกลี้ยผันแปรแก้ไข
คิดเห็นชอบลีลาคลาไคล ไม่มีใครแนะนำไปลำพัง

方知龐洪與狄青作對，飛龍想一想說：“好了，這便是機會，不若求見國丈，與他說明，然後下手，此事必須如此方妥。” (อุ่มผิงซี: 125)

เมื่อเจรจาตกลงกันกับคังหังเป็นที่เรียบร้อย เพ็ญหลงก็ได้พักอยู่ในจวนเสนาบดีของคังหังชั่วคราว แต่พอตกกลางคืนคังหังก็เข้าไปเกี่ยวพาจะให้ยอมตัวเป็นภรรยาตนให้ได้ เพ็ญหลงในบทละครเตรียมใจมาก่อนล่วงหน้าจึงไม่ได้ตื่นตระหนก สามารถทำเป็นยิ้มหัวพูดจาต่อรองเอาตัวรอดได้ด้วยสติปัญญาและความกล้าหาญ ต่างจากนิยายเล็กน้อยที่ไม่คิดมาก่อนว่าเหตุการณ์จะเป็นเช่นนี้ จึงรู้สึกทั้งตกใจและไม่พอใจแล้วพูดจาตัดรอนไปอย่างเด็ดขาด เมื่อเห็นว่าคังหังก็ไม่ยอมแน่ จึงจำต้องแก้งพูดไปวารอให้แก้แค้นสำเร็จก่อนแล้วถึงจะยอมตามใจ

บัดนั้น นางโปยหลงทำสำรวนสวนสัน
ตอบว่าอย่าประวิงเลยสิ่งนั้น मैं ดีฉันสมเสจสำเรจการ
ขอแทนคุณพึ่งบุญไม่บิตเบียน คงจะเหมือนสัญญาที่ว่าขาน...

當下飛龍公主，……，說道：“太師爺，既蒙見愛，哀家豈有推辭見卻之理，只因未報夫仇，豈可先與太師有此耍樂，且待我殺了狄青，消卻宿恨深仇，方可與太師歡娛，倘若今夜要苦苦勒逼哀家成事，就是頸付清泉，萬萬不能的。” (อุ่มผิงซี: 129)

เมื่อได้สมรสกับตีชิงตามแผนการของคังหังแล้ว ผ่านไปหลายวันตีชิงก็ยังไมยอมเข้าหอลและไม่มาพบหน้า เพ็ญหลงร้อนใจด้วยอยากหาโอกาสสังหารตีชิงโดยเร็ว ในบทละครเขียนให้เพ็ญหลงเรียกสาวใช้มารำพันระบายความอัดอั้นแล้วจึงใช้ให้ไปตามตีชิงมาเข้าหอล ทว่าเพ็ญหลงใน

อุ้มผิงซี นั้นให้อย่างไรก็ยังมีศักดิ์ศรีขององค์หญิง ไม่สามารถลดตัวมาร่ำพิงรำพันความทุกข์ใจให้สาวใช้ฟัง จึงทำเพียงแค่น้ำนินวคิ้วขมวดไม่พอใจและสั่งให้สาวใช้ไปเชิญพี่ชิ่งมาเท่านั้น

..... นางศรีตริกปองร้ายหมายขวัน
จึงเรียกนางจื่อทาชวีพลัน มาร่ำพันพุงจากาที่.....

飛龍公主，原不是貪歡圖樂，一心要結果狄青，要與丈夫報仇，今見他不肯進房，成親三日，未見一面，又差小翠去請他，又推卻，有些心煩，好不叫人惱恨，默默不言。（**อุ้มผิงซี** : 135）

แม้เพ็ญหลงจะสั่งให้สาวใช้ไปเชิญพี่ชิ่งก็ไม่ยอมมา ยิ่งนานวันยิ่งร้อนใจเนื่องจากไม่มีโอกาสฆ่าพี่ชิ่งเสียที สุดท้ายจึงสั่งสาวใช้ให้ไปรายงานเหตุการณ์ทั้งหมดให้นางเมิ่งชื่อมารดาพี่ชิ่งทราบ บทละครบรรยายให้เห็นว่าเพ็ญหลงต้องข่มความแค้นเคืองที่พี่ชิ่งทำเหมือนจริงเกินแล้วสั่งให้ไปฟ้องแม่สามี สั่งเสิร์จก็ยังสามารถฆ่าเสิร์จเงินอายุเพื่อรักษาหน้าของตน ซึ่งอากัปกิริยาทั้งหมดนี้ไม่ปรากฏในนิยาย

บัดนั้น นางโปยหลงแค้นชัดคิดบัตชวี
คิดพลางทางสั่งนางจื่อ เจ้าเร่งรีบจะลีเร็วไป
บอกมารดาแตกเซงนางเม่งสี ลูกชายทำเช่นนี้ได้ไฉน....
การเสิร์จแล้วเธอแกล้งทำแห่งหนึ่ง เราเปนหญิงต้องอายุชายแยมสวน
เจ้าจงไปแจ้งความตามกระบวน แล้วรีบด่วนกลับมาตามวาจ
公主一想，不若將此情由稟知太太，即命丫鬟至后堂，一一稟知老太太。（**อุ้มผิงซี** : 137）

ผู้หญิงตัวคนเดียวซ้ายังเป็นถึงองค์หญิงแต่สามารถคิดแผนการหลอกลวงศัตรูได้อย่างนี้ และยังคงกล้าปลอมตัวเดินทางมาเมืองศัตรูกับทหารทั้งกองทัพ ย่อมต้องมีทั้งความกล้าหาญและความเชื่อมั่นในสติปัญญาของตนว่าจะเอาตัวรอดได้พร้อมทั้งแก้แค้นได้สำเร็จด้วยตัวเองเพียงลำพัง หากมองในมุมมองของประชาชนชาวซีเหลียว ก็ถือว่าควรภูมิใจในองค์หญิงคนนี้เป็นอย่างยิ่ง

ค. รักและภักดีต่อสวามี เจ้าคิดเจ้าแค้นถึงขนาดยอมเอาชีวิตเข้าแลก

พี่ชิ่งนั้นยกทัพใหญ่ไปปราบซีเหลียวตามพระราชโองการของพระเจ้าซ่งเหรินจงและในการศึกหากไม่เป็นผู้ฆ่าก็จะต้องถูกฆ่า การที่เฮยลี่สวามีของเพ็ญหลงพาไปพบกับพี่ชิ่งจนต้องเสียชีวิตนั้นก็เป็นเรื่องปกติวิสัยของการทำศึกสงคราม แต่เพ็ญหลงกลับไม่อาจทำใจยอมรับ เอาแต่คิดเคียดแค้นและพยายามหาทางแก้แค้นพี่ชิ่งจนตัวตาย ซึ่งแตกต่างจากปาเปาที่เข้าใจเหตุผลและ

ปล่อยวางได้ แม้ว่านายทหารของตนต้องมาตายด้วยเหตุเพียงเพราะว่าตีชิงเดินทัพมาติดทาง จนสุดท้ายก็ได้แต่งงานกับตีชิงอย่างมีความสุข

เมื่อนั้น	นางไปยเพลงโหมเวลาสาวสวรรค์
ปลอมมากับกองทัพแตกเซงนั้น	หมายมั่นแก่แค้นแทนชาามี
ยังไม่สบของปองผลาน	คิดรำคาญแค้นใจตั้งไฟจี
จะผ่อนผันฉันใดในดี	ไม่รู้ที่แก้ไขใช้ปัญหา

且說飛龍公主，一心要報丈夫之仇，此時已混進汴京，女扮為男，在着城中尋了一個下處，終日暗暗打聽，訪了兩個餘月消息，……

(อุ้มผิงซี : 125)

ตอนที่เข้าพบผิงหงก็ได้แจ้งจุดประสงค์ของตนไปอย่างชัดเจนแน่วแน่ จนแม้แต่ผิงหงยังคิดชื่นชมอยู่ในใจในความมั่นคงต่อสามีและจิตใจที่เด็ดเดี่ยวของเพ็ยหลง

ตั้งใจพยายามด้วยความแค้น	จะทำแทนเฮงหลีสามีข้า
ที่แตกเซงสังหารผลานชีวา	ขอท่านได้เมตตาช่วยกรีกกรอง
ถ้ามั่นคำเสจรสมอารมณ์หมาย	ได้ทำร้ายแตกเซงเฟงไซ้ออง
ยอมตัวเป็นทาสใช้ตั้งใจปอง	อยู่สนองคุณท่านจนบันได

公主說：“相爺呵，我不是飛雄，乃西遼公主，叫做飛龍，駙馬名黑利，夫被狄青殺死，一命歸陰，所以立心要與丈夫報仇，歷盡風霜之苦，身投中國，必要傷了狄青方消此恨。” (อุ้มผิงซี : 126)

หลังจากตีชิงจำยอมต้องมาพบด้วยคำสั่งของนางเมิ่งชื่อผู้เป็นมารดา เพ็ยหลงก็จัดอาหารคาวหวานพร้อมด้วยสุราที่จะใช้หมอมตีชิงให้เมามานั่งดื่มกินกันสองคน ระหว่างนั้นก็ชวนพูดคุยเจรจาครวระสุราไปตามมารยาท ตีชิงเล่าให้ฟังถึงเรื่องราวที่ได้ไปศึกซีเหลียวและนำของวิเศษออกมาให้ชมตามที่เพ็ยหลงร้องขอ เพ็ยหลงยิ่งฟังก็ยิ่งเพิ่มความเคียดแค้น ยิ่งได้เห็นของวิเศษก็ยิ่งเกลียดชัง ซึ่งบทละครพรรณนาอารมณ์ความรู้สึกตรงนี้ออกมาได้อย่างชัดเจน

ฟังเรื่อง	คิดแค้นเคืองเจียนว่าเลือดตาไหล
แกล้งทำขึ้นฝันโศกไว้ทรวงใน
นางกงจู้ดูของทั้งสองสิ่ง	ความแค้นยิ่งเสียวซาบทรวงวาบหวน
จึงเสแสงแกล้งชมให้สมความ	ดูงตงามหูต่าน่ากลัว

只是暗中懷恨二物，恨不得登時拆毀了，只得放開笑臉說：……

(อุ้มผิงซี : 135)

นั่งดื่มกินไปครู่ใหญ่ ตีชิงในบทละครก็เมาและขอตัวไปนอน ส่วนในนิยายนั้นเพราะ
 เฟย์หลงชวนคุยไปถึงปาเป่า ตีชิงไม่อยากพูดจึงขอตัวไปนอน เฟย์หลงเห็นตีชิงหลับจึงได้ที่ซัก
 ดาบมาจะฟันให้ตาย จากการบรรยายทำให้ทราบว่าแท้จริงแล้วในใจเฟย์หลงก็รู้สึกตื่นเต้น
 หวาดหวั่นเช่นกัน บทละครให้องค์หญิงเฟย์หลงใช้สรรพนามแทนตัวว่า กู เพื่อแสดงให้เห็นถึง
 อารมณ์ที่เต็มไปด้วยความเคียดแค้นโกรธแค้น ในขณะทีภาษาจีนใช้คำว่า 我 ทั้งที่โดยปกติ
 สรรพนามแทนตัวขององค์หญิงมักใช้คำว่า 哀家 ถือเป็นารแสดงอารมณ์ได้เช่นเดียวกัน

ชักดาบปลาทองแสงแว้งกวัด กูจะต๊ะหัวอ้ายเพ่งไซ้ออง

เดินกรงเข้าไปใกล้เตียงทอง เปิดมุ้งมองขยับถอยกลับคืน

飛龍須是膽雄性烈，執劍在手，不覺心寒，戰戰兢兢，渾身發抖，
 呼呼氣喘，走近床邊，幸得狄爺仰面朝天臥著。……飛龍喊聲：

“殺害我丈夫，我來報仇。” 連忙一劍砍去。(อุ๋นฝิงซี: 141)

นอกจากนี้บทละครยังเขียนลักษณะบางอย่างของเฟย์หลงออกมาให้มีความขัดแย้งกันอยู่
 บ้าง ดังเช่นเนื้อความทั้ง 4 ตัวอย่างด้านล่าง

เมื่อนั้น

นางโปยเพลงโคมเจลาสาวสวรรค์

ปลอมมากับกองทัพเตกเซงนั้น

หมายมั่นแก้แค้นแทนสามี

ฟังถ้อย

นางสาวน้อยมัวหมองนั่งร้องไห้

ไม่ได้ตอบวาทจาว่าอะไร

ถอนใจใหญ่สอีนกลืนน้ำตา....

บัดนั้น

นางโปยเพลงระทดกำสตุลี

เหนัพังหองโกรธตัวกลัวเตมที่

คลานมาเคียงเก้าอี้แล้ววอนวิง....

นางเม่งสี่ดูที่บุตรสาว

เปนสาวใหญ่ที่ท่ากล้าหาญ

เห็นได้ว่าบางครั้งก็บรรยายว่าเฟย์หลงเป็นสาวน้อยผู้อ่อนแอน่าสงสาร แต่บางครั้งก็กลับ
 กลายเป็นสาวใหญ่ผู้กล้าหาญไป ลักษณะที่ไม่มั่นคงของตัวละครดังที่ยกตัวอย่างนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า
 เกิดจากการเลือกใช้คำและการที่ทิวี่เขียนไปตามอารมณ์ของเรื่อง โดยที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับ
 ข้อมูลจริงมากนัก ขอเพียงให้บทละครมีความลื่นไหล ผู้ชมดูการแสดงแล้วเพลิดเพลินไปตามการ
 ร่ายรำเท่านั้น

นอกจากลักษณะความเหมือนความต่างที่ได้วิเคราะห์โดยแยกแยะตามตัวละครแล้ว
ละครำของไทยยังมีกลวิธีการเขียนเฉพาะตัวบางประการ ที่เป็นสาเหตุทำให้เนื้อความเกิดความ
แตกต่างไปจากนิยาย อาจโดยตั้งใจหรือไม่ก็ได้ ดังจะยกตัวอย่างมาอธิบายต่อไป

1. การใช้คำบางคำคู่กันเสมอ

ในบทละครรำ มักจะมีคำบางคำที่ถูกใช้คู่กันเสมอ โดยที่บางครั้งก็ต้องการหมายความ
ตามคำนั้น บางครั้งไม่ได้ต้องการสื่อความหมายอะไร เพียงแต่มักจะใช้ลงท้ายด้วยความเคยชิน
หรือบางครั้งคำที่ใช้กันนั้นมีความหมายขัดแย้งกับเนื้อความ ทำให้ภาพลักษณ์ของตัวละคร
เปลี่ยนแปลงไปจากต้นฉบับก็มี เช่น

ปริเปรมเกษมศานต์	ปริเปรมเกษมศรี	ผ่องใสเกษมศานต์	ผ่องใสเกษมศรี
• เมื่อนั้น ลิสินสุย <u>ปริเปรมชะเขมसान</u>			ทราบรับสั่งเทวีตะลึงตะลาน
• เมื่อนั้น พงุณี <u>ปริเปรมกระเขมसार</u>			ตรัสด้วยมเหษรีที่สำราน
• ฟังทูล ณเรนสุญ <u>ปริเปรมกระเขมसान</u>			จึงสั่งเหล่าพวกเจ้าพนักงาน
• เมื่อนั้น เตกเซง <u>ปริเปรมกระเขมสัน</u>			แต่งตัวเสด็จเสด็จจับเกาทัน
• บัดนั้น เตกเซง <u>ปริเปรมกระเขมसार</u>			ว่าพี่ชอบใจเจ้าลำภาพาน
• บัดนั้น เตกเซง <u>ปริเปรมกระเขมสรร</u>			จึงชวนขนิษฐาวิลาวัน
• บัดนั้น เตกเซง <u>ปริเปรมกระเขมสัน</u>			จึงรับเปนไม้ตรีดีกัน
• บัดนั้น เอียเทา <u>ปริเปรมกระเขมसार</u>			น้อมกายค้ำรับรับโองการ
• ข้ามีใจ <u>ปริเปรมกระเขมศรี</u>			ขอรับองค์นั่งลักโดยภักดี
• บัดนั้น จันเทียนอ่อง <u>ผ่องใสกระเขมสัน</u>			จึงชักไชรไล่เลี้ยงเหน็เที่ยงทัน
• เมื่อนั้น เขียนเขียนอ่อง <u>ผ่องใสกระเขมसान</u>			จึงตรัสแก่ทีดาญภาพาน
• เขียนเขียนอ่อง <u>ผ่องใสกระเขมसान</u>			ฟังบุตรสาวกล่าวชอบจึงตอบพลัน
• เมื่อนั้น เฟ่งไซอ่อง <u>ผ่องใสกระเขมสัน</u>			เชิญขุนนางที่มาพร้อมหน้ากัน
• บัดนั้น ฟังหอง <u>ผ่องใสกระเขมศรี</u>			ครั้นพลบค่ำเวลาราศรี
• บัดนั้น ฟังหอง <u>ผ่องใสกระเขมสี</u>			ยืมพลางทางว่าเพราะปรานี
• บัดนั้น เฟ่งไซอ่อง <u>ผ่องใสกระเขมศรี</u>			ทูลว่าภรรยาหม่อมฉันมี
• บัดนั้น ฟังหอง <u>ผ่องใสกระเขมสี</u>			ถวายบังคมลาไม่ช้าที่

หาญชาญไชศรี ทหารชาญไชศรี

• บัดนั้น ขุนนางนาย <u>ทหารชาญไชศรี</u>	ถวายบังคมคั่นอันซูลี
• บัดนั้น สองนายชาย <u>ทหารชาญไชศรี</u>	ถวายบังคมลาเจ้าธานี

- บัดนั้น เจียเงกใจหารชานไชศรี ไม่ครั้นครามชามอิทฤทธิ
- บัดนั้น ทั้งสองโจรใจหารชานไชศรี ครั้นก็เเองเดินออกนอกคิริ
- บัดนั้น สองนายทหารชานไชศรี คุมเสื่อเกราะเดินมาน่าคิริ
- บัดนั้น เดกเซงใจหารชานไชศรี ตะโกนกร้องว่าใครกล้าดี
- ขึ้นมาคลม้าถืออาวุธ เรงรุตทหารชานไชศรี
- บัดนั้น ไชยไต้ใจหารชานไชศรี ส่งให้เตรียมพลไพร่ในบูเรีย

ยินดีจะมีไหน ยินดีไม่มีสอง

- บัดนั้น ลิสินสุยยินดีจะมีไหน คำนับพลางทางร้องขออาไภ
- เมื่อนั้น เปาบุณจิ้นยินดีจะมีไหน เทียวแลเลือกขุนนางที่วางใจ
- บัดนั้น เสงอินยินดีจะมีไหน กำชับพลางทางลงคลาไคล
- บัดนั้น เทกเทียนโฮวยินดีจะมีไหน ส่งให้เกรียมพหลพลไกร
- เมื่อนั้น นางไปยเฮลงยินดีจะมีไหน จึงส่งพวกโยธาคลาไคล
- บัดนั้น พังหองยินดีจะมีไหน หัวเราะพลางทางตอบว่าขอบใจ
- บัดนั้น เปาบุณจิ้นยินดีไม่มีสอง จึงกระทูชู่ถามตามทำนอง
- บัดนั้น ลิสินยินดีไม่มีสอง ในยเนตคีนเหนคะเม่นมอง

จากตัวอย่างด้านบนพอจะทำให้เห็นได้ว่า ในบางครั้งเป็นการใช้คำตามความเคยชินซึ่งมีความหมายขัดแย้งกับเนื้อความที่ตามมาข้างหลัง หรือบางครั้งก็ไม่ได้มีความหมายสอดคล้องกัน ทำให้อารมณ์ความรู้สึกของตัวละครในขณะนั้นมีความแตกต่างไปจากนิยายโดยสิ้นเชิง

2. การบรรยายอากัปกริยาของตัวละคร

ตามแบบแผนของละครรำ ตัวละครต้องแสดงออกถึงอารมณ์ ความคิดและความรู้สึก ด้วยท่าทางการรำรำเป็นหลัก ฉะนั้นการที่บทละครมีการบรรยายกริยาอาการเพิ่มเติมหรือดัดแปลงจากนิยาย **บัวนช่วยเหลา โหวงไฮ้วเพงไซ** เพื่อให้รายละเอียดแก่ผู้ว่าและให้อรรถรสแก่ผู้ชมจึงเป็นสิ่งจำเป็น แต่ทว่าในบางครั้งก็ทำให้นเนื้อความหรือภาพลักษณ์ของตัวละครแตกต่างไปจากเดิมเช่นกัน

ต้องจำจิตจำใจจำไปจาก จำพลัดพรากลูกน้อยกลอยจิต

ฝ่ายนางลิสินสุยเมื่อนี้ออกจากพระราชวังได้ก็หมายใจจะไปบ้านไปยอ่อง แต่หารู้แห่งทางไม่ ก็เดินเลยบ้านไปยอ่องไป (**บัวนช่วยเหลา** : 19)

ขับเสือกเสือกเนตพระเกษกลิ่ง พวกผู้หญิงวิตอีกคนหนึ่งมี
พระเจ้าแผ่นดินทรงพระประชวรหนักก็สวรรคตที่พระตำหนักเตียงเตย ขุนนางเจ้า
พนักงานก็จัดหีบไม้หอมมาใส่พระศพ (บ้วนช่วยเหลา : 24)

ครั้นถึงแล้วจึงเข้าไปเฝ้า สองนายโจรก็มเกล้าเกษา
จันทียนอ่องแม่ทัพก็ให้หาญเกียน งูทั้งเข้าไปในค้ำแล้วถามว่า....งูเกียน งูทั้งจึงตอบว่า...
(บ้วนช่วยเหลา : 101)

ฝ่ายเตียงเหลงเตียงเฮาจับเจ้าผัก เด็กดินก็กักกร้อให้จ้ำ
บัดนั้น เตียงเหลงเกงกาตตะวาตขู
เฮยมีงยาร้องให้ไปกับกู พวกเขаб้านวิงกูตามไป
เปาบุ้นจิ้นนายเราให้หาตัวเจ้าไปบัดนี้ บอกแล้วนายทหารทั้งสองก็เข้ากุมเอาตัวชายชาย
ผักไปราษฎรทั้งหลายก็ตามไปดูว่าจะมีถ้อยความประการใด (บ้วนช่วยเหลา : 158)

บัดนั้น กัวยไฮชีวนี่น่าน่าฟังว่าชาน
เปนสุดที่พูดขัดทัดทาน ตะลิตะลานลิลลาไม่ซ้ำพัลล
ถึงศาลเจ้าที่เปาบุ้นจิ้นอยู่ เข้าประตุแสนกลัวเนื้อตัวสั้น
แล้วนั่งลงค้ำบอับภิววัน ผ่อนผันเรียนความตามการ
กวยไฮชีวขัดมารตามิได้ก็ตรงไปหาเปาบุ้นจิ้น ค้ำบอับแล้วแจ้งความว่า.....
(บ้วนช่วยเหลา : 160)

ค้ำบอับพลางทางร้องขออาไภ ขอจงได้เมตาแก้ค้ำน้อย
ว่าพลางทางยกมือไหว เอี่ยมหัดไปลูบค้ำข่มป่อย
ตลอดตัวทั่วกายถึงท้ายทอย เหนมีปมอยู่หนอยแนใจ
ขอเชิญท่านเข้ามาให้ใกล้เราจะขอตุลาคัญว่าจะเปาบุ้นจิ้นหรือมิใช่.....นางลิลินสุยกก็
เอามือมาค้ำที่ท้ายทอยเห็นมีสำคัญเหมือนความฝัน (บ้วนช่วยเหลา : 160)

ครั้นถึงจึงพยุ่งเข้าไปเฝ้า กวยฮวยน้อมเกล้าเกษา
เนือยหอบหายใจไปมา คอยฟังพระบันชาร้ายตี
ครั้นจะข้ดรับสั่งก็ไม่ได้ จึงให้คนใช้พยุ่งเดินมาถึงที่เฝ้า พระเจ้าแผ่นดินจึงตรัสถาม
กวยฮวยว่า (บ้วนช่วยเหลา : 181)

เฮงเปงเหนแลซึ่งตลิ่งจัน ตัวสั้นหมอบราบกราบกราน
 เฮงเปงตกใจสะดุ้งขึ้นทั้งตัวจึงบอกว่า ข้าพเจ้าชำระความเรื่องกวยหยวย
 (บัววนช่วยเหลา : 190)

ครั้นถึงแล้วจึงโน้มค่านับ เหนมารดานั่งหลับเนตปี
คิดสังเวตองค์พชณะนี้ พญามีทูลความตามกิจา
 พระเจ้าแผ่นดินเสด็จเข้าไปใกล้ แล้วคุกเข่าลงค่านับ ทรงพระกรรแสงพลางทูลว่า.....
 (บัววนช่วยเหลา : 203)

นางขวยเขินเมินม้วยชม้อยมอม ต่างกระหิมียิมย่องยีนดี
 ฝ่ายนางไปยไปกงจู้ ครั้นเห็นเด็กแข็งขับม้าออกมายืนอยู่หน้าทหาร ดูรูปร่างท่วงทีกิริยา
 คมสันสมเป็นทหารเอก จึงคิดว่า แต่เห็นชายในเมืองนี้ก็มากไม่งามเหมือนเด็กแข็งเลย
 เด็กแข็งกับนางไปยไปกงจู้ต่างคนก็แลดูกันไม่วางตาตะลึงอยู่ (โหงวไหว้เพงไซ : 31)

ครั้นถึงจึงกรงเข้าไปเฝ้า กัมเกล้านั่งสดับรับสั่ง
เตกเซงข้อยชมอยคอยระวัง อยู่ที่นำธินั่งพร้อมกัน
 จึงใช้ให้ทหาไปเอาตัวเด็กแข็ง เจียวเจ็ก เล่าเซ่ง เจียวเทงก้วย เตยตง หลีหิงมาให้ถอดออกจาก
 เครื่องจ่า แล้วจึงพูดกับเด็กแข็งว่า (โหงวไหว้เพงไซ : 37)

จากตัวอย่างที่ยกมาเปรียบเทียบกับทั้งหมด ล้วนแต่แสดงให้เห็นถึงอากัปกิริยาของตัวละคร
 ที่ทำให้ภาพลักษณ์บางอย่างแตกต่างไปจากนิยายทั้งสิ้น มากบ้างน้อยบ้าง แต่ผู้วิจัยเห็นว่าการ
 บรรยายเพิ่มหรือการดัดแปลงเหล่านี้เป็นสิ่งที่เหมาะสมกับรูปแบบของบทละคร เพราะในการชม
 การแสดงนั้นผู้ชมไม่สามารถเข้าใจตัวละครได้เลยหากปราศจากซึ่งรายละเอียดของการแสดง
 อารมณ์ความรู้สึกออกมาโดยท่าทาง ไม่เหมือนกับนิยายที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจความคิด ความรู้สึก
 ที่อยู่ข้างในใจของตัวละครได้จากการอ่านโดยตรง

3. การใช้คำภาษาต่างประเทศ

ในการดัดแปลงพงศาวดารหรือนิยายพงศาวดารต่างชาติมาประพันธ์เป็นบทละครย่อม
 หลีกเลี่ยงการใช้คำที่มาจากภาษานั้นๆ ไม่ได้ เพราะนอกจากจะช่วยให้ได้อรรถรสความเป็น
 เรื่องราวของต่างชาติ เป็นการรักษากลิ่นอายของวรรณกรรมต้นฉบับไว้แล้ว อีกสาเหตุหนึ่งคาดว่า

น่าจะมาจากบางคำนั้นใช้กันเป็นที่แพร่หลายอยู่แล้วและยังไม่มีคำเรียกหรือคำแปลในภาษาไทยที่เหมาะสมไปกว่า ในบทละครเรื่องนี้ไม่พบการนำคำภาษาต่างประเทศอื่นใดนอกจากภาษาจีน ซึ่งเป็นภาษาของวรรณคดีต้นฉบับมาใช้เลยและถึงแม้จะเป็นคำจีนเองก็พบไม่มากนัก โดยเฉพาะคำที่กล่าวถึงตัวละครและคำที่แสดงอาการปฏิกิริยาของตัวละครมีเพียงตัวอย่างดังต่อไปนี้

ครอบครองสมบัติกระสัตร่า เบนใหญ่กว่าเจ๊กจีนสิ้นทั้งมวน
พระเจ้าซ่งจินจงฮ่องเต้เป็นกษัตริย์สืบมา...พระราชกฤษฎาเดชานุกาพผ่านแม่ไปทั่ว
ทิสานุทิศ... (บ้วนช่วยเหลา : 1)

เจ๊ก : เป็นคำที่ใช้เรียกคนจีน มีที่มาจากคำว่า 叔 (shū ชู) หรือคำเต็มว่า 叔叔 (shūshu) ซึ่งภาษาถิ่นแต่จิวออกเสียงว่า เจ๊ก แปลว่า อาหรือน้องของพ่อ แต่เมื่อไทยนำมาใช้ ความหมายได้เปลี่ยนไปเป็นคำเรียกชาวจีนซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศไทยและเพี้ยนเสียงไปเป็น เจ๊ก (นวรรตน์ ภัคดีคำ 2553 : 63)

ว่าบัดนี้มีฮวนพวกฆ่าศึก หารอีกมาประชิดติดเมืองหลวง
พระเจ้าซ่งจินจงฮ่องเต้ทรงทราบความในหนังสือบอกก็ตกพระทัย จึงตรัสปรึกษาขุนนาง
ทั้งปวงว่า เคียดตันยกกองทัพมาติดเมืองทันจิ๋วครั้งนี้... (บ้วนช่วยเหลา : 12-13)

ฮวน : เป็นคำที่ชาวจีนใช้เรียกคนต่างเผ่า มีที่มาจากคำว่า 番 (fān ฟาน) แปลว่า ชาวต่างชาติที่ไม่ใช่จีน ซึ่งภาษาถิ่นแต่จิวออกเสียงว่า ฮวน หรือ ฮวง (นวรรตน์ ภัคดีคำ 2553 : 202) ในบทละครเรื่องนี้ก็ใช้คำว่า **ฮวน** ในความหมายถึงชนชาติอื่นที่ไม่ใช่ฝ่ายเมืองซ่ง

ครั้นถึงตำหนักหลี่สินหุย กวยหวยก๊วยทุลแจ้งแกลงไซ
อยู่มาวันหนึ่งนางเล่าฮองเฮามาเยี่ยมนางลี้สินหุย นางลี้สินหุยเห็นนางเล่าฮองเฮามาก
ดีใจ ออกมาค้ำบแล้วเชิญให้นั่งที่อันสมควร (บ้วนช่วยเหลา : 15)

ก๊วย : เมื่อพิจารณาจากบริบทแล้ว น่าจะมาจากคำว่า 跪 (guì ก๊วย) ที่แปลว่า คุกเข่า

บัดนั้น พวกขุนนางพร้อมพรั่งล้วนกั้งฉิน
พังหองจึงกราบทูลว่าเด็กเซ็งฆ่าขุนนางมีศักดิ์ใหญ่ตายดังนี้มีความผิดอยู่...
(บ้วนช่วยเหลา : 74)

กั้งฉิน : มาจากคำว่า 奸臣 (jiānchén เจียนฉิน) แปลว่า ขุนนางที่คิดในช่องอในกระดุก ขุนนางที่ไม่จงรักภักดีต่อกษัตริย์และประเทศชาติ ภาษาไทยรับมาจากสำเนียงแต่จิว ซึ่งออกเสียงว่า กั้งฉิ่ง นั่นเอง (นวรรตน์ ภัคดีคำ 2553 : 13)

ฝ่ายขุนนางชื่อกรงพวกตงฉิน ครั้นได้ยินขึ้นเสียงเถียงว่า
 โลฮวยอ่องจึงกราบทูลว่า การอันนี้แล้วแต่หนังสือทนต์บนเป็นที่ตั้ง.....

(บัวช่วยเหลา : 75)

ตงฉิน : มาจากภาษาจีนว่า 忠臣 (zhōngchén จงเฉิน) แปลว่า ขุนนางที่ชื่อสัตย์
 จงรักภักดี ภาษาถิ่นสำเนียงแต้จิ๋วออกเสียงว่า ตงซิง เมื่อไทยรับมาใช้แล้วมีความหมาย
 แตกต่างไปจาเดิมเล็กน้อย เพราะในภาษาจีนมีความหมายจำเพาะเจาะจงกับขุนนาง แต่ใน
 ภาษาไทยใช้ได้กับบุคคลทั่วไป (นวรรตน์ ภัคดีคำ 2553 : 98)

จะต้องจับตัวไปให้ตัวไผ่ ไปส่งนางโปยไปกงจู้เจ้า

จำเราจะต้องคิดอ่านจับเอาตัวไปให้นางโปยไปกงจู้เอาความชอบเถิด

(โหงวไฉ้วเพงไซ : 67)

ตัวไผ่ : มาจากภาษาจีนว่า 大簿 (dàbù ต้าปู้) แปลว่า หัวหน้าคณะมหรสพ แต่ปัจจุบันใน
 ภาษาพูดของไทยหมายถึง หัวหน้า หรือ ผู้นำ ภาษาไทยน่าจะรับมาจากภาษาถิ่นแต้จิ๋วที่ออกสั
 ยงว่า ตั่วไผ่ (นวรรตน์ ภัคดีคำ 2553 : 101)

นอกจากบทละครจะใช้ดนตรีและการแต่งกายของตัวละครตามเชื้อชาติในถึงการ
 แสดงออกภาษาแล้ว การใช้คำที่มาจากภาษาจีนในบทละครก็เป็นส่วนช่วยทำให้บทละครรำแบบ
 ไทยสามารถคงบรรยากาศของความเป็นจีนเอาไว้ได้ ทำให้ผู้ชมรู้สึกถึงกลิ่นอายจีนได้เป็นระยะ
 ตลอดทั้งเรื่องโดยไม่รู้สึกริดรอนแปลกแยก ถือเป็นลักษณะเด่นอีกอย่างหนึ่งของบทละครพันทางที่
 ทำให้กลายเป็นมหรสพที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในยุคนั้น

จิตร ภูมิศักดิ์ (2533 : 75) ได้วิเคราะห์และกล่าวถึงหลวงพัฒนาพงศ์ภัคดีไว้ในหนังสือ
 นิราศหนองคาย วรรณคดีที่ถูกสั่งเผา ไว้ว่า “เพราะการต้องตกเป็นแพะรับบาป ต้องอาญาเขียน
 หลังด้วยหวายและจำคุก ทำให้นายทิมหมดพลังกระตุ้นใดๆ ในชีวิตบั้นปลาย ปากกาที่ซบหมึก
 โลกทรรศนะของชนชั้นกลางของเขา ซึ่งคมกริบถูกวางทิ้ง และหันไปจับปากกาด้ามใหม่มาแต่ง
 บทละครรับใช้เจ้าพระยามหินทรฯ ไปนับสิบๆ เรื่อง” แต่ทว่าข้อสังเกตอีกประการหนึ่งของผู้วิจัย
 หลังจากได้วิเคราะห์ตัวละครในบทละครเรื่องนี้แล้ว คือ เมื่อกวีบรรยายถึงตัวละครที่มีศักดิ์สูงหรือมี
 ตำแหน่งหน้าที่ทางราชการสูงหรือมีอำนาจมาก เช่น หยางจงเป่า ผังหง กั้วหวาย กวีมักจะมีการ
 เพิ่มเติมหรือตัดแปลงลักษณะบางประการของตัวละคร ซึ่งอาจเกิดจากอารมณ์ศิลปินที่มี
 จุดประสงค์เพียงแต่ทำให้บทละครสนุกมากขึ้นโดยไม่มีความหมายอื่นหรืออาจเพื่อสอดแทรก

นัยยะบางอย่างจากความคับแค้นใจที่ยังคงซ่อนอยู่ในเบื้องลึกดังที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ไปแล้วในข้างต้น ฉะนั้นในทรรศนะของผู้วิจัย หลวงพัฒนพงศ์ภักดีอาจจะไม่ได้ทิ้งปากกาที่ชุบโลกทัศน์ของชนชั้นกลางลงอย่างสิ้นเชิงอย่างที่ จิตร ภูมิศักดิ์ กล่าว แต่ยังคงแฝงมันไว้ในงานบทละครก็ได้

3.2 การนำเสนอ

เพื่อการนำบทละครไปใช้แสดงละครพันทาง หลังจากเลือกเหตุการณ์ที่จะนำมาดัดแปลงเป็นบทละครแล้ว ก็ยังต้องเลือกตัดเนื้อหาบางส่วน เพิ่มและปรับเปลี่ยนเนื้อความหรืออาจปรับปฏิยาบางอย่างของตัวละคร แล้วจึงทำการเรียบเรียงเนื้อหาให้มีลำดับขั้นตอนเพื่อให้การนำเสนอเรื่องราวในบทละครมีความเข้าใจง่าย สะดวกและเหมาะสมต่อการนำไปแสดงละครพันทาง ผู้วิจัยยกตัวอย่างการตัด การเพิ่มและการดัดแปลงมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับ **ว่านสวาโหลว ภู่มิ่งสี** และ **บัวนช่วยเหลา โหงวไ้วเพงไซ** ดังต่อไปนี้

3.2.1 การตัด

เนื่องจากมีเนื้อหาและเหตุการณ์มากมายที่กวัดตึงไปไม่เลือกมาใช้ในบทละคร ในที่นี้จึงไม่ยกมากล่าวทั้งหมด เพียงจะนำเนื้อความเฉพาะในส่วนที่อยู่ในเหตุการณ์ในบทละครซึ่งถูกตัดไปมายกตัวอย่างเปรียบเทียบเท่านั้น บทละครตัดสถานที่ต่างๆ เช่น ชื่อเมืองรายทางและด่านชายแดนออกไปเกือบทั้งหมด สนามรบก็เปลี่ยนเป็นท้องทุ่งหรือระหว่างทางโดยจะเห็นได้อย่างละเอียดในตารางเปรียบเทียบหัวข้อการปรับเปลี่ยน นอกจากนี้สิ่งที่บทละครตัดทิ้งไปอย่างน่าเสียดายในความเห็นของผู้วิจัย คือ ความเป็นมาของตี่ซิงซึ่งเป็นตัวเอกของเรื่องและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ณ หอหมื่นสุคนธ์ (ว่านสวาโหลว) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของเรื่องราวความบาดหมางระหว่างตี่ซิงกับพวกผั่งหง เพราะทำให้ข้อมูลภูมิหลังของทั้งตัวเอกและตัวร้ายหายไป แต่เนื่องจากละครพันทางของเจ้าพระยามหินทรฯ ที่จัดแสดง ณ โรงละครบรินสิเอเตอนั้นถือเป็นมหรสพเพื่อความบันเทิง จัดแสดงโดยน่าจะมีประชาชนทั่วไปเป็นลูกค้ำกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้นบทละครจึงไม่เน้นข้อมูลที่ถูกต้องตรงตามประวัติศาสตร์หรือรายละเอียดเชิงลึกมากนัก ในตัวอย่างการตัดนี้ ผู้วิจัยยกมาแต่เพียงเนื้อความจากบทละครและ **บัวนช่วยเหลา โหงวไ้วเพงไซ** มาเปรียบเทียบกัน เนื่องจากผู้วิจัยวิเคราะห์แล้วเห็นว่า หากบทละครตัดความจากนิยายฉบับแปลไทยแล้วก็หมายความว่า เป็นการตัดจากนิยายต้นฉบับแล้วเช่นกัน

ตัวอย่างที่ 1

เนื่องจากบทละครตัดความเป็นมาของตี่ซิงออกไปทั้งหมด ดังนั้นตัวละครพระชนนีตี่ซิงเป็นน้ำสาวของตี่ซิงจึงถูกลดบทบาทลงไปด้วย เมื่อตี่ซิงจากพระอาจารย์ลงเขาเดินทางเข้ามาเมือง

เป็ยนเหลี่ยมและประสบกับเรื่องราวต่างๆ แล้ว ในที่สุดก็ได้พบญาติซึ่งเป็นถึงพระชนนีในรัชกาลปัจจุบัน หลังจากได้พูดคุยสืบประวัติจนชัดเจนแล้ว พระชนนีก็จึงมีรับสั่งให้พระเจ้าช่งเหรินจงอวยพระยศให้ตั้งในฐานะพระญาติ ทว่าที่ตั้งไม่ยอมรับพระราชทานยศ กลับขอประลองฝีมือก่อนและหากชนะขุนนางชั้นยศใดก็ขอรับเพียงยศนั้น เนื้อความสำคัญในตอนนีที่บทยุคตัดไปคือ เมื่อพระชนนีได้ทราบเรื่องก็วิตกกังวลเป็นอันมาก เพราะทราบว่าฝั่งหนึ่งต้องมีแผนการร้ายแน่นอน จึงอัญเชิญเครื่องทรงพร้อมอาวุธของช่งไท่จู่ (ปฐมกษัตริย์ราชวงศ์ซ่ง : ผู้วิจัย) มาให้ตั้งชิงสวมใส่ เพื่อจะได้ให้คู่ประลองรู้สึกเกรงกลัว ไม่กล้าลงมือเต็มที่ เมื่อถึงวันประลองแม้แต่พระเจ้าช่งเหรินจงเองเมื่อได้เห็นดังนั้นก็ยังไม่ต้องทรงให้เกียรติตั้งชิง และให้พระอนุชาไปทูลถามพระชนนีว่าจะทำไมถึงให้ตั้งชิงใส่เครื่องทรง พระนางก็ยังยืนยันไม่ให้เปลี่ยน สุดท้ายพระเจ้าช่งเหรินจงจึงต้องรับสั่งให้คู่ประลองทั้งสามเข้าต่อสู้อย่างเต็มที่กำลังตามปกติ

มาแล้วจึงตรัสว่าเราปรารถนา จะให้เบนต่างกรรมตามบุราณ....

พระเจ้าชองยินจงทรงนับถือ ดำริตปฤกษาหาฤฯ ทหารเอกมีชื่อทั้งสามนาย

จงผลัดกันรอนรานหารหัก แม้นเหนจักเสียดึงหนีหาย ให้ทานบลสัฎาทำทนาย

ทั้งสองนายจงให้อาไภกัน... สามทหารชานฤทไม่คิดพรั่น พร้อมด้วยเตกเซงเก่งฉกรร

ล้วนแข่งขันสัฎาทำทนาย ชิวหวนขับม้าถืออาวุธ เตกเซงสุดชื่นชมสมหมาย

แกว่งอาวุธเข้าลองทั้งสองนาย

ทรงพระดำริแล้วจึงตรัสกับเด็กแข็งว่า มีรับสั่งเด็กไทเฮามาให้ตั้งเป็นเจ้า เราจะตั้งให้เป็นเจ้า เจ้าจะยอมหรือไม่...พระเจ้าแผ่นดินเห็นชอบด้วย แต่เด็กไทเฮามีรับสั่งมา ครั้นจะไม่ตั้งให้ตามปรารถนาก็ไม่ได้.....พระเจ้าแผ่นดินก็เห็นชอบด้วย จึงตรัสสั่งเจ้าพนักงานว่าให้จัดสนามรบไว้ให้พริกพร้อม พຼ່ງนี้เราจะไปดูทหารประลองฝีมือ ตรัสแล้วก็เสด็จขึ้นเด็กไทเฮาแจ้งความแล้วก็เสียใจ....จึงปรึกษากับโลฮวยฮองว่า พຼ່ງนี้เด็กแข็งจะไปลองฝีมือกับขุนนางนายทหารกลัวจะสู้เขาไม่ได้ ถ้าเสียท่วงทีมาจะอายกับขุนนางทั้งปวง มารดาคิดว่าจะขอยืมเสื้อเกราะและเครื่องทรงของพระเจ้าชองไท่จู่มาให้เด็กแข็งใส่ ถ้าขุนนางผู้ใดเห็นก็คงยำเกรงหาอาจทำอันตรายกับเด็กแข็งไม่.....

ครั้นเวลารุ่งเช้า.....พระเจ้าแผ่นดินทอดพระเนตรเห็นเด็กแข็งแต่งเครื่องสำหรับกษัตริย์.....

พระเจ้าแผ่นดินไม่รู้จะว่าทำประการใด ก็ต้องให้เด็กแข็งใส่เสื้อทรงอยู่ดั่งนั้นฝ่าย

ชื่อหลวนขุนนางนายทหารที่สาม...เห็นเด็กแข็งใส่เสื้ออย่างกษัตริย์ก็หาอาจเข้าลองฝีมือไม่

....(บัววนช่วยเหล่า : 69-73)

ผู้วิจัยคิดว่า สาเหตุที่กวีตัดเนื้อความในส่วนนี้เพราะได้ตัดบทบาทของพระชนนีที่ออกไปตั้งแต่แรกและที่สำคัญคนไทยก็มีคติเรื่องถือเอาเครื่องทรงและข้าวของเครื่องใช้ของพระเจ้าแผ่นดินเป็นของสูงเหมือนกัน เนื่องจากเป็นระบบการปกครองที่ยกย่องเทิดทูนให้ความเคารพษัตริย์เป็นดั่งตัวแทนของเทพเจ้า เพราะฉะนั้นการอัญเชิญเครื่องทรงพร้อมอาวุธของปฐมกษัตริย์มาให้คนธรรมดาสวมใส่โดยไม่มีเหตุอันควรจึงเป็นเรื่องที่ไม่บังควร การนำเนื้อความในส่วนนี้มาใช้ในบทละครพันทางจึงอาจดูไม่เหมาะสมและทำให้บทละครมีความซับซ้อนมากขึ้น

ตัวอย่างที่ 2

พระเจ้าช่งเหรินจงมีพระบัญชาให้ตีชิงคุมขบวนเสื่อเกราะไปส่งให้แม่ทัพหยางที่ชายแดนด้านชานกวาง บทละครตัดเรื่องราวก่อนออกเดินทางไปทั้งหมด กล่าวคือ เมื่อพระชนนีตีเปาเจิ้งและอาร์กษหานฉี (ฮันซี) ทราบเรื่องกวีตักกังวลเป็นห่วงตีชิงเป็นอันมาก เนื่องจากกำหนดเวลาอันกระชั้นชิดและความเข้มงวดของแม่ทัพหยาง จึงกลัวว่าหากตีชิงเดินทางไปไม่ทันก็จะโดนแม่ทัพหยางลงโทษอย่างหนัก เปาเจิ้งจึงเขียนจดหมายฝากไปให้ขุนนางกรมพิธีการฟานจิ้งเยียน (ฮอมตงเอี้ยน) อาร์กษหานฉีก็เขียนจดหมายฝากไปให้หยางชิง (เอี้ยนแซ) ส่วนพระชนนีตีก็เรียกนางเจ๋อไท่ยฺจวิน (เอี้ยนเลงฝัว) ย่าของหยางจงเป่ามาเฝ้าแล้วสั่งให้เขียนจดหมายถึงหยางจงเป่าหนึ่งฉบับเช่นกัน จดหมายทั้งสามฉบับมีเนื้อความเหมือนกันคือหากตีชิงเดินทางไปไม่ถึงกำหนดนัดก็ขอให้หยางได้ลงโทษ เปาเจิ้งขอฟานจิ้งเยียน อาร์กษหานฉีขอหยางชิงให้ช่วยกันเจรจาขอเว้นโทษตีชิง เหตุการณ์ทั้งหมดนี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงเจตนาร้ายของฝั่งหนึ่งที่เป็นผู้กราบทูลเสนองานให้ตีชิง ความเข้มงวดเอาจริงของหยางจงเป่า และความเป็นคนสำคัญของตัวละครตีชิงที่ทำให้ตัวละครฝ่ายตีทั้งหมดรวมถึงพระราชมารดาของพระเจ้าแผ่นดินต้องถึงกับพยายามช่วยเหลือรักษาชีวิตไว้ เมื่อบทละครตัดส่วนนี้ออกไปสารดังกล่าวจึงหายไปด้วยเช่นกัน

สองนายชายหารชานไซศรี ถวายบังคมลาเจ้าธานี ก็ไปเกรียมโยธีในบังคับ.....

เดินกองทัพยกออกนอกกำแพง เดกเซงมาคอยอยู่ประตูค่าย

เอียงเป่าสั่งเหล่าพวกทษนาย จงผันผายนำเขาเข้ามา ครั้นเดกเซงมาถึงจึงคำนับ.....

ฝ่ายเป่าบุนจิ้น.....คิดว่าเด็กเซ็งมีฝีมือกล้าหาญ แม่นไปส่งเสื่อเกราะไม่ทันเอียงเป่าก็จะทำโทษ เราคิดเสียตายนัก....จำเราจะมีหนังสือลับไปถึงฮอมตงเอี้ยนซึ่งเป็นที่ปรึกษาของเอียงเป่าด้วยฉบับหนึ่งถึงจะชอบ...ครั้นทำหนังสือแล้วเข้าเฝ้านี้ส่งให้เด็กเซ็ง ฝ่ายฮันซีแจ้งว่ามีรับสั่งให้เด็กเซ็งกับเจียงเก็กคุมเสื่อเกราะไปส่งกองทัพ จึงมีหนังสือลับไปถึงเอี้ยนแซฉบับหนึ่ง มีความเหมือนกับหนังสือเป่าบุนจิ้น ทำเสร็จแล้วก็เข้าเฝ้านี้ส่งให้

เด็กเซ็ง...นางเด็กไทเฮาได้ฟังเด็กเซ็งก็วิตกนัก จึงให้คนใช้ไปเชิญนางเอี้ยเลงผัวมาแล้วจึงว่ากับนางเอี้ยเลงผัวว่า เด็กเซ็งหลานเราเพิ่งเข้ามาทำราชการใหม่ บัดนี้มีรับสั่งให้คุมเสียเคราะห์ไปส่งกองทัพเอี้ยจงเป่าให้ทันกำหนดกลางเดือนนี้ ถ้าเด็กเซ็งไปไม่ทันกำหนดเอี้ยจงเป่าก็จะทำโทษตามอาญาศึกเรามีความวิตกนัก เราจะขอหนังสือท่านไปถึงเอี้ยจงเป่าฉบับหนึ่งว่า ถ้าเด็กเซ็งคุมเสียเคราะห์มาส่งไม่ทันกำหนด ก็ขอให้เอี้ยจงเป่าเห็นแก่เราอย่าเพื่อทำโทษเด็กเซ็งก่อน (บ้วนช่วยเหลา : 79-80)

เด็กเซ็งซึ่งคุมเสียเคราะห์มานั้นบัดนี้มาถึงแล้ว...เอี้ยจงเป่าจึงว่า ถ้ากระนั้นท่านทั้งสองจงออกไปตรวจดูเสียเคราะห์ที่กองทัพเด็กเซ็ง ถ้าได้ความประการใดจงรีบมาบอกเรา.....เด็กเซ็งจึงว่าเมื่อข้าพเจ้าจะออกจากเมืองเปียนเหลียงนั้น สันชี่กับเป่าบุ๋นจิ้นฝากหนังสือมาให้ท่านคนละฉบับ ว่าแล้วก็เอาหนังสือส่งให้ ฮอมตงเอี้ยมกับเอี้ยเซ็กก็รับหนังสือไว้คนละฉบับ..... (บ้วนช่วยเหลา : 114-115)

ผู้วิจัยคิดว่ากวีตัดเนื้อความเกี่ยวกับจดหมายทั้งสามฉบับออกเนื่องจากเห็นว่าไม่ได้มีความสำคัญกับเหตุการณ์มากนัก เพียงแค่ย้ำความเข้มงวดเอาจริงของหยางจงเป่าและความวิตกกังวลต่อแผนการร้ายของฝั่งหงที่จะมีต่อตีชิงเท่านั้น อีกทั้งตัวละครที่เพิ่มขึ้นมาในส่วนนี้ก็ได้บทบาทอื่นใดอีกในบทละคร

ตัวอย่างที่ 3

เป่าเจิ้งไปพบกับหญิงชราตาบอดผู้หนึ่งในระหว่างทางกลับเมืองหลวง หญิงชราผู้นั้นกล่าวอ้างว่าตนคืออดีตพระสนมหลี่ในพระเจ้าแผ่นดินรัชกาลก่อนและเป็นพระราชมารดาผู้ให้กำเนิดพระเจ้าแผ่นดินองค์ปัจจุบัน เป่าเจิ้งในบทละครเชื่อตามคำกล่าวนั้นทันที แต่ในความเป็นจริงแล้ว เรื่องใหญ่ขนาดนี้เป่าเจิ้งไม่มีทางเชื่อโดยไม่สอบถามโดยเด็ดขาด ในนิยายจึงมีการทดสอบโดยถามถึงตำหนิบนพระวรกายของพระเจ้าช่งเหวินจง หากเป็นแม่แท้ๆ จริงก็ต้องรู้และตอบได้ ผลก็คือหญิงชราตอบได้อย่างถูกต้องชัดเจนโดยไม่ลังเล เป่าเจิ้งจึงเริ่มเชื่อและคิดว่าต้องกลับไปพิสูจนี หากพระเจ้าช่งเหวินจงมีตำหนิดังว่าจริงก็แสดงว่าเรื่องนี้เป็นความจริงแน่นอน เมื่อบทละครตัดการสนทนาพิสูจนีในส่วนนี้ออกไปก็ทำให้ความเป็นเหตุเป็นผลที่ควรจะมีขาดหายไปเช่นกัน

แล้วเล่าความตามเรื่องเนืองมา แจ้งก็ทำตามจริงทุกสิ่งไป เจ้าชองยินจงองค์นี้หน้าครีบุตรค้ำมั่นคงมิสงสัย ที่ไปยอองกลอมเกลี้ยงเลี้ยงไว้ จนมาได้สมบัติกระษัตรา บัดนั้น เป่าบุ๋นจิ้นได้ฟังไม่กังขา คำนับพลางทางกล่าวพจนา อนิจาทำได้หนอใจนาง

แล้วนางก็เล่าความเดิมตั้งแต่นางเล่าสองเสากับกวยหยวนซึ่งทำอันตรายนาง....พระเจ้า
ซ็องยินจงฮ่องเต้พระองค์นี้เป็นราชาบุตรของเรา เปาบุ๋นจิ้นได้ฟังดังนั้นจึงคิดว่าถ้อยคำของ
นางที่เล่ามา ก็คมสันเป็นอัศจรรย์นัก แต่เราจะต้องถามสำคัญในพระองค์ก่อน ถ้าเป็น
พระราชมารดาจริงก็รู้สำคัญ คิดแล้วจึงถามว่าซึ่งท่านว่าพระเจ้าแผ่นดินเป็นพระราชบุตร
ของท่านนั้น สำคัญในพระองค์มีอยู่ที่ไหนบ้าง นางลีสินฮุยจึงตอบว่า พระเจ้าแผ่นดิน
องค์นี้มีสำคัญที่ฝ่าพระหัตถ์สองข้างมีอักษรสองตัว ตัวหนึ่งชั่วคราวหนึ่งห่อ ที่ฝ่าพระบาท
ทั้งสองก็มีอักษรข้างละอักษร อักษรหนึ่งเขียนอักษรหนึ่งเจ็ก เป็นหนังสือสี่อักษรว่า ชั่ว
ห่อเขียนเจ็ก เปาบุ๋นจิ้นได้ฟังดังนั้นก็รู้ชัดว่าเป็นพระราชมารดาแน่แล้วก็คุกเข่าลงคำนับ....
(*บัววนช่วยเหลา* : 160-162)

ตัวอย่างที่ 4

เปาเจิ้งรีบเร่งเดินทางกลับวังเพื่อสะสางคดีของอดีตพระสนมหลี่ แต่เรื่องใหญ่และสำคัญ
เช่นนี้จะกราบทูลออกไปตรงๆ ต่อหน้าขุนนางทั้งหลายก็ไม่ได้ เพราะหากไม่เป็นความจริงหรือเกิด
ความผิดพลาดอะไรแม้แต่น้อย ตนก็ต้องรับโทษสถานหนักอย่างแน่นอน จึงเริ่มเลียบเคียงกราบทูล
ทูลทำความเข้าใจคุณธรรมความกตัญญูก่อน เพื่อหยั่งพระดำริของซ่งเหรินจง เมื่อเห็นว่าทรง
พร้อมไปด้วยความกตัญญูจึงเขียนเป็นฎีกากราบทูลความ ทั้งที่หลวงพัฒนาพงศ์ภักดีเป็นผู้ที่ได้รับ
การยกย่องว่ามีความกตัญญูเป็นที่ตั้ง แต่กลับตัดการสนทนาหยั่งเชิงนี้ของเปาเจิ้งออกทั้งหมด
ผู้วิจัยคิดว่าก็คงเห็นว่าเนื้อความส่วนนี้มีความหมายไปในเชิงไม่ไว้ใจและสอนสั่งพระเจ้าแผ่นดิน
อยู่บ้าง จึงตัดออกไปเพื่อไม่ให้มีผู้ใดรู้สึกหรือเอาไปกล่าวโทษได้ว่ากวีจงใจหมิ่นพระบรมเดชานุ
ภาพของกษัตริย์ ดังที่เคยประสบมาแล้วในคราวเขียนนิราศหนองคาย โดยสมเด็จพระยาบรม
มหาสุริเยวงศ์กล่าวโทษนายทิม (หลวงพัฒนาพงศ์ภักดีในขณะนั้น) ในข้อหาการหมิ่นพระบรมเดชานุ
ภาพความว่า “หน้า 2 บรรทัดที่ 3 ว่าข้อนี้ไม่ควรจะเอาพระนามมาดัดแปลงใส่หนังสือเพลงยาว
นิราศ ” (จิตร ภูมิศักดิ์ , 2533 : 22)

*มีว่าข้าพเจ้าเปาบุ๋นจิ้น สืบรู้สิ้นแน่นอนความก่อนเก่า แต่ครั้งเมื่อองค์ทรงพเยา
เล่าสองเสาคิดด้วยกวยฮวยนั้น อุ่มพองค์มาส่งให้ทาชวี ไปทิ้งที่คงคาให้อาสัน....*

เปาบุ๋นจิ้นจึงทูลว่าข้าพเจ้ามีความร้อใจนัก ถ้าเป็นความไม่จริงข้าพเจ้าก็ไม่พ้นพระราช
อาญา การในโลกนี้ข้าพเจ้าเห็นว่าพระมหากษัตริย์อันดำรงแผ่นดินนั้นเป็นใหญ่อยู่ในโลก
หรือพระองค์เห็นว่าผู้อื่นจะเป็นใหญ่กว่าพระมหากษัตริย์บ้าง พระเจ้าแผ่นดินจึงตรัสว่า

ซึ่งท่านจะถือเอาว่าพระมหากษัตริย์เป็นใหญ่ในโลกแต่ผู้เดียวนั้นยังไม่ได้เหมือนฟ้าและดิน พระจันทร์พระอาทิตย์ และบิดามารดาครูอาจารย์เหล่านี้เป็นใหญ่ทั้งสิ้น เปาบุ๋นจิ้นจึงทูลว่า พระองค์ตรัสดังนี้ก็ควรแล้ว แต่คนซึ่งไม่รู้จักคุณบิดามารดาจะเรียกว่าคนชนิดไร พระเจ้าแผ่นดินจึงตรัสว่า ถ้าคนไม่รู้จักคุณบิดามารดาถึงโดยว่าเป็นมนุษย์ก็เหมือนสัตว์เดียรัจฉานเหมือนกัน

ขณะนั้นขุนนางผู้น้อยผู้ใหญ่เฝ้าอยู่พร้อมกัน เปาบุ๋นจิ้นจะกราบทูลข้อความเรื่องพระราชมารดาก็หาไม่เจอ จึงหลีกเลี่ยงไปที่ห้องอาลักษณ์ แล้วเขียนเป็นเรื่องราวว่า พระองค์ยังไม่รู้จักพระราชมารดาซึ่งประสูตินั้น ความอันนี้ลึกลับอยู่หาผู้ไม่รู้ไม่ พระราชมารดานั้นตกทุกข์ยากได้รับความลำบากนัก ครั้นเขียนแล้วก็เอาไปถวายต่อพระหัตถ์

(*บัววนช่วยเหลา* : 177)

ตัวอย่างที่ 5

ผังหวางแผนจะให้องค์หญิงเพ็ญหลงปลอมเป็นนางเฟิงเจียวบุตรสาวของหยางเทา แต่งงานกับตีซิง เพื่อจะได้หาโอกาสสังหารตีซิงให้ได้ บทละครดัดรายละเอียดของแผนในขั้นตอนการเตรียมตัวเพ็ญหลงให้เป็นนางเฟิงเจียวออกทั้งหมด เพราะกวีเรียบเรียงเหตุการณ์ในส่วนนี้ต่างจากนิยาย กล่าวคือ ในบทละครนั้นวันที่เพ็ญหลงเข้าพบผังหวางแล้ว ผังหวางก็เรียกหยางเทามาสั่งการทันที พอตกลงกลางคืนจึงค่อยไปเกี่ยวพาเพ็ญหลง พอรุ่งเช้าจึงเข้าวังกราบทูลขอพระราชทานสมรสตีซิงกับเฟิงเจียว(ปลอม) ทันที หากแต่ในนิยายผังหวางเข้าไปเกี่ยวพาเพ็ญหลงก่อน เมื่อไม่สำเร็จจึงคิดแผนแล้วเรียกหยางเทามาเจรจา หยางเทาไม่ยอมกร่วมมือด้วยเพราะกลัวภัยจะมาถึงตัว แต่สุดท้ายก็ต้องยอมช่วย ผังหวางจึงส่งตัวเพ็ญหลงให้ไปอยู่กับนางเฟิงเจียวเพื่อฝึกภาษา ภิยามารยาทให้เหมือนชาวเมืองเป่ียนเหลียงก่อน หลังจากพร้อมสรรพแล้วจึงค่อยให้หยางเทากราบทูลขอพระราชทานสมรสติดาตนกับตีซิง บทละครเรียบเรียงเหตุการณ์ตอนนี้ใหม่เพื่อให้เรื่องราวมีความกระชับรวดเร็วตามแบบของบทละครพันทาง โดยไม่ได้เน้นความสมจริงของแผนการหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมากนัก

จะยืมชื่อของก๊วยบุตรีสาวท่าน ไปแต่งงานยกให้เพงไซอ่อง เมื่อส่งตัวเรานี้กตริกรตรอง
เปลี่ยนตัวรองไปให้คงได้การ... เอียนทานั่งก้มหน้าไม่ว่าชาน ไม่อาจที่จะขัดทักทาน
จึงคิดอ่านตอบความตามกิจา ถ้าแม้การไม่สมอารมณ์หมาย อย่าให้ความผิดร้าย
มาถึงข้า ว่าแล้วก็ทำอำลา กรงกลับไปเคหาทันที

เราเห็นว่าท่านมีบุตรสาวอยู่คนหนึ่งชื่อนางสองเกี้ยว รูปร่างก็หมดจดชบกลอยู่ เราจะให้นางไปยเลงกงจู่ไปอยู่กับนางสองเกี้ยวให้ฝึกหัดพูดจาภาษาสำเนียงให้เหมือนชาวเมืองเปียนเหลียง แล้วท่านจงเข้าไปกราบทูลพระเจ้าซ่งยินจงฮ่องเต้ว่าจะยกนางสองเกี้ยวบุตรสาวให้กับเด็กเซ็ง ถ้ารับสั่งโปรดแล้วถึงวันกำหนดนัดส่งตัวนางสองเกี้ยว จงเอานางไปยเลงกงจู่ปลอมเป็นนางสองเกี้ยวส่งไปให้เด็กเซ็ง นางไปยเลงกงจู่จะกำจัดเด็กเซ็งได้ เราคิดว่าดังนี้ท่านจะเห็นประการใด เอียเทาว่าอุบายของท่านนั้นก็ดีอยู่ ถ้าเด็กเซ็งตาย ความทราบถึงพระเจ้าซ่งยินจงฮ่องเต้กลัวความผิดจะมาถึงข้าพเจ้าดอกกระมัง พังหองว่าข้อนั้นท่านอย่ากลัว เราจะช่วยแก้ไขไม่ให้ความผิดมาถึงท่าน เอียเทาได้ฟังก็นิ่งอยู่ พังหองจึงหาตัวนางไปยเลงกงจู่มาบอกความตามอุบายซึ่งคิดไว้ให้ฟังทุกประการ แล้วก็มอบตัวนางไปยเลงกงจู่ให้กับเอียเทา แล้วสั่งว่า ความเรื่องนี้ท่านอย่าได้ให้ผู้อื่นรู้แพร่พรายไปเป็นอันขาด เอียเทาก็คำนวณลาพังหองพาตัวนางไปยเลงกงจู่ไปให้อยู่กับนางสองเกี้ยวที่บ้านตามพังหองสั่ง (โหงวไฮ้วเพงไซ : 92)

ผู้วิจัยเห็นว่าการตัดเนื้อความดังที่ได้ยกตัวอย่างมาทั้งหมดนั้น ถึงแม้จะไม่ทำให้สูญเสียใจความหลักตามท้องเรื่อง แต่ก็ทำให้ขาดข้อมูลเบื้องหลัง ความเป็นมา เหตุผลและหลักความเป็นจริงหลายอย่างที่ควรจะมีไปอย่างน่าเสียดาย

3.2.2 การเพิ่ม

ผู้วิจัยเห็นว่าในการนำนิยายมาดัดแปลงเป็นบทละครานั้น การเพิ่มเติมฉากปฏิกิริยาการเคลื่อนไหวของตัวละครในฉากให้มีลำดับขั้นตอนและให้แสดงท่าทางจากอารมณ์ความรู้สึกภายในเป็นสิ่งจำเป็น อย่างเช่น การรับคำสั่งแล้วถอยออกไป การเปิดสาส์นออกอ่าน การขึ้นลงหลังม้า การเอียงอ้าย การกระเทิบเท้าขึ้นหน้า เป็นต้น เนื่องจากผู้ชมจะรับรู้เรื่องราวและความรู้สึกของตัวละครได้จากการแสดงท่าทางและการเจรจาเท่านั้น เนื้อความด้านล่างที่ผู้วิจัยยกมาเปรียบเทียบนั้น มีทั้งการเพิ่มเติมฉากปฏิกิริยาของตัวละครดังกล่าวข้างต้นและเพิ่มเติมเนื้อความเพื่อจุดประสงค์อื่น เช่น เพื่อเพิ่มความยิ่งใหญ่อลังการของละคร เพื่อสอดแทรกข้อคิดหรือขนบธรรมเนียมประเพณี และเพื่อเพิ่มความสนุกสนานให้แก่ผู้ชม ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1

หลังจากพระเจ้าซ่งเจินจงเสด็จสิ้นราชการงานศึกและเสด็จกลับวังก็ได้ทราบว่าท่านอ๋องแปด พระสนมหลี่พร้อมพระโอรสสิ้นพระชนม์ก็โคกเศร้าน้ำและกลัดกลุ้มเรื่องรัชทายาทเป็นอันมาก

จึงทรงแต่งตั้งเป็นพระโอรสองค์โตของอ๋องแปดหรือแท้ที่จริงก็คือพระโอรสของพระองค์เองกับพระสนมหลี่ที่รอดชีวิตจากแผนการร้ายของพระมเหสีหลิวไปได้ให้เป็นองค์รัชทายาท เมื่อพระเจ้าช่งเจินจงเสด็จสวรรคต รัชทายาทก็ได้ขึ้นครองราชย์ทรงพระนามว่าพระเจ้าช่งเหรินจง บทละครเพิ่มเติมในส่วนของบทสนทนาในการพบหน้ากันระหว่างพระเจ้าช่งเจินจงและพระโอรส พระอาการ รวมทั้งบรรยากาศตอนเสด็จสวรรคตและขึ้นตอนพระราชพิธีขึ้นครองราชย์ของพระเจ้าแผ่นดินองค์ใหม่ตั้งเนื้อความตัวอย่างด้านล่าง

ภ่อเหินเอี้ยชีวจุนฉิวรั้ง ด้วยบุญชกชิตเชื้อเพราะเชื้อไซ มิได้ทราบว่าเป็นบุตรสุดอาไ
 เปนลูกเต่าเหล่าไครนี้กุมาร เอี้ยชีวบังคมก้มเกล้า กำลังเฝ้าทูลไปด้วยใจหาร
 บุตไปยอฮ่องขอพระราชทาน จงทราบเบื่องบทมารพภูมิ
 เมื่อนั้น พเจ้าแผ่นดินของผ่องศรี ได้ฟังกุมารภาที่ ยิงยินดีรักไคร้อาไลลาน
 ตัวเราไม่มีซึ่งลูกเต่า จะเลี้ยงเจ้าเป็นบุตรสุดสงสาน จะตั้งเป็นฝ่ายนำให้ว่าการ
 ได้ครอบบ้านครองเมืองต่อเนืองไป ตรัสพลางทางปฤษาข้าเฝ้า โอรสเราบัดนี้หาไม่
 เราจวนเจียนเปลี่ยนโลกมีโรกไก จะได้ไครสืบวงศ์พงประยูร บุตไปยอคนนี้ที่ฉลาด
 ควรเป็นที่อุปราชณเรนสุน อนึ่งก็เนื่องเนื้อเชื้อกระดูก เหน้เค้ามูลทวงที่มีปัญหา...
 พวกขุนนางใหญ่่น้อยนบร้อยกว่า ต่างคนต่างยินดีปรีดา กราบทูลพร้อมกันว่าสมควร
 เมื่อนั้น พเจ้าชองยินจงทรงพลวณ ตรัสสั่งพนักงานารเปนการจวน
 จงรีบด่วนตั้งพิທີที่ฟลาน สั่งเสจรเสดจยูระยาต ลงจากอาศน์พรรณระรายฉายฉาน
 เยียงยองจองจตบทมาร เข้าทวานฉากกันขึ้นใน ลตองลงนังบั้นล้งอาศ
 อนงนาตเวตล้อมพร้อมไสว องค์พราชเทวีดีฟไท แถลงไซทูลความไปตามการ
 เมื่อนั้น พภูมิปรีเปรมกระเชมสาร ตรัสด้วยมเหษริที่สำราน นำมิตลัมลมสว่นขึ้นทันที
 ชบเสือกเลือกเนตพระเกษกลิ่ง พวกผู้หญิงวิตอีกคนึงมี อารมไม่สมประภาดี
 ก็สูญสิ้นชีวีวายปราณ
 มเหษริว่าไอ้พะทรงเดช กลับมาถึงนิเวศราชถาน ไม่ทันลวงเลยวันกับันดาน
 มาสูนสิ้นชลมารมวระนา สนมว่าพร้อมศิริระเกล้า ไม่ทันเฝ้าพิทักไคร้รักษา
 ต่างคนโคกสันพรรณา ก็โสกาเซงแซทั้งวังใน ครั้นคลายวายโคกกำสตศรี
 กวยอวยขันที่ผู้ใหญ่ ธิบเร่งลีลาคลาไคล ออกไปค่างนำไม่ซ้ำที่
 ครั้นถึงจึงแถลงแจ้งกัจา บอกแก่ท่านเสนาบดีศรี ว่าพภูมิเกล้าของเรานี้
 ลินชีวีสุสวรรคคัลไ
 บัดนั้น พวกขุนนางต่างคนทนมไม่ไหว ครวนครำกำสตสลัดใจ ต่างร้องไห้โฮๆ โสกา
 ครั้นคลายวายโคกกันแสงสัน พร้อมกันตรีตรีกปฤษา บัดนี้พภูมิสิ้นชีวา

เราจะหาใครเล่าเป็นเจ้านาย เราเห็นแต่เอี้ยชิวบุตรโปยอ่อง ตามต้องพประสงจ้านงหมาย
ต่างยิงยอมพร้อมใจไม่ยกย้าย ก็ชวนกันผันผายกรงไป
ครั้นถึงจึงกรงเข้าไปเฝ้า ก็มเกล้าทูลแจ้งแถลงไข เชิญเสด็จจกานฟ้าคลาไคล
ไปครอบครองเวียงไซให้สำราญ ได้เป็นที่รมเกล้าเหล่าอำมาต
แลทวยราชทั่วสิ้นทุกถิ่นถาน ได้ฟังพบรมสมภาร ตามบุราณสืบมาชั่วฟ้าดิน
บัดนั้น เอี้ยชิวขึ้นชมสมถวิน อย่างใครเป็นเจ้าของครองบุรีน จึงผันผินทูลลามารดาจร
เมื่อนั้น เดกไทเฮาเทวีศรีสมร รักเหมือนบุตรกำเนิดเกิดอุทร จึงอวยพรสารระพันจ้านนจา
เอี้ยชิวขึ้นชมสมนัต ประสารหัตบังคมก้มเกล้า เสด็จลงจากอากาศยาดรา
พวกขุนนางนำมาเกยอำไภ เชิญขึ้นราชทยานคานหาม คนนำตามเกนแห่แลไสว
เดินกระบวนควนภาภกันคลาไคล กรงไปสูพราชวัง
ครั้นถึงจึงเชิญนั่งเหนืออาศ เสียงพิณฆาตเซงแซพร้อมแกรส้ง ขุนนางล้อมพร้อมนำ
ประคาดัง ถวายมั่งคะละภูวะคน พนังการพร้อมถ้วนั่งล้วนหลาม ถวายนามทรงเดช
ตามเหตุผล พเจ้าของยินจงเปนมงคล แล้วเชิญให้สงชลธารา

เห็นแต่ชิวเอี้ยบุตรผู้ใหญ่ของโปยอ่องคนหนึ่ง ควรจะรักษาแผ่นดินต่อไปได้ ด้วยพระเจ้า
ซ็องจิ้นจงฮ่องเต้มิได้ทราบชิวเอี้ยเป็นบุตรของพระองค์ จึงรับสั่งให้หาชิวเอี้ยกับนาง
เต็กเซยกิมเข้ามา แล้วจึงตั้งให้ชิวเอี้ยเป็นที่เกียเอี้ยฮองไทจื่อ...แล้วให้ทำการสมโภชต่างๆ
แล้วโปรดให้ปล่อยคนโทษในคุกเสียสิ้น ครั้นถึงปีจอเดือนสิบสอง พระเจ้าแผ่นดินทรง
พระประชวรหนักก็สวรรคตที่พระตำหนักเตี้ยเกงเตย...ขุนนางทั้งปวงจึงยกเกียเอี้ยฮอง
ไทจื่อขึ้นเป็นกษัตริย์ทรงพระนามพระเจ้าซ็องยินจงฮ่องเต้ (บัวนฮ่วยเหลา : 24)

不如冊立八王長子，以嗣江山便了。主意已定，次早降旨，冊立受益為
王太子，改名曰楨，是年十四歲。於是群臣朝賀，大赦天下。次年壬戌
乾興元年春二月，真宗疾漸重，禦醫診治無效，不一月崩於延慶殿，。
是時百官舉哀，遍頒天下，不用多述。天子楨即位，是為仁宗。

(ว่านฮวาไหลว : 19)

ตัวอย่างที่ 2

ตัวอย่างนี้เป็นเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกันสองเหตุการณ์คือการฆ่าตัวตายของนางกำนัลไค่ว
และการปลงพระชนม์ชีพองค์เองของพระชนนีหลิว กวีเพิ่มกิริยาอาการของตัวละคร คือ การคร่ำ
ครวญก่อนลงมือปลิดชีพตนและอาการก่อนสิ้นพระชนม์ของพระชนนีหลิว ทำให้ผู้ชมเกิดอารมณ์
ความรู้สึกร่วมไปกับตัวละคร แต่ในส่วนของการเนื้อความนั้นนอกจากความรู้สึกของพระชนนีหลิวที่อยู่ใน

นียายมีความโกรธแค้นเปาเจิ้ง ทว่าในบทละครนั้นมีแต่ความเศร้าโศกกลัวความผิดแล้ว บทละคร ก็ยังสามารถคงใจความหลักตามนียายไว้ได้ครบถ้วน

บัดนั้น นางโควหนึ่งแ่งน้อยเสนาหา ตอบพลางทางถวายเป็นบังคมลา
 กรงไปสวณบุบผาทันที...ครั้นถึงซึ่งสระใหญ่ได้ต้นโคก หยุดยั้งนั่งวิโยกหมองศรี
ครั้นเราจะอยู่ไปเหนอไม่ดี คงจะมีความผิดอยู่ติดกาย แม้นรู้ถึงสองเฮาเราคงโกรธ
จะทำโทษอย่างไรน่าใจหาย เราจะกระโดดน้ำให้จำตาย แล้วมาตหมายตั้งถ้าใจนวาริ
ขยับจะโดดน้ำคั่นดำม้วย จิตระทวยประศก่าสตรศรี หวนมะณะกัตพันโคดทันทึ
ก็สูตสิ้นชีวิบันไล

ฝ่ายนางโควหนึ่ง...จึงคิดว่า การอันนี้สำคัญใหญ่หลวงนัก นานไปข้างหน้าถ้าเล่าสองเฮา
 แจ้งความว่าเราทำการดั่งนี้ก็คงฆ่าเราเสีย เราตายเสียเองดีกว่าเขาทำให้ตาย คิดเห็น
 ดั่งนั้นแล้วก็ไปโจนน้ำตายเสียที่สระกิมจยติ (บัวนฮ่วยเหลา : 19)

卻說有宮人報知劉后：寇宮娥投水死於金水池中。(อ่านฮวาไหลว : 16)

เมื่อนั้นเล่าไทเฮาเทวีศรีไล ทราบข่าวเร่าร้อนถอนฤไทย ด้วยทำความชั่วไว้แต่เดิมที่
 กวยฮวยรับเบเนสัจซัดถึง คิดรำพึงตริตรองหมองศรี ความซึ่งเราเอาใจตโทษก็มี
 คงถึงที่ล้มตายวายชีวา จะนิ่งให้เขาฆ่าน่าบัดศรี เราก็มียศศักดิ์เป็นนักษนา
 คราวนี้ถึงเวรกำเราทำมา ต้องหนีน้ำล้มตายวายชีวัน คิดพลางทางหนีผ้าแพรศรี
ขึ้นยืนบนเกาอี้แล้วโคกสัน แสงใจผูกหลังบาลทวานพลัน ให้นวนๆ วินยาโสกาไล
(โอต)๐โอครั้งนี่ชีวิตของเราเอ๋ย ไม่ควรเลยที่จักมาตักใส ได้เกิดมาเป็นคนยากพันใจ
จะตายไปวันนี้แล้วชีวง ครั้นว่าจะอยู่ไปก็ไปที่ ตายเสียดีกว่าอยู่เป็นหมู่งั่ง
พลางหนีผ้าภาคศ้อแล้วร้อร้ง ขยับยั้งนี้กขยันหันไปมา
(เซิตฉิง)๐หักจิตคิดมาณะผูกพส้อ จะให้มะระณังสิ้นสังขา ดึ้นยันๆ สิ้นทั่วทั้งกายา
ก็สูญสิ้นชีวาวยชน

นางเล่าไทเฮาแจ้งความแล้วก็ตกใจ จึงตรีกตรองว่าความเรื่องนี้กวยฮวยก็รับเป็นสัจย์แล้ว
 ถ้าพระเจ้าแผ่นดินเสด็จกลับมาถึง พระเจ้าแผ่นดินแม่นจะไม่ทำโทษเรา นางลีสินสุขกับ
 เปาบุ๋นจิ้น คงทำโทษเราเป็นแท้ เราก็เป็นถึงสองไทเฮามียศใหญ่จะต้องตายด้วยเขาทำ

โทษหาควรไม่ โทษเราก็ก็นตายแล้วตายเสียดีกว่า คิดแล้วก็ไปผูกคอตายเสียที่เก่ง
(บัวช่วยเหลา : 203)

劉太后聽罷，嘆一聲：“果然危矣！”頃刻面上失色，玉手發抖，說道：“包拯，我與你定然是宿世冤仇，至今生作對。郭槐難免凌遲碎剮之罪，我亦難免六律之誅。即今王兒不便加罪我嫡母，惟恐李氏回宮抱怨，且包拯執性，挑唆王兒不容。不如早死，以免受辱。”劉太后及打發宮娥太監出去，閉上宮門，下淚數行，即下跪宮房，拜叩先王，上謝恩德，將三尺紅綾，自縊於宮中。 (อ่านฮวาไหลว : 247)

ตัวอย่างที่ 3

องค์หญิงเพ็ญหลงแห่งซีเหลียวปลอมเป็นทหารแฝงตัวติดตามการเดินทางที่พกลับเมืองซ่ง เพื่อหาโอกาสสังหารตีชิงแก้แค้นให้เฮยลี่ผู้เป็นสามี บทละครเพิ่มสถานที่หลุมศพ การปรากฏกายของวิญญานเฮยลี่และการสู้รบกันระหว่างวิญญานแม่ทัพหยางจงเป่ากับวิญญานเฮยลี่ที่ด่านชานกวานชายแดนเมืองซ่ง ผู้วิจัยคิดว่าก็เพิ่มเนื้อความส่วนดังกล่าวเพื่อให้ละครกำเนิดความสนุกสนานตื่นเต้นมากขึ้น

เร่งรีบลี้ลาภก่อนมาภ เป็นที่แทนฝังศอกเฮกหลี นางไปยหลงรู้ว่าศษามี
จึงร้อรียเหตุยังนั่งบูชา น้ำเนตนองร้องเรียกว่าเฮกหลี ท่านผู้เปนขามีของข้า
จงไปช่วยป้องกันอันตราย จะอาษาทตแทนแก้แค้นใจ ภาอกกล่าวลั้นล้าเนียงเสียงสนั้น
เลื่อนล้นธรนินแผ่นดินไหว นางไปยหลงกงจูดูไป เหนปีศาจโตใหญ่หมึ่มมา
ร้องว่าคำครีชื่อเฮกหลี ผู้เปนขามีเสนาหา จะมาช่วยป้องกันภรรยา ไปเขนฆ่าเตกเซงเร่ง
ดีใจ.....เฮกหลีปีศาจคอยรักษา พวกโยธาไม่เหนเพราะเปนผี
เตกเซงเดินทับผ่านด่านซำก้วน รีบด่วนหมายมุ่งไกล้กรุงศรี เอียงจงเป่าที่ตายวายชีวี
มาเปนผีปีศาจจะสุระกาย เหนปีศาจเฮกหลีมีเมืองอื่น จึงออกยื่นห้ามไว้ตั้งใจหมาย
เฮกหลีเหนกองทับเดินลับกาย ทำวุนวายงม่งามจะตามไป
เอียงจงเป่าเข้ากันมันตันดี้อ เจือมือตอยตบรบกั้นใหญ่ สองปีศาจสู้กันสนั้นไพโร
ถอนตันไม้หวตฟาดต่างสาตรา เอียงจงเป่ามิใช่ได้พิฆาต ฝ่ายปีศาจเฮกหลีวิ่งหนีนำ
เอียงจงเป่าตีทรำกระน้ำมา วิงแวกแหกปากกระเจิงไป

ฝ่ายนางโปยเลงกงจู่ซึ่งแปลงเป็นชายนั้น ครั้นเวลากลางคืนก็ออกมากลางแจ้ง คำนับ
 เสกหลีสามีผู้ตายแล้วออกวาจาประกาศอ้อนวอนว่า.....ในขณะนั้นเสกหลีซึ่งตายไป
 เป็นอสุรกายก็สำแดงให้ปรากฏเป็นลมพัดวูบมาตรงหน้าแล้วบอกว่าจะไปด้วย
 ฝ่ายเสกหลีอสุรกายซึ่งตามนางโปยเลงกงจู่อันแปลงเป็นชายปลอมปนเข้ามากับทหาร
 เต็กเซ็งนั้น ครั้นเต็กเซ็งจะเข้าไปเมืองเปียนเหลียง นางโปยเลงกงจู่ก็เข้าไปด้วย แต่
 เสกหลีอสุรกายนั้นตามนางโปยเลงกงจู่เข้าไปไม่ได้ ด้วยเฉียดจงเปาผู้รักษาเมืองซำก้วนซึ่ง
 ถึงแก่กรรมนั้นเป็นอสุรกายรักษาเมืองซำก้วนอยู่ ครั้นเห็นเสกหลีอสุรกายจะเข้าไปเมือง
 เปียนเหลียง ก็ห้ามป้องกันไว้มิให้เข้าไป (โหงวโหลวพงไช : 79,83)

到了天晚，私回黃花關空野之外，暫為歇息，咬牙切齒，……，
 低聲叫聲：……。此夜公主一念不忘丈夫，黑利陰魂不散，為公主悲哀
 傷感。此時正在三更時候，公主悲傷之際，有鬼魂叫一聲：“我公主賢
 妻，休要傷懷，你果要報仇，我當助你一臂之力，你當放心前往。”
 此時飛龍公主隨著宋兵混進三關，……。只是這黑利在生之時，雖然
 威武，豈知死後做了鬼魂，威風險不出來，況且三關乃是重地，本國山
 神，豈容外國鬼魂出入，並有楊元帥之忠魂，阻擋住三關，那番將的陰
 魂，難以進關，只得退歸原路去了。(อุ่มผิงชี : 106,114)

ตัวอย่างที่ 4 พิธีสมรสของตีซิงกับองค์หญิงปาเปา และตีซิงกับนางเฟิงเจียว

เนื้อความด้านล่างนี้เป็นการบรรยายพิธีการแต่งงาน ซึ่งลักษณะการบรรยายเพิ่มเติมของ
 บทละครมีความแตกต่างกัน พิธีการของตีซิงกับปาเปานั้นเป็นแบบประเพณีไทย คือบ่าวสาวจุด
 ธูปเทียนบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ กราบรับฟังคำอวยพรและคำสั่งสอนจากผู้ใหญ่ในห้องหอ แล้วผู้ใหญ่จึง
 ออกจากห้องไปให้บ่าวสาวอยู่ตามลำพัง ส่วนพิธีการของตีซิงกับเฟิงหลงเป็นแบบประเพณีจีน
 คือบ่าวสาวคำนับฟ้าดิน คำนับกันและกันแล้วก็ส่งตัวเข้าหอ อีกทั้งมีการบรรยายบรรยากาศงาน
 เลี้ยงฉลองด้วย

เขียนเขียนอ่องคอยอยู่ประตูแก้ว ภาวเตกเซงติลาเข้ามาไกล จึงจับมือจูงภาคลาไคล
เข้าในตำหนักพลันทันที ให้เตกเซงหยุดยั้งนั่งคอยอยู่ เรียกโปยไปกงจู่มารศรี
มานั่งเรียงเคียงกันเป็นอันดี อยู่ที่โต๊ะเฟื่องเครื่องบูชา

ทางองค์จุดธูปเทียนน้อมเสวยเกล้า ปชชาเจ้าศักดิ์ทุกทมิชชา ตามเพชประเพณีมิมา
ทำวงสงวทเวาดด้วยใจปอง ครั้นบวงสงวสำเร็จเสร์จลับ จึงกรงไปคำนับเขียนเขียนอ่อง
ศรีโรราบกราบงามตามทำนอง พร้อมทั้งสองสดับรับสุนทร

เมื่อนั้น เจ้าบุรินพิณโยสโมษร จึงเอื้อนอัครช่วยอำนวยกร จงถาวรโสมนัสสวัสดิ์ สอนเตกเซงให้มีอารีรอบ แล้วตรัสมอบบิดามารชรี ครั้นเสด็จเสด็จจรลี พวกขันทีและขุนนางต่างไป

เขียนเขียนก็อ่องก็มีความยินดีครั้นถึงวันฤกษ์ดีก็ให้จัดแต่งการให้เติกเซ็งกับนางไปยงไปงจู่อยู่กินเป็นสามีภรรยาทำตามธรรมเนียม (โหงวไหว้เพงไซ : 40)

再說狄元帥無奈，……。今日上參見狼主千歲，狼主禦手相扶請起；又參見過番后娘娘，番后吩咐宮娥，往宮中請起公主娘娘。宮娥與太監領命，送至宮中。眾宮女各出宮去了。(อุ้มผิงซี : 47-48)

ครั้นมาถึงซึ่งบ้านเพงไซอ่อง ออกมารับฟังหองขมันขมี ทั้งขุนนางพร้อมนำนารี
 เกียมคอยรับอยู่ที่ทวารว พวกเฒ่าแก่นารีล้วนมียศ เชิญนางลงจากรถเลขา
 ห้อมล้อมลีลาตยาตรา กรงมาตีกรหจระลี
 เพงไซอ่องสองเี่ยวทั้งสองฝ่าย น้อมกายค้ำบัณขมันขมี เข้าไหว้เจ้าพร้อมกันทันที
 ตามเพศประเพณีธรรมเนียมมา
 ครั้นไหว้เจ้าสำเร็จเสร็จพร้อม พวกเฒ่าแก่ห้อมล้อมทร้ายขวา นำนางลีลาตยาตรา
 เข้าในทวารวห้องห่อพลัน
 เมื่อนั้น เพงไซอ่องม่งใสกระเซมสัน เชิญขุนนางที่มาพร้อมนำกัน
 นั่งโต๊ะเคียงเลี้ยงกันการมงคล

เมื่อแต่งงานเพงไซอ่องครั้งนั้นขุนนางข้าราชการมาช่วยได้เลี้ยงดูกันเป็นอันมาก พระเจ้า
 ซ้องยินจงก็โปรดพระราชทานผ้าผ่อนเงินทองสิ่งของต่างๆ ตามสมควร ฝ่ายนางไปยง
 กงจู่มาถึงบ้านเพงไซอ่องแล้ว ก็เข้าไปอยู่ในห้องเรือนหอซึ่งเติกเซ็งแต่งไว้

(โหงวไหว้เพงไซ : 94-95)

是晚王府華堂生彩色，珠翠擁宮房，吉期已至，邀請雙貴人同參天地。狄爺是日不能違聖旨，又不能逆母命，參拜天地畢，又請母親定坐，兒媳殷勤叩禮，送入洞房，合盃交杯。(อุ้มผิงซี : 134)

นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มอากัปกริยาเล็กๆ น้อยๆ ของตัวละครที่ไม่มีในฉบับนิยาย ซึ่งอากัปกริยาต่างๆ ที่เพิ่มขึ้นเหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เพื่อให้เข้ากับกระบวนการทำร้ายรำและเพื่อความชัดเจนในการแสดงอารมณ์ของตัวละคร ทำให้ผู้ชมเข้าใจและสนุกสนานมากขึ้นทั้งสิ้น เช่น

- เฝ้าเขยคางจูบพิตคิดสงสาน
- กระที่บบาทขึ้นน้ำดำไป
- ครั้นคลายวายเศรานั้นเหงาหึงมิ
- เอาไม้คองขึ้นป่าไปหานาย
- ซีดไฟร้อจ่อชุดจุดหลังคา
- ลิสินฮุยคอยนั่งระวังอยู่.....หนีออกนอกประตูวังไป.....ให้เศร้าทรงหวงวัง
เหลียวหลังกลับ ก็แลลับมีตมิตทุกทิศฯ ค่อยแขงขึ้นฝันใจโคลคลา เหลียว
หน้าเหลียวหลังเซซังไป
- ลตองค้ดงประทับกับอาศ.....สังเสจรเสดจยุรยาต ลงจากอาศน์พรณะ
รายฉายฉาน เยื่องยองจองจตบทมาร เข้าทวานฉากันขึ้นใน
- ประสารหัตบั้งคมกมเกษา เสดจลงจากอาศยาตรา
- ยกไหเล่าขึ้นชตจนหมตเท เมากรานชานชมกัมน่า ทั้งพญาเหลวไหลไหลเพล
ร้องให้โฮๆ โยเย ยืนเซล้มพับหลับไป
- ทำน่านิวเพราะใจยังไม่กล้า
- ถึงค้ายเอียงงเปายืนปองน่า
- ภา่ม้าหกพลัดตกจากอาศา.....แล้วกลับขึ้นหลังม้าถืออาวุท ปากไม่หยุดคุย
โงงโงงโงงใหญ่
- สองพ่อลูกตัวสั้นงันอยู่ ทำยิ้มๆ แหงๆ ตะแคงดู
- สายสมรช้วนหยิกพลีกล้วย
- พังหองตกเกาอีลงนอนหงาย
- แล้วจุงกรโถมฉายมานั่งเคียง
- ยกเกาอีกระแทกตั้งออกนั้งห่าง ช้อนชาขึ้นไขว่ห่างฤไทยถอน
- คลานมานั่งเคียงเกาอีแล้ววอนวิง
- พังหองหัวร่อก้ากอำปากหัวอ
- เอนอิงพิงหมอนถอนฤไทย
- เปิดมุ่มมองขยับถอยกลับคืน
- เจียวเทงกุยฟังว่าทำตาเซียว จูปากร้องฉิว อีฮองเกี้ยว

จากตัวอย่างที่นำมาเปรียบเทียบทั้งหมดทำให้เห็นว่า บทละครไม่ได้เพิ่มเนื้อหาที่ทำให้
 ความหมายหรือเหตุการณ์ตามท้องเรื่องเปลี่ยนแปลงไปจากนิยายเลย แต่เป็นการเพิ่มเพื่อให้
 เหมาะสมกับรูปแบบของละครรำและให้เข้ากับความเข้าใจ ความเคยชินของคนไทยในสังคมสมัย
 รัชกาลที่ 5 ทำให้เมื่อนำบทละครมาใช้แสดงเป็นละครพันทางก็ได้รับความนิยมจากผู้ชม

3.2.3 การปรับเปลี่ยน

นอกจากการตัดและการเพิ่มเนื้อความแล้ว ในบทละครเรื่องนี้มีการปรับเปลี่ยนเนื้อความและการเรียบเรียงเหตุการณ์อยู่เกือบตลอดทั้งเรื่อง จุดประสงค์หลักน่าจะเป็นเพราะรูปแบบของกลอนบทละคร กวีต้องการดัดแปลงให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยและเพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้แสดงละครพื้นทาง ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างเนื้อความที่มีการปรับเปลี่ยนและเรียบเรียงลำดับเหตุการณ์แตกต่างจากนิยาย รวมทั้งตัดเนื้อความที่เกี่ยวกับจำนวน เวลา สถานที่และทิศทางมาวิเคราะห์เปรียบเทียบดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

บทละครเปิดเรื่องด้วยเหตุการณ์ลับเปลี่ยนโอรสด้วยกล่าวถึงสภาพการณ์ทั่วไปของตัวละครผู้มีศักดิ์สูงที่สุดของเรื่องคือพระเจ้าแผ่นดิน พระมเหสีและโอรสธิดา เป็นการเปิดฉากแบบเรียบง่ายมีความสุข การเรียบเรียงเรื่องราวมีความแตกต่างจากนิยายคือให้ครอบครัวอยู่พร้อมหน้าก่อน จากนั้นพระเจ้าช่งเงินจึงไปราชการศึกในภายหลัง หากแต่ในนิยายพระมเหสีหลิวและพระสนมหลีต่างก็มีพระประสูติกาลในขณะที่พระเจ้าช่งเงินกำลังปรีการาชการงานศึก และเสด็จนำทัพไปสงครามโดยที่ยังไม่ได้ขึ้นชมโอรสธิดาเลย

มาจะกล่าวบทไป ถึงพระเจ้าช่งเงินจงพงษา.....อันนางเล่าฮองเฮามเหษรี
มีบุตรโถมงามทราวมสงวน มเหษรีที่สองลออนนวน มีบุตรชายอ้วนท้วนเป็นกุมาร
พิบัติรักใคร่มิได้ห่าง เฝ้าเซยคางจวบพิศคิดสงสาน ถึงเวลาออกว่าราชการ
พญบาลลิลาคลาไคล

เมื่อขณะพระเจ้าช่งเงินจงฮ่องเต้ยกกองทัพไปปราบข้าศึกนั้น นางเล่าฮองเฮาประสูติราชบุตรองค์หนึ่งเป็นหญิง นางลีสินฮุยมเหสีรองประสูติราชบุตรองค์หนึ่งเป็นชาย

(*บัวช่วยเหลา* : 13)

時天子心疑略定，適值內宮報道：“劉皇后、李宸妃兩宮娘娘，同時產下太子。”當時帝心悶亂，憂喜交半，聞奏正慾退回內宮，有寇公諫道：“……”當時畢士安丞相亦勸帝聽寇准之言。真宗於是准奏，中止回宮，酌議進征之策。傳旨兩宮皇后，好生保護二位太子。
(*ว่านฮวาไหลว* : 13)

ตัวอย่างที่ 2

เมื่อพระสวามีจากไปราชการสงคราม พระมเหสีหิวที่ทุกซักรือนเรื่องตนเองมีพระธิดาแต่พระสนมหลักกลับได้พระโอรสจึงฉวยโอกาสวางแผนกำจัดสองแม่ลูก บทละครเรียบเรียงโดยหลังจากพระมเหสีวางแผนกับขันทีกั้วหวายแล้ว ก็ให้กั้วหวายมาเชิญพระสนมหนีไปที่ตำหนักพระมเหสี จากนั้นจึงแสวงอุ้มพระโอรสกลับไปบรรทมที่ตำหนักพระสนม แล้วสับเปลี่ยนพระโอรสกับแมวดาย เมื่อพระมเหสีมาส่งพระสนมกลับตำหนัก เห็นเหตุการณ์เข้าจึงคิดว่าด้วยความเกลียดชังส่วนการดำเนินเรื่องของ **ว่านฮวาไหลว** จะมีขั้นตอนมากกว่า คือพระมเหสีหนีไปที่ไปหาพระสนมที่ตำหนักก่อน ชวนเจรจาพูดคุยสลับกันอุ้มโอรสธิดาของอีกฝ่าย จากนั้นจึงเชิญชวนพระสนมไปคุยเล่นที่ตำหนักตน แล้วส่งพระโอรสให้กั้วหวายดูแล กั้วหวายจึงดำเนินการตามแผน เมื่อพระสนมหลักกลับตำหนักมาเพียงลำพังได้เห็นแมวดายนอนแทนที่พระโอรสก็รู้ทันทีว่าตกหลุมพรางแผนร้ายของพระมเหสี แต่จำต้องอดทนรอให้พระสวามีกลับวังก่อนแล้วค่อยกราบทูล

ครั้นถึงจึงกรงเข้าไปในห้อง ขม่อมมองแลไปจิตใจหาย ทั้งบนเบาะเมาะฟูกปลดตลุกชาย
มองเห็นแต่แมวดายก็โศกา.....

เมื่อนั้น เล่าของเธอเห็นแจ้งจึงแก้งว่า ไม่ควรเจ้าจะทำบิบน้ำตา ซึ่งลูกยาของเจ้าดูเข้าที่
มันเปนลูกปิศาจอุบาทร้าย จึงกลับกลายเพศจากเปนทรากผี อัศจรรย์นักหนาแสนกาล
อย่าได้ก็ล้าออยน้อยใจ แม้นเสด็จกลับมาแล้วนำที่ เจ้าจะมีโทษหนักถึงตักไส นิเจ้าจะติ
โทษโกรธเอาใคร เพราะมีลูกจรรไรกาล

กวยฮวยจึงว่าน่าสงสาร ข้าเชิญพระกุมารมาเมื่อกี้ ให้เธอบันทมอยู่ยี่ภู่
ดูเปนที่อะนาตประหลาดใจ

นางลีลีนสุยกก็เข้าไปดูที่ราชบุตรนอนก็หาเห็นราชบุตรไม่ตักใจนักเห็นแต่แมวนอนตายอยู่
ตัวหนึ่ง นางก็ร้องไห้ว่าไรเป็นอันมาก (**ว่านฮวยไหลว** : 16)

其時李后卸去宮妝，正要安睡，將羅帳揭開，綾袱揭去，要抱起兒子。
一見嚇得魂魄俱無，一跌倒仆於塵埃，頃刻悠悠復蘇，慢慢挨起，說：
“不好了！中了劉后郭槐毒計，將我兒子換去，拿一只死狸貓在此，如
何是好！”不覺紛紛下淚 (**ว่านฮวาไหลว** : 16)

ตัวอย่างที่ 3

ในตัวอย่างนี้ผู้วิจัยเห็นว่าเนื้อความที่ถูกปรับเปลี่ยนนั้นน่าจะได้รับผลกระทบอันสืบเนื่องมาจากภูมิหลังของกวีดั้งที่ได้เคยวิเคราะห์ไปในหัวข้อภาพลักษณ์ของตัวละคร เนื้อความที่ขีด

เส้นใต้เป็นส่วนที่แตกต่างจากนิยาย กล่าวคือใน *ว่านฮวาไหลว* เมื่อตีซิงไปถึงด่านชานกวานช้ากว่ากำหนดก็ให้เหตุผลกับแม่ทัพหยางว่าเป็นเพราะประสบภัยธรรมชาติตามฤดูกาล ต้องเดินทางด้วยความยากลำบากจึงทำให้มาช้า แต่บทละครตัดสาเหตุที่แท้จริงที่ทำให้การเดินทางล่าช้าออกไปปรับเปลี่ยนเป็นการกล่าวอ้างถึงเรื่องโจรแทน อาจเพื่อเป็นการหลบเลี่ยงไม่ให้เนื้อหาตรงกับเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นคราวเดินทัพไปเมืองหนองคายซึ่งล่าช้าเพราะติดฤดูฝนมากนัก

บัดนั้น เตกเซงซีแจงแกลงไซ ชำรียบเร่งพหลพลไกร เดินมิได้ยุดย่อนรีบร้อนมา
เกิดเหตุในเขตแดนเมืองท่าน มีพวกโจรคุมกันอยู่หมิ่นกว่า แยังชิงเสื่อเกราะไปจึงได้ซ้ำ
จงเมตตายกโทษโปรดอะไคความ

เด็กเซ็งจึงตอบว่า ซึ่งข้าพเจ้ามาช้าวันเกินหนังสือรับสั่งไปนั้นด้วยเทศกาลนี้เป็นฤดูหนาวทหารได้รับความยากลำบากนักจึงช้าไป ขอท่านได้งดโทษข้าพเจ้าครั้งหนึ่งเถิด
(*บ้านช่วยเหลา* : 116-117)

狄青道：“元帥聽稟，小將既承王命，軍法森嚴，豈有不知。原要早日到關交卸，並非偷安延緩。無奈中途霜雪嚴寒，雨水泥濘，人馬難行，故違限期一天，望元帥體諒姑寬。” (*ว่านฮวาไหลว* : 148)

ตัวอย่างที่ 4

ในเนื้อความส่วนนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการดำเนินเรื่องของนิยายเพื่อให้เกิดความสนุกตื่นเต้นนั้นทำได้ดีกว่าบทละคร เนื่องจากบทละครได้เฉลยปริศนาตั้งแต่แรกที่เรียกหญิงชราตาบอดด้วยชื่อว่า ลิสินฮุย และปรับเปลี่ยนให้เหตุการณ์ดำเนินไปอย่างเรียบเรี่ยร่อนน่าสงสาร แต่ยังมีสิ่งที่ยังคงความเป็นปริศนาไว้ได้ คือเพราะเหตุใด นางลิสินฮุย จึงต้องคล้ำตัวเปาเจ็ง

.....นางจึงกล่าวสุนทรพจน์ว่า ด้วยตาเรามีตมิตคิดสงไส ขอท่านจงตโทษโปรดอะไค
ขอค่าได้ลูบคลำดูสำคัญ.....ขอจงอย่าเคืองโกรฎฎือโทษทัณฑ์ ไม่เหนกันสุดจำสำเนียง
บัดนั้น ลิสินฮุยยินดีจะมีไหน คำนับพลางทางร้องขออาไค ขอจงได้เมตตาแก้ค่าน้อย
ว่าพลางทางยกมือไหว้ เข้มหมัดไปลูบคลำขยับอ้อย ตลอดตัวทั่วกายถึงท้ายทอย
เหนมีปมอยู่หน้าหน้าใจ

นางสีนสุยให้เชิญเป่าบุ๋นจิ้นเข้าไปข้างในแล้วว่า ขอเชิญท่านเข้ามาให้ใกล้เราจะขอดูสำคัญว่าจะเป็นเป่าบุ๋นจิ้นหรือมิใช่.....นางสีนสุยก็เอามือมาคลำที่ท้ายทอยเห็นมีสำคัญเหมือนในความฝัน (*บัวช่วยเหลา* : 160)

婦人道：“你且近些！”包拯又近些，那婦人兩手一撈，摸不着包公，又將手一招道：“再近些！”包公無奈，只得走近，離不上三步，被他摸着了半邊腰帶，叫道：“包拯，你見了老身，還不下跪麼？”……包拯無奈，說道：“也罷，老夫且下跪。”……當下婦人將包公的臉上左右遍摩，摸至他腦后，偃月三叉骨，將指頭揪了揪，撚了幾撚，連說兩聲道：“正是包拯了，一些也不錯。” (*อ่านฮวาไหลว* : 201-202)

ตัวอย่างที่ 5

นางหมาชื่อภรรยาของหวางปิงเป็นตัวละครหญิงอีกตัวหนึ่งที่มีบทบาทพอสมควร เดิมทีหวางปิงรับทำคดีก็ตั้งใจจะสอบสวนและตัดสินอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม ช่วยเหลือพระชนนีหลี่ (อดีตพระสนมหลี่) ทว่านางหมาชื่อในนิยายเป็นผู้เจรจาใ้มน้ำวสามี่ไม่ให้ทำคดี เนื่องจากกลัวอิทธิพลของกั้วหวายอีกทั้งไม่อยากล่วงเกินพระชนนีหลี่กับพระชนนีตี้ หากทำคดีเสมอตัวแต่ถ้าพลาดแม้แต่น้อยก็หมายถึงชีวิต ขณะที่หวางปิงกับภรรยาสนทนากัน ชั้นที่รับใช้ของพระชนนีหลี่ก็เชิญพระราชโองการลับพร้อมของมีค่ามามอบเป็นสินบน ในที่สุดหวางปิงจึงรับไว้และตัดสินใจทำตามทีภรรยาเสนอแนะ ส่วนในบทละครย่อเหตุการณ์ให้สั้นลงโดยเปลี่ยนให้สองสามีภรรยาอยู่พร้อมหน้าและนางหมาชื่อเป็นผู้ออกหน้าตัดสินใจรับราชโองการลับกับสินบนแทนหวางปิง อีกทั้งยังตำหนิสามี่ตนต่อหน้าผู้อื่น

บัดนั้น นางเบศรีจึงว่านิกนำหัว ท่านก็มีความรู้อยู่แก่ตัว ไม่ควรกลัวกลับเกรงยำเียงไปซึ่งเพชรพลอยเงินทองมากองเกลื่อน จะบิดเบือนเรรวนหาควรไม่ จต้องรับไม้ตรียินดีไว้ แล้วจึงคิดแก้ไขตามท่วงที พุดพลาทางบอกเฮงอินว่า ซึ่งตัวค่านี้อาชื่อเบศรี ขอกราบบาทพระราชเทวี ความเรื่องนี้เรารับจงกลับไป

ฝ่ายเฮงอินกับขันทีสองคน ไปถึงบ้านเฮงเปงก็เข้าไปในบ้านเห็นเฮงเปงนั่งพุดกับภรรยาก็ดีใจ จึงเอาหนังสือกับสิ่งของนั้นส่งให้เฮงเปง เฮงเปงรับหนังสือมาฉีกฉนี้ก้อออกอ่านแจ้งความแล้วก็ยินดี รับเอาเพชรพลอยกับทองคำไว้ แล้วสั่งเฮงอินว่าเจ้าจงไปพุดเล่าไทเฮาเถิดเราจะจัดแจงให้เรียบริ้อย (*บัวช่วยเหลา* : 186)

王炳連忙請至私衙，開讀詔書，密旨上大意要他審得郭槐並無此事，罪在包拯，便可加官增祿，厚賞金珠。如不遵旨意，定將王炳治罪，決不姑寬。當日王炳收下金珠，令二內監先回，又對王恩道：“公公你且先回，上復太后娘娘，下官遵旨而辦便了。” (อ่านฮวาไหลว : 230)

ตัวอย่างที่ 6

หลังจากตีชิงและองค์หญิงเพ็ญหลงสมรสกันตีชิงก็หลบหน้า กลางวันไม่ไปพบกลางคืนไม่เข้าหมาเป็นเวลาหลายวัน แต่เมื่อความทราบถึงนางเมิ่งชื่อมารดาตีชิง นางจึงมาบังคับจูงมือพา ลูกชายลูกสะใภ้เข้าห้องหอและสั่งห้ามไม่ให้ตีชิงหนีออกไปนอนที่อื่นอีก เพ็ญหลงจึงเริ่มดำเนินการตามแผนโดยพยายามชวนคุย ขอคุยของวิเศษพร้อมกับมอมเหล้าตีชิงเพื่อหาโอกาสสังหาร การบรรยายในบทละครโดยใจความหลักยังคงครบถ้วนตามนิยาย มีเพียงรายละเอียดเล็กน้อยที่แตกต่างดังที่ขีดเส้นใต้ ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะมีสาเหตุมาจากบทละครเขียนตาม บัววันฮ้วยเหลา ที่ได้ตัดรายละเอียดต่างๆ ออกไปก่อนแล้ว

เมื่อนั้น เพ็งไซอ่องเอิบอิมยิ้มหัว ใจตึงตฤทเกล้าเมามัว นั่งตัวไม่กรงทรงกาย
แกลังทำเมาเกินเดินหันเห ชวนเซจรรจรรมันผาย เข้ามุ่งขึ้นเตียงนอนอ่อนสบาย
เอนกายหวังจิตนิตรรา
บัดนั้น นางโปยหลงสมมาตปรารถนา เหนแตกเซงเมาใหญ่เข้าไสยา ตริกตราคิดคด
ทดแทน หยิบล่องนำมาเลงเพ่งพิต ให้มีจิตพิโรตโกรธแสน คว้าไม้ได้ทุบตีให้บี้แบน
จะแก้แค้นให้สมอารมณ์ปอง ชักดาบปลาบแสงแกว้งกวัด ภูจะต๊ะหัวอ้ายเพ็งไซอ่อง
เดินกรงเข้าไปใกล้เตียงทอง เปิดมุ้งมองขยับถอยกลับคืน ได้ที่เงือกนัยนัพันฉับ
แตกเซงรับด้วยหมอนยงนอนตื่น

เพ็งไซอ่องนั้นเสพสุราเมาก็เข้าไปนอนอยู่ในมุ้ง นางโปยเลงงงจู้สำคัญว่า เพ็งไซอ่องเมาสุราเหลือกำลังนอนหลับไม่ได้สติ จึงไปหยิบเอาล่องปิดหน้ากับลูกเกาทันท์มาทำลายให้ฉีกยับเยิน แล้วว่าของอันนี้แลฆ่าสามีเรา พุดดังนั้นแล้วก็ถือกระบี่เดินตรงเข้ามาที่เพ็งไซอ่องนอนอยู่จึงเปิดมุ้งแล้วว่า วันนี้แลจะแก้แค้นแทนสามีเราก็จี้กระบี่ฟันลงไปหมายจะตัดศีรษะเพ็งไซอ่อง ในขณะนั้นเพ็งไซอ่องเสพสุราก็ไม่สู้เมามากนัก เมื่อนอนอยู่นั้นก็ยังไม่ทันจะหลับ แว่วเสียงว่าจะแก้แค้นแทนสามีก็แปลกใจ ลืมตาเหลือบเห็นก็หลบได้ (โหวงไฮ้วเพงไซ : 97)

狄爺十分厭煩，裝著假睡，斜身坐椅慾睡。飛龍只道他上當了，吩咐丫鬢扶千歲睡下。此時狄爺原是酒量高大，並非真醉，和衣睡下。……飛龍此時卸下梳妝，寬了裙服，就脫了宮鞋，……，來到臥房。一看狄爺，就叫聲：“千歲，爲何不寬衣睡去。”狄爺原是防他要圖歡樂，故而裝著假睡熟。飛龍不見答應，暗暗心歡，又走到桌中拿了人面獸，口稱可恨，即扯為四塊；又拿起三枝穿雲箭，折為六枝。此時飛龍走回臥房，慾取尖刀不便，即向壁上挂的龍泉劍取下。

飛龍須是膽雄性烈，執劍在手，不覺心寒，戰戰兢兢，渾身發抖，呼呼氣喘，走近床邊，幸得狄爺仰面朝天臥著。叫聲：“千歲寬衣服睡好。”狄爺仍在假睡不應。飛龍喊聲：“殺害我丈夫，我來報仇。”連忙一劍砍去。狄爺一聞此言，劍未落早已閃在側一邊，喝聲：

“慢來！” (อุ้มผิงซี: 141)

สำหรับตารางด้านล่างเป็นข้อความการบรรยายเกี่ยวกับจำนวน สถานที่และการออก
ทิศทางของบพละครและนิยายทั้งสองฉบับซึ่งผู้วิจัยตัดมาเปรียบเทียบกันเพื่อให้เห็นถึงความ
เหมือนและความแตกต่างได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ตารางที่ 3 สรุปเปรียบเทียบการปรับเปลี่ยนเนื้อหาระหว่างบทละคร นิยายฉบับแปลและนิยายต้นฉบับ

บทละคร	บัวช่วยเหลา โทงไฉ่วเพงไซ	ว่านฮวาไหลว อุ๋หู่ผิงตี
เกณฑ์ธาลิบหมื่นพันจะกัน	มีพระราชดำรัสให้กองของเป็นแม่ทัพคุมทหารสามสิบหมื่น (บัวช่วยเหลา : 13)	即日點精兵三十萬 (ว่านฮวาไหลว : 13)
ให้เป็นเกาหมิงตักบู้อัน แทนที่เฮงเทียนฮวยที่ ม้วยนั้น ควบคุมพลชั้นสิบหมื่นมี	ก็โปรดแต่งตั้งให้เต็กเซ็งเป็นที่เกาหมิงที่ตักขุนนาง นายทหารใหญ่แทนที่เฮงเทียนฮวย (บัวช่วยเหลา : 74)	即受王天化之職 (ว่านฮวาไหลว : 89)
เหนฆ่าศึกนับหมื่นยืนสพรั่ง	คุมทหารไปถึงหน้าค่ายเฮาสูหองก็มิรู้ที่จะทำประการใด (บัวช่วยเหลา : 123)	只見西戎兵將排城陣勢，倒海推山一般 (ว่านฮวาไหลว : 158)
มีพวกโจรคุมกันอยู่หมื่นกว่า	พวกโจรที่เขาบัวพวนซัวแย่งชิงเอาเสื้อเกราะไปได้สิ้นแล้ว (บัวช่วยเหลา : 117)	狄清道：“征衣已失，無從給散了。” (ว่านฮวาไหลว : 148)
ทำไมยกกองทัพมานับแสน	ยังจะยกกองทัพมาตีเอาบ้านเมือง (โทงไฉ่วเพงไซ : 11)	本總可笑你身為主帥之職……，出無名之 帥，侵犯我國邊關 (ว่านฮวาไหลว : 15)
พวกเขาบ้านมากมายเป็นหลายหมู่บ้าน	ฝ่ายชาวบ้านร้านตลาด (บัวช่วยเหลา : 158)	太平坊上眾百姓 (ว่านฮวาไหลว : 198)
ยอมให้เขียบรตีคักสี่ร้อย	แต่จะต้องลงอาชญาถึงสาหัส (บัวช่วยเหลา : 188)	須要覓一人面貌和公公相像的，待他當起刑 來，……即將此情由，告知藍七 (ว่านฮวาไหลว : 234)
แม้คำทนต์ถูกตีได้สี่ร้อย	แม้รับโทษแทนตัวทนต์ก็ไม่ได้ (บัวช่วยเหลา : 191)	只得將情形一一稟知。 (ว่านฮวาไหลว : 236)
หยีบเงินห้าตำลึงส่งถึงมือ	ก็ส่งเงินให้ห้าตำลึง (บัวช่วยเหลา : 159)	賞你五兩銀子 (ว่านฮวาไหลว : 199)

ยิบทองมาพลันพันตำลึง ทั้งของพึงใจเสรจพร้อมเพชพลอย..... คุมทองพันตำลึงให้ถึงบ้าน	จัดเพชรพลอยอย่างดี 300 เม็ด กับทองคำอีก 50 แท่ง..... เอาหนังสือกับสิ่งของนั้นส่งให้เฮงเปง (<u>บัวช่วยเหลา</u> : 185-186)	外有馬蹄金五十錠，明珠三百顆 (<u>ว่านฮวาไหลว</u> : 227)
ถูกทำให้รางวัลเงินชั้นหนึ่ง กับจะแถมทองคำห้าตำลึง	บรรดาคนซึ่งคอยรับใช้นั้นจึงยืนอยู่แต่ไกลอย่าเข้ามาฟัง คำให้การ (<u>บัวช่วยเหลา</u> : 189)	衙役吏員等，須要站立遠遠候著，不許近聽 審詞。 (<u>ว่านฮวาไหลว</u> : 235)
กลับมาถึงนิเวศราชสถาน ไม่ทันล่องเลยวันก็ บันดาน มาสู่นลินชลมารมวระนา	ครั้นถึงปัจจุเดือนสิบสอง พระเจ้าแผ่นดินก็ทรงพระประชวร หนักก็สวรรคต (<u>บัวช่วยเหลา</u> : 24)	次年任戊乾興原年春二月，真宗疾漸 重，……不一月崩於延慶殿 (<u>ว่านฮวาไหลว</u> : 19)
ซึ่งเจียเงกหายไปอย่าได้แคลง <u>ระดูแล้ง</u> จะ ได้ภบประสบกัน	อย่าวิตกถึงเจียเงกเลย.....ต่อเวลาอื่นจึงจะพบกัน (<u>บัวช่วยเหลา</u> : 82)	日後自然重逢，不必介懷。 (<u>ว่านฮวาไหลว</u> : 103)
เธอจากมากกว่า <u>ยี่สิบปีเสด</u>	นางลีสินฮุยเป็นพระราชมารดาพระเจ้าแผ่นดินบัดนี้มาตก ยากได้ความลำบากนักหนา (<u>บัวช่วยเหลา</u> : 162)	可憐娘娘遭此十八年苦難 (<u>ว่านฮวาไหลว</u> : 204)
ความเรื่องนี้ถึง <u>ยี่สิบปีเสฏ</u>	ความเรื่องนี้ก็นานถึง 20 ปีเศษแล้ว (<u>บัวช่วยเหลา</u> : 184)	你可將十八年前，狸貓換主之事 (<u>ว่านฮวาไหลว</u> : 235)
ขอเชิญกลับเข้าวังจงฟังที่ <u>ไม่ถึงปี</u> ก็จะกลับมา รับขวัน	ถ้ามันสำเร็จราชการในเมืองไซหยงแล้วก็คงจะกลับมา (<u>โหวงไฮ้วเพงไซ</u> : 54)	今朝暫分離， <u>后</u> 會有日，何必如此心煩 (<u>อุ๋นฝิงซี</u> : 227)
แซแซเลาไฮใจเขมขัน แต่ได้รับทองตรามา ห้าวัน	พอม้าใช้ถือหนังสือมาถึง....จึงคุมทหารสามหมื่นรีบยกมา (<u>โหวงไฮ้วเพงไซ</u> : 65)	<u>忽</u> 一日接得狼主旨召， <u>即日</u> 點齊人馬，…… 大兵起程 (<u>อุ๋นฝิงซี</u> : 82)

เรานึกนำแค้นชัดบัดนี้ เรามาอยู่ค้อยท่าสาม ราตรี	ตั้งแต่มาอยู่ในห้องหอคอยท่าเพ็งไซ่อ่งอยู่สามคืนก็ไม่เห็น เพ็งไซ่อ่งไปมา (โหงวไฮ้วเพงไซ : 95)	成親三日，未見一面 (อุ้มผิงซี : 135)
เตกเซงซั่มม้าลัดป่าใหญ่ ไม่ภบเจียเงกจน จนใจ จะกลับไม่รู้แจ้งแห่งหนทาง	เต็กเซ็งก็เที่ยวตามหาเจียเง็ก ไม่พบแล้วก็เดินกลับมา (บัวนฮ้วยเหลา : 82)	出至庭心，……只見一人乘著祥雲 (ว่านฮวาไหลว : 102)
ครั้นถึงป่าสุ่มทุมที่สุ่มทับ เปนที่ลับบังเพื่่อม เลียมไสล เข้าในป่าซัดศกคดี	กองทัพเต็กเซ็งนั้นยังตั้งอยู่กลางทางหลง...งูเกียน งูกั้งแจ้ง ความแล้วก็ดีใจคุมทหารรีบยกไป (บัวนฮ้วยเหลา : 98)	料想東京來必從此道經過 (ว่านฮวาไหลว : 127)
ครั้นถึงเชิงภูผาป่าแปรง เหนเตกเซงซั่มม้ามา ไหวๆ	พอแลไปข้างหน้าเห็นทหารผู้หนึ่งซั่มม้ามาแต่ไกล (บัวนฮ้วยเหลา : 103)	正在一路思量，……忽然遠遠望見馬上一員 將官 (ว่านฮวาไหลว : 132)
เตกเซงแวกออกด้วยใจกล้า ไม่เหนเจียวเทียน กุยวิงลุยมา เลยลัดเข้าป่ากรงไป	เต็กเซ็งออกพ้นที่ล้อมแล้วก็หาพบปะเจียวเทงกั๊ยไม่ จึงหยุดพักอยู่ที่ชายป่าประมาณครู่หนึ่ง (บัวนฮ้วยเหลา : 109)	狄青殺出重圍，跑下山來，……不如回營 (ว่านฮวาไหลว : 137)
เจียวเทียนกุยรีบมาในป่าใหญ่ ถึงโรงชาย สุราหยุดม้าไว้	เจียวเทงกั๊ยตั้งแต่มาจากเต็กเซ็ง หมายจะไปเมืองซำก้วน ครั้นถึงตำบลเงาบุนชินเหนืออ่อนนหิวมากก็แวะเข้าพักอยู่ บ้านลีเสง (บัวนฮ้วยเหลา : 109)	焦廷貴……來到燕子河邊，然繞河而 走，……先到五云汛上李守備衙中 (ว่านฮวาไหลว : 137)
ชวนกันลิลาดยาดรา เดินดัดป่ากรงไป	จึงเอาศิระชะจันเทียนอ่องกับจื่อแฮไชรีบไปเมืองซำก้วน (บัวนฮ้วยเหลา : 111)	上馬出府 (ว่านฮวาไหลว : 142)
กลับจากกรวดหัวเมืองเรื่องผู้ร้าย พักอยู่ชาย ภูผาป่าระหง	ก็ออกจากเมืองชินจิ่วล่งทางมาได้วันหนึ่งถึงศาล เทพารักษ์ตั้งงักเป็ยเวลาจวนค่ำ (บัวนฮ้วยเหลา : 156)	前邊有座東岳廟，……可以暫息 (ว่านฮวาไหลว : 194)

<p>เปาบุณจิ้นขึ้นนั่งหลังอาชา ให้เดินลัดตัมป่า กรงไป ครั้นถึงซึ่งศาลเทพารักษ์ เกิดลมพายุ หนักพัดใหญ่</p>	<p>รุ่งเช้าก็ออกจากศาลเทพารักษ์เดินต่อไป ถึงสะพานต้นเกีย ก็เผชิญให้ลมพัดกระโชกมา (บ้วนช่วยเหลา : 156)</p>	<p>包公行了一程，已是陳橋鎮上，方到一橋 中，忽狂風一卷 (ว่านฮวาไหลว : 196)</p>
<p>ครั้นถึงซึ่งตะพานรำคานสุด ต่างคนหยุดยืน นึกปฤกษา</p>	<p>เตี้ยเหลงกับเตี้ยเฮาก็ค้ำน้ำลาเดินปรีกษากันมาตามทาง (บ้วนช่วยเหลา : 157)</p>	<p>當下張、趙二人，一路上心煩意悶 (ว่านฮวาไหลว : 197)</p>
<p>ครั้นถึงชายป่าชานด้านกวนเหมง เหนเล่าเซงมาไกลร้องไถ่ถาม</p>	<p>ครั้นเล่าเซงแจ้งว่าเด็กเซ็งออกไปสวนดอกไม้แต่ผู้เดียวก็ดี ใจ จึงตามไปที่สวน พบเด็กเซ็งก็เล่าความให้เด็กเซ็งฟังทุก ประการ (โหวงไฮ้วเพงไซ : 47)</p>	<p>狄爺獨自來到禦花園遊玩。……飛山虎…… 尋著狄元帥，……二人一同，悄悄來至空靜 處涼庭內 (อุ๋นฝิงซี : 55)</p>
<p>ท่านจงขุนนมคุมทหาร ไปเตรียมการคอยเรา อยู่เขาใหญ่</p>	<p>ถ้ากระนั้นท่านจงไปบอกเตี้ยตง หลี่หิง เจียวเง็ก เจียวเพงก้วย ซึ่งรักษาด่านทั้งสามตำบลนั้น ให้ตระเตรียมเครื่องศาสตรา วุธเสบียงอาหารไว้ให้พร้อม (โหวงไฮ้วเพงไซ : 47)</p>	<p>劉慶允諾，駕云去了，又往吉林、正平、安 平各處關頭，通知眾將，好待元帥逃走。 (อุ๋นฝิงซี : 55-56)</p>
<p>ออกท่องทุ่งก่อปะประทะทับ ภบกับโยธา ป่าช้าไหล</p>	<p>ป่าช้าไหล...ยกกองทัพมา จึงสั่งให้เจียวเพงก้วยคุมทหาร ออกไป (โหวงไฮ้วเพงไซ : 25)</p>	<p>巴三奈……即日帶兵殺到吉林關討戰。狄元 帥聞報，差焦廷貴出關迎敵 (อุ๋นฝิงซี : 25)</p>
<p>มาถึงท่องทุ่งทางกลางวิถี เหนไกรีนับหมื่น ยืนสัฟรัง</p>	<p>ครั้นรุ่งขึ้นเข้านางไปโยโปงจู้ก็ยกทหารออกไปร้องท้าทาย (โหวงไฮ้วเพงไซ : 29)</p>	<p>到了石亭關上，……次日……放炮出到關前 討戰 (อุ๋นฝิงซี : 135)</p>
<p>ก่อพบกับกองทัพแซเล่าไฮ้ ที่ในต้นทางว่าง สิงขร</p>	<p>ฝ่ายเจียวเพงก้วยซึ่งอยู่รักษาด่าน ครั้นเห็นข้าศึกยกเข้ามา ก็ขับม้าคุมทหารออกไปรบกับแซเล่าไฮ้ (โหวงไฮ้วเพงไซ : 66)</p>	<p>星星羅海大兵，從東路直抵西遼路經烏鴉 關，擺開人馬，喊殺連天。焦廷貴……把守 此關，……開關迎敵 (อุ๋นฝิงซี : 135)</p>

แซ่เล่าไฮใจหารซานสมร เหน้แตกเซงแตกทับ กลับนคร จึงขับต้อนพลพร้อมล้อมบุรี	แซ่เล่าไฮตีด่านที่สองได้ก็ยกกองทัพเข้าตั้งอยู่ในด่าน... ครั้นรู้ว่าตวนอุยกยกกองทัพมาตีด่านที่สามด้านตะวันออก ไว้ แล้วก็ยกกองทัพไปล้อมไว้อีกสามด้านแน่นอน (โงวไฮ้วเพงไซ : 66)	狄元帥……只得退回守關。…… 星星羅海十五萬番兵，把白鶴關困得水泄不通 (อุ๋นผิงซี : 85)
ครั้นถึงซึ่งสระใหญ่ได้ต้นโคก	คิดเห็นดังนั้นแล้วก็ไปโจนน้ำตายเสียที่สระกิมจยติ (บัวนฮ่วยเหลา : 19)	寇宮娥投水死於金水池中 (ว่านฮวาไหลว : 16)
ทรงมาที่ตึกกวยฮวยพลัน	ฝ่ายขันทีที่ถือรับสั่งไปนั้น ครั้นถึงกวยฮวยก็บอกว่า (บัวนฮ่วยเหลา : 181)	他正在安樂宮中與劉太后飲酒談心，忽聞內侍進來 (ว่านฮวาไหลว : 224)
กวยฮวยนั่งแอบข้างค่างร้อง	ไปเชิญกวยฮวยให้มาซ่อนตัวอยู่ใต้โต๊ะโรงชำระความ (บัวนฮ่วยเหลา : 189)	郭槐在桌下口口聲聲叫 (ว่านฮวาไหลว : 235)
นำแตกเซงไปสำน้ำทวาน	สั่งทหารให้เอาตัวเด็กเซ็งไปฆ่าเสีย (บัวนฮ่วยเหลา : 117)	喝令捆綁手，卸他盔甲，轆門斬首正罪。 (ว่านฮวาไหลว : 148)
นำไปฆ่าประจานตัวหัวถนน	ก็มีรับสั่งให้เอาเซงเปงกับนางเบศรีไปประหารชีวิตเสีย (บัวนฮ่วยเหลา : 194)	捆綁至法場中 (ว่านฮวาไหลว : 240)
ครั้นมาถึงป่อทั้งฟอลูก ช่วยกันผูกตั้ง รัตมัตเสียใหม่ ผลักลงที่ป่อนั้นทันใด...	จึงเข้าช่วยกันมัดเจิวเทงก้วยหามไปทิ้งไว้ที่ป่อน้ำริมชายป่า (บัวนฮ่วยเหลา : 111)	二人扛擡至山前，見這山澗……即將焦廷貴 拋下 (ว่านฮวาไหลว : 142)
คนหาบฟันเทียมมาในป่าใหญ่ ถึงบน้ำแ	พอเห็นชายตัดฟันเดินมาตามเชิงเขาเจิวเทงก้วยก็ร้องเรียก	方得一樵子經過，只聞山澗中有人叫道 (ว่านฮวาไหลว : 152)

กรงลงไป เอะนั่นใครผู้กรัดมัดตั้ง	ให้ช่วย ชายผู้นั้นก็เอาเชือกหย่อนลงไป <u>ในบ่อ</u> (<u>บัวนช่วยเหลา</u> : 119)	
ท่านจะเข้าไปเฝ้าท่านแม่ทัพ....แล้วชวนกัน ลิลิตยาดตรา กรงไปที่ <u>หอรว่าราชกวร</u>	เฉียดจงเปาในขณะนั้นกำลังสนทนากันอยู่กับฮอมตงเฉียม... จึงใช้ให้ทหารที่เฝ้าประตูกลับไปเรียกลิเสงลิได้เข้ามา (<u>บัวนช่วยเหลา</u> : 112-113)	當時李成父子，進至帥堂 (<u>ว่านฮวาไหลว</u> : 145)
เจียวเทียนกุยรีบมาหาข้าไม่ ถึง <u>กองทับลงม้า</u> คลาไคล ขึ้นไป <u>ซาลว่าความ</u>	เจียวเทงกู่ย ชิมตัดก็ขึ้นมาพากันไปถึงเมืองซำก้วน...ก็ให้ หาเจียวเทงกู่ยเข้ามา (<u>บัวนช่วยเหลา</u> : 120)	焦廷貴一進帥堂 (<u>ว่านฮวาไหลว</u> : 156)
หยุดยี่นอยู่ <u>หอนั้งหลังเก้ง</u> จึงร้องเรียก เล่าเซงมาสั่งว่า	จึงมีหนังสือกลับไปถึงเล่าเซงฉบับหนึ่งเป็นใจความว่า (<u>โหวงไฮ้วเพงไซ</u> : 41)	狄元帥……一日見達烜不在衙中，與眾將議 論說：……劉兄弟…… (<u>อุ๋นู่ผิงซี</u> : 47)
จึงหยุดยั้ง <u>นั้งเคียงบนเตียงหิน</u>	เด็กเซ็งเห็นนางไปยไปกงจู่มาก็ดีใจจึงออกไปรับ (<u>โหวงไฮ้วเพงไซ</u> : 75)	夫婦同進關中 (<u>อุ๋นู่ผิงซี</u> : 100)
ผู้เฒ่าเคื่องแคนแสนสา ไม่ถามโดยสุภาพ ช่างหยาบซ้ำ คิดแล้วแกล้งบอกว่า <u>ซ้ายมือไป</u>	คิดแล้วก็บอกว่าหนทางซึ่งจะไปเมืองไซหยงนั้นไปทางทิศ ตะวันออกเฉียงเหนือ (<u>โหวงไฮ้วเพงไซ</u> : 8)	向此東北至西遼境界，也有四百餘裏 (<u>อุ๋นู่ผิงซี</u> : 9)

จากเนื้อความตัวอย่างและข้อความในตาราง ผู้วิจัยวิเคราะห์สรุปได้ว่าบทละครมีการเรียบเรียงเหตุการณ์ใหม่ตามรูปแบบของละครว่า เพื่อไม่ให้เกิดการดำเนินเรื่องมีความซับซ้อน ย้อนเหตุการณ์กลับไปกลับมาเช่นนิยายและมีปรับเปลี่ยนเนื้อความโดยเฉพาะจำนวนและสถานที่ เช่น สนามรบมักจะเปลี่ยนเป็นท้องทุ่งหรือตามทางเดินทัพ ตัวละครมักต้องเดินทางหรือหยุดพักในป่า ภูเขา และการบอกทางก็เปลี่ยนจากทิศเหนือได้ออกตกเป็นซ้ายขวาแทน เนื่องจากความเคยชินของคนไทยมักจะใช้ด้านซ้าย ขวา หน้า หลังมากกว่าทิศทั้งสี่ ในส่วนของจำนวน วันเวลาต่างๆ ก็ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสัมผัสของกลอนในแต่ละวรรคและบริบทของสังคมไทยมากขึ้น ทำให้ผู้ชมไม่รู้สึกรึดติดหรือไม่เข้าใจเมื่อชมและฟังละคร

3.3 การพรรณนาฉาก

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของ ฉาก ว่าหมายถึง เครื่องประกอบเวทีละครเพื่อให้ดูสมจริงตามเนื้อเรื่อง เช่น ฉากป่า ฉากเมือง , ลักษณะนามเรียกตอนย่อยของละครในองค์หนึ่งๆ หรือตอนหนึ่งของละครที่เปิดม่านหน้าเวทีครั้งหนึ่งๆ เช่น ละคร 3 ฉาก (2542 : 336) บทละครพันทาง เรื่อง **บัวผันช่วยเหลา** ไม่มีการแบ่งฉาก ตอน หรือองค์อย่างบทละครว่าในปัจจุบัน แต่กวีประพันธ์ต่อเนื่องไปเรื่อยๆ อีกทั้งไม่ได้กำหนดบทเจรจาอย่างละเอียดตลอดทั้งเรื่อง เพียงแต่เขียนแทรกไว้ว่า เจรจา ในจุดที่ให้ตัวละครแต่งเติมคำเจรจาขึ้นด้วยตัวเองในเวลาแสดง

ผู้วิจัยได้จัดแบ่งประเภทของฉากตามเหตุการณ์ที่ดำเนินไปเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ฉากรบ ฉากรักและฉากเหนือธรรมชาติ เนื่องจากต้องการให้เห็นกลวิธีของกวีในการดัดแปลงถ้อยคำสำนวนหรือเนื้อความได้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างจาก **ว่านฮวาไหลว อุ่หู่ผิงซี** และ **บัวผันช่วยเหลา โหงวไฮ้วเพงไซ** มาเปรียบเทียบกับบทละคร จากนั้นจะวิเคราะห์การเลือกใช้คำและโวหารในการพรรณนาว่าทำให้เนื้อความและความหมายในบทละครเกิดความแตกต่างจากนิยายต้นฉบับหรือไม่ อย่างไรและเพราะเหตุใดถึงเป็นอย่างนั้น

3.3.1 การพรรณนาฉากรบ

ในเนื้อหาส่วนใหญ่ของบทละคร คือ ตอนตีชิงคุมขบวนเสปียงและเสื่อเกราะไปส่งยังชายแดนกับตอนที่ชิงนำทัพไปปราบซีเหลียว มีการสู้รบกันของตัวละครแทรกอยู่โดยตลอด มีเพียงเนื้อความตอนคดีสืบเปลี่ยนโอรสเท่านั้นที่ไม่มีการสู้รบ ดังนั้นจึงน่าจะศึกษาว่าการบรรยายฉากรบซ้ำๆ หลายครั้งเกือบตลอดทั้งเรื่องนั้นมีลักษณะอย่างไร ดังผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์เปรียบเทียบดังต่อไปนี้

3.3.1.1 การเจรจาทำทนาย

ก่อนการลงมือสู้รบกัน คู่ต่อสู้ทั้งสองฝ่ายมักจะต้องแนะนำตัว ถ้ามชื่อของศัตรูและเจรจากันถึงสาเหตุของการรบก่อนเสมอ นอกจากนี้ยังมีการดูถูกเหยียดหยามหรือข่มขู่ซึ่งกันและกันเพื่อยั่วโทสะหรือเพื่อให้อีกฝ่ายกลัวจนขอยอมแพ้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 ตีชิงให้เจียวฉิงกัณฑ์ทางไปยังค่ายของศัตรูเพื่อชิงเสื้อเกราะคืน

บัดนั้น เตกเซงใจหาราชานไซศรี ตะโกนกร้องว่า ใครกล้าดี มาราวีต่อสู้กันดูลอง
ตัวเราชื่อเตกเซงเกงกาษ มุ่งหมายมาตราบท่านจันเทียนอ่อง เหตุใดคบใจไพร่ใจของ
ไปแย่งชิงสิ่งของมามากมาย

เด็กเซ็งก็ขับม้าไปถึงชายเขาแล้วร้องว่า เราชื่อเด็กเซ็ง มาติดตามเสื้อเกราะ
 ให้จันเทียนอ่อง ส่งเสื้อเกราะมาโดยเร็ว แม้ขัดขวางไว้เราจะฟันฝ่าเข้าไปในค่ายในเวลา
(บัวนฮวยเหลา : 107)

一連打馬三鞭，飛跑到半山，高聲喊道：“叛賊贊天王，搶掠了征衣，
速速送還，萬事全休，有膽的出來會我，否則本官即殺上山來了。”
(ว่านฮวาไหลว : 135)

ตัวอย่างนี้ความหมายคล้ายคลึงแต่จุดประสงค์กลับแตกต่าง เนื้อความหลักของบทละครคือ ตีชิงต้องการมาทำรบโดยเฉพาะกับจันเทียนหวาง ส่วนตีชิงใน ว่านฮวาไหลว มีจุดประสงค์เพื่อมาทวงของคืน หากไม่ยอมคืนก็ขอท้าแม่ทัพจันเทียนหวางให้ออกมาสู้ แต่สรรพนามที่บทละครใช้กลับเปลี่ยนไปจาก 叛賊贊天王 เป็น ท่านจันเทียนอ่อง ทำให้อารมณ์ของความโกรธแค้นและทำทนายอ่อนลงไป กลายเป็นลีลาการทำรบในแบบฉบับของพระเอกละครรามากกว่าแม่ทัพจริงในประวัติศาสตร์ ในส่วนของสถานที่ก็ไม่ได้กล่าวถึงละเอียดนักในเนื้อความก่อนหน้านี้นี้ เพียงแต่บอกว่ามาถึงหน้าค่ายศัตรูแล้วเท่านั้น

ตัวอย่างที่ 2 เจ้าเมืองตานตานส่งองค์หญิงปาเป่า ธิดาคนเดียวของตนออกไปสู้กับทัพซ่ง

มาถึงห้องทงทางกลางวิถี เหนไกรร้นับหมื่นยืนสัฟรัง นางไปยไป่กงจูคูระวัง
 ไม่หยุดยั้งขับมาออกทำทนาย คนไหนแน่แม่ทัพเมืองเปียนเหลียง อย่าหลบเลียงหลิกลิ้นนี้
หาย มารบตัวต่อตัวอย่ากลัวตาย แม้ันเสียตายชีวาмаค่านับ จะงดโทษโปรดให้เราไม่
ถือ ถ้าตั้งคือมียอมต้องล้อมจับ จะตีเสียให้แยกแตกยับ ท้องกองทัพก็จะป่นไม่ทนทาน

ฝ่ายเล่าเป๋งครั้งออกไปถึงสนามรบเห็นนางโปยโปกงสู้ยืนม้าอยู่หน้าทหาร ดูรูปพรรณแบบบางไม่สมควรจะมาสู้ฝีมือกับนายเรา จึงร้องออกไปว่า ตัวเจ้านี้หรือชื่อโปยโปกงสู้ เหตุใดจึงบังอาจมาทำทนายเด็กแข็งผู้เป็นนายเรา หากกลัวความตายไม่หรือ นางโปยโปกงสู้จึงว่า ถ้าท่านจะรู้จักชื่อเราแล้วจงก็มศีระมาค่านับเราเสียก่อนจึงจะบอกชื่อให้ เล่าเป๋งว่าตัวท่านเป็นสตรีดีแต่การเย็บเสียวปักกรรอกของในเรือนเท่านั้น เหตุใดจึงกล้าหาญยกกองทัพมาพูดจาบังอาจเหลือเกินนัก จะสู้กับใครได้ เกรงเข้ามาค่านับเสียโดยเร็ว แม่นซัดแข็งจะขึ้นรบเราจะจับตัวไปในเดี๋ยวนี (โหงวโหลวพงไช : 29)

公主一見，關內沖出一支人馬，為首一員大將，便問：“來將何人？通上名來。”……公主說：“你叫劉慶，為何狄南蠻不來會俺家，難道懼怕了不成？”劉慶說：“小賤人，你就是八寶麼？”公主說：“你既曉得俺家大名，應該早早送過首級來，免俺動手。”劉慶大笑哈哈：“我看你這小小年紀，到會說大話，你是女兒家拈針綉刺，不知死活，難道不知自己沒雞巴的，還來交鋒對敵，你好不顧廉恥也。”公主道：“咄！劉慶你休得胡言，俺家看你是一莽之夫，不是我的對手，快喚狄青出來，下馬收縛，拿他回去見俺家的父王。” (อุ๋นหู่ผิงชี : 29-30)

นอกจากในเรื่องของสรรพนามที่ **บัวนฮ่วยเหลา** และบทละครใช้แตกต่างจากต้นฉบับแล้ว บทละครมีการดัดแปลงเนื้อความทั้งในส่วนของการเปลี่ยนบทบาทของตัวละครจาก **บัวนฮ่วยเหลา** ที่ให้หลิวซิงกล่าวดูถูกเหยียดหยามปาเป่าเพียงฝ่ายเดียว กลายเป็นเมื่อมาถึงสนามรบ ฝ่ายปาเป่าเป็นผู้ร้องทำหาตัวแม่ทัพให้ออกมาสวามิภักดิ์แต่โดยดีแล้วจะยกโทษให้ ในขณะที่ **वानฮวาไหลว** นั้นเป็นการโต้ตอบเหยียดหยันกันไปมาของทั้งสองฝ่าย บทละครในที่นี้ นอกจากใช้โวหารเหยียดหยันในการทำทนาย ซึ่งมีใจความที่เปลี่ยนแปลงไปตามที่ผู้วิจัยขีดเส้นไว้ในตัวอย่างแล้ว ยังมีการใช้โวหารอธิพจน์ที่ทำให้เนื้อความเพิ่มไปจากนิยาย ดังนี้

ไกรนับหมื่นยืนสัฟรัง จะตีเสียให้แยกแตกยับ ท้องกองทัพก็จะป็นไม่ทนทาน

ในด้านสถานที่นั้น บทละครมักจะใช้ ท้องทุ่ง มาเป็นฉากสนามรบอยู่เสมอ เนื่องด้วยไม่ได้ลงรายละเอียดข้อมูลชื่อสถานที่ต่างๆ มาตั้งแต่ต้น จะบอกแต่เพียงชื่อเมืองหลัก 3 เมือง คือ เมืองเปี่ยนเหลียง เมืองหลวงของราชวงศ์ซ่ง เมืองตานตานและเมืองซีเหลียวกับด่านสำคัญอีก 3 ด่าน คือด่านถงกวาน ด่านชานกวานของเมืองซ่งและด่านอันผิงกวานของเมืองตานตานเท่านั้น

ตัวอย่างที่ 3 เจ้าเมืองซีเหลียวบัญชาให้ราชบุตรเขยเสยลี่ออกมาจับทัพตีชิง

เสกหลิขับม้าออกนำไพร่ มิได้ถอยท้อย่อ่น เหวยใครเปนแม่ทัพกำกับพล

ออกมาสนทนาพาที เหตุใดจึงได้บังอาตหนัก มาหารห้กรบพุ่งถึงกรุงศรี

ซึ่งสาเหตุสิ่งใดก็ไม่มี มาราวีเมืองเราเอาอะไร

บัดนั้น เตกเซงเร่งขับม้าออกนำไพร่..... ท่านนี้ใครชื่อไรบอกให้รู้ ขึ้นต่อสู้แล้วเหนจะเปนผี
จยยอมเสียเถิดหนาไต่ปรานี แม่นถือดีแล้วเหนไม่เปนตัว

บัดนั้น เฮกหลีตอบว่าเราน้ำหัว มาอวดดีใครเล่าเขาจะกลัว คงเหนชั่วดีดอกจงออกมา

แลเห็นเฮกหลีถือทวนยื่นม้าอยู่หน้าทหาร จึงร้องถามไปว่า ท่านนี้ชื่อไร ทำไมจึงบังอาจ
มาทำชวนเรารบ เฮกหลีจึงตอบว่า ชื่อเฮกหลี เป็นบุตรเขยเจ้าเมืองไชยหยง เราได้ยินเขา
ออกชื่ออยู่ว่าท่านฝีมือเข้มแข็งใจห้าวหาญนัก เพิ่งได้เห็นท่านวันนี้ เราพิเคราะห์ดูรูปร่าง
ไม่สมกับคำคนที่เล่าลือ ท่านจงกลับไปเสียเถิด อย่ามาสู้รบรับคมอาวุธของเราเลย

เติกเซ็งจึงว่าทหารในเมืองไชยหยงที่มีฝีมือเข้มแข็งยกไปก็ตายด้วยฝีมือเราทั้งสิ้น

(โหวงไฮ้วเพงไซ : 62-63)

黑利一見，把長槍照面刺過來，狄元帥提起金刀架開，喝聲：“番奴，
你是何人？通下名來。”黑利喝聲：“南蠻聽著，俺乃西遼國王駕下天
寶將軍，駙馬爺爺黑利是也！你這孩子和人？”狄元帥聞黑利叫他孩
子，喝聲：“番狗，你且洗耳恭聽，本帥乃大宋天子駕下敕封平西大元
帥狄青便士。”黑利說：“你這孩子就是狄青麼？”又冷笑一聲：“俺
素聞大宋有狄青之名，知道先天揭地英雄，原來是一個瘦怯小兒，俺想
你黃毛未退，乳氣未除，如何上陣交鋒，倘然死在我槍之下，豈不可
惜，不若快快收兵回轉，免得把性命傷了，只道大人欺小人見。”

狄元帥聽罷，哈哈大笑說：“黑利，休得大言誇口，因何你邦狼主，
癡心妄想，要守宋朝社稷，三番五次與兵犯上，卻被我們殺得片甲不
回，……” (อุ๋นุ๋ผิงซี : 78)

กวีใช้โวหารอุปลักษณ์ที่หมายถึงความตาย ดังนี้

ขึ้นต่อสู้แล้วเหนจะเปนผี แม่นถือดีแล้วเหนไม่เปนตัว

ส่วนอีกหนึ่งคำที่น่าสนใจคือคำว่า กรุงศรี ซึ่งในที่นี้หมายถึง เมืองซีเหลียว กวีได้ใช้คำนี้
เป็นคำที่ตัวละครใช้เรียกเมืองของตน กล่าวคือหากเป็นฝ่ายตั้งชิงพุดก็จะหมายถึงเมืองเปี่ยนเหลียง
เมืองหลวงของราชวงศ์ซ่ง หากผู้พุดคือองค์หญิงปาเปาก็จะหมายถึงเมืองตานตาน

ที่ตั้งกับเฮยลี่ใน อุ๋นุ๋ผิงซี ต่างก็ไม่รู้จักกัน จึงเริ่มด้วยการถามว่าเป็นใครซึ่งต่างฝ่ายต่างก็
อวดอ้างยศตำแหน่งเพื่อแสดงออกถึงความน่าเกรงขามของตนแล้วจึงต่อด้วยการดูถูกเหยียดหยาม
กันไปมา รายละเอียดของการโต้ตอบทั้งใน อุ๋นุ๋ผิงซี และ โหวงไฮ้วเพงไซ แตกต่างกันบ้าง
เล็กน้อย รวมทั้งมีการกล่าวถึงอายุและลักษณะรูปร่างของที่ตั้งชิง แต่บทละครตัดออกเกือบทั้ง
หมดแล้วสรุปเป็นคำพุดสั้นๆคือหากกลัวตายก็จยยอมแพ้เสียมิฉะนั้นก็คงไม่รอดชีวิต ซึ่งเหมือนกับ

ตอนปาเป้าก็กล่าวแบบนี้เช่นเดียวกัน ส่วนในด้านสาเหตุของการรบที่บทละครเพิ่มเข้าไปให้เฮยลี่ เป็นฝ่ายตั้งกระทู้ถามนั้นไม่มีนิยายตรงส่วนนี้ เนื่องจากผู้อ่านจะทราบดีมาตั้งแต่ต้นว่าซ่งและซีเหลียวเป็นศัตรูกันรบกันมาเรื่อยๆ ตลอดหลายปี มิใช่เป็นการยกทัพมาอย่างไรสาเหตุดังเช่นที่เฮยลี่กล่าว

ตัวอย่างที่ 4 คำหมาสวาโอรสองครองของเจ้าเมืองซีเหลียวออกมารบกับตีซิง

ตัดม้วฮวยขับม้าร้องทำทนาย เหวยต้วนายเร่งมาราวี ควรจะอวดฝีมือเอาชื่อไว้

อย่าให้ไพร่พวกพลปืนนี้ ตัวเตกเซงเร่งมาถือกล้าดี วันนี้จะได้เลนเหนกกัน

ครั้นเวลารุ่งเช้า ตัดม้วฮวยก็ขึ้นม้าคุมทหารออกมาร้องทำเด็กเซ็ง

(โหงวไฮ้วเพงไซ : 65)

達麻花吩咐，眾兵隊伍排開，大喝道：“南蠻為何妄動干戈，
擾侵吾國，快報上名來，待孤來好取你首級！” (อุ๋นฝิงซี : 82)

บทละครเพิ่มไวยหารทำทนายเหยยหยันอันทำให้รู้สึกถึงความเป็นแม่ทัพที่กล้าหาญ อึกheim และรักไพร่พลของตัวเองมากขึ้น เนื่องจาก โหงวไฮ้วเพงไซ แปลคำว่า 南蠻 เป็น เด็กเซ็ง ดังนั้น คำหมาสวาโอรบทละครจึงร้องทำรบโดยระบุว่า ต้วนาย หรือตีซิง ให้ออกมาสู้กับตน

จากตัวอย่างทั้งหมดพบว่า ก่อนที่จะรบกันจะต้องมีการเจรจาทำทนายกันก่อนทุกครั้ง สำหรับ ว่านฮวาไหลว อุ๋นฝิงซี จะเริ่มด้วยบอกชื่อตัวหรือถามชื่อศัตรู ระบุชื่อหรือทำทนายผู้ที่ต้อง การสู้ด้วยหรือแม่ทัพของฝ่ายตรงข้าม จากนั้นจะเริ่มพูดจาถูกเหยียดหยามว่าลักษณะรูปร่าง ไม่ควรเป็นทหารบ้าง อายุยังน้อยไปบ้างหรือฝีมือยังไม่ถึง ไม่สมควรแก่การต่อสู้ด้วยบ้าง พร้อมทั้งขู่อีกฝ่ายให้ยอมแพ้เสียแต่โดยดี หากมิฉะนั้นจะตัดหัวไม่ละเว้น โดยคำสรรพนามที่ใช้เรียก อีกฝ่ายและถ้อยคำที่ใช้ลั่นบ่งบอกถึงอารมณ์ของการเผชิญหน้าศัตรู แต่เมื่อมาถึง

บ้วนฮ่วยเหลา โหงวไฮ้วเพงไซ ถ้อยคำสำนวนที่ใช้ก็อ่อนลงไปมาก ให้ความรู้สึกสุภาพถ้อยที่ ถ้อยอาศัย เช่น แทนตัวเองว่า เรา แทนตัวฝ่ายตรงข้ามว่า ท่าน เวลาที่เจรจากันก็พูดด้วยความ สุภาพ เช่น ท่านนี่ชื่อไร ท่านจงกลับไปเสียเถิด เป็นต้น เนื้อความการเจรจาก็ตัดทอนไปจาก ต้นฉบับไม่น้อย แต่ถึงแม้จะเป็นเช่นนั้น บทละครก็ยังสามารถดึงบรรยากาศคุกรุ่นของการ เผชิญหน้ากันของศัตรูในสนามรบกลับมาได้ ด้วยการใส่ไวยหารเหยยหยันดังที่ได้ยกตัวอย่างมา วิเคราะห์เปรียบเทียบ และหลังจากเจรจาตอบโต้กันเสร็จสิ้น ก็จะต้องมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่โกรธจน ทนไม่ไหว เริ่มลงมือฟาดฟันก่อนจากนั้นจึงสู้รบกันต่อไป ดังตัวอย่างทำทางการต่อสู้ต่อไปนี้

3.3.1.2 ทำทางการต่อสู้

ผู้วิจัยเห็นว่า การพรรณนาลักษณะทำทางการต่อสู้ของบทละครนั้นจำกัดอยู่ด้วยท่าทางการรำรำในเวลาแสดงจริงประการหนึ่ง ขนบของละครรำที่มีได้เน้นเรื่องการสู้รบอย่างโจนด้วยประการหนึ่ง และรูปแบบเฉพาะตัวของกลอนบทละครไทยประการหนึ่ง ทำให้อาจพรรณนาในรูปแบบเดิมซ้ำๆ รวบรวมไม่ละเอียดหรือสมจริงมากนัก ต่างจากนิยายที่สามารถบรรยายได้ไม่มีข้อจำกัดทั้งตามแบบท่าทางของมนุษย์จริงๆ และตามจินตนาการของผู้ประพันธ์ ในที่นี้จึงจะยกตัวอย่างมาเปรียบเทียบว่าเนื่องด้วยข้อจำกัดดังกล่าว จะทำให้ทำทางการต่อสู้ในบทละครเหมือนหรือต่างจากนิยายมากน้อยเพียงใด

ตัวอย่างที่ 1 จ้านเทียนหวางสู้กับตีซิง

คิดละอายขับม้าออกราวี เดกเซงหันพันฉับรับทะเลิ่ง หวดผึ้งๆผ่อนผันไม่หันหนี
 เลี้ยวกระหลบรบรุกคลุกคิด ถ้อยที่ถือฤทจิตล่ำพอง
 เดกเซงเหลือจะตานทานหยุด เพลงอาวูทไม่ทันจันเทียนอ่อง ปาลูกเกาทันไปดั่งใจปอง
 ถูกคอจันเทียนอ่องตกม้านอน.....จื่อแฮไซใจหารออกรานรอน เดกเซงพ้อนเงำร่าเข้าราวี

พูดดังนั้นแล้วก็ขับม้าร่าทวนเข้าไปรบกับเด็กเซ็ง เด็กเซ็งก็ร่าง้าวเข้ารบกันได้ประมาณ 10 เพลง เด็กเซ็งเห็นจันเทียนอ่องมีกำลังเข้มแข็งนัก.....คิดแล้วก็ชักม้าถอยออกไปให้ห่าง แล้วเอาลูกเกาทันขว้างไปถูกศีรษะจันเทียนอ่อง จันเทียนอ่องก็พลัดตกจากหลังม้า.... จื่อแฮไซเห็นจันเทียนอ่องเสียที่มีความโกรธนั้นก็คุมทหารหมื่นหนึ่งออกรบกับเด็กเซ็งเป็นสามารถ (บัวนฮ่วยเหลา : 108)

言未了，一鎗打來，狄青金刀，毫光閃閃的挑開。若問贊天王身高一丈二尺，比狄青七尺之軀，雖則龍馬高大，還比贊天王短了三尺多。他雖是刀法精通，然贊天王實力很大，狄青與他兵刃交鋒七八合，覺得兩臂酸麻，難以抵敵。斯時慾敗而不可敗，慾戰又不能戰，……當頭打來，狄青大刀急架相迎。若論子牙猜力量，雖則次於贊天王，然而力氣強於狄青。當日二員猛將，你一刀，我一槊，殺得征塵四起，番兵喊聲如雷。 (ว่านฮวาไหลว : 136)

ตัวอย่างที่ 2 คู่ชวีเฟิงมาแก้แค้นให้จันเทียนอ่องถึงที่ด่านซานกวาน

เตกเซงเขียวซานหารกล้า ชับภาซีเข้าไปมิได้ช้า ชักม้าออกวิ่งเข้าชิงไชย
เฮาสูหองปองบัววัดแว้ง กระทุงแทงฟาดฟันเสียงหวั่นไหว ผลุนผลันแคล้วคล่องว่องไว
เดี่ยวไต่ยักย้ายหลายทำนอง

เฮาสูหองได้ฟังดังนั้นก็โกรธนักจึงขับม้าราทวนเข้าไป เต็กเซ็งก็ขับม้าร่าจ่าวเข้าไป
สองนายสู้รบกันได้ประมาณ 10 เพลง (บ้วนฮ่วยเหลา : 124)

言未了，金刀砍去，伍須丰一閃，金鞭復又打來，狄爺還刀急架，
攔腰復斬，二員虎將，大戰沙場，……，且說狄青與伍須丰連人馬
相比，狄青還短四尺，交鋒時，伍須丰低頭，狄青仰面，所以金刀
發動，只好在腰膊左右。伍須丰的力量強猛，狄青不過以刀法抵擋，
沖鋒十餘合，覺得抵擋不住，…… (อ่านฮวาไหลว : 159-160)

ตัวอย่างที่ 3 ทูเทียนหูสู้กับฉือยอวี่และหลิวซิง

บัดนั้น เจียเงกเขียวซานทหารใหญ่ ฉิวฉุนหมุนวิ่งเข้าชิงไชย ต่างไม่พลงพลาดสาตตรา
บัดนั้น เล่าเซ่งยืนมองปองน่า เหนเจียเงกหารหักต่อศักดา ดูที่ถ้าปลกเปลี่ยจวนเสียดที่
ยิงเกาทันลันลูกไปถูกอก เทกเทียนโฮวพลัดตกจากม้าชี เจียเงกหันกลับจับภาซี
แทงขยี้ซ้ำพลันก็บันได

เต็กเซ็งแจ้งว่าเทกเทียนโฮวยกมากก็ให้เจียเงกยกออกไป เทกเทียนโฮวเห็นก็ขับม้าเข้าสู้รบ
กับเจียเงกได้ประมาณแปดสิบเพลงยังไม่แพ้ชนะกัน เล่าเซ่งซึ่งยกออกไปกับเจียเงกเห็น
เจียเงกสู้รบกับเทกเทียนโฮวอยู่ เล่าเซ่งจึงคิดว่ากลัวเจียเงกจะสู้ฝีมือเทกเทียนโฮวไม่ได้
เล่าเซ่งก็เอาเกาทันยิงไปถูกชายโครงข้างซ้ายเทกเทียนโฮวเจ็บปวดเหลือทนก็ขับม้าหนี
ไป เจียเงกเห็นได้ก็ขับม้าไล่ตามทัน เอาทวนแทงถูกหลังเทกเทียนโฮวตกม้าตาย
(โหวงโฮ้วเพงไซ : 18)

元帥命石玉領兵出馬，笑面虎便一馬當先，沖到番將陣前，把雙槍一
起，喝聲：“番奴看槍！”禿天虎閃回，舉手急架相迎，猶如虎斗龍
爭，殺得天昏地暗，沙卷塵飛。戰了八十餘合，石將軍看看抵敵不住，
敗將下來，飛馬逃走。早有飛山虎在關前看見，連忙架上席雲怕，看定
一箭射去，正中禿天虎的左頰，負痛一聲，轉馬逃走，石玉趕上一槍刺
去，中他肋下，疼痛難當，翻身跌落馬下。石將軍拔了劍，取了首級。
(อุ๋นผิงซี : 20-21)

ตัวอย่างที่ 4 นางตัวฮวาฟูเหรินแก้แค้นให้พี่เทียนผู้เป็นสามี

บัดนั้น นางฮวยหยินยืนนั่งกลั่นร้องไห้ จึงขับม้าโลดแล่นด้วยแค้นใจ
กรงเข้าไฉเซินฆ่าราวี เจียเงกัร่าทวนคว้างขวางน่า ประทะท่าแทงฟันไม่หันหนี
เลี้ยวหลบรบรุกคลุกคูลิ ถ้อยที่องอาจฟาดฟัน ต่อฮวยหยินเสียที่หนีกลับ
เจียเงกขับม้าไล่มิได้พริ้ว กระทบเสียวเงอทวนก่อจวนทัน แขนงนางนั้นตกร้าชีวาวาย

ฝ่ายนางต่อฮวยฮูหยิน พอเห็นเจียเงกคุมทหารออกมา... ก็ขับม้าเร่งรีบเข้ามาด้วยกำลัง
โทโส...เจียเงกก็ขับม้าเข้ารบกับนางต่อฮวยฮูหยินได้หกสิบเพลง นางต่อฮวยฮูหยินเสียที่
เจียเงกแทงด้วยทวนถูกนางต่อฮวยฮูหยินตกร้าตาย (โหงวไฮ้วเพงไซ : 19)

元帥即差石玉出馬，……看見這番女，手持雙刀，滿面怒容，……。
提起手中雙槍刺過去，多花女雙刀架開。一男一女戰殺，……，戰到
六十餘合。石將軍一想，如此看來讓他不得了，忙把雙槍，一連挑了
幾槍，多花女兩臂酸麻，眼花力微，卻難抵擋，被石玉一槍，正中
心窩，翻身落馬而亡。(อุ๋นฝิงซี : 21-22)

ตัวอย่างที่ 5 ตำหมาฮวาออกรบกับหลิวซิง

บัดนั้น เล่าเซงแค้นจิตไม่คิดพริ้ว จึงขวบขับอาซาร่าเข้าฟัน ตัดม้วฮวยรับทันกระทุงแทง
ถ้อยที่หนีไฉไวว่อง บัดป้องฟาดฟันชั้นแซง ตีวงนอกออกห่างกลางแปลง กระทบแฉ้ว
เวียงพันลวลไป

เด็กเซ็งจึงให้เล่าเซงคุมทหารออกรบกับตัดม้วฮวยได้สามสิบเพลง เล่าเซงเสียที่ตัดม้วฮวย
จับตัวได้ให้ทหารพาตัวเล่าเซงไปจำขังไว้ (โหงวไฮ้วเพงไซ : 65)

二太子大怒，提起大斧，當頭砍下來。飛山虎把雙斧齊架，二將殺
起來，劉慶本領到底不是達麻花對手，殺了三十回合，抵擋不住。
二太子一斧隔開，雙斧齊砍，劉慶閃得一閃，卻被達麻花拿出長臂，
鉤住劉慶盔甲，用刀一扯，已捉過馬來。喝聲番兵捆綁了，吩咐且
押入關中。(อุ๋นฝิงซี : 21-22)

ผู้วิจัยเห็นว่ารายละเอียดการพรรณนาท่าทางการต่อสู้ของบทละครค่อนข้างน้อยกว่าและ
ไม่ตรงกับนิยายต้นฉบับเท่าใดนัก สาเหตุสำคัญนอกจากข้อจำกัดของท่ารำ ขนบของละครรำและ
รูปแบบเฉพาะตัวของกลอนบทละครไทยดั้งที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น น่าจะเป็นเพราะเนื้อความถูก

ตัดทอนไปตั้งแต่ **บัวช่วยเหลา โงวไ้วเพงไซ** ดังที่เห็นได้จากตัวอย่าง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ตัดเฉพาะลักษณะท่าทางของตัวละครของบทละคร ซึ่งมีท่าทางการรับคือ **รับ ปัดป้อง ปะทะ** และท่าทางรุกหลักเพียง **ฟาดฟัน** และ **กระทุ้งแทง** กับ **ว่านฮวาไหลว อุ๋หู่ผิงซี** ซึ่งมีท่าทางการรับคือ **閃** กับ **架** และท่าทางรุกคือ **打、砍、刺、挑** มาเปรียบเทียบสรุปอีกครั้งหนึ่งดังตารางด้านล่าง ผู้วิจัยมีได้นำเนื้อความจาก **บัวช่วยเหลา โงวไ้วเพงไซ** มาสรุปไว้ด้วย เนื่องจากพิจารณาแล้วเห็นว่ามียุทธวิธีน้อยกว่าบทละคร ท่าทางการต่อสู้ในนิยายฉบับแปลไทยจากตัวอย่างทั้งหมดนี้ไม่มีการพรรณนาลักษณะท่าทางอื่นใดของตัวละคร นอกจาก **ขับม้ารำทวนเข้าไปรบ ขับม้ารำง้าวเข้าไปรบ ขับม้าเข้าสู่รบ รบกันได้ประมาณ...เพลงและแทงด้วยทวน** เท่านั้น

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบการพรรณนาท่าทางการรบของบทละครกับนิยายต้นฉบับ

การพรรณนา	บทละคร	ว่านฮวาไหลว อุ๋หู่ผิงซี
ท่าทางการรับ	1. หันฟันฉับรับทะลิ่ง	1. …金刀，毫光閃閃的挑開
	2. ปองปัดวัตแว้ง	2. …一閃 / 閃回 / 閃得一閃
	3. ปะทะท่า	3. …大刀急架相迎
		4. …還刀急架
		5. …舉手急架相迎
		6. …雙刀架開
		7. …雙斧齊架
ท่าทางการรุก	1. หวดผึ้งๆ ผ่อนผ่นไม้หันหนี	1. 一鎗打來 / 當頭打來
	2. ฟอ้นเง้ารำเข้าราวี	2. 金鞭復又打來
	3. รำทวนคว้างขวางหน้า	3. 金刀砍去
	4. ขวบขับอาซารำเข้าฟัน	4. 提起大斧，當頭砍下來
	5. ฟาดฟัน	5. 一斧隔開，雙斧齊砍
	6. แทงฟัน	6. 一槍刺去 / 雙槍刺過去
	7. กระทุ้งแทง	7. 忙把雙槍，一連挑了幾槍

	8. แทงขี้	8. 一槍，正中心窩
	9. เงื่อทวน...แทงนาง.....	9. 拔了劍，取了首級
		10. 一箭射去
ท่าทาง การเข้ารบ	1. ชับภาชีเข้าไปมิได้ช้า ชักม้าออกวิ่งเข้าชิงไชย	1. 二員猛將，你一刀，我一槊，殺得 征塵 四起，番兵喊聲如雷
	2. ฉิวฉุนหมุนวิ่งเข้าชิงไชย ต่างไม่พลังพลาดสาตรา	2. 二員虎將，大戰沙場
	3. เหลือจะตานทานหยุด เพลง อาวูทไม่ทันจันเทียนอ่อง	3. 狄青與他兵刃交鋒七八合，覺得兩 臂酸麻，難以抵敵
	4. ผลุนผลันแคล้วคล่องว่องไว เลี้ยวได้ยกย้ายหลายทำนอง	4. 狄青不過以刀法抵擋，沖鋒十 餘合，覺得抵擋不住
	5. ถ้อยทีหนีไลไวว่อง....ตีวงนอก ออกห่างกลางแปลง กระหลบแว้ง เวียงพันลวัลไป	5. 猶如虎斗龍爭，殺得天昏地暗， 沙卷塵飛。戰了八十餘合，石將軍看看 抵敵不住
	6. เลี้ยวหลบบรรุกคลูกคลี ถ้อย ที่องอาจฟาดฟัน	6. 一男一女戰殺，……，戰到六十 餘合
	7. กระหลบเลี้ยวเงื่อทวน	7. 多花女兩臂酸麻，眼花力微，卻難 抵擋，
	8. เลี้ยวกระหลบบรรุกคลูกคลี ถ้อยทีถือฤทธิจิตลำพอง	8. 二將殺起來，劉慶本領到底不是達 麻花對手，殺了三十回合，抵擋不住。

จากตารางสรุปจะเห็นได้ว่าการบรรยายลักษณะท่าทางของตัวละครใน **ว่านฮวาไหลว** **อุ๋นหู่ผิงซี** แตกต่างไปจากบทละครตรงกิริยาการใช้อาวุธแต่ละอย่างที่มีมากกว่าบทละคร และสิ่งที่เป็นจุดเด่นคือมีการบรรยายเปรียบเทียบลักษณะรูปร่าง พาหนะ อาวุธและกำลังฝีมือของตัวละคร เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพว่าฝ่ายใดได้เปรียบเสียเปรียบ มีการบรรยายความรู้สึกของตัวละครขณะกำลังต่อสู้ เช่น “覺得兩臂酸麻” “眼花力微，卻難抵擋” บรรยายบรรยากาศขณะที่สู้รบ เช่น “殺得天昏地暗” “沙卷塵飛” โดยในบทละครดัดแปลงเป็นที่ทำการรำรำของตัวละครแทนบรรยากาศของสถานที่ซึ่งกวีไม่ได้ให้ความสำคัญมาตั้งแต่ต้น เช่น “ผลุนผลันแคล้วคล่องว่องไว” “เลี้ยวหลบบรรุกคลูกคลี” “เลี้ยวได้ยกย้ายหลายทำนอง”

ในขณะที่ **บัวช่วยเหลา โทงวไ้วเพงไซ** ล้วนตัดทอนออกไปทั้งหมด คงเหลือไว้แต่เพียงการบรรยายระยะเวลาการสู้เท่านั้นที่ตรงกับต้นฉบับ ได้แก่ “รบกันได้ประมาณ...เพลง” (戰了.....餘合)

3.3.1.3 การใช้ของวิเศษ

ในบทละครเรื่อง **บัวช่วยเหลา** นี้มีอาวุธวิเศษทั้งหมดเพียง 4 อย่าง ได้แก่ ลองปิดหน้ากับเกาทัณฑ์วิเศษของตีซิง เชือกวิเศษขององค์หญิงปาเปาและนกกาของเฮยลี่ การพรรณนาการใช้อาวุธวิเศษของตัวละครมีรายละเอียดที่แตกต่างไปจากต้นฉบับ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 ตีซิงกับจันเทียนหวางและจื่อหยงไซ

.....ปาลูกเกาหันไปตั้งใจปอง ถูกศอกจันเทียนอ่องตม้านอน
 เตกเซงเหนฝีมือจื่อแฮไซ ว่องไวแกลั่วกล้าไม่ลาหนี จึงหยิบนำกากทองของตี
 ซิงปิดหน้าทำที่ทำแบายคาย จื่อแฮไซได้เหนใจเตนตีก แล้วให้นี้กรรมครันขวัญหาย
 ตัวสั้นเทาๆมือท้าวตาย เตกเซงส่ายกลอน่าราวี

คิดแล้วก็ชักม้าถอยออกไปให้ห่างแล้วเอาลูกเกาทัณฑ์ขว้างไปถูกศีรษะจันเทียนอ่อง
 จันเทียนอ่องก็พลัดตกจากหลังม้า.....จื่อแฮไซเห็นจันเทียนอ่องเสียชีวิตที่มีความโกรธนั้นก็คุม
 ทหารหมื่นหนึ่งออกรบกับเต็กเซ็งเป็นสามารบ เต็กเซ็งจึงคิดว่าลูกเกาทัณฑ์นั้นเราก็ได้ใช้
 เห็นประจักษ์แล้ว บัดนี้เราจะเอาลองปิดหน้าออกใช้บ้าง คิดแล้วก็หยิบเอาลองขึ้นปิด
 หน้าไว้ จื่อแฮไซเห็นดังนั้นก็ให้มีคนนำม้วตางเงืองงุน มือและเท้าก็อ่อนไปจนอาวุธพลัดตก
 จากมือ เต็กเซ็งก็ขับม้าเข้าไปใกล้เอาง้าวฟันจื่อแฮไซตม้าม้าตาย

(**บัวช่วยเหลา** : 108-109)

便勒住馬繮，急向皮囊中，取出七星箭一枝，呼念：“無量壽佛。”
 登時祭起一道金光，飛繞空中。贊天王眼昏神亂，兵刃低垂，七星小箭
 猶如流星一般，嚶嚶作響。……，只聽得空中一聲響，寶箭飛射下來，
 金光四射，向贊天王頭盔心射下，復飛起空中。此時贊天王痛得難當，
 馬上翻身跌下。

於是左手架槊，右手向懷中取出金面牌戴上，念聲：“無量壽佛。”
 子牙猜見了此法寶，登時昏了，目定口呆，手足低垂，金槊跌於
 地上。只聽得半空中一聲響亮，一陣霞光，子牙猜喊了一聲，七竅
 流血，直僵僵的翻於馬下。狄青一刀，梟去首級。

(**ว่านฮวาไหลว** : 136-137)

ตัวอย่างที่ 2 ตีชิ่งกับอยู่ซวีเฟิง

ครั้นเห็นเฮาสูหองแคล้วคล่องสุด เตกเซงหยุดม้าหันผันผยอง ชักม้าห่างทางหยิบ
นำกากทอง แล้วยกลองปิดนาร่าเข้าไป เฮาสูหองมองดูไม่รู้ศึก ใจตึกๆพริ้งพริ้นหัวนั้ว
ทั้งมือกรออบเปลี่ยเปลี่ยไป เตกเซงไล่เช่นฆ่าตมม้าตาย

เด็กเซ็งเห็นเฮาสูหองมีฝีมือเข้มแข็งนักจึงยกลองขึ้นปิดหน้า เฮาสูหองเห็นดังนั้นก็ให้มิด
หน้าม้าตพลัดตกจากหลังม้า เจียวเทงกุกเห็นดังนั้นก็ขับม้าตรงเข้าไปตัดศีรษะเฮาสูหอง
ไว้ (บัวนฮ่วยเหลา : 124)

只得一馬退後半箭，取出人面金牌戴上，念聲無量壽佛，只聽得半空中
雷聲鳴響，金光一閃，伍須丰一馬正在追去，忽然金鞭跌地，目定口
呆，直僵僵的跌下馬來，八竅流紅，只為他多生一目，故是八竅流血。
(ว่านฮวาไหลว : 160)

ตัวอย่างที่ 3 องค์หญิงปาเปากับหลิวชิ่ง ฉือยอวี่และตีชิ่ง

นางโปยไปคงจู้ดูสังเกด ชูเชือกวิเสดจบเกษา คิดถึงท่านผู้เป็นครูบา แล้วขำวางปาเชือก
ไปมิได้ยั้ง.....เชือกคลีผู้กรัดมัดเขมมง เล่าแข่งแขนไขว่ไฟพลหลัง.....

ได้ทำจิงปาเชือกวิเสด สำแดงเดชเลื่อนลั่นหัวนั้ว รวบรัดมัดตัวเจียเงกไว้....

นางโปยไปคงจู้ดูสังเกด จิงทิ้งเชือกวิเสทไปลับเฉียว เข้ามัดเตกเซงมันพันเป็นเกลียว....

นางโปยไปคงจู้จึงเอาเชี้ยคุณเสาะคือเชือกวิเสชวางขึ้นไปบนอากาศ ปรากฏเหมือน
ฟ้าแลบ แล้วก็ลงมามัดตัวเล่าเซงไว้แน่นหนา (โหวงไฮ้วเพงไซ : 29)

นางโปยไปคงจู้วางเชือกขึ้นไปมัดเจียเงกไว้.... (โหวงไฮ้วเพงไซ : 30)

นางโปยไปคงจู้จึงเอาตินเอียงจู้คือพลอยวิเสชโยนขึ้นไปบนอากาศ อำนาจฤทธิ์
ของพลอยนั้นก็ให้เด็กเซ็งตกประหม่า มือเท้าอ่อนไปไม่ได้สติตกจากหลังม้า

(โหวงไฮ้วเพงไซ : 33)

向八寶囊中，取出一條乾坤索，往空中一拋，只見一道霞光閃爍，
早在空中旋轉飛舞，落將下來。劉慶一見，說聲：“不好。” 眼花
昏亂，正要取席云帕子逃走，豈知乾坤索，已落下來，把他身軀綁捆，
拖下馬來。(อู่หู่ผิงชี่ : 30)

向八寶囊取出乾坤索，丟起空中。石玉一見，連忙回馬跑。誰知道這
法寶快同閃爍，把石玉網縛下馬，小番押入關中去了。(อู่หู่ผิงชี่ : 31)

去取聖母法寶，一件乃是鎖陽珠，撒在空中，有霞光万道，這顆寶珠，非同小可，全然不畏玉鴛鴦，一聲打下來，狄元帥此時頭昏眼花，全身跌下馬來。 (อุ่มผิงซี : 36)

กวีตัดของวิเศษอย่างอื่นของปาเปาออกทั้งหมด เปลี่ยนมาใช้เชื้อกวีเศษเพียงอย่างเดียว

ตัวอย่างที่ 4 เฮยลี่กับตีซิง

เฮกหลีทำที่ซั๊กม้าห่าง ทำท่าทางหวังจะให้ฉงน หยิบลูกน้ำเต่ามาเป่ามด
 บัดคนด้วยอิตฤทธา...เกิดเปนกปากแดงแขงขัน ร่เหตุหันผาดผินบินถ่ลา
 กระใจมโจนโผนโผจิกโยธา ต่างหนีกาวิงพันล่ว่นไป
 บัดนั้น เดกเซงแก่งกาตไม่ว่าตไหว จึงปาลูกเกาทันสำคัญไป กรงเข้าได้กร่ำยสุนหาย
 พลัน.....เดกเซงใสลองนำเข้าราวี เฮกหลีเห็นใจเต่นอยู่ทีกัทัก ขวบซั๊กอาซาจะลาหนี
 ตัวสั้น้งนงกตกภาชี ไม่เปนสมประดีทั้งกองทับ

เฮกหลีเห็นจะสู้เด็กเซ็งไม่ได้ก็ซั๊กม้าหนี.....เฮกหลีจึงเปิดน้ำเต่าวิชาออกเป็นกปากแดง
 ออกจากน้ำเต่าตรงมาจิกเด็กเซ็ง เด็กเซ็งก็เอาลูกเกาทันซั๊กขว้างไปอีก ลูกเกาทันซั๊กก็
 สังหารกานันตายตกลงในทันใดนั้น.....คิดแล้วจึงเอาลองปิดหน้าเข้าในขณะนั้น เฮกหลี
 เห็นก็ตกใจให้ตัวสั้นมือทำอ่อนตจากหลังม้า..... (โหวงไฮ้วเพงไซ : 63)

黑利漸漸氣力不加，招架不住，……，回馬就走。忙把背上葫蘆解
 下來，口中念咒，把蓋揭開，放出一只烏鴉，似火的一般，張開血口，
 要啄來。狄元帥一見，忙把第三枝神箭射去，呼的一聲，這枝神箭不上
 不下，卻鎖進烏鴉之口來，射在地下。元帥舞刀相迎，……忙向豹皮囊
 取出人面獸，戴在臉上，念聲無量佛，此時黑利身體，猶如泥塑一
 般，……黑利在馬上，四挺八直，仰面跌翻下馬。 (อุ่มผิงซี : 79)

ตัวอย่างที่ 5 ตีซิงกับตำหาฮวา

บัดนั้น เดกเซงเร่งแค้นแสนสา รำเจ้าเข้าไปมิได้ซั๊ก มุ่งเขม่นเข่นฆ่าไกรรี จึงหยิบลอง
 ปิดหน้าซั๊กม้าเต่น ตัดม้วฮวยแลเห็นขยับหนี ตัวสั้น้งนงกตกภาชี ลิหิงโคดอะศรีสะพลัน

ว่าแล้วเด็กเซ็งก็ขึ้นม้าถืออาวุธ คุมทหารออกไปรบกับตัดม้วฮวยได้แปดสิบเพลงก็ยังไม่
 แพ้ชนะกัน เด็กเซ็งจึงเอาลองขึ้นปิดหน้าเข้า พอตัดม้วฮวยแลเห็นก็ตกใจตัวสั้นมือทำ
 อ่อนตจากหลังม้า เตียตง หลีหิงเห็นได้ที่ก็เข้าตัดเอาศรีชะตัดม้วฮวยไว้....

(โหวงไฮ้วเพงไซ : 65)

一連戰了八十餘合，……。達麻花拍馬趕來，狄元帥一路跑時，早已取出鬼臉戴上，回馬念一聲無量佛，只見達麻花坐在馬上，直挺馬上，不一時，即翻身跌下馬來。元帥登時取了法寶，金刀一起，砍為兩段 (อุ๋นฝิงซี : 84)

อาการของศัตรูเมื่อได้เห็นหน้ากากทองของตีซิงในบทละครจะต้องมีการ ใจเด่นตึก นึกคร่ำครึ้นขวัญหาย พริ้งพริ้นห้วนไหว ตัวสั้นเทา หรือ ตัวสั้นงังก แล้วจึงตกม้าเสมอ การบรรยายอาการที่เกินจริงเหล่านี้ก็เสริมขึ้นเองเพื่อให้ตัวละครสามารถแสดงอากัปกิริยาให้ผู้ชมเห็นชัดเจนขึ้น และจากเนื้อความตัวอย่างทั้งหมด ผู้วิจัยแยกวิเคราะห์ที่ละจุดอีกครั้งดังนี้

ตารางที่ 5 สรุปเปรียบเทียบการบรรยายการใช้อาวุธพิเศษของบทละคร นิยายฉบับแปล และนิยายต้นฉบับ

1. ลองปิดหน้าหรือหน้ากากทอง 人面獸或金面牌或鬼臉 (Rénmiànshòu huò Jīnmiàn pái huò Guǐliǎn)

วิธีการใช้

บทละคร	หยิบหน้ากากทองมาปิดหน้า สายหน้าหลอก
บัวนฮ่วยเหลา โหวงไห้วเพงไซ	หยิบเอาดองขึ้นปิดหน้าไว้
ว่านฮวาไหลว อุ๋นฝิงซี	向懷中取出金面牌戴上，念聲：“無量壽佛。”

อิทธิฤทธิ์

บทละคร	ใจเด่นแรง รู้สึกหวาดกลัว ตัวสั้นเทา มือเท้าตายหรืออ่อนแรงจนตกม้า
บัวนฮ่วยเหลา โหวงไห้วเพงไซ	หน้ามืดตามัวเงืองงุน ตกใจกลัวตัวสั้น มือเท้าอ่อนตกจากหลังม้า
ว่านฮวาไหลว อุ๋นฝิงซี	空中一聲響亮，一陣霞光，登時昏了，目定口呆，手足低垂身體猶如泥塑一般，七竅流血或八竅流血，直僵僵的翻於馬下

2. เกาทัณฑ์พิเศษ 七星箭 (Qīxīngjiàn)

วิธีการใช้

บทละคร	ปาลูกเกาทัณฑ์ออกไป
บัวนฮ่วยเหลา โหวงไห้วเพงไซ	เอาลูกเกาทัณฑ์ขว้างไป

ว่านฮวาไหลว อู่หฺงซี้ อิทธิฤทธิ์	向皮囊中，取出七星箭一枝，呼念：“無量壽佛。” 把第三枝神箭射去
บทละคร	ถูกคอจ้านเทียนหวางตงม้า ตรงเข้าไล่่นกกาสุญหายไป
บัวนฮ่วยเหลา โหวงไฮ้วเพงไซ	ลูกเกาทัณฑ์ขว้างไปถูกศีระจ้านเทียนหวาง พลัดตกจากหลังม้า ลูกเกาทัณฑ์สังหารกานันตายตกลงในทันใด
ว่านฮวาไหลว อู่หฺงซี้	登時祭起一道金光，飛繞空中，贊天王眼昏神亂， 兵刃低垂，七星小箭猶如流星一般，嚶嚶作響。 只聽得空中一聲響，寶箭飛射下來，金光四射，向贊天王頭 盔心射下，復飛起空中。此時贊天王痛得難當，馬上翻身跌 下。 呼的一聲，這枝神箭不上不下，卻鎖進烏鴉之口來，射在地下。

3. เชือกพิเศษ 乾坤索 (Qiánkūnsuǒ)

วิธีการใช้

บทละคร	ชูเชือกพิเศษจบเกศาระลึกลงถึงพระอาจารย์แล้วขว้าง ปาหรือทิ้งเชือกออกไป
บัวนฮ่วยเหลา โหวงไฮ้วเพงไซ	เอาเชือกเขี่ยคนเสาะคือเชือกพิเศษขว้างขึ้นไปบนอากาศ
ว่านฮวาไหลว อู่หฺงซี้ อิทธิฤทธิ์	向八寶囊中，取出一條乾坤索，往空中一拋 向八寶囊取出乾坤索，丟起空中
บทละคร	ลำแดงเดชเลื่อนลั่นหวั่นไหว เชือกคดลี้ผูกมัดแขนไขว้หลังไว้
บัวนฮ่วยเหลา โหวงไฮ้วเพงไซ	ปรากฏเหมือนฟ้าแลบแล้วลงมามัดตัวไว้แน่นหนา
ว่านฮวาไหลว อู่หฺงซี้	只見一道霞光閃爍，早在空中旋轉飛舞，落將下來。劉慶一 見，眼花昏亂，乾坤索已落下來，把他身軀綁捆，拖下馬來 石玉一見，連忙回馬跑。誰知道這法寶快同閃爍， 把石玉網縛下馬

4. นกกา 烏鴉 (Wūyā)

วิธีการใช้

บทละคร	หยิบบลู่น้ำเต้ามาเป่ามนต์กลายเป็นกาปากแดง
บ้วนช่วยเหลา โหวงโหวงเพงไซ	เปิดน้ำเต้าออก กาปากแดงออกจากน้ำเต้า
ว่านฮวาไหลว อู่หู่ผิงซี	把背上葫蘆解下來，口中念咒，把蓋揭開，放出一只烏鴉，似火的一般，張開血口

อิทธิฤทธิ์

บทละคร	บินผาดโผนร่อนจิก
บ้วนช่วยเหลา โหวงโหวงเพงไซ	ตรงมาจิก
ว่านฮวาไหลว อู่หู่ผิงซี	要啄來

ผู้วิจัยคิดว่านอกจากผลสืบเนื่องมาจากนิยายฉบับภาษาไทยแล้ว ปัจจัยสำคัญที่ทำให้วีพวรรณารายละเอียดในบทละครแตกต่างออกไปจาก **ว่านฮวาไหลว อู่หู่ผิงซี** คือ เทคนิคในการจัดแสดงละครรำในสมัยรัชกาลที่ 5 ยังไม่ก้าวหน้า จึงไม่สามารถเขียนบทละครให้มีแสง สี เสียง หรือการลอยไปบนอากาศได้มากนัก บทละครของหลวงพัฒนพงศ์ภักดีเขียนขึ้นเพื่อให้โรงละครของเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรงใช้แสดง จึงน่าจะต้องคำนึงถึงเหตุผลข้อนี้ด้วยเช่นกัน

3.3.2 การพรรณนาฉากรัก

ฉากเข้าพระเข้านางหรือการเกี่ยวพาราสีของบทละครเรื่องนี้มีเพียงสามฉากเท่านั้น คือ ตอนตีซึ่งพบรักจนถึงสมรสกับองค์หญิงปาเป่า ตอนตีซึ่งอำลาองค์หญิงปาเป่าเพื่อไปทัพยั้งเมืองซีเหลียว และตอนฝังหีบศพองค์หญิงเฟย์หลงแห่งซีเหลียว

ผู้วิจัยเห็นว่า บทละครมีการใช้โวหารแสดงอารมณ์ความรู้สึก อาย ตัดพ้อ เกรี้ยวโกรธ และโศกเศร้ารันทดได้อย่างครบถ้วน ทว่าก็ยังมียุติธรรมที่ต่างไปและมีมากกว่านิยายคือ การบรรยายฉากปฏิกิริยาทุกส่วนของร่างกาย ทั้งนี้เพื่อให้ตัวละครสามารถถ่ายทอดใจออกได้อย่างละเอียดละไมและเป็นไปตามลำดับขั้นตอนยามที่นำมาใช้แสดงจริง

3.3.2.1 การแสดงอารมณ์รัก การเกี่ยวพาราสีและความเขินอาย

จากการอ่านเปรียบเทียบบทละครและนิยายทั้งสองฉบับ ผู้วิจัยเห็นว่าพระนางในบทละครถูกสร้างให้มีการแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึกให้มากและชัดกว่านิยาย และในบางครั้ง

อารมณ์ต่างๆ เหล่านี้ทำให้เกิดความขัดแย้งอยู่ในตนเองเมื่อเทียบกับการแสดงออกในสถานการณ์อื่นๆ ดังที่ได้วิเคราะห์ไว้ในหัวข้อภาพลักษณ์ตัวละคร ผู้วิจัยยกตัวอย่างการเข้าคู่ของ ตีชิงกับปาเป่าและผั่งหงกับเฟย์หลงมาเปรียบเทียบดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 ตีชิงกับองค์หญิงปาเป่าพบกันครั้งแรกท่ามกลางสนามรบ

เตกเซงเลงแลดูนางลัก ให้แสนรักทรวงวาทราบชาน นางกงจู่ซึ่งดลิ่งลาน
สองสมาร ผูกใจอาไภกัน ต่างคลายวายพิโรธโกรธเกรี้ยว รำเพลงเกี้ยวเรียงรบชบชั่น
หญิงยกชายยั่วพัวพัน ทำเชิงชั้นแยบคายหลายทำนอง ต่างเฟ่งต่างพิตจิตปลื้ม
ต่างลืมหุดหัดปัดป้อง นางขวยเขินเมินม้วนหม่อมอม ต่างกระหึ่มยืมยิมของยินดี

เด็กเซ็งกับนางไปโปกงจู่ยืนม้านิ่งตะลึงอยู่.....ว่าแล้วก็ชักม้าเข้ารบกับนางไปโปกงจู่ได้
ประมาณห้าสิบเพลง ท่วงทีคล่องแคล่วปัดป้องว่องไวนัก ยังไม่แพ้ชนะกัน แต่นางไปโป
กงจู่กับเด็กเซ็งรบกันนั้นเป็นท่วงที่ชั้นเชิง เกิดความกระสันปั่นป่วนขึ้นในท่ามกลางศึก
ด้วยกันทั้งสองฝ่าย (โหงวไฮ้วเพงไซ : 33)

此時元帥暗贊番女花容，又想他未必有此本事，竟忘卻交鋒之
事情。……此時公主看這狄青，也呆了，忘他是敵人。……，一男
一女殺得起來，但是有意男邦將，雖在交鋒不認真，二人槍去刀迎，
叮當併響，一連戰了五十個回合，各無勝負。(อุ๋นู่ผิงซี : 33-34)

เนื้อความและอารมณ์ของฉากต่างไปจากต้นฉบับเล็กน้อย ตีชิง ปาเป่าของ อุ๋นู่ผิงซี
เพียงแต่ตกตะลึงเพราะนึกไม่ถึง ฝ่ายตีชิงคิดว่าในดินแดนของชนชาติอนารยะไม่น่าจะมีหญิงสาว
ที่สวยงามล้ำหาญขนาดนี้แต่ยังไม่ได้ตกหลุมรัก เมื่อเจรจาไปก็รู้สึกได้ว่าปาเป่าไม่ได้โกรธแค้น
อะไรตนนัก หากเจรจาด้วยดีปาเป่าอาจยอมปล่อยพวกตนไป ส่วนปาเป่าเองก็คิดไม่ถึงว่าผู้ชาย
ดินแดนที่ราบภาคกลางจะมีรูปร่างหน้าตากริยาท่าทางดีเช่นแม่ทัพตีชิง ยิ่งเมื่อคิดไปถึงคำที่พระ
อาจารย์ทำนายให้ก่อนที่จะกลับเมืองว่าเนื้อคู่ของตนจะเป็นชายที่มาจากดินแดนภาคกลาง ยิ่ง
มองและฟังถ้อยคำเจรจาของตีชิงก็ยิ่งน่ารัก เมื่อเป็นเช่นนั้นในตอนแรกจึงเข้าประลองกันแบบถ้อย
ที่ถ้อยอาศัยไม่จริงจัง แต่ไม่ได้ต่างคนต่างรักและทำท่าแก่งแย่งรบหยอกเย้ากันอย่างในบทละคร ซึ่ง
ตัดความคิดและรายละเอียดอันสลับซับซ้อนของนิยาย เป็นการดัดแปลงไปเพื่อความสนุกสนาน
ในการแสดง

ตัวอย่างที่ 2 ตีชิงกับองค์หญิงปาเปาเจรจากันในสนามรบ

บัดนั้น นางคงจู้ฟังเพลินเขินบัดซวี ยิ่งคิดแสนอาไลไม่ตรี ยิ่งทวีความรักหนักใจ
จะปล่อยเตกเซงไปให้พ้น ผู้คนคะระหานินท่าได้ จะต้องคิดเกรงกลัวจับตัวไป
แล้วจึงค่อยแก้ไขตามการ

นางไปโปงงจูนึกว่าเด็กเซ็งคนนี้พูดจาอ่อนหวานน่ารักใคร่นักหนา.....ครั้นเราจะปล่อยให้
เด็กเซ็งไปโดยสะดวก มันไปแล้วที่ไหนจะกลับมา ครั้นจะเลิกทัพกลับไปไม่ทำร้ายแก่
เด็กเซ็งความนินทาก็จะมี กับอึ้งถ้ามันเขียนเขียนก็ก้องผู้บิดาเรา รู้ความแล้วก็จะโกรธ
ทำโทษเป็นมันคง จำจะต้องจับเอาตัวเด็กเซ็งไว้ให้ได้ก่อนแล้วจึงค่อยแก้ไขต่อภายหลัง
(โหวงไ้วเพงไซ : 32)

此時公主，越看這狄青越可愛，…… 公主聽罷這一番言語，想來這
狄青不是等閒之輩，……俺家若放他回去，諒情決不再來了，豈不當面
錯過，不免將他活捉回去，另有處置便了。 (อุ๋นผิงซี : 34)

เมื่อมาถึงจุดนี้ บทละครตัดรายละเอียดเรื่องเนื้อคู่ที่หลูซ่านเซ็งหมุกกล่าวไว้กับปาเปา
ออกไป เก็บมาใช้แต่ใจความหลักที่ว่าปาเปาตกหลุมรักตีชิงแต่หากจะปล่อยไปก็ไม่ได้ จึงคิดจับ
เป็นกลับไปแล้วค่อยแก้ไขในภายหลัง และเพิ่มความคิดกลัวการถูกรุกรานนินทาหากปล่อยตัวตีชิงไป
ก็หมายความว่าตนกระทำการตามที่รับปากพระบิดามาไม่สำเร็จ ตรงกับใน บัวนฮ้วยเหลา
หากผู้วิจัยคิดว่ากวีไม่เพียงแต่ลอกเนื้อความให้เหมือนกับ บัวนฮ้วยเหลา เท่านั้น แต่ยังแอบ
สอดแทรกเอาความจริงดังที่ตนและเจ้านายคือ เจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรงเคยประสบมาเมื่อ
คราวเดินทัพไปปราบพวกฮ่อไม่ทันเอาไว้ด้วย ดังที่ท่านเขียนไว้ใน นิราศหนองคาย ตอนจบว่า

จบฉบับทัพเรื่องเมืองหนองคาย	สิ้นจดหมายแกลมนิราศคลาดสมร....
ซึ่งบางพวกที่ไม่ได้ขึ้นไปทัพ	บางคนกลับผูกจิตริษยา
แล้วกล่าวโทษดิฉินแก่งนินทา	ขอค่อนว่ากองทัพเสียยับเยิน
ที่เหล่าพวกหูป่าตาเกะสื่อ	ฟังเขาสื่อเชื่อใจมิได้เขิน
พูดเสริมส่งเลยลั่นไปจนเกิน	อย่าด่วนเพลินเผลอพรวดล่ำพัง
คอยผูกใจผูกจิตคอยอิจฉา	<u>แอบนินทากองทัพอยู่ลับหลัง....</u>

ตัวอย่างที่ 3 ตีชิงเข้ากับองค์หญิงปาเปาเข้าหอ

ยอดสวาด เปนบุญวาสนามาสมาร พิได้เหนจอมขวันเมื่อวันวาน
ตลิ่งลานอาไลรักใคร่ครัน ซึ่งยอมให้งามลับเจ้าจับได้ เพราะยากไถ่เลี้ยงน้อง
ประคองขวัน กลับส่งให้บิดาฆ่าฟัน ถ้าโลชันไม่ช่วยก็ม้วยมร

เขียนเขียนก็อ่องก็มีความยินดีครั้งถึงวันฤกษ์ดีก็ให้จัดแต่งการให้เด็กแข่งกับนางไปยกง้ออยู่กับนางไป
กงจื้ออยู่กับนางไปตามธรรมเนียม (โงวไฮ้วเพงไซ : 40)

扣上宮門，公主開言說：“上陣交鋒，如同仇敵，焉知有今日和諧之事，從前奴家身犯之罪，切望駙馬寬洪大度，饒恕罷了！”狄青說道：“我狄青誤走貴邦，得罪得罪，蒙公主寬恕招贅了我，不記前愆，此乃感恩不淺。”公主說：“駙馬說那裏話來，你言太重了。”狄青說：“前愆怨恨，既成夫妻，且自了卸，此念丟去不提。”但聞更鼓三敲，夜已深了，公主說：“駙馬，請睡罷！” (อุ๋นผิงซี : 48)

โงวไฮ้วเพงไซ ตัดขั้นตอนการแต่งงานและเข้าหอออกทั้งหมด เป็นสาเหตุให้มีช่องว่างไว้ให้กวีแต่งเติมเสริมต่อเอาเองได้อย่างอิสระ จึงตัดแปลงให้เข้ากับขนบของละคร คือ ความนิยมในการเข้าพระเข้านาง ตัวพระเริ่มพูดจาเกี่ยวกับนางว่ารักตั้งแต่แรกเห็นและที่ยอมให้จับเพราะอยากใกล้ชิด ทำให้เนื้อความแตกต่างไปจากต้นฉบับที่ว่าตั้งชู้หญิงไปไม่ได้จึงโดนจับตัวกลับมา และเจรจากันตามธรรมเนียมด้วยความเกรงอกเกรงใจ

ตัวอย่างที่ 4 องค์หญิงเพ็ญหลงเข้าพบผิงหง

ครั้นทราบสิ้นระแวงแคลงสงสัย ประจักษ์ใจแน่รู้ว่าผู้หญิง ทำเหตุที่สวาตพุดพาดพิง
กล่าวล้ออวยอวยอิงอ้อมอ้อม.....

พังหงแลดูก็เห็นจริงสิ้นความสงสัย แล้วพิจารณาดูรูปร่างลักษณะยังสาวสวยอยู่ก็รัก
รัก จึงถามว่าเดี๋ยวนี้อายุเจ้าได้สักเท่าไร (โงวไฮ้วเพงไซ : 90)

……一時大意看不出，細看才能辨得出來。龐洪此時呆想一會，
立起身來，輕輕叫聲：“公主，先前老夫多有簡慢，休得見怪，
請坐，待老夫告訴一番。” (อุ๋นผิงซี : 126)

ส่วนของผิงหงในตอนที่พบองค์หญิงเพ็ญหลงครั้งแรกก็เช่นกัน ถึงแม้ตัวละครตัวนี้ในฉบับ
นิยายมีความเจ้าชู้ แต่ก็ยังไม่ได้แสดงออกชัดแจ้งในครั้งแรก เพราะถึงอย่างไรอีกฝ่ายก็มีฐานะ
เป็นเจ้าของ จึงแสดงออกตามมารยาทอันควรต่อการพบกันของผู้ที่จะร่วมมือกันในอนาคตเท่านั้น
แต่บทละครดัดแปลงให้ผิงหงเริ่มมีที่ทำได้ใจเจ้าชู้ในทันทีที่แน่ใจว่าอีกฝ่ายเป็นผู้หญิงกลายเป็น
ฉากรักไปทันที

ตัวอย่างที่ 5 ผังงเข้าหาองค์หญิงเพ็ญหลง

ครั้นถึงจึงเข้าไปในแก่ง เหนไปยเพลงนั่งก้มชมบุบผา ยกเกออี้ตั้งชิดพิศภักตรา
นั่งพู่จาแย้มยิ้มพริ้มพราย เราทั้งสองพองปากฝากชีวิต จงเปนมิตเมื่อยผิวชั่วชีวิต
 บัดนั้น นางไปยเพลงทำสำรวนสวนสน ตอบว่าอย่าประวิงเลยสิ่งนั้น แม้นดีฉันสมเสจ
 สำเรจการ ขอแทนบุญพึ่งบุญไม่บิดเบือน คงจะเหมือนสัญญาที่ว่าชาน แต่เดี๋ยวนี้
 ต้องชัตทัตทาน อย่าหักหารแกล้งทำให้เข้าใจ แม้นมิได้แก้แค้นแทนผิว ความผ่องแผว
 จะีมาที่ไหน ไม่ปลงด้วยอมเสยเปนมียใคร ขอจงได้เมตาปราณี

ครั้นถึงแก่งที่อยู่นางไปยเพลงงจู้เห็นประตูปิดจึงเคาะประตูเรียก.....พังหองก็เข้าไป.....
 ทุกวันนี้เราไม่มีคู่คิดตัวเจ้าก็เป็นมาย ไม่นึกหาสามีใหม่บ้างหรือ.....เราอยากจะได้ใครได้เจ้า
 ไว้เป็นคู่คิด พุดแล้วก็ขยับเข้าไปนั่งใกล้
 นางไปยเพลงงจู้ในท่วงทีกริยาของพังหองก็ขยับหนีออกไปให้ห่าง....คิดแล้วจึงพุดว่า
 ทุกวันนี้ข้าพเจ้ามีความทุกข์ร้อนด้วยจะแก้แค้นเติกเซ็ง ถ้าการเรื่องนี้ท่านช่วยให้สมความ
 ปรรรณา แล้วท่านจะต้องประสงคสิ่งใดแล้วข้าพเจ้าจะปรนนิบัติตามสิ่งนั้นอันตัวข้าพเจ้า
 ก็อยู่ในมือท่านแล้ว อย่าได้มีความวุ่นวายไปก่อนเลย (โหวงไฮ้วเพงไซ : 90-91)

龐洪直進前去，說聲：“……，此時一雙色眼，把公主花容，
目不轉睛的呆看。…… 公主你乃如花如玉的美人，誰不想風雲之
 際會。” 公主聽罷粉面含羞低頭不語。……

當下飛龍公主，……，說道：“太師爺，既蒙見愛，哀家豈有推辭見卻
 之理，只因未報夫仇，豈可先與太師有此耍樂，且待我殺了狄青，消卻
 宿恨深仇，方可與太師歡娛，倘若今夜要苦苦勒逼哀家成事，就是頸付
 清泉，萬萬不能的。” (อุ๋นู่ผิงซี : 128-129)

ตัวอย่างนี้สามารถเห็นความแตกต่างได้ในจุดที่ผู้วิจัยขีดเส้นใต้ไว้ กวีจำเป็นต้องเพิ่มกริยา
 อากาของตัวละครทั้งคู่ เพ็ญหลงนั่งก้มหน้าชมดอกไม้ม ผังงเดินเข้ามาถึงแล้วก็ยกเกออี้มานั่ง
 ข้างเคียง เมื่อผังงเกี่ยวจบ วิธีการเอาตัวรอดของตัวนางในละครทำให้ความรู้สึกไม่เหมือนกันกับ
 ฉบับนิยาย เห็นได้ว่าอาการและคำพูดของเพ็ญหลงในบทละครกับ อุ๋นู่ผิงซี แตกต่างกันอย่าง
 ชัดเจน

3.3.2.2 การเข้าพระเข้านางและการปกป้องปฏิเสธ

การเข้าพระเข้านางถือเป็นฉากเด่นของละครว่า แม้บทละครเรื่องนี้จะดัดแปลงมาจาก
 นิยายอิงพงศาวดารที่มีเนื้อหาการแย่งชิงอำนาจและสงครามการสู้รบเป็นหลัก อีกทั้งใน

บัววนช่วยเหลา โหงวไฮ้วเพงไซ ก็มักจะตัดทอนรายละเอียดของฉากเหล่านี้ออกไปแทบทั้งสิ้น แต่กวีก็ยังสามารถคัดเลือกตอนมาดัดแปลงรวมทั้งเพิ่มเติมเนื้อหาเข้ามาได้ในบทละครได้เป็นอย่างดี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 ตีชิงเข้ากับองค์หญิงปาเป่าเข้าหอ

ดวงชีวิต พี่ขอบจิตล้นเหลือเชื้อแล้วละ ขอสนองคุณแนบแอบอุระ ว่าพลางประคองเคียง
ขึ้นเตียงทอง คอยโลมเล้าเยายอกยียวนยืม ในทรงวงกริมกลมเกลียวเสียวสยง เคียงคู่
สูสมอารมณ์ปอง ไม่มัวหมองหมางเมินเงินใจ

เขียนเขียนก็อ่องก็มีความยินดีครั้นถึงวันฤกษ์ดีก็ให้จัดแต่งการให้เด็กแข่งกับนางโปยโป
กงจื้ออยู่กับเป็นสามีภรรยาไปตามธรรมเนียม (โหงวไฮ้วเพงไซ : 40)

狄青說：“前愆怨恨，既成夫妻，且自了卸，此念丟去不提。”但聞
更鼓三敲，夜已深了，公主說：“駙馬，請睡罷！”此時夫妻二人，
雙雙攜手，同歸羅帳，解帶寬衣，興雲佈雨，共效于飛之樂。八寶公主
遂了一見留情之願；狄元帥愁悶暫消；此夜歡娛快樂，難以形容，不多
煩述。 (อุ๋หู่ผิงชี : 48)

ตีชิงในบทละครปากหวานออกอ้อนปาเป่าว่าเป็นบุญคุณที่ช่วยให้รอดไม่ต้องโดนประหาร
ชีวิต จากนั้นกวีก็ใช้วิธีการเล่นเสียงสัมผัสในทั้งสัมผัสอักษรและสัมผัสสระ ทำให้เกิดความรู้สึก
เกี่ยวพันลื่นไหลไม่ติดขัดของคู่บ่าวสาวในห้องหอ กลวิธีการพรรณนาตรงนี้เป็นลักษณะเฉพาะตัว
ที่แตกต่างกันของบทละครและนิยาย แต่ให้เนื้อความและอารมณ์ของฉากได้เช่นเดียวกัน

ตัวอย่างที่ 2 ผั่งหงเกี่ยวพาราสีองค์หญิงเพี้ยหลง

บัดนั้น พังหองผ่องใสกระเซมสี ยืมพลางทางว่าเพราะปราณี จึงมาเฝ้าเซาซีเยุเพยา
ว่าสมคิดเสียก่อนจะผ่นผัน ถ้าอย่างนั้นอ้ายแก่ต้องแห้งเปล่า วันนี้ช่อวางประจำค้ำ
เบาๆ ว่าพลางโลมเล้าภาที่
แสนรัก อย่าเป็นนภักตร์ผินผ่นหันหนี เสียแรงหวังตั้งใจเป็นไม้ตรี ไม่ก่อที่จะขัดผัด
วันยาว ปากวกรกุ่มอุ้มแอบ ชอกอดแนบอุ้นกายก่อหายหนาว อย่าให้เริตราร้างอยู่
ค้ำคาว ไม่ควรกล่าวคำขัดตัษรักษ์
ช้ำก่อน สายสมรช้วนหยิกพลีผลลัก ไม่ควรทำอำนาจสมพาศยักษ์ คุมเหนงนัแล้วไม่อยู่
จะสู่ตาย นางผลักไสป่องปัดสบัดหนี พังหองตกเกาอื่นอนหงาย ลุกขึ้นไล่คว่ำอุตยื้อ
ยุตกาย แล้วจูงกรโถมฉายมานั่งเคียง

ฟุ้งหองได้ฟังนางโปยเลงกงจู้ว่าก็ตายใจ สำคัญว่านางมีความรักใคร่คงจะได้เป็นภรรยา เป็นแน่ จึงพูดว่าเจ้าอย่าทุกซื่อออกไปเลย เราจะช่วยให้สำเร็จ ว่าแล้วก็ลานางโปยเลงกงจู้ กลับมาที่อยู่ (โหงวไฮ้วเพงไซ : 91)

龐洪此時扯著公主的衣袖，公主着急，立起來叫聲：“太師，你是當朝一品，爲何這般無禮，不顧廉恥，不知俺飛龍爲人何如，你枉如此年高，輕浮太甚，來調弄哀家。”龐洪聽罷呵呵大笑道：“公主呵，誰叫你花容嬌嫩，誰叫你孤身獨自投到我府內，惹起老夫風流之念，今日不期而諱，乃是宿世因緣，公主休得推卻。” (อุ้มผิงซี : 128-129)

ตัวอย่างที่ 3 ผังหงเกี่ยวพาราสี่องค์หญิงเพี้ยหลง

ฟุ้งสมร จิตใจอ่อนแอต่ออ้อมกอดมัน ยิ่งคิดเวทนาการุณ ครั้นจะร่อนวายไปก็ไม่ได้ คิดแล้วจึงตอบว่าถ้าอย่างนั้น จะผ่อนผันแก้ตัวตามาระสี ขอนอนเคียงนิตราคักรাত্রี ไม่จู้จี้กอดรัดให้ชัดใจ

ฟุ้งปลอบ จึงโต้ตอบผันแปรแก้ไข ถ้าอย่างนั้นก็มีราศีไป ขอจงได้เมตตาปราณี ขอเชิญได้ทำกลับไปหับห้อง อย่าเคืองช่องแก้ค่าทาศรี ฉันทึ่งจะเหน่ว่าปราณี ไม่ควรที่มานั่งร้งร่อ

ฟุ้งหองได้ฟังนางโปยเลงกงจู้ว่าก็ตายใจ สำคัญว่านางมีความรักใคร่คงจะได้เป็นภรรยา เป็นแน่ จึงพูดว่าเจ้าอย่าทุกซื่อออกไปเลย เราจะช่วยให้สำเร็จ ว่าแล้วก็ลานางโปยเลงกงจู้ กลับมาที่อยู่ (โหงวไฮ้วเพงไซ : 91)

龐洪聽罷，只好呆呆看著飛龍，反覺沒趣，慚愧起來。只得又叫聲：“公主，若待你報仇”又非三朝兩日可能辦得來，叫老夫性急之人，那裏等待，豈非悶殺人也，不若趁此夜深無人，今何不先赴陽臺，就卻楚王之夢。公主說道：“這也斷難從命。太師呵，你立列三臺之首，看來飛龍如草如芥，請太師速去安睡罷！才有多少蜜語甜言，哀家總付之流水，你休再言。” (อุ้มผิงซี : 129)

จากสองตัวอย่างด้านบน จะเห็นได้ว่าระดับความมักมากของผังหงในบทละครสูงกว่าในฉบับนิยายพอสมควร ทั้งจากการใช้คำพูด สายตาและอาการปากว่ามือถึง ผังหงใน *อุ้มผิงซี* เพียงแค่ “扯著公主的衣袖” เมื่อเพี้ยหลงไม่ยอมและปฏิเสธอย่างเด็ดขาดก็รู้สึกหมดความสนใจและละอายใจ แต่ก็ยังทักท้วงเผื่อจะโชคดีได้สมความปรารถนา ส่วนเพี้ยหลงก็มีความเด็ดเดี่ยวเข้มแข็ง ไว้ศักดิ์ศรีขององค์หญิง ใช้คำพูดที่เตือนสติผังหงให้รู้สึกตัวถึงการควรไม่ควร ทว่า

บทละครพรรณนาให้มีการจูงมือ โอบกอด ขอลูบคลำถึงขั้นผลักไสตักเก้าอี้ เพ็ญหลงกลับกลายเป็นสาวน้อยอ่อนแอน่าสงสาร ต้องวิงวอนขอความปราณีจากฝั่งหง

ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าฉากการเกี่ยวพาราสีเข้าพระเข้านางของบทละครสามารถทำให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ร่วม มีความเห็นอายุ ชัดเคื่องและขบขันไปกับตัวละครได้จากโวหารต่างๆ ของกวีที่พรรณนาเพิ่มเติมและดัดแปลงจากนิยายในหลายจุดดังตัวอย่าง โดยสรุปไว้เป็นข้อๆ อีกครั้งดังนี้

(1.) สรรพนาม

สรรพนามที่ตีซิงและฝั่งหงใช้เรียกแทนตนเอง

พี่ อ้ายแก่

สรรพนามแทนตัวองค์หญิงปาเป่าและองค์หญิงเพ็ญหลง ได้แก่

นาง นางลักษณ์ ยอดสวาท จอมขวัญ งามสรรพ ดวงชีวิต

น้อง ยูพเยาว์ สายสมร โฉมฉาย แก้วตามารสี แสนรัก

(2.) โวหารแสดงอารมณ์ของตัวละคร กวีพรรณนาความรู้สึกต่างๆ ของตัวละครออกมา

อย่างชัดเจนและมากกว่านิยาย อาทิเช่น

ความรู้สึกรักและเงินอายของปาเป่าเมื่อตีซิงเมื่อแรกพบ

ฟังเพลินชื่นบัคชวี ยิงคิดแสนอาไลไม้ตรี ยิงทวิความรักหนักใจ

ความรู้สึกหลงรักของตีซิงและปาเป่าเมื่อแรกพบ

แสนรักทรวงวาทราบชาน ผูกใจอาไลกัน ต่างคลายวายพิโรธโกรธเกรี้ยว

ต่างเฟ่งต่างพิตจิตปลื้ม ต่างกระหิ่ยมียมของยินดี

ความรู้สึกของตีซิงและปาเป่าในคืนเข้าหอ

ในทรวงกริมกลมเกลียวเสียวสยของ เคียงคู่สูสมอารมณ์ปอง ไม่มัวหมองหมางเมินชื่นใจ

ความรู้สึกหมกมุ่นของฝั่งหงต่อองค์หญิงเพ็ญหลง

ว่าเพราะปรานี จึงมาเฝ้าเขาชียูพเยา

ว่าสมคิดเสียก่อนจะผ่อนผัน ถ้าอย่างนั้นอ้ายแก่ต้องแห้งเปล่า

เสียแรงหวังตั้งใจเป็นไม้ตรี ไม่ก่อที่จะขัดผัดวันยาว

อย่าให้เริตราร้างอยู่ค้ำคาว ไม่ควรกล่าวคำขัดตัษรักรัษ

จิตใจอ่อนอึดอกหมกมุ่น ยิงคิดเวทนาการุณ ครั้นจะวุ่นวายไปก็ไม่ได้

(3.) โวหารบอกกิริยาท่าทางของตัวละคร

สีหน้าแววตาการพุดจา

ต่างกระหิ่ยมียมของยินดี นางขวยเงินเมินม้วนชม้อยมอ

ทำหูตาที่สวาดตพุดพาดพิง กล่าวล้าออยอ้อยอิ่งอ้อมยิ้มดู

นั่งพุดจาแยมยิ้มพริ้มพราย นางไปยหลงทำสำรวนสวนสน

การเสแสร้งสู้รบ

รำเพลงเกี่ยวเรียงรบขบขัน หญิงยกชายยั่วพัวพัน

การถูกเนื้อต้องตัว

วันนี้ขื่อวางประจำค้ำเบาๆ ว่าพลางโลมเล่าภาที

ปากวรรกรกุ่มอุ้มแอบ ซอกอดตแนบอุ่นกายก่อหายหนาว

ลูกขึ้นไคคว่าดูต้อยอยู่ตกาย จูกรโคมฉายมานั่งเคียง

ประคองเคียงขึ้นเตียงทอง คอยโลมเล่าเยายอกยิววนยืม

การปิดป้องผลักไล่

อย่าเป็นนภักตร์ผินผ่นหันหนี

สายสมรข่วนหยิกพลิกผลัก

นางผลักไล่ปองบัตสบัดหนี พังหองตกเกาอื่นอนนงาย

กิริยาอาการอื่นๆ

เหนไปยเพลงนั่งกัมชมบุบผา ยกเกาอี้ตั้งจิตพิตภักตรา

หลังจากเกี่ยวพากันแล้ว ยังมีเหตุการณ์ที่ทำให้พระนางต้องโกรธเคืองผิดใจกัน เกิดมีการตัดพ้อต่อว่าและปลอบประโลมกันขึ้น ดังจะได้ยกตัวอย่างมาเปรียบเทียบต่อไป

3.3.2.3 การกระทบกระทั่งเทียบการตัดพ้อและการบริภาษ

ดังที่เคยอธิบายลักษณะของละครพันทางไว้แล้วในตอนต้นว่า นิยมเล่นแบบละครนอก คือ เน้นความสนุกสนาน กระชับรวดเร็ว ไม่ค่อยยึดถือระเบียบแบบแผน จึงสามารถบรรยายให้ตัวละครผู้มีศักดิ์สูงลงมาคลุกคลีหรือทะเลาะวิวาทด้วยได้แม้แต่กับชาวบ้านสามัญ กวีสามารถใช้โวหารเย้ยหยันหรือคำมรสุวาทคำทอได้ ต่างจากละครในซึ่งแสดงในราชสำนักที่เน้นความประณีตสวยงาม อ่อนช้อยถูกต้องตามระเบียบประเพณี ฉะนั้นในฉากโกรธเคืองผิดใจกันจึงเป็นเสน่ห์และความสนุกสนานอีกอย่างหนึ่งของบทละครเรื่องนี้

ตัวอย่างที่ 1 ตีชิงหนีองค์หญิงปาเป่าเพื่อไปซีเหลียว แต่ปาเป่าตามมาจนทัน

หลังจากสมรสกันแล้ว ตีชิงและปาเป่าก็อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ตีชิงเคยพูดไว้ว่าจะขออยู่ที่ซีเหลียว รับราชการรับใช้บ้านเมืองด้วยความซื่อสัตย์ไปจนตาย พุดจาอ่อนหวานต่างๆ นานา แต่สุดท้ายก็แอบลักลอบหนีไป เมื่อปาเป่าตามมาจนทันจึงตัดพ้อต่อว่าด้วยความแค้นใจ ใน

อุ้มผิงซี นั้น สาเหตุหลักที่ปาเป่าตามมาก็คือ ต้องการถามเหตุผลที่ทั้งตนและทวงถามของวิเศษ ทั้งแปดที่หายไป ซึ่งบทละครสามารถสรุปเนื้อความและอารมณ์ของตัวละครมาได้กระชับและครบถ้วน

เมื่อนั้น นางกงจู้กระซากร้องถากถาง ไม่รักซื้อสกุณเปนขุนนาง พูจาอย่างชาวพล
 เปนคนพาล ทำนาไหว้หลังลอกฟุ้งออกน้า ไม่รู้ว่าเชียวยกคนปากหวาน อยู่ดี ๆ ไม่มีซึ่ง
 เหตุการ จะคิดอ่านหนีไปเปนไกรีน แต่ตัวจะหนีไปก็ใช่เหตุ ล้วงลักของวิเศษเขาไปสิ้น
 มีรัย้อมแมวลายเทียวขายกิน ชางหลายลีนหลายเลหเพโทบาย

นางไปยไปกงจู้จึงตวาดแล้วว่า เหตุใดท่านจึงคิดการเช่นนี้ เราหมายว่าท่านจะเป็นคนดีมี
 ความสัตย์ สาราพดจะพูดแต่ล้วนดีมีความรักไม่ทิ้งขว้าง จะอยู่คู่ตายในเมืองนี้ ที่แท้ก็
 เปลา่ทั้งสิ้น ข้าพเจ้าเพิ่งเห็นลีนชาวเมืองเปียนเหลียงวันนี้ ถึงจะไปก็ไม่ว่า จะพูดจาบอก
 เล่ากันตามจริงมีดีหรือ เป็นถึงทหารเอกแม่ทัพใหญ่เมืองเปียนเหลียงช่างไม่มีความสัตย์
 ซื่อตรงจริงจะหนีไปแต่ตัวก็กลัวจะไม่มื่อะไรไปฝากชาวเมืองเปียนเหลียงลักเอาของวิเศษ
 แปรดอย่างเขามาด้วย ไม่มีความอายหรือ (โหงวไฮ้วเพงไซ : 53-54)

公主喝聲：“……，哀家信了你的真情，豈知一片的巧語能言，……，
 到底你拋棄了哀家，有何緣故？”……公主說：“既然你一心歸宋，
 何不早早說明，口是心非，豈大丈夫之所為？” (อุ้มผิงซี : 65)

ตัวอย่างที่ 2 ผังงกับองค์หญิงเพี้ยหลง

ผังงเข้าหาองค์หญิงเพี้ยหลงด้วยความเชื่อมั่นว่าจะได้เซยชม แต่โดนองค์หญิงเพี้ยหลง
 ตัดรอนไม่ยินยอมตามใจ ผังงในบทละครจึงทั้งแก้งงอแงทั้งงอนแก้งงอและโ้โลมสารพัด

ผมหอม จะไม่ยอมเปนแน่แท้เที่ยง เราเปนขุนนางใหญ่ใจเซียง ไม่ควรเกียงเกลียดชัง
 รังว่อ ถ้า मैंนทำดีดั่งถึงขนาด หัวเจ้าคงจะขาดเดียนนี้หนอ เจ้าถือดีฉันใดจิตใจคือ
 เขางอนง้อแล้วก็งอนจนเกินไป

พังงอได้ฟังนางไปยเลงกงจู้ว่าก็ตายใจ สำคัญว่านางมีความรักใคร่คงจะได้เป็นรรรยา
 เป็นแน่ จึงพูดว่าเจ้าอย่าทุ่ทุ้งหรือหนีไปเลย เราจะช่วยให้สำเร็จ ว่าแล้วก็ลานางไปยเลงกงจู้
 กลับมาที่อยู่ (โหงวไฮ้วเพงไซ : 91)

龐洪說：“公主，猶恐你報仇之後，忘了今夜之言，豈不辜負了老夫一片憐香惜玉之心。” (อุ้มผิงซี . 129)

ตัวอย่างที่ 3 ผังหงกับองค์หญิงเพี้ยหลง

บัดนั้น พังหองแค้นแสนรักเปนนักหนา แกล้งทำเป็นโมโหโรรหา กระที่บทำวกกล่าวว่าจะไม่
จ้องอน ยกเกาอี้กระแทกตั้งออกนั่งห่าง ซ้อนซาขึ้นไขว่ห่างฤาไทถอน เลือบเนตชำเลื่อง
เคื่องค้อน จะให้นางวิงวอนเอาที่

พังหองได้ฟังนางไปยเลงกงจิวาก็ตายใจ สำคัญว่านางมีความรักใคร่คงจะได้เป็นภรรยา
เป็นแน่ จึงพูดว่าเจ้าอย่าทุกซึ้งร้อนไปเลย เราจะช่วยให้สำเร็จ ว่าแล้วก็ลางนางไปยเลงกงจิว
กลับมาที่อยู่ (โงวฮั่วเพงไซ : 91)

此時龐洪真乃沒趣，連稱：“公主節烈，可敬可敬，老夫多多冒犯了。
你且安睡罷！ 事後休得忘了老夫愛慕之心。” (อุ้มผิงซี . 129)

การตัดพ้อจ้องอนระหว่างผังหงกับเพี้ยหลงทั้งสองตัวอย่างนี้ บทละครเพิ่มเติมจาก

โงวฮั่วเพงไซ เนื้อความ อากัปกริยาและความรู้สึกของฉากที่พรรณนาจึงแตกต่างจาก
อุ้มผิงซี ซึ่งไม่มีการแสดงอารมณ์หรือจ้องอนให้เลย ผังหงผู้เป็นถึงพระสัสสุระและขุนนางชั้นหนึ่ง
แห่งราชสำนักช่ง แต่ในบทละครกลับกลายเป็นตัวละครชายชราหัวงูผู้หนึ่งเท่านั้น อย่างไรก็ตาม
ฉากแบบนี้ น่าจะดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้มากกว่าการที่ตัวละครต่างก็รักษาท่าทีแล้วเจรจกกัน
แบบเรียบๆ เด็ดขาดดังเช่นในนิยาย

3.3.2.4 ความเศร้าโศกและการอดอันปลอบประโลม

ตัวอย่างด้านบนแสดงให้เห็นถึงอารมณ์รักและโกรธ ต่อไปนี้เป็นอารมณ์โศกเศร้าซึ่งขาด
ไม่ได้ในวรรณกรรมประเภทนิยาย กระบวนท่ารำของละครรำก็มีทำนองให้และเช็ดน้ำตาเช่นกัน

ตัวอย่างที่ 1 องค์หญิงปาเป่าต่อว่าตีชิงที่หลบหนีมา

ฟังถ้อย นางเศร้าสร้อยโศกซ้าแสนกำสรวร จึงตอบต่อข้อความไปตามควร
นางคร่ำครวณโศกาทาที่.....เสียดโฮโฮไอน่านิจาเอ๋ย ไม่ควรเลยจะอุบายหน่ายหนี
โทษน้องผิดสิ่งใดก็ไม่มี ไม่ภาที่ให้อูจะลูไป ครรภน้องก็หวนจวนจะคลอด
จะละทอดทิ้งควางไปค่างไหน เมื่อยามทุกคูกเขนไม่เห็นใคร แท้ว่าไม่สมเพชเวทนา
ไอน่าเจ้าพุ่มพวงดวงสมร ทูระร้อนจึงจ้องอย่ากังขา พี่แสนรักหักใจอาไลลา อนิจจาไม่เชื่อ
เหลือรำพัน ขอเชิญกลับเข้าวังจงฟังพี่ ไม่ถึงปีกก็จะกลับมารับขวัน พี่ก็หวังเหลือหวง
ดวงชีวรรณ์ พलगโศกสันเสียใจอาไลนาง

พระเจ้าซ่งยินจงฮ่องเต้กริ้วโกรธเราเป็นอันมาก มีรับสั่งให้เจ้าพนักงานไปเอาตัวมารดาเรามาจำขังไว้ได้ความลำบากเวทนา แล้วมีรับสั่งใช้ให้คนมาบอกเราให้รีบไปเมืองไซหยงทำราชการแก้ตัว ถ้าไม่ได้ราชการจะประหารชีวิตเสีย เหตุนี้เราจึงร้อนใจนัก จึงได้หนีมาด้วยเป็นข้อสำคัญ อันตัวเราไซ้จะไม่รักใคร่เมื่อไร แต่เป็นความจนใจจะขอลาเจ้าไป ถ้า मैंสำเร็จราชการในเมืองไซหยงแล้วก็คงจะกลับมา เจ้าอย่าได้มีความรังเกียจเลย อันของวิเศษแปดอย่างนั้นเราซ่อนไว้ในห้องเรือนของเจ้า จงไปหาดูเถิด

(*โหงวไฮ้วเพงไซ* : 54)

公主聽丈夫之言，潛然下淚，咬牙切齒，恨聲不絕地罵道：“你真一個無情薄幸之人，全不念於你成親一月，恩情多少，全不念我腹內的骨肉，全不念哀家待你情重如山。…今日與你一月夫妻，拋棄我，弄得我清不清，白不白，…。今日你既一心歸宋，料也難留於你，…。”公主此時，說到傷心處，淚如雨落，濕透衣襟，……。

狄元帥把刀按鞍轡上，把馬催上一步，馬頭對馬頭，人面對人面，叫聲：“公主呵！這不是下官沒意於你，辜負了一月夫妻，萬種之情，只因下官奉旨平西，還未成功，反投你國投親，豈非不忠不孝？在此貪圖歡樂，母禁天牢，又驚又苦，豈非不忠不孝？不仁不義，何以爲人？今日公主不放下官出關，我願在公主馬頭，請以一死，以謝公主前日看待恩情便了。” (*อุ๋นหู่ผิงซี* : 65-66)

อันที่จริงตรงจุดนี้ใน *โหงวไฮ้วเพงไซ* ไม่มีบทพูดของปาเป่าที่หลังจากตามมาทันและตัดพ้อถามสาเหตุแล้วก็ยังเป็นบทของตี้ซิงดังตัวอย่าง แต่บทละครกลับเสริมแต่งจนมาคล้ายคลึงกับ *อุ๋นหู่ผิงซี* ได้ ถือเป็นความสามารถของกวีที่เข้าใจเรื่องราวและความรู้สึกของตัวละครได้ลึกซึ้งจนถ่ายทอดออกมาได้ใกล้เคียงกับต้นฉบับ อารมณ์ของฉากนี้ในบทละครมีแต่ความรู้สึกโศกเศร้ารำพันของทั้งคู่ สำหรับปาเป่าในนิยายมีทั้งความเจ็บปวดเศร้าใจและคับแค้นใจเนื่องจากยังไม่ทราบถึงสาเหตุที่แท้จริงของตี้ซิงที่ต้องหลบหนีมา ตี้ซิงเองก็เข้มแข็งหยิ่งทะนงในศักดิ์ศรี ไม่ยอมบอกความจริงจนสุดท้ายเห็นว่าปาเป่าเสียใจมากจริงๆ จึงพูดและให้สังหารเดี๋ยวนั้นหากไม่ยอมให้ตนจากไป

ตัวอย่างที่ 2 ตี้ซิงรำลางองค์หญิงปาเป่า

ขับมาเรียงเคียงพลอดแล้วกอดรัด ศรีสวัสดิขวันน้องอย่าหมองหมาง मैंชีวิตไม่ตาย วายวาง ไม่จิตจางจากน้องให้หมองมัว เปนห่วงด้วยมารดารต้องลาเจ้า อย่าให้เขา คาระหานีนทาผัว ว่ารักเมียยิ่งกว่ามารดาตัว ชั่งแสนชั่วเสียเซนเกิดเปนชาย

พลางยกหัตถ์ขึ้นจูบแล้วลูบหลัง โอบี้อย่างรักใคร่เจ้าไม่หาย จิตใจให้ละเหี่ยสุดเสียดาย
ต่างฟุ่พวยชลนาคาไหล

เด็กแข็งจึงว่าขอใจแล้ว เจ้าอยู่ให้ดีอย่ามีความวิตกด้วยเราเลย แม้นราชการศึกเสร็จ
แล้วเราก็จะกลับมาอยู่ด้วยตามเดิม ซึ่งเราไปครั้งนี้ปรารถนาจะให้ตัวมารดากับเราพัน
โทษเท่านั้น ถึงพระเจ้าซ้องยินจงฮ่องเต้จะไม่ชุบเลี้ยงตั้งแต่งให้เป็นขุนนางก็ไม่มี
ความน้อยใจ แต่ขอให้ได้มาอยู่เมืองเซียนเซียนก็มีความสุข เด็กแข็งพูดกับนางไปยไปกงจู้
แล้วต่างคนก็ร้องไห้ด้วยความอาลัยต่อกัน เด็กแข็งกับทหารออกจากด่านเฮงฮวยกวนไป
นางไปยไปกงจู้แลดูเด็กแข็งจนลับตาแล้วกลับไป (โหงวไห้วเพงไซ : 55-56)

元帥搖手說：“公主阿，你且免愁，心放懷抱，下官雖然一介武夫，
也恰知你一片心情，況且公主爲人，情意兩全，何人可及，下官豈可將
你拋棄？但願我早建得功，既見功勞，罪也消了，似云復吹開，磨明古
鏡，仍舊來與你相會，斷然不做薄情之徒；況且你腹中已有了香煙之
種，下官豈能舍卻明珠，拋在半途。公主呵！下官只是一言是實，如今
即要與你分別了。” (อุ๋นหู่ผิงซี : 67)

ตัวอย่างที่ 3 ตีชิงรำลางองค์หญิงปาเป่า

เมื่อนั้น เตกเซงทรวงเสียวปลาบหวนหวน อาไ้ฝืนใจปลอบตอบเนื้อความ
ขอสมตามภรรยาเจ้าเอวอะมาร แล้วกลาวพร้อมร้องว่าพิลาท่อน ทรวงสท่อนฝืนรักหักสงสาร
เยื้องขยับขยับช่วยอาชญา โฉนทยานสองข้างออกห่างกัน ต่างชะงักแลดูภักคู้ขึ้น
ถอนสอื้นหวนกลับมารับขวัญ รังๆรอๆจรจัน ต่างรำพรรณสังความตามอาไ้ ด้วยเป็น
ห่วงนวงหนักรักไม่หาย เนตชวาชายชลทราบอาบไ้ไหล นางขับมาหมายมุ่งเข้ากรุงไ้
เตกเซงเรงรีบไปกองทับ

เด็กแข็งพูดกับนางไปยไปกงจู้แล้วต่างคนก็ร้องไห้ด้วยความอาลัยต่อกัน เด็กแข็งกับ
ทหารออกจากด่านเฮงฮวยกวนไป นางไปยไปกงจู้แลดูเด็กแข็งจนลับตาแล้วกลับไป
(โหงวไห้วเพงไซ : 55-56)

此時少年夫妻，分離之際，公主好生淒慘，看看丈夫悲切，痛苦難言。
元帥雖然稱是虎將，見她如此，不忍分離，虎目中暗暗地垂淚，無可
奈何，只得硬著性子，叫聲：“公主且免愁煩，請回便了，下官去
了。”推開坐騎，哈蠻翻將，得公主吩咐，早已關門打開。

(อุ๋นหู่ผิงซี : 68)

การรำลือในตัวอย่าง 2 และ 3 ก็ยังคงรูปแบบของบทละครพันทาง คือ มีการพรรณนา
อารมณ์ความรู้สึกและอากัปกริยาไอ้โลมของตัวละครอย่างชัดเจนมากกว่านิยาย เช่น

อารมณ์ความรู้สึก

เตกเซงทรวงเสียวปลาบหวาบหวาม อาไ้ผื่นใจไปลอบ ทรวงสท้อผื่นรักหักสงสาร

อากัปกริยา

ข้ามาเรียงเคียงพลอดแล้วกออดรัต

พลงยกหัตถ์ขึ้นจูบแล้วลอบหลัง

เยื้องขยับขยับอ้าขาชาาญ

ต่างชะเง้อแลดูภักคู้ขึ้น

รั้งๆจรจัน

ถอนสออื่นหวนกลับมารับขวัน

ต่างรำพรรณสังความตามอาไ้

ต่างพุ่มพ่ายชลนอาไ้

ตัวอย่างที่ 4 องค์หญิงเพ็ญหลงกับผั่งหง

พังถ้อย นางสาวน้อยมัวหมองนั่งร้องไห้ ไม่ได้ตอบวาทว่ากระไร

ถอนใจใหญ่สออื่นกลืนน้ำตา

บัดนั้น นางไปยหลงระทดกำสตุสี้ เหนพังหงโกรธตัวกล้วเต็มที

คลานมาเคียงเกาะอ้อแล้วอนนิง ไ้ว่าเจ้าประคุณมาหุนหัน ไม่เหนอกดีฉันเป็นผู้หญิง

จะพูดไปก็จะไม่เหนความจริง ท่านซังซิงฆ่าน้องก็ต้องตาย ด้วยตั้งสัจถิถานชาบาลตัว

ไม่แก่แค้นแทนผัวได้สมหมาย ไม่ยอมตัวให้ต้องเป็นสองชาย ขอครองกายตามสัจ

ปัตถยาน ถ้าแม้ได้แก่แค้นแทนเฮกหลี ก็ตามทีเถิดหนาไม่ว่าชาน จะมาอยู่เป็นค่า

พยาบาล ไม่ได้อदानเลยนะเจ้าปะคุณ

นางไปยเลงกงจู้ในท่วงทีกริยาของพังหงก็ขยับหนีออกไปให้ห่าง.....คิดแล้วจึงพูดว่า

ทุกวันนี้ข้าพเจ้ามีความทุกข์ร้อนด้วยจะแก่แค้นเติกซัง ถ้าการเรื่องนี้ท่านช่วยให้สมความ

ปรารถนา แล้วท่านจะต้องประสงคฺสิ่งใดแล้วข้าพเจ้าจะปรนนิบัติตามสิ่งนั้นอันตัวข้าพเจ้า

ก็อยู่ในมือท่านแล้ว อย่าได้มีความวุ่นวายไปก่อนเลย (โหงวไ้้วเพงไซ : 90-91)

公主說：“太師休得挂慮，哀家總不是負心之人，報仇之後，願陪伴

太師，共效於飛之樂。”……違卻太師，是哀家之罪，但等報仇

之後，自有會合之期。” (อุ้หู่ผิงซี : 129)

ฉากโศกเศร้าอ่อนวอนขององค์หญิงเพ็ญหลงก็เป็นสิ่งที่เพิ่มเติมจาก

โหงวไ้้วเพงไซ

เช่นกัน แต่การเสริมแต่งครั้งนี้กลับทำให้บุคลิกลักษณะของตัวละครและอารมณ์ของฉากแตกต่าง

ไปจาก **อุษุมังซี** เนื่องด้วยเปลี่ยนเพี้ยนเพลงจากองค์หญิงที่เข้มแข็งเด็ดขาดให้กลายเป็นสาวน้อยผู้อ่อนแอน่าสงสาร ได้แต่คร่ำครวญขอความเมตตาจากฝั่งหง

ผู้วิจัยเห็นว่า การดัดแปลงเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ช่วยทำให้ละครมีอรรถรสสนุกสนานมากขึ้น ดึงดูดและเข้าถึงจิตใจผู้ชมได้ดีขึ้น จึงไม่น่าสงสัยเลยที่โรงละครของเจ้าพระยามหินทรฯ จะได้รับความนิยมมากในขณะนั้น

3.3.3 การพรรณนาจากเหนือธรรมชาติ

ละครพันทางเรื่อง **บัวน่วยเหล่า** นี้ นอกจากจะโดดเด่นในฉากรัก เพียบพร้อมไปด้วยฉากรบแล้ว ยังมีฉากที่เกี่ยวกับอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์เรื่องเหนือธรรมชาติสอดแทรกอยู่พอสมควร เมื่อกล่าวถึงเรื่องราวปาฏิหาริย์เหนือธรรมชาติ สิ่งที่เขาไม่ได้ก็คือเหล่าผู้วิเศษ ของวิเศษและภูตผีปีศาจดังที่ผู้วิจัยยกตัวอย่างต่อไปนี้

3.3.3.1 ผู้วิเศษและของวิเศษ

ผู้วิเศษที่ปรากฏภายในบทละครมีเพียง 3 องค์ได้แก่ องค์หวางฉานเหล่าจู่ซึ่งเป็นพระอาจารย์ของตี๋ซิงมาตั้งแต่สมัยเด็กและเป็นอาจารย์ของฉือยอวี่ในภายหลัง องค์เปยเจี๊เสวียนอยู่เชิงตี๋ผู้มอบของวิเศษให้ตี๋ซิงและองค์หลูซุชานเชิงหมู่พระอาจารย์ขององค์หญิงปาเป่า ผู้วิเศษทั้งสามต่างมีบทบาทในการเป็นอาจารย์หรือเป็นผู้ช่วยเหลือหรือมอบของวิเศษแก่ตัวละครเอก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 ฉือยอวี่ได้ของวิเศษ

ก่อเกิดลมพายุพัดจักกล้า สุธาชะเยื่อนสะเทือนลั่น เหนปีศาจตกใจใหญ่โตครัน
ไลตถลันเข้ามาจะราวี....ปีศาจสองมือกุมลูกตุ้มเหล็ก....ปีศาจพอลเดียวไลไปมา....ปีศาจ
หายกลายเป็นทวนทั้ง เจี้ยเงกวิงตามไปด้วยใจกล้า เหนผีร้ายกลายเป็นสาตรา
ก็จับมาลองถือเมาะมือหนัก

เห็นพายุใหญ่พัดมาแต่ข้างตะวันออกเฉียงเหนือ และเห็นปีศาจสำแดงกายเป็นรูปคน
ขาวใหญ่สูงประมาณ 10 ศอก วิ่งตรงมาจะทำร้ายเจี้ยเง็ก.....ปีศาจเห็นผีมือเจี้ยเงก
เข้มแข็งก็ถอยหนี เจี้ยเง็กก็ไล่ตามไปจนจะสิ้นเขตกังกวนก็ทันปีศาจ ปีศาจก็สูญหาย
กลายเป็นทวนกลิ้งอยู่ เจี้ยเง็กหยิบทวนมาพิเคราะห์ดูก็มีความยินดี จึงคิดว่าทวนเล่มนี้
ถนัดมือเรานัก (**บัวน่วยเหล่า** : 81)

登時一陣狂風吹來，呼呼耳邊響亮。……二人默想其故，此風打從東北上吹來，明知是怪風，……。……，但見遠遠射出白光一道，跳出一雪亮人身，高約丈餘，皺口攢眉，上身短小，下身尖長，飛奔而出，向石玉跟前跳躡。……，石玉哪理畏怯，持劍砍去。白怪急忙閃開，石玉飛進數步，劍如雨下，怪物架擋不及，將身一低，在地一滾，團團而轉。石玉細細看來，不覺自笑道：“奇了，只言此物是怪，卻原來兩柄三尖槍！”卻捨起來舞動。（*อ่านฮวาไหลว* : 102)

ตัวอย่างที่ 2 ฉือยอวี่พบพระอาจารย์

ภ้อเหลี้ยวหลังผันแปรแลชะเม่น ก็แลเห็นโยคีผู้มีศัก พมฺณีนีมีนามจึงถามทัก.....
เฮงเซียนใจ้ตอบความไปตามที่ ถึงท่านได้อาวุธอย่างสุดดี แต่ไม่มีเพลงรำให้ชำนาน
ว่าพลางสำแดงแกวงไม้ท้าว ขยับก้าวที่ท่ากล้ำหาร รำไม้หนึ่งสองสามตามบุราณ
พอจางรำทำราวี่

เดินกลับมาพอบพบเฮงเซียนเล่าใจ้.....เฮงเซียนเล่าใจ้จึงว่าถึงจะมีอาวุธที่ดีถ้าไม่ชำนาญใน
เพลงอาวุธก็เหมือนไม่มีอาวุธเหมือนกันแล้วเฮงเซียนเล่าใจ้ก็รำเพลงอาวุธให้เจี้ยเง็กดู.....
(*บัว้นฮ่วยเหลา* : 81)

石玉正思下跪，又聞香農拂拂，云繞當空，一位仙翁乘云而下，五絡長鬚，微笑道：“石貴人，你今雖得此神槍，只緣槍法未精，還不見你之英雄，怎能保國安民？不如拜貧道為師，再要援你兵機武藝，練習精通，才能建立奇功。你如不信，待我試演雙槍之法，與你看看。”……只見他大袖一展，槍起時左旋右轉，宛似蛟龍取水，又如燕子穿梭。
(*อ่านฮวาไหลว* : 103-104)

ตัวอย่างที่ 3 ฉือยอวี่ไปกับพระอาจารย์

บัดนั้น พโยคีมีเดชรู้เหตุผล จึงหยิบของวิเศษเสกเวทมน ทั้งลงบนพสุธาไม่ชาติ
กลายเป็นเสื้อสองเต้นแผ่นผางาด ดังพญาสิงหราชไกรษรสี ฝ่ายเฮงเซียนใจ้โยคี
ก็ชินชีพย์กษมีศักดา.....ดูมันเต้นคึกคักดินักหนา.....เสื้อสองร้องปิบเท่าถีบฝุ่น
วังผลุนโดดสวบควบจี ธิบทยานหารเหาะขึ้นเมคี พมฺณีนีน่าน่าภาไป

เฮงเซียนเล่าใจ้ก็หยิบก้อนศิลามาปลุกเสกด้วยเวทมนต์ไสยศาสตร์ บัดใจ้ก้อนศิลาก็
กลายเป็นเสื้อคู่หนึ่ง เฮงเซียนเล่าใจ้ก็ขึ้นขี่เสื้อตัวหนึ่ง.....แล้วบอกให้เจี้ยเง็กขึ้นขี่เสื้อตัว

หนึ่ง เจียงเง็กก็ขึ้นขี่เสือ เสือก็แผ่นไพนจนทะยานพาเฮงเซียนเล่าไว้กับเจียงเง็กไปโดย
อากาศดุจดังลมพัด (บ้วนช่วยเหลา : 81-82)

語畢，口念咒詞，將槍尖挑起頑石二段，忽化作一對斑斕猛虎，爪舞
牙張，向石玉奔撲。……，道人即跨上虎背，又對石玉道：“你若騎上
虎背，可勝坐馬，倘若出敵，百戰百勝。”石玉道：“如此甚妙。”
即跨上虎背。道人一見大喜，喝聲：“起。”風一響，二虎即跑上雲
端。……言談之間，跑得漸高，直上雲霄，逕往峨眉山去
(อ่านฮวาไหลว : 104)

ตัวอย่างที่ 4 ตีชิงพบผู้วิเศษ

...ซึกม้าผินผ่นงั้นชะงัก แลเห็นเทพารักษ์ยืนขวาง ดูรูปทรงชาวข้าล่าอาง
คิดพลางคำนับอับภิววัน

เด็กเซ็งก็เที่ยวตามหาเจียงเง็ก ไม่พบแล้วก็เดินกลับมาพบเทพารักษ์ยืนขวางทางอยู่
เด็กเซ็งก็ตกใจจึงถามว่าท่านเป็นอะไร เหตุใดจึงมาขวางทางอยู่ดังนี้ เทพารักษ์จึงบอกว่า
เราชื่อปัดเด็กเซียงคือเป็นเทพารักษ์เฝ้าประตูฟ้าด้านเหนือ เด็กเซ็งพิเคราะห์ดูรูปร่างเห็น
งดงามกว่ามนุษย์ จึงคุกเข่าลงคำนับ (บ้วนช่วยเหลา : 82)

即大步飛跑，手持寶劍，出至庭心，登時一派白光射目，兩眼昏迷。
即聽得有人說道：“狄大人不可出外。”狄青舉目一看，只見一人乘著
祥雲，身高丈餘，披髮仗劍，半離地上，約與檐高，阻住去路。狄青喝
道：“你莫非是妖怪？”此人言道：“非也，我乃北極玄武聖帝，今夜
貴人在此，特來一會。”狄青聽了，驚疑不定，……
(อ่านฮวาไหลว : 102)

ตัวอย่างที่ 5 ตีชิงได้ของวิเศษ

พลางยื่นของสองสิ่งออกส่งให้ จงเอาไปรบทัพถึงข้าชั้น เอลองปิดหน้าเจ้าข้าพลัน
ข้าศึกครั้นคร้ามตัวไปทั่วทิศ เกาทัณฑ์นั้นจะผลานสังหารใคร แม้นปาไปทุกที่ไม่มีผิด
คงจะไปสังหารผลานชีวิต ได้สมจิตเจาะจงจำนงปอง เจ้ารักษาเกบไว้อย่าให้ห่าง
เมื่อซัดขวางจะได้ใช้คล่องๆ ว่าแล้วแมลงอิตฤทธิษของ เหาะลอยลงหายวับไปลับตา

แล้วเทพารักษ์ก็ให้ลองปิดหน้าเป็นรูปคนลอง 3 กับลูกเกาทัณฑ์มีปลายทั้งสองข้าง 3 ลูก
แล้วบอกว่าดวงดาวที่ดูร้ายเรี่ยวแรงนั้น จูติลงมาเกิดในเมืองข้าศึกเป็นอันมากยากที่จะ

ปราบปราม ลองปิดหน้านี้ถ้าเจ้าสู้รบกับข้าศึกเสียท่วงที่เข้าที่คับขันจงเอาลองนี้ขึ้นปิดหน้าเข้าแล้วข้าศึกเห็นก็จะสะดุ้งตกใจกลัว แม้อยู่บนหลังม้าก็อาจพลัดตกม้าลง และลูกเกาทัณฑ์ 3 ลูกนี้ถ้าข้าศึกไล่ติดตามมาจงเอาลูกเกาทัณฑ์ขว้างไปก็อาจสังหารข้าศึกได้ เทพารักษ์บอกความแล้วหายตัวไป (บ้วนฮ่วยเหลา : 82)

那人道：“狄大人何必多疑？我乃北極玄武聖帝，只因部下神將思凡，目前俱已流入西夏，侵擾炎宋二十餘載，……。茲有兩件法寶付你，此寶名‘人面金牌’，如遇西夏交兵，即難之時，將此寶蓋於臉上，口內念聲‘無量壽佛’，自然使敵人七竅流血。這小小葫蘆，內藏七星箭三枝，如逢勁敵，危急之時，發出一箭，其捷如風，敵人立即死亡。今贈你二寶，今後你一生建立功勞，安民保國，賴此二物，須謹細收藏，勿得輕褻。……………當時聖帝使起神通，袍袖一展，高起祥雲，香生馥馥，靄射飄飄，光華冉冉而去。(อ่านฮวาไหลว : 102-103)

ตัวอย่างที่ 6 เจ้าแม่หลุซหานเซ็งหมู่จะไปช่วยชีวิตตี้จิง

เมื่อนั้น โลกชั้นบุ๋ฝูวิเสศรู้เหตุผล แลเลงทิพเนตด้วยเวศมล ดูทั่วไปในสกลโลกา.....
คิดพลางทางจับไม้เท้าแก้ว วับแววมพรพรายฉายฉั่น เหาะขึ้นเวหาไม่ช้าพลัน
หมายมั่นกรงมาธานี

ได้วั้นเซี่ยบือจิงว่า การอันนี้ข้าพเจ้าทราบทุกประการแล้ว ท่านอย่าวิตกเลย ข้าพเจ้าจะรับเป็นธุระเอง.....ได้วั้นเซี่ยบือก็รีบไปด้วยกำลังฤทธิ์รวดเร็ว (โหงวไฮ้วเพงไซ : 36-37)

聖母說：“不待老祖到來，貧道早已打點抽身了。”……且說聖母，吩咐仙女守宮，將這一根拂塵拐，一路駕上雲頭而來。(อู่หนู่ผิงซี : 41)

3.3.3.2 ภูติผีปีศาจ

ตัวละครในบทละครที่เสียชีวิตแล้วแต่ยังมีบทบาทในฐานะวิญญาณมี 2 ตัว ได้แก่ เฮยลี่ และหยางจงเป่า ในนิยายต้นฉบับบรรยายเป็นวิญญาณคนละระดับ เนื่องจากเฮยลี่เมื่อตอนเป็นมนุษย์จะเก่งกล้าสามารถแต่ตายด้วยความโกรธแค้นจึงถือเป็นเพียงวิญญาณอาฆาตไม่มีอิทธิฤทธิ์มาก ส่วนหยางจงเป่าถือเป็นวิญญาณแม่ทัพผู้จงรักภักดีที่คอยคุ้มกันอาณาเขต ด้วยเหตุดังกล่าวนี้วิญญาณทั้งสองจึงแตกต่างกัน

ตัวอย่างที่ 1 วิญญาณของเฮยลี่ สวามีองค์หญิงเพ็ญหลง

เร่งรีบลีลาภ่อมารบ เป็นที่แทนฝังศพเฮกหลี นางโปยหลงรู้ว่าศษามี จึงร้อริหตุยั้งนั้ง
 บุษบา น้ำเนตมองร้องเรียกว่าเฮกหลี ท่านผู้เป็นขามีของข้า จงไปช่วยป้องกันอันตราย
 จะอาษาทดแทนแก่แค้นใจ ภาอกล่าวลั่นสำเนียงเสียงสนั่น เลื่อนลั่นธรนินแผ่นดินไหว
 นางโปยหลงกงจูดุไป เหนปีศาจโตใหญ่มทึ่มมา ร้องว่าคำครีชื่อเฮกหลี ผู้เป็นขามี
 เสนหา จะมาช่วยป้องกันภรรยา ไปเขนฆ่าเตกเซงเร่งดีใจ
 เมื่อนั้น นางโปยหลงยินดีจะมีไหน จึงส่งพวกโยธาคลาไคล เฮกหลีก็ตามไปลอนลาน

ฝ่ายนางโปยหลงงูซึ่งแปลงเป็นชายนั้น ครั้นเวลากลางคืนก็ออกมากลางแจ้ง คำนับ
 เฮกหลีสามีผู้ตายแล้วออกวาจาประกาศอ้อนวอนว่า การซึ่งข้าพเจ้าคิดอ่านทั้งนี้ก็ด้วยมี
 ความมตัญญูคิดจะแก้แค้นแทนท่านผู้ถึงแก่กรรม.....ขอท่านจงติดตามไปด้วยช่วย
 ป้องกันอันตราย ให้ได้สำเร็จดังความปรารถนาในขณะนั้นเฮกหลีซึ่งตายไปเป็นอสุรกายก็
 สำแดงให้ปรากฏเป็นลมพัดวูบมาตรงหน้าแล้วบอกว่าจะไปด้วย นางโปยหลงงูเห็น
 อัจฉรยดีใจนัก ได้ยินคำสามีกล่าวจำเสียงได้นึกว่าเฮกหลีคงจะไปกับเราช่วยเอาเป็นธุระ
 (โหงวไหว้เพงไซ : 79)

到了天晚，私回黃花關空也之處，……，低聲叫聲：“駙馬呵，哀傢與
 你成親三載，……，只恨狄青提兵到來征伐，殺了別將也罷了，又將駙
 馬傷害，此仇此恨，哀傢怎肯罷手甘休！今日須赴急水烈火，也要隨到
 傷了狄青，駙馬呵，你的陰魂且隨妾身，助你伸冤。……此夜公主一念
 不忘丈夫，黑利陰魂不散，為公主悲哀傷感。此時正在三更時候，公主
 悲傷之際，有鬼魂叫一聲：“我公主賢妻，休要傷懷，你果要報仇，我
 當助你一臂之力，你當放心前往。” (อุ๋หู่ผิงซี : 106)

ตัวอย่างที่ 2 วิญญาณแม่ทัพหยางกับเฮยลี่

เตกเซงเดินทัพผ่านด่านซำก้วน รีบด่วนหมายมุ่งไกล่กรุงศรี เอียงเปาที่ตายวายชีวิ
 มาเป็นผีปีศาจจะสุระกาย เหนปีศาจเฮกหลีมีเมืองอื่น จึงออกยื่นห้ามไว้ตั้งใจหมาย
 เฮกหลีเหนกองทับเดินลับกาย ทำวุ่นวายงุ่มง่ามจะตามไป เอียงเปาเข้ากันมันตันตื้อ
 เจือมือตอยตบรบกัันไหญา สองปีศาจสู้กันสนั่นไพโร ถอนต้นไม้หวดฟาดต่างสาตรา
 เอียงเปามีไซไล่พีฆาต ฝ่ายปีศาจเฮกหลีวิ่งหนีน้ำ เอียงเปาตีทรากระน้ำมา
 วิงแวกแหกป่ากระเจิงไป

ฝ่ายเฮกหลีอสุรกายซึ่งตามนางโปยหลงกงจู้อันแปลงเป็นชายปลอมปนเข้ามากับทหาร
 เต็กเซ็งนั้น ครั้นเต็กเซ็งเข้าเมืองเปียนเหลียง นางโปยหลงกงจู้ก็เข้าไปด้วย แต่เฮกหลี
 อสุรกายนั้นตามนางโปยหลงกงจู้เข้าไปไม่ได้ ด้วยเฉยจงเปาผู้รักษาเมืองซำก่วนซึ่งถึงแก่
 กรรมนั้นเป็นอสุรกายรักษาเมืองซำก่วนอยู่ ครั้นเห็นเฮกหลีอสุรกายจะเข้าไปเมืองเปียน
 เหลียง ก็ห้ามป้องกันไว้มิให้เข้าไป (โหงวไฮ้วเพงไซ : 83)

此時飛龍公主隨著宋兵混進三關，……。只是這黑利在生之時，雖然
 威武，豈知死後做了鬼魂，威風險不出來，況且三關乃是重地，本國
 山神，豈容外國鬼魂出入，並有楊元帥之忠魂，阻擋住三關，那番將的
 陰魂，難以進關，只得退歸原路去了。(อุ๋นหู่ผิงซี : 114)

ผู้วิจัยแยกประเด็นความเหมือนความต่างจากตัวอย่างตามลำดับหัวข้อ มาเปรียบเทียบ
 อีกครั้งในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 สรุปเปรียบเทียบการบรรยายเกี่ยวกับผู้วิเศษ ของวิเศษและภูติผีปีศาจของบทละคร นิยายฉบับแปลและนิยายต้นฉบับ

การพรรณนา	บทละคร	บัวนฮ่วยเหลา โหวงไฮ้วเพงไซ	ว่านฮวาไหลว อู่หู่ผิงซี
1. ชื่อเรียก 2. รูปร่างลักษณะ 3. การกระทำหรือ อธิติฤทธิ์			
หวางฉานเหลาจู่	1. เสงเซียนใจ โยคี พมุลณี 2. ----- 3. สำแดงแวงไม้ท้าว ขยับก้าวที่ทากล้ำหาร รำไม้หนึ่งสองสามตามบุราณ พอจันรำทำ ราวี หยิบของวิเสฏเศกเวตมน ทั้งลงบนพสุธาไม่ ชาติกลายเป็นเสือสองเด่นแผ่นผางาด.....ก็ขึ้นขี่ พยักมีมีศักดา	1. เสงเซียนเล่าใจ 2. ----- 3. แล้วสงเซียนเล่าใจก็รำเพลงอาวุด ให้เจียเง็กดู หยิบก่อนคิดมาปลุกเสกด้วยเวท มนต์ไสยศาสตร์ บัดใจก่อนคิดาก็ กลายเป็นเสือคู่หนึ่ง.....ก็ขึ้นขี่เสือตัว หนึ่ง	1. 仙翁、道人 2. 一位仙翁乘云而下，五絳長髯 3. 只見他大袖一展，槍起時左旋右轉，宛似蛟龍 取水，又如燕子穿梭。 口念咒詞，將槍尖挑起頑石二段，忽化作一 對斑斕猛虎…道人即跨上虎背喝聲：“起。”
เปยจีเสวียนอู่เซ็งตี้	1. เทภารัก 2. ดูรูปทรงชาวข้าสำอาง	1. เทพารักษ์ บัดเด็กเซียงคี 2. ดูรูปร่างเห็นงดงามกว่ามนุษย์	1. 那人、聖帝、北極玄武聖帝 2. 只見一人乘著祥雲，身高丈餘，披髮仗劍

	3. มายืนขวาง แล้วแผลงอิทธิฤทธิ์ของ เหาะลอยลงหายวับ ไปลับตา	3. ยืนขวางทางอยู่ บอกความแล้วหายตัวไป	3. 乘著祥雲，半離地上，約與檐高，阻住去路 當時聖帝使起神通，袍袖一展，高起祥雲， 香生馥馥，靄射飄飄， 光華冉冉而去
หลุซหานเจิ้งหมู่ และอารุคคู๋กาย	1. โลชันบู๊ผู้วิเศษ ไม่ทำแก้ว	1. โล้วชันเซี่ยป้อ	1. 聖母
	2. ไม่ทำแก้ววับแววมพราวพรายฉายฉั่น	2. -----	2. -----
	3. แลเลงทิพเนตด้วยเวศมล ดูทั่วไปในสกล โลกา.....คิดพลางทางจับไม่ทำแก้ว.....เหาะขึ้น เวหาไม่ช้าพลัน	3. โล้วชันเซี่ยป้อก็รีบไปด้วยกำลัง ฤทธิ์รวดเร็ว	3. 將這一根拂塵拐，一路駕上雲頭而來
หอกสองด้าม สามคม	1. ปี่ศาจ ทวน	1. ปี่ศาจ ทวน	1. 白怪、怪物、兩柄三尖槍
	2. ปี่ศาจตกใจใหญ่โตครัน	2. ปี่ศาจดำแดงกายเป็นรูปคน ขาวใหญ่สูงประมาณ 10 ศอก	2. 但見遠遠射出白光一道，跳出一雪亮人身， 高約丈餘，皺口攢眉，上身短小，下身尖長
	3. โลดถลันเข้ามาจะราวี่.....ปี่ศาจสองมือกุมลูก ตุ้มเหล็ก.....ปี่ศาจพ้อเดียวไล่ไปมา ปี่ศาจหายกลายเป็นทวนทั้ง	3. วิ่งตรงมาจะทำร้ายเจี๋ยเจ็ก เห็นผีมือเจี๋ยเจ็กเข้มแข็งก็ถอยหนี ปี่ศาจก็สูญหายกลายเป็นทวน	3. 飛奔而出，向石玉跟前跳躡 白怪急忙閃開，怪物架擋不及，將身一低， 在地一滾，團團而轉.....原來兩柄三尖槍
เสื่อวิเศษ	1. เสื่อสอง	1. เสื่อคู่หนึ่ง	1. 忽化作一對斑斕猛虎

	2. เต็มแผ่นผงาด ดั่งพญาสิงหราชไกรษรสี	2. -----	2. 斑斕猛虎
	3. คูมันต์นคึกคักดีนักหนา..... เสื่อสองร้องปิบเท้าถีบฝุ่น วิ่งผดุนโดดสวบ ควบจี๋ ทิบทยานหารเหาะขึ้นเมคี่	3. เสื่อก็แผ่นผดุนจนทะยานพาเฮงเซียน เล่าใจกับเจียเจ็กไปโดยอากาศดุจดัง ลมพัด	3. 爪舞牙張，向石玉奔撲 二虎即跑上雲端。……言談之間，跑得漸高， 直上雲霄，逕往峨眉山去
เหรินเมียนจินผาย	1. ลองปิดหน้า	1. ลองปิดหน้า	1. 人面金牌
	2. -----	2. เป็นรูปคนลอง 3	2. -----
	3. เขาลองปิดหน้าเจ้าเข้าพลัน ข้าศึกครันคร้าม ตัวไปทั่วทิศ	3. เขาลองนี่ขึ้นปิดหน้าเข้าแล้วข้าศึก เห็นก็จะสะดุ้งตกใจกลัว แม้อยู่บน หลังม้าก็อาจพลัดตกม้าลง	3. 即難之時，將此寶蓋於臉上，口內念聲‘無量 壽佛’，自然使敵人七竅流血
ชีชิงเจียน	1. เกาทัน	1. ลูกเกาทันท์ 3 ลูก	1. 這小小葫蘆，內藏七星箭三枝
	2. -----	2. มีปลายทั้งสองข้าง	2. -----
	3. ปาไปทุกที่ไม่มีผิด คงจะไปสังหารมลาณชีวิต ได้สมจิตเจาะจงจำนงปอง	3. จงเอาลูกเกาทันท์ขว้างไปก็อาจ สังหารข้าศึกได้	3. 如逢勁敵，危急之時，發出一箭，其捷如風， 敵人立即死亡
เฮย์ลี่	1. ปีศาจเฮกหลีผีเมืองอื่น	1. เฮกหลีอสูรกาย	1. 黑利陰魂
	2. เหนปีศาจโตใหญ่หมึ่มมา	2. -----	2. -----
	3. สำเนียงเสียงสนั่น เลื่อนลั่นธรนิน แผ่นดินไหว..... จะมาช่วยป้องกันภรรยา ไปเขนฆ่าเตกเซงเร่งดีใจ	3. สำแดงให้ปรากฏเป็นลมพัดวูบมา ตรงหน้าแล้วบอกว่าจะไปด้วย	3. 有鬼魂叫一聲：“我公主賢妻，休要傷懷， 你果要報仇，我當助你一臂之力，你當放心前 往。”

	<p>เฮกหลีก็ตามไปลอนลาน เฮกหลีเหนงกตบตีเดินลับกาย ทำวุ่น วายนงม่ง่ามจะตามไป</p> <p>เอียงเจงเปาเข้ากันมันตันดื้อ เจือมือตอยตบ รบกันใหญ่ สองปีศาจสู้กันสนั่นไพร ถอนต้นไม้ หวดฟาดต่างสาตรา ...ฝ่ายปีศาตเฮกหลีวิ่งหนีน้ำ เอียงเจงเปาตี ทรำกระน้ำมา วิ่งแวกแหกป่ากระเจิงไป</p>		<p>那番將的陰魂，難以進關，只得退歸原路去了</p>
หยางเจงเปา	1. ฝี่ปีศาจจะสูระกาย	1. ด้วยเอียงเจงเปา...นั้นเป็นอสูรกาย รักษาเมืองซำก้วนอยู่	1. 楊元帥之忠魂
	2. -----	2. -----	2. -----
	3. เอียงเจงเปาเข้ากันมันตันดื้อ เจือมือตอยตบ รบกันใหญ่ สองปีศาจสู้กันสนั่นไพร ถอนต้นไม้ หวดฟาดต่างสาตรา เอียงเจงเปามีไซไล่พิฆาต ฝ่ายปีศาตเฮกหลีวิ่ง หนีน้ำ เอียงเจงเปาตีทรำกระน้ำมา วิ่งแวกแหก ป่ากระเจิงไป	3. ห้ามป้องกันไว้มิให้เข้าไป	3. 楊元帥之忠魂，阻擋住三關

3.3.3.3 เหตุอาเพศและพิธีกรรม

เหตุการณ์ประหลาดและพิธีกรรมตามความเชื่อเกิดขึ้นในเหตุการณ์คดีสืบเปลี่ยนโอรส โดยมีตัวละครเปาเจิ้งเป็นตัวละครหลักในการดำเนินเรื่อง เหตุการณ์เริ่มตั้งแต่เมื่อเกิดลมหอบหนึ่งพัดเอาหมวกขุนนางของเปาเจิ้งปลิวไปในขณะที่กำลังเดินทางผ่านหมู่บ้านแห่งหนึ่งเพื่อจะกลับเมืองหลวง เปาเจิ้งนี้ก็รู้ว่าไม่ใช่เรื่องธรรมดาจึงให้จางหลง จ้าวหูไปตามจับตัวลมมาสอบสวน สุดท้ายทหารทั้งสองนายไปจับตัวเด็กหนุ่มผู้มีอาชีพขายผักยังชีพและเลี้ยงดูมารดาชราตาบอดมาได้คนหนึ่ง เรื่องราวในอดีตจึงค่อยเปิดเผยให้เปาเจิ้งได้รับรู้ว่าแท้จริงแล้ว หญิงชราตาบอดก็คืออดีตพระสนมหลี่ในพระเจ้าซ่งเจินจง เนื่องจากประสูติโอรสจึงโดนพระมเหสีหลิวในขณะนั้นวางแผนกำจัดทิ้งแม่ลูกด้วยความริษยา เพราะหัตถ์ที่ได้ออกรอดชีวิตมาได้และอาศัยอยู่ ณ ที่แห่งนั้น มาตลอด และด้วยความแค้นเคืองในใจจึงตาบอดมาจนปัจจุบัน ที่สำคัญที่สุดคือพระเจ้าแผ่นดินองค์ปัจจุบันก็คือโอรสของนางที่รอดชีวิตเช่นกัน เปาเจิ้งเมื่อสอบซักจนเชื่อว่าเป็นความจริงแล้วก็เดินทางกลับเมืองหลวงและกราบทูลพระเจ้าซ่งเหวินจง จึงมีการสอบสวนคดีจนแล้วเสร็จ สุดท้ายพระเจ้าซ่งเหวินจงก็เสด็จไปรับพระราชมารดา กลับวังด้วยพระองค์เอง

ตัวอย่างที่ 1 เหตุลมพัดหมวกปลิว

ครั้นถึงซึ่งศาลเทพารักษ์ เกิดลมพายุหนักพัดใหญ่ หมวกเปาบุ๋นจิ้นปลิวลิวไป พวกเบาเกบ มาให้แล้วรับเอา ซึ่งมาเปนดังนี้จะมิเหตุ เพราะด้วยสังเกษมาก่อนเก่า จึงร้องสั่งได้เพลง กับเตียเฮา จับลมมาให้เราเร็วไว

ครั้นรุ่งเช้าก็ออกจากศาลเทพารักษ์เดินต่อไป ถึงสะพานตันเกียก็เผชิญให้ลมพัดกระโชก มา หอบเอาหมวกซึ่งใส่ศีรษะเปาบุ๋นจิ้นนั้นตกลงในน้ำ ทหารซึ่งตามมาด้วยนั้น ก็ไปตามเอาหมวกมาให้เปาบุ๋นจิ้น เปาบุ๋นจิ้นรับหมวกมาแล้วคิดว่า ซึ่งลมหอบหมวกเราไปนี้ คงมีเหตุสักอย่างหนึ่งเป็นมันคงแล้วหาเตียเฮล่ง เตียเฮานายทหารทั้งสองมาสั่งว่า เจ้าทั้งสองจงไปจับตัวลมมาให้เราบัดเดี๋ยวนี..... (บ้วนช่วยเหลา : 156-157)

卻說包公行了一程，已是陳橋鎮上，方到一橋中，忽狂風一卷，包爺打了個寒噤，一頂烏紗帽被風吹落。……說時，張龍、趙虎將烏紗與包公升戴好，包公一想，喚張、趙道：“著你二人，立刻拿了落帽風回話。” (อ่านฮวาไหลว : 196)

ตัวอย่างที่ 2 เปาเจิ้งทำพิธีบูชาเทวดาเพื่อขอให้ช่วยดวงตากับหวาย

ครั้งถึงที่ตกแต่งจัดแจงไว้ มีไฟไถกระเซมสนั่นหันทษา จึงขึ้นนั่งบนลังรัตนา เปาบุ๋นจินบุชา เทววัน ขอเชิญเทวารักที่ศักดิ์สิทธิ์ เข้าคนจิตถวายช่วยช่วยหม่อมฉัน ด้วยครั้งนี้เป็นงานการ สำคัญ ขอให้ถวายช่วยนั้นเคลิ้มใจ เหน็บเมื่อนี้มีที่ส่งต อย่าของขัดแปลบจิตคิดสงไส ขอบวงสรวงเทवासูลาไล บันดานให้เหน็จจริงทุกสิ่งอัน

ครั้งแต่งแปลงเสร็จแล้วพระเจ้าแผ่นดินและเปาบุ๋นจินทหารแปลง ก็ไปที่สวนดอกไม้ซึ่งจัดไว้ วันนั้นเป็นวันเดือนหงาย เปาบุ๋นจินก็ให้ยกโต๊ะเครื่องบูชาบวงสรวงเทพยดามาตั้ง จตุภูเทียบขึ้นบูชาเสร็จแล้ว คุณเข้าลงคำนับแล้วอธิษฐานว่า ขอเทพยดาทั้งหลายจงมา ประชุมกันในเวลาค่ำวันนี้ ขอจงบันดาลดลใจให้ถวายเห็นเป็นเมืองผี ให้รับเสียโดยดี ตามความจริงเถิด ครั้นเสร็จคำอธิษฐานแล้วอากาศก็มีดมัวเยือกเย็นจับอกจับใจเหมือนดังเมืองผี (บัวช่วยเหล่า : 197)

且說包公辭駕，回轉衙中，用過夜膳，已是初更鼓響，即於階下吩咐排開香案，當空禱告，稟道：“今夜奉君審斷，只因奸邪郭槐抵死不招，只好將禦花園改作陰府，以賺郭槐招供。但今夜月色光輝，狂風不起，伏乞蒼天后土諸位神祇，威靈赫赫，大顯神通，即夜施法，使狂風黑雲四起，遮蔽星月，已瞞奸惡，吐出真行，方得當今任畝，仰感天恩。”包公禱告畢起來。天交二鼓，果然烏雲四起，星月無光，頃刻間狂風大作，樹木搖擺，呼呼響起，…… (ว่านฮวาไหลว : 244)

เนื้อความหลักในเหตุการณ์ลมหวมกและบูชาเทวดาของเปาเจิ้งในบทละครตรงกับนิยาย แตกต่างไปบ้างเล็กน้อยตรงสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ที่มีการปรับเปลี่ยนเล็กน้อยดังที่ขีดเส้นใต้ไว้ในตัวอย่าง ผู้วิจัยเห็นว่ารายละเอียดของสถานที่ไม่ใช่องค์ประกอบสำคัญของละครพันทาง บทละครจึงไม่ค่อยจะให้ความสำคัญกับสถานที่มากนักมาตั้งแต่ต้น สาเหตุหนึ่งอาจเป็นเพราะต้องดัดแปลงให้ง่ายต่อการจัดแสดงด้วย

ตัวอย่างที่ 3 เปาเจิ้งสวบสวนกับหวายในอุทยานที่ตกแต่งเป็นเมืองนรก

ถวายช่วยฟื้นตื่นมองร้องอะ แลเห็นทหารผีไม่มีขวัน เอะนี่เราตายวายชีวัน มาตกณะรก ชั้นอะเวจี เหน้ท้าวยมพพานหารกล้า ทหารยืนทร้ายขวล้วนพุดผี ดูรูปร่างแต่ล้วนอวน กิ แต่งอินทรีแมกผิดชะนิตคน เหลียวเหนกระทะใหญ่ใจคิด สำรับตัมคนผิดอะกุศล เหน้จับพวกผู้ร้ายที่วายชน ออกเกลื่อนกลนมาส่งองค์พะยม

กวยหวยนั้นสลบไปยังไม่ได้ดี ได้ยินแต่เสียง กวยหวยได้ฟังดังนั้นก็ตกใจให้เคลิ้มสติไปว่าตัวตายไปเมืองผีแล้ว ชักผ้าคลุมศีรษะออกดูเห็นทหารโตใหญ่มีความกลัวนัก ก็ชักผ้าคลุมศีรษะลงเสียดังเก่า....กวยหวยได้ฟังพระยายมแปลงถามก็ชักผ้าที่คลุมศีรษะออกดู แลเห็นขุนนางและพระยายมมีทหารผีแวดล้อมเป็นอันมากก็ตกใจ ชักผ้าคลุมศีรษะลงเสียดังเก่า.....ทหารผีก็เข้ากั้มกั่มกันจับตัวกวยหวยจะทิ้งลงไปในกระทะนั้น กวยหวยก็ชักผ้าที่คลุมศีรษะออกดูเห็นน้ำมันในกระทะน้ำมันนั้นเดือดพล่านอยู่มีความกลัวยิ่งนัก... (บัววนช่วยเหล่า : 199)

這郭槐正在朦朧之際，悠悠醒轉，說道：“不好了！果然我已死去，到了魂門關了。” 只覺黃泉路上，渺渺茫茫，行一步跌翻數尺，黑暗中隱隱鬼聲嚎泣，又聞處處銅錘鐵鏈之聲，驚得魂魄離身。忽然拘至森羅殿中，郭槐微微睜目，見殿中半明半暗，閻羅天子遠遠南面而坐，兩旁惡鬼，披頭散髮，……。閻王喝道：“你在陽間希圖將幼主謀害，……，眾鬼卒，將此奸賊先擦入油鍋之內。” (อ่านฮวาไหลว : 245)

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่าลักษณะการบรรยายเรียบเรียงเหตุการณ์ตอนกั้วหวยฟื้นขึ้นมาเห็นเป็นเมืองนรกใน *บัววนช่วยเหล่า* ก่อนข้างจะแตกต่างไปจาก *อ่านฮวาไหลว* ไม่น้อยอยู่แล้ว แต่ผู้วิจัยอ่านแล้วเห็นว่าบทละครสามารถนำมาจัดเรียงและบรรยายใหม่ให้ได้เนื้อความ อารมณ์ ความรู้สึกและอากัปกริยาของตัวละครกั้วหวยได้กระชับและครบถ้วนอีกทั้งยังบรรยายบรรยากาศของเมืองนรกที่กั้วหวยมองเห็นทั้งหมดนั้นดูสับสนวุ่นวาย เป็นอารมณ์น่ากลัวที่แตกต่างไปจากต้นฉบับที่บรรยายไว้ว่าเป็นเพียงฉากมืดๆ ได้ยินเสียงร้องโหยหวนและโชโห่ลึกลับกระแทกกันแต่ไกลๆ เป็นอรรถรสในแบบฉบับของละครพันทางที่ต่างจากการอ่านนิยาย

ตัวอย่างที่ 4 พระเจ้าช่งเหรินจงรักษาพระเนตรพระราชมารดา

บัดนั้น เปาบุ๋นจิ้นตรองจิตไม่คิดขาม จึงกราบทูลพองศ์ผู้ทรงนาม โดยตามคิดเห็น เปนปัญหา ขอพองศ์จงตั้งเครื่องบวงสรวง เทพไท่ทั้งปวงทั่วหล้า แล้วจงเสียดมมารดา คงกลับคืนดีมาด้วยบพบาล

ฟังทูล ณเรนสุญปริเปรมกระเซมสาน จึงสั่งเหล่าพวกเจ้าพนักงาน จงจัดเครื่องสการะบูชา ครั้นพร้อมสำเร็จเสร็จทั้งปวง เครื่องบวงสรวงเรียงรายทร้ายขวา จุดทูปเทียนแล้ว พลันวันทา เชิญเทพเทวาทันที

ขอเดชะอารักษ์ซึ่งศักดิ์สิทธิ์ ทั้งสิบทิศทั่วหล้าทุกราชรี มาช่วยอวยพิพัสวัตดี ให้ในยเนต ขณะนี้คืนมา พวกนักโทษจะโปรฎปลดปล่อยให้สิ้น ทั่วทั่วแผ่นดินของข้า จะแบ่งส่วนบุญไป ให้เทวา ขอเชิญมาเรียงรับอับภิวัน

ครั้นเสด็จตั้งความสัจอุฎฐาน กราบกรานขณะนี้มีหมัน ทรงเสียในยามารดาพลัน
บุญก็บันดาลให้สมใจปอง
บัดนั้น นางลีสินยินดีไม่มีสอง ในยเนตคั้นเหนคะเม่นมอง ว่าบุญของโอรสยศยง

ข้อซึ่งจะให้จักษุพระราชมารดาเห็นสว่างนั้น ขอพระองค์จงตั้งเครื่องบูชาบวงสรวง
เทพยดา ทรงอธิษฐานแล้ว พระองค์จึงเอาพระชีวหาเลียที่จักษุพระราชมารดา จักษุ
พระราชมารดาก็จะสว่างเห็นถนัดดังพระราชประสงค์ พระเจ้าแผ่นดินได้ฟังก็ทรงดีพระทัย
จึงมีรับสั่งให้เจ้าพนักงานจัดโต๊ะเครื่องบูชาสำหรับบวงสรวงเทพยดาเสร็จ ก็เสด็จไปที่โต๊ะ
จุดธูปเทียนบูชา จึงทรงอธิษฐานว่า ขอเทพยดาทั้งหลายจงมาช่วยอวยชัยข้าพเจ้าบัดนี้
ด้วยพระราชมารดาข้าพเจ้าแต่พลัดพรากจากไปช้านานนักหนา จนพระราชมารดาเสีย
จักษุ ข้าพเจ้าจะเอาชีวหาแห่งข้าพเจ้าเลียที่จักษุพระราชมารดา ขอให้จักษุพระราช
มารดาข้าพเจ้าเห็นเป็นปกติดีดังเก่า ข้าพเจ้าจะยกส่วยสาอากรที่เมืองชินโจวเสีย 10 ปี
หนึ่ง นักโทษที่ถึงที่ตายจะยกโทษไว้มิให้ตาย ถ้าผู้ใดโทษหนักโทษเบาข้าพเจ้าจะปล่อย
เสียให้สิ้นทั้งแผ่นดิน ขอเทพยดาทั้งหลายจงดลบันดาลให้สำเร็จความปรารถนาแห่ง
ข้าพเจ้าเถิด ครั้นอธิษฐานบนบานแล้วพระเจ้าแผ่นดินก็เอาพระชีวหาเลียที่พระเนตรพระ
ราชมารดา เทพยดาก็บันดาลให้จักษุนางลีสินสุยเห็นเป็นปกติดังเก่า นางลีสินสุยก็มี
ความยินดี (*บัวช่วยเหลา* : 205)

天子文言，覺得凄慘，抽身伏跪階前，禱叩上蒼道：“今日寡人迎請
母親還宮，只因雙目失明，不願回宮，如母后不回，寡人也難以回朝。
伏乞皇天垂念微誠，使母后瞽目重名，願輸國帑，以濟天下生靈，大赦
囚人，免徵陳洲賦稅十年。”說來湊巧，李后雙目失明，原由急怒交
加，此日沉冤得雪，母子對哭，頓覺心懷大暢，目翳漸退，待到天子禱
罷，李后二目果然復明。(*อ่านฮวาไหลว* : 249)

เนื้อความในบทละครเพิ่มเติมและแตกต่างจาก *บัวช่วยเหลา* เล็กน้อยคือ เพิ่มให้เปาเจิ้ง
เป็นผู้กราบทูลเสนอแนะให้พระเจ้าซ่งเหรินจงจัดพิธีบวงสรวงเทวดาแล้วเสด็จพระเนตรรักษาอาการ
ตาบอดของพระราชมารดา พระองค์จึงรับสั่งให้จัดโต๊ะจัดโต๊ะบูชาแล้วนั่งคุกเข่าลงอธิษฐาน ส่วน
อ่านฮวาไหลว นั้น พระเจ้าซ่งเหรินจงทรงโศกเศร้ามากที่ได้ยินว่าพระมารดาจะไม่กลับวัง จึง
คุกเข่าลงอธิษฐานอ้อนวอนต่อฟ้า รายละเอียดการบนบานก็แตกต่างจากนิยายที่จะแจกจ่าย
ทรัพย์สินจากท้องพระคลังเพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ทุกข์ยาก อภัยโทษแก่นักโทษและงดเว้นภาษี
เมืองเงินโจว (เมืองที่พระนางอาศัยอยู่) เป็นเวลา 10 ปี เหลือเพียงปล่อยนักโทษและแบ่งส่วนบุญ
ให้เทวดา แต่ผลลัพธ์ที่ได้ตรงกันคือพระเนตรของพระชนนีกลับคืนมามองเห็นเช่นเดิม ผู้วิจัยเห็น

ว่าสาเหตุที่บทละครดัดแปลงไปอย่างนี้ นอกจากคัดลอกมาจาก **บัวนฮ่วยเหลา** แล้ว น่าจะเป็นเพราะต้องการให้ผู้ชมเกิดความตื่นเต้นเร้าใจในขณะที่พระเจ้าซ่งเหรินจงทรงบวงสรวงและเลียพระเนตร อีกประการหนึ่งคือไม่สามารถทิ้งเป่าเจิ้งผู้เป็นตัวละครหลักของเหตุการณ์นี้มาตั้งแต่แรก จึงเสริมให้เป็นผู้ต้นคิด ประกอบกันแล้วน่าจะทำให้การแสดงมีสีสันมากกว่า

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบจากตัวอย่าง ผู้วิจัยสรุปได้ว่าบทละครยังสามารถคงใจความหลักจากนิยายเอาไว้ได้ค่อนข้างครบถ้วน ความแตกต่างด้านรายละเอียดที่เกิดขึ้นมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เป็นความแตกต่างที่ช่วยเพิ่มความสุขสนาน สีสันและอรรถรสให้แก่ผู้ชมละครพันทางได้ทั้งสิ้น

บทที่ 4

การศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางสังคมที่ปรากฏใน บทละครพันทาง เรื่อง บั้วนฮวยเหลา

ในบทนี้ผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางสังคมทั้งในด้านคุณธรรมจริยธรรม ประเพณี ความเชื่อ สภาพการณ์ของสังคมสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือและสังคมไทยสมัยรัชกาลที่ 5 รวมไปถึง บทบาทของสตรีในด้านการปกครองและฐานะทางสังคมในยุคสมัยดังกล่าวที่สะท้อนอยู่ในบท ละครพันทางเรื่อง **บั้วนฮวยเหลา** โดยไม่ได้มีจุดประสงค์หลักเพื่อการเปรียบเทียบกับข้อเท็จจริง ในบันทึกประวัติศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นสารที่กวีได้นำเสนอออกมาทางบท ละครทั้งที่เจตนาและไม่เจตนาให้ผู้ที่ได้อ่านหรือชมการแสดงรับรู้ แม้ว่าบทละครเรื่องนี้จะได้รับการดัดแปลงมาจากนิยายพงศาวดารจีนผ่านทางฉบับแปลภาษาไทย แต่เนื่องจากประเทศไทย และจีนในอดีตมีความคล้ายคลึงกันหลายๆ ด้าน ทั้งด้านการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์ผู้ถือ ว่าเป็นโอรสสวรรค์หรือเทวราชาทรงเป็นประมุข ศาสนาพุทธและเต๋าที่กลมกลืนแพร่หลาย รวมทั้ง สภาพสังคมโดยทั่วไป อีกทั้งในการแปลและเรียบเรียงนิยายต้นฉบับมาเป็นภาษาไทยก็ใช้ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาของทั้งสองฝ่ายช่วยกันถ่ายทอดขัดเกลา ดังนั้นผู้วิจัยเชื่อว่าเนื้อหาทั้งหมดที่ ปรากฏใน **บั้วนฮวยเหลา โหงวไห้วเพงไซ** ก็อาจจะมีส่วนผสมของความเป็นไทยประกอบลงไป บ้าง เมื่อหลวงพัฒนาพงศ์ภักดีหยิบยกมาดัดแปลงเป็นกลอนบทละคร ก็ได้ทำการตัด เพิ่มและ ปรับเปลี่ยนเนื้อความบางส่วนอีกทอดหนึ่งดังที่ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบไว้ในบทที่ 3 ดังนั้นบท ละครเรื่องนี้จึงได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่างๆ ดังกล่าว ทำให้ควรค่าแก่การศึกษาวิเคราะห์อย่างยิ่ง

4.1 คุณธรรมจริยธรรมและประเพณีความเชื่อ

จากการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีความเชื่อต่างๆ ของจีนและไทยรวมทั้งจากการ วิเคราะห์เปรียบเทียบบทละครกับ **ว่านฮวาโหลว อุ๋นุ่ผิงซี** ผู้วิจัยสรุปได้ว่าหลักคุณธรรมจริยธรรม และความเชื่อโดยทั่วไปของทั้งสองชนชาติในสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือและรัชกาลที่ 5 มีความ คล้ายคลึงกันหลายส่วน โดยอาจจะแตกต่างกันบ้างในรายละเอียดหรือขั้นตอนปลีกย่อยทาง พิธีกรรม ผู้วิจัยคิดว่าเนื่องจากประเทศจีนได้รับอิทธิพลจากนักปรัชญาสำนักต่างๆ ตั้งแต่ยุคสมัย ชุนชิวจ้านกั๋ว (春秋戰國時期 Chūn Qiū Zhànguó shíqī) เช่น ขงจื้อ 孔子 Kǒngzǐ (หลูเจีย 儒家 Rújiā) กับเหลาจื้อ 老子 Lǎozǐ (เต๋า 道 Dào) รวมทั้งพุทธศาสนาที่เผยแพร่เข้าสู่แผ่นดิน จีนตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันตก

เมื่อมาถึงสมัยราชวงศ์ซ่งจึงเกิดเป็น¹ปรัชญาขงจื๊อใหม่ที่เรียกว่าปรัชญาหลี่เสว (理學 Lixué) และเป็นปรัชญาสายที่เจริญรุ่งเรืองสืบต่อมาถึงสมัยราชวงศ์หมิงโดยเฉินตงเยว่หยวน (陳東原 Chén Dōngyuán ,135) สรุปความเป็นมาของหลี่เสวไว้ในหนังสือ *ประวัติศาสตร์การดำเนินชีวิตของสตรีจีน* (中國婦女生活史 Zhōngguó Fùnǚ Shēnghuó Shǐ) ดังนี้

ตารางที่ 7 สรุปความเป็นมาของปรัชญาหลี่เสว

พุทธ 佛	นิกายเซน 禪宗	} หลี่เสว 理學
เต๋า 道	ฝั๋งจี้กวาล 太極圖說	
หฺวู 儒	หลุนยฺหวี่ เมิ่งจื๊อ 論語, 孟子	
	อี้จิง 易經	
	หลี่จี้ เยว่จี้ 禮記, 樂記	
	ต้าเสว จงยง 大學, 中庸	

จากตารางสรุปด้านบนจะเห็นได้ว่า ปรัชญาหลี่เสวมิได้มาจากการรวมแนวคิดของปรัชญาหฺวูและเต๋าสองสำนักบวกกับแนวคิดทางพุทธศาสนานิกายเซน สำหรับประเทศไทยก็เป็นประเทศที่นับถือพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ดังนั้นหลักธรรมคำสอน แนวคิดและประเพณีความเชื่อหลายอย่างจึงเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน อาทิเช่น การอบรมส่งเสริมความกตัญญู ความซื่อสัตย์ จงรักภักดี ความรับผิดชอบต่อนานาชาติ ความกล้าหาญ ความยุติธรรม ประเพณีการแต่งงาน การสืบราชบัลลังก์ของกษัตริย์ ความเชื่อเรื่องรางวัลลับเหนือธรรมชาติและบาปบุญคุณโทษ เป็นต้น

เมื่อผู้วิจัยได้อ่านเปรียบเทียบตบพระหว่างบทละครกับนิยายต้นฉบับ จึงมีความเห็นว่า เนื้อความที่นำเสนอออกมานั้นมีการสะท้อนถึงสิ่งดังกล่าวเหล่านี้ ทว่าอาจนำเสนอในความหมาย ความหนักเบา จุดประสงค์ที่แตกต่างกันหรือมีรายละเอียดที่แตกต่างกันบ้าง โดยผู้วิจัยได้แยกประเภทในการวิเคราะห์หรือออกสองข้อ ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรมและประเพณีความเชื่อ ดังนี้

¹Zhou Jiarong, *ประวัติศาสตร์สตรีจีน* (กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น, 2547) . หน้า 477

4.1.1 คุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี ส่วนจริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติ หรือกฎศีลธรรม (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 2542 : 253,291) ตัวละครเอก และตัวละครฝ่ายดีในบทละครมีการกระทำและคำพูดที่แสดงถึงคุณธรรมจริยธรรมต่างๆ เช่น ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ยุติธรรม ความรับผิดชอบในหน้าที่ เป็นต้น ส่วนตัวละครฝ่ายตรงข้ามกับตัวเอกหรือตัวละครรองก็มีการแสดงออกในด้านที่ไม่ดี สุดท้ายได้รับผลหรือมีจุดจบไม่ดี ทำให้เราเห็นถึงสิ่งที่ไม่ควรเอาเยี่ยงอย่าง เช่น ความซึ่ขลาด เห็นแก่ตัว ความทะเยอทะยาน เป็นต้น

4.1.1.1 ความกตัญญู

กตัญญู หมายถึง (ผู้)รู้อุปการะที่ท่านทำให้ (ผู้)รู้คุณท่าน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 2542 : 5) ดังหลักความสัมพันธ์ 5 ประการของขงจื๊อ (五倫 Wulún) ประการหนึ่งระบุ “ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรธิดาและหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติต่อกันไว้ว่า บิดามารดาให้ความเมตตาการุณา ส่วนบุตรธิดาก็มีความกตัญญูกตเวทิตา” (พิน ดอกบัว, 2532 : 67) เป็นเครื่องหมายแสดงให้ทราบว่าหลักคุณธรรมความกตัญญูเป็นที่ยกย่องเชิดชูมาตั้งแต่สมัยโบราณ ในบทละครเรื่องนี้ก็มีหลายตัวละคร หลายเหตุการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความกตัญญูเช่นกัน ดังนี้

การแสดงออกถึงความกตัญญูของกั้วห่ายไฉ้วที่มีต่อมารดาซราตาบอด(อดีตพระสนมหลี่)

● เพราะด้วยเด็กคนนี้ความดีมาก ประสาชยากแสนจนก็ทนสู้ มีใจซื่อมั่นกระตัญญู
ได้ไปนผู้เลี้ยงแม่แก่ชะรา มารดาในตาบอดตระเงาะ ได้รอดเพราะเด็กนี้ดีนักหนา
เทียวเกบผักหักบอนหาบคอนมา ซื่อซายเลี้ยงมารดาอยู่ทุกวัน

อดีตพระสนมหลี่สำนึกในบุญคุณที่กั้วห่ายไฉ้วปรนนิบัติเลี้ยงดูตนมาตลอดสิบกว่าปี จึงขอให้พระราชโอรสจงอย่าลืมและต้องตอบแทนบุญคุณนั้น

● เขามีคนแก่ข้าถึงซาหัด ซาหัดจะพิทักษ์รักษา จึงตลอดได้รอดชีวิตมา พ่อจงอย่า
ลืมคนเขาจนเจือ กรุงกระษัตริย์ตรัสว่าข้าพเจ้า คิดขอบุญคุณเขาล้นเหลือ จะรักษให้
สนิทชิดเชื้อ เอาไว้เมื่อกลับไปถึงในเมือง

มีการสั่งสอนถึงสิ่งทีผู้เป็นลูกควรปฏิบัติต่อมารดาผ่านคำพูดของอดีตพระสนมหลี่ที่มีต่อกั้วห่ายไฉ้ว

● ลิสินฮุยตอบว่าเจ้าอย่าซัด.....จงรีบเร่งไปภามาหาเรา เปนลูกเต่าแม่ใช้อย่าได้คร้าน

พระเจ้าช่งเหรินจงเสด็จไปรับพระราชมารดา กลับเข้าวังด้วยพระองค์เองด้วยความกตัญญู

- เราจะไปในกลางทางกันดาน รับมารดาเราเข้าวัง
- พ่อเจ้าของยिनจงทรงพระรี ตั้งแต่รับมารดามาทานี้ เปนที่บันเทิงเรื่องสำราญ

ตีชิงหนีจากองค์หญิงปาเป่าเนื่องจากต้องไปปฏิบัติราชการปราบซีเหลียวเพื่อช่วยมารดา

- ตัวท่านจะคิดอันประการใด แม้นหนีไปชีวมารดาม้วย
- พังเขต ชลเนตรลิ่งไหลใจระหวย จิตสะทีกสะท้อนออนระทวย เปนทุกด้วยมารดา
โสภาใด
- เปนห่วงด้วยมารดาต้องลาเจ้า อย่าให้เขาคราะห์หานันทาฬั ว่ารักเมียยิ่งกว่ามารดา
ตัว ชั่งแสนชั่วเสียเซนเกิดเปนชาย

หลิวซิงตำหนิองค์หญิงปาเป่าในเหตุการณ์ที่พิรุฬไรไม่ยอมให้ตีชิงจากไปซีเหลียว แสดง
ถึงการสอนให้รู้จักกตัญญูพร้อมกับการเป็นภรรยาที่ดี

- ไม่ควรจักรักใครหญิงอย่างนี้ เมื่อยามฝั้วทุกร้อนไม่ฝ่อนผัน จะเรียกว่ารักกันไม่ทุกที่
เปนแต่เพื่อนสนุกทุกไม่มี จะเรียกว่าคนดีด้วยเหตุใด คราวแม่ฝั้วแม่ตัวถึงที่ม้วย
ควรจะช่วยฝั้วแปรแก้ไข นิเฝ้าแต่หวงห้ามเอาตามใจ จะเปนไรก็ชั่งไม่หวังปอง

องค์หญิงปาเป่าคอยไปดูแลปรนนิบัติพระมารดา ยามป่วยไข้

- ว่านางไปพยาบาลมารดา

ตีชิงกล่าวสำนึกในบุญคุณที่องค์หญิงปาเป่ายกทัพไปช่วยแก้ตนออกจากที่ล้อมในการศึก
ซีเหลียว

- ใ้เจ้าผู้มีคุณอุ้นจิต พี่ได้รอดชีวิตเพราะโถมฉาย

คำพูดขององค์หญิงปาเป่าเมื่อจะต้องลาจากตีชิง ไม่สามารถตามไปยังเมืองช่งได้ แสดง
ให้เห็นถึงการเคารพเชื่อฟังคำสั่งของผู้ให้กำเนิด

- เมื่อจะมาบิดากำชับสั่ง ว่าเสด็จศึกสมหวังดังถวิน ให้เลิกทั่บกลับมาทานิน
จะลวงถิ่นเลยไปไม่ควร

เจ้าเมืองตานตานเชื่อฟังคำของเจ้าแม่หลูซันผู้เป็นพระอาจารย์ขององค์หญิงปาเป่า
แสดงถึงความเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของครูบาอาจารย์

4.1.1.3 ความกล้าหาญ รับผิดชอบ

กล้าหาญ หมายถึง ไม่กลัว ไม่ครั่นคร้าม เก่ง และรับผิดชอบ หมายถึง ยอมรับผลทั้งที่ดีและไม่ดีในกิจการที่ตนได้ทำลงไปหรือการรับเป็นภาระธุระ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 , 2542 : 79,944) จากการวิเคราะห์ลักษณะนิสัยของตัวละครในบทที่ 3 ผู้วิจัยสรุปได้ว่าความกล้าหาญนี้เป็นคุณธรรมประจำตัวของเหล่าตัวละครชายชาติทหาร ไม่ว่าจะเป็นตัวเอก ตีช้าง หรือตัวละครรองอย่าง สือยอวี๋ หลิวซิ่ง เจียวถึงกู่ย และตัวประกอบอย่าง หลี่จิ้งจิ่ง ก็ล้วนแต่มีบทบาทที่แสดงออกถึงความกล้าหาญกันทั้งสิ้น ในที่นี้จึงยกมาเพียงเล็กน้อยเพื่อเป็นตัวอย่างอีกครั้ง ดังนี้

- เจียงเงาใจหารซานไซศรี ไม่ครั่นคร้ามขามอิทธิฤทธิ์ แก้วกระบี่ใจกล้าร่าเข้าไป
- ลิกิเองมาทันไม่พรั่นม้วย กรงเข้าช่วยรบโจรโผนถลา
- เตกเซงตอบว่าด้วยกล้าหาญ อันตัวเราก็ก็นายว่าซาน จะขอรานราวี้ให้มีไชย

ในด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่นั้น ตัวละครเอกตีช้างได้แสดงให้เห็นเด่นชัดที่สุด ดังนี้ เมื่อทราบว่าเป็นสื่อเกราะและเสบียงโดนโจรภูเขาปล้นชิงไป ตีช้างก็จะตามไปเอาคืนทันทีโดยไม่ยอมทอดภาระหรือรอเวลา

- พวกโจรมันอยู่แห่งตำแหน่งไหน ช่วยนำมอระคาคลาไคล ทำจะได้คูอิทธิฤทธิ์เรา

ตีช้างสมรสกับองค์หญิงปาเป่า ได้เป็นราชบุตรชายเสวยสุขอยู่เมืองตาดานาน แต่ก็ยังคิดกังวลถึงงานราชการที่รับหน้าที่มาและเตรียมการให้พร้อมเพื่อจะหลบหนีอยู่ตลอดเวลา

- เตกเซงนี้กราชการราคานจิต เปนสุดคิดเกรงขามคร้ามครั่น จำจะหนีงลักไปศักวัน ต้องผ่อนผันไปดูลูทาง
- ท่านจงชุมนุมคุมทหาร ไปเตรียมการคอยเราอยู่เขาใหญ่ แม้นได้ของสำคัญวันใด ก็จะได้พร้อมกันทันที

4.1.1.4 ความทะนงในศักดิ์ศรีและยศศักดิ์

ทะนง หมายถึง ถือตัว หยิ่งในเกียรติของตนเอง ความทะนงในศักดิ์ศรี ก็คือ ความถือดีในอำนาจของตัวเอง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 2542 : 514) ความทะนงในศักดิ์ศรีนี้เราจะเห็นได้จากตอนที่พระเจ้าซ่งเหรินจงจะพระราชทานยศให้ตีช้างตามบัญชาของพระชนนีตี หากแต่ตีช้างกลับทูลปฏิเสธเพราะเหตุผลว่ายังไม่ได้ปฏิบัติราชการ ไม่มีความชอบพอที่จะได้รับยศตำแหน่งใด

๑) **แตกเซกราบทุลไปด้วยใจหาร ยังไม่มีความชอบประกอบการ จะบ้านานลาบยศไม่ตงาม...แม้เห็นควรกำราบปราบปราม ฆ่าศึกสงครามได้แน่นอน จึงตั้งแต่งตามที่ให้มียศ แต่ครั้งนี้ช่องตรอไว้ก่อน**

ส่วนในด้านความทะนงในยศศักดิ์ ได้แก่ตอนพระชนนีหลิวทราบข่าวว่ากัวยวยรับสารภาพคดีสืบเปลี่ยนโอรสแล้ว พระเจ้าซ่งเหรินกำลังเสด็จออกจากวังไปโปรดดีดพระสนมหลี่ซึ่งเป็นพระราชมารดาที่แท้จริงกลับเข้าวัง จึงรู้ตัวว่าต่อไปต้องถึงคราวของตนที่ต้องรับโทษแน่ ฉะนั้นด้วยความที่ถือว่าตนก็มียศศักดิ์สูง จึงชิงฆ่าตัวตายเสียก่อน

๑) **จะนิ่งให้เขาฆ่าหน้าบัตศรี เราก็มียศศักดิ์เป็นนักรหา**

4.1.1.5 การเป็นแม่ทัพที่ดี เด็ดขาดมีระเบียบวินัย

นอกจากคุณธรรมต่างๆ ที่มนุษย์ควรยึดถือปฏิบัติตามตัวอย่างด้านบนแล้ว เนื่องจากบทละครเรื่องนี้มาจากนิยายอิงพงศาวดารซึ่งมีเรื่องราวการสู้รบเป็นส่วนใหญ่ และมีตัวละครหลักเป็นนายทหาร ดังนั้นในบทละครจึงมีเนื้อหาในด้านการสงคราม การนำทัพอยู่พอสมควร เราจึงได้เห็นเนื้อหาที่กล่าวถึงหลักการเป็นแม่ทัพดังนี้

ที่ตั้งเดินทัพผิดทางไปล่วงเขตแดนเมืองตาดานจิงโดนเหล่าแม่ทัพเมืองตาดานบิภาษแสดงให้เห็นว่าการเป็นแม่ทัพที่ดีต้องรู้เขารู้เรา ต้องศึกษาให้รู้และเข้าใจถึงสภาพภูมิประเทศของสถานที่ที่ตนจะต้องยกทัพไปให้ถ่องแท้

- ๑) **ให้สมกับเป็นแม่ทัพอับประหลัด ไม่รู้จักหลทางว่างวิถี อย่าเหยอเซอไปปราบไกรียตายเสียดีกว่าอยู่เป็นผู้นคน**
- ๑) **ตัวเปนถึงแม่ทัพกำกับไพร่ หนทางไม่รู้จักชั้วนักรหา จะเลี้ยงไว้ไม่สิ้นคนนินทา ต้องเข่นฆ่าจึงงามตามการ**

เมื่อคราวองค์หญิงปาเปาออกศึก ก็กล่าวคำทำทนายที่แสดงให้เห็นว่าผู้เป็นถึงแม่ทัพควรมีลักษณะนิสัยอย่างไร

- ๑) **คนไหนแน่แม่ทัพเมืองเปียนเหลียง อย่าหลบเลียงหลิกลิ้นนี้หาย มารบตัวต่อตัวอย่ากลัวตาย**

เหตุการณ์ที่ดีซึ่งเป็นแม่ทัพคุมขบวนเสือเกราะและเสปียงมาส่งให้แม่ทัพหยางยังชายแดนแต่กลับโดนโจรปล้นชิงไป เมื่อแม่ทัพหยางทราบก็โกรธมาก ตำหนิตีชิงในฐานะผู้นำขบวนและจะลงโทษประหารตามอาญาทัพบ

- ๑) **ด้วยท่านทำเลิ่นเล่อเปลอใจ กระทำให้เสียชาติราชการ จะต้องเอาโทษอาญาทัพบ**

ตัวอย่างที่กล่าวมาเป็นหลักคุณธรรมที่ดี ควรยึดถือและปฏิบัติ แต่ตัวอย่างด้านล่างต่อไปนี้เป็นลักษณะนิสัยที่ไม่ดีของตัวละครฝ่ายตรงข้ามกับตัวเอกและตัวละครรอง ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดผลร้ายต่างๆ ตามมา เป็นสิ่งที่ใช้เตือนใจผู้อ่านและผู้ชมละครว่าไม่ควรทำตามอย่าง ดังนี้

4.1.1.6 ความใจร้อนมูทะลุ

ที่ตั้งใจจะให้เจิวถึงก๊วยเป็นทัพหน้าทางไปยังเมืองซีเหลียว แต่เมื่อมาถึงทางสามแพร่งไม่รู้ทางจึงดักรอถามชาวบ้านที่ผ่านไปมา เมื่อมีผู้เฒ่าคนหนึ่งเดินผ่านก็เข้าไปทวาดข่มขู่ ไม่ได้ถามโดยสุภาพ เป็นเหตุให้ผู้เฒ่าไม่พอใจจึงแกล้งบอกให้เดินไปผิดทาง ผลก็คือนำทัพหลงไปถึงเมืองตานตานและด้วยความมูทะลุบ้าบิ่นไม่ใช้สติปัญญา ทำให้เกิดความเข้าใจผิดและสู้รบกันขึ้นสุดท้ายทัพซ่งก็ฆ่านายด่านของเมืองตานตานตายไปถึงสามนาย เนื้อความด้านล่างเหล่านี้ล้วนเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างทางจนไปถึงเมืองตานตาน

- ◎ เหินผู้เฒ่าเดินทางมากลางดง เจิวเทงก๊วยงงงงงใจ จึงทวาดขู่ถามตามประสงค์ ...แม้มีบอกจะพันให้บันได มึงอย่าได้ลอลวงนวงเวลา
- ◎ เจิวเทงก๊วยมูทะลุคืบหน้า เขาพูจว่าไรมิได้ยิน ไม่ผันผินไถถามตามการ
- ◎ พี่ชายท่านก็มูทะลุใหญ่ ไม่ถามให้ประจักษ์เข้าหักหาร
- ◎ นายด่านทั้งสองนั้นบันได เพราะว่าไม่หันหน้าพูจากัน
- ◎ ซึ่งนายด่านของเราก็เอาใจต เขาแต่โกรธถืออิทธิฤทธิ์กล้า จึงได้ล้มตายวายชีวา

4.1.1.7 ความซี้ซลาด เห็นแก่ตัว

ตัวละครที่เป็นตัวแทนของความซี้ซลาด เห็นแก่ตัวในบทละครเรื่องนี้ คือ เจิวถึงก๊วยและสองพ่อลูกหลี่เฉิง หลี่ไต้ ในเหตุการณ์ตัวอย่างด้านล่าง

ที่ตั้งทราบจากเจิวถึงก๊วยว่าเสียเกราะและเสบียงถูกโจรภูเขาลั่นชิงและนำไปมอบแก่แม่ทัพจ้านเทียนหวางหมดแล้ว จึงสั่งให้เจิวถึงก๊วยนำทางไปยังค่ายของศัตรูเพื่อชิงของทั้งหมดคืน เจิวถึงก๊วยพยายามคัดค้านแต่ไม่สำเร็จ จึงจำใจต้องนำทางไป แต่เมื่อมาถึงก็กล่าวกับตั้งชิงว่า...

- ◎ ครั้นมาถึงซึ่งนำค่ายฆ่าศึก เทียนก๊วยนึกพริ้งพริ้นขยับน้อยน บอกเตกเซงท่านกงเข้าราษฎรอน ข้าจะซ่อนสุมอยู่คอยดูที่

หลี่เฉิง หลี่ไต้วางยาเจิวถึงก๊วยและขโมยศีรษะของจ้านเทียนหวางกับจื่อหยงไปมอบให้แม่ทัพหยาง ซึ่งเอาความดีความชอบมาเป็นของตน ระหว่างที่เจรจาสอบสวนกันศัตรูก็ยกทัพมาร้องทำรบเพื่อแก้แค้นให้จ้านเทียนหวางกับจื่อหยงไปอยู่หน้าค่าย เจิวถึงก๊วยจึงขอให้แม่ทัพ

หยางสั่งให้สองพ่อลูกออกรบเพื่อพิสูจน์ความกล้าหาญ แต่สุดท้ายเมื่อนำทัพออกไปแล้วก็กลับไป
ขอรับรองอันนวนขอชีวิตจากศัตรู ไม่ยอมสู้รบ

- ◎ ลิเสงลี่ได้ใจนาง จะเขียนชักหนกนวงท้วงติง ก็นึกกริ่งเกรงตัวกลัวอาชา
ครั้นเขาเดือนค่อยขยื่อนไปจากที่ กรงขึ้นภาชีตัวกล้า ภา่ม้าหกพลัดตกจากอาชา
คนเขาฮาแกเก้อว่าผลอไป
- ◎ ลิเสงลี่ได้มือไม้สั้น เขาร้องเดือนหลายคำท่างงัน ชักม้าหันออกน่าประหม่าใจ
สองพ่อลูกตัวสั้นงงันอยู่.....ทำยิ้มๆแห่งๆตะแคงดู ร้องว่าฉันไม่สูดอกขอรับ

4.1.1.8 ความทะเยอทะยาน

ตัวละครหลักเชิง หลี่ไต้ นอกจากจะเป็นเหมือนตัวตลกที่มีแต่ความซึ่ซลาดแล้ว ยังเต็มไปด้วย
ด้วยความทะเยอทะยานอยากได้ลาภยศโดยที่ไม่พยายามใช้ความสามารถของตน แต่กลับกล้า
ตัดสินใจทำในสิ่งผิด คือ วางยาเจียวถึงก๊วย ขโมยของกลางคือศิระษัตรีและรายงานความเท็จต่อ
แม่ทัพหยางเพื่อเอาความดีความชอบ

- ◎ ลิเสงยินดีชวนลิไต้ เราจงเขมรฆ่ามันให้บันได เอาหัวฮวนไปให้เฉียงเป่า คงจะยก
ความชอบประกอบยศ จักปรากฏยิ่งเพื่อนเหมือนกับเขา

เนื้อความตัวอย่างทั้งหมดที่ยกมานั้นบางข้อมาจากการเพิ่มและแปลงโดยหลวงพัฒนาพงศ์
ภักดี โดยไม่มีในนิยายต้นฉบับ แต่จากการอ่านเปรียบเทียบแล้วผู้วิจัยเห็นว่าผลลัพธ์ที่สะท้อน
ออกมาไม่แตกต่างกันเลย เพียงแต่มีการเน้นย้ำและกลวิธีการบรรยายไม่เหมือนกันเท่านั้น
ตัวอย่างเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการประพันธ์วรรณกรรมไม่ว่าประเภทใดก็นิยมสอดแทรกคุณธรรม
คำสอนต่างๆเข้าไป โดยเฉพาะบทละครที่เมื่อนำไปจัดการแสดงแล้วผู้ชมสามารถรับฟังและเห็น
แบบอย่างจากตัวละครได้โดยตรง ผู้วิจัยเห็นว่าคุณธรรมต่างๆ เหล่านี้ มีทั้งสิ่งที่มีอยู่ในตัวของกวี
คือความกตัญญู ความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อนายตนและความกล้าหาญยอมรับผลในสิ่งที่ตน
กระทำแต่เพียงผู้เดียวโดยไม่ให้กระทบกระเทือนถึงเจ้านาย (ในเหตุการณ์คดีนิราศหนองคาย)
และมีทั้งสิ่งที่กวีต้องการสอดแทรกเพื่อส่งเสริมและสั่งสอนให้แก่สังคม คือ การไม่ควรเป็นผู้ซึ่
ซลาดเห็นแก่ตัว ใจร้อนมุทะลุและทะเยอทะยานเกินตัว เพราะผู้ที่ปฏิบัติสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่ได้รับจุด
จบที่ไม่ดีทั้งสิ้น คุณธรรมทั้งหมดที่ปรากฏอยู่ในตัวละครนี้ สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมความดีงาม
ของสังคมในยุคสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือจากนิยายต้นฉบับที่ยังปรากฏอยู่บทละครอันบ่งบอกถึงสังคม
ในยุคสมัยรัชกาลที่ 5 เช่นกันว่ามี การชื่นชมส่งเสริมในคุณธรรมข้อใดและไม่เห็นด้วยในข้อใด ซึ่ง
แทบไม่มีความแตกต่างกันเลย แม้ว่าในรายละเอียดและวิธีการนำเสนออาจมีความแตกต่างกัน
บ้างก็ตาม

4.1.2 ประเพณีความเชื่อ

ประเพณี หมายถึง สิ่งที่นิยมถือปฏิบัติสืบๆ กันมาจนเป็นแบบแผน ขนบธรรมเนียมหรือจารีตประเพณี (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 2542 : 663) ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยยกตัวอย่างเนื้อความที่แสดงให้เห็นถึงเรื่องของประเพณีและความเชื่อของคนในสังคมสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือของจีนและสมัยรัชกาลที่ 5 ของไทยในด้านต่างๆ ซึ่งมีทั้งที่เป็นความเหมือนกันของทั้งจีนและไทยและที่ก็เป็นผู้เพิ่มเติมหรือปรับเปลี่ยนให้เป็นที่ไปตามรูปแบบของไทยเท่านั้น เนื่องด้วยสาเหตุสำคัญคือข้อมูลเหล่านั้นได้ขาดไปตั้งแต่ในฉบับแปลหรือไม่มีตั้งแต่ในนิยายต้นฉบับ ทั้งนี้ น่าจะเพื่อความเหมาะสมกับรูปแบบของบทละครของไทยรวมไปถึงลักษณะและความเชื่อของสังคมไทยมากขึ้น

4.1.2.1 ประเพณีการสืบราชบัลลังก์

บทละครแสดงให้เห็นว่าการปกครองในรูปแบบของจีนและไทยในสมัยโบราณที่ถือเอาพระเจ้าแผ่นดินเป็นโอรสสวรรค์ เป็นเทวราชาและธรรมราชานั้น มีระบบการสืบสันตติวงศ์ไม่ต่างกันคือหากพระมเหสีหรือสนมองค์ใดมีพระโอรส ก็มีสิทธิ์จะได้รับตำแหน่งรัชทายาทในอนาคต

- *มเหสีที่สองรองลงไป เขาก็ได้อุ้มชูบุตรผู้ชาย ถ้ามาตแมนแผ่นดินสิ้นกระษัตริ์
เขาคงได้สมบัติเหมือนมาตหมาย*

เมื่อพระเจ้าซ่งเงินจงกลับจากราชการศึกแล้วทราบข่าวว่าพระสนมหลักกับพระโอรสสิ้นพระชนม์ ทำให้ขาดผู้ที่เหมาะสมจะดำรงตำแหน่งรัชทายาท จึงทรงมีพระดำริจะแต่งตั้งโอรสของอ๋องแปด ซึ่งมีศักดิ์เป็นน้องของพระองค์เป็นรัชทายาทแทน จากเนื้อความด้านล่างจะเห็นว่าพระองค์มิได้ทรงตัดสินพระทัยเพียงลำพัง หากแต่มีการตรัสปรึกษาเหล่าขุนนางถึงความเหมาะสมด้วย

- *เมื่อนั้น พเจ้าแผ่นดินของม่งศรี ได้ฟังภูมาราภาที่ ยิงยินดีรักใคร่อาไลลาน
ตัวเราไม่มีซึ่งลูกเต่า จะเลี้ยงเจ้าเปนนบุตรสุดสงสาน จะตั้งเปนนฝ่ายนำให้ว่าการ
ได้ครอบบ้านครองเมืองต่อเนื่องไป ตรัสพลางทางปรึกษาข้าเฝ้า โอรสเราบัดนี้หากไม่
เราจวนเจียนเปลี่ยนโลกมีโรคภัย จะได้ใครสืบวงศ์พงประยูร บุตไปยอองคนนี่ที่ฉลาด
ควรเป็นที่อุปราชณเรนสูง อนึ่งก็เนื่องเนื้อเชื้อกระดูก เหน้เค้ามูลทวงที่มีปัญหา
บัดนั้น พวกขุนนางใหญ่่น้อยน้บร้อยกว่า ต่างคนต่างยินดีปรีดา กราบทูลพร้อมกัน
ว่าสมควร*

พระเจ้าช่งเงินจงสวรรคต เหล่าขุนนางจึงปรึกษากันถึงเรื่องจะอัญเชิญเจ้านายพระองค์ใดขึ้นสืบราชสมบัติ จากนั้นก็พากันไปเข้าเฝ้ารัชทายาทและดำเนินการตามขั้นตอน ได้แก่ กราบทูลเชิญขึ้นครองบัลลังก์ นำเสด็จเข้าวังและประกอบพิธีบรมราชาภิเษก จากการศึกษาพบว่าลักษณะขั้นตอนในบทละครนี้เป็นไปตามแบบประเพณีไทย หากแต่ก็ไม่ได้เรียบเรียงลำดับตรงตามความเป็นจริงทั้งหมด คือ พระเจ้าแผ่นดินประทับบนบัลลังก์ เจ้าพนักงานประโคมพิณพาทย์แตรสังข์ เหล่าขุนนางถวายพระพร ถวายพระนามตามรัชกาลแล้วเชิญเสด็จไปทรงพระมูรธาภิเษกจากนั้นพระเจ้าแผ่นดินโปรดเกล้าฯ เลื่อนยศให้พระบรมวงศานุวงศ์ตามความเหมาะสม

ครั้นถึงจึงแกลงแจ้งกษา บอกแก่ท่านเสนาบดีศรี ว่าพญกรมเกล้าของเรานี้

สิ้นชีวิตสวรรคตไฉไล

บัดนั้น พวกขุนนางต่างคนทนไม่ไหว ครวนครำท่าสลดส่ำใจ ต่างร้องไห้โฮๆ ไสกาครั้นคลายวายโคกกันแสงสั่น พร้อมกันตรีตริกปฤกษา บัดนี้พญมลินสิ้นชีวา เราจะหาใครเล่าเป็นเจ้านาย เราเห็นแต่เอี้ยชีวบุตรไปยอ่อง ตามต้องพประสงจ่านงหมายต่างยิงยอมพร้อมใจไม่ยกย้าย ก็ชวนกันผันผายกรงไป

ครั้นถึงจึงกรงเข้าไปเฝ้า ก้มเกล้าทูลแจ้งแกลงไซ้ เชิญเสด็จงานฟ้าคลาไคลไปครอบครองเวียงไซให้สำราญ ได้เป็นที่รมเกล้าเหล่าอำมาต แลทวยราชทั่วสิ้นทุกถิ่นถาน ได้ฟังบรมสมภาร ตามบุราณสืบมาชั่วฟ้าดิน

บัดนั้น เอี้ยชีวขึ้นชมสมถวิน อย่างใครเป็นเจ้าของครองบุรีน จึงผันผินทูลลามารดาจรเมื่อนั้น เตกไทเฮาเทวีศรีสมร รักเหมือนบุตรกำเนิดเกิดอุทร จึงอวยพรสารระพันจ่านจ่าเอี้ยชีวขึ้นชมสมนัต ประสารหัดบังคมก้มเกษา เสด็จลงจากอากาศยาดรา

พวกขุนนางนำมาเกยอำไภ

เชิญขึ้นราชทยานคานหาม คนนำตามเกนแห่แลไสว เดินกระบวนดวนภากันคลาไคลกรงไปสู่อุพรราชวัง

ครั้นถึงจึงเชิญนั่งเหนืออาศ เสียงพิณฆาตเซงแซพร้อมแกรสัง ขุนนางล้อมพร้อมนำประคาดัง ถวายมั่งคะละภาวะคน พนักงารพร้อมถ้วนั่งล้วนหลาม ถวายนามทรงเดชตามเหตุผล พเจ้าของยินจงเปนมงคล แล้วเชิญให้ส่งชลธารา

เมื่อนั้น พเจ้าของยินจงวงษา ได้ครอบครองสมบัติกระษัตรา ประทับว่าราชการงานทั้งปวง ทรงแต่งตั้งบันดาพวกค่าเฝ้า และเตกไทเฮามารดาหลวง ให้เลื่อนยศตงตามตามกระทรวง

จะเห็นได้ว่าผู้ชมไม่สามารถทราบถึงประเพณีและระเบียบขั้นตอนการขึ้นครองราชย์ของพระเจ้าแผ่นดินพระองค์ใหม่ของจีนสมัยช่งเหนือจากบทละครเลยว่าเป็นอย่างไร เหมือนหรือต่าง

ไปจากนี้หรือไม่ เนื่องจากการบรรยายเพียงแต่แบบของไทยเท่านั้น สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ แม้แต่ในนิยายต้นฉบับก็มีได้พรรณนาขั้นตอนไว้โดยละเอียด ก็จึงเพิ่มเติมเองตามความรู้และ ประสบการณ์ของตน

4.1.2.2 ประเพณีการศึกษสงคราม

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงระเบียบประเพณีการออกศึกตามที่เห็นได้จากบทละครว่ามีลักษณะ และขั้นตอนอย่างไร ผู้วิจัยนำเนื้อความมาเรียบเรียงเป็นขั้นตอนตั้งแต่มีท้องตราคำสั่งให้ออกศึก การจัดเตรียมกองทัพ การยกทัพตามฤกษ์ยาม การมีกองลาดตระเวนหาข่าว การจัดตั้งทัพและการออกคำสั่งของแม่ทัพในสนามรบสุดท้ายจึงเป็นการรับบำเหน็จรางวัลหลังชนะศึก ดังเนื้อความ ตัวอย่างต่อไปนี้

ท้องตราคำสั่งให้ออกศึก

- แล้วจะมีท้องตรามาบังคับ ให้ยกทัพรีบไปเมืองไชยหยง
- แล้วตรัสสั่งเสมียรเขียนท้องตรา
- แต่ได้รับท้องตรามาห้าวัน

การจัดเตรียมกองทัพ

- จึงสั่งพนักงานใจห่านเหี้ยม เร่งตรวจเตรียมโยธาทัพนำหลัง แม่ทัพบังคับใช้ให้เชื้อฟุ้ง ทำตามสั่งอย่างเถียงเกียงงอน
- เตกเซงแม่ทัพใหญ่กรองไปมา.....จะได้ใครนำทางกลางวันนา มรคาขับขันแสน กันดาน...เจียวเทงกุยคุยโตพาโหวหาร ทางไชยหยงมันคงช้าชานาญ เคยไปราชการแก้บิดา ขอให้ชำนาญทางตามอย่างเยี่ยง ภาอได้เป็นชื่อเสียงไปภายนอก จงสังเกตสำคัญข้อสัญญา เดินโยธาตามหลักที่ปักตรุย.....แล้วจึงสั่งนายมวดเตรียมตรวจดทับ ตามบังคับเร่งรัดอย่า ชัดขวาง ทั้งทัพนำที่รองแลกองกลาง จงไว้วางจึ่งจะเปนกระบวน.....

การยกทัพตามฤกษ์ยาม

- จงเกรียมพยุบาตรปึกทรายขวา.....เกินโยธาสิบหมื่นพันจะกัน....ภาอได้เรีกเวลา มะหาไชย ให้เดินกองทัพใหญ่ทันที
- ครันได้เรีกยามตามเวลา กรงมาสนามหัดจัดพล
- ได้เรีกบริบูรแล้วทูลลา ออกไปนำสนามหัดที่จัดพล
- แสเสเล่าไฮใจทหาร ภาอได้เรีกยามตามการ...สั่งให้ดำเนินเดินกระบวน รีบด่วนกองทัพขับมา

การมีกองลาดตระเวนหาข่าว

๑) กองกระเวนม้าไซเมืองไชยหง เห็นฆ่าศึกล่องมาในป่าดง ดูปลายทงทวนไสวใกล้เข้ามา...ต้องรีบไปบอกข่าวเจ้าภารา ก็ชวนม้าบุกพงกรงไป

การจัดตั้งทัพและการออกคำสั่งของแม่ทัพในสนามรบ

๑) แซแซเล่าไฮโล่ทหาร ตั้งเปนนีกทรายขวาน่ากระดาน เข้ารอนรอนรบรุมตุ่มบอน

๑) เห็นฆ่าศึกนับหมื่นยืนสพริง จึงให้ตั้งเรียงรายปีกทรายขวา

๑) ขึ้นนั่งหลังม้าตัวกล้าศึก ทหารหึกให้ร้องกองมี เร่งกระบวนรบด่วนจรลี พวกโยที่เดินเคียงเรียงราย

๑) เตกเซงผู้กำกับกองทัพใหญ่.....ให้ตีม้าพ้อตามสำเหนียก เคยร้องเรียกพหลพลขันธ์

๑) ต่างถอยห่างต่างรอร้องของต ด้วยจวนหมดแสงพสุระศรี ไว้รุ่งเข้าจึงมาราวี

ต่างบอกขุนโยที่กลับไป

การรับบำเหน็จรางวัลหลังชนะศึก

๑) เชิญจอมขวัญเข้าไปในนคร ให้เจ้าของยินจงทรงเดช ปูนบำเหน็ดความชอบตอบสมร

๑) ซึ่งมารดาเตกเซงที่คุมไว้ จงปล่อยให้กลับไปอยู่เรือนบ้าน เรายอมให้พันโทษโปรดประทาน บุตไปราชการมีไชย แล้วโปรดเลื่อนยศใหญ่ให้เตกเซง เปนที่เฟ่งไช้อ่องจงผ่องใส ประทานตราตั้งแต่งตำแหน่งใน เปนแม่ทัพผู้ใหญ่มุโยธา

ผู้วิจัยเห็นว่าลำดับขั้นตอนหลักๆ ของราชการงานศึกสงครามจีนและไทยน่าจะไม่ได้แตกต่างกันมากนัก อาจมีรายละเอียดการปฏิบัติบางประการที่แตกต่างกันบ้าง อย่างเช่น ธรรมเนียมการจุดประทัดสามครั้งก่อนออกเดินทางของจีน ซึ่งไทยไม่มีธรรมเนียมนี้ แต่เนื่องจากรายละเอียดเหล่านั้นถูกตัดทอนไปตั้งแต่ในนิยายฉบับแปล การประพันธ์บทละครจึงต้องอาศัยความรู้และภูมิหลังจากกวีเพียงอย่างเดียวและแม้ว่าการสงครามแบบโบราณเต็มรูปแบบกับประเทศใกล้เคียงจะไม่มีอีกแล้วในช่วงเวลาของในหลวงรัชกาลที่ 5 เนื่องจากการศึกษาได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นการป้องกันตัวเองจากลัทธิล่าอาณานิคมตะวันตกที่หันมาสนใจเอาดินแดนทางเอเชียเป็นของตนมากขึ้น ทว่าหลวงพัฒนพงศ์ภักดีนั้นได้มีประสบการณ์การติดตามไปกับกองทัพด้วยตนเองเมื่อคราวศึกปราบพวกฮ่อที่เมืองหนองคาย รวมทั้งคงจะได้ศึกษาเรียนรู้พงศาวดารของไทยมาบ้างพอสมควร จึงสามารถพรรณนารายละเอียดของงานศึกสงครามได้ครบถ้วนเท่าที่จะพอเหมาะสมกับการเป็นบทละครเรื่องนี้

4.1.2.3 ประเพณีการแต่งงาน

ในบทละครมีการแต่งงานเกิดขึ้นเพียงสองครั้ง ได้แก่ งานแต่งงานระหว่างตีซิงกับองค์หญิงปาเป่าแห่งเมืองตานตานและตีซิงกับนางเฟิงเจียว (องค์หญิงเพี้ยหลงแห่งซีหลิวพลอมตัว) ผู้วิจัยเห็นว่าขั้นตอนของประเพณีการแต่งงานทั้งสองครั้งนี้มีความแตกต่างกันดังนี้

งานแต่งงานระหว่างตีซิงกับองค์หญิงปาเป่าแห่งเมืองตานตาน

การแต่งงานครั้งนี้ถือเป็นการแต่งเขยเข้าบ้าน ขั้นตอนที่พรรณนาเริ่มจากผู้ใหญ่ในพิธีจุดธูปเทียนบูชา บ่าวสาวกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้วจึงกราบบิดามารดาเพื่อรับพร จากนั้นจึงส่งตัวเข้าหอ

◎ จงเร่งแต่งที่ภักดานักแก่ง เราจะให้เตกเซงอยู่อาไส แล้วเหลียวหลังสั่งทำวนางผายค่างใน แต่งตัวธิดาไปตำหนักนั้น แล้วสั่งพนักงานเรือนการเร่ง จงแต่งตัวเตกเซงให้เซ็ดฉั้น กระบวนแห่เกรียมไว้ให้ทัน...แต่งตัวเตกเซงให้งดงาม บางคนบริบัดจัดกระบวนทั้งทงทวนเกนแห่แลหลาม เชิญเตกเซงลีลาสงางาม คนนำตามฝรั่งพรอ้มแวดล้อมไปเขียนเขียนอ่องคอยอยู่ประตูเก่ง ภอเตกเซงลีลาเข้ามาไกล จึงจับมือจูงภาคลาไคลเข้าในตำหนักพลันทันที ให้เตกเซงหยุดยั้งคอยอยู่ เรียกไปยกจุ่มมารชรีมานั่งเรียงเคียงกันเปนอันดี อยู่ที่โต๊ะเฟื่องเครื่องบูชาทางองค์จุดธูปเทียนน้อมเสียรเกล้า ปชาเจ้าศักดิ์ทุกทมิษา ตามเพชประเพณีมาทำบวงสรวงเทวดาด้วยใจปอง ครั้นบวงสรวงสำเร็จเสร็จลับ จึงกรงไปค่านับเขียนเขียนอ่อง ศรีโรราบกราบงามตามทำนอง พร้อมทั้งสองสดับรับสุนทรเมื่อนั้น เจ้าบุรินพิณโยสโมษร จึงเอือนอัตรชช่วยอำนวยกร จงถาวรโสมนัสสวัสดิ์สอนเตกเซงให้มีอารีรอบ แล้วตรัชมอบบิดามารชรี ครั้นเสจเสดจัจจลี พวกขันทีและขุนนางต่างไป

งานแต่งงานระหว่างตีซิงกับนางเฟิงเจียว

การแต่งงานครั้งนี้เป็นการแต่งลูกสะใภ้เข้าบ้าน ขั้นตอนที่พรรณนาเริ่มจากขบวนเจ้าสาวเดินทางมายังบ้านเจ้าบ่าว บ่าวสาวค่านับซึ่งกันและกันและค่านับฟ้าดิน เสร็จแล้วผู้เฒ่าผู้แก่เจ้าสาวเข้าไปรอในห้องหอในขณะที่เจ้าบ่าวฉลองสมรสกับแขกเหรื่อ

◎ ด้วยเพงไซอ่องนี้มียศถา สมควรหาเมียรองได้สองสาม ให้สมเกียรติยศตามโดยตามประเพณีซึ่งมีมา
จงหาเรีกทำงานการมงคล ส่งตนธิดามาแต่งงาน....

สั่งให้เกี๋ยมรถม้ามาไวๆ เราจะไปส่งตัวนางฮองเกี้ยว.....ครั้นได้เรือกยามตามเวลา
 พรักพร้อมนำเสด็จจะดี
 ครั้นออกนอกตึกประตูเก๋ง นางโปยเหลืองขึ้นรถงามสดสี พังหองพวกพ้องเหล่าผู้ดี
 ต่างขึ้นภาชีตามไป
 ครั้นมาถึงซึ่งบ้านเฟ่งไซอ่อง ออกมารับพังหองขมันขมี ทั้งขุนนางพร้อมนำนารี
 เกี๋ยมคอยรับอยู่ที่ทวารว พวกเฒ่าแก่นารี่ล้วนมียศ เชิญนางลงจากรถเลขา
 ห้อมล้อมลีลาตยาตรา กรงมาตึกหอจะดี
 เฟ่งไซอ่องฮองเกี้ยวทั้งสองฝ่าย น้อมกายค้ำนักกันขมันขมี เข้าไหว้เจ้าพร้อมกันทันที
 ตามเพศประเพณีธรรมเนียมมา
 ครั้นไหว้เจ้าสำเร็จเสด็จพร้อม พวกเฒ่าแก่น้อมล้อมทร้ายขวา นำนางลีลาตยาตรา
 เข้าในทวารวห้องห่อพลัน
 เมื่อนั้น เฟ่งไซอ่องมองใสกระเชมสัน เชิญขุนนางที่มาพร้อมนำกัน นั่งโต๊ะเคียงเคียงกัน
 การมงคล

จากเนื้อความตัวอย่างและข้อวิเคราะห์ของผู้วิจัย จะเห็นได้ว่างานแต่งงานครั้งแรกนั้นก็
 พรรณนาตามรูปแบบประเพณีไทย ส่วนครั้งที่สองพรรณนาตามรูปแบบประเพณีจีน หากแต่ยังมี
 สิ่งเหมือนกันทั้งสองครั้งอีกทั้งเป็นธรรมเนียมที่เหมือนกันของไทยและจีนในสมัยนั้น คือ การ
 แต่งงานต้องดูฤกษ์ยาม การเลือกคู่กำหนดโดยผู้ใหญ่หรือบิดามารดาของทั้งสองฝ่าย โดยที่ผู้เป็น
 ลูกเป็นเพียงผู้กระทำตามเท่านั้น และอีกประการหนึ่งคือ ผู้ชายโดยเฉพาะขุนนางหรือผู้มียศศักดิ์
 สูงในสมัยนั้นสามารถแต่งภรรยาได้หลายคนอย่างถูกต้องตามประเพณี

4.1.2.4 ประเพณีศพ

การกล่าวถึงประเพณีศพมีเพียงจุดเดียวเท่านั้นคือ ตอนที่องค์หญิงเพ็ญหลงเดินทางมา
 พบที่ฝั่งศพของเฮยลี่ผู้เป็นสามี และเป็นเนื้อความที่ทวีเพิ่มเติมขึ้นมาจากนิยาย แต่ก็เห็นได้ว่า
 เป็นรูปแบบของจีน เนื่องจากชาวไทยจะใช้วิธีเผาศพมิใช่ฝัง ผู้วิจัยคิดว่ากวีคงทราบถึงประเพณี
 ทั่วไปของชาวจีนมากพอสมควร จึงบรรยายตามรูปแบบของชาวจีนเพื่อคงรสชาติของความเป็น
 จีนไว้ อีกประการหนึ่งคือ หากกวีจะเพิ่มเนื้อความส่วนนี้ว่า “เป็นที่เผาศพของเฮกหลี” ก็ดูจะไม่
 สมเหตุผลและไม่เป็นรูปธรรมเท่าใดนัก

● *เร่งรีบลีลาถ่อมาภบ เปนที่แท่นฝังศพเฮกหลี*

4.1.2.5 ความเชื่อเรื่องความผูกพันทางสายเลือด

เนื้อความในส่วนนี้ก็เป็นผู้เพิ่มเติมจากนิยายเช่นเดียวกัน ความรู้สึกที่เมื่อได้พบกันก็รู้สึก รักใคร่ผูกพันทันทีแม้จะไม่วิวัดว่าเป็นบุตรตนนี้ ผู้วิจัยจัดให้อยู่ในประเภทความเชื่อในเรื่องของความผูกพันทางสายเลือด ซึ่งความเชื่อนี้มีความเกี่ยวพันไปถึงเรื่องบุญกรรมตามความเชื่อของ พระพุทธศาสนาด้วย

- *ก้อแลเห็นเอี้ยชิวฉุนฉิวรั้ว ด้วยบุญชักชิตเชื่อเพราะเชื้อไซ มิได้ทราบว่าเป็นบุตรสุดอาใด*

4.1.2.6 ความเชื่อเรื่องเคราะห์กรรม บาปบุญคุณโทษ

ตัวอย่างด้านล่างก็เป็นเนื้อความที่ผู้เพิ่มเติมและปรับเปลี่ยนจากนิยายเช่นกัน เห็นได้ ชัดเจนว่าความเชื่อในข้อนี้ได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนาซึ่งฝังรากลึกลงในจิตใจของชาว ไทยมานาน ทำให้สังคมและผู้คนในสมัยรัชกาลที่ 5 มีความเชื่อในเรื่องเคราะห์กรรมและบาป บุญคุณโทษอย่างลึกซึ้งจนกระทั่งสะท้อนผ่านทางบทละครเช่นนี้

- *ถึงเปนตายตามกำหนดจำไป*
- *ทราบข่าวเร่าร้อนถอนฤไทย ด้วยทำความชั่วไว้แต่เดิมที...ความซึ่งเราเอาใจโตโทษ ก็มี คงถึงที่ลมตายวายชีวา....คราวนี้ถึงเวลากำเราทำมา ต้องหนีหน้าล้มตายวายชีวัน.... โศครังนี้ชีวิตของเราเอ๋ย ไม่ควรเลยที่จักมาตักใส่ ได้เกิดมาเป็นคนยากพันใจ จะตายไป วันนี้แล้วชีวัง*
- *เวลาเคราะห์จำเกาะบังเอิญเปน กำไม่เว้นตัวใครไพร่ผู้ดี*

4.1.2.7 ความเชื่อเรื่องนรก

เหตุการณ์การสอบสวนกัวยายในคดีลับเปลี่ยนโอรสเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเชื่อใน เรื่องนรกสวรรค์และชีวิตหลังความตายตามหลักศาสนาพุทธของทั้งฝ่ายจีนและไทยได้อย่างชัดเจน เมื่อดูในรายละเอียดแล้วก็เห็นว่าไม่มีความแตกต่างกันเลย ทั้งในด้านลักษณะของนรก มีการ ลงโทษวิญญูณบาปด้วยกระทะทองแดง มีพญายมและยมทูต ดังนี้

- *โยมพบาลท่านถามถึงความลับ จึงจะรับโดยงามตามเหตุผล*
- *เชิญพงศ์จงเปนมพะบาล นั่งเป็นประธานค้อยถามความ ตัวข้าจะเป็นคนต้นบาปชี*
- *แลเห็นทหารผีไม่มีขวัน เอะนี่เราตายวายชีวัน มาตักณะรกชั้นอะเวจี เหนท้าว ยัมพพานหารกล้า ทหารยืนทร้ายขวาล้วนพุดผี ดูรูปร่างแต่ล้วนอนนกี แต่งอินทรีแมก ผิดชะนิตคน เหลียวเห็นกะทะใหญ่ใจคิด สำหรับตัมคนผิดอกุศล เหนจับพวกผู้ร้ายที่ วายชน ออกเกลื่อนกลอนมาส่งองค์พะยม*

4.1.2.8 ความเชื่อผีसाงเทวดา

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าบทละครรำของไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 มีความนิยมเขียนเรื่องจักรๆ วงศ์ๆ ที่ตัวเอกมีความเกี่ยวข้องกับผีวิเศษอยู่ไม่น้อย ดังนั้นเมื่อกวีนำนิยายซึ่งมีเหตุการณ์ที่ตัวเอกของเรื่องมีความเกี่ยวข้องกับผีวิเศษและมีภูตผีปีศาจปรากฏบทบาทอยู่ในท้องเรื่องจึงน่าจะเป็นสิ่งที่คุ้นเคยและชื่นชอบของทั้งตัวกวีเองและประชาชนที่เป็นผู้ชมเช่นกัน เนื้อความตัวอย่างทั้งหมดสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของคนในสังคมสมัยช่งเหนือและรัชกาลที่ 5 ที่มีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งลึกลับเช่นเดียวกันทั้งสิ้น

- ซึ่งอุยาของเจ้าคุณเข้าที่ มันเปนลูกปีศาจอุบาตรร้าย จึงกลับกลายเพตจากเปน
ทรากผี อัปลักษณ์ักหนาแสนกาลิ
- เหนปีศาจตกใจใหญ่โตครัน...ปีศาจสองมือกุมลูกตุ้มเหล็ก...ปีศาจพ้อเลี้ยวไลไปมา...
ปีศาจหายกลายรูปเปนทวนทั้ง
- แลเหนเทภารักมายืนขวาง ดูรูปทรงขาวขำสำอาง...ว่าแล้วแผลงอิทธิฤทธิ์ของ
เหาะลอยลงหายวับไปลับตา
- เทภารักษ์สักสินฤทธิ์แรง ประจักษ์แจ้งเปนทิพยานยน
- เปาบุณจินบุษซาเทวัน ขอเชิญเทภารักที่ศักดิ์สิทธิ์...ขอบวงสงเวทาสูลาไล บันดานให้
เหนจริงทุกสิ่งอัน
- โลชั่นบุ้ผีวิเศษรู้เหตุผล แลเลงทิพเจตด้วยเวศมล...จึงเหาะลงพื้นพรรณี ตรงไปที่
เพชฆาตตวาดอึ้ง...พวกเพชฆาตราชมัน ต่างคนวันทารับค้ำนบัลลัง
- เหนปีศาจโตใหญ่มหึมา ร้องว่าคำครีชื่อเฮกหลี
- เฮกหลีปีศาจคอยรักษา พวกโยธาไม่เหนเพราะเปนผี
- เอียงเปาที่ตายวายชีวี มาเปนผีปีศาจอะสุระกาย

จากเนื้อความตัวอย่างทั้งหมดชี้ให้เห็นว่าบทละครได้สะท้อนให้เห็นถึงประเพณีความเชื่อและหลักคุณธรรมจริยธรรมที่ผู้คนและสังคมในสมัยรัชกาลที่ 5 ยึดถือออกมาอย่างชัดเจนมากกว่าจะสะท้อนให้เห็นถึงสังคมตามนิยายต้นฉบับ เนื่องจากสาเหตุต่างๆ กล่าวคือ ข้อมูลเหล่านั้นได้ขาดไปตั้งแต่ในฉบับแปล (หรือไม่มีในนิยายต้นฉบับ) และความเชื่อบางอย่าง เช่น ความเชื่อเรื่องบุญกรรมตามหลักศาสนาพุทธของชาวสยามนั้นหยั่งรากลึกและกว้างขวาง จนทำให้กวีมักสอดแทรกคติความเชื่อในเรื่องดังกล่าวเข้าไปในการประพันธ์วรรณกรรมต่างๆ แทบทุกประเภท ซึ่งความนิยมในด้านนี้อาจไม่มีในการประพันธ์นิยายอิงพงศาวดารของจีน กวีจึงมีการเพิ่มเติมหรือปรับเปลี่ยนเนื้อความบ้างเพื่อความเหมาะสมกับลักษณะทางสังคม ความเชื่อของ

สังคมไทยและรูปแบบของบทละครราชของไทยมากขึ้น จนทำให้ข้อมูลทางสังคมของนิยายต้นฉบับบกพร่องไปบ้างดังที่วิเคราะห์มาด้านบน

4.2 สภาพการณ์ของสังคมจีนในสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือและสังคมไทยสมัยรัชกาลที่ 5

ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์สภาพการณ์ของสังคมในแต่ละด้านโดยละเอียด ผู้วิจัยสรุปสภาพการณ์โดยรวมของสังคมจีนในสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือและสังคมไทยสมัยรัชกาลที่ 5 ไว้แต่พอสังเขปก่อนดังนี้

สมัยราชวงศ์ซ่งเหนือตามนิยายอยู่ในช่วงรัชสมัยของพระเจ้าแผ่นดินสองพระองค์ ได้แก่ พระเจ้าซ่งเจินจง (ปี ค.ศ.998-1022) และพระเจ้าซ่งเหรินจง (ปี ค.ศ.1023-1063) ในช่วงระยะเวลา 65 ปีนี้ถือเป็นช่วงที่การทหาร การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจเริ่มเข้าสู่ยุคเสื่อมและยังมีการทำสงครามกับอาณาจักรด้านเหนือ ได้แก่ อาณาจักรเหลียวและอาณาจักรซีเยี่ยหลายครั้ง แต่ด้วยนโยบายรวบรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางและการให้ความสำคัญต่อขุนนางฝ่ายพลเรือนมากกว่าฝ่ายทหารที่มีมาตั้งแต่ปฐมกษัตริย์ซ่งไท่จู ทำให้ขุนนางทหารและขุนนางท้องถิ่นด้อยประสิทธิภาพ ตรงกันข้ามกับจำนวนขุนนางฝ่ายพลเรือนที่มีมากขึ้นจนล้นระบบ การศึกทุกครั้งทัพซ่งจึงมักเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ตลอดมา (ทวีป วรดิกล, 2547: 368-375 ; Zhou Jiarong, 2547 :169-176)

สำหรับสภาพสังคมในสมัยรัชกาลที่ 5 (ปี พ.ศ.2411- 2453) ของไทยนั้นถือว่าเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลายสิ่งหลายอย่าง ความเจริญบังเกิดขึ้นในหลายๆ ด้านเนื่องด้วยไทยต้องเผชิญกับภัยคุกคามจากการล่าอาณานิคมของมหาอำนาจตะวันตก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงต้องทรงทำทุกทางเพื่อจะดำรงเอกราชของประเทศไว้ ทรงยกระดับความเป็นอารยะของไทยให้สากลได้รับรู้ โดยทรงศึกษาทั้งวิชาการอย่างไทยและอย่างตะวันตก ทรงวางรากฐานในการพัฒนาประเทศในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การปกครอง การศาสนา การสาธารณสุข การเกษตรและการคมนาคมขนส่ง กล่าวคือ มีการจัดสร้างโรงเรียน โรงพยาบาล ไฟฟ้า โทรเลข โทรศัพท์ รถราง รถไฟ มีการเลิกทาส เลิกระบบไพร่ เลิกธรรมเนียมหมอบคลานเข้าเฝ้า ในขณะที่เดียวกับที่วิทยาการตะวันตก ศิลปะสถาปัตยกรรมตะวันตกและวัฒนธรรมตะวันตกก็ค่อยๆ แพร่หลายเข้ามามากขึ้นเช่นกัน (วัฒน์ระวี, 2552 : 3 ; สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2553 : 1)

จากการวิเคราะห์บทละครและศึกษาประวัติศาสตร์ในช่วงยุคดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าบทละครสามารถสะท้อนสภาพเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคมออกมาได้พอสมควร โดยในที่นี้ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อออกเป็นสภาพการณ์ภายใน (ในราชสำนัก) และภายนอก (ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ) ดังนี้

4.2.1 ภายในราชสำนัก

จากบทละครทำให้ทราบว่าพระเจ้าแผ่นดินทั้งของจีนและไทยในสมัยศักดินาหรือในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ คือพระเจ้าช่งเงินจงกับพระเจ้าช่งเหรินจงและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 เมื่อขึ้นครองราชย์แล้วต้องมีพระราชภารกิจในการเสด็จออกว่าราชการ ตัดสินพระทัยเรื่องราวน้อยใหญ่ของบ้านเมืองเหมือนกัน

- ถึงเวลาออกว่าราชการ พญาลิลลาคลาไคล เสด็จขึ้นประทับกับอาสน์ พวกอำมาตย์ ก้มเกล้าเฝ้าใส่ บ้างกราบทูลองค์พระผู้จะใน โดยการใหญ่เรื่องราวข่าวทั้งปวง
- ประทับว่าราชการงานทั้งปวง ทรงแต่งตั้งบัณฑิตพวกค่าเฝ้า และเด็กไทยของเฮามารดา หลวง ให้เลือนยศตงตามกระทรวง
- ครั้นถึงวังยืนยังอยู่ค่างนอก เสด็จออกค่างนำหาข้าไม้
- ครั้นถึงวังกำลังเสด็จออก
- เมื่อนั้น พระจอมพงษ์ผู้ดำรงครุฑถาน ออกค่างนำพร้อมค่าราชการ ท้าวทุกพนักงาร เรียงราย

ระยะเวลาช่วงที่หลวงพัฒนพงศ์ภักดีหันมาเขียนบทละครเป็นเวลารวม 30 ปี (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2422 - พ.ศ. 2452) เป็นช่วงเวลาที่ในหลวงรัชกาลที่ 5 ทรงมีพระราชอำนาจสิทธิขาดในการบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่ต้องมีผู้สำเร็จราชการ (สมเด็จพระยาบรมมหาสุริยวงศ์) แล้วนับว่าเหตุการณ์ในบทละครเป็นไปตามเหตุการณ์ที่ดำเนินไปโดยปกติในขณะนั้น

นอกจากนี้บทละครยังสะท้อนให้เห็นถึงเหตุการณ์เกี่ยวกับขุนนางในราชสำนัก ทั้งเรื่องการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย โดยแบ่งเป็นฝ่ายตงจินและกังจิน การขาดแคลนขุนนางดีมีความสามารถ การทุจริตติดสินบนของขุนนางและการเกรงกลัวอำนาจของขุนนางฝ่ายกังจิน

การแบ่งฝักแบ่งฝ่ายของเหล่าขุนนาง

- พวกขุนนางพร้อมพรั่งล้วนกังจิน จึงกราบทูลพระผู้เจ้าบุริน ว่าเด็กเซงดูหมิ่นบังอาตใจ.....แม้มิไปฎูชำระถ้าละไว้ จะเปนเยี่ยงอย่างไปทั่วภารา ฝ่ายขุนนางชื่อกรงพวกตงจิน ครั้นได้ยินขึ้นเสียงเถียงว่า ได้ทำทานบลกันมีสัญญา จะเอาโทษโทษาด้วยเหตุใด

การขาดแคลนขุนนางดีมีความสามารถ

- เที่ยวแลเลือกขุนนางที่วางใจ ไม่เห็นใครเที่ยงทนมีปัญญา

การทุจริตติดสินบนของขุนนาง

- ชำระโดยดียว่ำตีรัน สิ่งของทั้งนี้ฉันเราชอบใจ...ด้วยนางเล่าไทเฮาให้สาวส้น
คุมทองพันตำลึงให้ถึงบ้าน นางเบศรีเป็นคนรับบนบาล
- เฮงเป่งทำความลับรับสินบล คงแต่งกลกลบเกลื่อนในเงื่อนสาย
- เสียแรงเลี้ยงเกือหนุนเปนขุนนาง....นำไปฆ่าประจานตัวหัวถนน ตระลาการลับลับรับ
สินบล อย่าให้คนดูอย่างขุนนางภาค

การเกรงกลัวอำนาจของขุนนางฝ่ายกังฉิน

- เปาบุณจิ้นแหละนะชำระเอง จงรีบเร่งไถ่ถามอย่าคร้ามใคร

เรื่องราวต่างๆเหล่านี้หากย้อนกลับไปศึกษาประวัติศาสตร์จีนสมัยพระเจ้าซ่งเงินจงและซ่งเหรินจงครองราชย์จะเห็นได้ว่าตรงกับเรื่องที่เกิดขึ้นจริงอยู่บ้าง โดยเฉพาะในรัชสมัยของพระเจ้าซ่งเหรินจงที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาทั้งภายใน คือ ขุนนางล้นราชสำนักทำให้รับภาระทางการเงินไม่ไหวและปัญหาภายนอก คือ การคุกคามจากชนต่างเผ่า จึงทรงให้ขุนนางชื่อ ฟ่านจิ้งเยียน คิดแผนปฏิรูปการปกครองขึ้นใหม่ แต่แผนการปฏิรูปนี้ถูกขุนนางฝ่ายอนุรักษ์คัดค้านอย่างหนักจนต้องล้มเลิกไป ทำให้ในราชสำนักเริ่มเกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายของขุนนาง โดยแบ่งเป็นขุนนางฝ่ายกลุ่มการเมืองใหม่และฝ่ายกลุ่มการเมืองเก่า (Zhou Jiarong, 2547 : 169-176) และแม้จะมีขุนนางอยู่มากมายจนเกินหน้าที่ แต่แทบทั้งหมดเป็นขุนนางฝ่ายพลเรือนทั้งสิ้น จากนโยบายที่ให้ความสำคัญกับฝ่ายพลเรือนมากกว่าฝ่ายทหาร ฝ่ายทหารมักได้รับความกดดัน บีบคั้นและโดนดูถูก (陳峰和張明 Chén Fēng hé Zhāng Míng , 2000 :145) ผู้วิจัยจึงคิดว่าความจริงต่างๆเหล่านี้ น่าจะเป็นเหตุให้มีการบรรยายเหตุการณ์ที่ตัวเองในบทละคร คือ ตีชิง มักจะโดนเสนาบดีฝิ่งหวางแผนกำจัดอยู่บ่อยครั้ง เป็นการสะท้อนสภาพความเป็นจริงของขุนนางทั้งสองฝ่ายในราชสำนักช่งในขณะนั้นได้อีกทางหนึ่ง

ในส่วนของไทยนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงขึ้นครองสิริราชสมบัติด้วยพระชนมายุเพียง 15 พรรษา จึงจำเป็นที่จะต้องมิให้ผู้สำเร็จราชการแผ่นดินแทนไปอีก 5 ปี พระองค์จึงจะเจริญพระชันษาที่จะว่าราชการแผ่นดินเอง เป็นที่หวั่นวิตกกันว่าเกิดเหตุร้ายขึ้นในบ้านเมือง (วิวัฒน์ระวี , 2552 : 13-24) แต่ในที่สุดแล้วด้วยพระปรีชาและพระองค์จึงทำให้ประเทศไทยสามารถผ่านเหตุการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยและวิกฤตต่างๆ ของบ้านเมืองไปได้โดยปลอดภัย

ทว่าเนื่องจากหลวงพัฒนพงศ์ภักดีนั้นถูกนักวิชาการบางท่าน เช่น จิตร ภูมิศักดิ์ และ รุ่งวิทย์ สุวรรณอภิชน มองว่าเป็นผู้ที่มีพรคนะของชนชั้นกลางในสมัยสังคมศักดินา แต่กลับต้องซ่อนเร้นความคิดทางด้านการต่อสู้เพื่อชนชั้นเอาไว้เพราะเหตุการณ์นิราศหนองคาย ดังนั้นหากจะมีนักประวัติศาสตร์หรือผู้อ่านท่านใดได้อ่านเนื้อความที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการณ์ต่างๆ เหล่านี้แล้วคิดเชื่อมโยงไปว่าเป็นการเขียนซ่อนความจริงเพื่อสะท้อนสังคมของกวีก็ไม่ใช่เรื่องแปลกประหลาดแต่อย่างใด

4.2.2 ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ

หากดูตามท้องเรื่องในบทละครก็จะสามารถกล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรช่งเหนือและอาณาจักรหรือชนเผ่าโดยรอบนั้นไม่ค่อยดีนัก เนื่องจากมีแต่การศึกสงครามกันโดยตลอด ส่วนเมืองตาดานานในนิยายถึงแม้จะเป็นเมืองที่ยอมอ่อนน้อมส่งบรรณาการทุกปี แต่ด้วยเหตุเข้าใจผิดก็ทำให้เกิดการสู้รบกันขึ้นเช่นกัน

ความสัมพันธ์กับเมืองตาดานาน (單單國 Dāndān Guó)

จากการค้นคว้าของผู้วิจัย ไม่พบข้อมูลของเมืองหรือชนเผ่าที่ชื่อตาดานานในประวัติศาสตร์ยุคนั้น ไม่มีข้อมูลการเดินทางของแม่ทัพตีชิงและองค์หญิงปาเป่า จึงคาดว่าน่าจะเป็นการแต่งเติมของผู้ประพันธ์นิยายต้นฉบับ ที่พรรณนาให้เกิดมีความผิดพลาด มีความขัดแย้งอันเป็นสาเหตุให้ตัวเอกตีชิงได้พบรัก เป็นการผูกเรื่องเพื่อเพิ่มความสนุกสนานให้แก่นิยาย

- ◎ เขตแดนของเจ้านายเราอยู่เคียง ทุกปีหนีได้ขาดราชการ บันนาการไม่ค้าง
มิตอย่างเยี่ยง ก็ได้ไปอ่อนน้อมพร้อมเพรียง เมืองเปียนเหลียงเตไรมานไกรีน
- ◎ เหตุใดเล่าจึงเจ้าเมืองเปียนเหลียง ไม่ทันเที่ยงทูลจรตมิทวิไล เจ้านายเราก็ยอม
พร้อมใจ ถวายซึ่งดอกไม้เงินทอง

ความสัมพันธ์กับซีเซีย (西夏 Xi Xia) ซึ่งในบทละครเรียกว่า ฮวน

- ◎ มาจะกล่าววทไป ถึงเจ้าของจินจงพงษา ครอบครองสมบัติกระสัตรา... ..
พวกอำมาตย์ก้มเกล้าเฝ้าไสว บ้างกราบทูลองค์พระผู้วะใน โดยการใหญ่เรื่องราวข่าว
ทั้งปวง ว่าบัดนี้มีฮวนพวกฆ่าศึก หารฮักมาประชิดติดเมืองหลวง.....

พระเจ้าช่งจินจงเสด็จนำทัพไปสู้ศึกด้วยพระองค์เองอยู่เป็นสิบปี การศึกจึงสงบ

- ◎ เมื่อนั้น พระเจ้าของจินจงวงสวรร เสจประทับพัลพลาอารัญ พทรงธรรปราบสิ้น
อะรินภาล คิดจะตรีทาทับกัลบหลัง จึงตรัสสั่งตัวนายฝ่ายทหาร...

อาณาจักรเซี่ย (ประมาณ ค.ศ. 990-1227) หรือที่ประวัติศาสตร์จีนเรียกกันว่าซีเซี่ย หรือเซี่ยตะวันตกนั้นตั้งขึ้นจากการรวบรวมกำลังของชนเผ่าเซี่ย หลังจากที่ได้ก่อตั้งเป็นอาณาจักรขึ้นก็พยายามขยายอาณาเขตจนกระทบกระทั่งทำศึกกับแผ่นดินซ่งหลายครั้ง ระหว่าง ค.ศ. 1040-1042 ราชสำนักซ่งกับซีเซี่ยทำสงครามกันถึงสามครั้ง ถึงปี ค.ศ.1044 ทั้งสองฝ่ายก็ตกลงทำสัญญาสันติภาพต่อกัน (ทวีป วรดิลก, 2547 : 370 ; Zhou Jiarong, 2547 :175-176)

ความสัมพันธ์กับเมืองซีเหลียวหรือเมืองเหลียว (西辽 Xi Liáo/辽国 Liáo Guó)

ผังกราบทูลพระเจ้าซ่งเหรินจงเรื่องเมืองซีเหลียว

๑ จิงกราบทูลด้วยเรื่องเมืองไซหยง ที่ไว้คงกำเรบเลิบบาร เปนหลายปีไม่มาบรรณาการ ที่ไว้เวลานี้แล้วคงมิสงคราม....เมืองไซหยงมีทงหนึ่งวิเศษ มีเดชฤทธิ์คึกักหนา ให้เตกเซ่งรีบเร่งเอาทงมา จึงเส้อมฆ่าศึกคิดจิตลำพอง

กองลาดตระเวนรายงานข่าวกองทัพของตีซิงยกทัพมายังเมืองซีเหลียว

๑ เมืองรายทางบ้างเข้าสาพิภัก ทั้งไพร่ยติหักได้หลายด่าน...ไม่เนิ่นนานจะมาถึงธานี

ตีซิงทำความเดิมก่อนสู้รบกับเฮยลี่ราชบุตรเขยแห่งเมืองซีเหลียว

๑ เดิมนั่นเล่าคือเจ้าเมืองไซหยง ใจทงอวดอิทธิฤทธิ์กล้า ยากได้สมบัติภรรยา ในภรรยาเปียนเหลียงเวียงไซ จึงให้จันเทียนอ่องเปนแม่ทัพ ไปรบรบก่อนความสงครามใหญ่ เราเซนฆ่าชีวิตันได้ อิกทั้งจิวแฮไซแม่ทัพบรอง เมืองไซหยงจึงลงเปนเมืองออก...

สุดท้ายเจ้าเมืองซีเหลียวยอมแพ้ต่อทัพซ่ง จึงจัดขบวนเครื่องบรรณาการพร้อมธงวิเศษไปมอบแต่ตีซิง ตีซิงจึงสั่งให้เหล่าแม่ทัพนายกองเตรียมตัวให้พร้อมรับขบวนเครื่องบรรณาการเมื่อขบวนมาถึงขุนนางชื่อ ตูหลัวคง ก็เจรจาอ่อนน้อมตามธรรมเนียม

๑ สั่งบันดาไพร่พลเกรียมตนไว้ ให้เปนที่สง่าแก่ฆ่าศึก ที่หารอีกจะได้พันหัวนี้ไหว ไหเปนเกียรติยศปรากฏไป อย่าให้ใครขาดภักตร์พะนักร

๑ ครั้นถึงจึงเข้าหาแม่ทัพ น้อมคำนับแจ้งความตามเรื่อง ขอท่านอย่าจิวฉุนชุนเคืองจงรับเครื่องบรรณาการเป็นค่าไว้ ซึ่งต้องพระประสงธงวิเศษ เล่าประเทษได้ส่งธงมาให้ช้อยอมเปนเมืองออกไม่นอกใจ ถึงปีไปจิมกองของกำนัน

อาณาจักรเหลียวก่อตั้งขึ้นโดยชนเผ่าซีตานซึ่งเป็นเพียงกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่ง อาศัยอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศจีน ในปี ค.ศ. 1004 กองทัพเหลียวยกทัพใหญ่รุกรานลงมา จากทางเหนือโจมตีอาณาจักรซ่ง ขุนนางส่วนใหญ่เสนอให้ย้ายเมืองหนึ่งลงใต้ มีเพียงอัครเสนาบดี

โค่วจุนกับคนกลุ่มน้อยที่ตัดทอนไว้และพยายามปลุกปลอบให้พระเจ้าช่งเจินจงนำทัพด้วยพระองค์เองเพื่อกอบกู้สถานการณ์ แต่สุดท้ายก็ทรงยอมทำสัญญาสงบศึกกับจักรพรรดิเหลียวแต่โดยดี ประวัติศาสตร์เรียกเหตุการณ์ครั้งนี้ว่า “การเจรจาที่ฉานหยวน 澶淵之盟 (Chányuān zhī méng)” (ทวิป วรรณคดี, 2547 : 368 ; Zhou Jiarong, 2547 : 172-174) เหตุการณ์นี้ปรากฏในตอนต้นเรื่องของนิยายต้นฉบับและบทละครก็ตัดเนื้อเรื่องมาตั้งแต่พระเจ้าช่งเจินจงฟังคำกราบทูลของขุนนางเรื่องการศึกและตัดสินใจจะนำทัพด้วยพระองค์เองเช่นกัน เพียงแต่สรุปและปรับเปลี่ยนผลเป็นพระเจ้าช่งเจินจงชนะศึกปราบศัตรูได้หมดสิ้นแล้วจึงกลับเมืองหลวง

ในด้านความสัมพันธ์ของราชอาณาจักรไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในสมัยรัชกาลที่ 5 นั้น มีทั้งเป็นความสัมพันธ์แบบหัวเมืองประเทศราชกล่าวคือ หัวเมืองฝ่ายเหนือ เช่น ล้านนา และหัวเมืองฝ่ายใต้ เช่น มาลายู นครศรีธรรมราช เป็นต้น ล้วนแต่มีฐานะเป็นหัวเมืองประเทศราชของรัฐบาลสยาม โดยในภายหลังต่างก็โดนอังกฤษเข้ามาแทรกแซงหลังจากที่ยึดครองหัวเมืองมอญและพม่าตอนล่างได้สำเร็จ (ชวลี ณ ถลาง , 2541 : 289 - 295) ส่วนความสัมพันธ์กับประเทศคู่สงครามในอดีตอย่างพม่าและประเทศอื่นๆรอบด้าน เช่น เขมร ลาว ญวน ก็เรียกว่าหมดบทบาทกันไปเพราะต่างก็ต้องเผชิญหน้าอยู่กับมหาอำนาจตะวันตกที่เข้ามารุกรานดินแดนแถบนี้อย่างหนักทั้งสิ้น กิจกรรมเกี่ยวกับต่างประเทศในสมัยรัชกาลที่ 5 จึงเปลี่ยนจากการสงครามกับประเทศใกล้เคียงไปเป็นมุ่งป้องกันตนเองให้พ้นจากการคุกคามโดยชาติตะวันตกเป็นสำคัญ

หากดูจากนิยายต้นฉบับและข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ผู้วิจัยสรุปไว้ ผู้ที่ยกทัพไปรบกับเหลียวในตอนต้นเรื่องคือพระเจ้าช่งเจินจง ส่วนการศึกกับซีเชียนั้นเมื่อพิจารณาจากช่วงเวลาแล้วตรงกับช่วงรัชสมัยของพระเจ้าช่งเหรินจง แต่บทละครเรียบเรียงเหตุการณ์ตรงจุดนี้สลับกับนิยายต้นฉบับและความเป็นจริงในประวัติศาสตร์ดังกล่าว ผู้วิจัยคิดว่ามีสาเหตุเนื่องจากกวีเพียงแต่เลือกตัดเนื้อหามาเพียงบางส่วนและไม่ได้มีจุดประสงค์หลักในการคงข้อมูลจริงตามประวัติศาสตร์แต่อย่างใด หากแต่เห็นว่าเนื้อหาในส่วนที่ตัดมาตรงจุดที่ยกเอาเรื่องงวิเศษคู่มือมาเป็นข้ออ้างในการยกทัพไปซีเหลียวดังที่ขีดเส้นใต้ไว้ในตัวอย่างมีส่วนคล้ายกับเหตุการณ์ในสมัยอยุธยา ดังทิภากร บารเมษฐ์ (2554 : 15-16) อธิบายไว้ในหนังสือเรื่อง สงครามข้างเผือก ว่า

พระเจ้าบุเรงนองถือเอาเหตุที่สมเด็จพระมหาจักรพรรดิทรงพระราชทานข้างเผือกแก่ล้านช้างมาเป็นต้นเหตุในการทำศึกสงคราม....โดยทรงให้ทูตจากเมืองหงสาวดีอัญเชิญพระราชสาส์นขอเจริญไมตรีต่อสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ทำที่ว่าถ้าหากเป็นไมตรีต่อกันแล้ว ก็ขอข้างเผือก 2 เชือก เป็นการตอบแทนไมตรีนั้น ด้วยทราบข่าวว่ากรุงศรีอยุธยาได้ข้างเผือก 7 เชือก หากทางกรุงศรีอยุธยาไม่ยอมให้ข้างเผือก ก็จะทำเหตุที่จะตีเอากรุงศรีอยุธยาเป็นเมืองขึ้น

เห็นได้ว่าบทละครสามารถสะท้อนสภาพการณ์ของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจากนิยายต้นฉบับไว้ได้เพียงกึ่งหนึ่งเท่านั้น คือ การที่อาณาจักรซึ่งมีศึกสงครามกับอาณาจักรโดยรอบ แต่ในส่วนของช่วงระยะเวลาและข้อมูลอื่นๆ ล้วนแต่ไม่ตรงกัน ในส่วนของไทยนั้นดังที่ผู้วิจัยได้สรุปไว้แล้วในตอนต้นว่าประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 มิได้มีศึกสงครามเต็มรูปแบบกับอาณาจักรใกล้เคียงเลย เนื้อเรื่องในบทละครช่วงนี้จึงมิได้ถือว่าเป็นการสะท้อนสภาพการณ์ในด้านนี้

4.3 บทบาทของสตรีในสมัยราชวงศ์ช่งเหนือและสังคมไทยสมัยรัชกาลที่ 5

เนื่องจากก่อนจะเกิดเป็นปรัชญาขงจื๊อใหม่หรือ หลี่เสวู ที่ได้รับความนิยมแพร่หลายดังที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้น ปรัชญาและแนวคิดในสมัยราชวงศ์ช่งนั้นค่อนข้างหลากหลาย ทิศนะต่อสตรีของนักคิดจึงแตกต่างกันไปตามแต่แนวความคิดของแต่ละสำนัก หากดูจากการวิเคราะห์และแบ่งยุคสมัยในเรื่องทัศนคติต่อสตรีในสมัยราชวงศ์ช่งออกเป็น 3 ยุคของเฉินตงเยวี่หยิน (131-137) แล้ว ในยุคสมัยของพระเจ้าช่งเจินจงและช่งเหรินจงนั้นถือเป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวตั้งแต่ยุคแรกตอนกลางซึ่งมีทัศนคติค่อนข้างเปิดกว้างสำหรับสตรี ไม่เข้มงวดเรื่องคุณธรรมการรักษาวรรณกรรมของหญิงที่เคยผ่านการแต่งงานจนถึงยุคที่สามตอนต้นที่ปรัชญาหลี่เสวูได้ก่อตั้งขึ้น แต่สำหรับฐานะทางสังคมด้านอื่นๆ ในยุคสมัยนี้ยังคงต่ำกว่าบุรุษ สตรีไม่มีบทบาทใดๆ ในสังคม ดังที่ไพโรจน์ โพธิ์ไทร (2517 : 184) สรุปไว้ในหนังสือ *ภูมิหลังของจีน (สมัยก่อนราชวงศ์ถึงสมัยราชวงศ์หมิง)* ว่า “สตรียังคงมีฐานะเป็นผู้รับใช้ของผู้ชาย”

เนื่องด้วยนับแต่โบราณมาสังคมไทยไม่ค่อยให้ความสำคัญแก่สตรีมากนัก จึงไม่มีเรื่องราวของสตรีไทยปรากฏในหน้าประวัติศาสตร์เหมือนอย่างของบุรุษ นอกจากวีรสตรีที่สำคัญๆ มีบทบาทโดดเด่นในประวัติศาสตร์เพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่เป็นที่รู้จัก ได้แก่ สมเด็จพระศรีสุริเยศยศจักรพรรดินีหรือย่าโมแห่งเมืองโคราช ท้าวเทพสตรีท้าวศรีสุนทรแห่งเมืองถลาง ซึ่งล้วนแต่มีความเกี่ยวข้องกับราชการสงครามทั้งสิ้น แต่ในปัจจุบันมีนักวิชาการหลายท่านสนใจค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับสตรีไทยในยุคสมัยของรัชกาลที่ 5 ของเพิ่มมากขึ้น ทว่าจากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าสตรีโดยทั่วไปก็ยังไม่มีความโดดเด่นต่อสังคมมากนัก มีเพียงแต่ระดับพระราชินี พระภรรยาเจ้าและสตรีชั้นสูงในวังเท่านั้นที่มีบทบาทในงานด้านสังคม ดังที่นายแพทย์จิรวัดณ์ อุตตมะกุล (2550 : 421 - 425) ได้รวบรวมและสรุปข้อมูลไว้ เช่น สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีทรงจัดตั้งโรงเรียนสตรี โรงเรียนแพทย์ผดุงครรภ์ สภาอุณาโลมแดงหรือสภาภาษาชาติในปัจจุบัน สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ทรงจัดตั้งโรงพยาบาล สมเด็จพระศรีราชา ทรงเป็นสภานายิกาสภาภาษาชาติไทยและทรงงานด้านสังคมสงเคราะห์ต่างๆ เป็นต้น

ดังนั้นบทละครคัดเลือกเนื้อหาที่เขียนให้ตัวละครหญิง ได้แก่ องค์หญิงปาเปา องค์หญิงเพ็ญหลง นางหมาชื่อฟูเหริน นางตัวฮวาฟูเหริน มีบทบาทพอสมควรทั้งในเรื่องการบ้านและการเมืองมาประพันธ์ด้วยนั้น ผู้วิจัยถือว่าเป็นเรื่องใหม่ที่แปลกใหม่และเป็นเพราะความที่มีพรรณนากว้างขวางของกวีโดยแท้ นอกจากนี้ยังเห็นว่าหลงพัฒนาพงศ์ภักดีน่าจะไม่ได้เป็นเพียงกวีที่มีพรรณนาและจับปากกาเพื่อชนชั้นกลางเท่านั้น หากแต่ยังมีมุมมองที่เปิดกว้างในด้านของบทบาทความสามารถของสตรีด้วย โดยผู้วิจัยได้ยกเนื้อความตัวอย่างมาวิเคราะห์ดังนี้

4.3.1 บทบาทและสิทธิภายในบ้าน

ตามบทละครจะเห็นได้ว่าตัวละครหญิงมีฐานะและบทบาทภายในบ้านตนเทียบเท่ากับสามี ได้รับความไว้วางใจให้เป็นคู่คิดและมีสิทธิในการตัดสินใจเรื่องราวต่างๆ แทนสามีได้ ดังเหตุการณ์ที่หวังปิงรับอาสาเป็นผู้สอบสวนคดีกั้วหวาย และเมื่อกลับมาถึงบ้านก็เล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นให้นางหมาชื่อผู้เป็นภรรยาฟัง

● เสงเปงตระลาการท่านผู้ใหญ่ ปกษามรรยาผู้ร่วมใจ

ขณะเดียวกัน พระชนนีหลิวให้ชั้นที่คู่พระทัยนำพระราชเสาวนีย์ลับพร้อมด้วยของมีค่าเพื่อเป็นสินบนให้ละเว้นกั้วหวายมามอบให้หวังปิงถึงที่บ้าน บทละครปรับเปลี่ยนจากนิยายให้สองสามีภรรยาออกปรับแก้ด้วยกันและเปลี่ยนให้นางหมาชื่อเป็นผู้ตัดสินใจรับสินบนอีกทั้งดำเนินสำนึกตนต่อหน้าชั้นที่

● เหนเเองเปงนั่งลงกรงน่า พร้อมด้วยท่านผู้หญิงภรรยา

● บัดนี้เล่าไทเฮาให้เข้าของ ทั้งเงินทองเพชรตจาร์ตศรี มาให้ท่านโดยฉันทศนิตี เพราะมีธุระด้วยกวยฮวยนั้น จงแก้ไขไกลเกลียดเสียศักดิ์ครั้ง เลาทเฮาฝากฝังมากวดขัน...

● นางเบศรีจึงว่านี่น่าหัว ท่านก็มีความรู้อยู่แก่ตัว ไม่ควรกลัวกลับเกรงยำเเองไป ซึ่งเพชพลอยเงินทองมากองเกลื่อน จะบิดเบือนเรรวนหาควรไม่ จต้องรับไม้ตรียินดีไว้ แล้วจึงคิดแก้ไขตามท่วงที่ พุดพลาทางบอกเเองอินว่า ซึ่งตัวค่านี่ฤาชื่อเบศรี ขอกราบบาทพระราชเทวี ความเรื่องนี้เรารับจงกลับไป

เมื่อรับสินบนมาแล้ว บทละครยังเขียนให้นางหมาชื่อเป็นผู้วางแผนในการสอบสวนกั้วหวายให้แก่หวังปิง หวังปิงก็ชื่นชมและทำตามแผนนั้น

● นวนนางเจ้าเหล่าเบศรี จึงตอบวาจาบอกษามี....เสงเปงฟังชอบจึงตอบว่า ฉิฉิไม่เสียที่มีปัญหา ซึ่งตัวค่าไม่เหนถึงเช่นนี้ อันความคิดเจ้าเล็ดประเล็ดสุด...

ในที่สุดการทุจริตรับสินบนครั้งนี้ก็ทราบถึงพระเจ้าช่งเหรินจง จึงทรงให้เปาเจิ้งเป็นผู้สอบสวนสองสามีภรรยา หวางปิงโทษภรรยาว่าเป็นผู้ยุยงให้ตนหลงผิด ส่วนนางหม่าซื่อก็ปฏิเสธและกลับกล่าวอ้างว่าตนเป็นเพียงผู้หญิงที่ไม่มีปากเสียง ไม่สามารถห้ามปรามสามีไม่ให้กระทำผิดได้ ทั้งที่ตนเป็นผู้ออกความคิดและรับสินบนมาตั้งแต่ต้น

◎ ครั้งนี้เสียเพราะเมียเหนแก่ลาม ด้วยใจหยาบความผิดไม่คิดเหน...นางเบศรีเป็นคนรับบลบาล ยุให้ค่าทำการลวงอาญา

◎ เบศรีตอบว่าค่าเปนหญิง แม้นทราบการทั้งปวงได้ทวงตึง นี่เหตุสิ่งใดๆ มิได้รู้ ด้วยเฮงเปงเขาทำโดยอำนาจ ข้ามิอาจห้ามปรามคร้ามกันอยู่ ด้วยเปนเมียได้แต่เพียงแลดูเหมือนปากปุกปากหอยต้องปล่อยตาม

นอกจากสิทธิและเสียงภายในบ้านแล้ว การแต่งงานทั้งสองครั้งของตัวเอกตามบทละคร ยังแสดงให้เห็นถึงธรรมเนียมการเลือกคู่และประเพณีการแต่งงานในยุคสมัยโบราณทั้งของจีนและไทย ที่ผู้เป็นลูกโดยเฉพาะลูกสาวไม่มีอิสระเสรีในการเลือกคู่ครองด้วยตนเอง ต้องกระทำตามคำบัญชาของผู้ใหญ่หรือบิดามารดาเท่านั้น

แม้บทละครจะบรรยายให้ตีชิงกับองค์หญิงปาเป่าได้พบรักกันในสนามรบ แต่เมื่อกล่าวถึงอำนาจสิทธิขาดในการตัดสินใจเลือกคู่แล้ว ก็ยังคงอยู่ในมือของบิดาซึ่งเชื่อฟังตามคำกล่าวของพระอาจารย์หลูซ่าน จากนั้นจึงคอยถามความสมัครใจของตีชิง ซึ่งในกรณีนี้มีใ้การให้โอกาสตีชิงเลือกคู่ครองด้วยตนเองอย่างในปัจจุบัน หากแต่แฝงความนัยแถมบังคับว่าถ้าตีชิงปฏิเสธก็จะต้องโทษประหารตามเดิมที่สืบเนื่องมาจากความผิดในการเดินทางเข้ามาสังหารเหล่าแม่ทัพนายด่านของเมืองตานตานอยู่ด้วย ในส่วนขององค์หญิงปาเป่านั้น ถึงแม้จะทราบจากพระอาจารย์หลูซ่านมานานแล้วว่าเนื้อคู่ของตนจะมาจากดินแดนภาคกลางอีกทั้งตนเองก็รักตีชิง แต่ก็ไม่มีสิทธิออกเสียงเพราะไม่มีการไปถามความคิดเห็นหรือความสมัครใจก่อนเลย

◎ โฉชน์นู้ผู้วิเศษรู้เหตุผล...ด้วยเตกเซงเปนเชื้อเนื้อคู่ นางไปยไปกงจูพิศใหม่

◎ เมื่อนั้น พผู้ครองประเทศเขตชั้น ตรัษบอกเตกเซงตามความสำคัญ ซึ่งเรายกโทษทัณฑ์ไม่ฆ่าตี เพราะด้วยท่านอาจารย์เลงยานรู้ ว่าเปนคูริตามารศรี เราจึงคิดเมตาปราณี จะยอมยกบุตรให้ครองกัน เจ้าจะชอบมิชอบตอบให้แจ้ง...

บัดนั้น เตกเซงเร่งทูลความตามประสงค์...ซึ่งโปรดปรานประทานธิดาให้ ข้ามิใจปรีเปรม กระเสมศรี ขอรับองค์นี้งลักโดยภักดี มิได้มีบุตรดิศิตระคาย

เมื่อถึงคราวการแต่งงานระหว่างตีชิงกับนางเฟิงเจียว(ปลอม) ซึ่งเป็นธิดาของหยางเทา ก็เช่นกัน หากเราไม่กล่าวถึงว่าเป็นการวางแผนให้องค์หญิงเฟย์หลงซึ่งปลอมเป็นนางเฟิงเจียวได้

เข้าไปใกล้ซิดตีซิงเพื่อหาโอกาสสังหาร แต่พิจารณาในด้านธรรมเนียมการพระราชทานสมรสเป็นบำเหน็จรางวัลแก่ขุนนางหรือแม่ทัพนายกองที่มีความดีความชอบแล้ว ก็ไม่เห็นได้ว่าสตรีไม่มีสิทธิออกเสียงเกี่ยวกับคู่ครองของตนเลย ในนิยายเริ่มด้วยหยางเทาผู้เป็นบิดากราบทูลขอยกธิดาเพื่อให้ทรงพระราชทานสมรสให้แก่ตีซิง (ในบทละครเปลี่ยนให้ฝั่งหงเป็นผู้กราบทูลแทน) พระเจ้าซ่งเหรินจึงจึงถามความสมัครใจของตีซิงก่อนเนื่องด้วยทรงทราบว่าตีซิงมีภรรยา คือ องค์หญิงปาเป่าอยู่แล้ว และเมื่อตีซิงยกข้ออ้างว่าตนมีภรรยาแล้วมาปฏิเสธรสพระราชทาน หยางเทาก็กล่าวว่ายินดียกให้ลูกสาวตนเป็นอนุเนื่องจากตีซิงก็เป็นขุนนางใหญ่ มีภรรยาได้หลายคนตามประเพณี เมื่อตกลงกันเสร็จสรรพก็ไปจัดหาฤกษ์มงคลจัดงานสมรสทันที

● กราบทูลทันทันใดมิได้ยั้ง...เอี้ยเทาคนนี้มีธิดา ได้ปรึกษาตั้งจิตคิดปอง ขอถวายในได้ฝ่าพระบาท ทรงพระราชทานให้เฟ่งไซ้อ่อง เหนยงไม่มีคูอยู่ประคอง เขาปรองดองจงหวังตั้งใจ

เมื่อนั้น ซองยินจงทรงถามตามสงสัย เฟ่งไซ้อ่องจะเหนยงอะไร จะรับไว้ฤกษ์ตัดศีรษะไม้ตรีบัดนั้น เฟ่งไซ้อ่อง... ทูลว่าภรรยาหม่อมฉันมี การขัดขวางอย่างนี้พระทรงธรรม์.....

บัดนั้น เอี้ยเทาบังคมก้มเกษรี จึงกราบทูลผ่อนผันไปทันที....ด้วยเฟ่งไซ้อ่องนี้มียศถาสมควรหาเมียรองได้สองสาม ให้สมเกียรติยศงตงาม โดยตามประเพณีซึ่งมีมา.....

บัดนั้น เฟ่งไซ้อ่องถลองแถลงไซ้ สุดแต่จะโปรดปรานประการใด คำมิได้ขึ้นขัดพ้อดธา

เมื่อนั้น พเจ้าซองยินจงพงษา สมถวินยินตีปรีดา....จึงดำหริตตรัสบอกแก่เอี้ยเทา...

จงหาเรือกทำงานการมงคล ส่งตนธิดามาแต่งงาน

บัดนั้น เอี้ยเทาปรีเปรมกระเชมसार น้อมกายคำนับรับโองการ ทูลลากลับไปบ้านทันที

จากเนื้อความตัวอย่างทั้งหมดที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์จะเห็นได้ว่าบทบาทในบ้านและสิทธิของสตรีคล้ายกับจะยังมีความขัดแย้งกันอยู่เล็กน้อย คือ ภรรยาไม่มีสิทธิมีเสียงในบ้านแต่ลูกสาวไม่มีสิทธิในเรื่องการเลือกคู่ครองด้วยตนเอง ผู้วิจัยเห็นว่าอาจเป็นเพราะในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งได้กล่าวสรุปสภาพโดยทั่วไปของบ้านเมืองไว้แล้วว่า ถือเป็นช่วงเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อของไทย สังคมไทยเริ่มเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน เพื่อให้มีความเจริญเท่าทันกับชาติตะวันตก ดังนั้นความขัดแย้งดังกล่าวในบทละครจึงอาจเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการณ์ของสังคมในช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านนี้

4.3.2 บทบาทด้านการปกครอง

องค์หญิงทั้งสองพระองค์ในบทละคร คือ องค์หญิงปาเปาแห่งเมืองตานตานและองค์หญิงเพ็ญหลงแห่งเมืองซีเหลียวล้วนแล้วแต่มีบทบาทในการออกความคิดเห็นเรื่องราชการงานเมืองกันทั้งคู่ แม้จะเพียงเล็กน้อยแต่ก็แสดงให้เห็นถึงฐานะของพระราชวงศ์สตรีที่สามารถมีส่วนร่วมในการปกครองบ้านเมือง มิใช่เพียงแค่วรรณกรรมเรือนอยู่แต่เพียงในวังหลังเท่านั้น ดังเนื้อความตัวอย่างต่อไปนี้

๑ เขียนเขียนอ่อง.....จึงปฤษาบุตรีนิฤาณมล จะผ่อนผันแก้ไขฉันใดดี.....

เจ้าผู้มีปัญญาตริกตราตรอง

เขียนเขียนอ่องมองไสกระเสมสัน พังบุตรสาวกล่าวขอขบจึงตอบพลัน เจ้าคิดนั้นตองจิตกบบิดา

๑ พังเรื่อง ท่านเจ้าเมืองตริกทางปฤษา พร้อมด้วยข้าเฝ้าเหล่าเสนา

ไม่มีใครพญาทูลทรงธรรม

เมื่อนั้น นางโปลยหลงงงจูเฝ้าอยู่นั้น....จึงกราบทูลธิบายหลายข้อ

พังบุตรศรีครั้นเห็นดีตรัสตอบชอบแล้วเจ้า

จากการศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยพบว่าสตรีที่มีบทบาททางการเมืองการปกครองของไทยที่มีบันทึกไว้ มีเพียงไม่กี่พระองค์ ได้แก่ ในช่วงเวลาที่ในหลวงรัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสยุโรปนั้น สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถทรงได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและบรรดาพระบรมวงศานุวงศ์ผู้ใหญ่ให้เป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดินเป็นระยะเวลาถึง 8 เดือนเศษ พระองค์จึงถือเป็นสตรีคนแรกที่เป็นผู้ปกครองแผ่นดิน (วิวัฒน์ระวี, 2552 : 44) ส่วนยุคสมัยของพระเจ้าชั่งเหรินจงช่วงแรกๆ นั้นมีบางส่วนคล้ายคลึงกับของไทย คือ ทรงขึ้นครองราชย์ตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ พระชนนีหลิวจิ่งซิ่นกุมอำนาจอยู่ในราชสำนักอยู่เป็นเวลาหลายปี

ทางด้านราชการศึกษาศึกษานั้น ในสมัยรัชกาลที่ 5 ไม่มีการยกทัพไปออกศึกเต็มรูปแบบกับประเทศเพื่อนบ้านดังเช่นในอดีต มีเพียงการยกทัพไปปราบพวกฮ่อที่เมืองหนองคายและการป้องกันตนเองจากลัทธิล่าอาณานิคม สำหรับในสมัยของพระเจ้าชั่งเงินจงกับพระเจ้าชั่งเหรินจงนั้นมีการสู้รบกับอาณาจักรเหลียวและซีเซี่ยอยู่หลายครั้งดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ก็มีได้มีบันทึกถึงการมีส่วนร่วมของสตรีแต่อย่างใด ในส่วนของบทละครมีตัวละครหญิงที่ได้ออกศึกสู้รบกับศัตรูมีเพียงองค์หญิงปาเปาและนางตัวฮวาฟูเหรินภรรยาของทูเทียนหนู่นายด่านเมืองตานตานตามเนื้อความตัวอย่างต่อไปนี้

บทละครเขียนให้นางตัวสวาตามสามีไปรับทัพช่งด้วยกัน เมื่อสามีถูกฆ่าตายก็ตรงเข้าสู่
รบต่อทันที สุดท้ายสู้ไม่ได้ถูกฆ่าตายเช่นกัน

● จึงบอกแก่นางต่อฮวยฮุยิน พี่เราสิ้นชีวิตเหลือทีอด ต้องออกไปแก้มือให้ลือยศ...

บัดนั้น ฮวยฮุยินฟังชอบจึงตอบว่า อันเมืองเปียนเหลียงยกทัพบุกมา ซึ่งตัวข้ามิได้
ครามจะตามไป...เทกเทียนโฮวอินดีจะมีไหน...พร้อมด้วยฮวยฮุยินลินลา ออกประชุม
โยธาทันที

● นางฮวยฮุยินยืนงันกลันร้องไห้ จึงขับม้าโลดแล่นด้วยแค้นใจ กรงเข้าไลเซนฮ่าววี

ขุนนางชื่อท้าวหลุนเสนอนะเจ้าเมืองตานตานให้ส่งองค์หญิงปาเปาไปสู้รบกับทัพช่ง เจ้า
เมืองตานตานเห็นด้วยจึงบัญชาให้พระธิดายกทัพออกไป องค์หญิงก็ออกศึกด้วยความกล้าหาญ
สุดท้ายรบชนะจับเป็นตัวซึ่งและเหล่าทหารเสียใจได้ทั้งหมด

● ทุดหลุนขุนนางเฝ้าค้ำที่ จึงกราบทูล...ควรไปงงจู่ออกสู้รบ เข้าสมทบทัพนำ
ปาซ่าไหล

● จึงตรัสแก่ทิดายุภาพาน พอจะวานเจ้าไปปราบไกรี้...เจ้าจงออกต่อสู้ให้มีไชย

● มาถึงท้องทุ่งทางกลางวิถี เหนไกรีนับหมื่นยืนสพรัง นางไปงงจู่จู่ระวัง
ไม่หยุดยั้งขับมาออกทำทาย คนไหนแน่นแม่ทัพเมืองเปียนเหลียง อยาหลบเลียงหลิกลิ้นหนี
หาย มารบตัวต่อตัวอย่างกลัวตาย แม้นเสียตายชีวามาค่านับ จะงดโทษโปรดให้เราไม่
ถือ ถ้าตั้งคือมียอมต้องล้อมจับ จะตีเสียให้แยกแตกยับ ท้องกองทับกี้จะปนไม่ทนทาน

● นางไปงงจู่เข้าสู่รบ หลิกหลบเลี้ยวไล่มิได้พรั่น

● กรงเข้าบังคมกัมเกษ กราบทูลเหตุชี้แจงแถลงไข โดยเนื้อความตามที่รบมีไชย
จับได้แม่ทัพกำกับพล

จากการศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ราชวงศ์ช่ง ไม่พบว่ามีส่วนที่เข้าร่วมในราชการศึก
ในส่วนในช่วงรัชสมัยของรัชกาลที่ 5 ก็เช่นเดียวกัน วีรสตรีที่มีบทบาทโดดเด่นในงานสงคราม
ประวัติศาสตร์ไทยนั้น มีตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา คือ สมเด็จพระศรีสุริเยทัย และในสมัย
รัตนโกสินทร์ตอนต้นคือ ท้าวเทพสตรีท้าวศรีสุนทรในสมัยรัชกาลที่ 1 กับท้าวสุนาริในสมัยรัชกาล
ที่ 3 ผู้วิจัยจึงเห็นว่าบทละครและนิยายตรงจุดนี้จึงเป็นเพียงการประพันธ์ขึ้นเพื่อความสนุกสนาน
เท่านั้น ไม่ได้อ้างอิงจากข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์

จากการศึกษาวิเคราะห์มาทั้งหมด ผู้วิจัยสรุปได้ว่าบทละครเรื่อง บ้านฮวยเหลา มี
ความสนุกสนานตามรูปแบบของละครพื้นทางและยังสามารถสะท้อนให้ผู้อ่านหรือผู้ชมได้รับรู้ถึง

ทัศนคติและสภาพการณ์ของสังคมในยุคสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ดีพอสมควร อีกทั้งยังสามารถแสดงความหมายหรือความนัยที่กวีต้องการจะสื่อสารออกมาได้ในบางจุด ขณะเดียวกันก็ไม่ได้ละทิ้งสารจากนิยายต้นฉบับไปเสียทั้งหมด สามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จุดประกายผู้ที่ได้อ่านหรือได้ชมละครพันทางเรื่องนี้มีความสนใจในประวัติศาสตร์ของจีนราชวงศ์ซ่งและไทยในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นโดยเฉพาะในยุคสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ส่วนหนึ่ง

บทที่ 5 บทสรุป

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากการเปรียบเทียบตัวบทระหว่างบทละครพันทาง เรื่อง *บัวนช่วยเหลา* กับนิยายต้นฉบับภาษาจีนเรื่อง *ว่านฮวาไหลว* กับ *อู่หู่ผิงซี* ทำให้เห็นว่าความแตกต่างตามหัวข้อที่ยกมาเปรียบเทียบนั้นเป็นเพียงความแตกต่างในรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น สืบเนื่องมาจากข้อจำกัดต่างๆ ได้แก่ การนำนิยายฉบับแปลมาเป็นต้นแบบจึงทำให้ข้อมูลบางส่วนขาดหายไป รูปแบบและจุดประสงค์ที่แตกต่างกันของบทประพันธ์ต้นทางและบทประพันธ์ปลายทาง ภูมิหลังของผู้ประพันธ์บทละครและประการสุดท้ายคือปัจจัยทางสังคมที่แวดล้อมในขณะนั้น ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้

5.1.1 การเปรียบเทียบตัวบท

บทละครเรื่อง *บัวนช่วยเหลา* ทั้ง 6 เล่มสมุดไทยนี้ เป็นการนำเนื้อหาจากนิยายเรื่อง *บัวนช่วยเหลา* และ *โหวงไฮ้วเพงไซ* มาดัดแปลงประพันธ์เป็นกลอนบทละคร ทว่ามีได้ยกมาทั้งหมด เพียงแต่เลือกเอาเหตุการณ์ที่กวีเห็นว่าสำคัญและความสนุกสนานมาเท่านั้น เนื่องจากรูปแบบและจุดประสงค์ของนิยายกับบทละครนั้นแตกต่างกัน กวีจึงต้องมีการตัด การเพิ่มหรือการปรับเปลี่ยนรายละเอียดในบางจุดและเรียบเรียงการดำเนินเรื่องเสียใหม่ในบางตอนเพื่อให้เหมาะสม ดังนั้นแม้ว่าเนื้อความหลักจะไม่เปลี่ยนแปลงไปทว่ารายละเอียดอื่นที่เป็นส่วนประกอบนั้นมีทั้งที่ยังคงไว้ตามนิยายและแตกต่างไปจากนิยาย โดยผู้วิจัยสรุปเป็นประเด็นดังนี้

รายละเอียดของตัวละคร

การบรรยายตัวละครของหลวงพัฒนาพงศ์ภักดีในบทละครเรื่องนี้ แตกต่างจากเรื่องอื่นๆ ที่เคยมีผู้ศึกษาไว้อยู่บ้างตรงที่ไม่ค่อยมีการพรรณนาถึงรูปร่างลักษณะภายนอกของตัวละคร มักจะกล่าวเพียงแต่ชื่อและฐานะ (อาชีพ) เพียงสั้นๆ เท่านั้น ส่วนใหญ่จะบรรยายแต่เพียงลักษณะนิสัย แต่เพียงเล็กน้อย โดยผู้อ่านจะรับรู้รายละเอียดผ่านคำพูดและอากัปกริยาของตัวละครมิใช่จากการบรรยายโดยตรงของกวี ผู้วิจัยแบ่งตัวละครออกเป็นฝ่ายตัวละครเอกและฝ่ายตัวละครรอง ดังนี้

1. ฝ่ายตัวละครเอก

จากการวิเคราะห์ลักษณะของตัวละครในบทที่ 3 ผู้วิจัยสรุปได้ว่า กวีเลือกเหตุการณ์ในช่วงที่สามารถบรรยายให้ตัวละครเอกมีลักษณะร่วม คือ มีคุณธรรมจริยธรรมตามอุดมคติ เช่น ความกล้าหาญ ความซื่อสัตย์ จงรักภักดี ความกตัญญู แม้ว่าบางจุดอาจมีมากหรือน้อยกว่า

ลักษณะตัวละครในนิยายไปบ้าง แต่โดยส่วนใหญ่ก็ยังคงความหมายไว้เหมือนในนิยาย ดังเช่น ตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 ความกล้าหาญ

ที่ตั้ง

บัดนั้น

อันตัวเราก็คงหมายว่าชายชาน

แตกเชิงตอบว่าด้วยกล้าหาญ

จะขออรานราวีให้มีไชย

บัดนั้น

ตะโกนกร้องร้องว่าใครกล้าดี

ตัวเราชื่อแตกเชิงเก่งกาจ

แตกเชิงใจหารชานไชศรี

มาราวีต่อสู้กันดูลอง

มุ่งหมายมาตริบท่านจันเทียนอ่อง

องค์หญิงปาเปา

มาถึงห้องทงทางกลางวิถี

นางไปยไ้กงสู้ดูระวัง

คนไหนแน่แม่ทับเมืองเปียนเหลียง

มารบตัวต่อตัวอย่ากลัวตาย

จะดโทษโปรดให้เราไม่ถือ

จะตีเสียให้แยกแตกยับ

เหนไกรรับหมื่นยืนส่ฝรั่ง

ไม่หยุดยั้งขับมาออกทำทาย

อย่าหลบเลียงหลิกลิ้นหนีหาย

แม่นเสียตายชีวาмаค่านับ

ถ้าตั้งคือมียอมต้องล้อมจับ

ห้องกองทับก็จะป่นไม่ทนทาน

ตัวอย่างที่ 2 ความซื่อสัตย์ จงรักภักดี

ที่ตั้ง

.....

ซึ่งการนพคุณเป็นสามมาถ

แม่นมิโปรดโทษทันเปนมั่นคง

ซึ่งจะอยู่ด้วยองค์พรทงฤทธิ

เหมือนข้าสองเจ้าเป้าสองนาย

จึงหลิกเลียงทูลไปดั่งใจจง

แต่มีราชการไปเมืองไชยหง

แล้วก็จงเซนฆาชีวาวย

ก็จะผิดข้อกำหนดกฎกฎหมาย

ต้องยอมตายดีกว่าอยู่เป็นผู้คน

เป้าเจ็ง

มาจะกล่าวบตไป

มีนามตามเค้าเป้าบุญจิ้น

อันตัวเราก็คงคนชนนี้

ถึงขุนนางชื่อกรงเชื้อตงฉิน

ทั้งแผ่นดินนับถือว่าชื่อกรง

ท่านก็มียศอย่างขุนนางใหญ่

แม่นท่านมาโดยดีไม่มีไผ่
 ลีลินฮุยตอบว่าเจ้าอย่าขัด

ท่านขัดใจน่าที่เขียนดีเอา
ท่านชื่อสัจคงไม่ทำไมเจ้า

เหนกวยฮวยขึ้นว่าอู๋แม่
 ทำการทุจริตไม่คิดกลัว

ฮื่อเอเฮงเบงเกงไม่ซั่ว
 ที่พี่เจ้าอยู่หัวบำรุงมา

ตัวอย่างที่ 3 ความกตัญญู

ตั้ง

พังเหต

จิตสะทีกสะท้อนออระทวย

ชลเนตรลิ่งไหลใจระหวย

เปนทุกด้วยมารดาโศกาโล

พระชนนีเหล็กกล้าถึงกัวย้ายใจ

เพราะด้วยเด็กคนนี้ความดีมาก

มีใจซื่อมั่นกระตัญ

มารดาในตาบอดกระเงาะ

เทียวเกบผักหักบอนหาบคอนมา

เขามีคนแก่เข้าถึงซาหัด

จึงตลอดได้รอดชีวิตมา

กรุงกระษัตร์ตรัสว่าข้าพเจ้า

จะรักษให้สนิทชิดเชื้อ

ประสาชากแสนจนก็ทนสู้

ได้เป็นผู้เลี้ยงแม่แก่ชะรา

ได้รอดเพราะเด็กนี้ดีนักหนา

ชื่อชวยเลี้ยงมารดาอยู่ทุกวัน.....

ชาระพัดจะพิทักษ์รักษา

พ่อจงอย่าลืมคนเขาจนเจือ

คิดขอบบุญคุณเขาล้นเหลือ

เอาไว้เมื่อกลับไปถึงในเมือง

2. ฝ่ายตัวละครรอง

ฝ่ายตัวละครรอง โดยเฉพาะที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกับตัวละครเอกก็จะอยู่ในเหตุการณ์ที่ทำให้ถูกบรรยายแต่ด้านไม่ดี เช่น ความอิจฉาริษยา ความซื่อซลาด ความฉลาดแกมโกง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 ความอิจฉาริษยา

ฝั่งหง

บัดนั้น

เหนแต่เตกเซงนี้มีปัญหา

พังหองทูลความตามอิตดา

.....

บัดนั้น

พังหองเสนาบดีศรี

ตั้งจิตอธิษฐานไว้

ทราบข่าวว่าเตงเซงเฟ่งไซ่อ้ง
 แม้นเราไปชี้แจงแจ้งกัจจา

จะย่ำยี้เตงเซงเวงรำคาน

กับพังหองเป็นสัตว์คู่อิดฉฉา
 ก็เหน่ว่าสมจิตที่คิดไว้

ตัวอย่างที่ 2 ความซึ้งลาดเจียวถึงกั๊ย

ครั้นมาถึงซึ่งนำค่ายฆ่าศึก
 บอกเตงเซงท่านเก่งเข่ารานรอน

เทียนกุกนี่กั๊ยพริ้งพริ้งขยับน้อยน
 ข้าจะซอนสู่มอยู่คอยดูที่

เจียวเทียนกุกวิงจุกเข้าต๊ะหัว

แล้วหลีกหนีตัวมาซุกซอน

หลี่เฉิง หลี่ไต้

บัดนั้น

เขาร้องเตือนหลายคำทำงาน

บัดนั้น

เหนทหารทั้งสองจึงร้องไป

จึงให้คนปี่ชาออกมาสู้

จับอาวุธไม่เป็นแลเห็นตัว

บัดนั้น

ทำยี่มๆแห่งๆตะแคงดู

เฮาสูหองจึงว่าถ้าอย่างนั้น

สองพ่อลูกก็ทำค้ำับ

การรบศึกฉันไม่รู้ได้เสีย

ลิเสงลิไต้มีมือไม้สั้น

ชักม้าหันออกน่าประหม่าใจ

เฮาสูหองซัดม้าออกมาไล่

ทหารในเมืองนี้ไม่มีตัว

ดูดูดูที่ทำนี่ก่น่าหัว

อ้ายซาตซัวมึงจะรบกะกู

สองพ่อลูกตัวสั้นงกันอยู่

ร้องว่าฉันไม่สู้ดอกขอรับ

อย่าดีอดันเลยเองจงเร่งกลับ

ฉันลาท่านแม่ที่บ่คืนไป

เพราะซัดเอี้ยจงเปาเขาไม่ได้

ตัวอย่างที่ 3 ความฉลาดแกมโกงฝั่งหง

บัดนั้น

กำจัดเตงเซงนั้นทำฉันใด

จะยี่มชื่อฮองเกี้ยวบุตรสาวท่าน

เมื่อส่งตัวเรานี้ก็ตริกตรอง

พังหองคิดอ่านกรองการใหญ่

จึงจะให้สนิจมิตชิดดี.....

ไปแต่งงานยกให้เพงไซ่อ้ง

เปลี่ยนตัวรองไปให้คงได้การ

กั้วหวาย

บัดนั้น	กวยฮวยสมจิตที่คิดอ่าน
กรงเข้าไปค้ำับรับกุมาร	รีบลนลานออกมาไม่ช้าที่
บัดนั้น	กวยฮวยสมจิตที่คิดหมาย
ส่งกุมารไปแล้วฉวยแมวดตาย	ไปตำหนักโฉมฉายเร็วพลัน

องค์หญิงเพ็ญหลง

จึงกราบทูลธิบายหลายข้อ	ข้าเหนงอ้อมผันแปรแก้ไข
เมืองเราเกษไกรศรีครั้งนี้ใช้	เพราะตั้งใจประสงธงสำคัญ
ทำทรงปลอมไปยอมาษากิภัก	ตัวข้าจักแปลงกายผายผัน
ไปในกองทัพแตกเซงนั้น	คอยเช่นฆ่าชีวิตให้วอดวาย
แม้เอย่าใครได้สมบัตเมืองเปียนเหลียง	เปนแท้เที่ยงที่สมอารมณ์หมาย
เพราะเราฆ่าแตกเซงคนเก่งตาย	คนทั้งหลายไม่ครีฝีมือเรา

รายละเอียดของฉาก

ผู้วิจัยแยกประเภทของฉากเป็น 3 ประเภท คือ ฉากรับ ฉากรักและฉากเหนือธรรมชาติ ฉากทั้งสามรูปแบบนี้ล้วนแต่เป็นจุดเด่นของละครพันทาง และเนื้อเรื่องของ **ว่านฮวาไหลว** ก็มีเหตุการณ์ต่างๆ ตามฉากดังกล่าวอยู่ครบถ้วน ผู้วิจัยคิดว่านี่จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กวีเลือกนิยายเรื่องนี้มาดัดแปลงเป็นบทละคร

1. ฉากรับ

กวีสามารถพรรณนาขั้นตอนและท่าทางการสู้รบออกมาได้อย่างกระชับและครบถ้วน ทั้งการรบด้วยฝีมือและด้วยของวิเศษ แม้ว่าอาจไม่หลากหลายหรือมีรายละเอียดเท่านิยายต้นฉบับ แต่ก็เป็นการบรรยายที่เหมาะสมกับการนำมาใช้แสดงละครรำ เช่น

การเจรจาถามชื่อแซ่และทำท่ายกก่อนรบ

เฮยลี่กับตีซิง

เฮกหลีขับม้าออกน้าไพร่ มิได้ถอยท้อย่อ่น เหวยใครเปนแม่ทับกำกับพล

ออกมาสนทนาพาทิ เหตุใดจึงได้บังอาตหนัก มาหารห้กรบพุ่งถึงกรุงศรี

ซึ่งสาเหตุสิ่งใดก็ไม่มี มาราวีเมืองเราเอาอะไร

บัดนั้น ตกเซงเร่งขับม้าออกน้าไพร่..... ท่านนี่ครีชื่อไรบอกให้รู้ ขึ้นต่อสู้แล้วเหนงจะเปนผี

จงยอมเสียเถิดหนาไต่ปรานี แม้นถือดีแล้วเหนงไม่เปนตัว

บัดนั้น เฮกหลีตอบว่าเราน้าหัว มาอวดดีใครเล่าเขาจะกลัว คงเหนงชั่วดีดอกจงออกมา

ตำหาหมาฮวาทำรบตีชิง

ตัดมั่วฮวยขับม้าร้องทำท่าย เหวยตัวนายเร่งมาราวี ควรจะอวดฝีมือเอาชื่อไว้
อย่าให้ไพร่พวกพลปนปี ตัวเตกเซงเร่งมาถือกล้าดี วันนี้จะได้เลนเห็นกัน

ท่าทางการต่อสู้

จ้านเทียนหวางสู้กับตีชิง

คิดละอายขับม้าออกกราวี เตกเซงหันพันฉับรับทะเลิ่ง หวดผึ้งๆผ่นผ่นไม่หันหนี
เลี้ยวกระหลบรบรุกคดลุดคิด ถ้อยทีถ้อยเท็จดล้าพอง
เตกเซงเหลือจะตามทานหยุด เพลงอาวูทไม่ทันจันเทียนอ่อง ปาลูกเกาทันไปดั่งใจปอง
ถูกศอกจันเทียนอ่องตกม้านอน.....จื่อแฮไซใจหารออกรานรอน เตกเซงพ้อนเง้าร่าเข้าราวี

อยู่ชวีเฟิงสู้กับตีชิง

เตกเซงเชี่ยวชาญนหารกล้า ขับภาชีเข้าไปมิได้ซ้ำ ชักม้าออกวิ่งเข้าชิงไชย
เฮาสูหองปองปัดวัดแว้ง กระทุงแทงฟาดฟันเสียงห้วนไหว ผลุนผลันแคล้วคล่องว่องไว
เลี้ยวไล่ยกย้ายหลายทำนอง

การใช้ของวิเศษ

ตีชิงกับจ้านเทียนหวางและจื่อหย่าไซ

.....ปาลูกเกาทันไปดั่งใจปอง ถูกศอกจันเทียนอ่องตกม้านอน
เตกเซงเหน่ฝีมือจื่อแฮไซ ว่องไวแกล้วกล้าไม่ลาหนี จึงหยิบนำกากทองของดี
ขึ้นปัดนำท่าที่ทำแยบคาย จื่อแฮไซได้เหน่ใจเตนตึก แล้วให้นี้กรรมครันช้วนหาย
ตัวสั้นเทาๆมือท้าวตาย เตกเซงส่ายกลอน่าราวี

องค์หญิงปาเปากับหลิวชิง ฉื่อฮวยวีและตีชิง

นางโปยไปคงจู้ดู่สังเกด ชูเชือกวิเสดจบเกษา คิดถึงท่านผู้เป็นครูบา แล้วขว้างปาเชือก
ไปมิได้ยั้ง.....เชือกคลี่ผูกมัดมัดเหมง เล่าแข่งแขนไขว่ไพลหลัง.....
ได้ทำจึงปาเชือกวิเสด สำแดงเดชเลือนลั่นห้วนไหว รวบรวมมัดตัวเจียงงกไว้....
นางโปยไปคงจู้ดู่สังเกด จึงทิ้งเชือกวิเสทไปฉับเฉียว เข้ามัดเตกเซงมันพันแปนเกลียว....

2. ฉากรัก

ฉากรักหรือการเกี่ยวพาราตีเข้าพระเข้านางนับเป็นฉากที่เป็นที่นิยมและขาดไม่ได้ในละคร รำของไทย บทละครเรื่องนี้พรรณนาฉากรักได้ครบทุกอารมณ์ ตั้งแต่พบรัก เชนอายุ เข้าพระเข้า นาง ปัดป้องปฏิเสธและเศร้าโศกเสียใจ เช่น

ตั้งกับองค์หญิงปาเปาพบกันครั้งแรกท่ามกลางสนามรบ

เตกเซงเลงแลดูนงลัก ให้แสนรักทรวงวาทราบชาน นางกงจู้ซึ่งตลิ่งลาน
สองสามารถผูกใจอาไลกัน ต่างคลายวายพิโรธโกรธเกรี้ยว รำเพลงเกี่ยวเรียงรบขบขัน
หญิงออกชายยั่วพัวพัน ทำเชิงชั้นแยบคายหลายทำนอง ต่างเพ่งต่างพิตจิตปลื้ม
ต่างลืมหุดหัดปัดป้อง นางชวยเชินเมินม้วนหม้อยมอง ต่างกระหึ่มยืมของยินดี

ตั้งเข้ากับองค์หญิงปาเปาเข้าหอ

ดวงชีวิต พี่ชอบจิตลั่นเหลือเชื่อแล้วละ ขอสนองคุณแนบแอบอูระ ว่าพลางประคองเคียง
ขึ้นเตียงทอง คอยโลมเล้าเฝ้าเยยอกยิวนิยม ในทรวงกริมกลมเกลียวเลียวสยง
เคียงคู่ผู้สมอารมณ์ปอง ไม่มัวหมองหมางเมินเชินใจ

ฝั่งกับองค์หญิงเพี้ยหลง

แสนรัก อย่าเปื้อนรักตร์ผินผันหันหนี เสียแรงหวังตั้งใจเป็นไม้ตรี
ไม่ก่อนที่จะขัดผัดวันยาว ปากวรรกรกุมอุ้มแอบ ขอถอดแนบอุ้งกายก่อหายหนาว
อย่าให้เริตราร้างอยู่ค้ำคาว ไม่ควรกล่าวคำขัดตัสรักษ์
ข้าก่อน สายสมรช่วนหยิกพลิกผลัก ไม่ควรทำอำนาจสมพาศยักษ์
คุมเหนงักแล้วไม่อยู่จะสู่ตาย นางผลักไสปองปัดสบัดหนี พังหงตกเกาอื่นอนหงาย
ลุกขึ้นไลคว่าดูตย้อยูตกาย แล้วจูงกรโคมฉายมานั่งเคียง

ตั้งรำลางองค์หญิงปาเปา

ขับมาเรียงเคียงพลอดแล้วกอดรัด ศรีสวัสดิชวันน้องอย่าหมองหมาง แม้นชีวิตไม่ตาย
ววยวาง ไม่จิตจางจากน้องให้หมองมัว เปนหวังด้วยมารดารต้องลาเจ้า อย่าให้เขา
คาระหานีนทาผัว ว่ารักเมียยิ่งกว่ามารดาตัว ซึ่งแสนชั่วเสียเชนเกิดเปนชาย
พลางยกหัดขึ้นจูบแล้วจูบหลัง โอฟี้ยรักใครเจ้าไม่หาย จิตใจให้ละเหียสุดเสียดาย
ต่างฟุ่มพ่ายชลนาอาไล

3. ฉากเหนือธรรมชาติ

ในบทละครมีฉากเหนือธรรมชาติแทรกอยู่บ้างเล็กน้อย เหตุการณ์เหนือธรรมชาติต่างๆ ล้วนเกี่ยวพันกับภูตผีเทวดาและของวิเศษทั้งสิ้น เช่น

บัดนั้น พโยคีมีเดชรู้เหตุผล จึงหยิบของวิเศษเสกเวทมน ทึ่งลงบนพสุธาไม่ชาติ
กลายเป็นเสื้อสองเตนแผ่นผางาด ดังพญาสิงหาราชไกรสรสี ฝ่ายเฮงเทียนโจโยคี
ก็ขึ้นขี่พยัคฆ์มีศักดา.....ดูมันเด่นคึกคักดีนักหนา.....เสื้อสองร้องปิบทำถึบฝุ่น
วิงผลุนโดดสวบควบจี ฑิบทยานหารเหาะขึ้นเมคี่ พมณีน่าน่าภาไป

พลางยื่นของสองสิ่งออกส่งให้ จงเอาไปรบทัพถึงข้าพชััน เอลองปิดหน้าเจ้าเข้าพลัน
ข้าศึกครันคร้ามตัวไปทั่วทิศ เกาทัณฑ์นั้นจะผลานสังหารใคร แม้นป่าไปทุกที่ไม่มีผิด
คงจะไปสังหารผลานชีวิต ได้สมจิตเจาะจงจำนงปอง เจ้ารักษาเกบไว้อย่าให้ห่าง
เมื่อชัดขวางจะได้ใช้คล่องๆ ว่าแล้วแมลงอิตฤทธิษของ เหาะลอยลงหายวับไปลับตา

เมื่อนั้น โลชันบุ้ผู้วิเสศรู้เหตุผล แลเลงทิพเนตด้วยเวศมล ดูทัวไปในสกลโลกา.....
คิดพลางทางจับไม้เท้าแก้ว วับแววแวมพราวพรายฉายฉัน เหาะขึ้นเวหาไม่ข้าพลัน
หมายมั่นกรงมาธานี

เตกเซงเดินทับผ่านด่านช้ำกัวน รับคว่นหมายมุ่งไกล่กรุงศรี เอียงเปาที่ตายวายชีวี
มาเปนผีปีศาจจะสุระกาย เหนปีศาจเฮกหลีผีเมืองอื่น จึงออกยื่นห้ามไว้ตั้งใจหมาย
เฮกหลีเหนกองทับเดินลับกาย ทำวุ่นวายงุ่มง่ามจะตามไป เอียงเปาเข้ากันมันตันตื้อ
เงือมือตอยตบรบกัันใหญ่ สองปีศาจสู้กันสนั่นไพโร ถอนต้นไม้หวดฟาดต่างสาตรา
เอียงเปามีไซไล่พิฆาต ฝ่ายปีศาจเฮกหลีวิ่งหนีน้ำ เอียงเปาตีทรำกระน้ำมา
วิงแวกแหกป่ากระเจิงไป

กลวิธีการนำเสนอ

เพื่อการนำบทละครไปใช้แสดงละครพื้นทาง หลังจากเลือกเหตุการณ์ที่จะนำมาดัดแปลง เป็นบทละครแล้ว ก็ยังต้องเลือกตัดเนื้อหาบางส่วน เพิ่มและปรับเปลี่ยนเนื้อความหรือ อากัปกิริยาบางอย่างของตัวละคร แล้วจึงทำการเรียบเรียงเนื้อหาให้มีลำดับขั้นตอนเพื่อให้การ นำเสนอเรื่องราวในบทละครมีความเข้าใจง่าย สะดวกและเหมาะสมต่อการนำไปแสดงละคร พื้นทาง เช่น

1. การตัด

ตัวอย่างที่ 1

เนื่องจากบทละครตัดความเป็นมาของตีซึ่งออกไปทั้งหมด ดังนั้นตัวละครพระชนนีตีซึ่งเป็นนำสาวของตีซึ่งจึงถูกลดบทบาทลงไปด้วย เมื่อตีซึ่งจากพระอาจารย์ลงเขาเดินทางเข้ามาเมืองเป็ยนเหลียงและประสบกับเรื่องราวต่างๆ แล้ว ในที่สุดก็ได้พบญาติซึ่งเป็นถึงพระชนนีในรัชกาลปัจจุบัน หลังจากได้พูดคุยสืบประวัติจนชัดเจนแล้ว พระชนนีตีจึงมีรับสั่งให้พระเจ้าช่งเหรินจงอวยพระยศให้ตีซึ่งในฐานะพระญาติ ทว่าตีซึ่งไม่ยอมรับพระราชทานยศ กลับขอประลองฝีมือก่อนและหากชนะขุนนางชั้นยศใดก็ขอรับเพียงยศนั้น เนื้อความสำคัญในตอนนีที่บทละครตัดไปคือ เมื่อพระชนนีตีทราบเรื่องก็วิตกกังวลเป็นอันมาก เพราะทราบว่าผังหงด้องมีแผนการร้ายแน่นอน จึงอัญเชิญเครื่องทรงพร้อมอาวุธของช่งไท่จู่ (ปฐมกษัตริย์ราชวงศ์ซ่ง : ผู้วิจัย) มาให้ตีซึ่งสวมใส่ เพื่อจะได้ให้คู่ประลองรู้สึกเกรงกลัว ไม่กล้าลงมือเต็มที่ เมื่อถึงวันประลองแม้แต่พระเจ้าช่งเหรินจงเองเมื่อได้เห็นดังนั้นก็ยังต้องทรงให้เกียรติตีซึ่ง และให้พระอนุชาไปทูลถามพระชนนีว่าทำไมถึงให้ตีซึ่งใส่เครื่องทรง พระนางก็ยังยืนยันไม่ให้เปลี่ยน สุดท้ายพระเจ้าช่งเหรินจงจึงต้องรับสั่งให้คู่ประลองทั้งสามเข้าต่อสู้อย่างเต็มกำลังตามปกติ

มาแล้วจึงตรัสว่าเราปรารม จะให้เป็นต่างกรรมตามบุญ...

พระเจ้าชองยินจงทรงนับถือ ดำริตปฤกษาหาฤฯ ทหารเอกมีชื่อทั้งสามนาย

จงผลัดกันรอนรานหารหัก แม้นเหนจักเสียดที่จงหนีหาย ให้ทานบลัญญาทำทนาย

ทั้งสองนายจงให้อาไภกัน... สามทหารชานฤฯไม่คิดพรั่น พร้อมด้วยเตกเซงเก่งฉกรร

ล้วนแขงขันสัญญาทำทนาย ชิวหวนขับม้าถืออาวุธ เตกเซงสุดชื่นชมสมหมาย

แกว่งอาวุธเข้าลองทั้งสองนาย

ตัวอย่างที่ 2

ผังหวางแผนจะให้องค์หญิงเพ็ฯหลงปลอมเป็นนางเฟิงเจียวบุตรสาวของหยางเทา แต่งงานกับตีซึ่ง เพื่อจะได้หาโอกาสสังหารตีซึ่งให้ได้ บทละครตัดรายละเอียดของแผนในขั้นตอนการเตรียมตัวเพ็ฯหลงให้เป็นนางเฟิงเจียวออกทั้งหมด เพราะก็เรียบเรียงเหตุการณ์ในส่วนนี้ต่างจากนิยาย กล่าวคือ ในบทละครนั้นวันที่เพ็ฯหลงเข้าพบผังหงด้องแล้ว ผังหงก็เรียกหยางเทามาสั่งการทันที พอตกลงกลางคืนจึงค่อยไปเกี่ยวพาเพ็ฯหลง พอรุ่งเช้าจึงเข้าวังกราบทูลขอพระราชทานสมรสตีซึ่งกับเฟิงเจียว(ปลอม) ทันที หากแต่ในนิยายผังหงเข้าไปเกี่ยวพาเพ็ฯหลงก่อน เมื่อไม่สำเร็จจึงคิดแผนแล้วเรียกหยางเทามาเจรจา หยางเทาไม่ยอมกร่วมมือด้วยเพราะกลัวภัยจะมาถึงตัว แต่สุดท้ายก็ต้องยอมช่วย ผังหงจึงส่งตัวเพ็ฯหลงให้ไปอยู่กับนางเฟิงเจียวเพื่อฝึกภาษา กิริยา

มารยาทให้เหมือนชาวเมืองเบี่ยนเหลียงก่อน หลังจากพร้อมสรรพแล้วจึงค่อยให้หยางเทากราบ
ทูลขอพระราชทานสมรสติดต่อกับตีซิง บทละครเรียบเรียงเหตุการณ์ตอนนี้ใหม่เพื่อให้เรื่องราวมี
ความกระชับรวดเร็วตามแบบของบทละครพันทาง โดยไม่ได้เน้นความสมจริงของแผนการหรือ
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมากนัก

จะยืมชื่อสองเกี้ยวบุตรสาวท่าน ไปแต่งงานยกให้เพงไซอ่อง เมื่อส่งตัวเรานักตริกครอง
เปลี่ยนตัวรองไปให้คงได้การ... เอี้ยเทานั่งก้มหน้าไม่ว่าซาน ไม่อาจที่จะขัดทักทาน
จึงคิดอ่านตอบความตามกิจา ถ้าแม้การไม่สมอารมณ์หมาย อย่าให้ความผิดร้าย
มาถึงข้า ว่าแล้วก็ทำอำลา กรงกลับไปเคหาทันที

2. การเพิ่ม

ตัวอย่างนี้เป็นเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกันสองเหตุการณ์ ได้แก่ การฆ่าตัวตายของนาง
ก้านัลโควและการปลงพระชนม์ชีพองค์เองของพระชนนีหลิว กวีเพิ่มกริยาอาการของตัวละคร คือ
การคร่ำครวญก่อนลงมือปลิดชีพตนและอาการก่อนสิ้นพระชนม์ของพระชนนีหลิว ทำให้ผู้ชมเกิด
อารมณ์ความรู้สึกร่วมไปกับตัวละคร แต่ในส่วนของเนื้อความนั้นนอกจากความรู้สึกของพระชนนี
หลิวที่ในนิยายมีความโกรธแค้นเป่าเจ็ง ทว่าในบทละครนั้นมีแต่ความเศร้าโศกกลัวความผิดแล้ว
บทละครก็ยังสามารถคงใจความหลักตามนิยายไว้ได้ครบถ้วน

ตัวอย่างที่ 1

บัดนั้น นางโควหนึ่งแน่น้อยเสนาหา ตอบพลางทางถวายเป็นคมลดา
กรงไปสวณบุพผาทันที... ครั้นถึงซึ่งสระใหญ่ได้ต้นโคก หยุดยั้งนั่งวิโยกหมองศรี
ครั้นเราจะอยู่ไปเหน่ไม่ตี คงจะมีความผิดอยู่ติดกาย แม้นรู้ถึงสองเฮาเฮาคงโกรธ
จะทำโทษอย่างไรน่าใจหาย เราจะกระโดดน้ำให้จำตาย แล้วมาตหมายตั้งถ้าใจนวารี
ขยับจะโดดน้ำดั้นด้าม้วย จิตระทวยประศก่าสตรศรี หวนมะณะกัตพันโดดทันที่
ก็สุดสิ้นชีวิบันไล

ตัวอย่างที่ 2

เมื่อนั้นแล้วไทเฮาเทวีศรีไส ทราบข่าวเราร้อนถอนฤไทย ด้วยทำความชั่วไว้แต่เดิมที่
กวยฮวยรับเปนสัจช้ตถึง คิดรำพึงตริตรองหมองศรี ความซึ่งเราเฉาใจโตโทษก็มี
คงถึงที่ล้มตายวายชีวา จะนิ่งให้เขาฆ่าหน้าบัตศรี เราก็มียศศักเปนนักหนา
คราวนี้ถึงเวรกำเราทำมา ต้องหนีน้ำล้มตายวายชีวัน คิดพลางทางหยิบผ้าแพรศรี
ขึ้นยืนบนเกาอี้แล้วโศกสั่น แสงใจผูกหลังบาลทวานพลัน ให้นวนๆ วินยาโสกาไล

โศครุณ้ชีวิตของเราเอ๋ย ไม่ควรเลยที่จักมาตักใส ได้เกิดมาเป็นคนยากพันใจ
 จะตายไปวันนี้แล้วชีวิต ครันว่าจะอยู่ไปก็ไซ้ที่ ตายเสียดีกว่าอยู่เป็นหมู่ช้ง
 พลงนหีบฝ้ภาตค่อแล้วร้อร้ง ขยบยั้งนี้กขย้นหันไปมา
 หักจิตคิดมาณะผูกพส่อ จะให้มระณังสิ้นสังขา ดิ้นย่นๆ สันท้วท้งกายา
 ก็สูญสิ้นชีวาวยชน

3. การปรับเปลี่ยน

ในบทละครเรื่องนี้มีการปรับเปลี่ยนเนื้อความและการเรียบเรียงเหตุการณ์อยู่เกือบตลอด
 ทั้งเรื่อง ที่มีมากและเห็นได้ชัดเจนที่สุดคือการปรับเปลี่ยนเนื้อความที่เกี่ยวกับจำนวน เวลา
 สถานที่และทิศทาง เช่น

ตารางที่ 8 สรุปเปรียบเทียบการปรับเปลี่ยนเนื้อหาาระหว่างบทละครกับนิยายต้นฉบับ

เปรียบเทียบ	บทละคร	ว่านฮวาไหลว คุ้หู่ผิงชี่
จำนวนคน	เห่นฆ่าศึก <u>นับหมื่น</u> ยืนสพวัง	只見西戎兵將排城陣勢，倒海推山一般 (ว่านฮวาไหลว : 158)
	ทำไมยกกองทัพมา <u>นับแสน</u>	本總可笑你身為主帥之職……，出無名之帥，侵犯我國邊關 (ว่านฮวาไหลว : 15)
	พวกเขาบ้านมากมาย <u>เป็นหลายหมู่</u>	太平坊上眾百姓 (ว่านฮวาไหลว : 198)
จำนวนเงิน	หยิบเงินห้าตำลึง <u>ส่งถึงมือ</u>	賞你 <u>五兩</u> 銀子 (ว่านฮวาไหลว : 199)
	ยิบ <u>ทอง</u> มาพลัน <u>พันตำลึง</u> ทั้งของ <u>พืง</u> ใจเสระจ <u>พร้อมเพชพลอย</u>	外有馬蹄金五十錠，明珠三百顆 (ว่านฮวาไหลว : 227)
	กุ้จักให้รางวัล <u>เงินชั้นหนึ่ง</u> กับจะแถม <u>ทองคำห้าตำลึง</u>	衙役吏員等，須要站立遠遠候著，不許近聽審詞。 (ว่านฮวาไหลว : 235)
	กลับมาถึง <u>นิเวศราชถาน</u> <u>ไม่ทัน</u> <u>ลวง</u> เลยวันก็ <u>บันดาน</u> มา <u>สูญสิ้น</u> ชล มารมวระนา	次年任戌乾興原年春二月，真宗疾漸重，……不一月崩於延慶殿 (ว่านฮวาไหลว : 19)
	ซึ่ง <u>เจียง</u> กหาย <u>ไปอย่าได้แคลง</u> <u>ระดู</u> <u>แล้ง</u> จะ <u>ได้</u> ภบ <u>ประสบ</u> กัน	日後自然重逢，不必介懷。 (ว่านฮวาไหลว : 103)

ระยะเวลา	เธอจากมากกว่า <u>ยี่สิบปีเสด</u>	可憐娘娘遭此十八年苦難 (<u>อ่านฮวาไหลว</u> : 204)
	ความเรื่องนี้ถึง <u>ยี่สิบปีเสฏ</u>	你可將十八年前，狸貓換主之事 (<u>อ่านฮวาไหลว</u> : 235)
	ขอเชิญกลับเข้าวังจงฟังพื <u>ไม่ถึงปีก็</u> จะกลับมารับขวัน	今朝暫分離， <u>后會有日</u> ，何必如此心煩 (<u>อุ๋นู่ผิงชี่</u> : 227)
	แซแซเลาไฮใจเขมซัน แต่ <u>ได้รับทอง</u> ตรามา <u>ห้าวัน</u>	忽一日接得狼主旨召， <u>即日點齊</u> 人馬，……大兵起程 (<u>อุ๋นู่ผิงชี่</u> : 82)
	เรานึก <u>น่าแค้น</u> ซัดบัตสี่ เรามาอยู่ ค้อย <u>ท่าสามราตรี</u>	成親 <u>三日</u> ，未見一面 (<u>อุ๋นู่ผิงชี่</u> : 135)
สนามรบ	ออก <u>ท้องทุ่ง</u> ก่อปะประทะทับ <u>ภกับ</u> <u>โยธาปาฆ่าไหล</u>	巴三奈……即日帶兵殺到吉林關 討戰。狄元帥聞報，差焦廷貴出 關迎敵 (<u>อุ๋นู่ผิงชี่</u> : 25)
	มาถึง <u>ท้องทุ่ง</u> ทางกลางวิถี <u>เหนไกร</u> นับ <u>หมื่น</u> ยีนส์ฝรั่ง	到了石亭關上，……次日……放 炮出到關前討戰 (<u>อุ๋นู่ผิงชี่</u> : 135)
	ก่อ <u>พบกับ</u> กองทับแซเล่า <u>ไ้</u> <u>ที่ในต้น</u> <u>ทางว่าง</u> สิงขร	星星羅海大兵，從東路直抵西遼 路經 <u>烏鴉關</u> ，擺開人馬，喊殺連 天。焦廷貴……把守此關，…… 開關迎敵 (<u>อุ๋นู่ผิงชี่</u> : 135)
	แซเล่า <u>ไฮใจ</u> หารซานสมร <u>เหนเดก</u> เซง <u>แตก</u> ทับกลับ <u>นคร</u> <u>จึง</u> ขับ <u>ต่อ</u> นพ ล <u>พร้อม</u> ล้อมบูรี	狄元帥……只得退回守關。…… 星星羅海十五萬番兵，把 <u>白鶴關</u> 困得水泄不通 (<u>อุ๋นู่ผิงชี่</u> : 85)
สถานที่อื่นๆ	<u>ครัน</u> ถึง <u>ซึ่ง</u> สระใหญ่ <u>ใต้</u> ต้นโคก	寇宮娥投水死於 <u>金水池</u> 中 (<u>อ่านฮวาไหลว</u> : 16)
	ทรง <u>มา</u> ที่ <u>ตึก</u> กวยฮวยพลัน	他正在安樂宮中與劉太后飲酒談 心，忽聞內侍進來 (<u>อ่านฮวาไหลว</u> : 224)
	กวยฮวย <u>นั่ง</u> แอบ <u>ข้าง</u> ครางร้อง	郭槐在 <u>桌下</u> 口口聲聲叫 (<u>อ่านฮวาไหลว</u> : 235)
	<u>นำ</u> เดก <u>เซง</u> ไป <u>ฆ่า</u> นำทวาน	喝令捆綁手，卸他盔甲， <u>轅門</u> 斬 首正罪。(<u>อ่านฮวาไหลว</u> : 148)
	<u>นำ</u> ไป <u>ฆ่า</u> ประจาน <u>ตัว</u> หัวถนน	捆綁至法場中 (<u>อ่านฮวาไหลว</u> : 240)
	<u>ครัน</u> มาถึง <u>บ่อ</u> ทั้ง <u>พ่อ</u> ลูก <u>ช่วย</u> กัน <u>ผูก</u>	二人扛擡至山前，見這 <u>山澗</u> ……

	ตั้งรตมต์เลียใหม่ ผลักลงที่ <u>บ่อนั้น</u> ทันใด...	即將焦廷貴拋下 (<u>อ่านฮวาไหลว</u> : 142)
	คนหาบฟืนเที่ยวมาใน <u>ป่าใหญ่</u> ถึง <u>บ่อน้ำ</u> แลกลงไป <u>อะนั่น</u> ใครผูก รตมต์ตั้ง	方得一樵子經過，只聞山澗中有人叫道 (<u>อ่านฮวาไหลว</u> : 152)
	ท่านจะเข้าไปเฝ้าท่านแม่ทัพ....แล้ว ชวนกันลิลาดยาตรา กรงไปที่ <u>หอว่า</u> <u>ราชการ</u>	當時李成父子，進至帥堂 (<u>อ่านฮวาไหลว</u> : 145)
	เจียวเทียนกุยรีบมาหาข้าไม่ ถึง <u>กอง</u> <u>ทัพ</u> ลงม้าคลาไคล <u>ขึ้น</u> ไป <u>ซาลาว่า</u> <u>ความ</u>	焦廷貴一進帥堂 (<u>อ่านฮวาไหลว</u> : 156)
	หยุดยืนอยู่ <u>หอนั่งหลัง</u> เก๋ง <u>จึง</u> ร้อง เรียกเล่าเซงมาสั่งว่า	狄元帥……一日見達烜不在衙中，與眾將議論說：……劉兄弟…… (<u>อุ๋นฝิงซี</u> : 47)
	จึงหยุดยั้ง <u>นั่งเคียงบน</u> เตียงหิน	夫婦同進關中 (<u>อุ๋นฝิงซี</u> . 100)
การบอก ทิศทาง	ผู้เฒ่าเคื่องแค้นแสนสา ไม่ถามโดย สุภาพซ่างหยาบซ้ำ คิดแล้วแกลงบ อกว่า <u>ซ้ายมือ</u> ไป	向此 <u>東北至西遼</u> 境界，也有四百餘裏 (<u>อุ๋นฝิงซี</u> : 9)

5.1.2 การสะท้อนสภาพสังคม

จากการศึกษาวิเคราะห์บทละครพันทางเรื่อง บัวนฮวยเหลา โดยละเอียด ผู้วิจัยเห็นว่า บทละครเรื่องนี้ไม่เพียงแต่มีคุณค่าทางสุนทรียรส คือให้ความสนุกสนานแก่ผู้ชม แต่ยังมีคุณค่าในทางสะท้อนสังคมด้วย จากเนื้อความตลอดทั้งเรื่องมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ประเพณี ความเชื่อในด้านต่างๆ และเหตุการณ์หลายเหตุการณ์ยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาพการณ์โดยทั่วไปของสังคมในสมัยราชวงศ์ซ่งซึ่งเหนือจากนิยายต้นฉบับและสังคมในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ทั้งสองประการ

ด้านคุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรมทั้งหมดที่ปรากฏในบทละครผ่านคำพูดและการกระทำของตัวละครต่างๆ ตัวละครเอกและตัวละครฝ่ายดีแสดงออกถึงความกตัญญู ความซื่อสัตย์ จงรักภักดี ความสุจริต ยุติธรรม ความกล้าหาญและความรับผิดชอบในหน้าที่ ความทะนงในศักดิ์ศรีและยศศักดิ์ รวมถึง

หลักการเป็นแม่ทัพที่ดี ส่วนตัวละครฝ่ายตรงข้ามกับตัวเอกหรือตัวละครรองก็มีการแสดงออกในด้านที่ไม่ดี สุดท้ายได้รับผลหรือมีจุดจบไม่ดี ทำให้เราเห็นถึงสิ่งที่ไม่ควรเอาเยี่ยงอย่าง ได้แก่ ความใจร้อนมุทะลุ ความซื่อซลาด เห็นแก่ตัวและความทะเยอทะยาน

ด้านประเพณีความเชื่อ

ในด้านประเพณี ได้แก่ ประเพณีการสืบราชบัลลังก์ตอนพระเจ้าชังเงินจงสวรรคตและพระเจ้าชังเหรินจงขึ้นครองราชย์ ประเพณีการศึกสงคราม ประเพณีการแต่งงานครั้งแรกระหว่างตีชิงกับองค์หญิงปาเป่า ครั้งที่สองระหว่างตีชิงกับองค์หญิงเพ็ญหลงและประเพณีการฝังศพ ในส่วนของความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในบทละครนั้นมีทั้งความเชื่อเรื่องเคราะห์กรรม บาปบุญคุณโทษ ความผูกพันทางสายเลือด ผีสางเทวดาและนรก จากการวิเคราะห์เนื้อความในบทละคร ผู้วิจัยพบว่าคุณธรรมจริยธรรมที่ปรากฏในบทละครนั้นล้วนแต่เป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ในสังคมจีนและไทย แต่ประเพณีความเชื่อค่อนข้างจะเน้นหนักไปทางแบบไทยมากกว่าจีน เนื่องด้วยหลักธรรมต่างๆ ที่ทั้งสองประเทศยึดถือสืบทอดมาแต่โบราณค่อนข้างคล้ายกันมาก แต่รายละเอียดทางประเพณีนั้นกลับมีความแตกต่าง อีกทั้งยังจำกัดด้วยข้อมูลที่ถูกตัดทอนไปตั้งแต่ในฉบับแปลและสภาพสังคมที่แตกต่าง กวีจึงต้องเพิ่มเติมหรือปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม จึงทำให้นอกจากนี้มีความแตกต่างจนต้นฉบับอยู่บ้าง

ด้านสภาพทั่วไปในสังคม

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยแบ่งออกเป็นสภาพภายในราชสำนักและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สรุปได้ว่าบทละครสามารถสะท้อนสภาพโดยทั่วไปดังกล่าวเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น สาเหตุเพราะบทละครเรื่องนี้ไม่ได้มีจุดประสงค์หลักในการสะท้อนสังคม เพียงแต่เนื้อหาที่เลือกมามีส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระเจ้าแผ่นดิน ขุนนางและการศึกกับอาณาจักรโดยรอบ จึงอาจทำให้สามารถมองได้ว่าบทละครเกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นจริงในยุคสมัยนั้น หากเมื่อผู้วิจัยย้อนกลับไปศึกษาประวัติศาสตร์ในช่วงรัชสมัยของพระเจ้าชังเงินจง พระเจ้าชังเหรินจงและพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเนื้อหาในบทละคร จึงพบว่าสถานการณ์ในบทละครมีทั้งความคล้ายคลึงและความแตกต่างกับเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นดังที่ได้วิเคราะห์โดยละเอียดในบทที่ 4 เช่น ในรัชสมัยของพระเจ้าชังเหรินจงที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาทั้งภายในทำให้ในราชสำนักเริ่มเกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายของขุนนาง โดยแบ่งเป็นขุนนางฝ่ายกลุ่มการเมืองใหม่และฝ่ายกลุ่มการเมืองเก่า และจากนโยบายที่ให้ความสำคัญกับฝ่ายพลเรือนมากกว่าฝ่ายทหาร ฝ่ายทหารมักได้รับความกดดัน บีบคั้นและโดนดูถูก ผู้วิจัยจึงคิดว่าความจริงต่างๆ เหล่านี้น่าจะเป็นเหตุให้มีการบรรยายเหตุการณ์ที่ตัวเอกในบทละคร คือ ตีชิง มักจะโดนเสนาบดีฝัง

วางแผนกำจัดอยู่บ่อยครั้ง เป็นการสะท้อนสภาพความเป็นจริงของขุนนางทั้งสองฝ่ายในราชสำนักซึ่งในขณะนั้นได้อีกทางหนึ่ง

ในส่วนของไทยนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงขึ้นครองสิริราชสมบัติด้วยพระชนมายุเพียง 15 พรรษา จึงจำเป็นที่จะต้องมิให้ผู้สำเร็จราชการแผ่นดินแทนไปอีก 5 ปี พระองค์จึงจะเจริญพระชันษาที่จะว่าราชการแผ่นดินเอง แต่ในที่สุดแล้วด้วยพระปรีชาพระองค์จึงทำให้ประเทศไทยสามารถผ่านเหตุการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยและวิกฤตต่างๆ ของบ้านเมืองไปได้โดยปลอดภัย

ทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้นบทยุทธศาสตร์จากนิยายต้นฉบับไว้ได้เพียงกึ่งหนึ่งเท่านั้น คือ การที่อาณาจักรซึ่งมีศึกสงครามกับอาณาจักรโดยรอบ แต่ในส่วนของช่วงระยะเวลาและข้อมูลอื่นๆ ล้วนแต่ไม่ตรงกัน ในส่วนของไทยนั้นดังที่ผู้วิจัยได้สรุปไว้แล้วในตอนต้นว่าประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 มิได้มีศึกสงครามเต็มรูปแบบกับอาณาจักรใกล้เคียงเลย เนื้อเรื่องในบทละครช่วงนี้จึงมิได้ถือว่าเป็นการสะท้อนสภาพการณ์ในด้านนี้

ด้านบทบาทของสตรี

เนื่องด้วยสตรีในสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือของจีนและสมัยรัชกาลที่ 5 ของไทยล้วนไม่ค่อยมีบทบาทหรือฐานะใดทางสังคมมากนัก ยังคงเป็นเพียง “ผู้รับใช้” ของบุรุษ แต่บทละครกลับเลือกเนื้อหาในส่วนที่ตัวละครหญิงมีบทบาทพอสมควรมาประพันธ์ ได้แก่ สิทธิในบ้านของนางหมาชื่อภรรยาหวางปิง การออกความเห็นทางการปกครองต่อเจ้าเมือง (ผู้เป็นพระบิดา) ขององค์หญิงปาเป่าและองค์หญิงเฟย์หลงรวมทั้งการออกรบสู้ศึกสงครามขององค์หญิงปาเป่าและนางตัวสวาทภรรยาทูเทียนหู ผู้วิจัยจึงเห็นว่าหลวงพัฒน์พงศ์ภักดีน่าจะไม่ได้เป็นเพียงกวีที่มีพรสวรรค์และจับปากกาเพื่อชนชั้นกลางเท่านั้น หากแต่ยังมีมุมมองที่เปิดกว้างในด้านของฐานะ บทบาทและความสามารถของสตรีด้วย

5.2 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นเพียงการศึกษาเปรียบเทียบแต่ในด้านตัวของวรรณกรรมปลายทางและวรรณคดีต้นทาง โดยจำกัดขอบเขตการศึกษาเพียงการวิเคราะห์และเปรียบเทียบเนื้อความเท่านั้น ไม่ได้ศึกษาถึงสำนวนต่างๆ อิทธิพลในด้านการแปลที่มีผลต่อตัววรรณกรรมและไม่ได้รวมไปถึงผลลัพธ์เมื่อนำวรรณกรรมการแสดงดังกล่าวนี้ไปจัดแสดงจริงว่าเป็นอย่างไร นอกจากนี้การศึกษาในด้านสะท้อนสังคมนั้นก็เพียงการวิเคราะห์จากตัวบทละครเท่านั้น ไม่ได้เป็นการเปรียบเทียบกับต้นนิยายต้นฉบับและบันทึกข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ทำให้ไม่ได้ศึกษาโดยละเอียดว่าผู้ประพันธ์นิยายต้นฉบับดัดแปลงพงศาวดารมาเป็นนิยายอย่างไร

นอกจากนี้ประเด็นเกี่ยวกับตัวผู้ประพันธ์บทละคร คือ หลวงพัฒนพงศ์ภักดีเองก็น่าสนใจ จากการใช้ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าการที่กวีเพิ่มหรือปรับเปลี่ยนเนื้อความบางจุด น่าจะมีสาเหตุมาจาก ภูมิหลังของตัวเอง จึงต้องการสอดแทรกความนัยหรือความรู้สึกบางอย่างลงไปและสามารถทำได้ อย่างค่อนข้างแนบเนียนอีกทั้งกวียังเป็นผู้ที่มีพรสวรรค์กว้างขวาง แปลกใหม่โดยเฉพาะในด้านที่ เกี่ยวข้องกับบทบาทของสตรี ดังที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ไปแล้วนั้นก็ยังเป็นประเด็นที่น่าสนใจให้แก่ผู้ที่จะทำการศึกษาค้นคว้าบทละครเรื่องอื่นๆ ที่ดัดแปลงมาจากนิยายพงศาวดารจีนต่อไป ว่ามี ลักษณะร่วมดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่หรือไม่

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- คาริริงตัน กู๊ดริช. ประวัติศาสตร์จีน. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย, 2550.
- จตุพร รัตนวาหะ. เพลงหน้าพาทย์. กรุงเทพฯ : ประพันธ์สาส์น , 2519.
- จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา. วรรณคดีการแสดง. กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา, 2546.
- จิตร ภูมิศักดิ์. นิราศหนองคาย วรรณคดีที่ถูกลืม. พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพฯ : ส่องสยาม, 2533.
- จิรวุฒิ อุตตมะกุล, น.พ.. พระภรรยาเจ้าและสมเด็จพระเจ้าฟ้า ในรัชกาลที่ 5 . พิมพ์ครั้งที่ 4 .
กรุงเทพฯ : มติชน, 2550.
- จุฬาลงกรณ์ , มหาวิทยาลัย. ปริทัศน์ศิลปะการละคร . พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่
ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- ใจฉายาหง . ประวัติศาสตร์จีน . พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, 2546.
- ชมนาด กิจจันทร์, ผศ.. เพลงไทย ๑ . พิมพ์ครั้งที่ 2 . โปรแกรมนาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์
สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา , 2543.
- ชวลีย์ ณ ถลาง. ประเทศราชของสยามในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. พิมพ์
ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย , 2541.
- ทิภากร บารเมษฐ์ . สงครามข้างเผือก . กรุงเทพฯ : สยามความรู้ , 2554.
- ดำรงราชานุภาพ , สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. ตำนานละครอิเหนา. พิมพ์ครั้งที่ 3.
ธนบุรี : ป.พิศนาคะ, 2543.
- ดำรงราชานุภาพ , สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. ตำนานหนังสือสามก๊ก . กรุงเทพฯ :
ดอกหญ้า, 2507.
- แถมสุข นุ่มนนท์ . การทูตไทยสมัยรัตนโกสินทร์.. พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,
2528.
- ทรงศักดิ์ ปรารงค์วัฒนากุล . การละครไทย . กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์ , 2526.
- ทวีป วรดิลก . ประวัติศาสตร์จีน.. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ , 2547.
- นภาพร เล้าสินวัฒนา . การเสด็จขึ้นครองราชย์ พระราชพิธี คติ ความหมายและสัญลักษณ์แห่ง
“สมมติเทวราช” . พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพฯ : อมรินทร์, 2549.
- นวรรตน์ ภักดีคำ . จีนใช้ ไทยยิ้ม . กรุงเทพฯ : อมรินทร์, 2553.
- นันท์ทยา ลำดวน , ผศ. วรรณคดีการละคร . พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2531.
- บัวน้อยเฮลา . กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์บุ๊คส์, 2551.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล.. วิเคราะห์วรรณคดีไทย . พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพฯ : ศยาม, 2543.

เบญจมาศ พลอินทร์ และ เศรษฐ์ พลอินทร์ . วรรณคดีการละคร . พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพฯ :
โอเดียนสโตร์, 2524.

ประวัติศาสตร์กรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๔ – พ.ศ. ๒๔๗๕ . กรุงเทพฯ : กองจดหมายเหตุแห่งชาติ
กรมศิลปากร, 2525 .

พัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์). นิราศหนองคาย . พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช ,
2544.

พัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์). บทละครเรื่อง บัณฑิตช่วยเหลา ต้นฉบับสมุดไทยดำ 6 เล่ม ชั้น 2/2
มัตที่ 35 ตู 114 เลขที่ 1 ชั้น 4 ห้องเอกสารโบราณ หอสมุดแห่งชาติ.

ไพโรจน์ โพธิ์ไทร . ภูมิหลังของจีน (สมัยก่อนราชวงศ์ถึงสมัยราชวงศ์หมิง) . กรุงเทพฯ : บรรณกิจ,
2517.

พิน ดอกบัว . ปวงปรัชญาจีน . พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2532.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยวิทยา . สมเด็จพระบรมราชาปิตุลาธิบดี เจ้าฟ้า . จดหมายเหตุรายวัน ของ สมเด็จพระ
บรมราชาปิตุลาธิบดี เจ้าฟ้ามหาวิชฌนิต . พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา , 2543.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 . กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชั่นส์, 2546.

ราชบัณฑิตยสถาน. หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียง .
<http://www.royin.go.th>

ราชบัณฑิตยสถาน. หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาจีนและภาษาฮินดี . กรุงเทพฯ :
ราชบัณฑิตยสถาน, 2550.

รพีพรรณ เทียมเดช . วิเคราะห์วรรณกรรมบทละครของหลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์).

วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2531.

รุ่งวิทย์ สุวรรณอภิชน . วรรณคดีการเมืองกับสังคมรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2418 - 2422) . กรุงเทพฯ
: วิชา, 2546.

ล. เสถียรสุด . ประวัติวัฒนธรรมจีน . พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา, 2544.

วรภรณ์ บำรุงกุล , รศ.. ร้อยกรอง . กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา, 2542.

วัฒน์ระวี . แผ่นดินพระพุทธรเจ้าหลวง กับความทรงจำแห่งรัชสมัย . กรุงเทพฯ : แสงดาว, 2552.

วินัย สดใส . วิวัฒนาการวรรณกรรมจีนในภาษาไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2411-2475 (ตอนที่ 1) . วารสาร
จีนศึกษา ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2553) : 212-236

วีณา วิสเพ็ญ , ผศ.. วรรณคดีการละคร . มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์, 2549 .

สดใส พันธุมโกมล . ศิลปะของการแสดง (ละครสมัยใหม่) . พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2538.

สังัด ภูเขาทอง . การดนตรีและทางเข้าสู่ดนตรีไทย . พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์, 2539.

สมถวิล วิเศษสมบัติ. วรรณคดีการละคร . กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.

สุพิชฌาย์ นพวงศ์ ณ ออยุธยา . การวิเคราะห์บทละครพันทางเรื่อง ผู้ชนะสิบทิศ ของ เสรี หวังในธรรม . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2546.

สุนนมาลย์ นิ่มเนติพันธ์ . การละครไทย . พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช , 2539.

สุรพล วิรุฬห์รักษ์ . นาฏยศิลป์รัชกาลที่ 5 . พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สกสค.ลาดพร้าว , 2554.

สุรพล วิรุฬห์รักษ์ . วิวัฒนาการนาฏยศิลป์ไทยในกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. ๒๓๒๕ - ๒๓๗๗ . พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2543.

สุวรรณณี อุดมผล . วรรณกรรมการแสดงของไทย . กรุงเทพฯ : ปรกาศพริ้ง.

โหวงไฉ้วเพงไซ โหวงไฉ้วเพ็งหน้า . กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์บุ๊คส์, 2551.

เอนก นาวิกมูล . หญิงชาวสยาม . กรุงเทพฯ : แสงดาว, 2542.

เอมอร ชิตตะโสภณ . จารีตนิยมทางวรรณกรรมไทย : การศึกษาวิเคราะห์ . พิมพ์ครั้งที่ 1 .

กรุงเทพฯ : คอมแพคท์พริ้นท์ , 2539.

ภาษาจีน

Bó Xīhuá 博惜華. Míngdài Chuánqí Quánmù 明代傳奇全目 (สารบัญบทละครนวนิยายสมัยราชวงศ์หมิง) . Běijīng 北京 : Běijīng Huàgōng Yīnshuāguǎng 北京化工印刷廣, 1959.

Chén Dōngyuán 陳東原 . Zhōngguó Wénhuà Shǐ Cóngshū Dì'èr Jí Zhōngguó Fùnǚ Shēnghuó Shǐ 中國文化史叢書 第二輯 中國婦女生活史 (สารานุกรมประวัติวัฒนธรรมจีน ชุดที่ 2 ประวัติศาสตร์การดำเนินชีวิตของสตรีจีน).

Chén Fēng , Zhāng Míng 陳峰 , 張明. Cóng Míngjiàng Dí Qīng de Zāoyù Kàn Běisòng Zhōngyè Wǔjiàng de Jìngkuàng 從名將狄青的遭遇看北宋中葉武將的境況 (ศึกษาสภาพการณ์สมัยกลางราชวงศ์ซ่งเหนือจากสิ่งที่แม่ทัพเลี้ยงชื่อตั้ง (ประสบ). Zhōng Zhōu Xué Kān 2007 Nián 7 Yuè Dì 4 Qī 中州學刊 2007 年 7 月第 4 期 : 144-153.

Duàn Chūnxù 段春旭 . Dí Qīng Gùshì De Chǎnshēng Yǔ Yǎnbiàn 狄青故事的產生與演變 (กำเนิดและพัฒนาการของเรื่องราวตั้ง). Zhōngguó Diǎnjí Yǔ Wénhuà 中國典籍與文化 2011 總第 76 期 : 20-27.

Huáng Bō 黃波. Yuè Fēi Yǔ Dí Qīng 岳飛與狄青 (เยว่เฟย์กับตั้ง). Zǎwén Xuǎn Kān 雜文選刊 2008.3 (1) : 29.

- Lǐ Xiūshēng 李修生. Gǔběn Xìqǔ Jù mù Tíyào 古本戲曲劇目提要 (สรุปรายการ
อุปรากรละครเพลงฉบับโบราณ). 第 1 次印刷. Běijīng 北京 : Běijīng Wénhuà
Yìshù Yìnshuā Guǎng 北京文化藝術印刷廣, 1997.
- Lǐ Yǔtáng 李雨堂. Wàn Huā Lóu 萬花樓 (หอหมื่นสุคนธ์). Zhōngguó Gǔdiǎn
Xiǎoshuō Míngzhù Bǎibù 中國古典小說名著百部. Běijīng 北京 : Huáxià
Chūbǎnshè 華夏出版社, 1995.
- Wáng Jìsī 王季思. Quán Yuán Xìqǔ Dì 6 Juǎn 全元戲曲：第 6 卷 (ละครเพลงสมัย
ราชวงศ์เยวี่น ม้วนที่ 6). Běijīng 北京 : Rénmín Wénxué Chūbǎnshè 人民文
學出版社, 1999.
- wú míng shì 無名氏. Wǔhǔ Píng Xī Píng Nán 五虎平西平南 (ห้าเสือปราบประจิมปราบ
ทักษิณ). Zhōngguó Gǔdiǎn Xiǎoshuō Míngzhù Bǎibù 中國古典小說名著百
部. Běijīng 北京 : Huáxià Chūbǎnshè 華夏出版社, 1995.
- Xú Wénkǎi 徐文凱. Yǒu Yùn Shuō Bù Wúshēngxì : Qīngdài Xìqǔ Xiǎoshuō
Xiānghù Gǎibiān Yánjiū 有韻說部無聲戲：清代戲曲小說相互改編研究
(ให้ยวดยุ่หวินซวี่ปู๋ อุปรากรไร้เสียง : การวิเคราะห์การดัดแปลงบทประพันธ์ระหว่างกันของ
นิยายและที่อุหวิ๋ในสมัยราชวงศ์ชิง). Běijīng 北京 : Zhōngguó Chuánméi Dàxué
Chūbǎnshè 中國傳媒大學出版社, 2009.
- Xuě lù 雪露. Liúfēi Yǔ Lǐfēi 劉妃與李妃 (สนมหลิวกับสนมหลี่). Jùyì Wénlùn 劇藝文
論 : 25-26.
- Yuán Tuōtuō děng 元脫脫等. Sòngshǐ 宋史 (ประวัติศาสตร์ซ่ง). Dì'èrwǔ Cè Juǎn
'èrsì'èr Zhì Juǎn 'èrwǔliù (zhuàn) 第二五冊卷二四二至卷二五六 (傳).
- Yuán Tuōtuō děng 元脫脫等. Sòngshǐ 宋史 (ประวัติศาสตร์ซ่ง). Dì'èrbā Cè Juǎn
'èrbāliù Zhì Juǎn sānlínglíng (zhuàn) 第二八冊卷二八六至卷三〇〇(傳).
- Zhōngguó Tōngsú Xiǎoshuō Zǒngmù Tíyào 中國通俗小說總目提要 (สรุปสารบัญ
นิยายพื้นบ้านจีน). Dì 2 Cì Yìnshuā 第 2 次印刷. Tiān jīn 天津 : Tiānjīn Xīnhuà
Yìnshuā 天津新華印刷, 1991.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. ตารางประมวลรายชื่อตัวละครและสถานที่

1. ชื่อคน

ลำดับ ที่	漢字	Pinyin	เสียงอ่าน ภาษาจีนกลาง	ชื่อใน บทละครพื้นทาง
1.	八寶公主	Bābǎo gōngzhǔ	ปาเป่ากงจู่	โปยโป๋กงจู่
2.	巴三奈	Bā Sānnài	ปาซานนาย	ปาซำไหล
3.	八王爺	Bā wángyé	ปาหวางเหย	โปยอ๋อง
4.	包拯	Bāo Zhěng	เปาเจิ้ง	เปาบุ๋นจิ้น
5.	陳琳	Chén Lín	เฉินหลิน	ตันหลิม
6.	達麻花	Dá Máhuā	ต้าหมาฮวา	ตัดมัวฮวย
7.	狄青	Dí Qīng	ตี้ชิง	เติกเซง
8.	狄千金/ 狄太后	Dí Qiānjīn / Dí tàihòu	ตี้เชียนจิน / ตี้ไท่ฮั่ว	เติกเซยกิม / เติกไท่เฮา
9.	度羅空	Dù Luōkōng	ตู้ลั่วคง	โตฟอฆอง
10.	多花夫人	Duōhuā fūrén	ตั่วฮวาฟูเหวิน	ตั่วฮวยฮูหยิน
11.	飛龍公主	Fēilóng gōngzhǔ	เฟย์หลงกงจู่	โปยหลงกงจู่
12.	鳳姁	Fèng Jiāo	เฟิงเจียว	ฮองเกี้ยว
13.	高艾	Gāo'ài	กั๋วอั๋ย	เกาหงาย
14.	郭海壽	Guō Hǎishòu	กั๋วไห่ชิว	กั๋วไฮชิว
15.	郭槐	Guō Huái	กั๋วหวาย	กวยฮวย กวยหวย
16.	黑利	Hēi Lì	เฮย์ลี่	เฮกหลี
17.	焦廷貴	Jiāo Tíngguì	เจียวติงกั๋ว	เจียวเทงกั๋ว
18.	寇宮娥	Kòu gōng'ér	โค่วกงเอ้อ	โค่วหนิง
19.	蘭成虎	Lán Chénghǔ	หลันเฉินหู	นาเซงเหลง
20.	藍七	Lán Qī	หลันชี	นาชิก
21.	李宸妃	Lǐ chénfei	หลี่เฉินเฟย์	ลีสินฮุย หลีสินฮุย
22.	李成	Lǐ Chéng	หลี่เฉิน	ลีเซง
23.	李岱	Lǐ Dài	หลี่ไต้	ลีไต้

24.	李繼英	Lǐ Jìyīng	หลี่จี้ยั้ง	ลี่เก๋เอ็ง
25.	李義	Lǐ Yì	หลี่อี้	ลีหัง ลีง ลีง
26.	劉慶	Liú Qìng	หลิวชิ่ง	เล่าเซ่ง
27.	劉(皇)太后	Liú (huáng)tàihòu	หลิว (หวาง) ไท่ไฮ่ว	เล่า (ฮอง) ไท่เฮา
28.	廬山聖母	Lúshān Shèngmǔ	หลูซานเซ็งหมู่	โลซันบู๊
29.	馬氏夫人	Mǎshì fūrén	หม่าซือฟูเหริน	นางเบศรี
30.	孟氏	Mèngshì	เม็งซือ	นางเมงสี่
31.	牛剛	Niú Gāng	หนิวกั้ง	งูกั้ง
32.	牛健	Niú Jiàn	หนิวเจี้ยน	งูเกี้ยน
33.	龐洪	Páng Hóng	ผั่งหง	พังหอง
34.	龐興	Páng Xìng	ผั่งชิ่ง	พังหุน
35.	平西王	Píngxīwáng	ผิงซีหวาง (ตี้ชิ่ง)	เพงไซอ่อง (เตกเซง)
36.	宋仁宗	Sòng Rénzōng	ซ่งเหรินจง	ซงยินจง
37.	宋真宗	Sòng Zhēnzōng	ซ่งเจินจง	ซงจินจง
38.	石玉	Shí yù	ซือยอวี่	เจียเงก
39.	酥爾耐	Sū'ěrnài	ซูเออร์น่าย	โซยีใต้
40.	秃天虎	Tū Tiānhǔ	ทูเทียนหู	เทกเทียนฮิว
41.	秃天龍	Tū Tiānlóng	ทูเทียนหลง	เทกเทียนหลง
42.	脫倫	Tuō Lún	ทัวหลุน	ทุดหลุน
43.	王炳	Wáng Bǐng	หวางปิ้ง	เฮงเปง
44.	王恩	Wáng 'ēn	หวางเิน	เฮงอิน
45.	王禪仙	Wáng Chánxiān	หวางฉานเซียน	เฮงเซียนไจ้
46.	王天化	Wáng Tiānhuà	หวางเทียนฮว่า	เฮงเทียนฮวย
47.	烏麻海	Wū Māhǎi	อูมาห่าย	โววมัวฮัย
48.	伍須丰	Wǔ Xūfēng	อู่ซิวเฟ็ง	เฮาสูหอง
49.	星星羅海	Xīngxīngluóhǎi	ซิงซิงหลัวห่าย	แซแซเล่าไฮ
50.	徐鑾	Xú Luán	ซุหิวลูหวาน	ซิวหวาน

51.	楊滔	Yang Tāo	หยางเทา	เฉียวเทา
52.	楊宗保	Yáng Zōngbǎo	หยางจงเป่า	เฉียวจงเป่า
53.	曰楨	Yuē Zhēn	เยวเจิน (ซ่งเหรินจง)	เฉียวชีว (ซ่งยินจง)
54.	贊天王	Zàn Tiānwáng	จ้านเทียนหวาง	จันเทียนอ๋อง
55.	張龍	Zhāng Lóng	จางหลง	ไต้หลง
56.	張忠	Zhāng Zhōng	จางจง	เตียตง
57.	趙虎	Zhào Hǔ	จ้าวหู	เตียเฮา
58.	子牙猜	Zǐ Yácai	จื่อหย่าไซ	จื่อแฮไซ
59.	紫燕	Zǐ yàn	จื่อเยียน	นางจื่อ

2. ชื่อสถานที่

ลำดับ ที่	漢字	Pinyin	เสียงอ่าน ภาษาจีนกลาง	ชื่อใน บทละครพื้นทาง
1.	安平関	Anpíng guān	อันผิงกวน	อันเพงก้วน
2.	汴梁	Biànliáng	เปี่ยนเหลียง	เปี่ยนเหลียง
3.	單單國	Dāndān Guó	ตาดานกั๋ว	เชียนเชียนก๊ก
4.	摩盤山	Mópán shān	มัวผานซาน	มัวพั่วซาน
5.	三關	Sān guān	ซานกวาน	ซำก้วน
6.	潼關	Tóng guān	ตงกวาน	ทองก้วน
7.	西遼	Xī Liáo	ซีเหลียว	ไซหยง
8.	西夏	Xī Xià	ซีเซี่ย	พวกฮวน

3. ราชวงศ์และตำแหน่ง

ลำดับ ที่	漢字	Pinyin	เสียงอ่าน ภาษาจีนกลาง	ชื่อใน บทละครพื้นทาง
1.	宋	Sòng	ซ่ง	ซง
2.	九門提督	Jiǔméntídū	จิ่วเหมินตี้ดู	เกาหมิงตงกั๋วอัน

ภาคผนวก ข.

ภาคผนวกนี้คือการแปลสรุปความวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นภาษาไทยจีน

從《萬花樓》與《五虎平西》到《*Buan Huai Lao*》
：中國歷史小說與泰劇劇本的探討與對比研究

第一章
引言

1.1 研究的出發點

在第五世皇期間，由于西方殖民主義侵略亞洲，為了使泰國迅速地發展和融入世界，五世皇大力推行在泰國經濟、社會等各方面的改革。在教育方面上，他建立了學校，為學生印刷教材。到後來，印刷的不只是教材，各種文學體裁皆由這一方法得到了傳播。

在曼谷王朝初期除了四世皇時期之外，一世皇、二世皇、三世皇和五世皇時期都有不少的中國歷史小說被翻譯成泰文。按照大概的翻譯先後順序來說，有《三國演義》、《封神演義》、《五虎平南》、《萬花樓》、《五虎平西》、《說岳全傳》、《薛丁山征西》、《薛仁貴征東》、《海公大紅袍全傳》、《開闢衍繹通俗志傳》、《說唐演義全傳》、《西遊記》、《龍圖公案》等。它們也被印刷出來，而且都成為了在當時非常受歡迎的文學作品。

上述小說都是在泰劇劇本作者 Luang Patthanaphongphakde 出生前（1847年）直到他停筆不寫（1909年）期間譯好，但為何他會選了《萬花樓》，為何只選了部份內容來改編成劇本都是值得探討的問題。當然最有意義的問題還在於改編之後它跟原著內容和風格有沒有差異。為什麼許多對中國歷史以及中國文學感興趣的泰國人都知道鐵面無私的包青天 and 楊家將的陽宗保，但卻似乎沒人聽過狄青這個名字，這些問題都是值得探討研究的。

1.2 研究目的

1. 探討研究劇本《*BUAN HUAI LAO*》的來源。
2. 比較分析劇本《*BUAN HUAI LAO*》與原著小說《萬花樓》、《五虎平西》的內容。
3. 探討研究反映在劇本里的北宋與泰國第五世皇時期的社會因素。

1.3 假設條件

1. 因劇本由小說的翻譯本為原稿，使得一些內容與原著具有差異。
2. 因作者背景和當時社會情況的限制，使作者只選部份內容來改編成劇本。
3. 出現在劇本的北宋時期所具有的道德信仰、風俗習慣、女子地位等社會因素，同時也反映了泰國當時的社會因素。

1.4 研究資料與方法

研究資料

泰劇劇本《*BUAN HUAI LAO*》作者為 Luang Patthanaphongphakdee หลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) ，共六本。其劇本現在收藏於泰國國家圖書館。

研究方法

1. 抄寫劇本中全部內容，細讀劇本和兩本原著小說。
2. 探索與收集相關的論文。
3. 做對於泰劇劇本與小說的內容的對比分析。
4. 歸納，總結。

1.5 研究範圍

1. 本論文的研究對象是劇本《*BUAN HUAI LAO*》，作者為 Luang Patthanaphongphakdee หลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) ，共六本。下稱“劇本”

2. 本論文是《*BUAN HUAI LAO*》與兩本原著小說和其翻譯本的分析與對比研究。兩本原著小說的譯本只當作橋梁，而不是主要對象。

原著小說

《萬花樓》作者為李雨堂，共十四卷六十八回，華夏出版社 1995 年出版。

下稱《萬》

《五虎平西平南》無名氏，共一百一十二回，拿來當對比內容只在於《五虎平西前傳》的前四十四回，華夏出版社 1995 年出版。下稱《五虎》

譯本小說

บัวช่วยเหลา 239 頁，西元 2008 年出版

โหงวไฉ้วเพงไซ 320 頁的前 97 頁，西元 2008 年出版

3. 本論文是專作內容分析比較，不涉及與當時泰語字詞、翻譯和演出問題。

1.6 研究的標誌與注意

1. 《万》是《万花樓》作者為李雨堂
2. 《五虎》是《五虎平西前傳·无名氏》
3. 譯本是原著小說翻譯成泰文的版本。
4. 劇本是泰劇劇本《*BUAN HUAI LAO*》，作者為 Luang Patthanaphongphakdee ，共六本。

5. 本論文在進行對小說與劇本作比較的地方在劇本中用斜体字來標明，而在原著和譯本小說中則用正體字，后邊加跨號書名及頁碼。

1.7 研究意義

1. 探究劇本《*BUAN HUAI LAO*》的來源。
2. 探究劇本與原著小說的相同點和差異點。
3. 瞭解出現在泰劇劇本的北宋時期所具有的道德信仰、風俗習慣、女子地位等社會因素，和泰國當時的社會因素相對應。
4. 此次研究也能夠在保存與傳佈 Luang Patthanaphongphakdee 的作品方面貢獻力量。

第二章 文學回顧

本章是爲了找出原著和劇本整體大體相同及差異點，而探討劇本的來源、總結其內容和介紹原著的內容簡介。爲了讓感興趣的讀者能繼續探討研究，筆者還搜集了一些表現中國文學對泰國曼谷王朝初期文學的影響的作品和對劇本作者的簡介。

2.1 《BUAN HUAI LAO》的來源

《BUAN HUAI LAO》是 Luang Patthanaphongphakdee 的一個戲劇作品，編寫時間不確定，只能大概地說是在 1879-1909 年期間。它的內容采譯於兩本中國歷史小說的翻譯本採擇，第一本是《萬花樓》、第二本是《五虎平西前傳的前 44 回》。據筆者研究，曼谷王朝初期的中國書籍翻譯工作程序是由中文母語者翻譯（口譯成泰語）、另外一名泰國工作人員記下、（善於泰文的）泰國作者再做編輯，不像現在只有一位使用兩種語言的人來獨自工作，而且有時候翻譯者是用不同的方言，所以翻譯本就已具有了與原著的差異點。因此來源於翻譯本的劇本所具有與原著的差異也是理所當然的。

2.1.1 原著小說《萬花樓》與《五虎平西》

2.1.1.1 《萬花樓》

《萬花樓》清代小說，共十四卷六十八回。全稱《萬花樓楊包狄演義》又名《大宋楊家將文武曲星包公狄青初傳》，書有長慶堂刻本、近文本、經元堂以及聚文堂刻本，藏於南京圖書館、遼寧省圖書館等地。經元堂刻本提“西湖居士手編”。“時戊辰之春自序於嶺南汾江之覺後閣雲。鶴邑李雨堂識。”則此書作者當為清人李雨堂，敘文應作於清仁宗嘉慶十三年（1808）。（萬花樓演義：1995.1，中國通俗小說總目提要：1991.608）

《萬花樓》簡介

書敘宋真宗命內監陳琳，前往山西太原挑選才女，太原府總兵狄廣，有一個妹妹叫狄千金，聽聞內監催逼，毅然舍己一身入朝，以保全舉家大小，後被賜與八王爺為妃。

其時契丹興兵侵略，左相寇准請真宗禦駕親征，內宮也報道劉皇后、李宸妃同時產下太子，真宗未回宮看就興師出宮了。一去就有了十餘年。在宮裏的劉皇后聽聞李宸妃產下了太子而自己卻產下公主，即命內監謊報生下太子。後來怕犯下欺君大罪，命內監郭槐用狸貓換去李妃的太子，又命寇承禦把太子拋入金水池中。寇承禦不忍，將太子給內監陳琳藏於盒中帶回八王爺南清宮去，八王爺認太子做親生兒子。劉皇后又要燒死李宸妃，李妃得寇承禦報知，當夜逃出宮去，寇承禦投水死於金水池中。

狄廣去世，狄青年幼時與母親苦度歲月。一年母子被洪水沖得分離，王禪老祖救狄青到峨眉山，教他武藝韜略，並說其母已經得救，日後還會相逢。

狄妃將太子撫育，次年又生一子，一同撫養。九年後八王爺逝世。真宗回宮後封八王長子為太子，封狄妃為王后。次年，真宗崩，太子即位，是為仁宗。

西夏興兵侵犯，三關主將楊元帥上奏告急。其時，狄青在峨眉山已七載，年十六歲，老祖命狄青往汴京，自有與親人相會。狄青下山前往汴京，與張忠、李義結為兄弟。三人上萬花樓飲酒，打死胡公子。包拯為狄青開脫，張忠、李義暫禁牢中。胡坤聞知，求孫秀去向包拯說情又被包公駁斥而回。狄青投千總林貴營中，因在壁上題詩，孫秀借此判其死罪，得汝南王求情，改打二十版。狄青被打傷，性命難保，蒙相國寺的和尚調治痊癒。恰巧靜山王來相國寺，甚愛狄青，將先王金刀借給狄青拿去斬孫秀。狄青找不著孫秀，誤入了龐府。龐洪與孫秀得知就設計要將他焚死，幸虧狄府舊僕李繼英告知，狄青翻牆逃入使都韓琦府中。韓琦將他藏於禦書樓中，龐洪搜查不得。

南清宮荷花池內有妖龍作怪，韓琦帶狄青去降妖。狄后命狄青進見，問明家世，姑侄相認，悲喜交集。狄后下旨要仁宗封狄青為王。狄青卻說自己無功不願受職，請讓他先和武官比武，然後封官。結果打死了王天化，受提督之職。

龐洪等人又施毒計，奏請狄青為押解征衣正解官，石玉為副解官送征衣到三關去。狄青請包公放張忠、李義一同去三關。時間有限，狄青一路上遇到種種障礙。路遇妖怪，石玉失蹤，北極玄武聖帝贈了兩件法寶；人面金牌與葫蘆，被飛山虎劉慶追殺，與母親和姐姐相逢，被牛健、牛剛截取征衣又投奔西戎讚天王。狄青去討征衣，殺死了贊天王、子牙猜。焦廷貴挑了兩顆首級要先回三關，被李成灌醉然後將他拋入山澗之中，偷了首級去向楊元帥冒功。狄青到三關，楊元帥怒他失去征衣，愆行斬首，狄青既說明了殺贊天王之事，焦廷貴回來證明，楊元帥判李成父子死刑。

包公從出差回京的路途中，遇見李宸妃便知曉了十八年前狸貓換太子之事。回朝後奏明此案，郭槐抵死不招，反說只要在閻羅王面前才肯招。於是包拯向仁宗求旨把禦花園改作陰府，天子扮為閻羅王，仁宗准奏。當夜包拯與仁宗到禦花園來，包拯當空禱告老天讓郭槐吐出真情，結果郭槐招了。仁宗命令把郭槐收禁後，親自前去迎接李太后。劉太后得知此事，為免受辱自縊於宮中。

因戰功，狄青被封為副元帥。西夏復兵侵犯，楊元帥亡，狄青患病未愈。王禪老祖命石玉回三關來救應。天子加封狄青為元帥，石玉為副元帥，一同守關。

2.1.1.2 《五虎平西》

《五虎平西前傳》無名氏，同文堂刊本，藏於北京圖書館。共十四卷，一百十二回。（中國通俗小說總目提要：1991 .585）本論文只運用前四十四回的內容。

《五虎平西》簡介

敘宋仁宗命狄青等五虎將征伐西遼國。因誤走單單國，狄青與五虎被雙陽（八寶）公主擒回宮，不得已而與公主成婚。但他然仍念念不忘征西，暗中命令四將先行。後來狄青乘機逃走，雙陽公主知道後追上，責備狄青忘恩背義還問他為何要拋棄她。狄青解釋實事，劉慶也从旁責備了公主，公主才諒解而放他走。狄青率領兵卒與西遼一直打勝戰，殺死駙馬黑利和二太子達麻花，但最後還是敗於星星羅海手下，被困在白鶴關裏。狄元帥派劉慶速回單單國請八寶來救。公主率領救兵匆匆而來，戰勝了西遼殺死了星星羅海。

狄青回到京城被封為平西王。西遼的飛龍公主因要報狄青殺黑利駙馬的仇，混進宋兵伍隊中到中原乘機下手殺狄青。龐洪計劃要把飛龍偽裝成楊滔的女兒鳳嬌小姐，然後奏請宋仁宗把她賜給狄青。成婚後，第三夜狄青才被老太太勉強帶進了洞房。當夜飛龍盡量地要把狄青灌醉，便說要看他的法寶。狄青裝醉拿了法寶給她看，然後就寢。飛龍乘機打碎了兩件法寶，走進了床邊舉起刀來要殺狄青，但反被狄青殺死。狄青拿了她的首級出來命焦廷貴拿去還給楊滔……

2.1.2 泰劇劇本《BUAN HUAI LAO》

此泰劇名為“攀啞劇”(Lakhon Phanthang) 是泰國傳統的一種戲劇，在第五世皇時期產生而成立。戲劇裏面加上了外國的故事、人物、音樂調式等方面，演員也要打扮成外國人的模樣。很多劇本都是從外國文學改編過來的。

《BUAN HUAI LAO》就是從中國文學改編而成的攀啞劇劇本，共6本，下面是各本的內容簡介：

2.1.2.1 第一本至第三本

第一本 自《萬》譯本第1-111頁

宋真宗即位，劉皇后與女兒，李宸妃與兒子都在身旁。真宗出宮領兵打仗數年間，宮中發生了狸貓換太子之事。真宗回宮後駕崩，八王爺的兒子即位為宋仁宗。仁宗召見狄青要封他為親王，他說自己要先打敗武官，勝了幾品官員就任幾品官。最後狄青替代了一品官王天化，仁宗下旨他為正解官、石玉為副解官解送征衣至邊關。

在途中遇見了北極玄武聖帝，贈狄青人面金牌與葫蘆二寶，而石玉跟著王禪老祖前往峨眉山。磨盤山強盜劫走了征衣，投奔西戎讚天王而去，狄青知道事情後命焦廷貴帶他去討回征衣。狄青用法寶殺了讚天王和子牙猜。焦廷貴挑了二人首級，騎馬到李成家去喝酒，被李成灌醉、拋下水井中。李成李岱父子偷取首級向楊元帥冒功。

第二本 自《萬》譯本第111-197頁

樵夫救了焦廷貴。李成父子見了楊元帥，正在冒功中狄青也來到了，雙方鬥起嘴來。此時焦廷貴趕到，說明事實。正在爭吵時，五須豐前來要與狄青會戰，給讚天王與子牙猜報仇。焦廷貴說既然父子的武藝那麼強，就讓他們出去迎敵展示，但最後還是狄青打敗了五須豐。

卻說包公從出差回京的路途中，遇見李宸妃便知了十幾年前狸貓換太子之事。因此趕路回京奏知宋仁宗，仁宗把郭槐狸貓換太子之事發給王炳去審查。不料王炳受了劉太后的密旨和金珠，意欲判郭槐並無此事。審理時却都被包拯發現，審問了王炳與其夫人，並判他們死刑。最後包拯自審郭槐，郭槐抵死不招，稱只有在閻羅王面前才肯招。於是包拯向仁宗請旨把禦花園改作陰府，天子扮為閻羅王，仁宗同意了。

第三本 自《萬》譯本第 197 - 239 頁

包拯與仁宗到禦花園來，包拯當空禱告老天瞞騙郭槐，讓他吐出真情，結果郭槐就招了。仁宗命令將郭槐收禁，並親自前往迎接李太后。劉太后得知此事，為免受辱，自縊於宮中。

仁宗來到李太后的破屋，包拯建議為了治李太后的眼瞎讓仁宗舔舐母親雙眼。終於李太后双目復明，母子啓程回宮，得知劉太后自縊之事。

2.1.2.2 第四本至第六本

第四本 自《五虎》譯本第 5 - 64 頁

龐洪把西遼國多年不進貢的事稟奏給仁宗天子，請他下旨命狄青任元帥，率兵征伐，要求西遼貢獻珍珠烈火旗。狄元帥令焦廷貴為前部先鋒，但他帶路卻帶到了單單國。宋兵與單單國交戰，單單一直戰敗，於是單單王派八寶公主出來迎敵。狄青八寶一見鍾情。最終公主戰勝了宋兵，把狄青和四虎將活捉回宮。單單王聽女兒所勸，不殺狄青，勸狄青投降，在單單國中為臣。狄青不願，單單王便要將他處死。

八寶的師傅廬山聖母趕來救助，說狄青與八寶有宿世良緣之分，不可亂殺。最終兩人結了婚，但狄元帥心理時時刻刻都在掛慮征伐西遼的任務。直至聽聞宋仁宗把母親收禁天牢，要等到他平伏西遼，拿功抵罪，才作了決定逃跑要到西遼去。逃跑不久被八寶追上了，狄青把事情解釋明白，劉慶在旁邊責備了公主後，她才肯放他走。狄青率領兵卒與西遼作戰時，一直打勝仗，殺死了駙馬黑利，西遼王的大太子達麻花自願要出戰。

第五本 自《五虎》譯本第 65 - 96 頁

達麻花戰敗被狄青殺死。但最後宋兵還是打敗於星星羅海手下，被困在白鶴關裏。狄元帥派劉慶速回單單國向八寶求救。劉慶趕路到了單單的邊界，進了一家酒店用食飲酒，酒家記得他是當時責備過公主的將軍，所以在酒中放藥把他迷昏，然後計劃捉送給公主立功去。八寶公主自從丈夫離開後，天天心情煩悶，此刻出來騎馬散心，正巧撞到，知道了狄青被困的事情，就馬上回宮請求父王允許她去西遼。公主率領救兵匆匆而來，戰勝了西遼，殺死了星星羅海。

西遼的飛龍公主因要報狄青殺黑利駙馬的仇，計劃要趁投降獻假旗時，混進宋兵伍隊中，到中原再找機會下手殺狄青。在路途中飛龍呼喚了黑利的魂魄跟著她一塊去，黑利就隨著公主直到宋國邊關，但被楊元帥的忠魂阻擋而原路返回。

狄青回到京城，將功抵罪，母親被放，自己被封為平西王。飛龍公主也隨之而到，打聽得知龐洪是狄青的對頭，所以去求他幫她報仇。龐洪答應了，還有心要調戲飛龍，但被她拒絕。龐洪將飛龍偽裝成楊滔的女兒鳳嬌小姐，然後奏請宋仁宗把她賜給狄青。狄青原不願娶，但又不能抗旨。結婚後幾天不肯進洞房，飛龍幾次派丫鬟去請他也毫不理睬。飛龍無奈，只得命丫鬟紫燕去告知老太太（狄青的母親）。

第六本 自《五虎》譯本第 96 - 97 頁

老太太叫狄青來，训斥了一下，就拉他到飛龍那兒去。飛龍灌醉了狄青，便說要看他的法寶。狄青假装醉了，拿出了法寶給她看，然後就寢。飛龍乘機打碎了兩件法寶，走到了床邊舉起刀來，正要砍下去，卻反被狄青殺死。狄青取了她的首級，跑出來命焦廷貴拿去還給楊滔。

2.2 中國文學對泰國表演文學的影響

由於劇本是用於表演的一種文學，因此本論文把劇本歸為表演文學一類。在泰國第五世皇時期是泰國舞蹈戲劇最為繁榮的一個時期，同時很多已翻譯了的中國文學也出版了。許多劇院的作者也把它們改編成了戲劇劇本以及唱戲劇本，例如：

2.2.1 戲劇劇本

- (1) 《封神榜》自紂王祭祀女媧至周武王滅商。
- (2) 《三國演義》
 - (一) 漢靈帝禦遊禦花園至董卓威嚇漢獻帝。
 - (二) 王允排斥董卓。
- (3) 《萬花樓》自西遼侵略邊界至飛龍公主要殺平西王。

2.2.2 唱戲劇本

- (1) 《三國演義》
 - (一) 貂蟬欺騙董卓。
 - (二) 董卓迷戀貂蟬。
 - (三) 自劉備結婚至周瑜吐血。

2.3 Luang Patthanaphongphakdee 簡介

Luang Patthanaphongphakdee 原名 Tim 姓 Sukkayang，出生在第三世皇時期一家商人家庭，誕生於 1847 年二月星期日。在 Ratchaburana 寺廟出家了長三個守夏節。第五世皇時期，1870 年，他 23 歲，還俗做了 Zhaopraya Mahintarasaktamrong 大人的代理人。後來隨著主人到廊開府去打戰，此次遠征途中，他第一次編寫作品《廊開離別詩》（漫遊敘事詩，古代一種遊記）。這本遊記敘述了長征中的種種苦難，攝政王讀後不滿，稟奏五世皇要懲罰作者，結果他被判入獄 8 個月。後遇赦免歸隊，繼續為原主人工作，同時開始給主人的劇院編寫劇本。Luang Patthanaphongphakdee 只有一妻二子，於 1915 年十月四日去世，享年六十八歲。

第三章 《BUAN HUAI LAO》與《萬花樓》、《五虎平西》 的內容比較分析

本章是研究劇本作者將小說改編成劇本的手法。筆者將從原著與劇本的人物形象，場面的敘述和內容的剪裁、增加以及更改等方面來做比較分析。

3.1 人物

這部劇本的人物雖然不是作者所造的，但筆者認為他還是受了編寫手法、文學體裁、泰國風俗習慣以及自身背景的影響，表現在人物的形象和動作上，使它與原著有了一些差別。

3.1.1 人物介紹

根據筆者分析，讀者對人物的第一次出現所瞭解的大都只是名字和身份。有的跟原著及譯本都相同，有的只跟譯本相同。造成這些相同和差別的原因大致有以下幾點：

1. 內容早已被譯本剪裁，如：軍士人物在原著是非常詳細的敘述，但在譯本就已經沒有了。

2. 劇本總結或者增加了內容，其內容是從小說的其他部份而來的，如：

狄青

召見了狄青，他是個很親近的親人

包拯

據說鐵面無私的忠臣，名為包青天，天下百姓都尊崇他的正直

3. 劇本從譯本更改了一些內容，如：

達麻花

劇本：*西遼王大太子達麻花*

譯本：*當時西遼王的二太子達麻花*

筆者認為其更改的原因除了在於“บุตรใหญ่”跟“เจ้าชาย”的押韻之外，也許是由於人們比較重視大兒子，因此作者就把二太子改成大太子了。

4. 劇本、譯本和原著都相同的內容，如：番王和婦女人物都只是介紹了名字以及身份。

總之，從人物介紹中，就能夠看出，人物的形象與原著既有相同又有不同。

3.1.2 人物形象

劇本的人物形象大多數都是表現在情緒與動作上，在外表方面卻似乎沒有敘述。筆者將九個重要人物分爲主角黨和副角黨來做比較分析，如下：

3.1.2.1 主角黨

主角黨是各個情況的主角，部分內容的重要人物，即狄青、楊宗保、包拯和八寶公主。

1. 狄青

甲、勇猛善戰

作者常常把 เก่งกาจ [keŋ ka:t]、เก่งฉกรรจ์ [keŋ chakan]、กล้าหาญ [kla: ha:n]、หาญกล้า [ha:n kla:] 貼在狄青後面。這些詞就是勇猛、勇敢、能幹的意思，讓讀者產生了這個人物有多勇猛善戰的感覺。

當時	<u>勇猛善戰的狄青</u>
喊道誰有膽子	就出馬與我交手
本帥是 <u>勇猛狄青</u>	要跟贊天王作戰

乙、愛面子

宋仁宗遵狄後的懿旨要封狄青為王，但他自傲地拒絕了：

當時	狄青勇氣地回話
自己無寸功於國	不應該被賜爵的

狄青一聞上言，伏倒丹墀不起，奏道：“雖蒙陛下天恩浩大，感荷無疆，但無功而受此重爵，恐於理有礙，免不得滿朝文武，批論不公。” 《萬：81》

但在李成父子偷贊天王、子牙猜的首級向楊元帥冒功時，劇本裏的狄青卻跟他們吵了起來。作者通過焦廷貴所見的來敘述此情況。

見狄青李成和李岱	在爭吵於是不想問
----------	----------

狄青上帳見禮畢，即於範仲淹肩下就坐。……。焦廷貴一進帥堂，怒氣沖沖，將李成父子，賜打不已，…… 《萬：156》

這一點跟原著的差別讓劇本的狄青性格產生了些衝突。原著的狄青說：“李成父子，是何等人，叫吾堂堂一品，青衣禿首，與他講話！” 《萬：151》但在劇本裏前面不接受賜封，後來卻跟下屬鬥嘴，他的自傲性格就沒有表現出來了。

丙、忠誠有擔當

.....	狄青就迴避地稟奏
謝狼主的恩典	但 <u>我有征西的任務在身</u>
如狼主不包容要懲罰	那就賜我死吧
我要是投降您邦，	就是犯了宋法
<u>當有二主之人</u>	<u>那麼我也寧願死去</u>

元帥聞言，說聲：“狼主，我狄青生為天朝上將，深沐君恩，怎肯投降你邦為臣，寧可一刀兩段，決然不把臭名遺於後日。” 《五虎：50》

丁、 孝順、愛無二心

聽聞

淚流如雨心理疲倦，

心靈顫動疲竭

因母親而痛苦悲傷

元帥一聽此言，五內皆崩說：“不好了，既有此事，娘嘍！多是孩兒不孝，累極你了，好不痛殺也！”紛紛下淚，又不敢高聲痛哭，只是心內猶如刀刺，說：“劉兄弟，罪及母親，為子之心何安。” 《五虎：55》

當時

平西王奏道

臣已有妻子

這事就有礙於此

此時，狄青出班說：“臣啓陛下，臣在單單國招親，依律罪該萬死，已蒙聖上寬宥。況且賽花雖生於外國，義重情深，為臣被困白鶴關非她興兵解圍，重臣焉能得全性命。他不負為臣，臣豈可忘他，伏乞我主不依楊滔之言，以免陷臣於不義，足感天恩不盡矣！” 《五虎：133》

2. 楊宗保

楊宗保在劇本裏出場的不是很多，但從中已經可以看出他的形象和主要性格，分析如下：

甲. 嚴明的邊關大元帥

……………

楊宗保有本上奏

開兵迎敵之事

敵人還是強勁的

請求軍士的征衣

約四五六千件

……楊宗保奏：不意西夏國趙元昊賊心不改，稱帝於西羌，於七月某日，興兵四十萬，水陸並進，……。……，臣幾次開兵，未得其力。懇乞陛下速簡良將，統領銳師，以解旦暮之危；……。並慮隆冬天氣，軍士苦寒，伏望陛下早賜軍衣三十萬，……。 《萬：20》

狄青進至躬身下拜

元帥威脅地問道

為何不走、慢騰騰的

賜來的征衣是多少

狄青見了元帥，彎腰曲背，口稱：“元帥，正解官狄青進見。”元帥道：“狄王親解送征衣，本月十三日限期，如今十四了，極應體恤眾兵寒苦，及早趕到關交卸才是，為何違限？” 《萬：148》

楊宗保說道

您不要求情恕罪

因您疏忽大意

損害了公務

必定按軍法懲罰

然後才下令

將狄青到門前斬

誰都不要勸止，快去

楊元帥登時大怒，案基一拍，喝道：“你既管解三十萬征衣，因何不小心，想是偷安懶怠。禦標軍衣，豈容失卻，不只欺君，且藐視本帥了。”喝令捆綁手，卸他盔甲，轆門斬首正罪。 《萬：148》

據筆者所研究，認為這裡細微地更改是受作者背景所影響的。可將狄青解送征衣的情況與他隨著主人長征來相比。當時他們也是因路途雨水泥濘，延誤了時日趕不及上戰場，使他的主人跟主持戰事的攝政大人又一次產生了衝突。此更改有可能是他在暗示的表達當時情況和心理的不滿。

乙. 愛國將軍

當時

自願元帥楊宗保

卻說楊元帥自真宗欽命鎮守三關。只因楊延昭去世後，朝中武將只存幾位王爺，但年紀高邁，少年智勇者卻稀。惟楊宗保年二十六七，襲了父職。《萬：125》

死去的楊宗保

成了魔鬼妖怪看到他鄉魔鬼黑利卻站出來攔阻

並有楊元帥之忠魂，阻攔住三關，……《五虎：114》

上面兩個例子，劇本都有細微地更改。第一個例子是更改了他當鎮守邊關大元帥的原因成“自願”。第二個例子他過世以後的靈魂身份從“忠魂”改成“魔鬼妖怪”，但還是都在表現楊宗保的愛國精神。

丙. 聰明講理

李成父子說自己殺了贊天王、子牙猜，楊元帥雖然當初不太相信，但還是給他們解釋的機會，然後再考慮真假。

當時

楊宗保思量未通才試探問訊……考慮思忖找謀略

又喚李成道：“你父子二人，有多大本領，能收除得此二寇，須將實情說與本帥得知。”……不但楊元帥，便示範爺、楊清，俱已信以為真了，……《萬：145》

丁. 幽默

當時

楊宗保同意而覺得可笑

立刻命令李成李岱

出征番人來證明

元帥聽了點首，即差李成、李岱，領兵出敵。《萬：158》

楊宗保在此的幽默性格只在劇本裏出現。在原著裏他不是因覺得有趣才讓李成父子出征，而是為了讓他們證明自己的勇氣和武藝。

3. 包拯

原著的包拯一次又一次的幫助男主角狄青，但劇本裏的包拯與狄青無關，他只是審判狸貓換太子之案的主角。

甲. 鐵面無私的大忠臣

包拯第一次出現是被作者這麼敘述：

卻說

到鐵面無私的大忠臣名為包青天天下百姓都尊崇他的正直

後來作者運用他的擅長手法，就是將“大人 (ขุนนางโตจ็ khun na:n jaj)” 常常附加在“包青天”的後面。使讀者很快的記住人物的身份。

到了就稟報

告知包青天大人

郭海壽的母親聽到了包拯的名字，高高興興地想：

要將我的案去告狀 必定會給我審清的

婆子道：“原來此官是包拯。孩兒，你且去請他來，做娘的有一重大事與他面訴。”……婆子道：“孩兒，我身負極大奇冤，滿朝大臣除了包公鐵面無私，無可伸訴，…… 《萬：200》

乙. 聰明機智

當時 包青天聽了挺懷疑
站著偷聽喊聲像兩人 是個很怪異的審問
被打得爲何聲音那麼清 回答的都是侃侃而答
要上去瞧一瞧 他們在耍什麼花槍

包公天性聰明，況又分外留神，聽其聲音，不甚慘切，不是犯人喊苦。即踩開大步，跑上堂道：“王年兄，下邊夾者是何人？” 《萬：236》

丙. 心地善良

張龍和趙虎捉拿了郭海壽來交給包拯，老百姓就跟著來說這個孩子很孝順，每天都去賣菜養母。

當時 包青天聽聞所言
心中覺得挺可憐 拿白銀五兩交到他手上

包公又對郭海壽道：“老夫念你是個行孝貧民，賞你五兩銀子，回去做些小買賣，也好供養母親。” 《萬：199》

高海壽回到了家就把事情告訴了母親。

聽說他叫包青天 心胸實在開闊
聞知孩兒打工供養母親 就賞錢給了我

有衆人稟我行孝，此位官員甚爲喜悅，賞我白銀五兩，做小經紀供親，……。婆子道：“他如此愛民，是甚麼官員？”郭海壽道：

“他面貌十分兇惡，誰知竟是朝中包待制大人，名包拯，難道母親不聞人說包公是個朝上大忠臣，為國愛民的清官？” 《萬：199》

實際上，這裡不但表示包拯的善良，而且還反映了他的“孝”。因他聽到了郭海壽的事，就覺得他是個好孩子，然後通過賞錢的方法表達支持的心意。

丁. 善於奇門異術

兩個版本的包拯都同樣善於奇門異術。劇本裏是從“落冒風”開始，接著是“將禦花園改作陰府，以賺郭槐招供”，最後劇本增加了包拯給宋仁宗提了“舐國母的雙眼”的意見。前兩個內容都跟原著相同，最後一個是如下：

當時 包青天無畏地思慮
卻啓稟了皇上陛下
伏請排開香案 致祭世界皆神仙
然後舐國母的雙眼 據您所許願它會復明的

4. 八寶公主

單單國的唯一公主，原著是這麼敘述：“名喚雙陽，因他的美貌超群，又名賽花公主，她的師傅廬山聖母贈她八件寶貝，更名八寶”《五虎：27》，在劇本裏的婦女人物她是最重要的，因此筆者將她看為女主角。

甲. 勇猛善戰

八寶公主出馬交手 閃開追趕未懼怕
各奪勝迅捷提防 混戰引來追去

公主聽了大怒，提起梨花槍，照面就刺，劉慶急架相迎。

公主一連幾槍，幾呼把劉慶捺翻下馬，…… 《五虎：30》

星星羅海未敢擋不住 八寶公主武藝不錯
迅速地向身腰打下 愈要砍首斬掉下

只剩得星星羅海這柄狼牙棒，來得厲害，與公主衝殺有百多回合，勝敗不分。焦、孟上前相助，……此時星星羅海，只好抵得住公主的梨花槍，……，擋不住三人兵器，回馬大敗而逃。……正要上前截殺，遠遠看見焦、孟將前行，公主在後，槍尖上挑著一顆血淋淋人頭。

《五虎：100》

乙. 聰明大方

下面兩個例子讓我們看得出她不是囂張無理的公主，反而是非常地聰明大方。宋兵被逼無奈殺死了單單國的精兵，她聞知緣故後就不再計較了，還會向父王說明道理。

此時 公主同意地回話
狄青並無意來謀害 只是錯走了國度
我邦守關即拙劣 只顧生氣自我驕慢
於是這樣的死亡 交戰就是理應如此
如我們殺了狄青 恐怕會引起兩國大戰
要勸他投降 才不會產生敵對

“父王噯！這狄青乃是奉宋王之命，前往征伐西遼，錯點先行官走差國度，並不是有意前來，與我邦征戰。……此事三關四將，自家不好，不許狄青分辯，定要與他廝殺，這狄青出於無奈，與他們爭戰，誰料殺他不過，這宋將占去三關，四將喪命，想來是他自取的。……但是狄青眾將，非是無名小將，等閑之流，皆是英雄無敵，如今到來我國，非易得的，但得寬容處，且赦他幾人。父王衣女兒主意，莫若用良言解勸，投降我邦，有何不可？” 《五虎：39》

丙. 孝順的女兒，忠心的妻子

當時 宮女宮娥拜一拜
立即把事情稟報 她是去照顧母後了

宮女宮娥稟道：“因為母後娘娘有病，前去看問，尚未回來，請駙馬少坐片時。” 《五虎：59》

說隨駙馬你的意思 征西如若遇了何苦難
就請告訴妾身 我必定會去救你

此時公主聽了劉慶之言，倒也醒悟了。此時公主難捨的丈夫，致分離流淚，叫一聲：“駙馬呵！你今前往西遼，只恐兵微將寡，待妾助你幾員番兵番將，若然糧餉不敷，須帶足前往，你意下如何？但願你馬到成功。” 《五虎：67》

3.1.2.2 副角黨

副角黨是不太重要的角色，只是配角的人物，即龐洪、郭槐、焦廷貴、李成李岱（劇本一直將他們父子合稱敘述）和飛龍公主。

1. 龐洪

甲. 沉淪於權力詭計的凶謀宰相，與狄青是死敵

當時

宰相龐洪

一直存心忌妒

心煩著要蹂躪狄青

此人姓龐名洪，……。他正是仁宗王的國丈，現為宰相均衡之位。他之為人，立著妒賢嫉能的狠心，懷著詭計凶謀的惡念。…國丈奏說：“臣因西遼國去年曾經興兵侵犯我中國，……，想來這遼王念頭不小，一時未必肯傾心歸服，恐防有再起風波。況西遼乃偏邦小國，理合年年納貢，歲歲來朝，豈敢擅動干戈，興兵境，……。……想來除非雄關狄元帥，與四虎將軍，若然差他前往征剿，必然成功。《五虎：2-4》

聞知狄青平西王

與龐洪是個死敵

若是我去把事情告知

必定會如我所願

方知龐洪與狄青作對，飛龍想一想說：“好了，這便是機會，不若求見國丈，與他說明，然後下手，此事必須如此方妥。” 《五虎：125》

乙. 爲了自己的欲望而不擇手段

由於龐洪黨的孫雲

有書到來求告

要我劫取狄青的征衣

您的意見是如何

若是我們抗拒

就會惹龐洪不滿

牛健笑言道：“三弟，方才孫二老爺有書到來。只因孫大老爺與狄欽差有仇，如今狄青奉旨押解征衣到三關去，孫二老爺托著我們，劫取征衣，使他難保性命。……” 《萬：126》

當時

龐洪企圖大事

怎麼樣才能緊湊的

排斥了狄青……

要借您女兒的名字鳳姣

去與平西王成親

送新娘時我想

換別人去就好了

想了一回，說：“罷了！老夫有一好友，乃名楊滔，他現有兩個親生女兒，……；有次女鳳姣，尚未出門；不若請他過來，悄悄商議，把飛龍代作鳳姣奏知聖上，與狄青為佩，……” 《五虎：130》

上面兩個例子都表現出了這個人的自私和狠心。他爲了排斥狄青，設計阴谋詭計，將國家大事與他人性命棄之不顧。

丙. 色膽包天

當減去了疑心之後 確定了她是個女子
就眼饞著漫談 含笑著撒嬌談話

一時大意看不出，細看才能辨得出來。龐洪此時呆想一會，立起身來，輕輕叫聲：“公主，先前老夫多有簡慢，休得見怪，請坐，待老夫告訴一番。……” 《五虎：126》

當時 龐洪怡爽歡快
到了晚上夜深時 心理越騷動
想念飛龍公主 要去調戲佳人
當晚国丈獨在書軒內，有心要調戲飛龍公主，…… 《五虎：128》

2. 郭槐

郭槐是劇本裏狸貓換太子之事的主要人物。他的形象既跟原著有相同又有差別。

甲. 有權威的內監，年邁多病

當時 宮女宮娥遵命
領旨而退下 到郭槐住的樓去

這一天他正在安樂宮中與劉太后飲酒談心，忽聞內侍近來，報說聖上在殿上相宣。 《萬：224》

當時 郭槐坐下來喘息著回答
本人真的不行了 老人疾病侵襲著
坐呢還是坐不起來 行走呢也走不動
若是真的要我非去不可 就來扶我走吧

郭槐聽了道：“厭煩得緊！咱家不喜出殿，何故兩次相宣？有何大事，別改一天也罷。”……郭槐聽了道：“娘娘既如此說，吾且走走何妨。”……郭槐允諾，叫左右扶他出殿，內監應諾，挽扶道：“九千歲慢些走。”……郭槐並非年老難行，只因身軀肥胖異常，若獨自行走，多有不便之故。 《萬：224》

乙. 聰明狡黠，心地險惡

劇本裏的從狸貓換太子直到焚燒李宸妃的惡謀都是郭槐策劃并實行的，劉太后只是順從她的計謀而已。雖然詳細的內容有細微跟原著不同，但主要的都一樣。

邊想邊跟郭槐講 您幫幫我思慮
看看這情況 怎樣將使太子消失了

忽想內奸郭槐，是吾得用之人，且喜他智謀百出，……。備下劉娘娘將一時心急差見，報產太子之事說了一遍。郭槐聽了，想了一計，…… 《萬：129》

該時 郭槐三思琢磨
再向太后回話 會費盡心思的計謀
郭槐一想，說：“娘娘，如今事已至此，一不做，二不休，

只須用如此如此計謀，方免後患。” 《萬：15》

可見，劇本的郭槐雖然是從十幾年前就蠻有權威的在劉太后身邊，但目前他只是個可憐多病的老人。而在原著裏面他還是個受劉太后恩寵的掌權老內監。

3. 焦廷貴

劇本裏的很多故事都是因此人而起，造成了情節的轉折和衝突，如：李成父子是從他手裏偷了贊天王和子牙猜的首級，引路時又走錯了國度等。

甲. 楊元帥的屬下軍士

要讓一個軍士	到大森林去尋找
立刻命令焦廷貴	快去探訪消息
當時	焦廷貴軍兵首領
遵命趕緊匆忙	上馬奔跑去了

元帥正要開言，只見部下一將，匆匆跑上帥堂，身長九尺，背潤腰圓，面如鍋底，豹頭虎目，上前打躬道：“元帥，小將願領此差。”

一聲響震如雷，此人乃焦贊之孫，名喚焦廷貴。……

焦廷貴手持短刀，身乘駿馬，帶上乾糧火料，離關飛馬而去。

《萬：126》

乙. 愛吹噓自己，卻只跟老弱殘兵逞能

當時	焦廷貴吹牛說大話
西遼路我是很擅長的	曾經隨父親去出差過
當時	狄青聽了此話
未知是人家的誇口	才肯命令焦廷貴引路

焦廷貴說：“元帥，小將前者與父親，曾到過西遼，熟識此程。”
元帥說：“既如此，點你為先鋒，孟定國解糧。” 《五虎：8》

走到了歧路	認不出到西遼去的路
看見路過的老夫	焦廷貴迷惑地
喝聲問了	哪條是到西遼的路
若不說就要砍死你	別耽誤我的時間
當時	老人感到憤恨
問路也這麼粗鄙無禮	於是故意騙說左邊的就是

一條道路，分出兩條來，一路向西北，一路向東北，中央一帶高山，走不通路。兩條大路，如此光景，焦廷貴一見，……他想一會說道：“俺認不來的，……不知從那一方走的才是。”……在等一會，方才有個白髮公公，七十外的年紀，遠遠而來。焦廷貴一見，忙忙催開坐騎，飛馬奔去，忽急加鞭趕進這老人身邊對面衝來，勒住坐騎，擺開鐵棍，橫攔住去路，大喝聲：“你這老頭兒，俺家問你，西遼國兩條大路，從那一條去的，若說得明明白白，饒你老狗命；若不急速說明，俺將軍就照頭一棍，把你的腦袋打出來，無從討命。”……看這人難以言語相爭的，罷了！帶我著弄他錯走別國去罷！……你且直望著那東北上這條大路…… 《五虎：9》

丙. 膽怯、自私

到了敵人營前時

廷貴懼怕的向狄青道

你有本領就自己上

我可藏著瞧瞧

焦廷貴道：“你果能殺得贊天王，討得回征衣，就算你有仙人手段。但我不能幫助你，只好遠遠在此樹林之中等候。” 《萬：135》

焦廷貴飛跑去砍頭

然後又回避藏起來

焦廷貴一見，飛步趕上，拔出腰刀，將頭砍下，…… 《萬：136》

丁. 急躁笨拙

當時

急躁的廷貴

聽不見人家所說的

也不把事情弄清楚

就騎馬上前交戰

只因禿天龍此時酒已醉了，聽得焦廷貴之言，糊糊塗塗……誰知焦廷貴殺出了神，由他連連不住的鳴金收軍，只是不聽，果然禿天龍被酒醉了，招架不住，卻被焦廷貴鐵棍搗開大刀，攔腰搗去，打翻了，跌下馬，割取首級，…… 《五虎：10-11》

我的前鋒也笨拙

已被重罰了鞭打

本帥奉旨征西，只因向導官走錯國度，錯走東方，誤來貴國，……

《五虎：23》

筆者認為此人物既有急躁猛烈又有膽小怕事的性格，是個有趣的角色。

4. 李成 李岱

甲. 職業，外觀

原著的李成是的五雲汛的守備，兒子李岱是千總，但劇本把他們的職業改成酒店的店主了。雖然作者更改了他們的職業，但還是保留了他們的外貌描寫和性格。

進至了就躬身下拜

稟報了大元帥道

小的很久住在森林裏

有了一家酒店……

當時李成父子，進至帥堂，雙雙下跪，口稱：“元帥在上，五雲汛守備李成、千總李岱，參謁叩首。” 《萬：145》

這樣的人怎會有本領

殺死了贊天王

心中卻覺得李成父子，一向無能，今日如何立此大功，有些蹊蹺。

《萬：145》

乙. 膽小

當時

父子倆渾身顫抖

笑嘿嘿地斜身看

喊道我不要跟你打的

伍須豐聽了說道

那麼就快給我滾回去

父子倆躬身下拜

那麼我們向您告辭了……

李成父子未到陣前，驚慌無措，幾乎墜於馬下，槍刀早已落下塵埃。伍須豐一馬飛出。大喝道：“宋將何名，為何如此驚懼，……，快些通下名來，好送你狗命。”金鞭高舉，嚇得父子二人伏倒馬鞍之上，叩首不已，連連哀求道：“伍大元帥，我名李成，現為守備微員，原無計謀力量，無奈勉強臨陣，望元帥饒五一命，勇沾大恩。”伍須豐聽了，不覺發笑道：“楊宗保氣數已絕，打發這樣東西出陣，也罷，饒你狗命！”……父子得命，暗暗心喜。 《萬：159》

丙. 野心勃勃

當時

李成爽快地勸李岱

我們來將他殺死

拿番人首級獻給楊宗保

該能加封官爵

像他人一樣的有功勞

李成諾諾連聲，進內與妻相議道：“我金慾思謀了焦廷貴，拿首級往見楊元帥，與孩兒李岱冒了此功。待楊元帥奏知聖上，定然父子加封官爵，豈不留名千古麼？” 《萬：139》

這兩個人物的性格有時膽小如鼠，有時又胆大包天地做自己所想的壞事，是給劇本添加了不少趣味。

5. 飛龍公主

單單有八寶，西遼有飛龍，他們是站在相對的立場。飛龍是狄青的死敵，她存在的目的就是要刺殺狄青為夫報仇，也是劇尾的一個主要人物。

甲. 西遼王的女兒，丈夫在戰場犧牲

本人名為飛龍

是西遼王的孩子偽裝來的

由於仇恨而立志

要替丈夫報仇

他是被狄青殺死的

.....

公主說：“相爺呵，我不是飛雄，乃西遼公主，叫做飛龍，駙馬名黑利，夫被狄青殺死，一命歸陰，……。 《五虎：126》

乙. 聰明勇敢

我邦有了此次戰爭

是由於珍珠烈火旗的原因

就做個假旗去進貢

我要偽裝跟隨

混進了宋兵

等機會刺殺了狄青

若要奪取汴梁

也會如所願的

因沒了狄青

所有眾將都不是我們的對手

公主說：“父王只許女兒混進中原乘機便下手，殺了狄青，此時八寶賤人，一定回去單單國，在不幫助大宋。父王然後前往各國，調雄兵猛將。宋朝沒了狄青，那時拈取中原，何難之事。” 《五虎：105》

若是龐洪要了我

再跟他調解

想好了就出發

沒人介紹自己單身去

方知龐洪與狄青作對，飛龍想一想說：“好了，這便是機會，不若求見國丈，與他說明，然後下手，此事必須如此方妥。” 《五虎：125》

丙. 忠心於丈夫，抱著怨恨心頭

此時	飛龍公主少女美人
混進了宋兵	爲了報夫之仇
還沒有機會下手	心急如火.....

且說飛龍公主，一心要報丈夫之仇，此時已混進汴京，女扮爲男，在著城中尋了一個下處，終日暗暗打聽，訪了兩個餘月消息，……

《五虎：125》

單身番女能夠策劃周全并混進敵人軍隊到中原來，必然有足够的勇氣和本領，若是站在西遼人民的角度來看，她就是個女英雄。

此外，劇本的敘述有時也使飛龍的形象產生了衝突，有時是個可憐的美少女，有時是個勇猛的大姑娘。如下幾個例子：

此時	飛龍公主 <u>少女美人</u>
混進了宋兵	爲了報夫之仇

聽聞	<u>少女傷心著哭泣</u>
一時未回答	嘆氣哽咽淚滿面

此時	飛龍悲傷哀痛
見龐洪生氣 <u>挺懼怕</u>	<u>爬過來求情</u>

孟氏老太太 <u>橋媳婦</u>	是個 <u>勇敢的大姑娘</u>
------------------	------------------

筆者認爲這些不穩定的形象都是作者順著內容、情況而編寫的，而沒有要完整地按照現實編寫。

總之，雖然內容有所變化，但兩個版本的人物的主要形象大体一致。細微的差別主要都是因劇本的體裁或者爲了增加趣味所做的更改而已。只有楊宗保的形象變化是有可能受到了作者背景的影響。

3.2 編寫手法

爲了便於上臺表演，作者從小說選擇內容後還要再刪減、增加或者更改部份人物動作以及故事的發展過程。

3.2.1 剪裁

劇本將大部份的地名都剪掉，在各個國度邊關的戰場也改成荒地，其他地方也有所改變。此外，劇本還剪掉了狄青的生平，尤其是在萬花樓所發生的事，使全部的故事缺乏了背景和來源。筆者在此舉兩個例子：

例 1：

仁宗召見狄青要遵從狄後的懿旨封他爲王，但劇本未有敘述其背景。當狄青說要先比武後，仁宗允許了就開始打了起來，剪掉了所有跟狄後（狄青的姑母狄千金）相關的內容。

便道朕想賜封你為王.....

仁宗天子順從，就跟三位有名的軍官商量，要交替比武交戰，若是黨不住了就快閃躲，做一份生死狀，兩位將軍都要互相原諒，.....三位將軍無懼怕，與勇猛狄青比武徐鑾騎馬拿著武器，狄青十分爽快地，兩位揮動武器上場

例 2：剪了包拯與郭海壽母親的對話

包拯見到了一個說自己是當今皇帝國母的瞎眼老婆。原著的對話非常地詳細，包拯問得很清楚才肯回去證明，但劇本的對話只是

然後將過去的故事都講出來，這位宋仁宗天子，必定是八王爺扶養的我親生兒子，後來即位當皇帝
當時，包拯聽到無疑問，打躬說道.....

筆者認為，這些剪裁沒有影响原著的主要內容，只是使故事少了背景和邏輯道理。

3.2.2 增加

劇本有所增加的大多是人物動作，也有增加了一些內容，如下：

例 1：宋真宗召見八王爺的大長子至宋仁宗即位典禮

一看見楨就覺得疼愛，因有血緣關係，雖未知是親生兒子，便問你是誰的兒子呢？楨打躬致敬，鑾少年勇氣地奏道，陛下，我是八王長子。此時，宋朝天子聞奏，越喜悅越加疼愛，朕無兒女，要收你為兒子，賜封為太子，日後便承襲即位。於是與群臣商量，現在朕沒有兒子，多病地遲早就會走了，誰能夠來承襲呢，這八王長子看來聰明，該封他為太子.....大小眾臣百官，皆喜悅的奏道，“**圣上明鑒！**”

此時，宋真宗笑著下旨，趕快去準備賜封典禮，然後走下皇位，走進屏門到後宮，坐下座位，皇后妃子圍繞著.....

此時，天子開心地與皇后閒談，昏眩中風地伏下去眼球轉動，妃子們擔憂的大叫喧嘩，天子昏迷不清，就駕崩了。.....

老內監郭懷立刻走到前面去，向宰相通知天子崩之事。

此時，眾臣皆悲傷地喊聲大哭，然後互相商量是誰該即位，只有八王爺的兒子，人人都同意，一同去找了他.....

此時，楨心裏滿意喜悅，想要即位當皇帝，於是向母後告辭.....

百官請他上了滑竿兒，前後大隊伍隨駕，往皇宮去。

到了就請登上皇位，樂隊開始鳴鼓鳴鐘，百官眾臣皆在，向天子致敬，獻名為宋仁宗，然後請去沐浴更衣

不如冊立八王長子，以嗣江山便了。主意已定，次早降旨，冊立受益為王太子，改名曰楨，是年十四歲。於是群臣朝賀，大赦天下。次年壬戌

乾興元年春二月，真宗疾漸重，禦醫診治無效，不一月崩於延慶殿。是時百官舉哀，遍頒天下，不用多述。天子楨即位，是為仁宗。

《萬：19》

以下幾項是作者因便於表演時的作用所增加了的人物動作：

- 踩著腳指向（他人）面罵道
- 馬騰時就掉下來，再上去拿招武器，嘴也不停的吹牛
- 佳人抓挾推去，龐洪從椅子掉下去在地下躺著

3.2.3 更改

除了剪加之外，劇本還更改和編輯了一些內容與情節例如：

例 1：

她懇求地說道，由於我雙眼瞎了才懷疑，求您原諒原諒，讓我摸一摸您身上的特徵，請不要生氣怪罪.....

當時，李宸妃充滿高興，打躬說聲對不起，請開恩給小的說了便舉手拜拜，伸手渾身至後腦摸摸揉搓，摸到一點紐子就確信

婦人道：“你且近些！”包拯又近些，那婦人兩手一撈，摸不著包公，又將手一招道：“再近些！”包公無奈，只得走近，離不上三步，被他摸著了半邊腰帶，叫道：“包拯，你見了老身，還不下跪麼？”……

包拯無奈，說道：“也罷，老夫且下跪。”……當下婦人將包公的臉上左右遍摩，摸至他腦後，偃月三叉骨，將指頭擻了擻，撚了幾撚，連說兩聲道：“正是包拯了，一些也不錯。” 《萬：201-202》

例 2：

當時，馬氏夫人說你真可笑，自個有知識在身，不該怕的卻怕了，這些寶珠堆在眼前，就不該迴避，要先收了這份心意，在想辦法解決問題，然後向王恩說道，本人名為馬氏，給劉太后叩拜，此事會遵旨而辦，請你（王恩公公）先回去吧。

王炳連忙請至私衙，開讀詔書，密旨上大意要他審得郭槐並無此事，罪在包拯，便可加官增祿，厚賞金珠。如不遵旨意，定將王炳治罪，決不姑寬。當日王炳收下金珠，令二內監先回，又對王恩道：“公公你且先回，上復太后娘娘，下官遵旨而辦便了。” 《萬：230》

總之，劇本的增加以及更改只是為了更適合與劇本體裁和泰國風俗習慣。作者對故事情節進行了調整也是為了便於在舞臺上進行表演，觀眾看了就不會產生被阻礙（不懂、不習慣）的感覺。

3.3 場面的描寫

3.3.1 作戰場面

3.3.1.1 挑戰

在原著裏每一次上戰交鋒前，敵手要先互相報上名來，解釋打仗的緣故，還要說一些挑畔的言語來貶低對方。劇本裏雖然對話沒有與原著完全相同，但還是保留了這個常規。

例 1：西遼王二太子達麻花與狄青

達麻花騎馬喊著挑戰，喂！元帥快出馬來，該大顯身手留個名，別白費了小卒們的性命，狄青快給我出來……

達麻花吩咐，眾兵隊伍排開，大喝道：“南蠻為何妄動干戈，擾侵吾國，快報上名來，待孤來好取你首級！”《五虎：82》

3.3.1.2 武打姿勢

例 1：贊天王與狄青

慚愧地出馬作戰，狄青轉回砍下架住，砰砰地打下不閃躲，拐彎轉回進攻混戰，相互昂揚自傲。狄青抵擋不住，武藝比不上贊天王，拋箭上去，攝下讚天王的脖子，掉下馬來……勇猛子牙猜出馬交鋒，狄青舞刀進攻

言未了，一鎗打來，狄青金刀，毫光閃閃的挑開。若問贊天王身高一丈二尺，比狄青七尺之軀，雖則龍馬高大，還比贊天王短了三尺多。他雖是刀法精通，然贊天王實力很大，狄青與他兵刃交鋒七八合，覺得兩臂酸麻，難以抵敵。斯時慾敗而不可敗，慾戰又不能戰，……當頭打來，狄青大刀急架相迎。若論子牙猜力量，雖則次於贊天王，然而力氣強於狄青。當日二員猛將，你一刀，我一槊，殺得征塵四起，番兵喊聲如雷。《萬：136》

例 2：達麻花與劉慶

當時，劉慶心恨未懼怕，騎馬奔跑砍下來，達麻花急架刺捅，互相迅速閃避，提防砍打奮戰，打圈避開場子，閃躲轉用混戰

二太子大怒，提起大斧，當頭砍下來。飛山虎把雙斧齊架，二將殺起來，劉慶本領到底不是達麻花對手，殺了三十回合，抵擋不住。二太子一斧隔開，雙斧齊砍，劉慶閃得一閃，卻被達麻花拿出長臂，鉤住劉慶盔甲，用刀一扯，已捉過馬來。喝聲番兵捆綁了，吩咐且押入關中。《五虎：21-22》

可見劇本裏人物動作的描述與原著有所差別。原著的武器種類、用法和武打的姿勢以及其他場景比劇本多。還描述了人物身形、武器、力量的比較。人物交鋒時的感覺如，“覺得兩臂酸麻”、“眼花力微，卻難抵擋”。交鋒時的氣氛如，“殺得天昏地暗”、“沙卷塵飛”等。造成這些差別的原因大致是受了譯本、文學體裁和泰國戲劇演出形式的影響。

3.3.1.3 法寶之用

劇本裏的法寶有四件即：

一、人面善或金面牌或鬼臉

用法

劇本	拿金面牌蓋臉，搖著帶著面具的臉蒙人
《萬、五虎》	向懷中取出金面牌戴上，念聲：“無量壽佛。”

法力

劇本	心大跳，感到畏懼，身子顫抖，手足無力，掉下馬
《萬、五虎》	空中一聲響亮，一陣霞光，登時昏了，目定口呆，手足低垂身體猶如泥塑一般，七竅流血或八竅流血，直僵僵的翻於馬下

二、七星箭

用法

劇本	拋箭子去
《萬、五虎》	向皮囊中，取出七星箭一枝，呼念：“無量壽佛。”把第三枝神箭射去

法力

劇本	射下贊天王脖子，掉下馬 前進趕烏鴉消失
《萬、五虎》	登時祭起一道金光，飛繞空中，贊天王眼昏神亂，兵刃低垂，七星小箭猶如流星一般，嚶嚶作響。只聽得空中一聲響，寶箭飛射下來，金光四射，向贊天王頭盔心射下，復飛起空中。此時贊天王痛得難當，馬上翻身跌下。 呼的一聲，這枝神箭不上不下，卻鎖進烏鴉之口來，射在地下。

三、乾坤索

用法

劇本	舉神索至頭，思念師傅，把它拋或者扔出去
《萬、五虎》	向八寶囊中，取出一條乾坤索，往空中一拋 向八寶囊取出乾坤索，丟起空中

法力

劇本	示威著驚天動地，繩解開綁了兩臂
《萬、五虎》	只見一道霞光閃爍，早在空中旋轉飛舞，落將下來。劉慶一見，眼花昏亂，乾坤索已落下來，把他身軀綁捆，拖下馬來 石玉一見，連忙回馬跑。誰知道這法寶快同閃爍，把石玉網縛下馬

四、烏鴉

用法

劇本	拿葫蘆來念咒後變成紅嘴烏鴉
《萬、五虎》	把背上葫蘆解下來，口中念咒，把蓋揭開，放出一只烏鴉，似火的一般，張開血口

法力

劇本	飛奔翱翔啄來
《萬、五虎》	啄來

筆者認為，這些差別的原因除了因受譯本的影響之外，還有當時在臺上演出的技術沒有現代這麼高級，所以劇本也要適應此現實。

3.3.2 愛情場面

3.3.2.1 感情的表現、調情、羞澀

例 1：狄青與八寶在戰場一見中情

狄青瞄瞄瞧佳人，極度愛戀深滲，公主發呆著看，兩人結心纏綿，各自的氣都銷了，舞刀調情滑稽，女戲弄男挑逗絆纏，弄得幾套巧妙手法，各望各瞧心喜悅，個忘了提防停下，佳人害羞藏臉瞧，個個自喜的含笑

此時元帥暗贊番女花容，又想他未必有此本事，竟忘卻交鋒之事情。……此時公主看這狄青，也呆了，忘他是敵人。……，一男一女殺得起來，但是有意男邦將，雖在交鋒不認真，二人槍去刀迎，叮當併響，一連戰了五十個回合，各無勝負。 《五虎：33-34》

3.3.2.2 男女的交情與拒絕

例 1：龐洪與飛龍調情

當時，龐洪喜悅爽快，笑著說道因我友情，才來纏擾強毬，若要先等將事辦妥，那麼老夫必定枯寂了，今兒讓我摸摸當個抵押，親愛的，別轉臉去避開，真白費了我善意，不該抗拒拖延，口說手抓擁抱，我只要暖身解冷，別把我枯萎懸掛，別說出斷情話，且慢！佳人抓挾推去，不該來與我做風流，若是逼迫著我寧願死，佳人推攆拂手甩開，龐洪從椅子掉下去在地下躺著，站起來抓拉曳拿，牽佳人手並肩坐

龐洪此時扯招公主的衣袖，公主著急，立起來叫聲：“太師，你是當朝一品，為何這般無禮，不顧廉恥，不知俺飛龍為人何如，你枉如此年高，輕浮太甚，來調弄哀家。”龐洪聽罷呵呵大笑道：“公主呵，誰叫你花容嬌嫩，誰叫你孤身獨自投到我府內，惹起老夫風流之念，今日不期而諱，乃是宿世因緣，公主休得推卻。” 《五虎：128-129》

3.3.2.3 抱怨與責罵

例 1：狄青從單單國逃走，被八寶追上

此時，公主喝聲譏刺，不愛姓名的官員，像老百姓說話不算話，顯露了陽奉陰違，未知你是難以相信的嘴甜人，好好的就想逃走當敵對，自己逃了就罷，還偷光了人家的法寶，未知你是個騙子，出爾反爾多奸詐

公主喝聲：“……，哀家信了你的真情，豈知一片的巧語能言，……，到底你拋棄了哀家，有何緣故？”……公主說：“既然你一心歸宋，何不早早說明，口是心非，豈大丈夫之所為？” 《五虎：65》

3.3.2.4 悲切與安慰

例 1：狄青與八寶告別

當時，狄青心胸酸麻，繾綣勉強回話安慰，……便說我先告別了，心裏震動克制憐惜感，騎馬走動，飛奔離別，兩人翹企著愛人面孔，抽泣著返回安慰，遲遲不決捨不得走，悲咽的叮嚀囑咐，因掛慮繾綣捨不得，左右雙眼淚如雨，她騎馬回城裏去，狄青趕忙到軍隊

此時少年夫妻，分離之際，公主好生淒慘，看看丈夫悲切，痛苦難言。元帥雖然稱是虎將，見她如此，不忍分離，虎目中暗暗地垂淚，無可奈何，只得硬著性子，叫聲：“公主且免愁煩，請回便了，下官去了。”推開坐騎，哈蠻翻將，得公主吩咐，早已關門打開。

《五虎：68》

筆者認為，雖然劇本所用的手法和詞語與原著不同，但作者也將愛、害羞、責怪、抱怨、生氣、悲傷等各種各樣的情緒與感情以及人物的一舉一動都描述得非常詳細，便於演員自然表演。

3.3.3 超然物外的場面

3.3.3.1 神仙與法寶

例 1：狄青遇到神仙，得到法寶

勒馬鞭轉回停頓，見到神仙站著阻擋，神態潔白美麗，想了便躬身下拜，……即將兩件東西伸出來，拿去在形勢緊迫時，將金面牌蓋了臉，到處敵人都懼怕，那箭子若想要殺誰，一拋出就會中，如心願的把他殺死，你好好的保存在身，……，說完大顯神通，一眨眼飛颺不見影

即大步飛跑，手持寶劍，出至庭心，登時一派白光射目，兩眼昏迷。即聽得有人說道：“狄大人不可出外。”狄青舉目一看，只見一人乘著祥雲，身高丈餘，披髮仗劍，半離地上，約與簷高，阻住去路。狄青喝道：“你莫非是妖怪？”此人言道：“非也，我乃北極玄武聖帝，今夜貴人在此，特來一會。”狄青聽了，驚疑不定，……那人道：“狄大人何必多疑？我乃北極玄武聖帝，只因部下神將思凡，目前俱已流入西夏，侵擾炎宋二十餘載，……。茲有兩件法寶付你，此寶名‘人面金牌’，如遇西夏交兵，即難之時，將此寶蓋於臉上，口內念聲‘無量壽佛’，自然使敵人七竅流血。這小小葫蘆，內藏七星箭三枝，如逢勁敵，危急

之時，發出一箭，其捷如風，敵人立即死亡。今贈你二寶，今後你一生建立功勞，安民保國，賴此二物，須謹細收藏，勿得輕褻。……當時聖帝使起神通，袍袖一展，高起祥雲，香生馥馥，靄射飄飄，光華冉冉而去。《萬：102-103》

3.3.3.2 魔怪

例 1：楊元帥的忠魂與黑利的鬼魂

狄青行軍過三關，趕路前往京城，死去的楊宗保，成了魔鬼妖怪，看到他鄉魔鬼黑利，卻站出來攔阻，黑利看軍隊已走掉，笨手笨腳地要追趕，楊宗保攔阻他固執，舉手拳打起來，兩個魔鬼打得森林震動，拔樹當武器來砍打，楊宗保贏了追殺，黑利鬼跑開閃去，楊宗保不斷地猛打，黑利落荒而逃

此時飛龍公主隨著宋兵混進三關，……。只是這黑利在生之時，雖然威武，豈知死後做了鬼魂，威風顯不出來，況且三關乃是重地，本國山神，豈容外國鬼魂出入，並有楊元帥之忠魂，阻擋住三關，那番將的陰魂，難以進關，只得退歸原路去了。《五虎：114》

3.3.3.3 橫事與魔法儀式

例 1：落帽風

當到了神廟時，忽一陣狂風吹來，包青天的烏紗帽被風吹落，奴僕們撿來他拿回，此事必有緣故，……，便命張龍、趙虎，趕快拿了風來給我。

卻說包公行了一程，已是陳橋鎮上，方到一橋中，忽狂風一卷，包爺打了個寒噤，一頂烏紗帽被風吹落。……說時，張龍、趙虎將烏紗與包公升戴好，包公一想，喚張、趙道：“著你二人，立刻拿了落帽風回話。”《萬：196》

例 2：包拯排開香案禱告神仙

包青天祭天拜神，請威靈的神仙，來幫臣引起郭懷心思，由於此事是重大任務，讓郭懷心思昏沉，毫無疑心地看成寂靜的陰府，臣祈禱神靈，將一切都顯明

且說包公辭駕，回轉衙中，用過夜膳，已是初更鼓響，即於階下吩咐排開香案，當空禱告，稟道：“今夜奉君審斷，只因奸邪郭槐抵死不招，只好將禦花園改作陰府，以賺郭槐招供。但今夜月色光輝，狂風不起，伏乞蒼天後土諸位神祇，威靈赫赫，大顯神通，即夜施法，使狂風黑雲四起，遮蔽星月，已瞞奸惡，吐出真行，方得當今任畝，仰感天恩。”包公禱告畢起來。天交二鼓，果然烏雲四起，星月無光，頃刻間狂風大作，樹木搖擺，呼呼響起，……《萬：244》

總之，根據上面的內容比較分析可見，描写细节有差別是免不了的，但劇本還是能夠將原著的大意比較完整地保存。

第四章

出現於劇本《BUAN HUAI LAO》 的社會因素之探討研究

本章分析了出現在劇本的北宋與泰國第五世皇時期所具有的道德、風俗、信仰、婦女地位以及社會情況，并不涉及对真实历史情况的比对。

4.1 道德與風俗信仰

4.1.1 道德

劇本裏面的人物之言行都表現出了各種各樣的道德觀念，有值得學下可以當做典範的好觀念也有不好的應該摒除的地方，如下幾點：

4.1.1.1 孝順

中國人有一句“百善以孝為先”。孔子的五倫也講了“父子”的關係。這都明顯表現出了“孝”自古以來在中國人心中的意義及地位之高。在佛法裏面“孝”也是位居前列的道德品質。劇本的人物言行了反映“孝”的行為，例如：

- (一) 郭海壽供養母親。
- (二) 宋仁宗親自禦駕接國母李太后回宮。
- (三) 狄青為了拿功抵罪回去救母親，所以要逃出單單國去征伐西遼。

4.1.1.2 忠誠、公道

根據人物的行為，筆者總結如下：

- (一) 狄青拒絕投降單單國，說：“自己寧願死也不願有二主。”
- (二) 郭海壽的母親對於包拯的信任，雖然沒見過面卻相信他是鐵面無私的大忠臣。
- (三) 包拯得知王炳收下了劉太后賜的金珠和密旨，要抵賴狸貓換太子之事後就責罵了王炳，說：“虧你是個官員，你還如此做事。”

4.1.1.3 勇猛、擔當

根據第三章的人物分析，可以總結說，凡是軍士的人物都會有勇敢性。無論是狄青、石玉、焦廷貴，或多或少的都表現出勇敢的行為。而表現有負責任最突出的就是狄青的如下兩個地方，

- (一) 得知征衣都失去了以後，立刻叫焦廷貴帶路到敵人軍營單身騎馬去討回。
- (二) 雖然當了單單國的駙馬，還是念念不忘征西的事情。

4.1.1.4 驕矜

(一) 宋仁宗遵著狄後的懿旨要封贈狄青為王，但他說：“自己無寸功於國，不敢遵旨受封”。此次拒絕讓我們看到了他的自傲及自尊。

(二) 劉太后得知郭槐已把狸貓換太子之事都招了，仁宗天子也已出宮去接了李太后。她心理明確的知道日後這一大罪就會輪到自己。她想：“我堂堂一個太后怎麼受得了被行刑的屈辱，不如早死為好。”因此自縊於宮中。

4.1.1.5 將領的原則

由於劇本中關於戰鬥的內容都由描寫戰事的歷史小說改編的，所以劇本也出現了不少關於戰爭、軍事的內容。筆者舉以下兩個例子：

(一) 當元帥要知己知彼。狄元帥征西，自不認路，前鋒焦廷貴也帶錯了路，引來了很大的損失。此次的過錯使狄元帥被對方責備了幾次。

(二) 挑戰時總要說“當元帥要有勇氣出馬迎戰，不要白費士卒性命。”

上面所述的都是讀者可以學習的道德原則，而下面是不好的性格及行為，讀者應該引以為戒。

4.1.1.6 急躁

狄元帥令焦廷貴為前部先鋒至西遼，他走到自己不認識的路就想問問路人。但他這一問都是“大喝地問”“毫無禮貌的言語”，路過的老人不滿，故意引他走了錯路。結果他不但走錯了路，而且不分青紅皂白就跟無辜的單單國打起戰來。狄元帥鳴金收軍，他也不聽，最後殺了單單國頭座關守將禿天龍。引起後來難免的報仇挑戰等事。

4.1.1.7 膽怯、自私

劇本裏代表膽怯、自私的人物就是焦廷貴以及李成父子，分析如下：

(一) 狄青要到大狼山贊天王營中去討回征衣。焦廷貴無可奈何得帶路，到了山下就說：“你有本領就自己上，我不能幫助你，只好遠遠在此樹林中等候。”

(二) 李成父子從焦廷貴偷了贊天王、子牙猜的兩顆首級向楊元帥冒功。正在審查中，伍須豐就來挑戰報仇。楊元帥令李成父子出去迎戰，兩人帶兵出關後不但不打還求伍須豐饒了他們的小命。

4.1.1.8 野心

李成父子性格有衝突的地方，他們雖然膽怯，但又野心勃勃。他們不敢打仗，但為了加封官爵竟然敢把焦廷貴灌醉，向楊元帥說謊冒領功績。但最後還是被楊元帥判了死刑。

上面所敘的都反映中泰當時具有的相同的道德觀念。由於北宋時期的“理學”是由儒家、佛家和道家的觀念而成的新儒學，因此它的道德、理論、信仰和觀念也跟佛教國家泰國非常相似。

4.1.2 風俗、信仰

4.1.2.1 天子即位

中國古代和泰國曼谷王朝都是帝王制國家。皇帝、國王是最高的統治者，天天都要上朝聽政。皇位嗣位系統也相同，立太子需要按長幼順序，以皇后或王妃的大兒子為先。劇本也反映了這方面的事實。可惜的是只能看到泰式的登基儀式。因原著對此也沒有詳細的敘述，劇本作者只靠自己所知的來增加內容。劇本裏即位程序如下：國王登上王座，樂師奏樂，眾臣敬禮和祝福，稟報國王名號，按佛教傳統沐浴更衣然後加封王室官員的爵位。這些不是全部的流程，也沒有完全按照順序的，但讀者就能夠從中體會到泰式基本的登基儀式。

4.1.2.2 戰爭

筆者從劇本看得出當時戰事的程式。開始於軍官領命出戰、點兵、選吉日起程，還有各國的巡邏兵、元帥安排軍隊、在戰場發布命令的方法，打了勝戰後天子賜賞加爵。總的來說在戰爭方面，無論是北宋還是泰國五世皇時期都有著基本相同的流程。

4.1.2.3 婚禮

劇本人物舉行了兩次婚禮：第一次是狄青與八寶公主，第二次是狄青與鳳嬌（飛龍公主偽裝）。這兩次的婚禮儀式卻有很明顯的差異，初次是在單單國舉辦的，是駙馬入贅（男方到女方家來）。儀式開始於長輩燒香拜佛、新郎新娘拜佛、拜父母、父母給新郎新娘祝福、進洞房，是傳統泰式婚禮。

第二次是在中原舉辦的，是王爺娶新娘（女方到男方家去）。儀式開始於新娘馬車出發到新郎家去、新郎新娘拜堂、長輩帶著新娘先進洞房等候、新郎在外和來賓喝酒慶祝，按照中式婚禮儀式進行。兩次的相同點在於舉行婚禮要先選吉日，婚事依照父母之命，男人（尤其是貴族、官員）娶三妻四妾是普遍之事。

4.1.2.4 葬禮

劇本只有一次提到葬禮。其內容是當飛龍公主要混進宋兵，所以跟著投降獻旗時路過了黑利駙馬的墳墓。這裡的內容也跟原著不同，但還是按照中式的禮節敘述，因為在泰國屍體是被火化而不是土葬。

4.1.2.5 血緣信仰

這一部內容也是劇本所增加的。說宋真宗第一次見到八王爺的長子時，覺得這個孩子真可愛，對他的感覺很親切。這反映了泰國人對血緣關係的信仰。雖說未知對方是自己的親生孩子，但因有了血統關係，所以無緣無故的就對他產生了疼愛的感覺。

4.1.2.6 命運、因果信仰

（一）李宸妃逃出宮去時，又捨不得離開，又不知方向，所以悲嘆地說：“無論是死是活也要隨著因果，我必須去了”

(二) 劉太后聞報郭槐已把狸貓換太子之事都招了，怕日後要受屈辱，就決定了要先自縊，說：“得知消息大嘆深氣，因做了惡劣大罪，……，這次必定逃不開死刑，既是惡果報，就先自殺為好，……，唉！我的命啊！這次還是不該死，出生當人是很難得的機會，今兒就要這麼走了”

(三) 李太后回宮後，嘆聲說當時遇難的是：“惡運時要吃苦，因果是任何人都不會避免的。”

這些內容也是劇本裏所改編的，它反映出了佛教因果信仰對泰國人的影響之深，會多次出現在劇本的人物言行。

4.1.2.7 地獄信仰

包公將禦花園裝作森羅陰府審訊郭槐的場景很明顯地反映出了當時中泰兩國人民對死後輪回的信仰。原著與劇本對地獄、閻羅王的敘述都沒有區別。

4.1.2.8 神鬼信仰

原著與劇本都有跟神仙鬼怪相關的事情，例如：狄青與王禪老祖、狄青與北極玄天聖帝、石玉與王禪老祖、八寶公主與廬山聖母、包公排開香案當空禱告、楊宗保的忠魂、黑利的魂魄等。

總的來說，劇本更明顯的反映泰國第五世皇時期的道德、風俗和信仰。原因在於（一）很多內容在譯本中已經缺少不見（或者原著也沒有提到）。

（二）某些信仰如：佛教的因果信仰在泰國人心中是根深蒂固的，所以作者無論編寫或改編都要插進這些內容。

（三）作者之所以增加了這些內容是爲了適應泰國社會信仰、社會情況以及劇本體裁。

所以，劇本內容缺乏了原著的北宋社會情況也是難免的。

4.2 北宋與泰國第五世皇時期的社會情況

原著的北宋時期始自宋真宗，西元 998-1022 年，至宋仁宗，西 1023-1063 年。這 65 年間是北宋由鼎盛走向衰落的時期，期間還有多次跟遼國和西夏的戰爭，但從宋太祖推崇“重文輕武”的統治做法以來，宋軍將領普遍呈現出庸碌無能的狀態。（陳峰和張鳴，2000：145）

泰國第五世皇時期（西元 1868-1910 年）是泰國全方面的改革發展時期。由於在這 42 年間正是西方殖民主義最強盛擴張的時期，因此五世皇爲了讓泰國迅速的發展融入世界，大力推行在泰國經濟、社會等各方面的改革，廢除了奴隸制度，建立各種電話電報系統，完善了國家公共設施。他還送王公貴族去歐美留學，和美英法等建立起一定的外交關係，並維持着微妙的平衡。同時西方文化、建築藝術以及學術也逐漸在泰國廣泛流傳。

筆者分爲朝廷內和外交情況兩個方面，如下：

4.2.1 朝廷內

從劇本看得出，中泰封建社會的皇帝、國王都要上朝聽政。例如：

“到了早朝時，皇上陛下就上朝去，坐上了皇位，百官敬禮奏議”

除了這一點之外，劇本還反映出朝廷官員派系鬥爭嚴重、缺乏能人等情況。

“百官階奸臣，啓奏了皇上……另一邊皆忠臣，聽了大喝回嘴……”
 “掃視選拔能夠信賴的官員，找不著一個有智慧而公道的”

宋仁宗時範仲淹等人主張“慶歷新政”，受到了保守派的強烈反對。這情況表示出了當時朝廷官員的分幫結派。而且在北宋“重文輕武”的統治氣氛之下，宋軍將領受到了輕視與猜忌。(陳峰和張明, 2000 : 145, 148) 筆者認為小說裏的龐洪多次設計剷除狄青，確實是反映事實的。泰國五世皇在位時期也有一些朝廷官員的衝突，但五世皇的英明使朝野內外的問題都得以解決。

4.2.2 外交事務

根據筆者所研究，歷史上沒有“單單國”，只有西域的小古國叫“鄯善國”，於是宋兵走錯路、狄青與八寶公主成親應該是作者李雨堂所虛構的。從劇本裏看來單單國也只是每年都要向宋朝進貢的一個小國家。

“我國是鄰接貴國，每載不缺進貢，為何汴梁要興無名之帥來敵對”
 “為何汴梁主子如此無道的，我主子也是心甘情願的進貢……”

北宋與西夏（劇本裏稱“番人”）

“卻說宋真宗天子，繼承了皇位，……，大夫們個個朝聖，有的稟報皇上，今兒番人侵略，殺奔往京城來”

“卻說真宗天子，坐在森林裏的彩棚，君主消滅了敵人，慾駕回皇宮，下旨命令了將軍”

西夏（西元 990-1227 年）是由黨項人在中國西部建立的一個封建政權，成立後不斷擴大自己的邊界，多次與宋朝打仗。西元 1044 年雙方才訂立了和約。

北宋與西遼/遼國

龐洪奏上：

“啓奏西遼之事，如果任放就會囂張，有幾載沒來進貢，不久必定免不了戰爭，……，西遼有一神旗，非常神通，該差狄青前往快取它回來，消滅敵人的昂揚氣”

狄元帥出戰前與黑利駙馬對話：

“故說西遼君王，想要奪去中原，霸佔宋室江山，於是命贊天王子牙猜興兵侵犯，都被本帥殺死，西遼才肯傾心歸服”

西遼（西元 1131-1211 年）是契丹族建立的國家。西元 1044 南征侵犯宋朝邊界，大多數朝廷官員建議南遷，只有寇准丞相等人懇求宋真宗禦駕親征。最後宋真宗與遼國訂立合約，史稱“澶淵之盟”。這些都是在原著小說的開頭，劇本也是從這個地方開始，只是更改了戰爭結果為真宗戰勝了。

泰國五世皇在位期間，泰國沒有和周邊國家有過真正的戰爭。當時最重的要外交任務就是提防西方殖民主義。

實際上劇本的戰爭內容的時間順序是跟歷史及原著相反了。更改為宋真宗時期與西夏，宋仁宗時期與西遼。筆者認為原因在於作者只是從小說採取了部份內容來改編，沒有要依著全部內容也沒有顧及真實歷史。

總之，劇本能夠反映了部份當時社會情況，但沒有完整的依照事實。

4.3 北宋與泰國第五世皇時期的婦女地位

中國古代的封建社會和泰國古代的都是父權制的，婦女在社會各方面地位都很低。在泰國歷史上只記載了幾位婦女故事，全部都是歸功於戰爭的皇家婦女和官員夫人。五世皇時期，對社會有些貢獻的也都是王后和王妃們。因此筆者認為，作者挑選有部分婦女當主角的內容來編劇是很新奇的現象。也可能是來源於作者對於婦女的寬容觀念。筆者分為兩個方面來分析，如下：

4.3.1 家庭

劇本裏的王炳夫人，馬氏，反映了婦女在家庭裏的角色和地位。她幫助丈夫思考問題，在外人面前責備丈夫，幫他設計了審問郭槐的辦法，還有權替丈夫做出一些決定。這些內容並不是跟原著完全相同，反映了作者對婦女的尊敬觀念。但除了這些，婦女還是身不由己的，兩位公主（八寶公主和飛龍公主偽裝為楊滔的女兒鳳嬌）的終身大事還是父母做決定。這也反映中泰兩國當時的社會現實。

4.3.2 政治

單單國的八寶公主和西遼國的飛龍公主都參與了關於國家大事的談判。八寶公主向父王建議不要殺狄青等宋將並說明了理由。飛龍公主也向父王提了假裝投降混進中原，行刺狄青的計謀。另外還有兩位婦女參戰的內容，八寶公主率兵出戰，多花夫人陪丈夫一同出戰。

根據筆者所研究，婦女在政治方面也扮演了一定的角色。北宋的宋仁宗即位時只有二十歲左右，所以由劉太后管理朝政。（雪路，26）泰國五世皇去歐洲時，就由王后攝政了 8 個月，是泰國曼谷朝第一次由婦女任最高的統治者。但是戰爭方面除了泰國大城王朝的 สมเด็จพระศรีสุริโยทัย 和曼谷王朝初葉的 ท้าวเทพกระษัตรี ท้าวศรีสุนทร ท้าวสุรนารี 之外，也沒有別的記載了。北宋雖然多次跟西夏和遼國打仗，但也沒有婦女參戰的記載。因此筆者認為八寶公主和多花夫人出戰都是作者為了增加小說的趣味所虛構的，而非為了反應現實。

總之，劇本既有泰劇的特色又有反映中泰當時社會情況的能力。雖然不是完全保留了原著的內容，但還是能夠給有興趣的讀者繼續探討的基礎以及啓示。

第五章 論文小結

5.1 論文小結

根據《BUAN HUAI LAO》與《萬花樓》、《五虎平西》的內容比較分析可見，由於譯本本身篇幅限制、小說與劇本文學體裁和編寫目的的差異、劇本作者背景以及當時社會情況的影響等條件都是造成兩本文學內容差別的原因。筆者在此總結如下。

5.1.1 內容比較

《BUAN HUAI LAO》六本的內容是通過兩本中國歷史小說的翻譯本採擇，第一本是《萬花樓》、第二本是《五虎平西前傳的前 44 回》。筆者將劇本與原著內容進行分析比較其人物形象、編寫手法以及場面敘述的相同點與差異點。

（一）人物細節

這本劇本的人物形象描述得不多，只有名字、身份（或者職業）以及通過人物的言行來表達自己的主要性格而不是作者直接描述。筆者將人物分為主角黨和配角黨來做分析。

根據第三章的人物形象分析，總的來說，作者選擇的情況都能夠表達主角性格的共同點如，勇敢、忠誠、孝順等來改編。配角黨，尤其是與狄青對立的人物也都會在各種情況下被描述於不好的方面如，忌妒、膽怯、狡黠等性格。雖然有些性格是比原著有所夸大或縮小，但主要的還是相同。

（二）場面細節

筆者將場面分為三種，即戰爭、愛情以及怪力亂神場面，它們都是泰劇演出不可或缺的優點。而在《萬花樓》與《五虎平西》的內容中這些全部都有，因此這也許是作者為何挑選這兩部小說來改編的原因之一。

作戰場面

作者能夠簡括地描述作戰的程式和武打的姿勢，既有人物自己的武藝能力，又有法寶。雖然比原著少，但算是便於演出的劇本。

愛情場面

愛情或者男女定情場面是當時泰劇非有不可的，此劇本完備地描述了人物的各種情緒。從鍾情、害羞、定情、成親或者拒絕至離別的悲傷都是詳細的敘述。

怪力亂神場面

劇本插了一些關於神仙鬼怪如，廬山聖母、王禪老祖、楊宗保的忠魂等以及其他怪力亂神的場面，如狄青遇到神仙得到了法寶、落帽風、將禦花園改作陰府審郭槐等。

(三) 編寫手法

由於文學體裁和編寫目的跟小說不同，於是作者從小說選擇內容後還要再剪裁、增加或者更改部份人物動作及故事的發展過程。劇本將大部份的地名都剪掉，在各個國度邊關的戰場也改成荒地，其他地方也有所改變。此外，劇本還剪掉了狄青的生平，尤其是在萬花樓所發生的事，使全部的故事缺乏了背景和人物來源。劇本增加的大都是人物動作和一些內容，還更改和編輯了一些故事情節。雖然詳細的內容有差別，但是大意保存得比較完整。

劇本的增減以及更改只是為了更適合與劇本體裁和泰國風俗習慣。作者將故事情節調整了也是為了便於在舞臺上表演，觀眾看了不會產生被阻礙（不懂、不習慣）的感覺。

5.1.2 反映社會方面

通過詳細地分析《BUAN HUAI LAO》劇本，筆者認為此劇本不僅有美學價值，而且有反映現實社會價值。劇本從頭至尾都插進了道德、各方面的風俗和信仰以及中泰當時社會的情況。

道德方面

劇本裏面的人物言行表現出了各種各樣的道德觀念。有好的可以當做典範的方面，即孝順、忠誠、公道、勇猛、擔當等。也有不好的應該摒棄的，即急躁、膽怯、自私和野心。

風俗信仰方面

風俗方面即，皇帝即位、戰爭、狄青與八寶的婚禮、狄青與飛龍的婚禮以及葬禮。信仰方面即，血緣信仰，命運和因果信仰，地獄信仰以及神鬼信仰。據筆者分析發現，由於自古兩國道德觀念大致相似，因此出現在劇本裏的道德都是當時中泰兩國同樣具有的。但由於受譯本以及在不同的社會情況下的反映，使兩國詳細的風俗和信仰方面略有差異，而在劇本裏所反映的更接近泰國情況。

當時社會情況方面

筆者將此題分為朝廷內和外交情況來分析。劇本只反映了部份當時社會情況，沒有完整的依照事實。这是因为劇本的主要目的不是反映現實，只是由於有關於君臣和宋朝與周邊國家的戰爭內容，於是可以將它看成一本與現實社會有關的劇本。不過當筆者探討研究北宋的宋真宗至宋仁宗以及泰國第五世皇時期的歷史時，發現劇本故事有的與事實相似，有的毫無相關。比如宋仁宗時範仲淹等人主張的“慶歷新政”，受到保守派強烈反對。此情況表明當時朝廷官員派系明顯。而且在北宋“重文輕武”的統治氣候之下，宋軍將領受到了輕視與猜忌。筆者認為小說裏龐洪多次設計想要剷除狄青，確實是反映事實的。泰國五世皇在位時期也有一些朝廷官員的衝突，但五世皇的英明使這些問題都得到了解決。

外交事務方面，劇本只反映了當時部份外交情況即，北宋與周邊的一些國家的戰爭，但時間和詳細的內容都沒有按照歷史事實敘述的。泰國當時沒有和周邊國家正式地作戰，最重要外交任務就是提防西方殖民主義。於是劇本也沒有反映泰國當時的外交情況。

婦女地位方面

中國古代的封建社會和泰國古代都是父權制的，婦女在社會上等方面地位都很低。在泰國歷史上只有幾位婦女故事的記載，全部都是對戰爭有功勞的皇家婦女和官員夫人。五世皇時期，對社會有些功勞的也都是王后和王妃們。因此筆者認為，作者挑選有婦女當主角的部分內容如，八寶和飛龍公主與父王談論國家大事、八寶和多花夫人出征打仗等來編劇是很新奇的現象。也可能是來源於作者對於婦女的寬容觀念。

5.2 幾點意見

此本論文的探討研究目的只是起點文學（原本）與終點文學（編寫）內容的比較分析。研究範圍僅限於內容，不包括文學辭藻、譯本對劇本的影響以及表演問題。此外反映社會方面也只是從劇本內容分析，而沒有將它與原著和歷史文獻作比較，於是沒有研究原著作者是怎樣從歷史改編成小說的。

另外，劇本作者本身也是值得研究的題目。據筆者所分析，有些增加和更改的內容也許是受了他背景的影響，那麼他的其他從中文小說改編而來的劇本是不是也有這樣的共同點，這些都是既有意思又值得研究的問題。

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวศรัญญา ผู้ผดุง เกิดวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2527 ที่จังหวัดพังงา สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจีนศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในปีการศึกษา 2551 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2552